

निवेदन.

—(०)—

आ 'समराइच्चकहा' छपाववानो प्रारंभ आजथी लगभग वे वरस पहेलां कर्यो हतो अने तेने जेम बने तेम जलदीथी छपावी वहार पाडवानो विचार हतो, परन्तु केटलाक अनिवार्य कारणेने लीधे तेम करवामां विलम्ब थयो छे. 'समराइच्चकहा' श्रीहरिभद्राचार्यनी प्रशमरसपूर्ण सुन्दर कृति छे, ते ग्रन्थने रोयल एशियाटीक सोसाइटीए घणा वरस पहेला छपावी प्रसिद्ध कर्यो हतो, परन्तु ते प्राकृत भाषामां होवाथी तेनो जेटलो जोइए तेटलो प्रचार अने उपयोग थइ शक्यो नथी, बळी ते पुस्तकाकारे होवाथी साधुओने व्याख्यानमां तेनो उपयोग करवानी मुश्किली पडती हती, माटे अमे संस्कृत छाया साथे पत्राकारे छपावी प्रकाशित कर्यो छे. आ पुस्तकना मुफसशोधन करवामा अने तेने छपाववामा मारा मित्र अने सहयोगी हीरालाल देवचन्द शाहे खूब सहाय करी छे, तेमज आ पुस्तकनुं समर्पण श्री राधनपुरनिवासी श्रीमान् शेठ कान्तिराल ईश्वरलालने करवामां आव्युं छे अने तेमणे मारी इच्छाने मान आपी तेनो स्वीकार कर्यो छे माटे तेओनो आभार मानुं छुं. आ ग्रन्थनी प्रस्तावना, विषयानुक्रम अने शुद्धिपत्रक बीजा भागमां आपवामां आवरो. आ ग्रन्थनुं संशोधन ध्यान आपीने करवामां आव्युं छे, तो पण मुद्रायंत्रना दोषथी, बीवाओ उडी जवाथी के तूटी जवाथी, दृष्टिदोषथी, अथवा भ्रान्तिथी जे कइ अशुद्धि रही होय तेने सुधारी लेवा विद्वानेने प्रार्थना छे.

प्रकाशक

समर्पण

राधनपुरनिवासी श्रीमान् शेठ कान्तिराल ईश्वरराल
आपनामा सरलतानी साधे धर्मप्रेम अने विद्याप्रेम बनेनो सहयोग थयेलो
छे, एटलुज नहि पण आपनी नम्र अने उदार दाननिष्ठाए ए बनेनी
सक्रियता पूरवार करी छे, आधी परमसत्यप्रिय श्रीमान् हरिभद्राचार्य
विरचित प्रशमरसपूर्ण समरादित्यकथा आपने समर्पण करी हु कुतार्थतानो
आनन्द अनुभवु छु

भगवानदास हरखचंद दोशी

ॐ

याकिनीमिहत्तरासूनु-परमशुणानुरागि-परमसत्यप्रिय-भगवत्-श्रीहरिभद्र-
सूरिवररचिता—

समराइच्चकहा ।

पणमह विजिअसुबुज्जय-निज्जिअसुरमणुअ-विसमसरपसरं । तिहुअणमङ्गलनिलयं वसहगइगयं जिणं उसहं ॥
परमसिरिवद्धमाणं पणट्टमाणं विमुद्धवरनाणं । गयजोअं जोईसं सयंभुवं बद्धमाणं च ॥
सेसे चिय बावीसे जाइ-जरा-मरणबन्धणविमुक्के । तेलोक्कमत्थयत्थे तित्थयरे भावओ नमह ॥

प्रणमत विजितसुदुर्जय-निजितसुरमबुज-धिपमशरप्रसरम् । त्रिभुवनमङ्गलनिलयं दृपभगतिगतं जिनम्-ऋषभम् ॥
परमश्रीषर्धमानं प्रनष्टमानं विशुद्धवरज्ञानम् । गतयोगं योगीशं स्वयंभुवं वर्धमानं च ॥

शेषांश्चैव द्वाविंशति जाति-जरा-मरणबन्धनविमुक्तान् । त्रैलोक्यमस्तकस्थान् तीर्थकरान् भावतो नमत ॥

उच्यते मद्रलं वो जिनाण मुहलालिजालसंवल्लिआ । तित्थपवत्तणसमए तिससचिसुक्का कुसुमवुट्ठी ॥
 देउ सुहं वो सुर-सिद्ध-मणुअवन्द्रेहि सायरं नमिआ । तित्थयरचयणपङ्कयचिणिग्गया मणहरा वाणी ॥
 अलं पवित्ररेण । सुणह सोअब्बाहं, पसंसह पसंसणिज्जाहं, परिहरह परिहरिअब्बाहं, आयरह आयरिअब्बाहं । तत्थ-
 सोअब्बाहं नरा-उमर-सिधसुहज्जणयाह अत्थसाराहं । सवन्नुभासिआहं भुणम्मि पइड्ढिअजसाहं ॥
 ताहं चिय विवुहाणं पसंसणिज्जाहं तह य जाहं च । तेहिं चिय भणिआहं सम्मत्त-द्वान-चरणाहं ॥
 परिहरिअब्बाहं तथा कुगईवामस्स हेउभूआहं । मिच्छत्तमाइआहं लोगविरुद्धाहं य तहेव ॥
 आयरिअब्बाहं अणिसिएण सम्मत्त-नाण-चरणाहं । दोगच्चविउड्डणाहं चिन्तामणिरयणभूआहं ॥
 एत्थं पुण अहिगारो ता सोअब्बेहि पत्थुअपवन्धे । सवन्नुभासिआहं मोअब्बाहं ति भणियमिणं ॥

उपनयतु मङ्गलं वो जिनानां मुखराऽल्लिजालसंवल्लिता । तीर्थप्रवर्तनसमये त्रिदशविमुक्ता कुसुमवृष्टिः ॥
 ददातु सुरं घः सुर-सिद्ध-मनुजवन्द्रेः सादरं नता । तीर्थकरवदनपङ्कजविनिर्गता मनोहरा वाणी ॥
 अलं प्रविस्तरेण । शृणुत श्रोतव्यानि, प्रशंसत प्रशंसनीयानि, परिहरत परिहृतव्यानि, आचरत आचरितव्यानि । तत्र—
 श्रोतव्यानि नरा-उमर-शिवसुयजनकानि अर्थसाराणि । सर्वश्रमापित्तानि भुवने प्रतिष्ठितयशांसि ॥
 तान्येव विवुधानां प्रशंसनीयानि तथा च यानि च । तैरेव भणितानि सम्यग्-ज्ञान-चरणानि ।
 परिहृतव्यानि तथा कुगतिवासस्य हेतुभूतानि । मिथ्यावादिनानि लोकविरुद्धानि च तथैव ॥
 आचरितव्यानि अनिश्चितेन सम्यग्-ज्ञान-चरणानि । दोगंयविउड्डानि चिन्तामणिरत्नभूतानि ॥

दोच्छं तप्पडिवद्धं भवियज्जणणन्दयारिणिं परमं । संखेवओ महत्थं चरिअकहं तं निसामेह ॥

तत्थ य 'तिविहं कहावत्थुं' ति पुव्वायरियपत्ताओ । तं जहा-दिव्यं, दिव्वमाणुसं, माणुसं च । तत्थ दिव्वं नाम जत्थ केवल-
मेव देवचरिअं यणिज्जइ । दिव्वमाणुसं पुग जत्थ दोण्हं पि दिव्वमाणुसाणं । माणुसं तु जत्थ केवलं माणुसचरियं ति । एत्थ
सामन्नओ चत्तारि कहाओ हयन्ति । तं जहा-अत्थकहा, कामकहा, धम्मकहा, संक्रिण्णकहा य । तत्थ अत्थकहा नाम, जा अत्थो-
वायाणपडिवद्धा, असि-मसि-कसि-वाणिज्ज-मिप्पसंगया, विचित्तथाउवायाइपुहमहोवायसंपउत्ता, साम-भेय-उचप्पयाण-दण्डाइपयत्थ-
यिइआ सा अत्थकह ति भण्णइ । जा उण कामोत्रायाणविमया, वित्त-उपु-व्य-कला-दक्खिण्णपरिगया, अणुरायपुल्लइअपडिवत्ति-
जोअसारा, दईवावार-रमियभावाणुवत्तणाइपयत्थसंगया सा कामकह ति भण्णइ । जा उग धम्मोत्रायाणगोयरा, खमा-महव-उज्जव-

अत्र पुनरधिकारस्तावत् श्रोतव्यैः प्रस्तुतप्रबन्धे । सर्वद्वन्वमापितानि श्रोतव्यानीत भणितमिदम् ॥

यक्ष्ये तत्प्रतिबद्धां भयजन्तानन्दकारिणीं परमाम् । संसंपतो महार्थो चरित्कथां तां निशाम्यत ॥

तत्र च 'त्रिविधं कथावस्तु' इति पूर्वाचार्यप्रवादः । तद्यथा-दिव्यम्, दिव्यमानुषम्, मानुषं च । तत्र दिव्यं नाम यत्र केवलमेव
देवचरितं वर्ण्यते । दिव्यमानुष पुनः यत्र द्वयोरपि दिव्यमानुषयोः (चरितम्) । मानुषं तु यत्र केवलं मानुषचरितमिति । अत्र सामा-
न्यतः चतस्रः कथा भवन्ति । तद्यथा-अर्थकथा, कामकथा, धर्मकथा, संकीर्णकथा च । तत्र अर्थकथा नाम या अर्थोपादानप्रतिबद्धा,
असि-मयी-कृपि-वाणिज्य-शिरूपसंगता, विचित्रधातुवादादिप्रमुखमहोपायसंप्रयुक्ता, साम-भेदो-पप्रदान-दण्डादिपदार्थविरचिता सा 'अर्थ-
कथा' इति भण्यते । या पुनः कामोपादानवियया, वित्त-वपु-वैयः-कला-दक्षिण्यपरिगता, अनुरागपुल्लिकितप्रतिपत्तियोगसारा, द्रुतीव्यापार-
रतभावानुवर्तनादिपदार्थसंगता सा 'कामकथा' इति भण्यते । या पुनर्धर्मोपादानगोचरा, क्षमा-मार्दवा-उज्जव-मुक्ति-तपः-संयम-सत्य

मुक्ति-तत्र-संज्ञम-सच्च-सोया-ऽऽकिंचन्न-वंभचेरपहाणा, अणुव्यय-दिसि-देसा-ऽणत्थदण्डविरई-सामाइय-पोसहोववासो-वभोग-
 परिभोगा-ऽतिदिसिभागकलिया, अणुकम्पा-ऽकामनिज्जराइपत्थसंपउचा सा धम्मकह त्ति । जा उण तिवगोवापाणसंवद्धा, कच्च-
 क्कहा-गन्यत्थित्थरविइया, लोइय-वेयसमयपसिद्धा, उयाहरण-हेउ-कारणोववेया सा संकिण्णकह त्ति बुचइ । एयाणं च क्कहाणं त्तिविहा
 सोयारो हवन्ति । तं जहा-अहमा, मज्झिमा, उत्तम त्ति । तत्थ जे कोह-माण-माया-लोह-समाच्छाइयमई, यरलोयदंसणपरंसुहा, इह-
 लोगपरमत्थदंसिणो, निरणुकम्पा जीवेसु, ते तहाविहा तामसा अहमपुरिसा दुग्गइगमगकन्दुजयाए, सुगइपडिवक्खभूयाए, परमत्थओ
 अणत्थवहुलाए प्रत्थक्कहाए अणुसज्जन्ति । जे उण सदाइविसयविसमोहियमणा, भावरिउ-इन्दियाणुकूलवत्तिणो, अभावियपरमत्थमग्गा,
 'इमं सुन्दरं, इमं सुन्दरं' ति सुन्दरासुन्दरेसु अविणिच्छियमई, ते रायसा मज्झिमपुरिसा बुहज्जणोवहसणिजाए, विडम्बणमेत्तपडि-

-शौच्या-ऽऽकिञ्चन्य-ब्रह्मचर्यप्रधाना, अनुव्रत-विग्-वैशा-ऽनर्थदण्डविरति-सामायिक-पौष्यो-पवासो-पभोग-परिभोगा-ऽतिथिसंविभाग-
 कलिता, अनुकम्पा-ऽकामनिर्जरादिपदार्थसंप्रयुक्ता सा 'धर्मकथा' इति (भण्यते) । या पुनस्त्रियगोपादानसंयद्धा, काव्य-कथा-ग्रन्थार्थवि-
 स्तरविरचितता, लौकिक-वेदसमयप्रसिद्धा, उदाहरण-हेतु-कारणोपेता सा 'संकीर्णकथा' इति उच्यते । एतासां च कथानां त्रिविधाः
 श्रोतारो भवन्ति । तद्यथा-अधमाः, मध्यमाः, उत्तमा इति । तत्र ये श्लोघ-मान-माया-लोभसमाच्छादितमतयः, परलोकदर्शनपरानुमुखाः,
 इहलोकपरमार्थदर्शिनः, निरलुकम्पा जीवेषु, ते तथाविधाः तामसा अधमपुरुषाः दुर्गतिगमन'कन्दोचतायाम्, सुगतिप्रतिपक्षभूतायाम्,
 परमार्थतः अनर्थवद्बुलायाम्-अर्थकथायाम्-अनुपजन्ति । ये पुनः शब्दादिविषयमोहितमनसः, भावस्त्रि-इन्द्रियाणुकूलवर्तिनः, अभावित-
 परमार्थमार्गाः, 'इदं सुन्दरम्' 'इदं सुन्दरम्' इति सुन्दराऽसुन्दरेषु अविनिश्चितमतयः, ते राजसा मध्यमपुरुषा बह्वुजनोपहसनीयायाम्,
 १ कन्दं (वे) हडम्

वद्धाए, इह परभवे य दुःखसंवह्रियाए कामकहाए अणुसज्जन्ति । जे उण मणंगं सुन्दरयरा, सावेक्खा उभयलोएसु, कुसला ववहारन-
यमएणं, परमत्थओ सारविन्नाणरहिया, सुइभोएसु अबहुमाणिणो, अविपण्हा उदारभोगाणं, ते किंचि सत्तिया मज्झिमपुरिसा चेव
आसयविसेसओ सुगइ-दुग्गइवत्तिणीए, जीव-लोगसभावविबभमाए, सयलरसनीसन्दसंगयाए, विविहभावपसुहनिवन्धगाए संकिण्ण-
कहाए अणुसज्जन्ति । जे उण जाइ-जरा-मरणजणियवेरगा, जम्मन्तरम्मि वि कुसलभावियमई, 'निविज्जणा कामभोगाण, सुक्कपाया
पावलेवेण, विन्नायपरमपयसरूत्ता, आसन्ना सिद्धिसंपत्तीए, ते सत्तिया उत्तिमपुरिसा सग्ग-निव्वाणसमारुहणवत्तिणीए, बुहजगपसंस-
णिज्जाए, सयलकहासुन्दराए, महापुरिससेवियाए धम्मकहाए चेव अणुसज्जन्ति ॥

तथो अहं पि इयाणि दिव्य-माणुसवत्थुगयं धम्मकहं चेव कित्तइस्सामि । भणियं च अकयपरोपयारनिरएहि, उवलद्धपरमपय-
चिडम्यनमात्रप्रतिवद्धायाम्, इह परमवे च दुःखसंचाधिकार्यां कामकथायाम्-अनुपजन्ति । ये पुनर्मनाक् सुन्दरतराः, सापेक्षा उभयलो-
केषु, कुशला व्यवहारनयमतेन, परमार्थतः सारविज्ञानरहिताः, शुद्रभोगेषु अवहुमानितः, अविदुषा उदारभोगानाम्, ते किञ्चित्
सात्त्विका मध्यमपुरुषाश्चैव आशयविशेषतः सुगति-दुर्गतिवर्तिन्याम्, जीवलोकस्यभावविभ्रमायाम्, सकलरसनिःप्यन्दसंगतायाम्, चिवि-
धभावप्रसूतिनिवन्धनायां संकीर्णकथायाम्-अनुपजन्ति । ये पुनर्जाति-जरा-मरणजातवैराग्याः, जन्मान्तरेऽपि कुशलभावितमतयः, निवि-
धनाः कामभोगेभ्यः, मुक्तमायाः पायलेपेन, विशातपरमपदस्वरूपाः, आसन्नाः सिद्धिसंप्राप्त्याः, ते सान्त्विका उत्तमपुरुषाः स्वर्ग-निर्वाणस-
मारोहणवर्तिन्याम्, बहुजनप्रशंसनीयायाम्, सकलकथासुन्दरायाम्, महापुण्यसेवितायां धर्मकथायामेव अनुपजन्ति ॥

ततोऽहमपि इदानीं दिव्य-मानुषवस्तुगतां धर्मकथामेव कीर्तयिष्यामि । भणितं च अकृतपरोपकारनिरतैः. उपलब्धपरमपदमार्गैः, सम-

मग्नेहि, ममतिण-मुन-लेट्टु-कञ्चणेहि गागयसियसोक्खवट्टराएहि धम्मसत्थयारेहि—

धम्मणेण इलपय्यई धम्मणेण य दिव्वरूवसंपत्ती । धम्मणेण धणसमिद्धी धम्मणेण सुचित्थडा कित्ती ॥

धम्मो मङ्गलमउलं ओमहमउलं च सव्वट्टुक्खाणं । धम्मो बलमवि धिउलं धम्मो ताणं च सरणं च ॥

किं जंपिण्ण बहुणा ? जं जं दीसइ समत्थजियलोए । इन्द्रिय-मणाभिरामं तं तं धम्मफलं मव्वं ॥

भीमम्मि मरणकाले मोचूणं दुक्खसंतविट्ठ च पि । अत्थं देहं सयणं धम्मो चिय ह्योइ सुमहाओ ॥

पावेइ य गुरलोयं ततो वि सुमाणुसत्तणं धम्मो । ततो दुक्खविमोक्खं सासयसोक्खं लहुं मोक्खं ॥

तं तुणइ जाणमाणो, जाणइ य सुणेइ जो उ मज्झत्थो । कुसलो य धम्मियाओ क्हाउ सव्वन्तुभणियाओ ॥

ता पदमं धम्मगुणं पइच्च चरियं अहं पवक्खामि । आराहणे-यराणं गुणदोसविभावंण परमं ॥

तुण-मणि-मुक्ता-लेट्टु-काञ्चनेः शास्यतशियसोएययट्टराएधम्मेशाट्टकारिः—

धर्मेण सुलभस्सुत्तिः, धर्मेण च दिग्यरूपसंप्राप्तिः । धर्मेण धनसमृद्धिः, धर्मेण सुविस्तृता कीर्तिः ॥

धर्मो मङ्गलमतुल्यम्, धर्मो धममतुलं च सर्वदुःखानाम् । धर्मो बलमपि विपुलं धर्मः प्राणं च शरणं च ॥

किं जल्पितेन पट्टुना ? यद् यद् दृश्यते समस्तजीवल्लोके । इन्द्रिय-मनोऽभिरामं तत् तद् धर्मफलं सर्वम् ॥

भीमे मरणकाले मुक्त्वा दुःखसमाजित्तमपि । अथ देहं स्वजनं, धर्मश्चैव भवति सुमहायः ॥

प्रापयति च सुरलोकम्, ततोऽपि सुमनुष्यत्वं धर्मः । ततो दुःखविमोक्षं शास्यतस्वीर्यं लघु मोक्षम् ॥

तं करोति जानन्, जानाति च शृणोति यस्तु मध्यस्थः । कुशलश्च धार्मिकीः कथाः सर्वश्रमणिताः ॥

नवपुव्यभवनिचन्द्र संवेगकरं च भववसत्ताणं । चरियं समराइचस्त ऽवन्तिरको सुणह वोच्छं ॥
 एत्थं बहुया उ भया दोण्हं वि उवओगिणो न ते सव्वे । नवसु परोपरजोगो जचो संखा इमा भणिया ॥
 जह तेणव भगवया गिरिसेणुवसगसहणपज्जन्ते । संजायकेवल्लेणं सिट्ठे वेळधत्तुरस्स ॥
 सुणिचन्द्रस्स य रत्तो देवीण य नम्मयायहाणाणं । संखेवेण फुडत्थं अहमवितं संपवक्खामि ॥ भणियं च पुब्बायरिएहिं-
 “गुणसेण-अग्गिसम्मा सीहा-ऽऽणन्दा य तह पिपा-उत्ता । सिहि-जालिणि माइ-सुया धण-धणमिरिमो य पइ-भज्जा ॥
 जय-विजया य सहोयर धरणो लच्छी य तह पई-भज्जा । सेण-विसेणा पित्तिय-उत्ता जम्मम्मि सत्तमए ॥
 गुणचन्द्र-वाणमंतर समराइच्च गिरिसेणपाणो उ । एक्कस्स तथो मोक्खो वीयस्स अणन्तसंसारो ॥

तस्मात् प्रथमं धर्मगुणं प्रतीत्याहं चरितं प्रवक्ष्यामि । आराधके-तराणां गुण-दोषविभावनं परमम् ॥
 नवपूर्वपद्यनिचन्द्र संवेगकरं च भव्यसत्त्वानाम् । चरितं समरादित्यस्य अवन्तीराजस्य गृणुत वक्ष्ये ॥
 अत्र बहुकाम्तु भयाः द्वयोरपि उपयोगिनो न ते सर्वे । नवसु परस्परयोगो यतः संख्या इयं भणिता ॥
 यथा तेनैव भगवता गिरिसेनोपसंगसहन्पर्यन्ते । संजातकेवलेन शिष्टं वेळधत्तुरस्य ॥
 मुनिचन्द्रस्य च राशः देवीनां च नर्मदाप्रधानानाम् । सर्वेण स्फुटार्थम्, अहमपि तं संप्रवक्ष्यामि ॥ भणितं च पूर्वोक्तार्थैः—
 “गुणसेन-अग्निशार्माणो सिद्धा-ऽऽणन्दो च तथा पितृ-पुत्रौ । शिरि-जालिन्यो मातृ-सुते धत-धनश्रियो च पति-भार्ये ॥
 जय-विजयो च सहोदरौ धरणी लक्ष्मीश्च तथा पति-भार्ये । सेन-विसेनो पितृव्य-पुत्रौ जन्मनि सप्तमके ॥
 गुणचन्द्र-दानव्यन्तरी समरादित्यः गिरिसेनप्राणस्तु । एकस्य ततो मोक्षः द्वितीयस्य धनन्तसंसारः ॥

नगराह-खिईपइहं जयउर-कोसंवि-सुसम्मनयरं च । कायन्दी मायन्दी चम्पा ओज्झा य उज्जणी ॥
 गुणसेणसुवयाओ सोहम्भ-सणंकुमार-चम्भेसु । सुक्का-ऽऽणया-ऽऽरणेसुं गेवेज्जा-ऽणुत्तरेसुं च ॥
 इयरस्त उ उवयाओ विज्जुकुमारेसु होह नायव्यो । सेमो अणन्तरो उण रयणाईसुं अहक्कमसो ॥
 सागरमेगं पञ्च य नव-पण्णारसेर तह य अट्टारा । वीसं तीसं तेचीसमेव पढमस्स देवेसु ॥
 देवेसु सट्टपलियं सागरतिय मज दम य सत्तरस । वावीसं तेचीसं धीयस्स ठिई उ नरएसु ” ॥
 एवमेयाओ चरियसंगहणिगाहाओ । संपयं एयासिं चैव गुरूवण्णामारेणं वित्थरेणं भावत्थो कहिज्जइ—

नगरादि-श्रित्तिप्रतिष्ठम्, जयपुर-कौशाभ्यी-सुशर्मनगरं च । काकन्दी मारुन्दी चम्पा अयोध्या च उज्जयिनी ॥
 गुणसेनस्योपपात, सोधर्म-सन्तकुमार-ब्रह्मेषु । शुक्का-ऽऽरणेषु भ्रैवेयका-ऽणुत्तरेषु च ॥
 इतरस्य च उपपातः विद्युत्कुमारेषु भवति सातव्यः । शेषोऽनन्तरः पुना रत्नाद्रिषु यथाक्रमशः ॥
 सागरमेकं पञ्च च नव पञ्चदशैव तथा चाष्टादश । विशतिः, त्रिंशत्, त्रयस्त्रिंशद् एव प्रथमस्य देवेषु ॥
 देवेषु सार्धपल्यम्, सागरत्रिकं सप्त दश च सप्तदश । द्वाविंशतिः, त्रयस्त्रिंशद् द्वितीयस्य स्थितिस्तु नरकेषु” ॥
 परमेताः चरितसंग्रहणीगाथाः । सांग्रतमेतासां चैव गुरूपदेशानुसारेण विस्तरेण भावार्थः कथ्यते—

पढमो भवो ।

अथि इहेव जम्बुद्वीचे दीचे, अवरविदेहे वासे, उतुङ्गधवलपगारमण्डियं, नलिनिग्रणसंछन्नपरिहासणाहं, सुविभक्तिय-
चउक्त-चधरं भयणेहिं जियसुरिन्द्रभयणसोहं खिइपइड्डियं नाम नयरं ।

जस्य विलयाउ कमलाहं कोइलं कुवल्याहं कलहंसे । वयणेहि जंपिण्ण य नयणेहि गईहि य जिणन्ति ॥

जस्य य नराण वसणं विआसु, जसम्मि निम्मले लोही । पावेसु सया मीरुत्तणं, च धम्मस्मि धणबुद्धी ॥

तस्य य राया संपुण्णमण्डलो मयकलङ्कपरिहीणो । जणमणनयणाणन्दो नामेणं पुण्णचन्दो चि ॥

अन्तेउरप्पहाणा देवी नामेण कुमुहणी तस्स । सइ वड्डियविमयसुहा इट्ठा य रइ व्व मयणस्स ॥

अस्ति इहेव जम्बुद्वीचे द्वीपे, अपरविदेहे यँ, उतुङ्गधवलपगारमण्डितम्, नलिनीवनसंछन्नपरिपासनाथम्, सुविभक्तत्रिक-चतुष्क-
चत्वरम्, भवनैजितसुरेन्द्रभयनशोभं क्षितिप्रतिष्ठितं नाम नगरम् ।

यत्र यनिताः कमलानि कोकिलां कुचलयानि कलहंसान् । यदनैः जल्पितेन च नयनैः गतिभिश्च जयन्ति ॥

यत्र च नराणां व्यसनं विद्यासु, यशसि निर्मले लोभः । पापेषु सदा भीरुत्वं च धर्मं धनबुद्धिः ॥

तत्र च राजा संपूर्णमण्डलो मृग(मद्)कलङ्कपरिहीणः । जनमनो-नयनानन्दो नाम्ना पूर्णचन्द्र इति ॥

शतःपुरप्रधाणा देवी नाम्ना कुमुदिनी तस्य । सदा वर्धितविषयसुया इष्टा च रतिरिय मदनस्य ॥

ताण य सुओ कुमारी गुणसेनो नाम गुणगणाहणो । बालत्तणओ वंतरसुरो व्व केलिप्पिओ, णवरं-॥
तम्मि य नयरे अतीव सयलज्जणवहुमओ, धम्मसत्थसंघायपाढओ, लोगववहार-नीइकुसलो, अप्पारम्भ-परिग्गहो, जन्नदत्तो
नाम पुरोहिओ चि । तस्स य सोमदेवाग्भसंभूओ, महच्छतिकोणुत्तिमओ, आपिङ्गलवड्डुलोयणो, ठाणमेत्तोवलविलयचिचिडनासो,
विलमेत्तरुणसन्नो, विजियदन्तच्छयमहच्छदसणो, वंकसुदीहरमिरोहरो, विसमपरिहस्सवाहुजुयलो, 'अहमडहवच्छत्थलो, वंकविसमल-
भ्योयो, एक्कपासुन्नयमहच्छवियडकडियडो, विसमपइट्टिऊरुजुयलो, परिथूलकठिणहस्सजद्धो, विसमवित्थिण्णचलणो, हुयवहमिहाजा-
लपिङ्गकमो, अग्गिसम्मो नाम पुत्तो चि । तं च कोउहल्लेण कुमारगुणसेणो पहयपडुपडह-मुइङ्ग-वंस-कंमा-लयप्पहाणेण महया
तूरेण नयरज्जणमज्जे सहत्थतालं हसन्तो न्चावेइ, रासहम्मि आरोवियं, पहट्ठधहुडिम्भविन्दपरिवारियं, छिचरमयवरियपोण्डरीयं, मग-
हरुत्तालज्जन्तडिण्डिमं, आरोवियमहारायसदं, बहुमो रायमग्गे सुतुरियतुरियं हिण्डावेइ । एवं च पइदिणं कयन्तेणेव तेण कयत्थि-

तयोच्च सुतः कुमारी गुणसेनो नाम गुणगणाकीर्णः । बालत्वतः व्यन्तरसुर इव केलिप्रियः, नवरम्-॥

तस्मिन् नगरे अतीव सकलजनयहुमतः, धर्मशास्त्रसंघातपाठकः, लोकव्यवहार नीतिकुशलः, अल्पारम्भ-परिग्रहो यज्ञदत्तो नाम
पुरोहित इति । तस्य च सोमदेवागर्भसंभूतः, महात्रिकोणोत्तमाङ्गः, आपिङ्गलवृत्तलोचनः, स्थानमात्रोपलक्षितचिपिटनासः, विलमात्रक-
र्णसंज्ञः, विजितदन्तच्छदमहादशनः, वक्रसुदीर्गशिरोधरः, विपमपरिहस्ववाहुयुगलः, अतिलघुवक्षःस्थलः, वक्रविपमलम्बोद्भरः, एकपाश्वो-
प्रतमहावियट्कटीनटः, विपमप्रतिष्ठितोरुयुगलः, परिस्थूलकठिनहस्वजङ्घः, विपमविरतीर्णचरणः, हुतवहशिखाजालपिङ्गकेशः, अग्निशर्मा
नाम पुत्र इति । तं च कुतूहलेन कुमारगुणसेनः प्रहृतपटुपटह-मृदङ्ग-वश-कंस्यक-लयप्रधानेन महता तूरेण नगरजनमध्ये सहस्ततालं
दसन् नतंगति, रासमे आरोपितम्, प्रहृष्टयहुडिम्भचन्द्रपरिचारितम्, जीर्णशूर्पमयधृतपुण्डरीकम्, मनोहरोत्तालवाद्यमानडिण्डिमम्,

अन्तस्स वेरग्गभावणा जाया । चिन्तियं च णेण ॥

बहुजगधिकारहया उषहसणिज्जा य सव्वंलोयस्स । पुट्ठिय अकयसुण्णा सहन्ति परपरिभवं पुरिसा ॥

जइ ता न कओ धम्मो सप्पुरिसनिसेविओ अहन्नेणं । जम्मन्तरग्गि धणियं सुखावहो मूढहियएणं ॥

इण्हिं पि फलविवागं उग्गे दट्ठणमकयपुण्णाणं । परलोयवन्धुभूयं करेमि मुणिसेवियं धम्मं ॥

जम्मन्तरे वि जेणं पावेमि न एरिसं महाभीमं । सयलजणोहिसणिज्जं विडम्बणं दुज्जणजणाओ ॥

एवं च चिन्तिय पवब्बवेरग्गमग्गो निग्गओ नयराओ, पत्तो य मासमेत्तेण कालेण तच्चिमयसन्धिसंठियं, वउल-चम्पगा-उसोग-पुत्राग-नागाउलं, पसन्तमय-मयाहिवपुहविरुद्धसावपगणं, सुरहिहविगन्धगब्भिपुद्दामधूमपडलं, विमलसलिलगिरिणईप-

आरोपितमहारजशब्धम्, बहुशो राजमार्गं सुत्वरितत्वचितं द्विण्डयति । एवं च प्रतिविनं कृतान्तेनेव तेन कदर्थ्यमानस्य तस्य वैराग्यभावना जाता । चिन्तितं चानेन-

बहुजनधिकारद्वता उपहसनीयाश्च सर्वलोकस्य । पूर्वमकृतसुपुण्याः सहस्ते परपरिभव पुरुषाः ॥

यदि तावद् न कृतो धर्मः सुपुरुषनिवेवितोऽधन्येन । जन्मान्तरे गाढं सुखावहो मूढहृदयेन ॥

स्वानीमपि फलवियारुसुयं दग्नाऽकृतपुण्यानाम् । परलोकवन्धुभूतं कस्तेमि मुनिसेचितं धर्मम् ॥

जन्मान्तरेऽपि येन प्राप्नोमि नैतादर्शो महाभीमाम् । सकलजनोपहसनीयां विडम्बनां दुर्जतजनात् ॥

एवं च चिन्तयित्वा प्रपञ्चवैराग्यमार्गो निर्गतो नगरान्, शतशः मासमात्रेण कालेन तद्विषयसधिसंस्थितम्, बहुल-चम्पका-उसोक-पुत्राग-नागाकुलम्, प्रशान्तमृग-मृगाधिपप्रमुखविरुद्धभाषादगणम्, सुरभिद्विगन्धगर्भितोद्दामधूमपटलम्, विमलसलिलगिरिनदीप्रसाधि

नाहियपिडपेरन्तं, तावसज्जणजणियहियपपरिओसं सुपरिओसं नाम तवोवणं ति ।

संपाणिऊण य तओ दीहद्वानपरिखेइयमरीरो । वीमजिग मुहुत्तं तवोवणं अह पविट्ठो सो ॥

दिट्ठो य तेण वकल-वियडजडा-ऽजिण-तिदण्डधारी य । भूरयकयतिपुण्डो आसन्नकमण्डलू सोमो ॥

भिम्मियाए सुहनिसण्णो कयलीहरयन्तरम्मि द्धानगओ । परिचेन्तो दाहिणकरेण रुद्वखमालं ति ॥

मन्तक्खरजणेण य ईमिं वियलन्तकण्ठउट्टउडो । नासाए निमित्तिदिट्ठी त्रिणिवारियसेसवावारो ॥

अयसिमयजोगपट्टयपमाणसंगयकयासणविसेमो । तावसकुलप्पहाणो अज्जवकोडिण्णनामो ति ॥

पिच्छिऊण य हरिसवसुद्धिसियरोमञ्चेणं, धरणिनिमित्तयजाणुकरयलेणं, उत्तमङ्गेणं पुणो पहयस्विइतलेणं 'अहो ! धन्नो, अहो ! धन्नो' ति भणमाणेणं पणमिओ तेणं । तेण वि य तं तथा पेच्छिऊण अतिहिवहुमाणकरणलालसेण द्धानजोगं पमोत्तूणं सागय-

तत्तिकटपर्यन्तम्, तावसज्जनितहृदयपरितोपं सुपरितोय नाम तपोयनमिति ।

संप्राप्य च ततो दीर्घाध्वपरिखेदितशरीरः । विश्रम्य मुहुर्ते तपोवनमथ प्रविष्टः संः ॥

दृष्ट्वा तेन वकल-विकटजटा-ऽजिन-त्रिदण्डधारी च । भूतिरजस्तुत्रिपुण्ड्रः आसन्नकमण्डलुः सोमः ॥

शृणिकायां (कुशासने) सुप्रतिपण्णः कदलीगृहान्तरे ध्यानगतः । परिवर्तयन् दक्षिणकरेण रुद्राक्षमालामिति ॥

मन्त्राक्षरजपेनेन च ईपद् विचल्लकण्ठीष्टपुटः । नासायां स्थापितदष्टिः त्रिनिवारित्तोषव्यापारः ॥

अतमीमययोगपट्टकप्रमाणसंगतरुतासनविशेषः । तावसकुलप्रधानः आर्जवकौण्डिन्यनममिति ॥

प्रेक्ष्य च हर्षयशोद्धसितरोमाञ्चेन, धरणीस्थायित्तजानुकरतलेन, उत्तमाङ्गेन पुनः पुनः प्रहृतश्चित्तलेन 'अहो ! धन्न्यः, अहो ! धन्न्यः'

वयणपुरस्सरं 'अहो ! आसनं आसनं' ति भयमाणेणं बहुमन्त्रिओ । तओ उडयङ्गणनिसेवितावसकुमारोवणीए इसिणा य 'उवविससु एत्थ' ति भणिओ सविणयं उवविट्ठो विट्ठरे चि । पुच्छिओ य इसिणा- 'कुओ भयं आगओ ?' ति । तओ तेण सवित्थरो निवेइओ से अचणो वुत्तन्तो । भणिओ य इसिणा-वच्छ ! पुव्वकयकम्मपरिणइवसेणं एवं परिक्लिसभाइणो जीवा हवन्ति । ता नरिन्दावमाणपी-डियाणं, दारिइदुक्खपरिभूयाणं, दोहग्ग-कलङ्कदूमियाणं, इट्टजणविओगंदहणतत्ताण य एयं परं इह-परलोयसुहावहं परमनिव्वुइइटाणं ति । एत्थ—

पेच्छन्ति न मङ्गकयं दुक्खं अवमाणणं च लोगाओ ।
दोग्गइपडणं च तथा वणत्रासी सव्वहा धन्ना ॥

एवमणुसासिएण भणियं अग्गिसम्मैणं-भगवं ! एवमेयं, न संदेहो चि । तो जइ भयवओ ममोत्ररि अणुकम्पा, उचिओ चा अहं एयस्स वयविसेसस्स, ता करेह मे एयवयपयाणेणाणुगगंहं ति । इसिणा भणियं-वच्छ ! वेरगमग्गाणुगओ तुमं ति करेमि अणुगगंहं,

इति भणता प्रणतस्तेन । तेनाऽपि च तं तथा प्रेक्ष्य अतिथियहुभानकरणलालसेन ध्यानयोग प्रमुच्य स्वागतवचनपुरस्सरम् 'अहो ! आसनम् आसनम्' इति भणता बहुमानितः । तत उटज्जाङ्गणनियेवितापसकुमारोपनीते ऋपिणा च 'उपविश अत्र' इति भणितः सविनयम् उपविथो चिष्टरे इति । पृष्ट ऋपिणा- 'कुतो भवान् आगतः' ? इति । ततस्तेन सविस्तरो निवेदितस्तस्य आत्मनो वृत्तान्तः । भणितश्च ऋपिणा-वत्स ! पूर्वकृतकर्मपरिणतिवशेनैवं परिक्लेशभाजिनो जीवा भवन्ति । तस्माद् नरेन्द्रापमानगीडितानाम्, दारिद्र्य-दुःखपरिभूतानाम्, दीभार्ग्य-कलङ्कदूनालाम्, इष्टजनवियोगदहनतप्तानां चैतत् परं इह-परलोकसुखावहं परमनिर्वृतिस्थानमिति । अत्र-

प्रेक्षन्ते न संगृह्यं दुःखम्, अयमानं च लोकात् ।
दुर्गतिपतनं च तथा वनधासिनः सर्वथा धन्याः ॥

एवमनुशासितेन भणितमस्त्रिशर्मणा-भगवन् ! पथमेतत्, न संदेह इति । तस्माद् यदि भगवतो ममोपरि अनुकम्पा, उचितो वा अहं

को अत्रो एयस्म उचिओ त्ति । तओ अइक्कन्तेसु वइवयदिणेसु संसिउण य सचिथरं निययमायारं, पसत्थे तिहि-करण-मुहुत्त-जोग-
लगे दिन्ना से तावसदिवखा । महापरिभवजणियवेरगाइसयभाविणण याणेण तम्मि चेव दिक्खादिवसे सयलतावसलोपपरियसियगु-
रुमक्खं कया महापइन्ना । जहा-जावजीवं मए मासाओ चेव भोत्तब्बं, पारगगदिवसे य पढमपविट्ठणं पढमगेहाओ चेव
लाभे वा अलाभे वा नियत्तियब्बं, न गेहन्तरमभिगन्तब्बं ति । एवं च कयपइन्नस्स तस्स, जहाकयं पइन्नमणुपालिन्तस्स अइक्कन्ता
वहवे पुव्वलक्खा । तवोवणासन्नमन्तउरनिवासिणो य लोयस्स गुणराइणो जाओ तं पइ अईव भत्तिवहुमाणो । अहो ! अयं महात
वस्सी इहलोयनिप्पियासो, सरीरे वि दढमप्पडिवद्धो, एयस्स सफलं जीवियं ति । भणियं च-

जणपक्खनायवहुमाणिणा वि जत्तो गुणेसु कायब्बो । आवज्जन्ति गुणा खलु अबुहं पि जगं अमच्छरियं ॥

पतस्य प्रतविशेषस्य, तस्मात् कुरु मम पतद्भवत्प्रदानेन अनुग्रहमिति । अपिणा भणितम्-वत्स ! वैराग्यमार्गानुगतस्त्वमिति करोमि
अनुग्रहम्, कोऽन्य पतस्य उचित इति । ततोऽतिक्रान्तेषु कनिषयदिनेषु शंसित्वा च सविस्तरं निजकामाचारम्, प्रशस्ते तिथि-करण-
मुहूर्त-योग-लगे दत्ता तस्य तापसदीक्षा । महापरिभवजनितवैराग्यातिशयभायितेन चानेन तस्मिन्नेव दीक्षादिवसे सरुलतापसलोपप-
रिक्कितगुरुसमक्षं कृता महाप्रतिक्षा । यथा— यावज्जीवं मया मासाद् मासाद् पथ भोक्तव्यम्, पारणरुदिवसे च प्रथमप्रविष्टेन प्रथम
गेहाद् एव लाभे वाऽलाभे वा निवर्तितव्यम्, न गेहान्तरमभिगन्तव्यमिति । एवं च इत्प्रतिक्षस्य तस्य यथाकृतां प्रतिक्षामनुपालयतोऽ
तिप्रान्तानि यद्दृनि पूर्वलक्षाणि । तपोयनासन्नवसन्तपुरनिवासिनश्च लोकेभ्यः गुणरागिणो जातस्तं प्रति अतीव भक्ति-बहुमानः । अहो !
अयं महातपस्वी इहलोकेनिष्पिपासः, शरीरेऽपि दढमप्रतियद्धः, पतस्य सफलं जीवितमिति । भणितं च—

जनपक्षपातवहुमानिनाऽपि यत्नो गुणेषु कर्तव्यः । आवर्जयन्ति गुणाः खलु अबुधमपि जनममार्सर्यम् ॥

इओ य पुण्णचन्दो राया कुमारगुणसेणं कयदारपरिग्रहं रज्जे अभिसिञ्चिऊण सह कुमुङ्गीए देवीए तत्रोवणवासी जाओ । सो य कुमारगुणसेणो अपेयसामन्तपणिवइयचलणजुयलो, निजियनियमण्डलाहियाणेगमण्डलो, दसदिसि विमट्टनिम्मलविस्सुयजसो, घम्म-रथ-कामलक्खणतिवग्गसंपायणरओ महाराया संबुत्तो त्ति । अन्नया य कालक्केमेणेव जहासुहं सयलजणसलाहणिज्जं सह वसंत सेणाए महादेवीए रज्जसोवखं अणुहवन्तो आगओ वसन्तउरं, पविट्ठो य महामङ्गलोवपारेणं, पूजिओ य पउरेहि, गओ समं तेहिं पाउसलीलावलम्बिसोहिंयं विमाणच्छन्दयं नाम पासायं । जरथ मेहदुद्दिणच्छायाणुपरिणीओ बहलकालागरुधूमसंतईओ, सोयामणीओ विव विहायन्ति रयणावलीओ, जलधाराओ विव दीसंति मुत्तावलीओ, बलायापन्तियाओ विव विहायन्ति चमरपन्तियाओ, इन्दाउह-च्छायावहारिणीओ पलम्बियाओ पट्टंसुयमालाओ, गन्धोयगावसेयसुरभिगन्धा भूमिभागा, रुटन्तमहुयरकुलाउलावइण्णा पुण्णेयारा । कि बहुणा जंपिणं ?

इतथ पूणचन्द्रो राजा कुमारगुणसेनं कृतदारपरिग्रहं राज्येऽभिषिच्य सह कुमुदिन्या देव्या तपोवनवासी जातः । स च कुमारगुणसेनोऽनेकसामन्तप्रणिपतितचरणयुगलः निजितविजमण्डलाधिकानेकमण्डलः दशदिशि विमसितनिर्मलविश्रुतयशाः, धर्माऽर्थ-कामलक्षणत्रिवर्गसंपादनरतो महाराजः संब्रूत इति । अन्यदा च कालक्रमेणैव यथासुखं सकलजनश्लाघनीयं सह वसन्तसेनया महादेव्या राज्यसौख्यमनुभवन् आगतो वसन्तपुरम्, प्रविष्टश्च महामङ्गलोपचारेण, पूजितश्च परैः, गतः समं तैः प्रावृड्डीलावलम्बिशोभितं विमानच्छन्दकं नाम गसादम् । यत्र मेघदुर्दिनच्छायासुरकारिण्यो बहलकालागुरुधूमसंततयः, सौदामिन्य इव विभान्ति रत्नावल्यः, जलधारा इव इन्दयन्ते मुक्तावल्यः, बलारापइक्य इव विभान्ति नामरपङ्क्तिकाः, इन्द्रायुधच्छायापट्टारिण्यः प्रलम्बिताः पट्टांगुरुमालाः, गन्धोदकावसेकसुरभिगन्धा भूमिभागाः, रटन्मधुकरकुल्याकुलावतीर्णाः पुण्योपचाराः । कि बहुना जल्पितेन ?

पुरिसाण मोहनिदसुत्ताण णि भिमिणयं पिव कहेइ । पुंढि कयाण वियडं फलं च जो भागधेयाणं ॥

नरथ य जहाणुरुं पउरजणं सम्माणेऊण विसज्जिएसु तेसु, विविहणाडय-च्छन्द-नट्टियाइणा मणहरेण विणीएण विगमि-
ऊण तं अहोमं, निइयदिवमम्मि य संपाइयसयलगोसकिचो उच्चियवेलाए चैव निगओ वाहियालिं । परिवाहिया य तेणं बहवे वल्ही-
य-तुरूह-वज्जराइया आमा । तज्जणियखेयाणनिमित्तं च उवविट्ठो वाहियालीतडनिविट्ठे सहस्सम्बवणुज्जाणे । एत्थन्तरम्मि गहिय-
नारह्णरुट्ठिणया आगया इवे तावमकुमारया । दिट्ठो य णेहि राया, अभिनन्दिओ य ससमयपसिद्धाए आसीसाए । अब्भुट्ठणासणयया-
पाइणा उपपारेण बहुमन्निया य राइणा । भणियं च णेहि-महाराय ! सुगिहीयनामधेएण अम्हे कुलवइणा भवओ चउरासमगुरुस्स, सुक-
यथमममनत्थस्स सरिपउत्तिपरियाणणनिमित्तं पेसिया । एवं सोऊण संपयं तुमं यमाणं ति । राइणा भणियं--कहिं सो भयवं
कुलार ति । नेहिं भणियं--इओ नाइदूरे सुपरिओसनामे तत्रोवणे ति । तओ य सो राया भत्ति-क्रीउगेहिं गओ तं तत्रोवणं ति ।

पुग्गणां मोहनिद्रासुत्तानामपि स्वप्नमिव कथयन्ति । पूर्व कृतानां विरुटं फलं च यो भागधेयानाम् ॥

तत्र च यथानुरूपं पौरजनं संमान्य, विसर्जितेषु तेषु विविधनाट-रु-च्छन्द-नर्तितानिना मनोहरेण विनोदेन विगम्य तद् अहोरात्रम्,
द्वितीयदिक्ते च संगदितसकलगोस (प्रभात) कल्पः उचितवेलायां चैव निर्गतो वाह्यालिम् । परियाह्विताश्च तेन बहवो बाल्हीक-तुरूह-
-यज्जरादिना शय्याः । तज्जनितलेदापनयननिमित्तं च उपचिष्टे वाह्यालीतटनिविष्टे सहस्रात्रयनोद्याने । अत्रान्तरे गृहीतनारुद्धरुट्ठिको
आगतो ढो तापसकुमारको । दृष्ट्वा आभ्यां राजा, अभिनन्दितश्च स्वसमयप्रसिद्ध्या आशिषा । अभ्युथानासनप्रदानादिनोपचारेण बहु
मानितो च राजा । मणितं चाभ्याम्-महाराज ! सुविहितनामधेयेन आनां कुलपतिना भवतः चतुराश्रमगुरोः सुकृतधर्माऽधर्मव्यवस्थस्य

दिद्धा य तेणं तत्थ बह्वे तावसा कुलवई य । तओ संजायसंवेगेणं जहारिहमभिवन्दिद्या । उवविट्ठो कुलवइसमीवे, ठिओ य तेण सह धम्मकहावाचारेण कंचि कालं । तओ भणियो य पेण सविणयं पणमिउण भयवं कुलवई । जहां करेहि मे पसायं सयलपरिवारपरिगओ मम गेहे आहारगहेणेणं । कुलवइणा भणियं-बच्छ ! एवं । किं तु एगो अग्गिसम्मो नाम महातावसो, सो य न पइदियहं खुञ्जइ, किं तु मामाओ मासाओ, तत्थ वि य पारणगदिवसे पढमपविट्ठो पढमगेहाओ चेव लामे वा अलामे वा नियत्तइ, न गेहन्तरखुवगच्छइ । ता त महातवस्सिं मोत्तण पडिबन्ना ते पत्थणा । राइणा भणियं-भगवं ! अणुगिहीओ स्मिह । अह कइहि पुण सो महातावसो ? पेच्छामि णं ताव, करेमि तस्स दरिसणेण अप्पणं विगयपावं । कुलवइणा भणियं-बच्छ ! एयाए सहयारवीहियाए हेट्ठा ज्ञाणवरगओ चिड्डइ । तओ सो राया ससंभन्तो गओ सहयारवीहियं । दिट्ठो य तेण पउमासणोवविट्ठो, थिरधरियनयणजुयलो, पसन्तत्रिचिच्चिच्चवाचारो,

शरीरमृत्तिपरिधाननिमित्तं प्रेषितौ । एवं श्रुत्या सांप्रतं त्वं प्रमर्णासि । राज्ञा भणितम्—कुत्र स भगवान् कुलपतिः ? इति । ताभ्यां भणितम्—इतो नातिदूरे सुपरितोपनाम्नि तपोवने इति । ततश्च स राजा भक्ति-कौतुकाभ्यां गतस्तत्र तपोवनमिति । दृष्टाश्च तेन तत्र बह्ववस्तापसाः, कुलपतिश्च । ततः संजातसंवेगेन यथाहंमभिवन्दिताः । उपविष्टः कुलपतिसमीपे, स्थितश्चोत्तेन सह धर्मकथाव्यापारेण कंचित् कालम् । ततो भणिनश्चानेन सविनयं प्रणम्य भगवान् कुलपतिः । यथा कुरु मम प्रसादं सकलपरिवारपरिगतो मम गेहे आहारग्रहणेन । कुलपतिना भणितम्-बत्स ! पयम् । किन्तु एकोऽग्निशर्मा नाम महातापसः, स च न प्रतिदिवसं भुङ्क्ते, किन्तु मासाद् मासात्, तत्राऽपि च पारणकृदिवसे प्रथमप्रविष्टप्रथमगेहाद् पव लामे वाऽलामे वा निवर्तते, न गेहान्तरमुपगच्छति । तस्मात् तं महातपस्विनं मुमुक्ष्वा प्रतिपन्ना तव प्रार्थना । राजा भणितम्-भगवन् ! अंगुण्हीतोऽस्मि । अथ कुत्र पुनः स महातापसः ? प्रेक्ष तं तावत्, कतेमि तस्य दर्शनेन आरमानं विगतपापम् । कुलपतिना भणितम्-बत्स ! णंतेस्यां सहकारवीथिनायां अधस्ताद् ध्यानवरगतस्तिष्ठति । ततः

किंपि तद्वानिहं ज्ञानं ज्ञायन्तो अग्निगसम्मत्तावसो त्ति । तत्रो राइणा हरिसवत्सपयइत्तपुलएण. पणमिओ । तेण वि य आसीसाए सबहु-
 माणमेराहिणन्दिओ, 'सागयं ते' भणिऊण 'उवविसाहि' त्ति संलत्तो । उवविसिऊण सुहासणत्थेण भणियं राइणा-भगवं ! किं ते
 इमस्स महादुहरस्स तन्नरणवमायस्स कारणं ? । अग्निगसम्मत्तावसेण भणियं-भो महासत्त ! दारिदुक्खं, परपरिहवो, विरूवया, तथा
 महारायपुत्तो य गुणसेणो नाम कल्लणमिच्चो त्ति । तत्रो संजायनियनामासंकेण भणियं राइणा-भयवं ! चिद्धउ ताव दारिदुक्खाइयं
 वनमायकारणं, अहं कंइ पुण महारायपुत्तो गुणसेणो नाम कल्लणमिच्चो चि । अग्निगसम्मत्तावसेण भणियं-महासत्त ! एवं कल्लणमिच्चो । सुण-
 ने हेवन्ति उत्तमनरा धम्मं सयमेव ते पवजन्ति । मज्झिमपयई संचोइया उ न कयाइ वि जहन्ता ॥

स राजा समंश्रान्तो गतः महत्कारवीथिराम्, हृष्टश्च तेन पद्मासनोपविष्टः, स्थिरधृततनयनयुगलः, प्रशान्तविचित्रचित्तव्यापारः, किमपि
 तथाकिं च प्यानं प्यायन् अग्निशर्मतापस इति । ततो राज्ञा हर्षयशमवर्तमानपुलक्रेन प्रणतः । तेनाऽपि च आशिषा सबहुमानमेव
 प्रभिनन्दितः, स्वागतं तथ' भणित्वा 'उययिञ्च' इति संलपितः । उपविश्य सुरासनस्थेन भणितं राज्ञा-भगवन् ! किं तव अस्य महा-
 दुःकरस्य तपन्नरणव्ययसायस्य कारणम् ? । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-भो महासत्त्व ! दारिद्र्यदुःखम्, परपरिभवः, विरूपता, तथा
 महाराजपुत्रस्य गुणभेनो नाम कल्याणमित्रम्-इति । ततः संजातनिजनामाऽऽशङ्केन भणितं राज्ञा-भगवन् ! तिष्ठतु तावद् दारिद्र्य-
 दुःखान्दिकं व्यसायकारणम्, अथ कथं पुनर्महाराजपुत्रो गुणसेनो नाम कल्याणमित्रम्-इति । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-महासत्त !
 परं कल्याणमित्रम् । नृणु-

ये भवन्ति उत्तमनरा धर्मं स्वयमेव ते प्रपद्यन्ते । मध्यमप्रकृतयः संचोदितास्तु न कदाचिदपि जघ्न्याः ॥

चोएइ य जो धम्मे जीवं विविहेण केणइ नएण । संसारचारयगयं सो नणु कल्लणमिच्चो चि ॥

तओ राइणा कुमारवृत्तन्तं सुमरिऊण भणियं लज्जावणयवयणेण-भयवं ! कहं पुण तुमं तेण तेलोकवन्धुए धम्मे चोइओ ? । अग्गिसम्मतावसेण भणियं-भो महासत्त ! नानाविहाओ चोयणाओ, ता कहंचि निमित्तमेत्तणं चेष चोइओ म्हि । तओ राइणा चि-
न्तियं ! अहो ! से महाणुभावया, परिंभवो वि याणेणोवयारचोयण ति गहिओ । परपरिवायं च परिहरन्तो सुद्धसहावत्तणओ न तं
पि मत्तेइ । अहो ! दारुणं अकळं मए पावकम्ममाणुचिद्धियं । ता कहेमि से अकळायरणकलङ्कदूसियं अप्पाणं । एवं चिन्तिऊण
जंयियमणेण-भयवं ! अहं सो महापावकम्मयारी तुह हिययसंतावयारी अगुणसेणो चि । अग्गिसम्मतावसेण भणियं-भो महाराय !
सागयं ते । कह तुमं अगुणसेणो ? जेण तए परपिण्डजीवियमेत्तविहवो अहं ईइसिं तवविभूइं पाविंओ चि । राइणा भणियं-अहो !

चोत्तयति च यो धर्मे जीवं विविधेन केनचिद् नयेन । संसारचारकगतं स ननु कल्याणमित्रम्-इति ॥

ततो राज्ञा कुमारवृत्तन्तं स्मृत्या भणितं लज्जावनतवदनेन-भगवन् ! कथं पुनस्त्वं तेन त्रैलोक्यवन्धुभूते धर्मे चोदितः ? । अग्नि-
शर्मतापसेन भणितम्-भो महासत्त्व ! नानाविधातश्चोदनात्, तस्मात् कथंचिद् निमित्तमात्रेण एव चोदितोऽस्मि । ततो राज्ञा चिन्ति-
तम् । अहो ! अस्य महानुभावता, परिभवोऽपि जानेन उपकारचोदनेति गृहीतः । परपरिवादं च परिहरन् शुद्धस्वभावत्वाद् न तमपि
मन्यते । अहो ! दारुणमकार्यं मया पापरुर्भणाऽनुष्ठितम् । तस्मात् कथयामि तस्य अकार्याचरणकलङ्कदूषितमात्मानम् । एवं चिन्तयि-
त्या जल्पितमनेन-भगवन् ! अहं स महापापकर्मकारी तव हृदयसंतापकारी अगुणसेन इति । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-भो महाराज !
स्वागतं तव । कथं त्वमगुणसेन, येन त्वया परपिण्डजीवितमात्रविभवः अहं ईदृशो तपोविभूतिं प्रापित इति । राज्ञा भणितम्-अहो !

ते महाणुभाष्या । किं वा तपस्विज्जणो पियं वञ्चिष्य अक्षं भणितं जाणइ ? । नं य मियइक्खिम्माओ अङ्गारुद्धीओ पडन्ति । ता अलं एइणा । भयवं ! कया ते पारणग भविस्सइ ? । अग्गिसम्भेण भणियं-महाराय ! पञ्चहिं दिणेहिं । राइणा भणियं-भयवं ! जइ ते नाईव उवरोहो, ता कायवतो मम गेहे पारणएणं पसाओ । विनाओ य मए कुलवइणो सयासाओ तुज्ज पइन्नाविसेसो, अओ अणागंयं पर्थेमि चि । अग्गिसम्भेण भणियं-महाराय ! आगच्छउ ताव सो दियहो, को जाणइ अन्तरे किंपि भविस्सइ । अवि य --
 एयं करोमि एण्हि एयं काज्जण पुण इमं कछं । काहिमि को शु मन्नइ, सुविगयवुल्लम्मि जियलोए ? ॥

अन्ने च महाराय !

घी जियलोयमहावो जहियं नेहाणुपायकलिया वि । जे पुव्वण्हे दिइहा, ते अवरण्हे न दीसन्ति ॥

ता महाराय ! आगच्छउ ताव भो दियहो चि । राइणा भणियं-भयवं ! विरयं मोत्तुण संगच्छइ । अग्गिसम्मतवसेण भणियं-

तव महाज्जुभावता, किं या तपस्विजनः प्रियं वञ्चयित्वा अन्यद् भणितुं जानाति ? । न च मृगाद्भ्रुविन्नाद् अङ्गारवृष्टयः पतन्ति । तस्मात् अलभेतेन । भगवन् ! कदा तव पारणाकं भविष्यति ? अग्निशर्मणा भणितम्-महाराज ! पञ्चभिर्दिनेः । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! यदि तत्र नातीव उपरोधः, तस्मात् कर्तव्यो मम गेहे पारणेकेन प्रसादः । विश्वातश्च मया कुलपतेः सकाशात् तव प्रतिज्ञाविशेषः, अतोऽनागतं प्रार्थयामीति । अग्निशर्मणा भणितम्-महाराज ! आगच्छतु तावत् स दिवसः, को जानाति अन्तरे किमपि भविष्यति । अपि च-
 पतन् करोमि इदानीं पतत् कृत्या पुनरिदं कल्प्यम् । करिष्यामि, को तु मन्यते स्वप्नकतुल्ये जीवलोके ? ॥
 अन्यच्च महाराज !

धिम् जीवलोकस्वभायम्, यत्र स्नेहाजुरागकलितता अपि । ये पूर्वोक्ते दृष्टाः तेऽपराहे न दृश्यन्ते ॥

जइ एवं ते निबन्धो, ता एवं पडिवन्ना ते पत्थणा । तओ राया पणमिऊग हरिसवसपुलइयङ्को कंचि वेलं गमेऊण पविट्ठो नयरं । कया कुलवट्ठो सपरिचारस्स भत्तिविभावणुस्सुवा पूया । अइक्कन्तेसु य पच्चसु दिणेषु पारणगदिवसे पढमं चैव पविट्ठो अगिसम्मतावसो पारणगनिमित्तं रायगेहं ति । तम्मि य दियेहे कहंचि राइणो गुणसेणस्स अतीव सीसवेयणा समुपपन्ना । तओ आउलीहूयं सब्वं चैव रायउलं, पविट्ठो य तत्थ वेज्जसत्थविमाराया वेज्जा, उग्गाहेन्ति नाणाविहाओ चिगिच्छासंहियाओ, पीसिअन्ति बहुविहाइ ओसहाइं, दिअन्ति सिंरसेयावहारिणो विचित्तरयणलेवा । किंकायव्वमूढा उवहसियसुकविहस्सइयुद्धिन्निहवा वि मन्तिणो । पत्थुयं पुरोहिएहिं मन्तगञ्जिभगाहुइप्पयाणसारं सन्तिकम्मं । तथा मिलाणसुरहिमल्लदामसोहं, सुवण्णगड्डुविषयलियङ्करायं, वाहजलधोयकवोलपत्तलेहं, करयलपणाभियपव्वायययणपद्दयं, उव्विग्गमन्तेउरं । तथा विरत्तकन्दुयकीलं, परिचत्तचित्तयम्भवाचारं, विरयगीयनचगारम्मं, अउहत्थियभूसगकलावं,

तस्मात् महाराज ! आगच्छतु तावत् स दिवस इति । राज्ञा भणितम् । चिच्छं मुक्त्वा संगच्छन्ताम् । अग्निशर्मतापत्तेन भणितम्- यदि पयं तव निर्यन्धः, तस्माद् पयं प्रतिपन्ना तव प्रार्थना । ततो राजा प्रणम्य हर्षवद्यपुल्लिङ्गताङ्गः कांचिद् वेलां गमयित्वा प्रविष्टो नगरम् । कृता कुलपतेः सपरिवारस्य भक्तिविभवानुरूपा पूजा । अतिक्रान्तेषु च पञ्चसु दिनेषु पारणकदिवसे प्रथममेव प्रविष्टोऽग्निशर्मतापसः पारणकनियत्तं राजगेहमिति । तस्मिंश्च दिवसे कथंचिद् राज्ञो गुणसेनस्य अतीव शीर्षवेदनासमुत्पन्ना । तत आकुलोभूतं सर्वमेव राजकुलम् । प्रविष्टा च तत्र वैद्यशालाविशादा वैद्याः, उद्वेग्राहयन्ति नानाविधाः चिकित्सासंहिताः, विष्यन्ते बहुविधानि औषधानि, दीयन्ते शिरःश्लेधापहारिणो विचित्ररत्नलेपाः । किंकर्णव्यमूढा उपदक्षितशुक-वृद्धस्पतिशुद्धिविभवा अपि मन्त्रिणः । प्रस्तुतं पुरोहितैः मन्त्रगमिताऽऽदुत्तिप्रदानसारं शान्तिकर्म । तथा म्लानसुरभिमाल्यदामशोभम्, सुवर्णं रुढयविचलिताऽङ्गरागम्, चाप्यजलधौत-

दुग्धपानिभणं कृन्नपन्नेउरं । वेत्तेजद्विनिमिपविच्छायमुहसोहा य पडिहारा, रञ्जो वेयणाइमयद्वयगा दुग्धमणा मडहकञ्चुइया, परिच-
 चनियययाया मिचिचा म्रयगाएप्पुहा निओमकारिणो चि । तओ सो अग्गिहसमतावसो एअंविहे रायकुले कंचि वेलं गमेऊण वय-
 णभेणेणापि केजपि अरुयपडिचची निग्गओ रायगेहाओ चि । निग्गन्तूग गओ तवोवणं, दिट्ठो य तावसेहिं, भणिओ य तेहिं-भयवं !
 अरुयपारणगो मि पारिमिलाणदेहो लपिलज्जसि, ता किं न कयं पारणयं ? न पविट्ठो इयाणि तत्थ रञ्जो गुणसेणस्स गेहं ? ति ।
 अग्गिममत्तासेज भनियं-पविट्ठो अहं नरिन्दगेहं, किंतु मो नूणं अपट्टुमरीरो राया, जओ उव्विग्गपरियणं सव्वं चैव तं मए गेहम-
 वलोइयं, तओ अहं तं तहाविहं दट्टुमसंहतो लहुं चैव निग्गओ चि । तावसेहिं भणियं-को संदेहो, दट्टमपट्टुमरीरो राया, अब्रहा कंहं

कपोलपट्टेगम्, फरतलप्रणापितमदानवदनपङ्कजम्, उद्धिन्तम्-अन्त-पुरम् । तथा विरक्तकन्दुरुक्तीडम्, परित्यक्तनिःकर्मव्यापारम्,
 निग्गगीत-अर्तनाऽऽरम्भम्, धागदम्भितभूयणरूलापम्, दुर्मनोनिमनः कन्यकान्तःपुरम् । वेत्तयिष्टिस्थापित-विच्छायमुखशोभाश्च प्रतीहाराः,
 रामो धैरान्दिशयमुखशः, दुर्मन्तो लघुकन्धुकिनः, परित्यक्तनिःकन्यापाराः, विचित्राः सूपकारप्रमुखा नियोगकारिण इति । ततः
 गोऽग्निशर्मतापण पयंदिषे राजकुले कांचिद् वेलां गमयित्वा वचनमार्जेणाऽपि केनापि अट्टप्रतिपत्तिनिगतो राजगेहादिति । निर्गत्य
 गान्धर्वोत्तमम्, दृष्ट्वा तापसः, भणितश्च तैः-भगवन् ! अट्टतपारणक इव परिम्लानवेहो लक्ष्यसे, तस्मात् किं न कृतं पारणकम् ? न
 प्रथिट् रक्षतीं तत्र राजो गुणसेनस्य गेहम् ? इति । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-प्रथिट्ठोऽहं नरेन्द्रगेहम्, किन्तु स नूनम्-अपट्टुशरीरो
 गता, यत्त उद्विग्गपरिज्ञानं सर्वमेव तद् मया गेहमचल्लोकिताम्, ततोऽहं तत् तथाचिधं द्रष्टुमसहमानः लब्धेव निर्गत इति । तापसैर्भ-
 णितम्-कः संदेहः, दट्टम्-अपट्टुशरीरो राजा, अन्यथा कथं तादृश्यां तपस्विजनभक्त्यां भगवतः पारणकं ज्ञात्वा स्वयमेव दत्तावधानो न

तारिणीए तवस्सिजणभत्तीए भयवओ भयवओ उवरि भत्तिवहुमाणो न होइ ? । अन्नं च-अईव भगवओ उवरि भत्तिवहुमाणो तस्म नरवइस्स, जेण कुलवइममक्खं बहुयं सभूयगुणकित्ठं तेण कयं आसि । अग्गिगसम्मतावसेग भणियं-आरोगं से हवउ गुरुयणपूयगस्स, किं मम आहारणं ति । पडिवन्नो मासोववासवयं ॥ इओ य राइणा गुणसेणेणं उवसन्तसीसवेयेणेणं पुच्छओ परियणो । अज्ज तस्स महातवस्सिस्स पारणगदियहो, तो सो आगओ, पूइओ वा केणइ न व त्ति ? । तेहि संलत्तं-महासाय ! आगओ आसि, किंतु तुह सीसवेयेणाजणिअहियसंतावपरिचत्तिययक्खज्जावारे परियणे न केणइ संपूइओ पुच्छओ वा । अमुणियवुत्तन्तो य विचित्तं ते परियणमवल्लोइठ्ठण कंचि कालं गमेज्जण उच्चिगो विय निग्गओ रायगेहाओ ति । राइणा भणियं-अहो ! मे अहन्नया; चुक्को मि महालाभस्स, संपत्तो य तवस्सिमज्जणदेहपीडाकरणेण महन्तं अणत्थं ति । एवं विलविज्जणं विइयदियहे पहायसमए चेव गओ तवो-

भवति ? । अन्यच्च-अतीव भगवत उपरि भक्तियहुमानः तस्य नरपतेः, येन कुलपतिसमंशं बहुकं सद्भूतगुणकीर्तनं तेन कृतमासीत् । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-आरोग्यं तस्य भवतु गुरुजनपूजकस्य, किं मम आहारेण इति प्रतिपन्नो मासोपवासव्रतम् । इतश्च राज्ञा गुणसेनेन उपशान्तशीर्षवेदनेन पृष्टः परिजनः । अद्य तस्य महातपस्विनः पारणकदिवसः, ततः स आगतः, पूजितो वा केनचिद् न वा? इति । तैः संलपितम्-महाराज ! आगत आसीत्, किन्तु तव शीर्षवेदनाजनितहृदयसंतापपरित्यक्तनिजकार्यव्यापारे परिजने न संपूजितः, पृष्टो वा । अथातदृत्तान्तश्च विचिन्नं तत्र परिजनमचलोफ्य कंचित् कालं गर्भस्थित्वा उद्विग्न इव निर्गतो राजनेहादिति । राज्ञा भणितम्-अहो ! मम अधन्यता, अष्टोऽस्मि महालाभात्, संप्राप्तश्च तपस्विजनवेहपीडाकरणेन, महान्तमनर्थमिति । एवं विलप्य द्वितीयदिवसे प्रभातसमये एव गतस्तपोवनम् । इष्टाश्च तेन कुलपनिप्रमुखा बहवः तापसाः, लज्जा-विनयावनतोत्तमाङ्गेन प्रणताश्चानेन

यणं । दिष्टा य तेण कुलवइप्पमुहा बहवे तावसा, लज्जा-विणओणयउत्तिमङ्गेण पणमिया य जेणं विहिणा । अहिणन्दिओ य आसी-
 साए कुलवइप्पमुहेहिं सब्बतावसेदिं । 'उवविससु महाराय ! सागयं ते' भणियो य कुलवइणा । तओ राया अत्रणयउत्तिमङ्गे, सविहेस-
 लज्जामन्दरो, विमुक्कदीहनीसासं उवविट्ठो कुलवइस्स पुरओ । तं च तहा विचित्तं रायाणं दट्ठणं भणियमणेणं-वच्छ ! उडिगगो
 विप लवसीयसि, ता कहेहि मे उव्वेयकारणं, जइ अकहणीयं न होइ । राइणा भणियं-अत्थि भगवओ वि नाम अकहणीयं । अन्नं
 च-अकहणीयवत्थुविसउव्विगगस्स न जुत्तं तत्रोवणागमणं । कुलवइणा 'भणियं-साहु वच्छ ! साहु, उचिओ ते विवेगो, ता किं-उव्वे-
 यकारणं ति ? । राइणा भणियं-भगवओ आण ति करिय कहीयइ; अब्बहा कइं ईइसं निसंसचरियं कहिउं पारियइ ? । कुलवइगा
 मणियं वच्छ ! सब्बस्म जणणीभूओ खु होइ तवस्सिजणो । तओ का तं पइ लज्ज ति । ता कहेउ भवं, जेग मुणियवुत्तन्तो भविय
 केणइ उवाएणइवणेमि तं उव्वेयं ति । राइणा भणियं-भयवं ! जइ एवं, ता सुणसु । एस अग्गिसम्मतावसो पढमं चेष मम मन्दपु-

विधिना । अभिनन्दिथ आद्याया कुलपतिप्रसुरं: सर्वेतापदै: । 'उपविश महाराज ! स्वागतं तव' भणितथ कुलपतिना । ततो राजा
 अघनतोत्तमाद्गः सविदोपलज्जामन्दरः, विमुक्कदीर्घनिःश्वासम्-उपविष्टः कुलपतेः पुरतः । तं च तथा विचित्रं राजानं दृष्ट्वा भणितम-
 नेन-यत्स ! उद्विग्न इव लक्ष्यसे, ततः कथय मम उद्वेगकारणम्, यदि अरुथनीयं न भवति । राज्ञा भणितम्-अस्ति भगवतोऽपि
 नाम अरुथनीयम् ? । अन्यच्च-अरुथनीयवस्तुविययोद्विग्नस्य न युक्तं तपोवनागमनम् । कुलपतिना भणितम्-साधु घत्स ! साधु,
 उचिन्तस्ते विवेकः, ततः किम्-उद्वेगकारणम् ? इति । राज्ञा भणितम्-भगवत आज्ञा इति कृत्या कथ्यते, अन्यथा कथम्-ईहशं नृरास-
 चरितं कथयितुं पार्यते ? । कुलपतिना भणितम्-वत्स ! सर्वस्य जननीभूतः रज्जु भवति तपस्विजनः । ततः का तं प्रति लज्जा इति ।
 तस्मान् कथयतु भवान्, येन ज्ञातवृत्तान्तो भूत्वा केनचित्द उपायेन अपनयामि तम्-उद्वेगमिति । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! यद्येगम्,

णस्स, असमिक्खयकारिणो, असरिस्सज्जणसरिस्सायणनिरयस्स संबन्धिणा निव्वेएण तावसो संबुत्तो । एयस्स पवन्तुत्तमवयस्स वि
 तं मए असरिस्सज्जायरणं न परिचत्ते ति दढमुच्चिग्गो भिह । कुलवइणा भणियं-वच्छ ! जइ एवं, ता अलं संतप्पिएणं, किं कारणं ।
 जइ तुह संबन्धिणा कारणेण तावसो संबुत्तो, ता तुमं चैव इमस्स धम्मपवत्तगो कल्लाणमित्तो त्ति; किमुच्चिग्गो सि ? । न यावि
 एण्हि तुह परलोथभीरुणो, अहिगयधम्मसत्थस्स किंपि असज्जणायरणं संभावेमि । किं वा से कयमियाणि निवेएहि मे । राइणा भगियं
 -भयवं ! इयाणि ताव एयं उवणिमन्तिउण मासपाणयपविट्टस्स सीसवेयणाभिभूएण पमायओ अणित्तपरियेणं आहारन्तरायकरणेण
 कयं से धम्मन्तरायं ति । कुलवइणा भणियं-वच्छ ! जं किंचि एयं, न तुमं एत्थ अवरज्झमि । न तिक्खवेयणाभिभूया पुरिसा कज्ज-
 मकजं वा वियाणन्ति । न य तस्स आहारन्तरायकरणेण धम्मन्तरायं हवइ, अवि य तवसंपया । ता अलमुव्वेगेणं ति । राइणा भणियं-
 भयवं ! जाव तेण महाणुभावेण मम गेहे आहारणहणं न कयं, ताव कहमुव्वेवो अवेइ ? । कुलवइणा भणियं-वच्छ ! इयाणि से अवि-

ततः शृणु । पपोऽग्निशर्मतापसः प्रथममेव मम मन्दपुण्यस्य, असमीक्षितकारिणः असदृशजनसदृशाचरणनिरतस्य संयन्धिना निर्वेदेन
 तापसः संवृत्तः । पतस्य प्रपन्नोत्तमवत्तस्याऽपि तद् मया असदृशजनाचरणं न परित्यक्तमिति दृढम्-उद्विग्नोऽस्मि । कुलपतिना भणि-
 त्तम्-यत्स ! यत्तेदम्, ततोऽलं संतप्तेन, किं कारणं । यदि तव संबन्धिना कारणेन तापसः संवृत्तः, ततस्त्वमेव अन्य धर्मप्रयत्तकः
 कल्याणमित्रम्-इति, किम्-उद्विग्नोऽसि ? न चाऽपि इदानीं तव परलोकभीरोः, अधिगतधर्मशालस्य किमपि असज्जनाचरणं संभावयामि ।
 किं वा तत् कृतमिदानीं निवेदय मे । राज्ञा भणित्तम्-भगवन् ! इदानीं तावद् पतम्-उपनिमन्व्य मासपाणकयविष्टस्य शीर्षवेदनाऽभि-
 भूतेन प्रमादतोऽनियुक्तपरिजनेन आहारान्तरायकरणेन कृतस्तस्य धर्मान्तराय इति । कुलपतिना भणित्तम्-यत्स ! यत् किंचिद् पतन्,
 न त्यम्-अत्र अग्ररथ्यसि । न तीव्रवेदनाभिभूताः पुरुषाः कार्यमकार्यं वा विजानन्ति । न च तस्य आहारान्तरायकरणेन धर्मान्तरायो

ग्येण जं पारणं भविस्सइ, तद्धि ते गेहे आहारग्रहणं करिस्सइ ति । तओ कुलयहणा सदाविओ अग्गिसम्मतावमो । सयहुमाणं हत्थे
 गिण्हिऊण भणिओ य णेण-वच्छ ! जं तुमं अकयपारणगो निग्गओ नरिन्दगेहाओ, एणं दहं संतप्पइ राया । कळं च एयस्स अईव
 सीमवेयणा आमि, अओ वेयणापरव्वसेण न तुमं पडियग्घिओ त्ति; न एस अवरज्झइ । भणियं च णेण 'जाव मम गेहे अग्गिसम्म-
 तापसेण आहारग्रहणं न कयं, न ताव मे उव्वेवो अवेइ' । अओ इण्हिं संपत्तपारणगकालेण भवया अविग्घेण मम चयणाओ नरिन्दय-
 हुमाणओ य एयस्म गेहे पारणं करियब्बं ति । अग्गिसम्मतावसेण भणियं-भयवं ! जं तुब्भे आणवेह । अकारणे संतप्पइ राया,
 जओ न किञ्चि मे परलोयविरुद्धमणुचिड्डियमणेणं । तओ राया 'अहो ! से महाणुभावय' ति कलिऊग पणमिऊग तवस्सिजणं च
 कंचि वेलं पज्जुवासिय पमिद्धो नयरं ।

भवति, अपि च तप संपदा । ततोऽलम्-उद्वेगेनेति । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! यावत् तेन महानुभावेन मम गेहे आहारग्रहणं न
 एतम्, तावत् कथमुद्वेगोऽर्पति ? । कुलपतिना भणितम्-वास ! इदानीं तस्य अविग्घेन यत् पारणं भविष्यति, तदा तव गेहे
 आहारग्रहणं करिष्यतीति । ततः कुलपतिना शब्दायितः अग्निशर्मतापसः । सयहुमान हस्ते गृहीत्वा भणितश्चानेन-वास ! यत् त्वम्-
 अरुत्पारणको निर्गतो नरेन्द्रगेहात्, पतेन दृढं संतप्यते राजा । कस्य चैतस्य अतीव शीर्षवेदना आसीत्, अतो वेदनापरवशेन न
 त्यं प्रत्यर्पित इति, नैपोऽपराध्यति । भणितं चानेन 'यावद् मम गेहे अग्निशर्मतापसेन आहारग्रहणं न कृतं, न तावद् मम उद्वेगोऽ-
 र्पतापसेन भणितम्-भगवन् ! यद् यूयम्-आज्ञापयत । अकारणे संतप्यते राजा, यतो न किञ्चिद् मम परलोकविरुद्धमनुष्ठितमनेन ।

पुणो य कालक्रमेण राहणो विसयसुहमशुहवन्तस्म, अग्निगमम्मस्स य दुक्करं तवचरणविहिं करेन्तस्स समइक्कन्तो मासो च्चि । एत्थन्तरग्नि य संपत्ते पारणगदिवसे निवेइयं से रत्नो विक्खेवागएहि निययपुरिसेहिं । जहा-महाराय ! अइविसमपरक्क-मगन्धियं, विसमदोणीमुहण्णविट्ठं, अकयपरिरक्खणोवायं अप्पमत्तेण माणहङ्गनरवड्ढणा, इहरहा विसयविणामभवलोइऊग, वीरचरिय-मवलम्बिय, वीमत्थसुत्तेसु नरिन्दपाइक्केसु, जाए अट्टरत्तसमए, अत्थमिए रयणिवहूपिययमे तेलोक्कमङ्गलपईवे मियङ्के सय-लवलसहिण्णमवक्खन्दं दाऊण अइपमत्तं ते विणिज्जियं सेन्नं । संपइ देवो पमाणं ति । तओ राइणा एयं सुदूसहं वयणमायणिग-ऊण कोवाणलजलियरत्तलोयणेणं, विसमफुरियाहरेणं, निइयकराभिहयधरणिवेट्ठेणं अमरिसवसपरिक्खलन्तवयणेणं समाणत्तो परियणो । जहा-देह तुरियं पयाणयपडहं, सज्जेह दुज्जयं करिखलं, पट्ठाणेह दण्णुइधुरं आमसाहणं, संजत्तेह धय-मालोत्तसोहियं सन्द-

तत्तो राजा ' अहो ! ! तस्य महानुभायता ' इति कलयित्वा, प्रणम्य तपस्विजनं च कांचिद् देवं पर्युपास्य प्रविष्टो नगरम् । पुनश्च कालक्रमेण राज्ञो विषयशुभमनुभवतः, अग्निशर्मणश्च दुष्करं तपश्चरणविधिं कुर्वतः समतिमान्तो मास इति । अत्रान्तरे च संप्राप्ते-पारणरुद्वियसे निवेद्यितं तस्य राज्ञो विशेषगतैर्निजरूपुर्यैः । यथा-महाराज ! अतिविषमपरानक्रमगवितम् , विषमदोणीमुखप्रविष्टम् , अष्टतपरिरक्षणोपायम्-अप्रमत्तेन मानभङ्गनरगतना, इतरथा विषयविनाशमवलोक्य, वीरचरितमवलम्ब्य, विश्वस्तशुभेषु नरेन्द्रपदात्तियु-याते अर्धरात्रसमये अस्तामिते रज्ज्वीधुप्रियतमे त्रैलोक्यमङ्गलप्रदीपे मृगाङ्के सकलयलमर्द्धितेन अवशरुन्दं दत्त्वा अतिप्रमत्तं तव धिनि-जितं मेन्यम् । संश्रुति देयः प्रमाणमिति । ततो राजा पतत सुदुःसहं वचनमारुप्यं कोपानलज्जलितरत्तलोचनेन, विषमस्फुरिताधरेण निन्दयकराभिहतधरणीगृष्टेन, अमर्यवशपरिसलद्धत्तेन समाश्रितः परिजनः । यथा-दत्त त्वरितं प्रयाणरूपट्टहम्, सज्जयत दुर्जयं करिव-लम्, पर्याणयत देवैर्दुर अश्वसायनम् , संयात्रयत भज-मालोत्तसोमितं स्यन्दननिवहम् , प्रवर्तयत नानामहरणशालि पदात्तिसैन्यमिति ।

मनिपदं, पयशुपदे नानापहरणमालिणं वाइकसेन्नं ति । तत्रो नखइसमाएसाणन्तरमेवायणिय पयाणयपडहसदं, करिवरविषायन्तमेह-
 आनं, उणिपपाय-नगर-छगनंथाययलायपरिययं, निसियकरवाल-कोन्तसोयामणिसणाहं, सड्ल-काहलातुरनिगवोसगजियरचपूरिय-
 दिगं, अयान्तदुदिलं पिर गमनाओ पियम्भियं नरिन्दराहणं ति । एत्थन्तरम्मि य रहरारुटे नरिन्दगुणसेणे, ठाविए पुरओ सलिल-
 दुत्ते रुणरुत्तं, पइए जयगिरिगमुष्णालए मङ्गलतूरे, पदन्तेगु विविहमङ्गलाइं वन्दिचन्द्रेसु, अगिगसम्मतावसो पारणगनिमित्तं पविट्टो
 नरिन्दगेरं ति । वओ नम्मि महाजणयसुदए आउलीहए नरिन्दनिगमणनिमित्तं पहाणपरियणे न केणइ समुवलक्खिओ ति । तओ
 वंनि येत्ते गमेज्ज दरियकरि-तुरयसंथायचमडणभीओ निगओ नखइगेहाओ । एत्थन्तरम्मि य गहियसङ्कुच्छाएहिं, मुणियजोइस-
 मन्वरमत्थंदि भणियं जोइमिएहिं-देव ! पनत्थं मुहुत्तं, निगच्छसु ति । राइणा भणियं-अज्ज तंस्स अगिगसम्मतावसस्स पारणग-
 दिरसो, पट्टिन्नं च तेण कुलवइरपणाओ मम गेहे आहारगहणं काय्वं ति । ता आगच्छउ ताव सो महाणुभावो । तओ

तओ नरगमिगमादेनानन्तरमेव आकण्य प्रयाणकरट्टदशधम्म, करिवरधिराजदेवजालम्, उच्छित्तधज-चामर-छत्रसंघातयलाकापरिग-
 तम्, निगिगसम्मन्-गुन्तगोदाभिनीननाथम्, शउ-कादल्लूरनिघोयगजितरयपूरितदिशम्, अरालदुर्दिनमिय समन्ततो विजृम्भितं
 नरेन्द्रगुणसन्निधि । अग्रान्तरे च रथयरावदे नरेन्द्रगुणसेने, स्थापिते पुरतः सलिलपूर्णं कनककलशे, प्रहृते जयध्रीसमुत्फालके मङ्गल-
 गेहे, पट्टन्तु निगिगमङ्गलानि वन्दिगुदेषु, अग्निशंभंतापसः पारणरुनिमित्तं प्रचियो नरेन्द्रगेहमिति । ततस्तस्मिन् महाजनसमुदये
 आहुन्तीभूते नरेन्द्रनिर्गमननिमित्तं प्रयाणपरिजने न केनचित् समुपलक्षित इति । ततः कांचिद् ब्रह्मां गमयित्वा इत्तकरि-तुरगसंघाता-
 पनदेनभीओ निर्गमे नरपतिगेहान् । अग्रान्तरे च गृहीतशङ्कुच्छाये, घ्रातज्योतिश्चास्त्रपरमार्थः भणितं ज्योतिषिकैः-देव ! प्रशस्तं

तं कथमोषणविहाण पणमिऊण गमिस्सामो । तओ आसन्नवत्तिणा भणियं कुलपुत्तएण—देव ! सो खु महाणुभावो संपय
 चेव पविसिऊण दरियकरि-तुरयसंघायचमदणभीओ निग्गओ रायगेहाओ । अज्ज वि य न नयराओ निग्गच्छइ त्ति त्त्केमि ।
 तओ एयमायण्णिऊण ससंभन्तो राया पयट्ठो तस्स भग्गे, दिट्ठो य षेण नयराओ निग्गच्छन्तो अग्गिसम्मतावसो । तओ ओपरिऊण
 रहवराओ, भत्तिनिम्भरं निवडिऊण चलणेसु विवत्तो सवहुमाणं । भयवं ! करेह पसायं, विणियत्तसु त्ति । अहमभिप्पेए वि गमणे
 तुह चेवागमणमणुचालेन्तो एत्तियं वेलं टिओ म्हि, जाय तुमं पविसिऊण मम गेहं अलक्खिओ चेव मे पहाणपरियणेण निग्गओ
 सि, ता नियत्तसु त्ति । अग्गिसम्मतावसेण भणियं-महाराय ! विइयवुत्तन्तो चेव मे तुमं पइत्ताविसेसस्स; ता अलं ते इमिणा वव-
 साएणं । सच्चपइत्ता खु त्थस्सिस्सणो हवन्ति, निच्चिसेसा य लभालाभेसु । राहणा भणियं-भयवं ! लज्जिओ म्हि इमिणा पमायचरि-

सुहृत्तं, निगच्छेति । राज्ञा भणितम्-अथ तस्य अग्निशर्मतापसस्य पारणरुदियत्सः, प्रतिपन्नं च तेन कुलपतिवचनाद् मम गेहे
 आदारप्रदणं कर्तव्यमिति । तत आगच्छतु तावत् स महानुभावः । तनस्तं दृतभोजनविधानं प्रणम्य गमिष्यामः । तत आसन्नवर्तिना
 भणितं कुलपुत्रकेण-देव ! स एतु महानुभावः सांप्रतं चैव प्रविश्य दत्तकरि-तुल्यसंघातावमर्दनमीतो निर्गतो राजगेहान् । अद्यापि च
 न नगराद् निर्गच्छति इति तर्कयामि । तत एतद् आकर्ण्य ससंभ्रान्तो राज्ञा प्रवृत्तस्तस्य मार्गं, दृष्टवानेन नगराद् निर्गच्छन् अग्निश-
 र्मतात्मनः । तत अयतीर्य रथवराद् भक्तिनिर्भरं निपत्य चरणयोर्विगतः सयहुमानम् । भगवन् ! कुरुत प्रसादम्, विनियतस्य इति ।
 अहमग्निशर्मतेऽपि गमने तवैव आगमनम्-अनुपालयन् एतावतीं वेलां स्थितोऽस्मि, यावत् त्वं प्रविश्य मम गेहम्-अलक्षितं एव मम
 प्रधानयत्जिनेन निर्गतोऽसि, ततो निवर्तस्य इति । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-महाराज ! विदितवृत्तान्त एव मम त्वं प्रतिज्ञाविशेष-

एणं, तुह तिव्यंतवजणियसरीरपीडाओ वि ने अहिया सरीरपीडा, दढं दहइ मं संतावाणलो, पणस्सइ विय से हिययं, अखिलप्पइ य मे वाणी, महापापकम्मकारिणं च मन्नेमि अप्पाणं; ता सयलदुहियसत्तवन्धुभूओ, अकारणवच्छलो य भवयं तुमं चेव मे इमस्स दुक्खस्स उवसमोवायं चिन्तेहि । अग्गिसम्मतावसेण चिन्तियं । अहो ! से महारायस्स महाणुभावया । अकयपारणगेण मए एत्तियं खिञ्जइ ति । अहो ! से गुरुयणसुस्ससाणुराओ । ता न जाव मए एयस्स गेहे पारणयं कयं, न ताव एस सत्थो होइ ति चिन्ति-
ज्जण भणियं च तंग-महाराय ! अनिमित्तं ते दुक्खं । तहावि एयस्स इमो उवसमोवाओ । अविग्गेण संपत्ते पारणगादिवसे पुणो वि तुह येव गेहे अहारगहणं करिस्सामि ति पडिवन्नं मए, ता मा संतप्पसु ति । तओ धरणिनिहियजाणु-करयलेणं भणियं राहणा-
भयवं ! सुद्धु सुणिओ इमस्स दुक्खस्स उवसमोवाओ । अहवा विमलनाणनयणो चेव तवस्सिज्जणो होइ, किं वा न याणइ ति ? । ता

स्य, ततोऽलं तचनेन व्ययसायेन । सत्यप्रतिज्ञाः पल्लु तपस्विनो भवन्ति, निर्विशेषाश्च लाभा-ऽलाभेषुः । राबा भणितम्-भगवन् ! लज्जितो ऽस्मि अनेन प्रमादचरितेन, तव तीम्रतपोज्जितशरीरपीडातोऽपि मम अधिका शरीरपीडा, दढं दहति मां संतापाऽनलः, पणश्यति इव मम हृदयम्, आक्षिप्यते च मम वाणी, महापापकर्मकारिणं च मन्ये आत्मानम् ; ततः सकलदुःखितसत्त्वबन्धुभूतः, अकारणवत्सलश्च भगवान् त्वमेव मम अस्य दुःखस्य उपशमोपायं चिन्तय । अग्निशर्मतापसेन चिन्तितम् । अहो ! अस्य महाराजस्य महातुभावता । यदृत्तपारणकेन मया पताव स्थिते इति । अहो ! अस्य गुरुजनश्रुयानुरागः । ततो न यावद् मया पतस्य गेहे पारणकं कृतम्, न तावद् एए स्वस्थो भवतीति चिन्तयित्वा भणितं च तेन-महाराज ! अनिमित्तं एव दुःखम् । तथापि पतस्य अयम्-उपशमोपायः । अचिन्नेन मंत्रात्ते पारणकविवसे पुनरपि तवैव गेहे आहारग्रहणं करिष्यामि इति प्रतिपन्नं मया । ततः मा संतप्यस्वेति । ततो धरणी-
निहितजातुःरुतलेन भणितं राज्ञा-भगवन् ! सुष्ठु ज्ञातः अस्य दुःखस्य उपशमोपायः । अथवा विमलज्ञानयन एव तपस्विजनो भवति,

अणुनिहीओ म्दिह । सरिसं इमं तुह अकारणवच्छलयाए । ता गच्छ तुमं तवोवणं । अहं पुण न सवहुणोमि पचगपमायकलङ्कदूसिओ भगवन्तं कुलवद्दमचलोइउं ति । एवं भणिय पणमिऊण य अग्गिसम्मतावसं नियत्तो राया । 'न मए इयाणि गन्तव्वं' ति कल्लिऊण विसञ्जिओ य तेणं माणभङ्गस्स उवरि विक्खेवो । अग्गिसम्मो विय गन्तूय तवोवणं, निवेइऊण कुलवद्दणो जहाविचं युत्तं, 'वच्छ ! साहु कयं' ति अहिणन्दिओ य कुलवद्दणा पवन्नो वयविसेसं ति । अणुदियहं च पवद्दुमाणसंवेगेण राइणा सेविञ्जन्तस्म तस्स समइच्छिओ मासो, पत्तो य रन्नो मणोरहसएहिं पारणयदियहो । तम्मि य पारणयदियहो राइणो गुणसेणस्स देवी वसन्तसेणा दारयं पद्दय ति । निवेइयं च राइणो हरिसवसेण पफुल्लवयणपद्दयाए सपरितोसं पडिहारीए-महाराय ! देवी वसन्तसेणा तुम्हाणं अब्भुदयनिमित्तं पयाणं भागधेएहिं सुहंसुहेणं दारयं पद्दय ति । तओ राइणा पुत्तजम्मब्भुदयसंजायोमञ्जेणं दाऊण पडिहारीए कडय-केऊर-ऊणालङ्कारा-इयं अङ्गाभरणं, दिन्ना समाणत्ती । वसुंधरे ! ममाइससु णं मम वयणाओ जहासन्निहिये पडिहारे । जहा-सोयावेह कालघण्टापओएण

किं वा न जानाति ? इति । ततोऽनुशुद्धीतोऽस्मि । सद्यं इदं तव अकारणवत्सलतायाः । ततो गच्छ त्वं तपोवनम् । अहं पुनः न शक्नोमि प्रत्यग्रप्रमादकलङ्कद्वयितो भगवन्तं कुलपतिमवलोकितुम्-इति । एवं भणित्वा प्रणम्य च अग्निशर्मतापसं निवृत्तो राजा । 'न मया इदानीं गन्तव्यम्' इति कलयित्वा विस्मजितश्च तेन मानभङ्गस्य उपरि चिन्तयः । अग्निशर्माऽपि च गत्वा तपोवनम्, निवेद्य कुलपतये यथावृत्तं वृत्तान्तम्, 'वास ! साधु कृतम्, इति अभिनन्दितश्च कुलपतिना प्रयत्नो व्रतविशेषमिति । अनुद्विषसं च प्रवर्धमानवंशेन राणा सेव्यमानस्य तस्य समतिक्रान्तः मासः, प्राप्तश्च राशो मनोरथशतैः पारणकदिवसः । तस्मिंश्च पारणकदिवसे राशो गुणसेनस्य देवी वसन्तसेना वारकं प्रसूतेति । निवेदितं च राशो हर्षवशेन प्रफुल्लयद्नपद्मजया सपरितोपं प्रतिहार्या-महाराज ! देवी वसन्तसेना युष्माकम्-अभ्युदयनिमित्तम्, प्रजानां भागधेयैः सुगसुखेन वारकं प्रसूतेति । ततो राजा पुत्रजन्माभ्युदयसंजातरोमा-

पणं, गुह तिव्यंतत्रणियमरीरपीडाओ वि ने अहिया सरीरपीडा, दढं दहइ मं संतावाणलो, पणस्सइ विय मे हिययं, अखिखप्पइ य
 मे वाणी, महापारम्मकारिणं च मत्तेमि अप्पाणं; ता सयलदुहियसत्तचन्धुभूओ, अकारणवच्छलो य भवयं तुमं चेव मे इमस्स
 दुक्खस्य उरममोतापं चिन्तेहि । अगिसम्मत्तानसेण चिन्तियं । अहो ! से महारायस्स महाणुभावया । अकयपारणेण मए एत्तियं
 गिउइ ति । अहो ! से गुरुयणसुस्समाणुराओ । ता न जाव मए एयस्स गेहे पारणयं कयं, न ताव एस सत्थो होइ ति चिन्ति-
 ऊण भणियं च तेण-महाराय ! अनिमित्तं ते दुक्खं । तहावि एयस्स इमो उवसमोवाओ । अविघेग संपत्ते पारणगदिवसे पुणो वि
 उइ नेव गेहे अहासगहणं करिस्सामि ति पडिवन्नं मए, ता मा संतप्पसु ति । तओ धरणिनिहियजाणु-करयलेणं भणियं राइणा-
 भयं ! गुट्टु मुणिओ इमस्स दुक्खस्य उवसमोवाओ । अहवा विमलनाणनयणो चेव तवस्सिजणो होइ, किं वा न याणइ ति ? । ता

स्य, ततोऽष्टं तयावेन व्यपसायेन । सत्यप्रतिज्ञाः रज्जु तपस्विनो भवन्ति, निर्विशेषाश्च लाभा-ऽलाभेषुः । राक्षा भणितम्-भगवन् ! लज्जितो
 ऽग्निं अनेन प्रमादचरितेन, तय तीव्रतपोज्जितशरोरपीडातोऽपि मम अधिका शरीरपीडा, दढं दहति मां संतापाऽनलः, प्रणश्यति इव
 मम इदमम्, आक्षिप्यते च मम वाणी, महापापकर्मकारिणं च मन्ये आत्मानम् ; ततः सरुलदुःखितसत्त्वबन्धुभृतः, अकारणयत्सलश्च
 भगवान् त्यमेव मम धम्य दुःखस्य उपशमोपायं चिन्तय । अग्निशर्मतापत्सेन चिन्तितम् । अहो ! अस्य महाराजस्य महानुभावता ।
 अरुणपारणेकेन मया पताव गिद्यते इति । अहो ! अस्य गुरुजनदुःखानुरागः । ततो न यावद् मया पतस्य गेहे पारणकं कृतम्,
 न तावद् पर म्यग्यो भवतीति चिन्तयित्वा भणितं च तेन-महाराज ! अनिमित्ते पच दुःखम् । तथापि पतस्य अयम्-उपशमोपायः ।
 अविघ्नेन नंग्रतो पारणकदिवसे पुनरपि तवैव गेहे आहारग्रहणं करिष्यामि इति प्रतिपद्यं मया । ततः मा संतप्यस्वेति । ततो धरणी-
 निदिगजागुरुललेन भणितं रामा-भगवन् ! गुट्टु सातः धम्य दुःखस्य उपशमोपायः । अथवा विमलज्ञानयन पद्य तपस्विजनो भवति,

अणुगिहीश्री गिह । मरिसं इमं तुह अकारणवच्छलयाए । ता गच्छ तुमं तयोत्रणं । अहं पुण न सरकुणोमि पचगपमायकलङ्कदूसिजो भगवन्तं कुलवद्भवलोइडं ति । एवं भणिय पणमिऊण य अगिमम्मतावसं नियत्तो राया । 'न मए इयाणि गन्तव्वं' ति कल्लिऊग विमञ्जिओ य तेणं माणभइस्स उवरि विवखेओ । अगिसम्मो विय गन्तूण तथोवणं, निवेइऊग कुलवद्दणो जहावित्तं बुत्तं, 'वच्छ ! साहु कयं' ति अहिणन्दिओ य कुलवद्दणा पवन्नो वयविसंसं ति । अणुदियहं च पवट्टमाणसंवेगेग राइणा सेविअन्तस्स तस्स समइच्छिओ माओ, पत्तो य रन्नो मणोरहसएहिं पारणयदियहो । तम्मि य पारणयदियहे राइणो गुणसेणस्स देवी वमन्तसेणा दारयं पच्चय ति । निवेइयं च राइणो हरिसवसेण पफुल्लवयणपक्कयाए सपरितोसं पडिहारीए-महाराय ! देवी वसन्तसेणा तुम्हाणं अब्भुदयनिमित्तं पयाणं भाग्येएहिं सुहंसुहेणं दारयं पच्चय ति । तओ राइणा पुत्तजम्मब्भुदयसंजायरोमञ्चणं दाऊण पडिहारीए कडय-केऊर-कण्णालङ्कारा इयं अद्गाभरणं, दिन्ना समाणत्ती । वसुंधरे ! ममाइमसु णं मम वयणाओ जहासन्निहिये पडिहारे । जहा-भोयावेह कालघण्टापओएण

किं वा न जानाति ? इति । ततोऽनुशुद्धीतोऽस्मि । सदृशं इदं तय अकारणयत्फलतायाः । ततो गच्छ त्वं तपोवनम् । अहं पुनः न शक्नोमि प्रत्यग्रप्रमादफलङ्कृत्यितो भगवन्तं कुलपतिमयलोकितुम्-इति । एवं भणित्वा प्रणम्य च अग्निशर्मतापसं निवृत्तो राजा । 'न मया इदानीं गन्तव्यम्' इति कलयित्वा चिन्तितश्च तेन मानभङ्गस्य उपदि विद्मःपः । अग्निशर्मामांऽपि च गत्वा तपोवनम्, निवेद्य कुलपतये यथायुक्तं वृत्तान्तम्, 'वास ! साधु कृतम्, इति अभिनन्दितश्च कुलपतिना प्रपन्नो व्रतविशेषमिति । अनुदिवसं च प्रवर्धमानंवेगेन राजा सेच्यमानस्य तस्य समतिक्रान्तः मासः, प्राप्तश्च राज्ञो मनोरथशतैः पारणकदिवसः । तस्मिन्श्च पारणकदिवसे राज्ञो गुणसेनस्य देवी वसन्तसेना वारकं प्रच्छेति । निवेदितं च राज्ञो हर्षवशेन प्रफुल्लवदनपद्मजया सपरितोपं प्रतिहायां-महाराज ! देवी वसन्तसेना गुप्स्यारुम्-अभ्युदयत्रिमित्तम्, पत्राणां भागधैर्यैः सुगसुखेन वारकं प्रच्छेति । ततो राज्ञा पुत्रजन्मान्भ्युदयसंजातरोमा-

मम रञ्जे सञ्चवन्धनाणि, दवावेह धौसणापुन्वयं अणवेविलयाणुरूवं महादानं, विसञ्जावेह जियसत्तुप्पमुहाणं नरवईणं मम पुत्तजम्म-
पत्तिं, निवेह देवीपुत्तजम्मञ्चुदयं पडराणं, कारावेह अयालच्छणभूयं नयरमहूसवं ति । समाइडा य तीए जहाइडं पडिहारा । अणु-
चिड्डियं च रायसासनं पडिहारेहि । अवि य—

कारावियं च तेहिं तूरखुपुण्णदसदिसाभोयं । उन्नामिएक्करयलनचन्तविलासिणिसमूहं ॥

अन्तेगरियाहीरन्तपुण्णवत्तुत्तरीयवरपोत्तं । सविसेसपसाहियसंमिलन्तरामायणाइण्णं ॥

पिट्ठागयमुट्टिपहारभीरुरामाविमुक्कमिक्कारं । मयवमविलासिणीजणनचाविज्जन्तकञ्चुइयं ॥

सुव्वन्तकरप्फालियतालायरसुरयमहुरनिग्घोसं । दाणपरितुट्टवहुवन्दिवन्द्रउग्घुट्टजयसंहं ॥

अथ दत्त्वा प्रतिहार्यं कटक-कैयूर-कर्णालङ्कारादिकम्-अङ्गाभरणम्, दत्त्वा समाब्रूहिः । वसुंधरे ! समादिश मम वचनाद् यथासंनिहितान्
प्रतीहारात्, यथा-मोचयत कालघण्टाप्रयोगेण मम राज्ये सर्वे न्यनन्ति, दापयत शोयणापूर्वकम्-अनपेक्षितानुरूपं महादानम्, विसर्जयत
जितशत्रुप्रमुद्यानां नरपतीनां मम पुत्रजन्मप्रवृत्तिम्, निवेदयत देवीपुत्रजन्माभ्युदयं पौराणम्, कारयत अकालक्षणभूतं नगरमहोत्सव-
मिति । समादिश्याश्च तथा यथादिष्ट प्रतीहाराः । अनुचेष्टितं च राजशासनं प्रतीहारैः । अपि च—

कारितं च तैः तूर्यरवउत्पन्नदशदिशाभोगम् । उन्नामिंतैक्करतल्लन्तयमानविलासिनीसमूहम् ॥

अन्तःपुरिकाहियमाण्णं पात्रोत्तरीयवरगेतम् (?) । सविशेषप्रसाधितसम्मिलद्रामाजनाकीर्णम् ॥

पृष्ठगतमुष्टिप्रहारभीरुरामाविमुक्कसीत्कारम् । मदवशविलासिनीजननर्थमानकञ्चुकिफम् ॥

नच्यन्तमडहामणचेडीहासिज्जमाणनरनाहं । चद्धात्राणयनिचहं वद्धावणयं मणभिरामं ॥
 पवत्तो य वमन्तउरं नयरं महामहूसवो । एवंविहे य देवीपुत्तजम्मब्भुदयाणन्दिए महापमत्ते सह राइणा रायपरियणे अग्गित्त-
 म्मतावमो पारणगनिमित्तं रायउलं यविमिऊण वयणमेत्तेणावि केणह अकयपडिचत्ती असुहकम्मोदएणं अट्टञ्जाणदूसियमणो लुहुं चेव
 निग्गओ । चिन्तियं च णेणं-अहो ! से राइणो आवालभावओ चेव असरिसो ममोवरि वेराणुवन्धो त्ति । पेच्छह से अइणिग्गुढाया-
 र्माचरियं, जेण तं तहा मम समक्खं मणाणुकूलं जंपिय करणेण विवरीयमायइ त्ति चिन्तयन्तो सो निग्गओ नयराओ । एत्थन्तर-
 म्मि य अज्ञाणदोसेणं अभाविपयसत्थमग्गत्तेणेण य गहिओ कसाएहिं, अवगया से परलोययासणा, पण्डा धम्मसद्धा, समागया
 नयलदुक्खतकवीयभूया अमेत्ती, जाया य देहपीडाकरी अतीव दुशुक्खा । आकरिसिओ दुशुक्खाए । तओ—

धूयमाणरुरास्फालिततालादरमुत्तमधुरनिर्घोषम् ॥
 नृत्यमानन्धुयामनचेडीहास्यमाननरनाथम् । यद्धाऽऽपानरुनिचहं वर्धापनकं मनोऽभिरामम् ॥
 प्रसूतथा यतन्तपुरे नगरे महामहोत्सवः । पयंविधे च देवीपुत्रजन्माभ्युदयानन्दिने महाप्रमत्ते सह राज्ञा राजपरिजने अग्निशर्मतापसः
 पारणकनिमित्तं सानकुलं प्रविश्य दचनमोद्रेणाऽपि केनाऽपि अट्टप्रतिगत्तिः अशुभकर्मोदयेन आर्तध्यानदूषितमना लक्ष्मेव निर्गतः ।
 चिन्तितं यानेन-गहो ! तस्य रात्र आवालभावात् चेव असदृशो ममोपरि वैरायुवन्ध इति । प्रेक्षधं तस्य अतिनिगूढाचारमाचरितम्,
 येन गत् तथा मम समक्षं मनोऽणुकूलं कथयित्वा करणेन विपरीतमाचरतोति चिन्तयन् स निर्गतो नगरात् । अत्रान्तरे च अज्ञान-
 भोवेण अभावित्पारमार्थमार्गान्येन च गृहीतः कर्माद्यैः, अपगता तस्य परलोकरासना, प्रणया धर्मधर्या, समागता सकलदुःखतप्योज्ज्वला
 अमैत्री, जाता च देहपीडाकरी शरीरिय दुगुह्या । आरुषो दुशुशया । ततः—

पदमपरीसहवइएण तेण अन्नाणकोहवसएणं । घोरं नियणमेयं पडिवन्नं मूढहियएणं ॥

जइ होज इमस्स फलं मए सुचिणस्स वयविसेसस्स । ता एयस्स वहाए पइजम्मं होज मे जम्मो ॥

न कुणइ पणईण पिंयं जो पुरिसो विप्पियं च सत्तूणं । किं तस्स जणणिजोव्वणविउडणमेत्तेण जन्मेणं ? ॥

सत्तू य एस राया मम सिसुभावाउ चैव पावो चि । अवरहमन्तरेण वि, करेमि तो विप्पियमिमस्स ॥

इय काऊण नियणं अप्पडिकन्तेण तस्स ठाणस्स । अह भावियं सुवहुसो कोहाणलजलियचित्तेण ॥

एत्थन्तरम्मि पत्तो एसो तवोवणं । अणेयंविपपजणियकुचिन्तासंधुक्खियपद्दुमाणकोहाणलो य कुलवइं सेसतावसें य परिहरिऊण अलभिस्रओ चैव गओ सहयास्वीहियं, उवविट्ठो, य विमलसिलाविणिम्मिए चाउरन्तपीढे चि । अणुसयवसेण पुणो वि चिन्तिउमारदो । अहो ! से राइणो ममोवरि पडिणीयभावो । कइं सव्वतावसमज्जे अहं से ओहसणिज्जो चि ? । जेण मे पइन्नाविसेसं नाऊण

प्रथमपरीपदपतितेन तेन अज्ञान-क्रोधवशमेन । घोरं निदानमेतत् प्रतिपन्नं मूढहृदयेन ॥

यदि भवेद् अस्य फलं मया सुधीर्णस्य व्रतविशेषस्य । तस्माद् पंतस्य वधाय प्रतिजन्म भवतु मम जन्म ॥

न करोति प्रणयिवां प्रियम्, यः पुरयः विप्रियं च शत्रूणाम् । किं तस्य जननीयौवनधिकुट्टनमात्रेण जन्मना ? ॥

शत्रुधाय राज्ञा मम शिशुभावान चंच पाप इति । अपराधमन्तरेणाऽपि करोमि ततः विप्रियमस्य ॥

इति कृत्वा निदानम्-अप्रतिकान्तेन तस्य स्थानस्य । अथ भावितं सुबहुशः क्रोधानलज्वलितचित्तेन ॥

अत्रान्तरे प्राप्तं पापं तपोवनम्, अनेकविकल्पजनितकुचिन्तासंदीप्तप्रवर्धमानक्रोधानलश्च कुलपतिम्, शेषतापसांश्च परिहृत्य अलक्षितं पयं गतः सहकारस्वीथिकाम्, उपविष्टश्च विमलशिलाविनिर्मिते चतुरन्तपीठे इति । अनुशयवशेन पुनरपि चिन्तयितुमारब्धः-

नियद्विद्यदुलो तथा तद्दोषमिन्तय असंपादणेण पारणयस्स किल मं खलीकरेह ति । तं मूढो सु भो राया किं मे एयान्त्यगयस्स
 खलीक्रीयइ । तथा अणाहाणं, दुब्बलणं, परपरिहृयाणं च सत्ताणं कयन्तेणेव विणिवाइयाणं जा खलियारणा, न सा माणिणो माग-
 मापूरेह ति, विसेसओ सममत्तु-मित्ताणं परलोयवावारनिरयाणं तवस्सीणं ति । अहवा अपरिचत्ताहारभेचमङ्गस्स मे एइहमेत्ता कय-
 त्थण ति । ता अलं मे जावज्जीवं चैव परिहृयनिमित्तेण आहारेणं ति गहियं जावज्जीवियं महोववासत्रयं ॥ एत्थन्तरम्मि य परिचत्तनिय-
 यानारो अयुहइयाणदूसियमणो, तवपरिक्खीणंदेहो, दिट्ठो तत्थ तावसेहिं । भणियं च तेहिं-भवयं ! अइपरिक्खीणंदेहो, असंपाविय-
 कुमुमिलेणोमयारो लखिबज्जामि, ता किं इयाणिं पि ते न संजायं पारणयं ति ? । अग्गिसम्मतापसेण भणियं-‘न संजायं’ ति ।
 तावसेहिं भणियं-‘रूढं न संजायं’ ? किं न पविट्ठो तस्स राइणो गुणयेणस्स नेहं ? । अग्गिमम्मतापसेग भणियं-‘पविट्ठो’ । तावसेहिं

अहो ! तस्य राज्ञो ममोपरि प्रत्यनीकभावः । कथं सर्वतपसमध्ये अहं तस्य उपहसनीय इति ? येन मम प्रतिज्ञाविशेषं ज्ञात्वा
 निरुत्तियदुलः, तथा तथा उपनिमन्त्र्य असंपादनेन पारणकस्य किल मां खलीकरोति इति । तद् मूढः खलु स राज्ञा किं मम पतव-
 विस्थागतस्य खलीकरोति । तथा अनाथानाम्, दुर्बलानाम्, परपरिभूतानां च सत्त्वानां कृतान्तेनेव विनियतितानां या खलीकारणा, न
 ना मानिनो मानमापूरयति इति, विशेषतः समशत्रु-भित्राणां परलोकरूपपरिनिरतानां तपस्विनामिति । अथवा अपरित्यक्ताद्वारमन्त्रसं-
 गस्य मम पताग्रमात्रा कर्त्तव्येति, ततोऽलं मम यावज्जीवमेव परिभयनिमित्तेन आदारेणेति गृहीतं यावज्जीवितं महोपवासत्रतम् ॥
 अत्रान्तरे च परित्यक्तनिजत्रयापारः, अशुभमयानदृषितमनाः, तप-वस्थिणीवेहः, इष्टस्तत्र तापसैः । भणितं च तैः-भगवन् ! अतिपरिक्खी-
 णंदेहः, धर्मप्राप्तपुण्यमविलेणोपचारे लक्ष्यसै, ततः किमिदानीमपि तव न संजातं पारणकम्-इति ? । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-
 ‘न संजातम्’ इति । तापसंभणितम्-‘कथं न संजातम् ? किं न प्रविष्टस्तस्य राज्ञो गुणसेनस्य नेहम् ? । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-

भणियं-‘ता कहं ते न संजायं’ ति ? । तेण भणियं-बालभावाओ चेष मे सो राया अणधरद्वेरिओ, खलियारिओ अहं तेण पुब्बि । मए पुण न जाणिओ, अवगओ से इयाणिं वेराणुवन्धो । विणीओ विघ लक्खिअइ, जाव मिच्छाविणीयस्स न से वेराणुवन्धो अवेइ; जेणोवहासबुद्धीए मं उवणिमन्तिऊणं अणञ्जविलसिण्णं चेष तेहिं तेहिं मायापयारेहिं चेष किल मं परिह्वइ त्ति । अज्जं च तेण विया-णिऊण मम पारणगदिवसं सहसा चेष काराविओ पमोओ । तओ अहं पविसिऊणं रायगेहं अचहुपाणिओ चेष मुणियनरिन्दपरिवाराभिप्पाओ लहुं चेष निगओ त्ति । तओ तावसेहिं भणियं-भयवं ! न एवं तवस्सिजणवच्छले नरिन्दगुणसेणे संभावियइ, अहवा विचित्तसन्धिणो हि पुरिसा हयन्ति, किं वा न संभावियइ ? नत्थि अविस्सओ कसायाणं ति भणिऊण निवेहयं ते हे अच्चुच्चिउग्गेहिं कुलवइणो । जहा-भयवं ! न तस्स अग्गिसम्मतावसस्स इमिणा वुत्तन्तेण संपयं पि पारणयं संबुत्तं ति । तओ संसंभन्तो तुरियमागओ अग्गिमम्मसमीवं कुलवइ । संपइओ य तेण अग्गिसम्भेण जहाणुरूवेणोवयारेणं । तओ तेण भणियं-उच्छ ! कहमियाणिं पि ते न संजायं पारणयं ति ? । अहो !

‘प्रविष्टः’ । तापक्षेर्भणितम्-‘ततः कयं तव न संजातम्’ इति ? । तेन भणितम्-बालभावादेव मम स राजा अनपराद्धवैरिः, सलीका-रित्थादं तेन पूर्वम् । मया पुनर्न द्रातः, अयगतस्तस्य इदानीं वैराणुवन्धः । विनीत इव लक्ष्यते, यात्रद् मिथ्याधिनीतस्य न तस्य वैराणु-वन्धः अपैति, येनोपहासबुद्ध्या माम्-उपनिमन्त्य अनार्यविलसितेनैव तैः तैः मायाप्रकारैरेव किल मां परिभवतीति । अद्य च तेन विज्ञाय मम पारणकद्वियसं सहसा एव कारितः प्रमोदः । ततोऽहं प्रविश्य राजगेहम्, अथहुमानित एव द्रातनरेन्द्रपरिवाराभिप्रायः लक्ष्येव निर्गत इति । ततस्तापक्षेर्भणितम्-भगवन् ! नैव तपस्विजनवत्सले नरेन्द्रगुणसेने संभाव्यते, अथवा विचित्रसंघयो हि पुरुषा भवन्ति, किं वा न संभाव्यते ? । नास्ति अविषयः कृपायागमिति भणित्वा निवेदितं तैरत्युद्धिनेः कुलपतये । यथा-भगवन् ! न तस्य अग्नि-शर्मतापसस्य अनेन वृत्तान्तेन सांप्रतमपि पारणकं संबुत्तमिति । ततः संसंभ्रान्तः त्वरितमागतः अग्निशर्मसमीपं कुलपतिः, संवृजितश्च

से असरिसरामायरणं राइणो गुणसेणस्स । अगिसम्मताचसेण भणियं-भयवं ! पमाइणो चेव रायाणो हवन्ति, को वा तस्स दोसो ? मम चेवापरिचत्ताहारमेत्तसइस्स एस्स दोसो, जेण तस्स वि गेहं पविसामि ति । परिचत्तो य मए संपयं जावज्जीनाए चेव सयलपरि-हववीयभूओ एददमेत्तो वि सङ्को । अओ विव्वेभि भयवन्तं एयम्मि अत्थे; नाहमन्नहा आणवेयव्वो ति । कुलवइणा भणियं-वच्छ ! जइ परिचत्तो आहारो, गओ इयाणं कालो आणाए । सच्चपइन्ना खु तवस्सिणो हवन्ति । किं तु तुमए नरिन्दस्स उव्वरिं कोवो न काय-ओ । जओ-

“सुच्चं पुब्बकयाणं कम्माणं पावए फलविवागं । अवराहेसु गुणेषु य निमित्तमिंचं परो होइ” ॥

एवमणुसासिऊणं पडियारगे तावसे निरुविय गओ कुलवई । इओ य राइणा गुणसेणेणं तहा अयालच्छगसोक्खमणुह-तेन अग्निशर्मणा यथानुरूपेणोपचारेण । ततस्तेन भणितम्-वत्स ! कथमिदानीमपि तव न संजातं पारणकम्-इति ? । अहो ! तस्य अमदशममाचरणं राओ गुणसेनस्य । अग्निशर्मताप्रसेन भणितम्-भगवन् ! प्रमादिन प्व राजानो भवन्ति, को वा तस्य दोषः ? मम एय अपरित्यक्तादारुस्मात्रंगस्य एव दोषः, येन तस्यापि नेहं प्रविशामि इति । परित्यक्तञ्च मया साम्प्रतं यावज्जीवमेव सरुलपरिभव-वीजमूल पत्तायन्मात्रोऽपि संगः । अतो विज्ञपयामि भगवन्तम्-एतस्मिन्नर्थे; नाहमन्यथा आशार्पयितव्य इति । कुलपतिना भणितम्-वत्स ! यदि परित्यक्त आदारुः, गत इदानीं काल आत्मायाः । सत्यप्रतिज्ञाः एतु त्वया नरेन्द्रस्य उपरि कोपो न कर्तव्यः । यतः-

सर्वं पूर्वगतानां कर्माणां प्रान्नोति फलविपाकम् । अपराधेषु गुणेषु च निमित्तमात्रं परो भवति ॥

भणियं-‘ता कंहं ते न संजायं’ ति ? । तेण भणियं-चालभावाओ चैव मे सो राया अणवरुद्धवेरिओ, खलियारिओ अहं तेण पुढिं । मए पुण न जाणिओ, अद्यगओ से इयाणिं वैराणुवन्धो । विणीओ विव लक्खिस्सइ, जाव मिच्छाविणीयस्स न से वैराणुवन्धो अवेइ; जेणोवहान्नुद्धीए, मं उवणिमन्तिऊणं अणञ्जविलसिएणं चैव तेहिं तेहिं मायापयारेहिं चैव किल मं परिहवइ ति । अज्जं च तेण विया-णिऊण मम पारणगदिवसं सहसा चैव काराविओ पमोओ । तओ अहं पविसिऊणं रायगेहं अवहुमाणिओ चैव मुणियनरिन्दपरिवाराभिप्पाओ लद्धं चैव निग्गओ ति । तओ तावसेहिं भणियं-भयवं ! न एवं तवस्सिजणवच्छले नरिन्दगुणसेणे संभावियइ, अहवा विचित्तसन्धिणो हि पुरिया हयन्ति, किं वा न संभावियइ ? नत्थि अविसओ कसायाणं ति भणिऊण निवेइयं ते हे अच्चुन्विग्गेहि कुलवइणो । जहा-भयवं ! न तस्स अगिसम्मत्तावसस्स इमिणा बुत्तन्तेण संपयं पि पारणयं संबुत्तं ति । तओ ससंभन्तो तुरियमागओ अगिसम्मसमीवं कुलवइ । संपइओ य तेण अगिगग्गमेण जहाणुरुवेणोवयारेणं । तओ तेण भणियं-वच्छ ! कहमियाणिं पि ते न संजायं पारणयं ति ? । अहो !

‘प्रतिष्ठः’ । तापैर्भणितम्-‘ततः कथं तव न संजातम्’ इति ? । तेन भणितम्-चालभावादेव मम स राजा अनपराद्धवैरिः, खलीका-रित्वाद्दे तेन पूर्वम् । मया पुनर्न सातः, अद्यगतस्तस्य इदानीं वैरानुबन्धः । विनीत इव लक्ष्यते, यावद् मिथ्याविनीतस्य न तस्य वैरानु-बन्धः भवति, येनोपहाससयुद्धया माम्-उपनिमन्थ्य अनार्यविलसितेनैव तैः तैः मायाप्रकारैरेव किल मां परिभ्रमयतीति । अद्य च तेन विज्ञाय मम पारणकरद्वयसं सहसा एव कारितः प्रमोदः । ततोऽहं प्रथित्य राजगेहम्, अवहुमानित एव ज्ञातनरेन्द्रपरिवाराभिप्रायः लब्धेव निर्गत इति । ततस्नापतेर्भणितम्-भगवन् ! नैवं तपस्विजनवत्सले नरेन्द्रगुणसेने संभाव्यते, अथवा विचित्रसंघयो हि पुरुषा भवन्ति, किं वा न संभाव्यते ? । नास्ति अयोग्यः कयायागामिति भणित्वा निवेदितं तैर्युद्धिग्नेः कुलपतये । यथा-भगवन् ! न तस्य अग्नि-शर्मतापसस्य अनेन वृत्तान्तेन सांमतमपि पारणकं संबुत्तमिति । ततः ससंध्रान्तः त्वरितमागतः अग्निशर्मसमीपं कुलपतिः, संबुजितश्च

से असरिसगमायरणं राइणो गुणसेणस्म । अग्गिसम्मतावसेण भणियं-भयवं ! पमाइणो चेव रायाणो हवन्ति, को वा तस्स दोसो ? मम चेवापरिचताहारमेत्तसइस्स एस दोसो, जेण तस्स वि नेहं पविसामि ति । परिचतो य मए संपयं जावज्जीवाए धेव सयलपरि-हववीयभूओ एइहमेत्तो वि सङ्गो । अओ विव्वेमि भयवन्तं एयम्मि अत्थे; नाहमन्नहा आणवेयव्वो ति । कुलवइणा भणियं-वच्छ ! जइ परिचतो आहारो, गओ इयाणिं कालो आणाए । सच्चपइन्ना खु तवस्सिणो हवन्ति । किं तु तुमए नरिन्दस्स उवरिं कोवो न काय-व्वो । जओ-

“सुन्वं पुब्बकयाणं कम्माणं पावए फलविवागं । अचराहेसु गुणेषु य निमित्तमिंचं परो होइ” ॥

एवमशुसासिज्जं पडियारो तावसे निरुविय गओ कुलवई । इओ य राइणा गुणसेणेणं तहा अयालच्छणसोक्खमणुह-तेन अग्निशर्मणा यथानुरूपेणोपचारेण । ततस्तेन भणितम्-वत्स ! कथमिदानीमपि तव न संजातं पारणकम्-इति ? ! अहो ! तस्य अग्निशर्मणाचरणं तसो गुणसेनस्य । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-भगवन् ! प्रमादिन पच राजानो भवन्ति, को वा तस्य दोषः ? मम एव अपरित्यक्ताहारस्माप्रमंगस्य एव दोषः, येन तस्यपि नेहं प्रविशामि इति । परित्यक्तञ्च मया साम्प्रतं यावज्जीवमेव सकलयरिभव-यीजभूत एतावन्मात्रोऽपि संगः । अतो चिदग्यामि भगवन्तम्-एतस्मिन्नर्थः; नाहमन्यथा आशार्पयितव्य इति । कुलपतिना भणितम्-यास ! यदि परित्यक्त आहारः, गत इदानीं काल आनायाः । सत्यप्रतिज्ञाः एतु त्वया नरेन्द्रस्य उपरि क्तोपो न कर्तव्यः । यतः-

सर्वे पूर्वदृशानां कर्मणां प्राप्नोति फलविपाकम् । अपराधेषु गुणेषु च निमित्तमात्रं पते भवति ॥

वन्ते परियणे अइकन्ताए पारणगवेलाए सुमसियं, जहा पारणयदिमो खु अज तस्स महातपस्सिस्स । अहो ! मे अहन्नाया, न
 संपन्नं चेव महातपस्सिस्स पारणयं ति तक्कमि । पुच्छिओ यणेण जहासन्निहिओ परियणो । किं सो महाणुभावो तावसो अज इहा-
 गओ न व ति ? । तओ तेण निउणं गवेसिऊणं निवेइयं-देव ! आगओ आसि, किं तु देवीपुत्तजम्मव्युययाहिणन्दिए अइपमत्ते
 परियणे न केणइ उच्चरिओ चि; तओ लहुं चेव निग्गओ । राइणा भणियं-अहो ! मे पावपरिणई । तस्स महातपस्सिस्स धम्मन्तरा-
 यक्कणेणं देवीपुत्तजम्मव्युययं पि आत्तयं चेव समत्थेमि । मच्चहान मन्दपुण्णाणं गेहेसु वसुहारा पडन्ति । न य पमायदोसदूसिओ अइ
 उदन्तनिमिचं पि से पारेमि मुहम्मलोइहं । ता गच्छ, भो सोमदेवपुरोहिइय ! ममाविन्नायपरियणभावो चेव गवेसिऊण तस्स महातव-
 स्सिस्स चुत्तनं 'किं तेण चत्तसियं ?' ति लहुं निवेएहि; आमक्कइ निय मे हिययं । एवं च समागतो सोमदेवपुरोहिओ गओ तवोवणं ।

पयमनुशास्य प्रतियारमान् तापसान् निरूप्य गतः कुलपतिः । इत्थं राजा गुणसेनेन तथा अमालक्ष्णसौख्यमनुभवति परि-
 जने अतिक्रान्तायां पारणकृतेलायां स्मृतम्, यथा पारणकृदिवसः पलु अथ तस्य महातपस्विनः । अहो ! मम अधन्यता, न संपन्नमेव
 महातपस्विनः पारणकमिति तर्कयामि । पृष्टधानेन यथासंनिहितः परिजनः । किं स महानुभावः तापत. अथ इह आगतो नग
 रति ? । तन्तेन निपुणं गणेशयित्या निवेदितम्-देव ! आगत आसीत्, किं तु देवीपुत्रजन्माभ्युदयाभिनन्दिने अतिप्रमत्ते परिजने न
 फेलाचिद् उच्चरति इति; ततो लक्ष्मेर निर्गतः । राजा भणितम्-अहो ! मम पापपरिणतिः । तस्य महातपस्विनो धर्मान्तरायकरणेन
 देवीपुत्रजन्माभ्युदयमपि आपः; चेव समर्थयामि । सर्वथा न मन्त्रपुण्यानां गेहेसु यत्तुधाराः पतन्ति । न च प्रमाददोषद्वेषितः अहम्-
 उदन्तनिमित्तमपि तस्य पार्यामि सुपमवलोक्तिमुम् ' ततो गच्छ भोः सोमदेवपुरोहित ! ममाऽविज्ञातपरिजनभान एव गधेययित्वा तस्य
 महातपस्विनो पृचान्तम् ' किं तेन व्ययसितम् ? ' इति लघु निवेदय; आशङ्कते इव मम हृदयम् । एवं च समाश्रतः सोमदेवपुरोहितो

द्विद्वे तेन बहुत्वस्मिज्जणपरिवारिओ, गिरिणईतडागन्ननिविट्टमण्डवगओ, दीहरकुमरइयमत्थरोचविट्ठो, अमरिमवमढतरायकहावावडो अग्गिममतावसो ति । पगमिओ विणओगयउत्तिमङ्गेणं सोमदेवेणं । तेणं चिय आसीसापुब्बयं 'सागयं' ति भणिऊण 'उवविमसु' चि आइट्ठो । उवविट्ठो सोमदेवपुरोहिओ । भणियं च जेण-भयवं ! अइररिक्खीगंदेहो लक्खिज्जसि, ता किमेयं ति ? । अग्गिमम्म ताससेण भणियं-निरीहाणं, अन्नओ समामाइयवितीणं अङ्गं चैव किंसं तवस्सीणं ति । सोमदेवेण भणियं-एवं एयं, निरीहा चैन तवस्मिणो हन्ति; किं तु घण-घन्न-हिरण्य-सुवण्य-मणि-मोत्तिय-प्पवाल-दुप्पय-चउप्पएसु, न उण धम्म-काओययारणे आहारमेत्ते नि । न य ईइमा एत्थ लोया, जे तुमए वि सरिसाणं सुत्तिमगपवन्नाणं, अविसेसमतु-मिचाणं, समतण-मणि-मुत्त-कच्चगाणं, संसारजलहियोपाणं आहारमेत्तं पि न देन्ति चि । अग्गिसम्मतावसेण भणियं-सच्चमेयं, न एयारिसा एत्थ लोया मोत्तूग नरिन्दगुगसेणं ति । सोमदेवेण भणियं-भयवं ! किं कयं नरिन्दगुगसेणेण ? । धम्मपरो खु सो राया सुणीयइ ति । अग्गिसम्मतावसेण भ-

गतस्तपोवतम् । दृष्टस्तेन बहुत्वस्मिज्जणपरिवारितः, गिरिन्दीतडाऽऽसन्ननिविष्टमण्डवगतः, दीर्घकुशरचितप्रस्तरोपविष्टः, अमर्यवशाऽऽरधराजकथायापृतः अग्निशर्मतापस इति । प्रणतः विनयावन्तोत्तमाङ्गेन सोमदेवेन । तेन पय आशो पूर्वकम् 'स्यागतम्' इति भणित्वा 'उपविश' इति आदिष्टः । उपविष्टः सोमदेवपुरोहितः । भणितं चानेन-भगवन् । । अतिपरिक्षीणदेहो लक्ष्यसे, ततः किमेतद् इति ? । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-निरीहाणम्, अन्यतः समाखादितवृत्तानाम्-अङ्गमेव कृत्यं तपस्विनाम्-इति । सोमदेवेन भणितम्-पयमेतत्, निरीहा पय तपस्विनो भवन्ति, किं तु घन-धान्य-हिरण्य-सुवर्ण-मणि-मौक्तिक-प्रयाल-द्विपद-चतुष्पदेषु, न पुनः धर्म-कार्योपकारके आहारमात्रेऽपि । न च ईदृशा अत्र लोकाः, ये युष्मान्कमपि सदृशानां मुक्तिमार्गप्रदानाम्, अविशेष्यतु-भित्राणाम्, समतण-मणि-गुक्ता-काञ्चनानाम्, संसारजलधिपोतानाम्-आहारमात्रमपि न ददन्ति इति । अग्निशर्मतापसेन भणितम्-सत्यमेतत्, न पतादृशा

णियं-को अन्नो धम्मपरो, जो विणिज्जियनियमण्डलो वि तवस्मिज्जणं पसज्झं वावाएइ चि । सोमदेवेण चिन्तियं-परिकुविओ खु
 एसो तावसो । जहा य दीहरकुसरहयसत्थरोविट्ठो लखिबज्झइ, तथा नरिन्दनिव्हेएणं चेवाणेण पडिबन्नमणमणं भवे । पुच्छिज्जन्तो य
 एमो असोयच्चं सामिपरिवायं भेण्हइ । ता अन्नओ चेव उवलहिय बुत्तन्तं सामिणो निवेएमि ति । एणमिऊग तं निग्गओ सोमदेवो ।
 पुच्छिओ य णेणं कुसकुमुमवावडग्गहत्थो, अभिसेयकामो, गिरिनइं समोयरन्तो तावसो । भयवं ! किं पडिबन्नं अग्गिग्गममतावसेग ? ।
 तेण वि य वाहजलभरियमन्थरनयणेणं सवित्थरमाइक्खियं तयणुट्टाणं । गओ सोमदेवो, निवेइयं च णेगं जहोत्रलद्धं राइणो । तओ
 राया अहियरजायनिव्हेओ, चिन्ताभारनिस्सहं अङ्गं थरमाणो, सयलन्तेउर-प्पहाणपरियणपरिचारिओ पाइओ चेव अग्गिग्गसम्मप-
 चायणनिमित्तं पयट्ठो तवोवणं । संपत्तो रायहंसो व्य कलहंसियपरिचारिओ तवोवणासन्नं वित्थिण्णं गिरिनइपुल्लिणं । एत्थन्तरम्मि य

अत्र लोका सुप्तवा नरेन्द्रगुणसेनम्-इति । सोमदेवेन भणितम्-भगवन् ! किं कृतं नरेन्द्रगुणसेनेन ? धर्मपरः राज्ञः स राजा श्रूयते
 इति । अग्निशर्मतापत्नेन भणितम्-कोऽन्यो धर्मपरः, यो चिनिजितनिजमण्डलोऽपि तपस्विजनं प्रसह्य व्यागादयति इति । सोमदेवेन
 चिन्तितम्-परिकुपितः रसु एव तापसः । यथा च दीर्घकुशरचितचस्तरोपविष्टो लक्ष्यते, तथा नरेन्द्रनिर्वेदेन एव अनेन प्रतिपन्नम्-
 अनदानं भवेत् । पृच्छ्यमानश्च एव अत्रोत्तरं स्वामिपरिवादां गृह्णाति । ततोऽन्यत एव उपलभ्य दृत्तान्तं स्वामिने निवेदयामि इति ।
 प्रणम्य तं निर्गतः सोमदेवः । पृच्छथ अनेन कुशकुमुमव्यापृताग्रहस्तः, धमिपेरुकामः, गिरिणदी समवतरन् तापसः । भगवन् ! किं
 प्रतिपन्नम्-अग्निशर्मतापत्नेन ? । तेनाऽपि च वाण्यजलभृतमन्थरनयनेन सविस्तरम्-आख्यातं तदनुष्ठानम् । गतः सोमदेवः, निवेदितं च
 तेन यथोपलब्धं राज्ञे । ततो राजा अधिकतरजातनिर्वेदः, चिन्ताभारनिस्सहम्-अङ्गं धरन्, सकलान्तपुर-प्रधानपरिजनपरिचारितः
 पदातिरेव अग्निशर्मप्रत्यायननिमित्तं प्रवृत्तस्तपोधनम् । संप्राप्तो राजहंस इव कलहंसिक्कापरिचारितः तपोवनासन्नं विस्तीर्णं गिरणदीपुलि-

मुणियनरिन्दागमणेणं, पफुल्लवयणयणइएणं राइणो आगमणमग्गिसम्मतावसस्स निवेइयं मुणिकुमारएणं । तओ अग्गिगम्मतावसेण को-
 हजलणपज्जलियसरीरेणं सदाविओ कुलवई, लद्धिऊण जहोचियमुवयारं निट्ठुरं भणिओ-भो ! भो ! न पारेमि एयस्स अकारणवेरिणो
 नरिन्दाहमस्स सुहमवल्लोइउं, ता जं किञ्चि भणिय चाहिरओ चेव विसञ्जेहि एयं । कुलवइणा चिन्तियं-अवहरिओ खु एमो कसा-
 एहि । तओ जुत्तं चेव ताव पच्चगकसायदूसियचित्तस्स नरिन्ददंसणं परिहरिउं ति गओ नराहिवसम्मुहं धेवं भूमिं कुलवई । दिट्ठो य
 णेण परिमिलाणदेहो सपरिवारो राया । पणमिओ य सविणयं सपरिवारेणं राइणा । अहिणन्दिओ य आसीसाए कुलवइणा, भणिओ
 य णेण-महाराय ! एहि; एयाए चम्पगवीहियाए उवविसम्ह । राइणा भणियं- ' जं भयवं आणवेइ ' । गया चम्पगवीहियं । उव-
 विट्ठो विमलसिलानिविट्ठे कुसामणे कुलवई, पुरओ य से धरणीए चेव सपरिवारो राया । तओ कुलवइणा भणियं-महाराय ! कीस
 इयाणिं सकलत्तपरिवारेणं अणुचियं एइहमेत्तं भूमिं चरणागमणमणुचिट्ठियं ? । राइणा भणियं-भयवं ! अणुचियकारिणो चेव अम्हे,

नम् । अत्रान्तरे च ज्ञातनरेन्द्राऽऽगमनेन, प्रफुल्लवदनपङ्कजेन राज्ञ आगतम्-अग्निशर्मतापत्न्याय निवेदितं मुनिकुमारकेण । ततोऽग्निश-
 र्मतापतेन श्लोथञ्चलनमञ्चलितशरीरेण शब्दायितः कुलपतिः, लद्धित्या यथोचितम्-उपचारं निष्टुरं भणितः-भो ! भो ! न पारत्यामि
 (शम्भोमि) पतस्य अकारणवैरिणो नरेन्द्राधमस्य मुपमवलोकितुम् । ततो यत् किञ्चिद् भणित्वा यद्विष्ट एव विसर्जय एतम् । कुलपतिना
 चिन्तितम्-अपहतः खलु एष कर्णवैः । ततो युक्तमेव तावत् प्रत्यग्रूपायदृपितचित्तस्य नरेन्द्रदर्शनं परिहर्तुमिति गतो नराधिपसम्मसुरं
 स्तोत्रां भूमिं कुलपतिः । दृष्ट्वा तेन परिम्लान्तदेहः सपरिवारो राज्ञा । प्रणतश्च सविनयं सपरिवारेण राज्ञा । अभिनन्दितश्च आशिषा
 कुलपतिना, भणितश्च तेन-महाराज ! एहि ; पतस्यां चम्पकवीथिसाथाम्-उपविशामः । राज्ञा भणितम्-'यद् भगवन् आक्षापयति' । गताः
 चम्पकवीथिकाम् । उपविष्टः विमलशिलानिविष्टे कुशासने कुलपतिः, पुरतश्च तस्य धरिण्यामेव सपरिवारो राज्ञा । ततः कुलपतिना

अहवा मएजारिसाणं पुरिसाहमाणं इमं चैवोर्चियं, जं महातवस्सिजणस्स पमायथो वावायेणेण धम्मन्तरायकरणं ति । ता किं एइणा अणिव्वडियहियसम्भावेण नियडीमन्तिएण ? । भयवं ! कहिं पुण सो महाणुभावो अग्गिसम्मतावसो ? पणमांमि तं, सोहेमि तस्स दंसणेण पावकम्मकारिणं अप्पाणं ति । कुलवइणा भणियं-महाराय ! मा एइहमेत्तं संतप्पसु चि । ण एएण तुह निव्वेएणमणसणं कयं ति; किं तु कप्पो चेवायं तवस्सिजणस्स, जं चरिमकालम्मि अणसणविहिणा देहपरिचयणं ति । राइणा भणियं-भयवं ! किं बहुणा मन्तिएण ? पेच्छामि ताव तं महाणुभावं । कुलवइणा भणियं-महाराय ! अलमियाणिं ताव तस्स दंसणेणं । झाणचावडो खु सो, ता किं से अहिप्पेयकञ्जन्तराएणं ? । गच्छ तुमं नयरिं, पुणो कहिंचि पेक्खेअसु चि । तओ 'जं भयवं आणवेइ, पुणो आगच्छिस्सामि' ति भणिऊण अचन्तदुम्मणो उट्ठिओ राया, पणमिऊण कुलवइं पयड्ढो नयरिं । तओ एक्केणं साणुक्कोसेणं च चालतावसकुमारेणं अणु-

भणितम्-महाराज ! कस्माद् इदानीं सकलत्रपरिचारेण अनुचितम्-पतावन्मात्री भूमि चरणगमनम्-अनुष्ठितम् ? । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! अनुचितकारिण एव वयम्, अथवा माहशानाम् (?) पुरुपाधमानाम्-इदमेव उचितम्, यद् महातपस्विजनस्य प्रमादतो व्यापादनेन धर्मान्तरायकरणम्-इति । ततः किमेतेन अनिर्भृतहृदयसद्भावेन (स्वभावेन) निकृतिमन्त्रितेन ? । भगवन् ! कुत्र पुनः स महाणुभायोऽग्निशर्मतापसः ? । प्रणमामि तम्, शोधयामि तस्य दर्शनेन पायकर्मकारिणम्-आत्मानम्-इति । कुलपतिना भणितम्-महाराज ! मा एतावन्मात्रं संतप्यस्य इति । न एतेन तव निर्वेदेन अनशनं कृतम्-इति; किं तु कल्प एव अयं तपस्विजनस्य, यत् चरमकाले अनशनचिधिना देहपरित्यजनम्-इति । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! किं बहुना मन्त्रितेन ? प्रेक्षे तावत् तं महाणुभावम् । कुलपतिना भणितम्-महाराज ! अलमिदानीं तावत् तस्य दर्शनेन । ध्यानव्यापृतः एतु सः, ततः किं तस्य अभिप्रेतकार्यान्तरायेण ? । गच्छ त्वं नगरीम्, पुनः कुत्रचित् प्रेक्षस्य इति । ततः 'यद् भगवान् आज्ञापयति, पुनरागमिष्यामि' इति भणित्वा अत्यन्तदुर्मना उत्थितो राज्ञा । प्रणम्य

गच्छिष्य भवेत्तु भवति न विवेकः । ततो राज्ञा चिन्तयं-किमिह पुणागमणेणं ? जइ परं कुलवई आ-
यासे पाडिअइ । ता न जुत्तं ममेहं नयरे वि चिद्धिउं, मा से महाणुभावस्स तस्स असोयव्णं पि अत्रं सुणिस्सं ति एवं चिन्तयन्तो
पत्तो वसन्तउरं । पुच्छिया णेणं संबच्छरिया 'कया अम्हाण खिइपइट्टियगमणदियहो परिसुज्झइ' ति ? । तेहिं च निचं तकम्मवावडत्त-
णेणोवलद्धमोहणदिणेहिं विन्नत्तं- 'महाराय ! कल्लं चेव परिसुज्झइ' ति । तओ राहणा समाणत्तो परियणो 'पयइह लहुं कल्लं' ति । तओ
विइयदियहे महया चडयेण निगओ राया । अणवरयपयाणएहिं च पत्तो मासमेत्तेण कालेण खिइपइट्टियं । तओ ऊसियविचित्तकेउनि-
यहं, विविहरुयहइमोहं, सोहियसणुक्कोपयारायमग्गं, धवलियपासायमालोवसोहियं, महाविभूईए पविट्ठो नयरं, तत्थ वि य तोरणनि-
म्मियवन्दणमालं, सत्रिसेससंपाइयमहोवयारं सब्वओभइं नाम पासायं । तत्थ य तम्मि चेव दियहे आगओ मासरूपविहारेण अहा-

कुलपति मट्टत्तो नगरीम् । तत पक्केज सानुक्कोशेन च बालतापसकुमारेण अनुगम्य स्तोकरभूमिभागं निवेदितस्तस्य अग्निशर्माऽभिप्राय
इति । ततो राज्ञा चिन्तितम्-किमिह पुनरागमनेन ? यदि परं कुलपतिः आयासे पात्यते । ततो न युक्तं मम इह नगरे अपि स्थानुम्,
अथ मा महानुभावस्य तस्य अथोत्तव्यमपि अपरं श्रेय्यामि इति एवं चिन्तयन् प्राप्नो वसन्तपुरम् । पृष्ट्वाश्च तेन सांबत्सरिकाः 'कदा
अस्माकं क्षितिप्रतिष्ठितगमनदिवसः परिशुध्यति' इति ? । तैश्च नित्यं तत्समं व्यापृतत्वेन उपलब्धशोभनदिनैः विशसम्- 'महाराज ! कल्यमेव
परिशुध्यति' इति । ततो राज्ञा समासतः परिजनः 'प्रवर्तध लघु कल्यम्' इति । ततो द्वितीयदिवसे महता चटकरेण निर्गतो राजा ।
अनयरत्तत्रयणेश्च प्राप्नो माममात्रेण कालेन क्षितिप्रतिष्ठितम् । तत उच्छ्रितविचित्रकैतुनिवहम्, विविधकृतदृशोभम्, शोभितसपु
ष्पोपचारराजमार्गम्, धवलितप्रासादमालोपशोभितम्, मद्वाधिभूत्या प्रविष्टो नगरम्, तथाऽपि च तोरणनिमित्तवन्दनमालम्, सविशेष-
स्तयादितमहोपचारम्, सर्वतोभद्रं नाम प्रासादम् । तत्र च तस्मिन्मैव दिवसे आगतः मासरूपविहारेण यथासंयमं विहरन् शिष्यग-

संजमं विहरन्तो सीसगणसंपरिवुडो, संपुण्णदुवालसङ्की, ओहि-मणनाणाइसयजुत्तो, सव्वङ्गसुन्दराहिरामो, पढमजोव्वणसिरीसमद्दा-
सियसरीरो, मण्डणमिव वसुमईए, आणन्दो व्य सयलजणल्लोयणाणं, पंचाएसो व्व धम्मनिरयाणं, निलओ व्व परमधन्नयाए, ठाणमिव
आदेयभावस्स, कुलहरं पिव खन्तीए, आगरो इव गुणरयणाणं, विवागसव्वस्समिव कुसलकम्मस्स, महामहन्तनिववंससंभूओ विजय-
सेणो नामं आयरिओ चि । सो य असोयदत्तसेट्ठिपडिबद्धे, जिणाययणमण्डिए अणुन्नविय ओगहं ठिओ असोयवणुज्जाणे । जत्थ
नीइयलिया विव नरवई दुल्लहविचरा सहयारा, परकलत्तदंसणभीया विव सप्पुरिसा अहोद्दहट्टिया वाचीत्तडपायवा, विणिवडियसप्पुरि-
सचिन्ताओ विव अडालविडालाओ अइमुत्तयलयाओ, दरिद-कामिहिययाइं पिव समन्तओ आउलाउं लयाहराइं, विसयपसत्ता विव
पासण्डिणो न सोहन्ति लिम्बपायवा, नवरगा विव कुसुम्भरत्तनिवसणा विरायन्ति रत्तासोया, किं बहुणा ? जत्थ मणोरहा विव
जीवल्लोयस्स बहुवुत्तन्ता उज्जाणपावया । तथा हिमगिरिसिहराइं पिव उतुल्लुधवलाइं जिणाययणाइं । तत्थ य बहुफासुए भूमिभाए

णसंपरिवुत्तः, संपूर्णद्वादशाङ्गी, अवधि-मनोक्षानातिशययुक्तः, सर्वाङ्गसुन्दरामिरामः, प्रथमयौवनश्रीसमर्थ्यासितशरीरः, मण्डनमिव वसु-
मत्याः, आनन्द इव सकलजनलोचनानाम्, प्रत्यादेश इव धर्मनिरतानाम्, निलय इव परमधन्यतायाः, स्थानमिव आदेयभोग्यस्य,
कुलरुहमिव क्षान्त्याः, आफर इव गुणरत्नानाम्, विपारुसर्वस्वमिव कुशलकर्मणः, महामहानृपवंशसंभूतो विजयसेनो नाम आचार्य
इति । स च अशोकदत्तथेष्टप्रतिबद्धे जिनायतनमण्डिते अनुज्ञाप्य अवग्रहं स्थितः अशोकवनोद्याने । यत्र नीतिवलिता इव नरपतयो
दुर्लभविचराः सहकारा, परकलत्रदर्शनभीता इव सत्पुरुषाः, अधोमुपस्थिता वापीतटपादपाः, चिनिपतितसत्पुरुषचिन्ता इव अतालचिताला
अतिमुक्तकलताः, दरिद्र-कामिहृदयानि इव समन्तत आकुलानि लतागृहाणि, विषयप्रसक्ता इव पाखण्डिनो न शोभन्ते निम्बपादपाः,
नवरका इव कुसुम्भरक्तनिवसना विराजन्ते रत्ताऽशोकाः, किं बहुना ? यत्र मनोरथा इव जीवल्लोकस्य बहुवृत्तान्ता उद्यानपादपाः ।

अद्वांसंजमं मो भयवं चरणकरणनिरओ परिवसइ ।

इओ य राइणा गुणसेणेणं अत्थाइयागएणं पुच्छियं । केण भे अज्ज इह अन्छेरयभूयं किंचि वत्थु दिट्ठं ति ? । तओ उव्वलद्धवि-
जयसेणायरिएण पणमिज्जण सयाणं भणियं कएहाणएणं-महाराय । दिट्ठं मए अन्छेरयं । राइणा भणियं-रुहेहि, किं तयं ति ? ।
कएहाणएण भणियं-इह असोगदत्तसेट्ठिपडिवद्धे असोयवणुजाणे सयलदट्ठव्वदंमणमहूसवो, लायणजोणहापवाहपम्हलियचउदिसाभोओ,
सयलकलासंगओ विय मयलच्छणो, पदमजोव्वणत्थो वि वियाररहिओ, विणिजियकुसुमवाणो वि तवसिरिनिरओ, परिवत्तसव्वसज्जो
वि सयलज्जणोवपारी, सुत्तिमन्तो विव भयवं धम्मो, दिट्ठो मए गन्धारज्जणवयाहिवस्स समरसेणस्स नत्तुओ, लच्छिसेणस्स पुत्तो
पडिवत्तममणलिङ्गो विजयसेणो नाम आयरिओ चि । तओ राइणा भणियं-अहो ! तुमं कयपुणो, पावियं तए फलं लोयणाणं ।

तथा द्विमगिरिशिप्रराणि इव उत्तुङ्गधवलानि जिनायतनानि । तत्र . च यदुप्रासुके भूमिभागे यथासंयमं स भगवान् चरणकरणनिरतः
परियमति ।

इत्थ राइा गुणसेनेन आस्थानिकागतेन पृष्टम् । केन भयता अद्य इह आश्चर्यभूतं किंचिद् वस्तु दृष्टम्-इति ? । तत उप-
लब्धविजयसेनाचार्येण प्रणम्य राजानं भणितं कल्याणकेन-महाराज ! दृष्टं मया आश्चर्यंरुम् । राइा भणितम्-कथय, किं तत्-इति ? ।
कल्याणोऽन भणितम्-इह अशोरुद्धत्तेश्चिप्रतियेद्धे अशोरुधनोयाने सकलद्रष्टव्यदर्शनमहोरसवः, लावण्यज्योत्स्नाप्रवाहपक्ष्मलितचतुर्दिशा-
भोगः, सकलकलासंगत इव मृगलान्ठनः, प्रथमयीचनस्थोऽपि विकाररहितः, विनिर्जितकुसुमवाणोऽपि तपःश्रीनिरतः, परित्यक्तसर्वसं-
गोऽपि सकलज्जणोपकारी, मूर्तिमान् इव भगवान् धर्मः, दृष्टो मया गान्धारजनपदाधिपस्य समरसेनस्य नत्तुः, लक्ष्मीसेनस्य पुत्रः
प्रतिप्रधमणलिङ्गो विजयसेनो नाम आचार्य इति । ततो राइा भणितम्-अहो ! त्वं कृतपुण्यः, प्राप्तं त्वया फलं लोचनानाम् । अहमपि

अहं पि णं भयवन्तं मोक्षमन्तरायं सुए चन्दिस्सामि चि । अइक्कन्ताए रयणीए कयसयलगोसकिचो राया गओ तमुज्जाणं । दिट्ठो य णेण अणेयसमणपरियरिओ, संपुण्णसारयससि व्व तारंयणपरिवुडो विजयसेणायरिओ । तओ हरिसुत्तिभन्नपुलएण, आणन्दंवाहजल-
मरियलोयणेणं, धरणिनिहिचजाणुकरयलेणं सविणयं पणमिओ अणेण । दिन्नो य से गुरुणा वि सारीरमाणमाणेगदुक्खविउडणो, सास-
यमिधसोयखतरुवीयभूओ धम्मलाभो चि । तओ अट्टारससीलङ्गसहस्सभारवहे, सिद्धिवह्निभरणुसयसमागमचिन्तादुब्बले सेससाहु-
णो वन्दिउण उवविट्ठो गुरुममीवे । विग्घिओ य तस्स रूच-चरिएहिं । भणियं च णेण भयवं ! किं ते सयलसंपुण्णमणोरहस्सावि ईइसं
निव्वेयस्सरणं ? जेण इओ तओ ससम्ममनिवडन्तनरिन्दमउलिमणिप्पभाविस्सरविच्छुरियपायवीढं रायलच्छिं उज्झिय इमं ईइसं इहलो-
यनि प्पिवासं वयनिससं पडिचओ सि चि । विजयसेणेण भणियं-महाराय ! संसारम्मि वि निव्वेयकारणं पुच्छसि ? । नणु सुलहमेरथ
निव्वेयकारणं । सुण -

तं भगवन्तं मुक्त्वा अन्तरायं श्वो चन्दिष्ये इति । अतिक्रान्तार्या रजन्यां कृतस्वरूलगोसहृत्यः राजा गतः तद् उद्यानम् । दृष्ट्वा तेन
अनेकधर्मणपरिकरितः, संपूर्णेशास्वशरी इव ताटजन(गण)परिदुतः विजयसेनाचार्यः । ततो हयैर्द्वभिन्रपुलकेन, आनन्दयाप्यजलभृत्तलोचनेन
धरणिनिश्चितजानुकरत्तलेन सविनयं प्रणतोऽनेन । इत्तथ तस्मै गुरुणाऽपि शरीर-मानसाऽनेकदुःखविकुटनः. शाश्वतशिवसौख्यतरुवीजभूतः
धर्मन्याम इति । ततः अष्टादशशीलङ्गसहस्रभास्वहान्, सिद्धियथुनिर्भराऽत्रुरागसमागमचिन्तादुर्वलात्र शेषसाधून् चन्वित्वा उपविष्टः
गुरुस्मर्यपि । यिम्मिमतथ तस्य रूप-चरितैः । भणितं च तेन-भगवन् ! किं तव सकलसंपूर्णमनोरथस्याऽपि ईहसं निवेदकारणम् ? येन
एतन्ततः ससंभ्रमनिपतत्रेन्द्रमौलिमणिप्रभाविस्सरविच्छुरित्तगाक्षीडां राजलक्ष्मीं त्यक्त्वा इदम्-ईदृशम्-इहलोकनिष्पिपासं व्रतविशेषं

नारय-तिरिय-नरा-ऽमरभवेसु हिण्डन्त्याण जीर्वाणं । जन्म-जरा-मरणभए मोचूण किमत्थि किंचि सुहं ? ॥
 किं अत्थि नारगो वा तिरिश्रो मणुओ सुरो व संसारे । सो कोइ जरस जम्मण-मरणाइं न होन्ति पायाइं ? ॥

तेहि गहियाण य कहं होइ रईं हरिणत्तणयाणं व । कूडयपडियाण दढं वाहेहि त्रिलुप्पमाणार्णं ॥

सत्त्वेसिं मत्ताणं खणियं पि हु दुयत्तमेत्तपडियारं । जा न करेइ नणु सुहं लच्छी को तीए पडिवन्धो ? ॥

केण ममेत्थुपत्ती कहि इओ तह पुणो वि गन्तव्वं । जो एत्थियं पि चिन्तेइ एत्थ सो को न निव्विण्णो ? ॥
 अन्नं च-एत्थ महाराय ! महासमुद्दमज्झगंयं रयणमिअ चिन्तामणिसंनिभं दुल्लभं माणुसत्तणं, तथा खरपयणचालियकुमग्गजल-
 निन्दूचञ्चलं जीवियं, कुत्रियथुयन्नभीसणफणाजालसन्निहा य कामभोगा, सरयजलहर-कामिणीरुडक्ख-गयकणा-विज्जुचञ्चला य रिद्धी,

प्रतिपन्नोऽपि इति । विजयसेनेन भणितम्-महाराज ! संसारेऽपि निर्वेदकारणं पृच्छसि । ननु सुलभमत्र निर्वेदकारणम् । शृणु-
 नारक-निर्यग्-नरा-ऽमरभत्रेषु हिण्डमानानां जीवानाम् । जन्म-जरा-मरणभयानि मुक्त्वा किमस्ति किंचित् सुखम् ? ।

किमस्ति नारको वा तिर्येद् मनुजः सुरो वा संसारे । स कोऽपि यस्य जनन-मरणानि न भवन्ति पापानि ? ॥

सैर्गृहीतानां च रुयं भवति रतिर्हेरिणत्तनयानामिव । बूटकरुपतितानां दढं व्याधैर्त्रिलुप्यमानानाम् ॥

संयोगं खचालां क्षणिकमपि रत्तु दुग्गमात्रप्रतीकारम् । या न करोति ननु सुखं लक्ष्मोः कस्तस्यां प्रतिबन्ध ? ॥

केन ममाऽश्रोत्यत्ति कुत्र इतस्तथा पुनरपि गन्तव्यम् । य पत्तावद् अपि चिन्तयति अत्र स को न निर्विण्ण ? ॥

अन्यथ-अत्र महाराज ! महासमुद्गम्यगतं रत्नमिव चिन्तामणिसंनिभं दुर्लभं मनुष्यत्वम्, तथा खरपयनचालितकुशाग्रजलविन्दु-
 चञ्चलं जीवितम्, कुपितभुजङ्गभीषणकणाजालसन्निभाश्च कामभोगा, शारदजलधर-कामिनीरुटाश्च-गतकर्ण-त्रियुचञ्चला च ऋद्धिः,

अकयसुहृदय-चरणानं च दारुणो तिरियनारएसु विवागो चि । अत्रि य—

भय-रोग-सोग-पियविष्णुओगवहुदुक्खजलणपज्जलिए । नडपेच्छणयसमाणे संसारे को विहं कुणइ ? ॥

सइ सासयम्मि ठाणे तस्सोवाए य परममुणिभणिए । एगन्तसाहगे सुपुरिसाण जत्तो तहिं जुत्तो ॥

एवं च, महाराय ! संसारो चैव मे निव्वेयकारणं । तद्वि पुण निमित्तमेत्तमेयं संजायं ति । सुग-अत्थि इहेव विजए गन्धारो नाम जणयओ, तत्थ गन्धारपुरं नाम नयरं । तन्निवासी अहं तत्थेव चिट्ठामि । मित्तो य मे वीयहिययभूओ सोमवसुपुरोहियपुत्तो विहा-यन्न नाम । सो य क्हंचि आयङ्कपीडियदेहो विणिज्जियसुरासुरेण मञ्चुणा मम समक्खमेव पञ्चत्तमुवणीओ । तओ अहं तच्चिओया-णलजलियमाणसो चिट्ठामि; जाव आगया अहासंजमविहारेणं विहरमाणा वामावासनिमित्तं चचारि साहुणो, ठिया य नयराओ नाइ-दूरे महामहन्ताए गिरिगुहाए । सिट्ठा य मे 'अइपियं' ति करिय निययपुरिसेहिं । गओ अहं सिग्घमेव ते वन्दिउं । दिट्ठा य तत्थ

अट्टट्टुमतप-धरणानां च दारुणः तिर्यग्-नारकेषु त्रिपाक इति । अपि च—

भय-रोग-शोक-प्रियविप्रयोगवहुदुःखज्वलनप्रज्वलिते । नटप्रक्षणकसमाने संसारे को घृत्ति करोति ? ॥

सदा शक्यते स्थाने तस्योपाये च परममुनिभणिते । परान्तसाधके सुपुरुषाणां यत्नस्तत्र युक्तः ॥

एवं च, महाराज ! संसार एव मम निर्देकारणम् । तथाऽपि पुनर्निमित्तमात्रमेतत् संजातमिति । गृणु-अस्ति इहेव विजये गा-न्यारो नाम जनपदः, तत्र गान्धारपुरं नाम नगरम् । तन्निवासी अहं तत्रैव तिष्ठामि । मित्रं च मम द्वितीयदृढदयभृतः सोमवसुपुरोहित-पुत्रो विभायसुनाम । स च कथंचिद् आतङ्कपीडितदेहः विनिर्जितसुरासुरेण मृत्युना मम समक्षमेव पञ्चत्वमुपनीतः । ततोऽहं तद्विधो-गानलञ्जलितमानसस्तिष्ठामि; यावद् आगता यथासंयमविहारेण विहरन्तो वर्षाऽऽवासनिमित्तं चत्वारः साधवः, स्थिताश्च नगराद्

भयवन्तो सज्जायवावडा, चन्दिया पहडुवयणपङ्कण, अहिणन्दिओ भयवन्तेहिं धम्मलाहेण । पुच्छिया मए अहाविहारं । अणुमासिओ भयवन्तेहिं । तओ ते महा सुणी कंचि वेलं पजुवासिय पविट्ठो नयरं । ते य भयवन्तो सब्वकालमेव वासावासे मासोववासेणं जयन्ति चि उवलद्धं मए सम्मत्तं । पवडुमाणसडुस्त य पइदिणं सेवमाणस्स मे अइक्कन्ता चत्तारि मात्ता । चरिमरयणीए जाया महं चिन्ता । कल्लं सु ते महात्तवस्सी गच्छिस्सन्ति । तओ अहं अब्बजामावसेत्ताए रयणीए निग्गओ भयवन्तदंसणनिमित्तं नयराओ । गओ य थेवं भूमिभागं; जाव पयलिया वसुमई, गज्जियं गन्धारगिरिणा, पवाइओ सुरहिमालओ, उज्जोवियं नहङ्गणं, चित्थरिओ जयजयारवो । तओ अहं अब्बमहिजयाहरिसो तुरियं तुरियं पत्थिओ जाव पेच्छामि गन्धारगिरिगुहासमीवे, अवहरियं तणाइयं, समीकयं, धरणिवट्ठं, पवुट्ठं गन्धोदयं, उवइण्णा पुप्फोवयारा, निवडिया देवसंघाया, धुगन्ति भयवन्ते साहुणो । अहो ! मे सुलद्धं माणुसत्तणं, खविया

नाऽतिदूरे महामहत्यां गिरिगुहायाम् । शिष्टाश्च मम 'भक्तिप्रियाः' इति कृत्वा निजकपुरुषैः । गतोऽहं शीघ्रमेव तान् वन्दितुम् । दृष्टाश्च तत्र भगवन्तः स्वाप्यायव्यापृताः, चन्दिताः प्रहृष्टवदनपङ्कजेन । अभिनन्दितो भगवद्भिः धर्मलाभेन । पृष्ठा मया यथाविहारम् । अनुशासितो भगवद्भिः । ततस्तान् मुनीन् काचिद् वेलां पर्युपास्य प्रविष्टो नगरम् । ते च भगवन्तः सर्वकालमेव यथाऽऽवासे मासोपवासेन यतन्ते इति उपलब्धं मया सम्यक्त्वम् । प्रवर्धमानधरदस्य च प्रतिदिनं सेवमानस्य मम अतिक्रान्ताश्चत्वारो मासाः । चरमरजन्यां जाता मम चिन्ता । कल्पं खलु ते महातपस्विनः गमिष्यन्ति । ततोऽहं अर्धयामावशेषार्थं रजन्यां निर्गतो भगवद्दर्शननिमित्तं नगराद् । गतश्च स्तोकं भूमिभागम् ; यावत् प्रचलिता वसुमतिः, गर्जितं गन्धारगिरिणा, प्रवायितः सुरभिमारुतः, उद्द्योतितं नभोऽङ्गनम्, चिस्तरितो जयजयारवः । ततोऽहम्-अभ्यधिकजातदुर्षः त्वरितं त्वरितं प्रस्थितो यावत् प्रेक्षे गन्धारगिरिगुहासमीपे, अपहृतं तृणादिकम्, समीकृतं धरणिपृष्ठम्, प्रवृष्टं गन्धोदरम्, उपकीर्णाः पुष्पोपचाराः, निपतिता देवसंघाताः, स्तुवन्ति भगवतः साधून् । अहो ! मयद्भिः

रागादश्रो, पराजिय कर्मसेनं, तिष्णो भवसमुद्रो, पाविष्या सासयंसिवसुहसिद्धि चि । तओ मए चिन्तियं-आविभृयं नूणमेएसि केवलं,
 मुक्का जाइज्रामरणदुक्खासस्स । एत्थन्तरम्मि दिट्ठा मए केवलपहावओ चिय रयणमयसीहासणोवविट्ठा, विणियदुभवपवञ्चा,
 पसन्तचिचवावारा, केवलसिरीसमद्दासियसरीरा, मुत्तिमन्ता विव गुणगणा भयवन्तो साहुणो ति । तओ मए चिन्तिय-न एत्थ संदेहो,
 संपुण्णमेव एएसि केवलनाणं ति । तओ आणन्दवाहलभरियलोयणेणं, रोमञ्चपुलइयङ्गेणं, विम्हयवसुफुल्ललोयणेणं, धरणिनिमित्तिय-
 जाणुकरपलेणं, तहाविह, अचन्तसोहणं, अणाचिक्खणीयं अवत्थन्तरमणुहवन्तेण वन्दिया मए, वन्दिऊण य उवविट्ठो तेसि पुरओ ।
 परथुया केवल्लिणा कहा । पयत्ता पुच्छिउ हियइच्छियं देव-नराणा । तओ मए चिन्तिय-किं पुणो अहमेए भयवन्ते पुच्छामि ? ।
 जार आरडिओ हिययसह्भूओ चित्तम्मि मे विहावच्च । तओ मए चिन्तियं-‘अह कहिं पुग मे मित्तो विहावच्च उप्पन्नो होउ’ एय
 पुच्छामि ति चिन्तिऊण पुच्छिओ मए भगवं केवली । भयवं ! अत्थि इओ कोइ कालो पञ्चत्तमुवगयस्स मे मित्तस्स । ता कहिं सो

सुदुग्धं मनुष्यत्वम्, क्षपिता रागादयः, पराजितं कर्मसैन्यम्, तीर्णः भवसमुद्रः, प्राप्ता शब्दतश्चिवसुखसिद्धिरिति । ततो मया
 चिन्तितम्-आविर्भूतं नूनमेतेषां केवलम्, मुक्ता जति-जरा-मरणदुःखासस्य (वासात्) ॥ अत्रान्तरे दृष्टा मया केवलप्रभावतः पव
 र्त्नमयसिंहासनोपविष्टाः, चिनिवृत्तभवप्रपञ्चाः, प्रशान्तचित्तव्यापाराः, केवलश्रीसमृद्धातिशयशरीराः, मूर्तिमन्त इव गुणगणा भगवन्तः
 माधव इति । ततो मया चिन्तितम्-न अत्र संदेहः, संपूर्णमेव पतेषां केवलज्ञानमिति । तत आनन्दयागजलभृतलोचनेन, रोमाञ्चपुल-
 ग्गितादेन, विस्मयशोतुल्लुलोचनेन, धरणिनिमित्तजानुकरतलेन, तथाविधम् अत्यन्तशोभनम् अनाख्यानीयम् अवस्थान्तरमनुभवता
 यन्निता मया, वन्दिता च उपविष्टेषां पुरतः । प्रस्तुता केवलना कथा । प्रवृत्ताः प्रष्टुं हृदयेषु देव-नराणाः । ततो मया चिन्तितम्-
 किं पुनरहम्-पतान् भगवतः पृच्छामि ? । यावद् आपतितो हृदयशाल्यभूतश्चित्ते मम विभावसुः । ततो मया चिन्तितम्-‘अथ कुत्र

उपवन्नो ? किं वा संप्रथमवस्थान्तरमणुहवद् ? किं वा मम मुणियपरमत्यमगस्य वि तच्चिओयाणलजणियसंतावो चित्तम्मि नोवसमं जाह ति ? । केवल्लिणा भणियं-सुण, अत्थि इहेव गन्धारपुरे तयरे ऊपहन्नो नाम वत्थसोहगो । तस्स मद्दुपिक्का नाम गेहसुणिया । तीसे गब्भम्मि सुणओ उपवन्नो चि । सो य अहक्कणिरज्जुसंदांमिओ, बुभुक्त्वापरिमिलाणदेहो, सोहणियाकुण्डनियडत्तत्ती, रापह-सुराप्यहारभीओ इहेव संपयं दारुणमरथन्तरमणुहवद् । जम्मन्तरम्मि य पुबक्खारद्दमहकुसुमपुरनिवासिणो ते कुसुमपारसन्नियस्स सेट्ठि-पुत्तस्स सिरिकन्ताभिहाणा अचन्ठवत्तहा पची आसि ति । तपब्भासओ य ते तच्चिओयाणलजणियसंतावो चित्तम्मि नोवसमं जाइ । तओ मए एयं सोऊणं संजायनिव्वेएणं तस्सेहमोहियमणेण य तस्स पडिमोक्खणनिमित्तं पेतिया ऊत्तदिन्नवत्थसोहगगिहं निययपुरिसा, भणिया प 'वे ल्हं भोयाविय, विइण्णपाण-भोयणं भिण्हिय इहेवागच्छह' ति । तओ गद्या ते पुरिसा, सिग्घं च संपाडियं मज्झ

पुत्तसंम भिन्नं विमानसुः उत्पन्नो भवेत्' एतत् पृच्छामि इति चिन्तयित्वा पृष्ठो मया भगवान् केचलो । भगवन् ! अस्ति इतः कश्चित् कालः पञ्चत्वमुपगतस्य मम मित्रस्य । ततः कुत्र स उपपन्नः ? किं वा सांप्रतमवस्थान्तरमनुभवति ? किं वा मम हातपरमार्थमार्गस्य अपि तद्वियोगजलजनितसंतापः चित्ते नोपशमं याति ? इति । केवल्लिणा भणितम्-शृणु, अस्ति इहेव गन्धारपुरे नगरे पुव्यदत्तो नाम वपशोधकः । तस्य मधुपिक्का नाम गेहशुनी । तस्या गभं शुनकः उपपन्न इति । स च अतिकठिनरज्जुसंदांमितः, बुभुक्षायत्स्त्वानदेहः, शोधनिकाकुण्डभिरुदयती, रासमश्रुप्रहारभीतः इहेव सांप्रतं दारुणमवस्थान्तरमनुभवति । जन्मान्तरे च पुष्करार्थभरतकुसुमपुरनिवा-क्षितस्तप्य कुसुमसारसंक्षितस्य श्रेष्ठिपुत्रस्य श्रीकान्ताभिधाना अत्यन्तवह्यभा पत्नी आसीदिति । तदभ्यासतश्च तय तद्वियोगजलजनित-संतापः चित्ते नोपशमं याति । ततो मया पतव् शुन्वा संजातनिव्वेदेन तस्सेहमोहितमनसा च तस्य प्रतिमोक्षणनिमित्तं प्रेरिताः पुव्यदत्तवत्प्रसोपकगृहं निजकरुणतः, भणिनाश्च 'त लघु भोचयित्वा, वितीर्णान-भोजनं शुद्धीत्या इहेव आगच्छत इति । ततो गतास्ते

सामगं इमेहि, आगया य तं गेण्डुं । दिष्टो य सो मए पियुयासयगदियतपुरहो, कीडानियरसंपाइयखयङ्कियो, अइलीणसरीरो,
 ममन्तचलिरजीहारारो, धवलविहाविज्जमाणदसणावली, मन्दमन्दं परिसक्कमाणो नाइदूरओ चैव सुणओ त्ति । जाओ य मे तं
 तहाविहं दइट्टण महन्तो संवेगो । चिन्तियं च मए-अहो ! दारुणो संसारवासो । एवंविहावसाणाणि एत्थ जीवाणं पेम्मविलसियाइं ।
 एत्थन्तरम्मि य पत्ता मम समीवं सह तेण ते पुरिसा । निवेइओ पोहि 'देव ! एस सो सुणओ' त्ति । तओ सो मं दइट्टण पयलंतदी-
 हलइरूलो, बाहजलभरियल्लोयणो, उग्गीयमवयालियाणणो किपि तंहाविहं अणाचिक्खणीयं अवत्थन्तरं पाविज्जणमारसिउमाढत्तो ।
 तओ मए पुच्छिओ केवली । भयवं ! किमेयं ति ? । तेण भणियं-दुरन्त्वुव्वभवभासओ पणओ त्ति । मए भणियं-भयवं ! किमेस
 मं पघहियाणइ ? । भयवया भणियं-न विसेसओ, किंतु सामन्नओ त्ति । इइसो चैव एस संसारसहावो त्ति, जम्मणन्तरभवब्भत्था
 भाणणा अणामोगओ वि कंचि कालं अनुवत्तइ त्ति । तओ मए भणियं-भयवं ! अह कस्स कम्मस्स एस विवागो ? । भयवया भणियं-

पुग्गाः, शीघं च संपादितं मम शासनम्-पभिः, आगताश्च तं गृहीत्या । दृष्ट्वा स मया पियुका-शुभ्रजंतु-शतशृहीततनुरुहः, कीटनिकर-
 संपादितैस्तद्वितः, अतिश्रीणशरीरः, श्वसच्चलमानजिह्वारुपालः, धवलविभाज्यमानदशनचलिः, मन्दमन्दं परिशम्भुवन् नातिदूरत पव
 शुभ्रक गति । जातश्च मम तं तथाविधं दृष्ट्वा महान् संवेगः । चिन्तितं च मया-अहो ! दारुणः संसारवासः । एवंविधावसानानि अत्र
 जीयानां प्रेमचिलसितानि । अत्रान्तरे च प्राप्ता मम समीपं सह तेन ते पुरुषाः । निवेदितः तैः 'देव ! पप स शुभ्रकः' इति । ततः स
 मां दृष्ट्वा प्रचलद्वीपंलाशूलः, पाप्मजलमृतलोचनः, उद्वृगीयमयवालिदाननः किमपि तथाविधम्-अनाशयानीयम्-अवस्थान्तरं प्राप्य
 आरसितुमारुघ्यः । ततो मया पृष्ठः केवलो । भगवन् ! किमेतत् ? इति । तेन भणितम्-दुरन्तपूर्यमवाऽभ्यासतः प्रणय इति । मया
 भणितम्-भगवन् ! किमेय मां प्रत्यभिज्ञागति ? । भगवता भणितम्-न विशेषतः इति । ईदृश पव पप संसारस्वभाव

जाइमयमाणजणियस्स । मए भणियं-भयवं ! कोवि याणेण माणी कओ चि ? । भयवया भणियं-सुण, एत्थ चेवाणन्तरजम्मे पवत्ते मयणमहूसवे, निग्गयासु विचित्तवेसासु, नयरचचरीसु तरुणजणवन्द्रपरिगएण बहुजणपसंसणिज्जं वसन्तकीलमणुहवन्तेण दिट्ठा समास-अचारिणी वत्थसोहगचचरि चि । दट्ठुण य अन्नाणदोसेण जाइ-कुंलाइगव्विएणं 'कहं नीयचचरी अम्हाण चचरीए समासन्नं परि-ज्वयइ' ति कयरिथया वत्थसोहगा । पहानो ति करिय द्दयरं कयरिथज्जण संजमियसव्वगतो नेयाविओ चारयं उसदिन्नो । एत्थ-न्तरम्मि गरुयमाणपरिणामत्तिणा वद्धं परमवाउयं । निरत्ते य मयणमहूसवे नगरलोएण मोयाविओ ऊमदिन्नो । एसो य तक्कम्म परिणामवसओ मरिज्जण एत्थ उववन्नो चि । तओ मए चिन्तियं-अहो ! अप्पसुहुं नियणं बहुदुक्कल्लं, धिरत्थु संसारयासस्स । ता पुच्छामि भयन्तं 'किपञ्चसाणेयं नियणं ? किं वा एस भविओ, अमविओ वा ? सिद्धिगामी असिद्धिगामी संपचचीओ वा न व ?'

इति, जन्मान्तरभयाभ्यस्ता भावना अनाभागतोऽपि कंचित् फालम्-अनुवर्तते इति । ततो मया भणितम्-भगवन् ! अथ कस्य कर्मणः पप विपाकः ? । भगवता भणितम्-जात्रिमदमानजनितस्य (कर्मणः) । मया भणितम्-भगवन् ! कोऽपि च अनेन मानः कृतः ? इति । भगवता भणितम्-शुणु, अत्र चैव अनन्तरजन्मनि प्रवृत्ते मद्गमद्वोत्सवे, निर्गतासु विचित्रवैश्यासु, नगरचत्वर्येषु तरुणजनवृन्दपरिगतेन बहुजनप्रशंसनीयौ वसन्तन्नीडाम्-अनुभवता दृष्टा समासद्वचारिणी बलशोधकचत्वर्यी इति । दृष्ट्वा च अज्ञानदोषेण जाति-कुलादिग-धितेन 'कयं-नीचचत्वर्यी अस्माकं चत्वर्यौ समासश्रं परिव्रजति' इति कर्त्थिता बलशोधकाः । प्रधान इति कृत्वा दृढतर कर्त्थयित्वा सर्वमित्त(बन्ध)सर्वगात्रः नायितधारकं पुष्यदत्तः । अत्रान्तरे गुरुकमान्तरिणामवर्तिना बद्धं परमवायुष्कम् । निवृत्ते मदनमहोरसवे नगर-लोकेन मोचितः पुष्यदत्तः । एव च तत्कर्मपरिणामवशातः मृत्या अत्र उपपन्न इति । ततो मया चिन्तितम्-अहो ! अल्पसुखं निदानं

चि चिन्तिऊण पुच्छिपं मए । तओ भयवया भणियं-सुण, जंपञ्जवसाणमेयं नियाणं । हओ सुणयभवाओ एस अहाउयं पालिऊण उव्वट्ठो
 ममाओ इमस्स चैव ऊपदिन्नस्स गेहपद्ययाए पोडवड्डिगाभिहाणाए रासहीए गब्भम्मि रासहत्ताए उव्वज्जिहि ति । तओ य निग्गओ
 ममाणो ऊपदिन्नस्स अमणोरमो, किल्लेसत्तंपावियसरीरविची, गहयभारुवव्हणपरिक्खेइयसरीरो, जीवियसमयं चिट्ठिऊण मओ समणो
 ऊपदिन्नंपयस्स चैव माहदिन्नमन्निपस्स चण्डालस्स अणहिगाभिहाणाए भारियाए कुञ्छिसि नंपुंगत्ताए उव्वज्जिहि ति । तओ
 य निक्खन्तो समणो कुरुवदोहगकलङ्कदूसिओ, अपरिन्नायविसयसत्तो, कंचि फालं नंपुंगत्ताए जीविऊण सीहविणिवाइयसरीरो
 देहं पमोचुग तीसे चैव चण्डालमहिलियाए कुञ्छिसि इत्थिगत्ताए उव्वज्जिहि ति । तओ विणिगयमेत्तो चैव पढमवालभाववची
 धुयत्तउत्तो मरिऊण ऊपदिन्नस्स चैव गब्भंदासीए दत्तियाभिहाणाए कुञ्छिसि नंपुंसगत्ताए उव्वज्जिहि ति । तओ विणिगओ समा-

यदु-परुत्तम्, धियास्तु संनारवास्वम् । ततः पृच्छामि भगवन्तम् 'किपर्यवसानमेतद् निदानम्? किं वा एष भद्र्यः, अभव्यो वा ?
 मिन्द्रिगामी अतिन्द्रिगामी संप्राप्तयोक्तो वा न वा ?' इति चिन्तयित्वा पृष्टं मया । ततो भगवता भणितम्-गृणु. यत्पर्यवसानमेतद्
 निदानम् । एतः शुनकमवाद् एष यथायुक्तं पालयित्वा उद्भूतः सन् अर्षेव पुष्यदत्तस्स गेहप्रसूताया घोट्टघट्टिकाभिधानया रासभ्या
 म्भौ रासभतया (उपपत्स्यते) उत्पत्स्यते इति । ततश्च निर्गतः सन् पुष्यदत्तस्य अमनोरमः फलेशसंप्रापितशरीरवृत्तिः, शुक्कमारोह
 हनगरिन्दिगतशरीरः, जीवितममयं स्थित्या मृतः सन् पुष्यदत्तसंगतस्यैव मातृदत्तसंब्रितस्य चाण्डालस्य अनघिक्रामिधानाया भार्यायाः
 पुत्री नंपुंगकया उपपत्स्यते इति । ततश्च निष्क्रान्तः सन् कुरूपदोर्भाग्यकलङ्कदूपितः, अपरिशातविपयसंगः, कंचित् फालं नंपुंसकतया
 जीपित्या मिन्द्रिगिगात्रितशरीरो देहं प्रमुच्य तस्या एव चाण्डालमहिलायाः कुटुंबो स्त्रीतया उत्पत्स्यते इति । ततो चिनिर्गतमात्र एव

णो लचन्वमडहसुजो सव्यलोयपरिभूओ वंचि कालं नपुंसगतं परिमालिऊण पयत्त नयरडाहे क्किसाणुणा छारीकयसरीरो पञ्चत्तमुन-
 गच्छिऊण तीसे वेव गम्भदामीए कुच्छिमि इत्थियत्ताए उमवज्जिहि त्ति । समुप्पन्नो य पीढसप्पी भमिस्मइ त्ति । तओ एत्थेय नयरे
 रायमगेण गच्छन्तो त्रियरिएण मत्तहत्थिणा वानाइयो समाणो इमस्स चेन ऊमदिन्नस्म कालज्जणियाभिहाणाए भारियाए कुच्छिमि
 इत्थियत्ताए उमवज्जिहि त्ति । जाया समाणी क्रमेण संपत्तजोव्वणा । दिन्ना य ऊमदिन्नेण ऊसरक्खियाभिहाणस्म अचन्तदारिदाभि-
 भूयस्म । इत्थिया कयपाणिग्गहणा आनत्तसत्ता होऊण पद्धइसमए चेत्त महावेदणाहिभूया कालं काऊण सजणणीए चेत्त पुत्तत्ताए उ-
 वज्जिहि त्ति । समुप्पन्नो य सो बालभावे चेव गन्धारनिन्नगातीरम्मि खेळमाणो ऊमदिन्नसत्तुणा चिलायनामेण 'रिउपुत्तो' त्ति गिण्हि-
 ऊण सिरोहरानिन्द्वगरुपसिलायलो दहम्मि परिविक्खिप्पिहिइ । एयपञ्जमाणमेयं नियाणं । भमिओ य एओ सिद्धिगामी य, केवलम-

(प्रसूतिरुमंकारिण्या, गृहदास्या वा) दत्तिकाभिधानाया कुक्षौ नपुस
 प्रथमयालभायवर्ता भुजगदष्ट मृत्वा पुष्यदत्तस्य पव गर्भदास्या (प्रसूतिरुमंकारिण्या, गृहदास्या वा) दत्तिकाभिधानाया कुक्षौ नपुस
 कतया उपपत्स्यत इति । तत विनिर्गत सन् जात्यन्धलयुकुञ्ज सर्वलोकपरिभूत. कचिन् कालं नपुसकृत्व परिपाल्य प्रवृत्ते नगरदाहि
 वृशानुना भस्मीट् तथा रीट् पञ्चत्यमुपगम्य तस्या पव गर्भदास्या कुक्षौ स्त्रीतया उपपत्स्यत इति । समुत्पन्नश्च पीठसर्गो भविव्यति
 इति । ततोऽत्रैव नगरे राजमार्गे गच्छन्ती विद्वहेन मत्तहस्तिना व्यापादिता सती अस्यैव पुष्यदत्तस्य कालाञ्जनिकाभिधानाया भार्याया
 कुक्षौ स्त्रीतया उपपत्स्यते इति । जाता सती क्रमेण सप्राप्तयौवना । दत्ता च पुष्यदत्तेन पुष्यरक्षिताभिधानस्य अत्यन्तदारिद्र्याभिभूतस्य ।
 रती वृत्तपाणिग्रहणा आपनसत्त्वा भूत्वा प्रसूतिसमये पव महविदनाऽभिभूता काल कृत्या स्वजनन्या पव पुत्रतया उपपत्स्यत इति ।
 उपपन्नश्च स बालभावे पय गन्धारनिम्नगातीरे खेळन् पुष्यदत्तशत्रुणा चिलात (किरात) नाम्ना 'रिपुपुत्रः' इति गृहीत्वा शिरोघरा-
 निवन्धगुरुरशिलातल द्रुहे परिक्षेपयिष्यते । पतत्पर्यन्तानमेतद् निदानम् । भय्यश्च पर सिद्धिगामो च, केवलम्-अलंप्राप्तवीज -अस

संपत्तवीओ चि । तओ मए भणियं-भयवं ! कहिं पुणो सो जलमरणान्तरं उववज्जिहदिह चि ? कया वा चीयसंपत्ती मृत्तिसंपत्ती य भविस्सइ ? । भगवया भणियं-सुण, जलमरणान्तरं वाणमन्तरेसु उववज्जिहि चि । तओ तम्मि चव जम्मे आणन्दतित्थयरसमीवे सासयसुहकप्पायवेक्कवीयं सम्भत्तं पाविहिइ । तओ चउगइसमावन्नो संखेज्जेसु समइत्थियसु भवग्गहणेसु, इहेव गन्धारजणवए पाधिऊण नरवइत्तणं, अमरतेयविजाहरसमणगणिसमीवे पवज्जिऊण पव्वज्जं, संपत्तकेवल्लो मुत्ति पाविस्सइ चि । तओ ममेयं सोऊण जाओ संवेओ, नियत्ता भवचारगाओ मई । तओ अणुन्नविय जणणि-जणए, काऊण जहोचियं करणिज्जं, निक्खन्तो सुगहीयनामधेयस्म भगवओ इन्द्रदत्तगणहरस्स समीवे । ता एयं मे निव्वेयकारणं ति । गुणसेणेण भणियं-भयवं ! कयत्थो सि, सोहणं निव्वेयकारणं । जं पुण इमं भणियमासि । जहा—

सइ सासयग्ग्मि ठाणे तस्सोवाए य परममृणिभणिए । एगन्तसाहए सुपुरिसाण जत्तो तहिं जुत्तो ॥ चि

म्यक्य-इति । ततो मया भणितम्-भगवन् ! कुत्र पुनः स जलमरणानन्तरम्-उपपन्स्यते ? इति, कदा वा वीज-सम्यक्त्य-संप्राप्तिः, मुक्तिसंप्राप्तिश्च भविष्यति ? । भगवता भणितम्-गृणु, जलमरणानन्तरं वानव्यन्तरेषु उपपत्स्यते इति । ततः तस्मिन् एव जन्मनि आनन्दतीर्थेकरत्समीपे शाश्वतसुखकल्पपादैकबीजं सम्यक्त्वं प्राप्स्यति । तत चतुर्गतिसमापन्नः संख्येयेषु समतिगतेषु भवप्रद्वेषेषु, इहेव गांधारजनपदे प्राप्य नरपतित्वम्, अमरतेजोविद्याधरभ्रमणगणिसमीपे प्रपद्य प्रयज्याम्, संप्राप्तकेवल मुक्तिं प्राप्स्यति इति । ततो मम पतत् श्रुत्वा जातः संवेगः, निवृत्ता भवचारकाद मतिः । ततोऽनुज्ञाय जननी-जनकान्, कृत्वा यथोचितं करणीयम्, निष्क्रान्तः सुगृहीतनामधेयस्य भगवत इन्द्रदत्तगणधरस्य समीपे । तत पतद् मम निर्वेदकारणम् इति । गुणसेनेन भणितम्-भगवन् ! कृतार्थोऽसि, शोभनं निर्वेदकारणम् । यद् पुन इदं भणितमासीत् । यथा—

अहं किं पुण तं सासयं ठाणं, को वा तस्स साहओ उवाओ त्ति ? । विजयसेणेण भणीयं-महाराय ! सासयं ठाणं नाम, जल्य पाणिणो अट्टविहकम्मलकलङ्कविप्पयुक्का, जम्म-जरा-मरण-रोप-सोयाइत्थदवरहिद्या, निरुवमनाणदंमणसुहभाइगो, अणंतं आया-मिदीहमदं कालं चिट्ठन्ति । तं पुण सयलाइसयरयणायरेंहिं, तेलोक्कवन्यवेहिं, सुरासुरपइएहिं, सव्वन्नुहिं भगियं । इमस्स चैव चोदस-रज्जूसियस्स खेतलोगस्स चूडामणीभूयं परमपयं ठाणं ति । साहओ उण उवाओ इमस्स सम्मत्त-नाण--चरणलक्खणो पडिवाइओ त्ति । एत्तो य गिहिधम्मसाहु-धम्मेहिं चत्थिओ । तत्थ गिहिधम्मो दुवालसविहो । तं जहा-पञ्च अपुण्ययाइं, तिणिग गुणव्वयाइं, चत्तारि गियखावयाइं ति । साहु-धम्मो उण दसविहो । तं जहा--

खन्ती य महद्व-ऽअव-सुत्ती तव-संजमे य बोधव्वे । सचं सोयं आकिञ्चणं च वग्गं च अइपम्मो ॥

सति शादयते स्थाने तस्योपाये च परममुनिभणिते । परान्तसाधके सुपुरुषाणां यत्स्तत्र युक्तः ॥ इति

अथ किं पुनः तत् शाश्वतं स्थानम्, को वा तस्य साधक उपायः ? इति । विजयसेनेन भणितम्-मक्षाराज ! शादयतं स्थानं नाम, यत्र प्राणिनः अष्टविधकर्ममलकलङ्कविप्रमुक्ताः, जन्म-जरा-मरण-रोग-शोकाद्युपद्रवरहिताः, निरुपमज्ञान-दर्शने-सुराभाजिनः धनन्तं आगा-मिदीर्घायं कालं तिष्ठन्ति । तत् पुनः सकलाऽतिशयएत्लारूतः, ब्रह्मोन्मयान्धैः, सुरासुरस्पृजितैः सर्वज्ञैः भणितम् । अस्य पञ्च चतुर्दश-रज्जूच्छ्रितस्य क्षेमलोकस्य चूडामणिभूतं परमपदं स्थानम्-इति । साधकः पुनः उपायः अस्य सम्यक्त्व-ज्ञान-चरणलक्षणः प्रतिपादितः इति । एव च गृहिधर्म-साधुधर्मैः व्यवस्थितः । तत्र गृहिधर्मो द्वादशविधः । तद्यथा-पञ्च अणुव्रतानि, भीणि गुणव्रतानि, चत्वारि शिदग्नव्रतानि इति । साधुधर्मैः पुनः दशविधः । तद्यथा--

शान्तिञ्च मार्दवा-ऽऽर्जवे-सुक्तिः तपः-संयमो च बोद्धव्यौ । सत्यं शौचं आग्निश्चन्यं च ब्रह्म च यतिधर्मैः ॥

एयस्स उण दुविहस्स वि धम्मस्स मूलवत्थु सम्मत्तं । तं पुणो अणाइकम्मसंताणवेडियस्स जन्तुणो दुल्लहं हवइ चि । तं च कम्मं
 अट्टहा, तं जहा-नाणावरणिज्जं, दरिसणावरणिज्जं, वेयणिज्जं, मोहणिज्जं, आउयं, नामं, गोत्तं, अन्तरायं च । एयस्स उण निमित्तं-
 मिच्छत्तं, अन्नाणं, अविस्ई, पमाओ, कसाया, जोगा य चि । एगपरिणामसंचियस्स एयस्स दुविहा ठिई समक्खाया । तं जहा-उक्को-
 भिया य जहन्निया य । तत्थ णं जा सा उक्कोसिया, सा तिब्बासुहपरिणामजगियाणं नाणावरण-दरिसणावरण-वेयणीय-अन्तरायाणं
 तीसं सागरोचमकोडाकोडीओ, मोहणिज्जस्स य सत्तरे, नाम-गोयाणं वीसं, तेत्तीसं च सागरोचमाई आउयस्स चि । जहन्ना उण तहा-
 विहपरिणामसंचियस्स वेयणीयस्स चारस्स मुहुत्ता, नाम-गोयाणं अट्ट, सेसाणं भिन्नमुहुत्तं ति । एवंठियस्स य इमस्स कम्मस्स अहा-
 पवत्तकरणेण जया धंमणघोलणाए कहवि एगं सागरोचमकोडाकोडि मोचूण सेसाओ खवियाओ हवन्ति, तीसे वि य णं थेवमेत्ते
 खरिए, तथा घणरायदोसपरिणामलक्खणो, नाणावरण-दरिसणावरण-अन्तरायपडिवन्नसहायभावो, मोहणीयकम्मनिव्वत्तिओ, अच-

प्तस्य पुनः द्विविधस्य अपि धर्मस्य मूल्यस्तु सम्यक्त्वम् । तत पुनः अनादिकर्मसंतानवेष्टितस्य जन्तोः दुर्लभं भवति इति । तच्च
 यमं धष्टथा । तद्यथा-ज्ञानावरणीयम्, दर्शनावरणीयम्, वेदनीयम्, मोहनीयम्, आयुष्यम्, नाम, गोत्रम्, अन्तरायं च । प्तस्य पुन-
 निमित्तम्-भिष्यात्वम्, अज्ञानम्, अचिरति, प्रमादः कपयाः, योगाश्चेति । एकपरिणामसंचितस्य प्तस्य द्विविधा स्थितिः समाख्याता ।
 तद्यथा-उत्कृष्टा च, जयन्त्या च । तत्र या सा उत्कृष्टा, सा तीव्राऽथुभपरिणामजनितानां ज्ञानावरण-दर्शनावरण-वेदनीय-अन्तरायाणां
 त्रिशत् सागरोपमकोटाकोटिः, मोहनीयस्य सप्ततिः, नाम-गोत्रयोः विंशतिः, त्रयस्त्रिंशच्च सागरोपमाणि आयुष्कस्य इति । जघन्या पुनः
 तथाग्धिपरिणामसंचितस्य वेदनीयस्य द्वादश मुहूर्ताः, नाम-गोत्रयोः अष्ट, देशाणां भिन्नमुहूर्तम्-इति । पर्वस्थितस्य च अस्य कर्मणः
 यथाप्रवृत्तरूपेण यदा घर्षणधूर्णेनया कथमपि पत्तां सागरोपमकोटाकोटिं मुक्त्वा शेषाः क्षणित्वा भवन्ति, तस्या अपि च स्तोत्रमात्रे

न्तदुभेओ कम्मगण्ठी हवइ । भणियं च—

“गण्ठि ति सुदुब्भेओ कक्खवडघणरूढगूढगण्ठि च्च । जीवस्स कम्मजणिओ घगरागदोसपरिणामो” ॥

तं च पत्ते समाणे अत्थि एगे जीवे, जे तं भिन्दइ, अत्थि एगे जीवे जे नो भिन्दइ । तत्थ णं जे से भिन्दइ से अपुव्वकरणेणं भिन्दइ । तओ तम्मि भिन्ने सुमाणे अणियड्डीकरणेणं कम्मवणस्स दात्राणलेगदेसं, सिवसुहपायवस्स निव्वहयवीयं, संसारचारयस्स मोयावणरसमर्थं, चिन्तामणिरयणस्स य लहुयभावजणयं, अणाइम्मि संसारसायरे अपत्तपुब्बं, पसत्थसम्मत्तमोहणीयकम्ममाणुवेयणोवस-मक्खयसमुत्थं, पसम-संवेय-निव्वेया--ऽणुकम्पाइलिङ्गं, सुहायपरिणामरूवं सम्मत्तं पाउणइ, तल्लाहसमकालं च दुवे नागाणि, तंजहा-मइनाणं च सुयनाणं च । तओ तम्मि पत्ते समाणे से जीवे बहुयकम्ममलमुक्के, आसन्ननियसरूवभावे, पसन्ने, संधिग्गे, निव्विण्णे,

क्षयित्ते, तदा घनराग-दोष (द्वेष) परिणामलक्षणं; क्षानावरण-दर्शनावरण-अन्तरायप्रतिपन्नसहायभावः; मोहनीयकर्मनिर्वर्तितः अत्यन्तदु-र्भेदः कर्मग्रन्थिर्भवति । भणितं च—

प्रन्थिरिति सुदुर्भेदः कर्कशघनरूढगूढग्रन्थिरिव । जीवस्य कर्मजनितः घनराग-दोष(द्वेष)परिणामः ॥

तं च प्राप्ते सति अस्ति एको जीवः, यस्ते भिनत्ति, अस्ति एको जीवः; यो न भिनत्ति । अत्र यः स भिनत्ति, सोऽपूर्वकरणेन भिनत्ति । तनस्तस्मिन् भिन्ने सति अनिच्छित्तरूपेण कर्मघनस्य दावानलैरुदेशम्, शिवसुखपादपस्य निरुपहतरीजम्, संसारवारकाद् मोचनसमर्थम्; चिन्तामणिरलस्य च लघुरुभावजनकम्, अनादौ संसारसागरे अप्राप्तपूर्वम्, प्रशस्तसम्यक्त्वमोहनीयकर्मनिर्वेदनोप-शमशयसमुत्थम्, प्रशम-संवेग-निर्वेदा-ऽनुकम्पादिलिङ्गम्, शुभाऽऽत्मपरिणामरूप सम्यक्त्वं प्राप्नोति. तल्लाभसमकालं च द्वे ज्ञाने, तद्यथा-भक्तियानं च, श्रुतज्ञानं च । ततः तस्मिन् प्राप्ते सति स जीवः बहुकर्ममलमुक्तः, आसन्ननिजस्वरूपभावः, प्रसन्नः, संविग्नः,

अणुकम्पापरे, जिणवयणरुई आवि हवइ । भणियं च—

“सम्मत्तं उवसममाइएहि लखिखज्जाए उवाएहि । आयपरिणामरूवं वज्जेहि पसत्थजोगेहि ॥
एत्थ य परिणामो खलु जीवस्स सुहो उ होइ विन्नेओ । किं मलकलङ्कमुक्कं कणयं भुवि सामलं होइ ? ॥
पयईइ य कम्माणं वियाणिउं वा विवागमसुहंति । अवरद्धे वि ण कुप्पइ उवसमओ सव्वकालंपि ॥
नर-विबुहेसरसोक्खं दुक्खं चिय भावओ उ मन्नन्तो । संवेगओ न मोक्खं मोत्तूणं किंचि पत्थेइ” ॥
नारय-तिरिय-नरा-ऽमरभवेसु निव्वेयओ वसइ दुक्खं । अकयपरलोयमगो ममत्तविसवेगरहिओ वि ॥
दट्टूण पाणिनिवहं भीमे भवसागरम्मि दुक्खत्तं । अविसेसओऽणुकम्पं दुहा वि सामत्थओ कुणइ ॥
मन्नइ तमेव सच्चं नीसङ्कं जं जिणेहि पन्नत्तं । सुहपरिणामो सव्वं कङ्गाइविसोत्तियारहिओ ॥

निविण्णा, अनुकम्पापर, जिनवचनरचिच्चापि भवति । भणितं च—

सम्यक्कयं उपशमामादिकैर्लक्ष्यते उपायैः । आरमपरिणामरूपं चाह्यैः प्रशस्तयोगैः ॥
अत्र च परिणामः खलु जीवस्य शुभस्तु भवति विज्ञेयः । किं मलकलङ्कमुक्कं कनकं भुवि दयामलं भवति ? ॥
प्रकृतेश्च कर्मणां विज्ञाय वा विपारुमशुभमिति । अपराद्धेऽपि न कुप्यति उपशमतः सर्वकालमपि ॥
नर-विबुधै-श्वरसौख्यं दुःखमेव भावतस्तु मन्यमानः । संवेगतो न मोक्षं मुक्त्वा किंचित् प्रार्थयते ॥
नारक-तिरिय-नरा-ऽमरभवेसु निर्वदतः वसति दुःखम् । अकृतपरलोकमार्गः ममत्वविपवेगरहितोऽपि ॥
वृद्धेवा प्राणिनिवहं भीमे भवसागरे दुःखार्तम् । अविशेषतः अनुकम्पां द्विधाऽपि सामर्थ्यतः करोति ॥

एवंविहपरिणामो सम्मदिही त्रिणेहि पन्नचो । एतो य भवसमुद्रं लङ्घइ धेवेण कालेणं ॥

तओ य तीसे वि य णं ठिईए पलिओवमपुहुत्तमेत्ते खीणे परमत्थओ सुहयरपरिणामगब्भं देसविरइं पडिवज्जइ । तं जहा-धूल-
गपणाइवायविरमणं वा, धूलगमुसावायविरमणं वा, धूलयादत्तादाणविरमणं वा, परदारगमणविरमणं वा, सदारसंतोसं वा, अपरिभि-
यपरिगहविरमणं वा । से य एवं देसविरइपरिणामजुत्ते, पडिवब्राणुब्बए, भावओ अपरिवडियपरिणामे नो खलु समायरइ इमे अइयारे ।
तं जहा-धन्धं वा, वहं वा, छविच्छेयं वा, अइभारारोपणं वा, भत्तपाणवोच्छेयं वा; तद्वा सहसब्भक्खवाणं वा, रहस्सब्भक्खवाणं वा,
सदारमन्तमेयं वा, मोसोवएसं वा, कूडलेहकरणं वा; तद्वा तेणाहडं वा, तक्करपओगं वा, विरुद्धरआइक्कमं वा, कूडतुल-कूडमाणे- वा,
तप्पडिरुवगवहारं वा; तद्वा इत्तरियपरिगहियागमणं वा, अपरिगहियागमणं वा, अणङ्गकीडं वा, परविवाहकरणं वा, कामभोग-

मन्यते तवेव सत्यं निःशङ्कं यद् जिनेः प्रहसत् ॥ शुभपरिणामः सर्वं काङ्क्षादिविश्रोतसिंकारहितः ॥

एवंविधपरिणामः सम्यग्दृष्टिजिनैः प्रहसत् । एष च भवसमुद्रं लङ्घते स्तोकेन कालेन ॥

ततश्च तस्या अपि च स्थितेः पत्योपमपृथक्त्वमात्रे क्षीणे परमार्थतः शुभतरपरिणामगर्भो देशविरति प्रतिपद्यते । तद्यथा- स्थूल-
कप्रणात्तिपत्तविरमणं वा, स्थूलकमृपाधादविरमणं वा, स्थूलकाऽदत्तादानविरमणं वा, परदारगमनविरमणं वा, स्वदारसंतोपं वा,
अपरिमितपरिप्रहविरमणं वा । स च एवं देशविरतिपरिणामयुक्तः, प्रतिपन्नाऽणुव्रतः भावनोऽपरिपत्तितपरिणामः नो यल्लु समा-
चरति इमान् अतिचारान् । तद्यथा-यन्धं वा, वधं वा, छवि(शरीर)च्छेदं वा, अतिभाराऽऽरोपणं वा, भक्त-पानव्युच्छेदं वा; तथा सह-
साऽभ्याख्यानं वा, रहस्याऽभ्याख्यानं वा, स्वदारमन्त्रमेदं वा, मृपोपवेशं वा, कूटलेखकरणं वा; तथा स्तेनाहृतं वा, तस्करप्रयोगं वा,
विरुद्धराज्यातिक्रमं वा, कूटतुला-कूटमानं वा, तत्प्रतिरूपकभ्यवहारं वा; तथा इत्यरिकपरिगृहीतागमनं वा, अपरिगृहीतागमनं वा, अन-

त्विन्द्राहिलासं वा; तथा खेत्तव्युपमाणाइककर्मं वा, हिरणा-सुवर्णपमाणाइककर्मं वा, धण-धन्नपमाणाइककर्मं वा, दुपय-चउप्यय-
 पमाणाइककर्मं वा, कुवियपमाणाइककर्मं वा; तथा अन्त्रे य एवंजाइए संसारसागरहिण्डणनिमित्तभूए सुहपरिणामभावओ चेव नो आयरइ
 त्ति । तथा इमे एयारूवे उत्तरगुणे य पडिवज्जइ । तं जहा-उड्डुदिसिगुणव्वयं वा, अहोदिसिगुणव्वयं वा, तिरियदिसिगुणव्वयं वा; तथा
 भोगोवभोगपरिमाणलक्खणगुणव्वयं वा, उवभोग-परिभोगहेउ-खरकम्माइपरिवज्जणं वा; तथा अवज्झाणायरिय-पमायायरिय-हिस-
 प्पयाण-पावंकम्भोवएसलक्खणान्त्यदण्डविरइगुणव्वयं वा, तथा सावज्जजोगपरिवज्जण-निरवज्जजोगपडिसेवणालक्खणसामाइयसिक्खा-
 वयं वा, तथा दिसिवयगहियस्स दिसापपरिमाणस्स पइदिणपमाणकरणदेसावगासियसिक्खावयं वा, तथा आहार-सरीरसक्कार-वग्ग्भचेर-
 अव्याहारलक्खणपोसइसिक्खावयं वा, तथा नायागयाणं, कप्पणिजाणं, अन्न-पाणाईणं दव्व्याणं देसकाल-सद्धा-सक्कारकमजुयं पराए
 भत्तीए आयाणुगहट्टाए संजयाणं दाणं ति, इहलक्खणातिहिसंविभागसिक्खावयं वा । से य एवं कुसलपरिणामजुत्ते पडिवन्नगुणव्वय-

इमीडां वा, परविचाइकरणं वा, कामभोगतीघाडभिलायं वा, तथा क्षेत्रवस्तुप्रमाणाडतिकर्मं वा, हिरण्य-सुवर्णप्रमाणाडतिकर्मं वा, धन-
 धान्यप्रमाणातिकर्मं वा, द्विपद-चतुष्पदप्रमाणातिकर्मं वा, कुप्यप्रमाणातिकर्मं वा; तथा अन्यांश्च एवंजातिकान् संसारसागरहिण्डननिमित्त
 भूतान् दुभपरिणाममावत पथ नो आचरति इत्ति । तथा इमान् पत्तदूपात् उत्तरगुणांश्च प्रतिपद्यते । तद्यथा-ऊर्ध्वदिगुणवत्तं वा; अधो
 दिगुणवत्तं वा, तिर्यग्दिगुणवत्तं वा, तथा भोगोपभोगपरिमाणलक्षणगुणवत्तं वा, उपभोग-परिभोगहेतु-खरकभादिपरिवत्तनं वा; तथा अप-
 ध्यामाचरित-प्रमादाचरित-हिसाप्रदान-पापकर्मोपदेशलक्षणार्थदण्डविरतिगुणवत्तं वा, तथा सावद्योगपरिवर्जन-निरवद्योगप्रतिसेवनाल-
 क्षणसामायिकशिक्षान्तं वा, तथा विद्यतगृहीतस्य दिक्परिमाणस्य प्रतिविनप्रमाणकरणदेशाचक्राशिक्षावत्तं वा, तथा आहार-शरीरसत्का-
 र-प्रस्रचर्य-अध्यापारलक्षणोपधशिक्षावत्तं वा, तथा न्यायागतानाम्, कल्पनीयानाम्, अन्न-पानादीनां द्रव्यानां देशकाल-श्रद्धा-सत्कार-

सिक्त्वावए भावओ अपरिवडियपरिणामे नो खलु समायद्द इमे अइयारे। तं जहा-उडुदिसिपमाणाइक्कमं वा, अहोदिसिपमाणाइक्कमं वा, अहोदिसिपमाणाइक्कमं वा, तिरीयदिसिपमाणाइक्कमं वा, खेत्तवुड्ढि वा, सइअन्तरं वा; तहा सचित्तहारं वा, सचित्तपडिवद्धारं वा, अप्पउलिओसहिभक्खणं वा, दुप्पउलिओसहिभक्खणं वा, तुच्छोसहिभक्खणं वा; तहा इङ्गालक्कमं वा, वणक्कमं वा, सांगडिक्कमं वा, भाडियक्कमं वा, फोडियक्कमं वा, दन्तवाणिज्जं वा, लक्खवाणिज्जं वा, केसवाणिज्जं वा, रसवाणिज्जं वा, जन्तपीलगक्कमं वा, निल्लिज्जणक्कमं वा, दवगिगदावणयं वा, असइपोसणं वा, सर-दइ-तलायसोसणयं वा; तहा कन्दप्पं वा, कक्कइयं वा, भोहरियं वा, संजुत्ताहिरणं वा, उवभोगपरिभोगाइरेगं वा; तहा मणदुप्पणिहाणं वा, कायदुप्पणिहाणं वा, सामाइयस्स सइअकरणं वा, सामाइयस्स अणवडियस्स करणं वा; तहा आणवणपओगं वा, पेसवणपओगं वा, सदाणुवाइत्तं वा, रुवाणुवाइत्तं वा, वहियापोगलप-

कमयुत्तं परया भक्कया आत्मानुग्रहाथोय संयत्तानां दानमिति, इतिलक्षणाऽतिथिसंविभागशिक्षाव्रतं वा। स चैवं कुशलपरिणामयुक्तः प्रतिपन्नशुणव्रत-शिक्षाव्रतः भावत अपरियतितपरिणामः नो खलु समाचरति इमान् अतिचारान्। तद्यथा-ऊर्ध्वदिक्प्रमाणातिक्रमं वा, अधोदिक्प्रमाणातिक्रमं वा, तिर्यग्दिक्प्रमाणातिक्रमं वा, क्षेत्रवृद्धि वा, स्मृत्यन्तद्धि वा; तथा सचित्तहारं वा, सचित्तप्रतियद्धारं वा, अपस्योपधिभक्षणं वा, दुप्पस्योपधिभक्षणं वा, तुच्छोपधिभक्षणं वा; तथा अंतारक्खं वा, वनक्खं वा, शकटक्खं, वा, भल्लक्खं वा, स्फोटिकं वा, दन्तवाणिज्यं वा, लाक्षावाणिज्यं वा, केसवाणिज्यं वा, विषवाणिज्यं वा, यन्त्रपीडनकमे वा, निलाञ्छनकमे वा, दवाग्निदापनं वा, असतीपोपणं वा, सरो-द्रइ-तडागशोपणकं वा; तथा कन्दर्यं वा, कौकुळ्यं वा, मौखर्यं वा, संयुक्ताधिकरणं वा, उपभोगपरिभोगाऽतिरेकं वा; तथा मनोदुष्प्रणिधानं वा, कायदुष्प्रणिधानं वा, सामायिकस्य स्मृत्यकरणं वा, सामा-

क्लेषणं वा; तथा अप्पडिलेहियदुप्पडिलेहियसेज्जासंधारदुरूहणं वा, अप्पमज्जियदुप्पमज्जियसेज्जासंधारदुरूहणं वा, अप्पडिलेहिय-
 दुप्पडिलेहियउच्चार-पासवणविगिञ्चणयं वा, अप्पमज्जिय-दुप्पमज्जियउच्चार-पासवणविगिञ्चणयं वा, पोसहोववासस्स सम्मं अणणुपा-
 लणयं वा, तथा सच्चिचनिक्खवणयं वा, सच्चिचपिहणयं वा, कालाइक्कमं वा, परववएसं वा, मच्छरियं वा, अन्ने य एवंजाइए गुणव्व-
 यसिक्खावयाइयारे नायरइ । तओ णं से एमेयाणुरूवेणं कप्पेणं चिहरिऊण तीसे कम्मड्डिइए परिणामविसेसेणं तम्मि वा जम्मो,
 अणेगेसु वा जम्मोसु संखेज्जेसु सागरोवमेसु खविएसु सव्वविरइलक्खणं खमा-मइव-उज्जव-गुत्ती-तव-संजम-सच-सोया-उडकि-
 ञ्चण-वम्मभेचैररूवं जइधम्मं पाउणइ । तओ एवं चेव उवसमसेदी, एवं चेव खवगसेदि ति । भणियं च—

. सम्मचम्मि उ लद्धे पलियपुहुत्तेण सावओ होजा । चरणोवसमखयाणं सागरसंखन्तरा होन्ति ॥

यिकस्य अन्वस्थितस्य करणं वा; तथा आनायनप्रयोगं वा, प्रेपणप्रयोगं वा, शब्दानुपातित्वं वा, रूपानुपातित्वं वा, बहिष्पुत्रलप्रक्षेपणं
 वा; तथा अप्रतिलिपित-दुष्पतिलिपितशय्यासंस्तारदूरोहणं वा, अप्रमाजित-दुष्पमाजितशय्यासंस्तारदूरोहणं वा, अप्रतिलिपित-दुष्पति-
 लिखितउच्चार-प्रस्त्रवणवित्यजनं वा, अप्रमाजित-दुष्प्रमाजितउच्चार-प्रस्त्रवणवित्यजनं वा, पौषधोपवासस्य सम्यग् अननुपालनकं वा,
 तथा सच्चित्तनिक्षेपणकं वा, सच्चित्तपिधानकं वा, कालातिक्रमं वा, परव्यपदेशं वा, मात्सर्यं वा, अन्यांश्च पर्यज्जतिरान्त्तु गुरुव्रत-शिक्ष-
 यतातिचारान् नाचरति । ततः स पयमेवदुबुरुपेण कल्पेन चिहृत्य तस्याः कर्मस्थितेः परिणामविशेषेण तस्मिन् वा जन्मनि, अनेकेषु
 वा जन्मसु संख्येयेषु सागरोपमेषु क्षपितेषु सर्वविरतिलक्षणं क्षमा-मार्दवा-उडजंय-मुक्ति-त्तपः-संयम-सत्य-शौचा-उडकिञ्चन्य-ब्रह्मचर्यरूपं
 यतिधर्मः प्राप्नोति । तत पयमेव उपशमश्रेणी, पयमेव क्षपकश्रेणी इति । भणितं च—

सम्यक्त्वे तु लब्धे पल्पृथग्त्वेन श्रावको भवेत् । चरणोपशमक्षयाणां सागरसंख्यानतराणि भवन्ति ॥

यज्ञोपवीतो य परिणयप्वाए दियहे पुणो वि निग्गओ चि । वन्दिया य णेण देवगुरवो । कालोहयमणुसासिओ य गुरुणा । तओ य
 कंनि वेलं पञ्चुमासिऊण विदिणा पुणो नयरं पविट्ठो चि । एवं उभयकालं गुरुदंसण-तव्वयणसुणणसोयखमणुहवन्तस्स अईओ मासो,
 परिणत्रो ते धम्मो । कप्पममचीए य गओ अन्नत्थ भयवं विजयसेणायरिओ चि । तओ अइक्कन्तेसु कइययदिणेषु राइणो गुणसेणस्स
 पायायतलसंठियस्स कहनि सोऊण हाहारवमइगन्धिभणं मरणनरवइणो विव पयाणढक्कं, संसाररक्खसस्स विव अट्टट्टहासं, जीवलोयस्स
 चिण पगायचरियं मयगडिण्डिमसइं; पेच्छिऊण तं कयन्तवसवत्तिणं, वउपुरिसघरियकायं, कन्दन्तवन्धुजणपरिवारियं सर्वं; परमसं-
 वेगभावियमइस्स, इन्दयालसरिमजीवंलोयमवगच्छिऊण धम्मज्झाणजलपक्खालियपावलेवस्स समुत्पन्ना चिन्ता-अम्हे वि एवं चैव
 मरणधम्मणो चि । अहो ! पु खलु एवं विरसावसाणे जीवलोए ते धन्ना, जे तेलोककवन्धुभूए, अचिन्तचिन्तामणिसन्निहे, परमरिसि-
 मयन्नुदेतिए धम्मै कयाणुराया अगारावासाणो ऊणगारिअं पव्वयन्ति । तओ य पाणवह-मुसावाय-अदत्तादाण-मेट्टुण-परिग्गह-

मयिथो नगरम् । दृढभोजनोपचारश्च परिणतमाये दिवसे पुनरपि निर्गत इति । वन्दिताश्च अनेन देवगुरवः । कालोचितमनुशासितश्च
 गुरुणा । तत्राद्य पांचिद् त्रेयां पयुणान्य विधिना पुनर्नगरं प्रविष्ट इति । पवम्-उभयकालं गुरुदर्शन-तद्वचनश्रवणसौख्यमनुभवतः अतीतो
 मासः, परिणतस्तस्य धर्मः । कल्पममातो च गतोऽन्यत्र भगवान् विजयसेनाचार्य इति । ततोऽतिक्रान्तेषु कतिपयदिनेषु राक्षो गुणसे-
 नस्य प्रागादगतसंस्थितस्य कथमपि श्रुत्वा साधारणशब्दगर्भणं मरणनरपतेरिव प्रयाणढक्काम्, संनारराक्षसस्य इव अट्टट्टहासम्, जीव
 लोकस्य इव प्रमादवर्तितं मृतकडिण्डिमशब्दम् । प्रेक्ष्य तत्र कृतान्तवशावर्त्तिनं, चतुष्पुरुषधृतकायम्, क्रन्दपूर्वधुजनपरिवारितं शवम् ;
 परमसंयोगान्वितमतेः, इन्द्रजालमदृशनीयलोकम् अवगम्य धर्मस्थानजलप्रक्षालितपापलेपस्य समुत्पन्ना चिन्ता-वयमपि पवमेव मरण-
 पमांण इति । अहो ! तु एतु परं विरसान्ताने जीवलोकै ते धन्याः, ये त्रैलोक्यचिन्तामणिसन्निभे, परमविस-

विरया, चायलीसेसणादोसपरिसुद्धपिण्डगहिणो, संज्ञीयणाइपञ्चदोसरहियमियकालभोइणो, पञ्चसमिया, तिगुत्ता, निरइयाखयपरि-
पालणत्थमेव इरियाममियाइपणवीसभावणोववेया, अणसण-मूणोयरियाह-पायञ्चित्त-विणयाइसत्राहिरिभन्तरतचोगुणप्पहाणा, मा-
साइयाणेगपडिमाधारिणो, विचिच्चदन्वाभिगगहरया, अण्हाण लोय-लद्धावलद्धविचिणो, निप्पडिकम्मसरीरा, समतण-मण्णि-लेट्टु-
कच्चणा, किं बहुणा, अट्टाग्गसीलङ्गसहस्सधारिणो, उवमाईयविबुहजणपसंसियपसमसुहसमेया, अणेगगामा-ऽऽयर-नगर-पट्टण-
मडम्भ-दोणसुह-संनिवेससयसंकुलं विहरिऊण मेइणिं, मिच्छत्तपट्टमग्गपडियेद्धे य सद्धम्मकहणदिवायरोदएणं वोहिऊग भव्वकमलायरे,
महातवचरणपरिकम्मियमरीरा जिणोवइट्टेण सग्गेण कालमासे कालं काऊण पाओवगमणेण देहं परिचयन्ति । तओ अहं पि इयाणिं
इमेण चैव विहिणा देहं परिचइस्सं ति । पत्तो य भए भवसयसहस्सदुल्लहो, सयललोयालोयदिवायरो, सासयसुहप्पयाणेक्कप्पपायवो

पैइवेचित्ते धर्मे कृताचुराणा अगारव्यासाद् अनगारितां प्रव्रजन्ति । ततश्च प्राणवध-मृपायाद्-अदत्ताऽऽदान-मैथुन-परिग्रहविरताः, द्विच-
त्वारिंशदेषणादोपरिशुद्धपिण्डगहिणः संयोजनादिगद्दोपरिहितमितकालभोजिनः, पञ्चसमिताः, त्रिगुत्ताः, निरतिचारव्रतपरिपालनार्थमेव
ईयांसमितादिपञ्चविंशतिभावणोपपेताः; अनशन-ऊनोदरिकादि-प्रायश्चित्त-विनयादिसवाह्याऽभ्यन्तरतपोगुणप्रधानाः, मासादिकानेकप्रति-
माधारिणः, विचित्रद्रव्याभिग्रहरताः, अस्नान-लोच-लद्धाऽपलब्धचुत्तयः, निप्रतिकर्मशरीराः, समतण-मणि-लेट्टु-काञ्चनाः, किं
बहुना, अष्टादशशिल्पाङ्गसहस्सधारिणः. उपमातीतविबुधजनप्रशंसितप्रशमसुत्तसमेताः, अनेकग्रामा-ऽऽकर-नगर-पट्टन-मडम्भ-द्रोणमुख-
संनिवेशतसंकुलं चिहृत्य मेदिनीम्, मिथ्यात्वपट्टमार्गप्रतिबद्धांश्च सद्धर्मकथनदिवाकरोदयेन बोधयित्वा भव्यरुमलाकरान्, महातपश्चरण-
परिकर्मितशरीराः जिणोपदिष्टेन मार्गेण कालमासे कालं कृत्वा पादपोपगमनेन देहं परित्यजन्ति । ततोऽहमपि इदानीम्-अनेन एव विधिना

मयलतेलोमरुनिरुमचिन्तामणी, वियडसंसारजलहिपोयभूओ, धम्मसारही, भयवं विजयसेणांयरिओ च्चि । अओ पवज्जामो धीरपु-
रिमसेवियं कम्मणदावाणलं एयस्त समीवे महापवज्जं ति । चिन्तिऊण सद्धानिया णेण सुवुद्धिपमुहा मन्तिणो । कहिओ य तेसिं
निययादिप्पाओ । तओ तप्पसङ्गओ चेवोवल्लद्धजिगवणसारेहिं भणियं च तेहिं-अहो ! महापुरिससहावाणरूवं देवेण मन्तियं । खर-
पणनालिपनलिणजलमज्झमयचन्दविम्बचञ्चलम्मि जीवलोए किच्चमेयं भवियायं, अहासुहं, मा करेह पडिवन्धं ति । अन्नं च-देव !
को नाम कम्मइ सुहिट्ठणं पवञ्जिऊणं तं पलित्तजालावलीपरिगयाओ गेहाओ निमरन्तं वारेइ ? पलितं च सव्वदुक्खजलणेण संसार-
गेहं ति । ता बद्दुमयं नाम अग्घाणमेयं देवस्त चवसियं । असमत्था य अग्घे बुद्धिविहवेण भवओ मरणं निवारेउं ति । तओ राहणा
एयमायष्णिउण 'एयमेयं' ति, 'को तुब्भे मोत्तूण मम अन्नो हिओ' अहिणन्दिउण सवहुमाणं पहट्टमुहकमलेणं दवावियं आघोसणा-

रेहं परित्यक्ष्यामि इति । प्राप्तश्च मया भयशतसहस्रदुर्लभः, सकललोकात्मिकादिवाक्यः, सकललोकैः श्रुत्यनि-
रुपमचिन्तामणिः. विकटसंसारजलधिपोतभूतः, धर्मसारथिः, भगवान् विजयसेनाचार्य इति । अतः प्रव्रजामः धीरुपपसेवितां कर्मव-
द्यागलम्-पतस्य समीपे महाप्रमज्याम्-इति चिन्तयित्वा शन्यायिताः तेन सुवुद्धिप्रमुखा मन्त्रिणः । कथितश्च तेषां निजकाभिप्रायः ।
ततः तत्प्रमद्वतः पय उगलच्छजितवचनसारैः भणितं च तैः-अहो ! महापुरुषस्वभावानुरूपं देवेन मन्त्रितम् । खरपवनचालितनलिनज-
लमयगतगन्द्रविम्बचञ्चले जीवलोकै कृत्यमेतद् भव्यानाम्, यथासुगम्, मा कुरुत प्रतियन्धम्-इति । अन्यच्च-देव ! को नाम कस्य-
चिद् गुधीनं प्रपद्य तं प्रदीप्तज्वालाघलीपरिगताद् गेहाद् निस्सरन्तं वारयति ? प्रदीप्तं च सर्वदुःखज्वलनेन संसारागोहम्-इति । ततो
यद्गुमान नाम अस्माकम्-पतद् देयस्य व्ययसितम् । असमर्थोश्च वयं बुद्धिविभवेन भवतो मरणं निवारयितुम्-इति । ततो राक्षा पतद्
आरुण्यं 'एयमेतद्' इति, 'को युष्मान् सुत्वा मम शन्यो हितः' अभिनन्द्य सवहुमानं प्रहृष्टमुत्थकमलेन दापितम्-आघोपणापूर्वकं महा-

पुत्र्यं महादानं, काराविया भक्तिविहवाणुत्वा जिणाययणाईसु अट्टाहिया महिमा, सम्माणिओ य पणइवग्गो, बहुमाणिया पउरजग-
 वया, दिन्नं चन्दसेणाभिहाणस्स जेट्टपुत्तस्स रज्जं, पडिवन्ना भावओ पव्वज्जा। 'सुए य इओ गमिस्सामि, जत्थ भयवं विजयसेणापरिओ'
 चि चिन्तिअण ठिओ विवित्तेसम्मि सव्वराइयं पडिमं। इओ य सो अग्गिसम्मतावसो अपडिक्कन्तो चैव तन्नियाणाओ कालं काऊण
 विञ्चुकुमारोसु दिवड्डुपलिओवमट्ठिई देवो जाओ चि। दिन्नो य तेण उवओगो 'किं मए हुयं वा, जड्डं वा, दाणं वा दिन्नं, जेण मए
 एसा दिव्वा देवट्ठी पत्तं' चि। आभोइओ य णेण पुव्वजम्मवुत्तन्तो, कुविओ य उवरिं गुणसेणस्स। विहङ्गेणहोइऊण आगओ तस्स
 समीवं। दिट्ठो य णेण पडिमं ठिओ गुणसेणो। तओ य—

पडिमं ठियस्स तेणं विउच्चिया कोइमूढहियएण। निसयाणलअलियसिहा (निहा) अइघोरा पंसुवुट्ठि चि ॥

तीए य उज्झमाणो अणाउलं गल्लयसत्तसंपन्नो। चिन्तेइ भावियमणो धम्मम्मि जिणप्पणीयम्मि ॥

दानम्, कारिता भक्तिविभवानुरूपा जिनायतनाविपु अष्टादिक्ता महिमा, सम्मानितश्च प्रणयिवर्गः, बहुमानिताः पौरजानपदाः, दत्तं चन्द्र-
 सेनाभिधानस्य ज्येष्ठपुत्रस्य राज्यम्, प्रतिपन्ना भावतः प्रव्रज्या। 'श्वथ इतो गमिष्यामि, यत्र भगवान् विजयसेनाचार्यः' इति चिन्त-
 यित्वा स्थितो धियिक्तदेशे सर्वरात्रिकीं प्रतिभाम्। इतरञ्च स अग्रिशर्मतापसः अग्रतिस्नान्त एव तन्निदानात् कालं कृत्वा विद्युत्कुमारोपु-
 द्गर्धपत्न्योपमस्थितिर्देवो जात इति। दत्तश्च तेन उपयोगः 'किं मया हुतं वा, इष्टं वा, वानं वा दत्तम्, येन मया एषा दिव्या देवधिः
 प्राप्ता' इति। आभोगितश्च तेन पूर्वजन्मवृत्तान्तः, कुपितश्च उपरि गुणसेनस्य। विमङ्गेन आभोग्य आगतस्तस्य समीपम्। इष्टञ्च तेन
 प्रतिमां स्थितः गुणसेनः। ततश्च—

प्रतिमां स्थितस्य तेन विकुर्विता फोधमूढहृदयेन। निसयाणलज्वलितशिखा (निभा) अतिघोरा पांडुघुष्टिरिति ॥

सारीर-माणसेहिं दुबखेहिं अभिदुयम्मि संसारे । सुलहमिणं जं दुबखं दुलहा सद्धम्मपडिवची ॥
 धन्नोऽहं जेण मए अणोरपारम्मि भवममुद्धम्मि । भवसयसहस्सदुलहं लद्धं सद्धम्मरयणमिणं ॥
 एयस्स पभावेण पालिञ्जन्तस्स सइ पयचेणं । जम्भन्तरम्मि जीवा पावन्ति न दुबखदोगचं ॥
 ता एसो चिय सफलो मज्झमणायणदोसपरिहीणो । सद्धम्मलाभगरुओ जम्मो णाइम्मि संसारे ॥
 विलिहइ य मज्झ हिययम्मि जो कओ तस्स अग्गिसम्मस्म । परिभवकोवुष्पाओ तवइ अकजं कयं पच्छा ॥
 एण्हि पुण पडिवन्नो भेत्ति मन्वेसु चैव जीवेशु । जिणवयणाओ अहयं विसैसओ अग्गिसम्मम्मि ॥
 इय सो सुहपरिणासो तेणं विणिवाइओ उ पावेणं । मरिऊअं उववन्नो देवो सोहम्मकप्पम्मि ॥

तथा च दह्यमानोऽनाकुलं गुरुकसत्त्वसंपन्नः । चिन्तयति भाघितमना धर्मं जितप्रणीते ॥
 शारीर-मानसैर्दुःखैः अभिद्रुते संसारे । सुलभमिवं यद् दुःखं दुर्लभा सद्धर्मप्रतिपत्तिः ॥
 धन्योऽहं येन मया अनवरपारे भवसमुद्रे । भवशतसहस्रदुर्लभं लब्धं सद्धर्मरत्नमिदम् ॥
 एतस्य प्रभावेण पाल्यमानस्य सदा प्रयत्नेन । जन्मान्तरे जीवाः प्राप्नुवन्ति न दुःखदौर्गल्यम् ॥
 तत एतद् एव सफलं मम अनाचरणदोषपरिहीनम् । सद्धर्मलाभगुरुकं जन्म अनादी संसारे ॥
 विलिखति च मम हृदये यः कृतस्तस्य अग्निशर्मणः । परिभवकोपोत्पाद्दः 'तपति अक्रायं कृतं पञ्चात्' ॥
 इदानीं पुनः प्रतिपन्नो मैत्रीं सर्वेषु एव जीवेशु । जिनवचनाद् अहं विशेषतः अग्निशर्मणि ॥
 इतः स शुभपरिणामः तेन चिन्तिपातितस्तु पापेभ । मृत्वा उपपन्नो देवः सौघर्मरूपे ॥

अह सागरोवमाऊ जाओ चन्द्राणणे विमाणम्मि । देवाणुणत्तिविहिं समामओ एत्थ बुच्छामि ॥
 ओहेणं चिय जह ते हवन्ति जं च ऽच्छरादओ तेसिं । निवत्तन्तिररे जह परमं देवस्स करणिञ्जं ॥
 जह मेहा-ऽसणि-तियसिन्दचाप-विज्जूण संबवो होइ । गयणम्मि खणेण तहा देवाण वि होइ उप्पत्ती ॥
 सो पुण मोत्तण इमं देहं विमलम्मि देवसयणिञ्जे । निवत्तेह सरीरं दिव्वं अन्तोमुहुत्तेणं ॥
 तम्मि समयम्मि तत्थ य गायन्ति मणोहराइ गेयाइं । कुसुमपरं सुयन्ति य संभमरयं तियसविलयाओ ॥
 नचन्ति दिव्वविम्भमसंपाइयतियसकोउहल्लाओ । वज्जन्तविविहमणहरति सरीवीणामणाहाओ ॥
 देवा य हरिसियमणा करेन्ति उक्किट्टसीहनायं च । मुणिरुण तस्स जम्मं सुदुल्लहं सयलभुवणम्मि ॥

अथ सागरोपमायुः जातः चन्द्रानने विमाने । देवानाम्-उत्पत्तिविधिं समासतोऽत्र वक्ष्यामि ॥
 शोधेन पव यथा ते भवन्ति यच्च अप्सरआदयस्तेषाम् । निर्वर्तयन्ति इतरे (?) यथा परमं देवस्य करणीयम् ॥
 यथा मेघा-ऽशानि-त्रिदशेन्द्रचाप-चिद्युतां संबवो भवति । गगने क्षणेन तथा देवानामपि भवति उत्पत्तिः ॥
 स पुनः मुस्त्या इमं देहं विमले देवशयनीये । निर्वर्तयति शरीरं दिव्यम्-अन्तमुहूर्तेन ॥
 तस्मिन् समये तत्र च गायन्ति मनोहराणि गेयानि । कुसुमप्रकरं मुञ्चन्ति च सभ्रमरकं त्रिदशवनिताः ॥
 नृत्यन्ति दिव्यविभ्रमसंपादितत्रिदशकुतूहलाः । वाद्यमानविविधमनोहरत्रिस्वरीयीणासनाथाः ॥
 देवाश्च हृष्टमनसः कुर्वन्ति उत्कृष्टसिंहनादं च । श्राव्या तस्य जन्म सुदुर्लभं सरलभुवने ॥

इयरो नि य कामगुणो सह-प्रास-रस-रुच-गन्धे य । दिव्ये समणुहवन्तो हिट्टो उट्टेइ सयराहं ॥
 सुरयणनयणान्दो दिव्यं देवसुयं अहिस्विरन्तो । भासुरखरवोन्दिधरो संपुण्णो सारयससि व्य ॥
 तियमनिलपाउ तत्थ य तेहि य लडहाउ महुरवयणेहिं । जय जय जय त्ति नन्दा ! थुणन्ति हिट्टाउ एएहिं ॥
 नियसा नि परमहिट्टा गण्डयलावडियकुण्डलुओया । सुरतरुकुममाहरणा नमन्ति जयसदहलबोलं ॥
 अह तं दिव्यपरियणं दट्टणं लोयणेण संभन्तो । दिन्नं हुयं व किं मे इमं फलं जस्स दिव्वं ति ॥
 काऊण य उवओगं दिव्वेणं ओदिणा विसुद्धेणं । मुणिकाण सुचरियं तो करेइ अह देवकरणिजं ॥
 सासयजिणपडिमाणं पूयं पूयारुहो महारम्मं । पोत्थयरयणं च तथा वाएइ मुहुत्तमेत्तं तु ॥
 अह तियससुन्दरीओ निजियमुहयन्दचन्दविम्भाओ । पीणुन्नयसुपसाहियवरथणहरवन्धुरङ्गीओ ॥

इतरोऽपि च कामगुणान् शब्द-स्पर्श-रस-रूप-गन्धान् च । दिव्यान् समनुभवन् हृष्ट उत्तिष्ठति शोभम् ॥
 सुरजननयनानन्दः दिव्यं देवांशुकम्-अधिक्षिपन् । भासुरखरशरीरधरः संपुणः शारदशशीवि ॥
 त्रिदशयनितास्तत्र च तैश्च सुन्दरा मधुरयचनैः । जय जय जय इति नन्द ! स्तुवन्ति हृष्टा पतैः ॥
 त्रिदशा अपि परमहृष्टा गण्डतलापतितकुण्डलोद्द्योताः । सुरतरुकुसुमाभरणा नमन्ति जयशब्दहलबोलम् ॥
 अयं तं दिव्यपरिजनं हृष्ट्या लोचनेन संभ्रातः । दत्तं हुतं वा किं मया इदं फलं यस्य दिव्यमिति ॥
 एता च उपयोगं दिव्येन श्वधिया विशुद्धेन । श्रुत्या सुचरितं ततः करोति अयं देवकरणीयम् ॥
 शारदरतजिनप्रतिमानां पूजां पूजाहः महारम्याम् । पुस्तकरत्नं च तथा वाचयति मुहूर्तमात्रं तु ॥

त्रियलीतरङ्गमद्भुरमद्भुरविरायन्तहारस्माओ । मुहलरमणाहिणन्दिद्यवित्थिण्णनियम्भविम्बाओ ॥
 तत्ततवणिञ्जसन्निहमणहरथोरोरुजुयलकलियाओ । नहयन्दसमुजोवियकुम्भुवयचलणसोहाओ ॥
 गाढपरिओसपसरियविलामसिङ्गारभावरम्माओ । पेच्छइ समूसियाओ वम्महसरसल्लियमणाओ ॥
 किंकरुणे य धणियं अणुरत्ते दिव्यविहवसंपन्ने । तियसभवणाइ पेच्छह सामिय ! इय जपिरे लडहे ॥
 तियसविलयाहि समयं जयसद्दपणामियप्पभानाहिं । मोहणवियक्खणाहिं पेच्छइ तो तियसभवणाइं ॥
 वित्थिण्णमरगयसिलासंचयसंजणियवियडपीढाईं । मणिरयणखइयमणहरफलिहामणिभित्तियुताईं ॥
 वेरुलियखम्भविरइयविचित्तवरसालिभज्जियसयाईं । तह दिव्यखम्भचामरपज्जुत्तकुडन्तरालाईं ॥

अथ त्रिदशसुन्दर्यः निजितमुखचन्द्रचन्द्रविम्बा । पीनोन्नतसुप्रसाधितवस्स्तनभरव्यधुराङ्गयः ॥
 त्रिथलीतरङ्गमद्भुरमध्यविराजकाररस्याः । मुखरस्तना(मिपला)ऽभिनन्दितविस्तोर्णनितम्बविम्बाः ॥
 तप्तपनीयसंनिभमनोहरस्थूलोरुगुलकलिताः । नयचन्द्रसमुद्योतितकूर्मोन्नतचरणशोभाः ॥
 गाढपरितोपप्रद्युतविलासशृङ्गारभावरस्याः । प्रेक्षते समुच्छ्रिता मन्मथशरशल्यितमनसः ॥
 किंकरुणांश्च गाढम्-अनुरक्तान् दिव्यविभवसंपन्नान् । त्रिदशमवनानि प्रेक्षन्तं स्वामिक ! इति जल्पारान् सुन्दरान् ॥
 त्रिदशवनानिभिः समकं जयशब्दप्रणामितप्रभावाभिः । मोहनविचक्षणाभिः प्रेक्षते ततः त्रिदशमवनानि ॥
 विस्तीर्णमरकतशिलासंचयसंजनितविक्रुटपीठानि । मणिरत्नपचितमनोहरस्फटिकमणिभित्तियुक्तानि ॥
 वैडूर्यस्तम्भविरचितविचित्रवरशालभञ्जिकाशतानि । तथा दिव्यपद्मचामरप्रयुक्तकुटान्तरालानि ॥

वरविधिदेवच्छन्दयविरइयपष्टङ्कसयसनाहाइं । परिलम्बियपट्टंसुयमुत्तावलिजणियसोहाइं ॥
 तियनतरुसुमण्डियकुट्टिमसंकन्तभमवन्द्राइं । धूवघडियाउलाइं परिलम्बियरयणदामाइं ॥
 अह तेसु तियससुन्दरिनिवहेण समं पुरा सुकयपुण्णो । चिह्ण परिदुट्टमणो भुज्जन्तो दिव्ववरभोए ॥
 भुज्जिमुं सो वि दिव्वे भोए चन्दाणणे विमाणम्मि । सुरसुन्दरीहिं सद्धिं जहिच्छिण्ण सागरमणूणं ॥

यादितोमहत्तरासूनु-परमगुणानुराणि-भगवत्-श्रीहरिमद्रत्तरिवरचित्तायां 'समराइक्कहाए' पढमो भवो सम्मत्तो ।

वरविधिदेवच्छन्दरुचिरचितपट्टङ्कशतसनाथानि । परिलम्बितपट्टांशुरुमुक्तावलिजनितशोभानि ॥
 त्रिदशतरुसुमण्डितकुट्टिमसंक्रान्तभ्रमरदृन्दानि । धूपघटिकाकुलानि परिलम्बियतरत्नदामानि ॥
 अथ तेषु त्रिदशसुन्दरीनिवहेण समं पुरा सुकृतपूर्णः(पुण्यः) । तिष्ठति परितुष्टमना भुज्जानो दिव्यवरभोगान् ॥
 अमुक्तसोऽपि दिन्यान् भोगान् चन्द्रानने विमले । सुरसुन्दरीभिः सार्धं यथेच्छितान् सागरमनूनाम् ॥

वीओ भवो ।

गुणसेण-अग्निमग्मा जं भणियमिहासि तं गयमियाणि । सीहा-णन्दा य तथा जं भणियं तं निमामेह ॥

अथि इहेव जम्बुदीचे दीचे अवरविंदेहे खेत्ते अपरिमियगुणनिहाणं तियसपुरवराणुगारि उजाणारामभूसियं समत्थमेइणितिलपभूयं जयउरं नाम नयरं ति । जत्थ सुरूवो उज्जलनेवत्थो कलावियवखणो लज्जालुओ सहिलायणो, जत्थ य परदारपरिभोयम्मि किलीवो, परच्छिद्दापलोयणम्मि अन्धो, परावचायमासणम्मि मूत्रो, परदव्यावहरणम्मि संकुचियहत्थो, परोत्रयारकरणेकत्तच्छिच्छो पुरिसवग्गो । तत्थ य निसियनिक्कट्टियासिन्दलियदरियरिउहरिथमत्थउच्छलियवहलरुहिरारचमुत्ताहल्लुसुपपरियसमरभूमिभाओ राया नामेण पुरिसदत्तो चि । देवी य से तपलन्तेउरप्पहाणा सिरिकन्ता नाम । सो इमाए सह निरुग्गमे भोए भुज्जित्तु । इओ य सो चन्दाणणवि-

गुणसेना-ऽग्निशर्मोणो यद् भणितमिहासीत् तद् गतमिदानीम् । सिहा-ऽऽनन्दो च तथा यद् भणितं यद् निशम्यताम् ।

अस्ति इहेव जंबुद्वीपे द्वीपे अयस्विदेहे क्षेत्रे अणरिमित्तगुणनिधानं चिदशपुरवराणुकारि उयानारामभूवितं समस्तमेदिनीतिलकभूतं जयपुरं नाम नगरमिति । यत्र गुरूप उज्ज्वलनेपत्थ्य कलाविचक्षणे लज्जालुर्मदिलाजनः, यत्र च परदारपरिभोगे फलीयः, परच्छिद्दावलोकने अन्धः, परापवावभाषणे मूकः, परदव्यापहरणे संकुचितदस्तः, परोपकारकरणेकत्तच्छिन्तः पुरुषवर्गः । तत्र च निर्दोतनिष्कामितासिनिर्दलित एत्तरिपुष्टिस्तमस्तकोच्छलितमहलरुधिरारजमुत्ताफलकुसुमकराचितसगरभूमिभागो राजानान्ना पुरुषदत्त इति । देवी च तस्य सकलान्तःपुरप्रधाना श्रीमान्ता नाम । सोऽनया सद निरुपमान् भोगानभुरक । इतच्च स चन्द्राननविमानधिपतिर्देवो यथायुः पालयित्वा तत्तदभ्युतः

माणादिई देवो अहाउयं पालिऊग तओ चुओ सिरिकन्ताए गन्धे उववन्नो ति । दिट्ठो य णए सुविणयम्मि तीए चेव रयणीए
 निइयूमगिहिगिहाजालमरिसकेसरमडाभारभासुरो विमलफलिह-मणिसिला-निहस-हंस-हारधवलो आपिङ्गलवट्टसुपसन्तलयणो मिय-
 इत्तेहापरिमनिगायदादो पिहुलमणहस्वच्छत्थलो अइत्तणुयमज्झभाओ सुवट्टियकट्ठिणकडियडो आगलियदीहलङ्गूलो सुपइट्ठिओरुसंठाणो
 किं वट्ठुणा, मच्चङ्गसुन्दराहिरामो सीहकिसोरगो वयणेणसुरं पविसमाणो ति । पासिऊग य तं सुहविउद्दाए जहाविहिणा मिट्ठो
 दइयस्स । तेण भणियं-अणेयसामन्तपणिवइयचलणजुयलो महारायसइस्स निवासट्ठानं पुत्तो ते भविस्सइ । तो सा तं पडिसुणेऊण
 जइसुइं चिट्ठइ । पत्ते य उचियकाले महापुरिसगन्भाणुभावेण जाओसे दोहलो । जहा-देमिं सच्चसत्ताणमभयदानं, दीणाणाहकिग्गणं
 च इस्सरियसंपयं, जइज्जणानं च उवट्टुम्मदानं, सच्चाययणानं च करेमि पूयं ति । निवेइओ य इमो तीए भत्तारस्स । अब्भहियजाय-
 हरिसेणं संपाडिओ य तेणं । तंस्स संपायणेण जाओ महापमोओ जणवयणं । अवि य-

धीकान्ताया गर्भे उत्पन्न इति । दृष्टधानया (तया) स्वप्ने तस्यामेव रजन्यां निर्धूमशिखिशिखाजालसदृशकेशरसटाभारभासुरो विमल
 रक्तिक-मणिशिला-निरूप-हंस-हारधवल आपिङ्गलसुप्रशान्तलोचनो मृगाङ्गलेखासदृशनिर्गतदाढः पृथुलमनोहरवक्षःस्थलो अतितनुक्रम-
 प्यभागः सुयतितकठिनकटितट आवलितदीर्घलाङ्गलः सुप्रतिष्ठितोरुसंस्थानः, किं बहुना, सन्नाङ्गसुन्दराभिरामः सिद्धकिशोरको वदनेनोदर
 प्रविशन्ति । दृष्ट्वा च तं सुप्रथियुद्धया यथाविधिना शिश्रो द्वात्रस्य । तेन भणितम्-अत्रे कसामन्तप्रणिपतितचरणयुगलो महाराजश-
 प्रम्य नियामस्थानं पुरस्ते भविष्यति । ततः सा तं प्रतिशुत्य यथासुखं तिष्ठति । प्राप्ते चोचितकाले महापुरुषगर्भान्नुभवेन जातः तस्या
 दोषदः । यथा-वदामि सर्वेसरनामभयदानम्, दीनानाथरूपणानां च पेश्चर्यसंपदम्, यतिजनानां च उपष्टम्भदानम्, सर्वायतनानां
 च करोमि पूजामिति । निवेदितध्यायं तथा भद्रं । अभ्यधिक्रुजातद्वेषेण संपादितस्तेन । तस्य संपादनेन जातो महाप्रभोदो जनपदा-

सन्ध्व न्चिय धन्वाणं होइ अवस्था परोपकाराए । बालससिस्स व उदओ जणस्स भुवणं पयासेइ ॥

तओ जहासुहेण धम्मनिरयाए पयोवयारसंपायणेणं सुलब्धजम्माए अइकन्ता नव मासा अद्धट्टमराइन्दिवा । तओ पसत्थे तिहि-
करण-सुहुत्त-जोए सुकुमालपाणि-पायं सयलजणमणोरहेहिं देवी सिरिकन्ता दारयं पव्वय ति । निवेइओ रत्नो सुहंकरियाभिहाणाए
दासियाए पुत्तजम्मो । परितुट्टो राया, दिन्नं च तीए पारिओसियं । कारावियं च बन्धणमोयणाइयं करणिज्जं, पवत्तो य नयरे
महाणन्दो, सोहाविया नयरिमग्गा, पसमाविओ रयो कुङ्कुमजलेणं, विप्पहणाइं रुण्टन्तमहुयरसणाहाइं विचिच्चकुसुमाइं, कयाओ
हट्टभवणसोहाओ, पहभवणेसु समाहायाइं मङ्गलवूराइं, सहरिसं च नच्चियं रायजणनागरेहिं ति । एवं च पइदिणं महामहन्तमाणन्द-
सोक्खमणुहवन्ताणं अइक्कन्तो पढममात्तो । पइड्ढावियं च से नामं बालस्स सुविगयदंसणनिमित्तेणं सीहो ति । सो य तिसिद्धं पुण्ण-
फलमणुहवन्तो अभग्ग(ज)माणपसरं पणईणं मणोरहेहिं पयाण पुण्णेण-

नाम् । अपि 'च-

सर्वो पव धन्यानां भवति अवस्था परोपकाराय । बालशशिन श्योदयो जनस्य भुवनं प्रकाशयति ॥

ततो दयासुपुं धर्मनिरतया परोपकारसंपादनेन सुलब्धजन्मकया अतिक्रान्ता नव मासा अर्द्धाष्टमरात्रिदिवाः । ततः प्रशस्ते तिथि-
करण-सुहृते-योगे सुकुमारपाणि-पादं सकलजन्मनोरथैः देवी श्रीकान्ता दारकं प्रसूतेति । निवेदितं राज्ञः शुभं करीकाभिधानया दास्या
पुत्रजन्म । परितुट्टो राजा, दत्तं च तस्यै पारितोषिकम् । कारितं च बन्धनमोचनाविकं करणीयम्, प्रवृत्तश्च नगरे महानन्दः, शोभिता
नगरीमार्गाः, प्रशमितं राज्ञः कुङ्कुमजलेन, विप्रकीर्णानि खन्मधुकरसनाथानि विचित्रकुसुमानि, कृताः हट्टभवणशोभाः, पथप्रघनेषु समा-
हृतानि मङ्गलवृत्त्याणि, सहस्रं च नर्तितं राजजतनागरेरिति । एवं च प्रतिदिनं महामहद् आनन्दसौख्यमनुभवतोरतिक्रान्तः प्रथममासः ।

लौच्यमप्युच्यते कलाकलावपरिवृष्ट्यच्छायं । जणमनयणानन्दं चन्दो व्व क्रमेण संपत्तो ॥

अत्रया य संपत्तौव्यवस्त कुसुमचावस्म वि हियायाणुक्ल्लो तरुणजणहियाणन्दयारी आगओ वसन्तसमओ । जत्य सविसेसं
दुगमयसोदण्डमण्डलीसंधियसिलीमुहो र्हं. देंसिऊण जणहियायाइं विधिउं पयत्तो मयणो । अणन्तरं च तस्स चैव जयजयसहो, व्व
कोइलाहि कओ कोलाहलो, विरहगिगडञ्जन्तपहियसंधायधूमपडलं व वियग्भिभं सहयारेसु भमरजालं, गयवइयामसाणजलणेहि विव
पत्तिनं दिमामण्डलं किमुयउसुमेहि. ति । तओ एवंविहे वसन्तससए सो सीहकुमारो अणेयतरुणजणवेडिओ महाविभ्रुईए केलिनिमित्तं
गओ प्पुश्यपरदुयागदजणियतरुणीजणचिचविचभमृछोलं सुरहिमलयपवणपणचावियकुसुमभरभञ्जमाणलयाविडविजालं मयमुइयमुहल-
मदुपरदुलोपगीयमाणगमोह चासहरं पिय वसन्तलच्छीए कीलासुन्दरं नाम उज्जाणं, पवत्तो य कीलिउं विचित्तकीलाहिं ति । दिद्वा

प्रतिष्ठापितं च तस्य नाम घालस्य स्यन्नकदर्शननिमित्तेन सिद्ध इति । स च विशिष्टं पुण्यफलमनुभवन् अमद्य(ज्य)मानप्रसरं प्रणयिनां
स्तीर्थैः प्रज्ञानां पुण्येन—

यौवनमनुपमशोभं फल्गुकलापपरिवर्धितजनमनोनयनानन्दं चन्द्र इय क्रमेण संप्राप्तः ॥

अन्यथा च संप्राप्तयौवनस्य कुसुमचापस्यापि हृदयानुक्ल्लः तरुणजनहृदयानन्दकारी आगतो वसन्तसमयः । यत्र सविवेशं कुसुमम-
परोदण्डमण्डलीसंधियसिलीमुनो रतिं दर्शयिष्या जनहृदयानि ध्यद्दुं प्रवृत्तो मदनः । अनन्तरं च तस्यैव जयजयशब्द इव कोकिलाभिः
रतः फोलाहलः, विरहामिदगमानपथिरुमंधातधूमपटलमिव विजृम्भितं सहकारेषु भ्रमरजालम्, गतपत्तिकादमशानज्वलनेरिव प्रदीप्तं
दिग्मण्डलं किन्नुकुकुसुमैरिति । तत्र एवंविधे यमन्तसमये स सिहकुमारोऽनेकतरुणजनवेष्टितो महाविभ्रुत्या केलिनिमित्तं गतः प्रमुदित-
परधुनाशब्दजनिततरुणीजतचिचविभ्रमोल्लोलं सुरभिमलययवनप्रतिवकुसुमभरभञ्जमाणलताविटपिजालं. मदमुदितमुखरमधुकरकुलोपगी-

य तेण तस्य उज्जाणे नादूरेदसंठिया कुसुमपरिमलसुयन्धनेणिमहुपरामली विद्रुमलयायम्यदत्यपहृया उब्बेल्लन्तक्रोमलतणुनाहुलया
 रम्मालम्भमणहरीरुजुयला थलरुमलारचक्रोमलचलणजुयला उज्जाणदेवय व्म उउलञ्चिपरियरिया नियमाउलगस्म चैन महासामन्तस्म
 लच्चरुन्ताभिहाणस्स धूया सहियणमहिया वसन्तकीलमणुहन्ती कुसुमानली नाम रुन्नागा । तओ तं दड्डणमणन्तमन्भत्थरागदोसेण
 साहिलासं पुलोइया । दिट्ठी य एमो नि तीण् तओ त्रिभागाओ, तस्म भमेण चैन तुरियतुरियमोमरन्तीए कुसुमानलीए । चिन्तिय-
 मिमीण्-रुहं कीलाउन्दुरेज्जाणस्स रम्मयाए भयं मयरद्धओ नि एत्थेय, कीलासुहमणुहइ चि । एत्थन्तरस्मि भणिया पियंरुसभिहा-
 णाए चेडीए । मामिणि ! अलं अलमोमन्करणेण; एमो गु राणो पुरिसत्तस्म पुत्तो तुह चैन पिउच्छागम्भसंभो सीहो नाम कुमारो
 ति । पदमागमणरूपपरिगहं च सामिणि एमोमन्रुमाणि पेच्छिय मा अदक्खिन्वणं ति संभाविस्मइ । ता चिद्धियउ इहं, कीरउ

यमानाप्रदोभं घामगृहमिय वसन्तरुद्धम्या श्रीडासुन्दरं नामोद्यानम्, प्रवृत्तश्च क्रीडितुं विचिन्तनीडाभिरिति । हृष्टा च तेन तत्रोद्याने
 नातिदूरेरशंसिथता कुसुमपरिमलसुयन्धनेणीमधुरकरायली विद्रुमलतनाताप्रहस्तपहृया उब्बेल्लक्रोमलतणुनाहुलता रम्भास्तम्भमनोद्वरेषु-
 युगल्या स्थलयमलरत्नरत्नोमलचरणयुगला उद्यानदेवता इय न्तुलक्ष्मीपरिचरिता निजमातुलरुस्यैव महासामन्तस्य लक्ष्मोरुान्ताभिधानस्य
 दृष्टिता न्यगोन्नतद्विता वसन्तश्रीडामनुभवन्ती, कुसुमायली नाम कन्यया । ततस्तां हृष्ट्या अनन्तभयाभ्यस्तरागदोयेण साभिलापं हृष्टा ।
 हृष्टश्च एषोऽपि तथा ततो विभागात् तस्य भ्रमेणैव त्वरितत्वरितमपसरन्त्या कुसुमायल्या । चिन्तितमनया-कथं श्रीडासुन्दरोद्यानस्य
 रम्यतया भगव्याः मकरस्वन्नोऽपि अत्रैव क्रीडासुरामनुभवतीति । अत्रान्तरे भणिता त्रियद्वराभिधानया चेदया । स्यामिति ! अलं अलम-
 प्यप्यभनेन (अयमरणेन) । एव ग्लु रत्नं पुण्यदत्तस्य पुत्रः तत्रैव पितृष्वयुगर्भसंभनः सिहो नाम कुमार इति । प्रथममगमनदृत्परि-
 प्रदां च स्यामितीं एयमयथस्करतीं (अयमरन्तीं) वृष्ट्या मा अदाक्षिण्यामिति संभावयिष्यति । तावत् तिष्ठतु इह, क्रियतामस्य मद्वा

इमस्स महाणुभावस्स रायकन्नोचिओ उवयारो । तओ हरिसवसपुलइयङ्कीए सचिब्भमं साहिलासं च अवलोइऊण कुमारं भणियं इमीए । हला ! पियंकरिए ! तुमं चेवड्ढथ कुसला; ता निवेएहि, किं मए एयस्स कायव्वं ति । तीए भणियं-सामिणि ! पढमागयाओ अम्हे; ता अलंकरावीयउ आसणयरिग्गेहं इमं पएसं एसो, कीरउ से सञ्जणजणण संवन्धपायववीयभूयं सागयं, दिज्जउ से सहत्थेण कालोचियं वसन्तकुसुमाभरणसणाहं तम्बोलं ति । कुसुमावलीए भणियं-हला ! न सक्कुणोमि अइसज्झसेण इमं एयस्स काउं; ता तुमं चेव एत्थ कालोचियं करेहि ति । एत्थन्तरम्मि य पत्तो तमुद्देसं कुमारो । तओ सज्जिऊगासणं भणिओ पियंकरिए-‘सागयं रइविरहियस्स कुसुमचावस्स, इह उवविसउ महाणुभावो’ । तओ सो मपरिओसं इसि विदसिऊण ‘आसि य अहं एत्तियं कालं रइवि-रहिओ, न उण संपयं’ ति भणिऊणमुवविट्ठो । उवणीयं च पियंकरियाए माहवीकुसुममालासणाहं कलधोयमयतलियाए तम्बोलं, गहियं च तेण । एत्थन्तरम्मि य आगओ कुसुमावलीजणणीए आहवणनिमित्तं पेसिओ संभरायणो नाम कन्नन्तेउरमहल्लणो । दिट्ठा य

नुभावस्य राजकन्योचितोपचारः । ततो हयंशशुलकित्ताङ्गथा सविधमं सभिलापं च अवलोकय कुमारं भणितमनया । सखि ! प्रियङ्करिके ! त्वमेयात्र कुशला; तावत् निवेदय, किं मया एतस्य कर्तव्यमिति । तथा भणितम्-स्वामिनि ! प्रथमार्गता वयं; तस्माद् अलंकार्यतामासणपरिग्रहेण इमं प्रदेशं पयः, क्रियतां तस्य सज्जनजानां संवन्धपादपवीजभूतं स्वागतम्, दीपतां तस्य स्वहस्तेन कालोचितं यसन्तकुसुमामरणसनाथं ताम्बूलपिति । कुसुमावल्या भणितम्-सखि ! न शक्नोमि अतिसाध्यसेनेदमेतस्य कर्तुम्; तस्मात् त्वमेवात्र कालोचितं कुर्य इति । अत्रान्तरे च प्रास्तस्तमुद्देशं कुमारः । ततः सज्जित्याऽऽसनं भणितः प्रियङ्कर्या-‘स्वागतं रतिविरहितस्य कुसुमचापस्य, इह उपविशतु महाणुभावः’ । ततः स सपरितोषं ईयद् विदस्य ‘आसं चाहं एतावन्तं कालं रतिविरहितो, न पुनः साम्प्रतम् इति भणित्योपविष्टः । उपनीतं च प्रियङ्कर्या माधवीकुसुममालासनाथं कलधोतम्यतलिकायां (सुवर्णमयभाजनविशेषे) ताम्बूलम्, गृहीतं

नेन साणुरायं अपेच्छन्तमद्वच्छिपेच्छिष्टं कुमारमवलोएन्ती कुसुमावली । चिन्तयं च णेण । समागओ मयणो रईए, जइ विही अणु-
वत्तिस्सइ । तओ पचासन्नमागन्तूण कुमारमहिणन्दिइ भणियं संभरायणेणं । वच्छे ! कुसुमावलि ! देवी मुत्तावली आणवेइ 'अइचिरं
कीलियं, मा संरीखेदो ते भविस्सइ; ता लहुं आगन्तव्वं' ति । तओ सा 'जे अम्मा आणवेइ' ति भणिऊण संसंभमं कुमारमवलो-
एन्ती निगया उज्जाणाओ, पत्ता य कुमारं चैव चिन्तयन्ती निययोगेहं । तओ देविं पयमिऊगमारूढा दन्तवलहियं । तओ कुमारं चैव
अणुसरन्ती विमुक्कदीहनीसामा समुवविद्धा पल्लङ्कसयणिज्जे; विसज्जिओ य तीए संमाणितं सदीसत्थो ।

अह सेविउं पयत्ता सेज्जं अणवरयमुक्कनीसात्ता । मयणसरसल्लियमणा नियकज्जनियत्तवावारा ॥
नालिहइ चित्तयम्मं न यड्ढरायं करेइ करणिज्जं । नाहिलसइ आहारं अहिणन्दइ नेय नियमव्रणं ॥

च तेन । अत्रान्तरे च आगतः कुसुमावलीजनन्या 'आहाननिमित्तं प्रेषितः संभरायणो नाम, कन्यान्त-पुरमहत्तरुः (कञ्चुकी) । दृष्टा च
तेन सानुरागमपद्यन्तमद्विशिश्रितैः कुमारमवलोक्कयन्ती कुसुमावली । चिन्तितं च तेन । समागतो मदनो रत्या, यदि विधिरनुवर्ति-
ष्यते । ततः प्रत्यासन्नभाग्य कुमारमभिनन्द्य भणितं संभरायणेन । वत्से ! कुसुमावलि ! देवी मुक्तावली आक्षायति 'अतिचिरं क्रीडितं,
मा शरीरखेदो ते भविष्यति; तस्माद् लघु आगन्तव्यम्' इति । ततः सा 'यद्मया आक्षायति' इति भणित्वा संसंभ्रमं कुमारमवलोक-
यन्ती निर्गता उच्यन्तात्, प्राप्ता च कुमारमेव चिन्तयन्ती निजक्रोदम् । ततो देवी प्रणम्यारूढा दन्तवलभिकाम् । ततः कुमारमेवावुस-
रन्ती विमुक्तदीर्घनिःश्वासा समुपविष्टा पल्यद्दृशयनीये; विसज्जितश्च तया संमान्य सतीसार्थः ।

अथ सेविउं प्रवृत्ता शय्यां अनवरत्तमुक्कनिःश्वासा । मदनशरशल्यितमनाः निजकार्यनिवृत्तव्यापारा ॥
नालितति चित्रकर्म न चाङ्गराणं करोति करणीयम् । नाभिलगति आहारम् अभिनन्दति नैव निजभयनम् ॥

चिरपरिचिपं पि पाद्वेद नेय सुय-सारियाण संघायं । कीलावेइ भणहरे चडुले न य भवणकलहंसे ॥
 विहरइ न हम्मियतले मज्जइ न य गेहदीहियाए उ । सारेइ नेय वीणं पत्तच्छेज्जं पि न करेइ ॥
 न य कन्दुएण कीलइ बहु मन्नइ नेय भूसणकलावं । हरिणि व्व जूहभट्टा अणुसरमाणी तयं चैव ॥
 खणरुद्धनयणपसरा अवसा खणयरियदीहनीसासा । खणरुद्धदेहेट्टा खणजंपिरवाय(मिलाग)मुहकमला ॥
 एयन्तरम्मि तीसे धावीए नियसुया समाणत्ता । नामेण मयणलेहा वीयं हिययं व जा तीए ॥

जहा-कीलासुन्दरुजाणगमणकीलाए दढं परिस्सन्ता कुसुमादली, लहुं च तीए अज विसज्जियाओ सहीओ; ता गिण्डिऊण पवि-
 रलजलमिचं तालियणं वन्धेऊण कइवयकप्पूरवीडगाणि उवमप्पाहि एयं ति । समाएसाणन्तरं च संपाइयजणणिवयणा रसन्तमणिने-
 उरा पत्ता दुसुमावलीसमीवं महरिसा मयणलेहा । दिट्ठा य तीए वरसयणीयमज्जगया गुरुचिन्ताभरनीमहं अङ्गं वहन्ती कुसुमावलि

चिरपरिचितमपि पाठयति नैव शुक्र-सारिकानां संघातम् । क्रीडयति मनोहरान् चटुलान् न च भवनकलहंस्मान् ॥
 विहरति न हर्म्यतले मज्जति न च गेहदीधिकार्यां तु । सारयति नैव वीणां पत्रच्छेद्यमपि न करोति ॥

न च कन्दुंज क्रीडति बहु मन्यते नव भूषणकलापम् । हरिणीव यूथभ्रष्टा अनुस्मरन्ती तं चैव ॥

क्षणरुद्धनयनप्रसरा अयशा क्षणधृतवीर्षिनिःश्वासा । क्षणरुद्धदेहेट्टा क्षणकथयित्त्वानमुपक्रमला ॥

अत्रान्तरे तस्या धान्या निजमुता समाश्रमा । नाम्ना मदनलेया द्वितीयं हृदयं वा या तस्याः ॥

यथा-वीडासुन्दरोद्यानगमनक्रीडया दढं परिश्रान्ता कुसुमावली, लडु च तयाऽद्य विलजिताः सख्यः; तस्मात् गृहीत्वा प्रचिरलज-
 लमिषं तालवृन्तं वद्ध्वा कतिपयकूर्गूरवीटकानि उपसर्पं पतामिति । समादेशानन्तरं च संपादितजननीयचना रसन्मणिनूपुरा प्राप्ता

त्ति । तत्रो अणालवणमुणियसुन्नभावाए विन्नत्ता मयणलेहाए । सामिणि ! किमेयमुब्बिग्गा विय लक्खीयसि, किन्न संपन्ना ते गुल्ले-
वयाणं पूया ? किन्न सम्माणियाओ सहीओ ? किन्न क्रया अत्थिजणपडिच्चती ? किन्न गहिओ कलाफलावो ? किन्न परितुट्ठो ते
गुरुणो ? किन्न विणीओ ते परिवारो ? किन्नाणुरत्तो सहीसत्थो ? किन्न संजायइ ते समीहियं ति ? आणवेउ सामिणी, जइ अक-
हणीयं न होइ । तत्रो कुसुमावलीए ससंभं' सहत्थेण अलए संजमेऊग भणियं । अत्थि पियसहीए वि नाम अकहणीयं । ता सुण-
कुसुमावचपपरिससेण मे जरकला विय संबुत्ता, तज्जणिओ य परिपीडेइ मं परियावाणलो, तन्निमित्ता य वियग्भइ अङ्गेषु अरई,
न उण किंचि अन्नं उब्बेयकारणं लक्खेमि त्ति । मयणलेहाए भणियं-जइ एवं, ता गेण्ह कप्पूरवीडगाणि, परिवीएमि ते कीलाखे-
यनीसहं अङ्गं । कुसुमावलीए भणियं-किं मे एयावत्थं गयाए कप्पूरवीडएहिं, अलं च परिवीइएण । एहि गच्छामो चालकयलीहरयं ।

कुसुमावलीसमीपं सहपां मदनलेखा । दृष्ट्वा च तया वरदशयनीयमध्यगता गुरुचिन्ताभरनिःसहमङ्गं वदन्ती कुसुमावली इति । ततोऽनाल
पनगातदग्न्यभायया चिन्ता मदनलेखया । स्वामिनि ! किमेवं उद्विग्ना इय लक्ष्यसे, किं न संपन्ना ते गुरुजनदेवतानां पूजा ? किं न
संमानिताः स्वरायः ? किं न कृता आधिजनप्रतिपत्तिः ? किं न गृहीतः कलाफलापः ? किं न परितुष्टस्ते गुरुजनः ? किं न विनीतस्ते
परिवारः ? किं गात्रुरक्तः सखीसार्थः ? किं न संजायते ते समीहितम्-इति । आशापयतु स्वामिनी, यद्यकथनीयं न भवति । ततः
कुसुमावल्या ससंभ्रमं स्वहस्तेनालकान् संयम्य भणितम् । अस्ति त्रियसख्या अपि नाम अकथनीयम् । तावत् शृणु-कुसुमावचायपरि-
धमेण मे उदरकला इय संबुत्ता, तज्जनितश्च परिपीडयति मां परितापानलः, तन्निमित्ता च विजृम्भते अङ्गेषु अरतिः, न पुनः
किञ्चिद् अन्यद् उद्वेगकारणं लक्षयामि इति । मदनलेखया भणितम्-येवं, तस्माद् गृह्णाण तावत् कर्पूरीकानि, परिवीजयामि ते

तस्य मञ्जीकरोहि मे अरथुरणं, जेण तर्हि गयाए अवेइ एसो परियावाणलो ति । तओ मयणलेहाए भणियं । जं सामिणी आणवेइ ।
 गयाओ य मभनपुञ्जाणतिलयभूयं बालरूपलीहरयं । सज्जीकयं च से मयणलेहाए सुन्दरमत्थुरणं । निवन्ना य तत्थ कुसुमावली ।
 नमणियाणि से कर्पूरीवीडयाणि । धीमम्भरुहालाजणियपरिओसं च तालियण्टेण वीइउमारद्दा मयणलेहा । कुसुमावली पुण अय-
 षड्दिन्नमुत्तुंकारा निट्टुयमुक्कीमासं तं चेव हिययसल्लभूयं पुणो पुणो अणुसरन्ती चिद्धइ । तओ मयणलेहाए चिन्तियं—किं पुण इमीए
 इमस्स अन्नहारियारभासस्त कारणं ति । पुच्छिया य तीए । सामिणि ! पत्ते इमम्मि तरुणजणविबुधमुल्लोलसागरे वसन्तसमए किं
 तुमए अज कीलामुन्दरं गण्ठन्तीए गयाए वा तत्थ अच्छरियं दिद्धं ति । तओ मयणात्थासहावओ चेव वामत्तणेणं मयणस्म अण-
 भिष्यंयं पि भणियं कुसुमावलीए—महि ! दिट्ठो मए कीलामुन्दरुज्जाणम्मि रइरिहरिओ विर कुसुमाउहो, रोहिणीविओइओ विव

णाउणेरुनिःसदमङ्गम् । कुसुमावल्या भणितम्—किं मे पतदवस्थां गताया कर्पूरीवीटकैः, अलं च परिर्वीजितेन । पदि गच्छामो बालरु-
 प्तीर्युद्धम् । तत्र सज्जीकुर मे आस्तरणम्, केन तस्मिन् गताया दपति एष परितापानल इति । ततो मदनलेपया भणितम्—यत्
 स्यामिनी आज्ञापयति । गताथ स्वभरुनोचानतिलरुभूतं बालरुदलीगृहकम् । सज्जीकृतं च तस्या मदनलेपया सुन्दरमास्तरणम् । निपन्ना
 (मुक्ता) च तत्र कुसुमावली । समर्पितानि च तस्याः कर्पूरीवीटकानि । विथम्भकथाऽऽलापजनितपरितोषां च तालवृत्तेन वीजितुमारब्धा
 मदनलेपया । कुसुमावली पुनरक्षणदत्तशून्यदुःकारा निभृतमुकनि श्वासं च तमेव हृदयशल्यभूतं पुनः पुनरुत्सरन्ती तिष्ठति । ततो
 मदनलेपया चिन्तितम्—किं पुनरस्या शस्य अन्यथाविकारभावस्य कारणम्—इति । पृष्टा च तथा । स्वामिनि ! प्राप्तेऽस्मिन् तरुणज-
 नरिभ्रमोऽल्लसागरे यन्तन्ममये किं त्वया अथ फोडामुन्दरं गच्छन्त्या गतया वा तत्राथयं दृष्टम्—इति । ततो मदनावस्थास्वभावत
 एव वामरेण मदनस्य वगभिप्रेतमपि भणितं कुसुमावल्या—सधिय ! हृष्टो मया फोडामुन्दरेषाने रतिविरहित इव कुसुमायुधः, रोहिणी-

मयलन्दनो, परिचचमहरो मित्र मापपालो, सचीत्रित्तो मित्र पुन्दरो, तत्रियतत्रणिजस्रिमण्णो नहमऊहमञ्जरियचलगज्जुलिप्रिमाओ,
 म्रनिगूदसिरासंराणो अणुनद्विपिण्डियामाओ, मणहरमऊरज्जो, अन्तोनिगूदजाणुसंधाणो, मयरयणागारजाणुमत्थओ, अइसुन्दरसु-
 संगयोरुयलो, निउलमडियडाभोओ, मणहरत्तणुमज्जभाओ, पीणत्रियणवच्छत्यलो, उन्नयसिहरंपिरिट्ठलनाहुजुयलो, अणुवण्णो
 प्परप्रिमाओ, पीणपत्तेड्ढेमो, जानाणुलोम्यपत्तयेहामिभूमियऊरयलो, आयमत्तलिणऊररुहो, सुत्तमाउचाहरपुडो, समसुसंगयध-
 लदराणो, आरचतिभागदीहप्रिसाल्लोयणो, उज्जुन्नमियांसो, निउलनिडालमट्टो, सुत्तमाउत्तरुणपासो, कसिणसुसिणिद्धुडिलकु
 न्तलभारो, चन्दणऊरयत्तराओ, निभलदुगुह्ननियंसणो, महल्लमुत्ताहलमालामिहूसियमिरोदरो, विमलचूडारयणपमाहियउत्तिमङ्गो, किं
 चट्टुणा जंपिण्ण-ऊरं पिय रुमस्म, लोअण्णं पिय सुन्देरस्स, सुन्देर पिय लायणस्स, लोअण्णं पिय सुन्देरस्स, मणोरहो त्रिय

प्रियोगित इय मृगागच्छन, परित्यक्तमदिर इय कामपाल, शचीवियुक्त इय पुरन्दर, तत्ततपनीयसदृशमणो नरमयूपमञ्जरितचरणातुली-
 विभाग; मुनिगूदशिगसन्धा अणुद्विपिण्डियामाओ, मनोह(मुकुत्त), अन्तनिगूदजानुसन्धान, मकरवदनाकारजानुमस्तक; अति-
 मुन्दरमुत्तोरगुण, विपुलकूर्तावदामोग, मनोदरत्तमुत्तयभाग, पीनविस्तीर्णवक्ष स्थल, उन्नतशिगरपरितुलयादुयुगल; अणुवण्णकु
 र्णविभाग, गीप्रयोष्टदेश, आनानुत्तमितप्रशस्तलेयविभूषितकरत्त, आतात्रतलिनकरुह, सुत्तमायुत्ताधरपुट, समसुसंगतधमल
 दशा; आरचविभागवीरविशाल्लोचन, उज्जुन्नमसिक्काग, विपुललाटपट, सुत्तमायुत्तरुणपाश, दण्णसुस्तिग्धरुडिलकुत्तलभार,
 चन्दराताद्वराग, विमलदुगुह्ननिमक्षन, मद्रामुनाफलमालाविभूषितशिरोधर, विमलचूडारन्प्रसाचित(भूषित)उत्तमाङ्ग, किं यदुना
 पथितोत्तरुणमिय रूपस्य, लायणमिय लायणस्य, सोन्दर्यमिय सोन्दर्यस्य, योत्तमिय योत्तस्य, मनोरथ इय मनोरथानां मद्राराजस्य

मणोरहाणं महारायस्य पुत्रो सीहकुमारो चि । तत्रो मुणियअनहावियारभावनिधनघणाए चिन्तियं मयणलेहए । ठाणे खु सामिगीए अणुगओ । अहवा न कमलापरं वजिय लञ्छी अत्रथ अहिरमइ । तस्स वि य भगवओ अणङ्गस्स विप रई न एयं वज्जिय अन्ना उचिय चि । चिन्तिउण जंपियमिमीए । सामिणि ! सुन्दरो खु सो कुमारो नियगुणेहिं । जहां उण अञ्जसुवुद्धी मए देवीपेसणगयाए राइणा सह मन्तयन्तो मुओ, जइ तं तहा भविस्सइ, तओ रइसणाहो विय पञ्चवाणो सयलसुन्दरो भविस्सइ चि । कुसुमावलीए मणियं- 'किं मुओ ?' चि । तीए मणियं-एवं सुओ । अज्जसुवुद्धिणा मणियं-देव ! महारायपुरिसदत्तस्स सीहकुमारस्स कए कुसुमावल्लि मगमाणस्य गरुओ अणुज्जइ । दहं च तेण एथ बुचन्ते अहं भणिओ म्हि 'तहा तुमए कायव्वं, जहा एसा कुसुमावली सरिसगुणेणं कुमाग्गीहिणं संजुज्जइ' चि । अन्नं च, देव ! न तं वज्जिय कुसुमावलीए अन्नो उचिओ चि । एत्थन्तरग्गिम लज्जा-हरिसनिअभराए किंपि अभणणीयं अवस्थन्तरं गविउग अलियकोवकलङ्कसंपायणेण चन्दसरिसवयणाए भणियं कुसुमावलीए । हला ! असंवद्वपलाविणि !

पुनः सिहकुमार इति । ततो सातान्यथाविकारभावनिधनया चिन्तितं मदनलेसया । स्थाने खलु स्वामिन्या अनुरागः । अथवा न क्रमव्याप्तं वजिन्या लक्ष्मी अन्यघाभिरमते ॥ तस्यापि च भगवतोऽनङ्गस्यैव रतिः नैतां वजित्वाऽन्या उचिनेति । चिन्तिवा कथितम- गया । स्वामिति ! सुन्दरः गल्लु स कुमारो निजगुणैः । यथा पुनर्यमुवुच्चिर्मया देवीप्रेषणगतया राज्ञा सह मन्त्रयन् श्रुतः, यदि तत् तथा भविष्यति, तन्नो रतिमनाथ इव पञ्चवाणः सकलसुन्दरो भविष्यति इति । कुसुमावल्या भणितं- 'किं श्रुत' इति । तथा भणितम- एयं श्रुतः-आर्यमुवुच्चिना भणितम्-देव ! महाराजपुरुषदत्तस्य सिहकुमारस्य कृते कुसुमावलीं मार्गयतो गुरुकोऽनुबन्धः । दहं च तेन अत्र पुत्राग्नेऽहं मणितोऽस्मि 'तथा त्वया कर्तव्यं, यथा पपा कुसुमावली सहस्रगुणेन सिहकुमारेण संयुज्यते' इति । अन्यच्च, देव ! न नं वजिन्या कुसुमारव्या सत्य उचित इति । अत्रान्तरे लज्जा-द्वयनिर्भर्या किमप्यभणनीयमवस्थान्तरं प्राप्य अलिक्रकोपकलङ्कसंपा-

क्रियेमेवं पलत्रमि ? । मयणनेहाए भणियं-सामिणि ! किं वा एत्थ असंबद्धं ति । किं अणुचिया मागसमरनिवासिणो रायहसी वरहंसस । तओ देवेण भणियं-भो सुवुद्धि ! पहवइ महाराओ मम पाणाणं पि । तओ सुवुद्धिणा भणियं-देव ! जुत्तमेयं ति । एवं च जाव धीसत्थमन्तिएणं चिट्ठन्ति, ताव आगया उज्जाणवाली पल्लविया नाम चेडी । विन्नजा य तीए कुसुमावली । सामिणि ! देवी आणवेइ । गच्छ तुमं दन्तवलहियं, जओ आणत्तं देवेण 'अज्ज सविसेससोहासंपायणाभिरामं सज्जेयव्वं भवणुज्जाणं, एत्थ किल महारायपुत्तेण मीहकुमारेण आगन्तव्वं' ति । तओ एयमायणिय 'जं देवी आणवेइ' ति सहरिसं गया दन्तवलहियं । इओ य मज्जियं भणुज्जाणं । तओ य सायरं उवणिमन्तिऊण कुसुमावलीदंसणसुययाए अभिप्पेयागमणो चैव आणीओ सीहकुमारो । कओ से भोयणसंपायणाइओ उवयारो । पच्छा पविट्ठो भवणुज्जाणं । दिट्ठो य तेण गिहसारियारावडुहलो दक्खालयामण्डवो नववरो विव

वनेन चन्द्रमहशयनया भणितं कुसुमावल्या । सपि ! असंबद्धप्रलापिनि ! किमेतदेवं प्रलपसि ? । मदनलेपया भणितम्-स्वामिनि ! किं वाऽत्रासंबद्धमिति । किमनुचितं मानससरोनिवासिनो राजहंसी वरहंसस्य । ततो देवेन भणितम्-भो सुवुद्धे ! प्रभवति महाराजो मम प्राणानामपि । ततः सुवुद्धिना भणितम्-देव ! युक्तमेतद् इति । एवं-च यावद् विश्वस्तमन्त्रितेन तिष्ठतः, तावदागता उद्यानपाली पल्लविका नाम चेटी । विजस्ता च तथा कुसुमावली । स्वामिनि ! देवी आशपयति । गच्छ त्वं दन्तवलभिकां, यतः आशप्तं देवेन 'अथ सविशेषशोभासंपावजाभिरामं सज्जितव्यं भवनोद्यानम्, अत्र किल महाराजपुत्रेण सिंहकुमारेण आगन्तव्यम्' इति । ततः पतमा-कर्ण्यं 'यद् देवी आशपयति' इति सहस्रं गता दन्तवलभिकाम् । इत्थं सज्जितं भवनोद्यानम् । ततः सादरमुपनिमन्व्य कुसुमावतीदश-नोऽमुकतयाऽभिप्रेतागमनं पय आनीतः सिंहकुमारः । कृतः तस्य भोजनसंपादनादिक उपचारः । पश्चात् प्रविष्टो भवनोद्यानम् । स्पृश्य तेन शुण्डसारिकावसुरारो द्राक्षालतामण्डपो नववर इव आरक्तपल्लवनिवसनोपशोभितोऽशोकरुनिवहः, चटुलकलहंसचर्वालितरुमल्लश्च

आरत्नपद्मनिर्मणोवसोहिओ अगोपनिवहो, चडुलकलहंसचालियंकमलो य भवणदीहियानलिणिवणसण्डो, महुयरपरहुयारात्रमुहलो य महपापानिदुरुओ, कुमुममहुपाणमुइयभमिरभमरालिपरियरिओ य माहवीलयामण्डवो, नागवल्लीनिवहसमालिङ्गिओ य पूगफलीप-
यरो गुयन्यपरिमलानामिपदिमामण्डलो य कुङ्कुमगोच्छनियरो, महुरमारुयन्दोलिरो य लोयणमुहओ कयलीहरओ ति । ठिओ य
माहवीलयामण्डयम्मि ।

एत्यन्तरम्मि य मयणलेहाए भणिया कुमुमावली । सामिणि ! महाणुभावानं सुयणभावओ पुव्वनिवात्तिओ चेव सम्बन्धो होइ ।
यो चेव उचियसंभागण-फुल्ल-त्वम्बोलप्पयाणाइणा पयासिज्जइ ति । ता पेसेहि से सरीरपउत्तिपुच्छणापुव्वयं एयम्मि काले अतंभाव-
लिज्जमानं महधारीत्रियपियदुमउरीरुणावयंसं कोमलनागावल्लीदलसणाहं च तम्बोलं अहिणवुप्पन्नाणि य कक्कोलयफलाइं नियक-
लाओमहपिणुणं च किंनि तहारुयं अच्छेरयभूयं ति । तओ कुमुमावलीए भणियं-जं पियसहि ! ते पडिहायइ, तं सयं चेव अणु-
मयवरीपिं कानत्तिनीयणण्डः, मधुतरपरभृतासवमुग्गरथ सहकारनिकुरन्तः, कुमुममधुयानमुदितधमित्तधमरात्तिपरिचरित्थ माधवीलता-
मण्डपः, नागररुक्कीनियहसमालिङ्गितथ पूगफलीमकरः, सुगन्धपरिमलाधासितद्विमण्डलथ कुमुमगुच्छनिकरः, मधुरमारुतान्दोलितं च
लोचनगुम्पयं कव्योयुहरुम्-इति । स्थितथ माधवीलतामण्डपे ॥

जयान्ते च मदनलेमया भणिता कुमुमावली । स्वामिनि ! महाशुभावानं सुजनभावात् पूर्वगिर्येतिंत पव्य संबन्धो भवति । स पव्य
उचितसंभारण-पुण्य-तामूलप्रदानादिना प्रकाश्यते इति । तस्मात् प्रेष्य तस्य शरीरप्रवृत्तिपुच्छनापूर्वं रुमेतस्मिन् कालेऽसंभावनीयभाव
महन्नागेपित्तियदुमउरीरुणावयंसं कोमलनागावल्लीदलसनाथं च ताम्बूलममिनयोत्पत्तानि च कक्कोलरुफलानि विजकलाकौशल्यपि-

चिद्वृत्त पियमही । तत्रो मयणलेहाए वृग्णियासमुगयं चिचवद्वियं च उवणेऊग भणिया कुसुमावली । सामिणि ! चित्ताणुराई खु सो जणो; ता आलिहउ पृत्य सामिणी समाणवरहंसयविउत्तं तदंसणूसुयं च रायहंसियं ति । तत्रो मुणियमयणलेहाभिप्यायाए ईसि विह-
गिऊग आलिहिया तीण जहोवइहा रायहंसिया । मयणलेहाए वि य अवत्थास्रयगं से लिहियं इमं उतरि दुवईखण्डं । जहा-

अहिणवनेहनिम्भरुण्ठियनिरुपच्छायवयणिया । सरसमुणालवल्यगासम्मि वि सइ मन्दाहिलासिया ॥

दाहिणपवणविदुयकमलायए वि अदिन्नदिद्विया । पियसंगमकए न उत्तम्मइ कह वररायहंसिया ॥

तत्रो घेत्तूण एयं चित्तत्रद्वियं पुब्बवणियं च पाहुडं गया माहवीलयामण्डवं मयणलेहा । 'कुसुमावलीपियसहि' चि परियणाओ मुणिऊग मायरमभिणन्दिद्या कुमारेणं । तत्रो ससंभसं तस्स चलणजुयलं पणमिऊण भणियं मयणलेहाए-महारायपुत्त ! 'चित्ताणुराई

नुगकं किञ्चित् तथाक्रममाध्यंभूतमिति । ततः कुसुमावल्या भणितम्-यत् प्रियससि ! तत्र प्रतिभाति, तत्र स्वयमेवानुतिष्ठतु प्रियसती । ततो मदनलेरया घर्णिकासमुद्रकं चित्रयतिशं चोपनीय भणिता कुसुमावली । स्वामिति ! चित्रानुरागी यलु स जनः; तत आलिंगतु शय स्वामिनी स्वामनरहंसिययुक्तां तद्दर्शनेतरुकां च राजहंसिकामिति । ततो क्षातमदनलेयाभिप्रायया ईपद् विदस्य आलिखिता तथा यथोपदिष्टा राजहंसिया । मदनलेरयाऽपि चायस्थासूचकं तस्य लिखितमिदमुपरि द्विपदीखण्डम् । यथा--

अभिन्मन्नेहनिर्भरेत्कण्ठित्विगच्छायवदनीया । सरसमृणालजलयग्रासेऽपि सदा मन्दाभिलायिका ।

यश्चिणपयनविपृतकमलाकरेऽपि अदत्तदृष्टिना । प्रियसङ्गमकृते नोत्ताम्यति कथं वरराजहंसिका ? ॥

ततो गृहीत्वा एतां चित्रयतिकां वृष्यचणितं च प्राभृतं गता माघयीलतामण्डपं मदनलेया । 'कुसुमावलीप्रियसती' इति गरिजनात्

तुमं' ति तत्रो चित्ताणुराणीए अहं तुह पडत्तिनिमित्तं पेसिया रायधूयाए कुसुमावलीए, तहा सहरथारोवियाणुराएण य एसा अहिण-
 युप्पन्ना पियहुमञ्जरी नियनागवल्लीसमुत्पन्नदलमहग्घं च तम्बोलं अहिणवुप्पन्नाणि य कक्कोलयफलाइं 'एयाइं च किल इट्ठविंसिट्ठाणं
 दिज्जन्ति, ता तुमं चेंवं जोग्गो' ति कलिऊण पेसियाइं सामिणीए, एसा वि चित्तगया रायहंसिया पावडं ते दंसणसुहेल्लि ति, भणि-
 उमुवणीयाइं च तीए । तत्रो कुमारेण सहरिसयं गिण्हऊण कया कण्णे पियहुमञ्जरी आवीलं मोत्तूण, समाणियं च तम्बोलं, अब्भ-
 हियजायहरिसेण पलोइया रायहंसिया, वाइयं च से अवत्थास्यगं उवरि लिहियं दुवईखण्डं । तत्रो तम्बोलसमाणणपज्जाउलवयणयाए
 मयणवियारओ य परिखलन्तविसयमहुरक्खरं भणियं च पेण-अहो ! से चित्तकोसल्लं । अह किं पुण दंसणाओ चेंव मुणिज्जमाणा
 वि अवत्था इमेण पुणरुत्तोवन्नागमेत्तेण दुवईखण्डेण सुइया । मयणलेहाए भणियं-महारायउत्त ! न एसा सामिणीए सुइया, किं तु

शात्वा सावरमभिनन्दिता कुमारेण । ततः ससंभ्रमं तस्य चरणयुगलं प्रणम्य भणितं मदनलेपया-महाराजपुत्र ! 'चित्त्रानुरागी त्वम्'
 इति ततः चित्रानुरागिण्याऽहं तव प्रवृत्तिनिमित्तं प्रेषिता राजदुहित्रा कुसुमावल्या, तथा स्वहस्तारोपितानुरागेण च पयाऽभिनवोत्पन्ना
 त्रियहुमञ्जरी निजनागवल्लीसमुत्पन्नदलमहाग्घं च ताम्बूलमभिनयोत्पन्नानि च कल्लोकफलानि 'पत्तानि च किल इष्टविशिष्टेभ्यो दीयन्ते,
 तत्तस्वमेव योग्यः' इति कलयित्वा प्रेषितानि स्वामिन्या, पयाऽपि चित्रगता राजहंसिका प्रान्नोतु ते दर्शनसुखकेल्लिमिति भणित्वोपनोतानि
 च तथा । ततः कुमारेण सहर्षं शुद्धीत्या कृता कर्णे प्रियहुमञ्जरी आवीडां (ईपद्वीडां) मुक्त्वा, समानोतं च ताम्बूलम्, अभ्यधिकजा-
 तहर्षेण प्रलोकिता राजहंसिका, वाचितं च तस्या अवस्थासूचकमुपरि लिखितं द्विपदीराण्डम् । ततः ताम्बूलसमानयनपर्याकुलवदनाया
 मदनविकारतश्च परिखलद्विपममधुराक्षरं भणितं चानेन-अहो ! तस्याच्चित्रकौशल्यम् । अथ किं पुनर्दर्शनादेव शायमानापि अवस्था

एषमालिहियं पंचिच्छुण मग कयं इमं दुवईखण्डं ति । कुमारेण भणियं-जुज्जइ पढमलिहियं दट्टुण सहियाणं अवत्याणुनायकरणं ति । मग्गिया णेण पचछेज्जकत्तरी । कप्पिओ य नागवल्लीदले रायहंसियावथाणुरूवो वररापहंसओ, कुडक्खरा य एसा हिययसंवार्यणनिमित्तं गाढ ति जहा-

मरिऊण न संपत्ती पियाए कलिऊण एस वरहंसो । धारेइ कह वि पाणे अणुक्खलनिमित्तजोएण ॥

तओ नियसिसेहेराओ ओसारिऊण दिन्ना इमीए तिसमुद्दसारभूया पारिओसियं मुत्तावली, समप्पियं च नागवल्लीदलं । इसि विहमिऊण भणिया य एमा, वत्तन्ना तुमए कुमुमावली । जहा-अत्थि अम्हाणं दढं चित्ताणुराओ, मुणियं तुमए इमं, विन्नायं च अम्हेहि पि ते निचसोमहं; ता पुणो एवं नेव चित्ताणुराइणो जणस्स नियचित्तकीसल्लाइमएणं आगन्दं करिजासि ति । तओ 'जं

अनेन पुनरुत्तोपन्यासमाश्रेण द्विपदीमण्डेन सूचिता । मदनलेख्या भणितम्-महाराजपुत्र ! न पया स्वामिन्या सूचिता, किं तु एतदा-
स्तिरितं दृष्ट्या मया टलमिदं द्विपदीनपुमिति । कुमारेण भणितम्-युज्यते प्रथमल्लिखितं दृष्ट्या सहृदयानामवस्थानुवादरुरणमिति ।
मागिता तेन पदच्छेद्यकर्तरी । कलिमतश्च नागवल्लीदले, राजहंसिनाऽयस्यानुरूवो वरराजहंसः; स्फुटाक्षरा चैषा हृदयसंवादननिमित्तं
गाथेति । यथा-

मृत्वा न संमतिः मियायाः कल्ययित्वा पय वरहंसः । धाट्यति कथमपि प्रणान् अनुक्खलनिमित्तयोगेन ॥

ततो निजशिशोघराद् अपसार्य वृत्ताऽस्यालिसमुद्रसारभूता पात्सिोपिकं मुक्तावली, समर्पितं च नागवल्लीदलम् । इयद् विहस्य
भणित्वा नैषा, यत्कथ्य त्वया कुमुमावली । यथा-अस्ति असाकं दढं चित्तानुरागः नातं त्वयेदम्, चित्तातं चास्माभिरपि ते चित्रकौश-

महारायउत्तो आणवेइ' ति भणिऊण पणामणुव्वयं निग्गया मयणलेहा, पत्ता य कुसुमावलीसमीवं । आइक्खिओ तीए जहावत्तो युत्तन्तो, समप्पियं नागवल्लीदलं, दिट्ठो य कुसुमावलीए वरहंसओ, वाइया य गाहा, परितुट्ठा हियएणं ॥

एवं च पद्मदिपं मयणसरगोयरावडियजणमणानन्दयारेहिं विज्जाहरी-चक्कवाय-महुयपमुहचिचपओयपेसणेहिं पवड्डुमाणानुरायणं जान बोलेन्ति धेवदिदहा, ताव राइणो पुरिसदत्तस्स पत्थणामहग्गं दिन्ना लच्छिक्कन्तनरवइणा कुमारसीहस्स कुसुमावलि ति । निवेइयं च णयं पियंकरियाए कुसुमावलीए । जहा—

दिन्ना सीहकुमारस्स सुयणु सिट्ठे य वहलपुलयाए । अइसु परिओसो मयणो व्व वियम्भिओ तिस्सा ॥

एत्यन्तरंमि य अत्थिनियवहसमीहियवभहियदिन्नदविणजायं वज्जन्तमङ्गलतूरवापूरियदिसामण्डलं नच्चन्तवेसविलयायणुप्यंक्कवड्ड-

स्यम् । तस्मान् पुनः पुनरेवमेव चिनानुरागिणो जनस्य निजचित्रकौशल्यातिशयेन आनन्दं करिष्यतीति । ततो 'यद् महाराणपुत्र आह्वा-
पयति' इति भणित्वा प्रणामपूर्वकं निर्गता मदनलेपा, प्राप्ता च कुसुमावलीसमोपम् । आख्यातस्तथा यथावृत्तो वृत्तान्तः, समर्पितं नाग-
यहीदलम् । दृष्टश्च कुसुमावल्या वरहंसः, वाचिता च गाथा, परितुष्टा हृदयेन ॥

एव च प्रतिदिनं मदनदारगोचररपतितजनमनआनन्दकारिर्विद्याधरो-चक्रयाक-मधुकरप्रमुखचित्रप्रयोगेप्रपणेः प्रवर्धमानानुरागयोयविव-
त्तिक्रामन्ति स्तोत्रदिवसाः, तावद् रात्रः पुरुषदत्तस्य प्रार्थनामहावर्धं वृत्ता लक्ष्मीकान्तनरपतिना कुमारसिंहस्य कुसुमावलीति । निवेदितं
चेत्तत्र प्रियदुर्या कुसुमावल्याः । यथा—

दत्ता सिंहकुमारस्य सुतनो ! शिष्टे च वहलपुलकायाः । अङ्गेषु परितोचो मदन इव चिजृम्भितस्तस्याः ॥

अत्रान्तरे च अधिनियवहसमीहिताभ्यधिरुदत्तत्रयिणजातं वाद्यमनमङ्गलतूर्यस्वापूरितदिरमण्डलं नृत्यद्देवेश्यावनिताजनोत्पङ्क(समूहः)

सोह मयलजमणान्दयारयं दोहि च नरिन्देहि कयं वद्वानणयं ति ।
 काऊण य तेहि तओ ऋरिज्जसुहो गणाविओ दिवहो । घोसावियं पुगो वि य जहिच्छियाद्राणमच्चरथं ॥
 पचंमि य तंमि दिणे वत्तो कुसुमावली पसत्थंमि । वन्धुजुवईहि सहिया पमवल्लगकए सुहुत्तंमि ॥
 आसन्दियाए मणहरथलदुगुल्लोरथयाए रम्माए । ठविया पुव्वाभिमुही रङ्गावल्लिचोउरन्तंमि ॥
 मणिपट्टयम्मि निमिया चलणा संकन्तरायसोहिल्ले । तफंससुहासायणरसपल्लविए व विमलम्मि ॥
 वैच्छीउत्तेण य नहमऊहपडिवन्नसलिलसङ्केण । पक्खालिउमणवजं निम्मवियं तीए नहयम्मं ॥
 रत्तंमुयपरिहाणा अहिर्यं वियसन्तवयणसयवचा । आसन्नरविसमागमपुव्वदिसिग्रहु व व आरत्ता ॥

पञ्चशोभं सकलजनमनधान्यकारकं द्वाभ्यां च नरेन्द्राभ्यां कृतं वर्द्धापनकमिति ।
 कृत्या च ताभ्यां ततो विद्यादशुभो गणितो दिवसः । घोषितं पुनरपि च यथेप्सितदानमत्यर्थम् ॥
 प्राप्ते च तस्मिन् दिने ततः कुसुमावली प्रशस्ते । वन्धुयुवतिभिः सहिता प्रपन्नशणकृते सुहृते ॥
 आसन्दिकार्यां मनोहरघनलडुकूलावस्वतायां रम्यायाम् । स्थापिता पूर्वाभिमुषी रङ्गावलीचातुरन्ते ॥
 मणिपट्टके स्थापितौ चरणौ संक्रान्तरागशोभावति । तत्पशंसुपास्वादनरसपल्लचित्ते इव विमले ॥
 पारसीपुत्रेण च नरमयूरप्रतिपन्नसलिलशोभेन । मक्षाल्यानवयं निर्मितं तस्या नपकर्म ॥
 रत्ताङ्गुफरिघाता अधिकं चिकसद्वदनशतपत्रा । आसन्नरविसमागमपूर्वद्विग्रधूरिव्यारत्ता ॥

१ वारिज्जयं विवाहः (पाद. ना.) २ ईगावलिभिभूषितवत्वारिवय्याम् । ३ नापितेन वालीपुत्रो नापितः (पाद. ना.)

दुष्कुर-दहि-अवस्वयवावडहत्थाहिं रत्नवसणाहिं । जुवईहि अविहवाहिं विहिणा य पमत्रिखया ताहिं ॥
 पुष्प-फलोदयभरिएहि कणयकलसेहि ण्हाविया नवरं । ऊमिणिया सुपसत्थं सव्वङ्गं पुण्णवत्तेणं ॥
 दिन्ना य अवस्वया से गुरुहि परिओसवहलपुलएहिं । सव्वोसहिगन्धेदु घणकेसे उच्चिमङ्गम्मि ॥
 ततो पि य ससिधयणा नवर पसाहिज्जिउं समाहत्ता । जावयरसेण पढमं मणहरचलणा कया तीसे ॥
 नियकन्तिसच्छेहेण य कुड्कुमराएण जइधियाओ से । पीणे थणकलमजुए अभिलिहिया पत्तलेहाओ ॥
 कालेयमीसचन्दणरसेण निम्मज्जियं च मुहकमलं । दइओ व्व साणुराओ कओ य से समयणो अहरो ॥
 नवसरयकालवियसियकुवलयदलकन्तिरायसोहिल्लं । कयमुज्जलं पि कज्जलयरुज्जियं लोयणाण जुयं ॥

दुर्वाङ्कुर-दध्य-क्षतव्यापृतहस्ताभी रक्तवसनाभिः । युवतिभिरविधवाभिविधिना च प्रअक्षिता ताभिः ॥

/ पुष्प-फलोदयभृतैः कनककलशैः स्नपिता नवरम् । प्रोञ्छिता सुप्रशस्तं सर्वाङ्गं पुण्यवत्त्रेण ॥

दत्ता चाक्षतास्तस्या गुरुभिः परितोपवहलपुलकैः । सर्वापधिगन्धाढ्ये घनकेसे उत्तमाङ्गे ॥

ततोऽपि च शशिवदना नवरं प्रसाधयितुं समारब्धा । यावकरसेन प्रथमं मनोहरचरणौ कृतौ तस्याः ॥

निजकन्तिसच्छायेन च कुङ्कुमरागेण जङ्घिके तस्याः । पीने स्तनकलशयुगेऽभिलिखिताः पत्रलेस्याः ॥

कालेयमिश्रचन्दनरसेन निर्माजितं च मुपकमलम् । दयित इव सापुरागः कृतश्च तस्याः समदन्नोऽधरः ॥

नवशरत्कालविरुसितकुवलयदलकान्तिरागशोभावत् । कृतमुज्ज्वलमपि कज्जलरञ्जितं लोचनयोर्युगम् ॥

मधुमासलच्छया इव उग्मिल्लो से सुहम्नि वरतिलओ । उवरिरइयालयालिअलिउलवलएहि परियरिओ ॥
 अह कलसदायद्धियसभवणाविरयरायहंसाहं । चलणेसु पिणद्धाइं मणहरमणिनेउराइं से ॥
 नहससिमऊहसंवलियरणसंजणियविउणसोहाहिं । पडिवन्नाओ मणिविंढियाहि तह अङ्गुलीओ ति ॥
 वद्धं च दइयहियं व तीए विपडे नियम्बविम्बम्मि । सुरऊसववरतूरं निम्मलमणिमेहलादामं ॥
 वाहुलयामूलसुं रइयाओ जणमणेक्कणाओ उ । वाहुसरियाउ तीसे मयरद्धयवागुराओ व्व ॥
 वद्धो य थणहरोवरि मणहरवरपउमरायदलवडिओ । पवरो पवंगवन्धो नियम्बसंसत्तओ तह य ॥
 मुत्ताहारो थणवद्धसंगसंजायकामराओ व्व । कण्ठमवलम्बिऊणं नीविं से फुसिउमाढत्तो ॥

मधुमासलक्ष्मीरिवोन्मिलितस्तस्या मुखे वरतिलरुः । उपरिपचितालकावलयलिकुलवल्यैः परिचरितः ॥
 अथ कलशब्दाकृपितस्वभयनवापीरतराजहंसे । चरणयोः पिनेद्धे मनोद्धरमणिनूपुरे तस्याः ॥
 नयशशिमयूपसंवलितएतसंजतितद्विगुणशोभाभिः । प्रतिपद्वा मणिवेष्टिकाभिस्तथाऽङ्गुल्य इति ॥
 वद्धं च दयितदृश्यमिव तथा विक्रान्ते नितम्बविम्बे । सुरतोत्सववरतूर्यं निर्मलमणिमेखलाद्राम ॥
 वाहुलतामूलयो रचिता जनमनश्चोरास्तु । वाहुसरिकाः (वाहुमालाः) तस्या मकरध्वजवागुरा इव ॥
 यद्धश्च स्तनभरोपरि मनोहरवरपद्मरागदलप्रदितः । प्रवरः प्लवङ्गवन्धो नितम्बसंसक्तः तथा च ॥
 मुक्ताहारः स्तनवद्धसङ्गसंजातकामरग इव । कण्ठमवलम्ब्य नीवीं तस्या स्पृष्टुमारुधः ॥

कण्ठमि विमलमणहरमोचियदुसुरुच्छयं पिणद्रं से । कुङ्कुमकराएसु य सवणेसुं रयणचक्रफलयओ ॥
उज्जोइयं च थणियं तिस्सा वयणं मियङ्कलेहाए । धवलकुड्डिलाए पवरं पओसलच्छीए व सुहाए ॥
घणकसिणकुडिलमणहरसिरोरुहुघायकलियसोहिच्छे । विमलं चूडारयणं निमित्तं से उत्तिमङ्गम्मि ॥
पढमं दीसिहिइ इमा सो तूण ममं ति रयणछायाए । पडिवन्नमच्छराए व्व ओत्थयं तीए सव्वङ्गं ॥

एवं च जान दुसुभावली पमाहिज्जइ, ताव पसाहणनिउणवारविलयाहिं पसाहियम्मि सीहकुमारे निवेइयं राइणो पुरिसदत्तस्स गदियसंक्ख्खाएहिं मुणियजोइससत्थसारेहिं जोइसिएहिं 'आसन्नं पसत्थं हत्थग्गहणमुहुत्तं' ति । तओ य सीहकुमारो नरवइसमाणत्तपरियणपनचिओ वज्जन्तमङ्गलतूरवावूरियसयलदिसामण्डलो पवणपणचन्तधवइुघायसुन्दररहवरारूढरायलोयपरियरिओ मणहरनटोवयार-

कण्ठे विमलमनोहरमौक्तिकदुसुरुच्छकं पिनद्धं तस्याः । कुङ्कुमकृतरागयोः श्रवणयोः रत्नचक्रलते ॥
उद्द्योतितं च घनं तस्या घटनं मृगाङ्गलेखया । धवलकुटिलया प्रवर प्रदोयल्लइस्या इव शुभया ॥
घनरुष्णानुटिलमनोहरशिरोरुहसमूहकलितशोभावति । विमलं चूडारत्नं स्थापितं तस्या उत्तमाङ्गे ॥
प्रथमं द्रक्ष्यते इयं मुक्त्वा मामिति रत्नच्छायया । प्रतिपद्यमत्सरया इव अवस्तृतं तथा सर्वाङ्गम् ॥

एवं च गायत्र उमुमानली प्रसाध्यते, तावत् प्रसाधननिपुणवारवनिताभिः प्रसाधिते सिहकुमारे निवेदितं राक्षः पुरुषदत्तस्य गृहो तस्यदृच्छयैः शातज्योति शात्रसारैः ज्योतिषिकैः 'आसन्नं प्रशस्तं इस्तप्रहणमुहुत्तम्' इति । ततश्च सिहकुमारो नरपतिसमाक्षसपरिजन-प्रवर्तितो घायमानमङ्गलव्यूर्यवापूतिसकच्छदिग्मण्डलः पवनप्रनृत्यमानध्वजपटसमूहसुन्दररथवगरारूढराजलोक्कपरिचरितो मनोहरनाट्योप-

कुमलारोहसुन्दरीचन्द्रेणऽचन्तरुद्रायमग्नौ घनल्पमाहियऋत्विगरुढो मियद्वैसेणामरसेणकुमारपरियरिओ महुमरयसंगओ वन कुसुमाउहो साहिलासमरलोइजमाणो पासायमालातलगयाहिं पुरसुन्दरीहिं पत्तो सलीलं विनाहमण्डवं ति । धरिओ य तस्स दारे विसेसुज्जलनेव-
 च्छेणं गहियघसकारेणं अम्मयाजणेणं मग्गिओ 'आयारिमयं' ति । तओ हरिसवसुफुल्लोयणो जाइयब्भहियं दाऊण ओइण्णो करिराओ । भग्गा य से रयणकञ्चीसणाहेणं सोयण्णमुमलेणं भिउडि ति । तओ मण्डपतलम्मि जणनिउहं निरुग्ग्भिभय नीओ समागम-
 सुन्दरीहिं यरो ।

चिद्धइ य जरथ मियउरदुगुल्लपच्छाइयाणणा बहुया । सरयग्ग्मचन्दमण्डलसंछाइयकोमुइनिसि वन ॥

काराविओ सलीलं अविरुग्ग्भन्ताइ कोउयाइं च । ता जाइओ मुहच्छविफेडावणियं च सहियाहिं ॥

चाएकुशालावरोधसुन्दरीरुन्द्रेण अत्यन्तरुद्रराजमाणो घनल्पसाधितऋत्विगरुढो मृगाइसेनाऽमरसेनकुमारपरिचरितो मधु-शरत्संगत
 एय पुएगुणयुधः साभिलायमरलोम्यमानः प्रासादमालातलगताभिः पुरसुन्दरीभिः प्रातो सलीलं विवाहमण्डपमिति । धृतथ तस्य द्वारे
 विदेशोग्ग्यलनेपथ्येन गृहीतार्घसत्कारेणाम्प्राजनेन मार्गितः 'आचारिमकम्' इति । ततो हर्षवशोऽफुल्ललोचनो याचित्ताभ्यधिक दत्त्वा
 अयतीर्णः ऋत्विगरात् । भग्ना च तस्य स्तनकाञ्चीसनाथेन सौवर्णमुशलेन भृशुटिरिति । ततो मण्डपतले जननिवहं निरुग्ग् नीतः समा-
 गमसुन्दरीभिर्पटः ।

तिष्ठति च यत्र लितवदुल्लप्रच्छादितानना बहुका । शरदध्रसंच्छादितचन्द्रमण्डलकौमुदीनिशेव ॥

कारितः सलीलमयकथ्यमानानि कोतुक्कानि च । ततो याचितो मुयच्छविस्फेदनिकां च सयोभिः ॥

तत्रो ईसि विहसिज्जण 'ममं चैव एयं सकज्जं' ति भणिय दिन्नामायासिमयं । फेडिया मुहच्छवी । दिट्ठा य तेण असोयपल्लवकया-
ययंमा ईसिवियमन्तवयणकमला सज्जसहरिसनिभरा मणोहरस्त वि मणहारिणं किपि तद्दिविहं दिव्वं विलासविभ्रममणुहवन्ति
कुणुमागलि ति ।

पाणिगहणं च तत्रो पारद्धं गीयमङ्गलुघायं । धन्यवहिययाणन्दं अत्रोन्नवद्वारायाणं ॥
दल्या पढमं चिय कालवित्थरं विसहिडं अचाएन्ता । तीए वरस्स य वडिया निम्मलनहयन्दकिरणोहिं ॥
घेत्तूण तेण पढमं मउए हिययम्मि साणुसायम्मि । गहिया तत्रो करम्मि य पवियम्मिभयसेयसलिलम्मि ॥
घेत्तूण य तेण करे मणहरकच्छन्तराउ आणीया । पवरमहचाउरन्तं तियसवहू सुरविमाणं व ॥
कणयमउज्जलवरपउमरायपज्जत्तदण्डियाख्यं । रइयदुगुल्लवियाणयपरिलम्बियमोत्तिओऊलं ॥

तत इपद् विदस्य 'ममैवैतत्स्यकार्यम्' इति भणित्वा दत्तमाचरिष्कम् । स्फटिता मुखच्छधिः । दृष्टा च तेनाशोऋपल्लवकृतावतंसा
इपरिस्सद्वल्लमला साच्चसद्वर्गनिभंरा मनोदरस्यापि मनोहारिणं किमपि तथाविधं दिव्यं विलासविभ्रममणुभवन्ती कुणुमावलीति ।
पाणिग्रहणं च ततः पारद्धं गीतमङ्गलसमूहम् । चान्धवहृदयानन्दमन्योन्यवद्वरागयोः ॥

दन्ती प्रथममेव कालयिस्तरं विसोदुमशमनुवन्ती । तस्या वरस्य च वटिती निर्मलनघचन्द्रकिरणैः ॥
गृहीत्या तेन प्रथमं मृदुति हृदये सानुरागे । गृहीता ततः करे च प्रविजृम्भितस्त्रेदसलिले ॥
गृहीत्या तेन करे मनोहरकक्षान्तरादानीता । प्रवरमहृद्यातुरन्तं त्रिदशधूः सृगविमानभिव ॥
कनकमयोऽञ्जलवरपमराणपर्यात्तदण्डिकारचितम् । रचिनदुःखलचितानकपरिलम्बितमोकिफावचूडम् ॥

औडल्लगगमेरगयमऊहहरियायमाणसियचमरं । मियचमरदण्डचामीयरप्पहापिञ्जरदायं ॥
 अंदायगयविरायन्तरम्भयपपयवसुन्दरीवयणजणियवहुपक्खपरिओत्तं ॥
 परिओमपयडतोमञ्चवन्दिंसंघायकलियेपेन्तं । पेन्तविरइयामलविचिचमणित्रायानिउहं ॥
 तारयनिउहपमादियतोरणमुहनिमियमुद्धमसिलेहं । ससिलेहाविओइयवित्थरसियमण्डवनहं तु ॥
 अवल्लगो य सहरिसं मणिभूतणकिरणभासुरसरीरो । उदयगिरिं पिव सो चाउरन्तयं दियसनाहो व्व ॥
 वुसुसाउलीए रायन्तविमलभियवरदुल्लवसणाए । पयियसियवयणकमलाए दिवसलच्छीए व समेओ ॥
 यहुयाए तत्तय धूमेण वरमुहं पेच्छसु चि व मणन्ता । चाहत्थेया ओणयमुहीए पाएसु से पडिया ॥

अवचुडल्लमरकतमधूरुहद्विस्तायमानतितचामत्सम् । सित्तामरदण्डुचामीरुप्रभापिञ्जरदर्शम् ॥
 क्षादशागतविराजद्भूम्यवरपक्षसुन्दरीयदगम् । वरपक्षसुन्दरीवदनजनितयधूपक्षपरितोपम् ॥
 परितोपप्रकटगेमाञ्जयन्दिंसंघातकल्लनपर्यन्तम् । पर्यन्तविरचितामलविचित्रमणितारकानिवहम् ॥
 तारकानिवहप्रसाधिततोरणमुग्गस्थपित्तुद्धशिलेत्तम् । ससिलेज्जविचोत्तितविस्तारस्मितमण्डपनभस्तु ॥
 अवल्लगाद्य सहरिं मणिभूयणकिरणभासुरसरीरु । उदयगिरिमिव स चासुरन्तं दिवसनाथ इव ॥
 पुरमुभायवत्या राजमानविमलसित्तवत्तुल्लवसनया । प्रविकसितवदनरुमलया दियसलक्ष्म्येव समेतः ॥
 पथ्यास्तत्र धूमेण वरसुरं प्रेक्षस्सेतीव मणन्तः । याप्पयिन्द्वोऽवगतमुत्थाः पादयोस्तथाः पतिताः ॥

एत्यन्तरम्मि य पारक्षो जणाणमुवयोरो । दिज्जन्ति महमहेन्तगन्धाइं विलेवणाइं, रुण्टन्तमहुयरमणाहाइं कुमुमदामाइं अइसुर-
दिगन्धगन्धिणो पडवासा, कप्पूरवीडयपहाणाइं तम्बोलाइं, दुगुल्ल-देवक्कपट्ट-चीग-द्धचीगाइं पवस्वथाइं, केऊर-हार-कुण्डल-
तुडियप्पमुहा आहरणविसेसा, तुस्स-वस्सीय-कम्बोय-वज्जराइआसकलियाइं घोडयवन्दाइं, भद्द-मन्दवंमप्पमुहा य गयविसेसा ॥

एत्यन्तरम्मि जलणे घय-महु-लायाहि अह हुणिज्जन्ते । पारद्धं च बहु-वरं भमिउं तो मण्डलाइं तु ॥

पढम्मि बहुपिउणा दिन्नं^१ हिट्ठेग मण्डलवरम्मि । भाराण सयसहस्सं अधडियरूवं सुवण्णस्स ॥

वीयम्मि हार-कुण्डल-कडिसुत्तयतुडियसारमाहरणं । तइयम्मि थाल-कचोल्माइयं रुप्पभण्डं तु ॥

दिन्नं च चउत्थम्मि बहुए परिओसपयडपुल्लएणं । पिउणा सुट्ठु महग्घं चेळं नाणापयारं ति ॥

अत्रान्तरे च प्रारब्धो जनानामुपचारः । दीयन्ते च प्रसरद्गन्धानि विलेपनानि, रथमधुकरसनाथानि कुमुमदामानि, अतिसुरभि-
गन्धगन्धिनः पटवासाः, कर्पूरवीटकरुपधानानि ताम्बूलानि, दुग्गल-देवाक्कपट्ट-चीना-द्धचीनानि प्रवस्वत्थाणि केनूर-हार-कुण्डल-तुटितप्रमुला
आभरणविशेषाः, तुस्स-वाल्हीरु-काम्बोज-वज्जराद्यश्चकलितानि घोटकघृन्दानि, भद्द-मन्दवंशप्रमुलाद्य गजविशेषाः ॥

अत्रान्तरे ज्वलने घृत-मधु-लाजाभिरथ दवनीये । प्रारब्धं च बहु-वरं भ्रमितुं ततो मण्डलानि तु ॥

प्रथमे यधूपित्रा दत्तं हट्ठेन मण्डलवटे । भाराणां शतसहस्रमघटितरूपं सुवर्णस्य ॥

द्वितीये हार-कुण्डल-कटिसूत्रक-तुटितसारमाभरणम् । तृतीये स्थाल-कचोलादिकं रौप्यभाण्डं तु ॥

दत्तं च चतुर्थे षड्याः परितोपक्रुटपुल्लकेन । पिना सुत्तु महार्घं चेळं नानाप्रकारमिति ॥

पुरिमदत्तेण वि य रत्ना सविहवाणुरुवो अचन्तपंसायमहृद्यो कओ जणामुवयारो, दिन्नं च विमलमणि-र्यण-मुत्ताहलसणाहं बहु-
यागः अगद्येयमाहरणं ॥

एवं विंत्त विवाहमहृमेवे कालक्रमेण पवष्ट्रमाणानुरायं सयलजणसलाहणिजं विसयमुहमणुहवन्तानं अइइन्ता अणेगे वरिसलकखा ।
अत्रया य आसयरिवाहननिमित्तं गएण कुमारसीहेण दिट्ठो नागदेवुजाणे बहुफासुए पएसे अणेषसमणपरिवारिओ खमा-मइव-अव-
धृत्ति-तव-संजम-सुच-सोया-किञ्चण-धम्मचेरगुणनिही पढमजोअणत्थो रुवाइगुणजुत्तो संपुणदुवालसद्दी ससिस्साणं सुचस्स अत्थं
कहेमाणो धम्मघोसो नाम आयरिओ चि । तओ तं दट्टण तं पइ अईव बहुमाणो जाओ । चिन्तियं च णेण । धन्नो सु एमो, जो
संसारविरत्तभावो सयलसङ्गाई परमपरोवयारनिरओ एवं वट्टइ ति । ता गन्तूण एयस्स समीयं पुच्छामि एयं-किं पुण इमस्स मणो-
पुरुपइत्तेनापि च रासा स्वविमवानुरुपोऽत्यन्तप्रसादमहार्थः कृतो जनानामुपचारः, दत्तं च विमलमणि-रत्न-मुक्ताफलसनाथं वच्चै

अनप्यमाभरणम् ॥

एयं श्रुत्ते विवाहमहोत्सवे कालक्रमेण प्रवर्धमानानुरागं सकलजनप्रलाघनीयं विषयवुरामनुभवतोऽतिक्रान्ता अनेके वर्षलक्षाः । अन्यद्वा-
चाध्वगरियाह्ननिमित्तं गतेन कुमारसिहेन दष्टो नागदेवोच्याने बहुप्राप्तुके प्रवेक्षेऽनेकश्रमणपरिवारितः क्षमा-मार्दवा-ऽऽर्जव-मुक्ति-तप-
संयम-गत्य-शौचा-ऽऽङ्किञ्चय-ब्रह्मचर्यगुणनिधिः प्रथमयौवनस्थो रूपविगुणयुक्तः संपूर्णद्वयशक्ती स्वशिष्येभ्यः सूत्राणामर्थं कथयन्
धर्मयोगो नामानार्थं इति । ततस्तं इष्ट्या तं प्रति अतीव बहुमानो जातः । चिन्तितं तेन-धन्यः रत्नोपः, यः संसारविरक्तभावः
सकलजनहृदयानी परमपरोपकारनिरत पथं वर्तते इति । तस्माद् गत्वा पतस्य समीपं पृच्छामि पतत्-किं पुनरस्य मनोभवललितसमय-

रई वा, इह अन्नभवेसु वा सामणं ति । भयवया भणियं । सुण-

अरिथ इहेव विजए चम्पावासं नाम नयरं । तत्थाईयसमयम्मि सुधणू नाम गाहावई होरथा, तस्स धरिणी धणसिरी नाम, ताण य सोमाभिहाणा अहं सुया आसि । संपत्तजोव्वणा य दिन्ना तन्नयरनिवासिणो नन्दसत्थवाहपुत्तस्स रुद्धेवस्स । कओ य णेण विवाहो । जहाणुरुवं विसयसुहमणुहवामो ति । जाव तत्थ अहाकप्पविहारेण विहरभाणा विविहतवखवियदेहा सुयरयणपमाहिया रुवि व्व सास-
णदेवया समागया वालचन्दा नाम गणिणि ति । दिट्ठा य सा मए ससुरकुलाओ मीइकुलमहिगच्छन्तीए विहारनिग्गमपएसे । तं च मे दड्डूण समुप्पन्नो पमोओ, वियसियं लोयणेहिं, पणडुं पावेणं, ऊमसियमङ्गेहिं, वियम्भियं धम्मचित्तेणं । तओ मए नाइदूरओ चेव विण-
यरइयकरयलञ्जलीए सबहुमाणमभिवन्दिया भयवई । तीए वि य दिन्नो सयलसुहमस्स वीयभूओ धम्मलाभो ति । जायाओ य मे ते

धाचक्ष्व निजकचरितम्, कदा कथं वा भगवता संप्राप्तं शाश्वतशिवसौख्यपादपैरुवीजं सम्यक्त्वम्, देवधिरतिर्वा, इहान्यभवेपु वा श्रामण्यम्- इति ? । भगवता भणितम् । श्रु-

अस्ति इहैव विजये चम्पावासं नाम नगरम् । तत्रातीतसमये सुधन्या नाम गाथापतिरासीत्, तस्य गृहिणी धनश्रीर्नाम, तयोश्च स्तोमाभिधानाऽहं सुताऽऽसम् । संप्राप्तयौवना च दत्ता तन्नगरनिवासिने नन्दनार्थवाहपुत्राय रुद्धेवाय । कृतश्च तेन विवाहः । यथाऽ-
नुरूपं विषयसुखमनुभवाव इति । यावत् तत्र यथाकल्पविहारेण विहरन्ती विविधतपःक्षपितदेहा श्रुतलनप्रसधिता रूपिणीव शासनदे-
यता समागता वालचन्द्रा नाम गणिनीनि । दृष्टा च सा मया भ्यसुरकुलाद् मातृकुलमभिगच्छन्त्या विहारनिर्गमप्रदेशे । तां च मम दृष्ट्या समुरन्नः प्रमोदः, विरुसितं लोचनाभ्याम् ; प्रनष्टं पापेन, उच्छ्रयसितमङ्गैः, विजृम्भितं चित्तेन । ततो मया नत्तिदूरत

पद अइव भचिथीईओ । पुच्छिओ य मए भयवईए पडिस्सओ, साहिओ साहुणीहिं । तओ अह जहोचिएण विहिणा पज्जुमामिउं
 पवत्ता । साहिओ मे भयवईए कम्मवणदानाणलो दुबलसेलवज्जासणी सिवसुहफलरूपपायवो वीयरागदेसिओ धम्मो । तओ कम्मकख-
 ओत्रसमभावओ पत्तं सम्मत्तं, भाविओ जिणदेसिओ धम्मो, विरत्तं च मे भवचारयाओ चित्तं । तओ य सो रुहदेवो कम्मदोसण
 पओत्तं काउमारद्वो । भणियं च तेण । परिचय एयं विसयसुहविग्घकारिणं धम्मं । तओ मए भणियं । अलं विसपसुहेहिं । अइवच्चला
 जीवलोयठिई, दारुणो य निचाओ निसयपमायस्स । तेण भणियं-त्रियारिया तुमं, मा दिट्ठं परिचइय अदिट्ठे खं करोहि । मए भणियं-
 क्रिमेरथ दिट्ठं नाम ? पसुगणसाधारणा इमे विमया, पचक्खोवल्लभमाणसुहफओ य कहं अदिट्ठो धम्मो ति ? । तओ सो एवमहिल-
 प्पमाणो अहिययरं पओममायत्तो । परिचत्तो य तेण मए सह संभोगो । वरिया य नागदेवाभिहाणस्म सत्थगाहस्म भूया नागसिरी

पय विनयरचितकरतलाञ्जल्या सबहुमानमभिवन्दिता भगवती । तथाऽपि च वत्तः सरुलसुपसस्यर्थाजभूतो धर्मलाभ इति । जाताश्च
 मे तां प्रति अतीवभक्तिप्रीतयः । पृष्टश्च मया भगवत्याः प्रतिश्रयः । कथितः साध्वीभिः । ततोऽहं यथोचितेन विधिना पशुपालितुं
 प्रवृत्ता । कथितश्च महो भगवत्या कर्मवन्दनायान्तो दुःपशोलम्बाशनिः शिवसुपफलरूपपादपो वीतरागदेक्षितो धर्मः । ततः कर्म-
 क्षयोपशमभावतः दातं सम्यस्तयम्, भावितो जिनदेशितो धर्मः; विरक्तं च मे भगवत्कालं चित्तम् । ततश्च स रुद्रदेवः कर्म-
 दोषेण प्रद्वेषं कर्तुंमारब्धः । भणितं च तेन-परित्यज पतं विषयसुपमिन्नकारिणं धर्मम् । ततो मया भणितम्-अलं विषयसुपे; अस्तिच-
 क्षाला जीवलोयस्थितिः, वारुणश्च विपासो विषयप्रमादस्य । तेन भणितम्-विप्रतारिता त्वम्, मा दृष्टं परित्यज्य अदृष्टे रतिमकार्याः ।
 मया भणितम्-किमत्र दृष्टं नाम ? पशुगणसाधारणा इमे विषयाः; प्रत्यक्षेणलभयमानसुखफत्रश्च कथमदृष्टो धर्मः-इति ? । ततः स पय
 मयिरुल्यमल्लोऽधिकतरं प्रद्वेषमापन्नः । परित्यक्तश्च तेन मया सह संभोगः । द्रुता च नागदेवाभिवानस्य सार्थं गाहस्य द्रुदिता नागथीनां

नाम कन्नगा, न संपाद्या तावदहुमाणेणं नागदेवसत्थवाहेण । रुद्रदेवेण चिन्तियं । न एवाए जीवमणीए अहं दारियं लहामि, ता
वावाएमि एयं । तओ मायाचरिएणं कहिचि घडगयमासीचिसं काऊण संठविओ एगदेसे घडओ । अइक्कन्ते पओससमए संपत्ते य
कामिणिजणसमागमकाले भणिया हं तेण । उवणेहि मे इमाओ नवघडाओ कुसुममालं ति । तओ अहं तस्स मायाचरियमणवनुञ्जमाणा
गया घडसमीयं । अघणीयं तस्स दुवारढंक्कणं धरणिमाल्लिङ्गं । तओ हत्थं छोदूण गहिओ भुयङ्को । डक्का अहंतेण । तओ तं ससंभमं
उच्चिऊण सत्तसभयवेविरङ्गी समल्लीणा तस्स समीवं । 'डक्का भुयङ्गमेणं' ति सिद्धं रुद्रदेवस्स । निपडीपहाणओ य आउलीहूओ
रुद्रदेवो । पारद्धो तेण निरत्थओ चेव कोलाहलो । एत्थन्तरम्मि य सीइयं मे अङ्गेहिं, वियलियं सन्धीहिं, उवत्तियं पिंवे हियएणं,
भमियं पिंवे पासायन्तरेणं, पस्वित्तियं पिंवे पुहवीए, अवसा अहं निवडिया धरणिवट्टे । अओ परमणाचिवत्तणीयमवत्थन्तरं पाचिऊण
कयका, न संपादिता तातयहुमानेन नागदेवसार्थवाहेन । रुद्रदेवेन चिन्तितम्-न एतस्यां जीवन्त्यामहं दारिकां लभे । ततो व्यापाद-
यामि षष्ठाम् । ततो मायाचरितेन कथंचिद् घटगतमाशीचियं कृत्या संस्थापित एकदेशे घटकः । अतिक्रान्ते च प्रदोपसमये संप्रान्ते च
फामिनीजनसमागमकाले भणित्वाऽहं तेन । उपनय मामस्माद् नवघटात् कुसुममालामिति । ततोऽहं तस्य मायाचरितमन्वबुध्यमाना गता
घटसमीपम् । अपनीतं तस्य द्वारच्छादनं धरणीमातुल्लिङ्गम् । ततो हस्तं क्षिप्त्या गृहीतो भुजङ्गः । दद्याऽहं तेन । ततस्तं ससंभ्रममु-
न्निद्रत्या साचसभयवेपमानाङ्गी समालीना तस्य समीपम् । 'दद्या भुजङ्गमेन' इति शिष्टं रुद्रदेवस्य । निरुत्तिप्रधानकश्च आकुलीभूतो
रुद्रदेवः । प्रारब्धस्तेन निरर्थक पय कोलाहलः । अगन्तरे च सन्नं मेऽङ्गे, विचलितं सन्धिभिः, उद्वनितमिव हृदयेन, भ्रान्तमिव प्रासा-
दान्तरेण, पस्वित्तितमिव पृथिव्या, अवशाऽहं निपतिता धरणीपृष्ठे । अतः परमनाशयेयमवस्थान्तरं प्राप्य पूर्वसम्यक्त्वानुभावतस्तस्यकत्वा-

पुत्रसम्मत्ताणुभावो चङ्ग देहं सोहमे कल्पे लीलावयंसए वरविभाषे पलिओवमट्टिं देवत्ताए उवन्नो म्हि । तत्थ य पवरच्छरा-
 परिगओ दिव्वे भोए उवभुञ्जामि जाव, रुददेवो वितं नागदत्तसत्थवाहधूयं परिणीय तीए सद्धिं जहाणुख्वे भोए उमभुञ्जिऊण काल-
 मासे कालं काऊण रयणपभाए पुढवीए खड्डवखडाभिहाणे नरए पलिओममाऊ चेव नारगो उवन्नो त्ति । तओ अहं अहाउयं अणुपालि-
 ऊग तुओ समाणो इहेव विजए सुंसुमारे रण्णे सुंसुमारगिरिम्मि हत्थिताए उवन्नो, संपतो य कलभगावत्थं । एत्थन्तरम्मि य इयरो
 त्रि नरयाओ उच्चट्टिऊण तम्मि चेव गिरिवरे सुगपचिखत्ताए उवन्नो त्ति । अइक्कन्तो य सिमुभावं, दिट्ठोय अहं तेण तम्मि चेव गिरिवरे
 सहावरमणीएसु नलनणेहु करेणुसंवायपरिगओ सलीलं परिभमन्तो त्ति । तओ मं दट्टूग पुव्वभववभासाओ उक्कडकम्मोदयाओ य
 संशुष्पन्नो ममोन्नरि वेरपरिणामो । चिन्तियं च तेणं-रूहं पुग एम इञ्जतो इमाओ भोगसुहाओ वञ्चियव्वो त्ति । उवाए गवेसितमा-
 रद्धो । अन्नया लीलारई नाम विज्जारई नाम विज्जारस्स विज्जारस्स भइणिं चन्दलेहाभिहाणिं अन्नहरिऊग तन्नएणैवागओ तमुदेसं ।

देहं सोधमं कल्पे लीलावतंसकं वरविभाषे पल्योपमस्थितिदेवत्वेन उपपन्नोऽस्मि । तत्र च प्रवरात्परःपरिगतो दिव्यान् भोगानुपभुञ्जे
 यावद्, रुद्रदेवोऽपि तां नागदत्तसार्थवाहदुहितरं परिणीय तथा सार्द्धं यथानुपभुज्य कालमासे कालं कृत्वा रत्नप्रभायं
 पृथिव्यां सङ्ग्रहणडाभिधाने नरके पल्योपमयुरेव गारुड उपपन्न इति । ततोऽहं यथायुराकम्बुपाल्य च्युतः सत्र इहेव विजये सुंसुमारे
 अरण्ये सुंसुमारगिरो हस्तिवनेनोपपन्नः, संप्राप्तश्च कलभकास्थाम् । अगन्तरे च इतरोऽपि नरकादुद्बुत्स्य तस्मिन्नेव गिरिवरे शुक्रपञ्चि-
 त्वेनोपपन्न इति । अतिक्रान्तश्च शिशुभावं, दृष्ट्याहं तेन तस्मिन्नेव गिरिवरे स्वमावरमणीयेषु न(ड)लनेषु करेणुसंधतपरिगतः सलीलं
 परिभ्रमन्निति । ततो मां हृष्ट्या पूर्वमवाध्यासाद् उत्कटकर्मद्वयाच्च समुत्पन्नो ममोपरि वैरपरिणामः । चिन्तितं च तेन-रूथं पुनरेप

भणिओ य तेण सो सुगो-अहं एत्थ गिरिनिगुञ्जे चिद्धामि; आगमिस्सइ य एत्थ एगो विजाहरो, तओ न तुमए तस्स अहं साहियब्बो गओ य सो ममं साहियब्बो, तओ ते किंचि पडिरूवमुवयारं करिस्सामि, एवं कए सुट्ठु मे उवकयं ति जंपिऊणमोइण्णो विपडतडा-भोगसंठियं गिरिनिगुञ्जं। इयरो वि तम्मि चेवुद्देसे नारङ्गपायवसाहागए नीडे चिद्धइ, जाव आगन्तूण गओ मियङ्कसेणो। एत्थन्तरम्मि य करेणुपरिगओ अहं आगओ तमुद्देसं। तओ मं दट्ठणं चिन्तियं सुगेण-अत्थि इयाणि अवसरो मे समीहियस्स। तओ नियडिच्चहुलेण सजायाए सहाभिमन्तिऊण मम सवणगोयरे भणियं-सुन्दरि! सुयं मए भयवओ वसिद्धमहरिसिस्स समीवे, जहा इहं सुंसुमारपव्वए सव्व-कामियं नाम पडणमत्थि; जो जं अभिलसिऊण पडइ, सो तक्खणेण चेव तं पावइ चि। तओ मए पुच्छियं-भयवं! कहिं पुण तमुद्देसं? तेण साहियं-जहा इमस्स सालतरुवरस्स वामपासेणं ति। ता अलं इमिणा तिरियभावेण, एहि, विजाहरपणिहाणं काऊणं तहिं

कुञ्जरोऽस्माद् भोगसुखाद् वञ्चयितव्य इति। उपायान् गवेषयितुमारब्धः। अन्यदा लीलारतिनाम विद्याधरः, स मृगाङ्कसेतस्य विद्याधरस्य भ-गिनीं चन्द्रलेखाभिधानामपहृत्य तद्भयैर्नैवागतस्तमुद्देशम्। भणितश्च तेन स शुकः-अहमत्र गिरिनिगुञ्जे तिष्ठामि; आगमिष्यति चात्र एको विद्याधरः, ततो न त्वया तस्याहं कथयितव्यः, गतश्च स मम कथयितव्यः, ततस्ते किञ्चित्प्रतिरूपमुगकारं करिष्यामि, एवं कृते सुष्ठु मम उपकृतमिति कथयित्वा अवतीर्णो विकृतटाभोगसंस्थितं गिरिनिगुञ्जम्। इतोऽपि तस्मिन् एव उद्देशे नारङ्गपादपशाखागते नीडे तिष्ठति, यावदागत्य गतो मृगाङ्कसेनः। अद्यान्तरे च करेणुपरिगतोऽहं आगतस्तमुद्देशम्। ततो मां दृष्ट्वा चिन्तितं शुकेन-अस्ति इदानीमवसरो मे समीपे, यथा इह सुंसुमारपर्वते सर्वे कामितं नाम पतनमस्ति; यो यद्भिलष्य पतति, स तत्क्षणेनैव तत्प्राप्नोति भगवन्तो वशिष्ठमहर्षेः समीपे, यथा इह सुंसुमारपर्वते सर्वे कामितं नाम पतनमस्ति; यो यद्भिलष्य पतति, स तत्क्षणेनैव तत्प्राप्नोति इति। ततो मया पृष्टम्-भगवन्! क्व पुनः स उद्देशः? तेन कथितम्-यथाऽस्य सालतरुवरस्य वामपासेणेति। ततोऽलं अनेन तिरियग-

निवडामो । पडिस्सुय च मे इमं जायाए । गयाइं तमुद्दंसं, कओ पणिही, निवडियाइं गिरिनिगुञ्जे, साहियं लीलारइणो । समुप्पइओ य सह चन्दलेहाए गणयलमंकरेन्तो लीलारइं । दिट्ठो य अम्हेहिं । समुप्पन्ना मे चिन्ता-अहो सव्वकामियपडणायुभावो, जंमेयं सुगमिद्दुणयं कयविज्जाहरपणिहाणमिह निवडिऊण तवखणा चव विज्जाहरमिद्दुणयं जायं । ता अलं अम्हाणं पि इमिणा तिरियभावेण । तओ देयपणिहिं काऊण निवडामो एत्थ अम्हे वि त्ति । एवं च संपहारिऊण पणिहिं काऊण निवडिया तत्थ अम्हे । एत्थन्तरम्मि य उप्पइयं सुयमिद्दुणयं, न लविखयमम्हेहिं । तओ संचुण्णियद्दोवज्झो अहं किलेसमणुहविऊणं अकामनिजराए कम्मं खविऊण उववन्तो खुसुमसेहराभिहाणे वंतरभोम्मनयरे देसुणपलिओवमाऊ वंतरो^१ त्ति । तत्थ य उदारे भोए भुज्जामि जाव, इयरो वि सुयत्ताए मरिऊण रयणप्पभाए चव पुढवीए लोहियासुहाभिहाणे नए समुप्पन्नो देसुणपलिओवमट्ठिइं नारगो त्ति । तओ अहं अहाउयमणुपा-

भावेन, पट्टि, विद्याधरप्रणिधानं कृत्वा तत्र निपतावः । प्रतिश्रुतं च मे इदं जायथा । गतौ तमुद्देशम्, कृतः प्रणिधिः, निपतितौ गिरिनिगुञ्जे, कथितं लीलारतेः । समुत्पतितश्च सह चन्द्रलेखया गगतलमलंकुर्वन् लीलारतिः । दृष्टश्चावाभ्याम् । समुत्पन्ना मे चिन्ता-अहो ! सर्वस्वमितपतनानुभावः, यदेकं शुकमिथुनं कृतविद्याधरप्रणिधानमिह निपत्य तन्क्षणदेव विद्याधरमिथुनकं जातम् । ततोऽलम् आययोरपि अनेन तिर्यग्भावेन । ततो देवप्रणिधिं कृत्वा निपतावः अत्र आवामपीति । पवं च संप्रधार्य प्रणिधिं कृत्वा निपतितौ तत्रायाम् । अत्रान्तरे च उत्पतितं शुकमिथुनम्, न लक्षितमावाभ्याम् । ततः संचूर्णिताद्गोपाद्गोऽहं क्लेशमनुभूय अकामनिर्जत्या कर्म क्षपयित्वा उपपन्नः खुसुमशेखराभिधाने व्यन्तरभौमनगरे देशेनपल्योपमायुर्व्यन्तर इति । तत्र चोदारात् भोगान् भुञ्जे यावत्, इतरोऽपि शुकतया मृत्वा रत्नप्रभायामेव पृथिव्यां लोहितमुद्राभिधाने नरके समुत्पन्नो देशेनपल्योपमस्थितिर्नारक इति । ततोऽहं यथासुप्तकम-

१ जमय क । २ संचूर्णिय क । ३ वंतरसुरोति क ।

लिङ्गञ्चुओ समाणो एत्थ चेव विदेहे अन्नम्मि विजए चक्रवालउरे नगरे अप्पडिहयचक्रस्स सत्थवाहस्स सुमङ्गलाए भारियाए कुच्छिसि पुत्तचाए उववन्नो चि । जाओ य उचियसमएण, पइट्ठावियं च मे नामं चक्रदेवो, पत्तो य चालभावं । एत्थन्तरम्मि य सो सुयनारगो नरगाओ लब्बवट्टिङ्गण तत्थ चेव नयरे सोमसम्मस्स निवपुरोहियस्स नन्दिवट्टणाभिहाणाए भारियाए कुच्छिसि पुत्तचाए उववन्नो चि, जाओ य कालवक्रमेणं, पइट्ठावियं च से नामं जन्नदेवो, पत्तो य कुमारभावं । एत्थन्तरम्मि य जाया मम तेण सह पीई सब्भावओ, तस्स उण कइयवेणं । तओ पुव्वभवब्भत्थकम्मदोसेणं उज्जुयस्स वि अणुज्जुओ मम संपयामच्छरी वञ्चनाल्लेण छिदाई गवेसिउमारद्धो । अलहमाणेण य परिचिन्तियंमणेण-न एसो एवं छलिउं पारियइ, ता एम एत्थ उवाओ । चन्दणसत्थवाहगेहं मुसिङ्गण एयस्स गेहे रित्थं सुयामि, पच्छा य केणइ उवाएणं निवेइङ्गण राइणो संपयाओ भंमइस्सं ति । अणुचिट्ठियं च पेण जहाचि-

नुपाल्य च्युतः सन् अत्रैय विदेहे अन्यस्मिन् विजये चक्रवालपुरे नगरे अप्रतिहतचक्रस्य सार्थवाहस्य सुमङ्गलायाः भार्यायाः कुश्री पुत्र-
 तयोपपन्न इति । जातश्च इचित्तसमयेन, प्रतिष्ठितं च मे नाम चक्रदेवः, प्राप्तश्च बालभावम् । अत्रान्तरे च स शुक्रनारको नरकादु-
 द्यूत्स्य तत्रैव नगरे सोमशर्मणो नृपपुरोहितस्य नन्दिवर्धनाभिधानायाः भार्यायाः कुश्री पुत्रत्वेनोपपन्न इति, जातश्च फालक्रमेण । प्रति-
 स्थापितं च तस्य नाम यक्षदेवः । प्राप्तश्च कुमारभावम् । अत्रान्तरे च जाता मम तेन सह प्रीतिः सद्भावतः, तस्य पुनः कैतवेन । ततः
 पूर्वमभारथ्यस्तर्कर्मदोषेण त्रजुक्त्वापि अजुको मम संपन्नत्सरी वञ्चनाच्छलेन छिद्राणि गवेपयितुमारब्धः । अलभमानेन च परिचि-
 न्तितमनेन-न पर्य पयं छटितुं पार्यते, तत एषोऽत्र उपायः । चन्वनसार्थवाहगृहं मुपित्वा एतस्य गृहे रिक्थं मुञ्चामि, पश्चात्केनचिदु-
 पायेन निवेद्य राक्षः संपदः भ्रंशयिष्ये इति । अनुष्ठितं च तेन यथाचिन्तितम् । उपनीय च मे गेहे रिक्थं भणितमनेन-वयस्य । एतत्

न्तियं । उपेक्षणं य मे गेहे स्थितं भणियमाणेन-चर्यस ! एयं पयत्नेण संगोषवेसु त्ति । मए वि य अकालाणयणजायसङ्केण अणि-
 ल्छमाणेणावि एयस्म दक्खिण्णवहुलयाए संगोषियं त्ति । पवत्तो य नयरे जणस्सो, जहा मुट्ठं चन्दणसत्थवाहगेहं त्ति । तओ आम-
 द्वियं मे हियएणं-नूणमेयं एवं भविस्सइ त्ति । गओ जन्नदेवसमीधं, पुच्छिओ य सो मए-कहमेयं ववत्थियं त्ति । तेण भणियं-मा
 अन्नहा समत्थेहि । तायभएण मए एयं भवओ समपियं, न पुण अन्नह त्ति । तओ अवगया मे सङ्का । एत्थन्तरम्मि य जाणापियं चन्द
 णसत्थवाहेण राइणो, जहा 'देव ! गेहं मे मुट्ठं'ति । 'किमवहरियं'ति पुच्छियं राइणा । निवेदयं चन्दणेणं, लिहावियं च राइणा, भणियं
 च पेण-अरे ! आघोसेह डिण्डिमेणं, जहा-मुट्ठं चन्दणसत्थवाहगेहं, अवहरियमेयं स्थित्तायं । ता जस्स गेहे केणइ ववहारजोएण तं स्थिं
 स्थियं देसो वा समागओ, सो निवेएउ राइणो चण्डसासणस्स । अणिवेइओचलम्भे य साया सव्यघणावहारेण सरीरदण्डेण य तो ख-
 मिससइ त्ति । तओ पयइमाघोसणं । अइक्कन्ते य तंम्मि गणसु पच्चसु दिणेषु जाणावियं जन्नदेवेण राइणो । जहा-देव ! न जुत्तं

प्रयत्नेन संगोषयेति । मयाऽपि च अकालानयनजातशङ्केन अनिच्छताऽपि पतस्य दाश्रिण्यवहुलतया संगोषितमिति । प्रवृत्तश्च नगरे
 जनरवः, यथा मुष्टं चन्दनसार्थवाहगेहमिति । तत आशङ्कितं मे हृदयेन-नूनमेतदेवं भविष्यतीति । गतो यद्भेदेवसमीपम्, पृष्टश्च स
 मया-कथमेतद् व्यचक्षितमिति । तेन भणितम्-मा अन्यथा समर्थय, तातभयेन मया पतद् भवतः समपितम्, न पुनान्यथेति । ततो-
 ऽपगता मे शङ्का । अघान्तरे च क्षापितं चन्दनसार्थवाहेन राशः, यथा 'देव ! गेहं मे मुष्टम्' इति । 'किमपहृतम्' इति पृष्टं रासा ।
 निवेदितम् चन्दनेन, लेखितं च राशः । भणितं च तेन-अरे ! आघोषय डिण्डिमेन, यथा-मुष्टं चन्दनसार्थवाहगेहम्, अपहृतमेतद् स्थिय-
 जातम् । ततो यस्य गेहे केनचिद् व्यघ्नारयोनेन तद् स्थियं स्थियं देसो वा समागतः, स निवेदयतु राशश्चण्डशासनस्य । अनिवेदि-

चैव भित्तदोसपयामणं, किं तु परलोयइहलौयविरुद्धसेविणा अहियायरणेण अत्तणो वि य अमित्तेण अलं मे मित्तेणं । न उवेविख-
 यच्चं जाणन्तेणं रायजणाहियं । अओ ईइसं पि देवस्स निवेईयइ । राइणा भणियं-भणाउ अओ । जन्नदेवेग भणियं-देव ! सुण ।
 सुयं मए चक्कदेवासन्नपरियणाओ, जहा इमं चन्दणसत्थवाहगेहं चक्कदेवेण सुहं, संगोवियं रित्थं निययगेहे । एवं सोऊण देवो
 पमाणं ति । राइणा भणियं-अज्ज ! असंभावणिज्जमेयं, कुलप्पसुओ वसु सो, ता कहं इमं अचन्तविरुद्धं करिस्सइ । जन्नदेवेण
 भणियं-देव ! नत्थि अन्नाणलोभवसराणमसंभावणिज्जं । को य दोसो कुलस्स, किं न हवन्ति सुरभिक्खुमेसु किमिओ । ता निरू-
 वावेहि ताव केणइ पयारेण तस्स गेहं ति । तओ 'जुत्तमेयं' ति चिन्तिज्जग समाणत्तं चण्डसासणेण कारणं । भणिया य कारणिया-
 नयरमहन्सगेहिं सह घेतूण चन्दणसत्थवाहभण्डारियं पलीएह चक्कदेवस्स गेहे तं पणट्टं रित्थं ति । तओ 'किमेइणा असंभावणिज्जेणं,

तोपळमे च राजा सर्वधनापहारेण शरीरदण्डेन च नो क्षमिष्यते इति । ततः प्रद्युत्तमाद्योपणम् । अत्रिज्ञान्ते च तस्मिन् गतेषु पञ्चदश
 दिनेषु स्थापितं यज्ञदेवेन रासः । यथा-देव ! न युक्तमेव मित्रद्रोपप्रकाशनम्, किन्तु परलोकेहलोकविरुद्धसेविना अहिताचरणेन आत्म-
 नोऽपि चामित्रेण अलं मे मित्रेण । नोपेक्षित्वयं ज्ञानता राजजनाऽहितम् । अत ईदृशमपि देवस्य निवेद्यते । राज्ञा भणितम्-भणतु
 आर्यः । यज्ञदेवेन भणितम्-देव ! शृणु । युतं मया चक्रदेवासन्नपरिजनात्, यथेदं चन्दनमार्थवाहगेहं चक्रदेवेन मुष्टम्, संगोपितं रिचयं
 तिज्जकोहे । एवं श्रुत्वा देवः प्रमाणमिति । राज्ञा भणितम्-आर्य ! असंभावनीयमेतद्, कुलप्रसूतः खलु सः, ततः कथमिदमत्यन्तविरुद्धं
 करिष्यति । यज्ञदेवेन भणितम्-देव ! नास्ति अज्ञानलोभवशगानामसंभावनीयम् । कथ्य दोषः कुलस्य, किं न भवन्ति सुरभिक्खुमेसु
 कृमयः ? । ततो निरूपय तावन्तेनचित्प्रकारेण तस्य गेहमिति । ततो 'युक्तमेतत्' इति चिन्तयित्वा समाहसं चण्डशासनेन करणम् ।
 भणित्वाथ कारिणसाः-नगरमहदग्निः सह गृहीत्वा चन्दनसार्थवाहभाण्डागारिणं प्रलोकयत चक्रदेवस्य गृहे तत्प्रनष्टं रिचयमिति । ततः

अहवा आएसगारिणो अग्ने' ति मन्तिऊण, मेलविय नयरमहन्तगे घेचूण चन्दणसरथवाहभण्डारियं जाममेत्ते वासरे समागया मे गेहं पहाणनयरजणाहिट्टिया कारणिय ति । पुच्छिओ य तेहिं अहं-सरथवाहपुच ! न ते किंचि केणइ एवंजाइयं रिथं संववहारवडियाए उवणीयं ति । तओ मए असंजायसङ्केण भणियं-‘नहि नहि’ ति । तेहिं भणियं-न तए कुष्पियव्वं; रायसासणमिणं, जं ते गेहमव-लोइयव्वं ति । मए भणियं-न एरथ अवसरो कोवस्स, पयापरिरवखणनिमित्तं समारम्भो देवस्स । तओ पविट्ठा मे गेहं सह नयरगुडुहिं रायपुरिसा । अवलोइयं च तेहिं नाणापयारं दधिजजाये, दिट्ठं च पयचट्ठावियं चन्दणनामङ्कियं हिरण्णवांसणं, नीणियं वाहिं, दंसियं चन्दणभण्डारियरस्स । अवलोइऊण सदुवखमिव भणियं च तेण-अणुहरइ ताव एयं, न उण निस्संसयं वियाणाभि ति । कारणिएहिं भणियं-वाएहि ताव अवहरियनिवेयणापत्तगं, किं तरथ इमं ईइसं अभिलिहियं न व ति । वाइयं पत्तगं, दिट्ठमभिलिहियं सउइसी-

‘किमेतेनासंभादनीयेत्त, अथवा आदेशकारिणो वयम्’ इति मन्त्रयित्वा नगरमहतो गृहीत्वा चन्दनसार्थवाहभाण्डागारिकं याम-मात्रे वासरे समागता मम गेहं प्रधानतगरजनधिष्टिताः कारणिका इति । पुष्टश्च तैरहम्-सार्थवाहपुत्र ! न ते किञ्चित् केनचित् पवं-जातिकं रिष्यं संध्यवहारपतितया उपनीतमिति । ततो मयाऽजातशब्देन भणितम्-‘नहि नहि’ इति । तैर्भणितम्-न त्वया कुपितव्यम् ; राजशासनमिदम्, यत्ते गेहमवलोकयितव्यमिति । मया भणितम्-नात्र अवसरः कोपस्य, प्रज्ञापरिरक्षणनिमित्तं समारम्भो देवस्य । ततः प्रधिष्टा मे गेहं सह नगरवृद्धैः राजपुरुषाः । अवलोकितं च तैर्नानाप्रकारं द्रविणजातम्, दृष्टं च प्रयत्नस्थापितं चन्दननामाङ्कितं हिर-ण्यभाजनम्, नीतं बहिः, दर्शितं चन्दनभाण्डागारिणः । अवलोक्य सदुःखमिव भणितं तेन-अनुहरति तावदेतत् न पुनर्निःसंशयं विज्ञा-नामीति । कारणिकैर्भणितम्-वाचय तावदपहतनिवेदनापत्रकम्, किं तत्र इदमीदृशमभिलिखितं न वेत्ति । वाचितं पत्रकम्, दृष्टमभि-

भूया नायरकरणिया । भणियं च तेहिं-सत्थवाहपुत्त ! कुओ तुह इमं ? । तओ मए वि चिन्तियं-कहं सव्भावठावियं मित्तनासं पया-
सेमि । मा नाम तेणावि क्कहिं चि एसो एवं चैव समासाइओ भवे । ता 'कहं नियपाणवहुमाणओ मित्तपाणे परिचयामि'त्ति चिन्तिऊण
भणियं मए- 'नियगं चैव एयं' ति । तेहिं भणियं-कहं चन्दणनामङ्कियं ? । मए भणियं-न याणामो, कहिंचि वासणपरावत्तो भवि-
स्मइ । तेहिं भणियं-किसंखियं किं वा हिरणजायमेत्थं ति ? । मए भणियं-न सुट्ठु सुमरामि, सैइ चैव जोएह । कारणिएहिं भणियं-
वाएह पत्तगं, किंद्रविणजुत्तं किसंखियं वा तं चन्दणसत्थवाहवामणं ति । वाइयं पत्तगं जाव दीणारदविणजुत्तं दसमहस्ससंखियं च ।
तओ छोडावियमणेहिं मिलिओ पत्तगत्थो । विम्हिया नागरकारणिया । परिचिन्तियं च तेहिं । कहं अप्पडिहयचक्कसत्थवाहपुत्ते
चक्कदेये एवं भविस्सइ ति ? । पुणो वि पुच्छिओ-सत्थवाहपुत्त ! नरिन्दसासणमिणं; ता क्कहेहि फुडत्थं, 'कुओ तुह इमं'ति । तओ

ल्लिगित्तम् । साध्वसीभूता नागरकारणिकाः । भणितं च तैः-सार्थवाहपुत्र ! कुतः तवेवम् । ततो मयाऽपि चिन्तितम्-कथं सद्भावस्था-
पितं मित्रयास प्रकाशयामि । मा नाम तेनाऽपि कथञ्चिद् एय एवमेव समासादितो भवेत् । ततः 'कथं निजजाणवहुमानतो मित्रपाणाञ्च
परित्यजामि' इति चिन्तयित्वा भणितं मया-'निजकमेवैतद्' इति । तैर्भणितम्-कथं चन्दननामाङ्कितम् ? । मया भणितम्-न जानीमः,
कथञ्चिद् भाजनपरपयत्तौ भविष्यति । तैर्भणितम्-किसंख्यं किं वा हिरण्यजातमत्र इति ? । मया भणितम्-न सुट्ठु स्मरामि, स्वयमेव
पश्यत । कारणिकैर्भणितम्-वात्तय पत्तकम्, किंद्रविणजुत्तं किसंख्यं वा तत् चन्दनसार्थवाहभाजनम् इति ? । धानितं पत्रं यावद् दोना
रद्विणजुत्तं दशमहस्ससंख्यं च । ततो मोचितं तैः, मिलितः पत्तकार्थः । विस्मिता नागरकारणिकाः । परिचिन्तितं च तैः । कथमप्रति-
हतचक्रसार्थवाहपुत्रे चक्रदेवे एवं भविष्यति इति ? । पुनरपि पृष्ट-सार्थवाहपुत्र ! नरेन्द्रशासनमिवम्, ततः कथय स्पष्टार्थम् 'कुतः तवेतद्'

मग तं चेराणुचिन्तिउण तं चन ।मट्ट ।त । ताह चिय 'धिरथु देवस्स' चि भणिज्जा मन्तियं । अन्नं पि ते न किञ्चि परमन्तियं
 मेहे चिट्ठइ ? । मए भणियं-न विञ्चि । तओ तेहि पत्तगं गड्डउण सन्निसेममलोइयं मे गेहं, दिट्ठं च जहावाइयं निरवसेममेन रित्थं ।
 एत्थन्तरम्मि य बुत्रिया ममोत्तरि आरत्थिग्गा । नीओ तेहि नरइम्ममीयं । माहिओ तुत्तन्तो चण्डमायणम्म । भणिओ म्हि राइणा ।
 मत्थनाहपुन ! विन्नाउभयलोयमग्गो तुमं, ता न तुइ एयमेरिमममाहुचरियमसंभाणिज्जे संभायेमि ति । ता कहैहि तान, को एत्थ
 परमत्थो चि ? । तओ मए तं चेत्त चिन्तिउण वाहल्लभरियलोयणेणं न किपि जंपियं नरइणुओ चि । तओ राइया समुप्पत्तासं-
 वेणापि तायवट्टमाणओ अमरिसं वयणमभाणिकण रुयत्थणं चासाउण निव्विमओ समाणत्तो म्हि, नीणिओ य रायपुरिसेहिं नयराओ,
 मुगो य नयसंदेशानणममीये । पडिनियत्ता रायपुरिया । ममुप्पत्ता य मे चिन्ता-किमेइहमेत्तपग्ग्िभनभायणेणं अज्ज वि जीविणं ।
 ता एयम्मि नयरदेवयाणममामन्ने नग्गोहपायवे उधल्लम्भेमि अप्पाणं ति । चिन्तिज्जा पयट्टो नग्गोहममीयं । एत्थन्तरम्मि य रुहंनि

इति । तओ मया तदेयानुचिन्तय तदेव शिष्यमिति । तरेव 'धिगस्तु देवस्स' इति भणित्वा मन्त्रितम् । धन्यदीपि ते न क्रिञ्चित्परमत्तकं
 गेहे तिष्ठति ? । मया भणितम्-न क्रिञ्चि । तस्सो पत्रक वाचयित्वा सविशेषमवलोकितं मे गेहम्, दृष्टं च यथाभावित निर्यक्षे
 पत्रेय रियधम् । अत्रान्तरे च कुरिता ममोपग्ग्ि आरदात्ता । नीतस्तेनैरयत्तिसमीपम् । कथितो वृत्तान्तश्चग्ग्िशासास्य । भणितोऽस्मि
 राज्ञा । सार्धयाहपुत्र ! विनातोभयलोयमार्गस्सम्, ततो न तदेतदीदृशमसाधुचरितमसंभारनीय संभायामीति । तत ऋषय तावत्तोऽत्र
 पग्ग्िमांश्च इति ? । ततो मया तदेव चिन्तयित्वा वाणजलभ्रतलोचनेन न क्रिमपि कथित नरगतियुत्त इति । ततो राज्ञा समुत्पन्नाश्च
 पुनपि तात्पर्यगुणातोऽनृशश्च ययनमभगित्वा पदर्थेना चाऽऽरत्ता निर्विययं समागतोऽस्मि, नीतश्च राजपुण्यैर्नगत्, मुक्त्वा च नगर-
 देयतानममभीपं । प्रतिनिवृत्ता राजपुत्रयाः । समुत्पन्ना च मे चिन्ता-किमेतावन्मात्रपरिभवभाजनेन अद्यापि जीवितेन । तत एतस्मिन्

भूया नायरकारणिया । भणियं च तेहिं-सत्थवाहपुत्त ! कुओ तुह इमं ? । तओ मए वि चिन्तियं-कहं सबभावठावियं मित्तनासं पया-
सेमि । मा नाम तेणावि कहिं चि एसो एवं चैव समासाइओ भवे । ता 'कहं नियपाणवहुमाणओ मित्तपाणे परिचयामि'त्ति चिन्तिऊण
भणियं मए- 'नियगं चैव एयं' ति । तेहिं भणियं-कहं चन्दणनामङ्कियं ? । मए भणियं-न याणामो, कहिंचि वासणपरावत्तो भवि
स्सइ । तेहिं भणियं-किसंखियं किं वा हिरणजायमेत्थं ति ? । मए भणियं-न सुट्टु सुमरामि, सैइ चैव जोएह । कारणिएहिं भणियं-
वाएह पचगं, किंदविणजुत्तं किसंखियं वा तं चन्दणसत्थवाहवासणं ति । वाइयं पचगं जाव दीणारदविणजुत्तं दससहस्ससंखियं च ।
तओ छोडावियमणेहिं मिलिओ पचगत्थो । विग्गिया नागरकारणिया । परिचिन्तियं च तेहिं । कहं अप्पडिहयचक्कसत्थवाहपुत्ते
चक्केवे एवं भविस्सइ चि ? । पुणो वि पुच्छिओ-सत्थवाहपुत्त ! नरिन्दसासणमिणं; ता कहेहि कुडत्थं, 'कुओ तुह इमं'ति । तओ

ल्लिगित्तम् । साध्वर्सीभूता नागरकारणिकाः । भणितं च तैः-सार्थवाहपुत्र ! कुतः तवेदम् । ततो मयाऽपि चिन्तितम्-कथं सद्भावस्था-
पितं मित्र-यास प्रकाशयामि । मां नाम तेनाऽपि कथञ्चिद् एव एवमेव समासादितो भवेत् । ततः 'कथं निजप्राणवहुमानतो मित्रप्राणान्
परित्यजामि' इति चिन्तयित्वा भणितं मया- 'निजकमेवैतद्' इति । तैर्भणितम्-कथं चन्दननामाङ्कितम् ? । मया भणितम्-न जानीमः,
कथञ्चिद् भाजनपर्यवर्तो भविष्यति । तैर्भणितम्-किसंख्यं किं वा हिरण्यजातमत्र इति ? । मया भणितम्-न सुट्टु स्मरामि, स्वयमेव
पश्यत । कारणिकैर्भणितम्-चाचय पत्रकम्, किंदविणयुक्तं किसंख्यं वा तत् चन्दनसार्थवाहभाजनम् इति ? । वानितं पत्रं यावद् दीना
रदविणयुक्तं दशमहस्रसंख्यं च । ततो मोचितं तैः, मिलितः पत्रकार्यः । विस्मिता नागरकारणिकाः । परिचिन्तितं च तैः । कथमप्रति-
हृतत्र-सार्थवाहपुत्रे चक्रवेवे एयं भविष्यति इति ? । पुनरपि पृष्ट-सार्थवाहपुत्र ! नरेन्द्रशासनमिदम्, ततः कथय स्वपार्थम् 'कुतः तवैतद्'

मए तं चेवाणुचिन्तिका तं चेव मिद्धं ति । तेहि चिय 'धिरथु देवस्म' ति भणिजा मन्तियं । अन्नं पि ते न किंचि परमन्तियं
गेहे चिद्धं ? । मए भणियं-न किंचि । तओ तेहि पत्तगं वाइऊण मविसेममालोइयं मे गेहं, दिद्धं च जहावाइयं निरत्तसेममेव रिद्धं ।
एरथन्तरम्मि य कुविया ममोवरि आगिखगा । नीओ तेहि नरत्तइममीवं । माहिओ युत्तन्तो चण्डमामणस्म । भणिओ मिह राइणा ।
मरथवाहपुन ! पिन्नाउथयलोयमगो तुमं, ता न तुह एयमेरिममसाहुचरियमसंभावणिज्जं संभावेपि ति । ता क्कदेहि ताग, को एत्थ
परमत्थो ति ? । तओ मए तं चेव चिन्तिकाण वाहल्लभरियलोयणेणं न किंपि जंपियं नरत्तइपुरओ ति । तओ राइगा समुप्पन्नासं-
केणापि तायवहुमाणओ अग्रिसं वयणमभामिऊण कयत्थणं चाकाऊण निच्चियओ समाणत्तो मिह, नीणिओ य रायपुरित्तिहि नयराओ,
युणो य नपरदेवयाणयसीवे । पडिनियचा रायपुरिमा । समुप्पन्ना य मे निन्ता-रिमेइहमेत्तपरिभवभायजेगं अज वि जीपिएणं ।
ता एयम्मि नयरेदेवयाणममामन्ने नग्गीहपायवे उक्कल्लंभेमि अप्पाणं ति । चिन्तिकाण पयडो नग्गीहममीवं । एरथन्तरम्मि य क्कहिंचि
इति । तगो मया तदेवानुचिन्तय तदेव दिथोमंति । तेरेय 'धियन्तु देवस्य' इति भणित्वा मन्त्रितम् । धय्यर्क्षि ते न रिद्धिणरस्मरं
गेहे निष्ठति ? । मया भणितम्-न रिद्धिन् । ततस्तीः पत्रकं वाचयित्वा सविशेषमयोजितं मे रोहम्, दृष्टं च यथागतचित्तं निर्यसे-
पमेय रिषथम् । अत्रान्तरे च कुपिता ममोपरि धारुकराः । नीतस्तेष्वरपत्तिममोणम् । कथितो वृत्तान्तश्चण्डशासतगद्य । भणितोऽस्मि
राजा । मार्ययाहपुन ! चिन्तानोभयल्लोकमार्गस्यम्, ततो न तर्थात्कीदृशमन्त्रापुचरित्तमसंसारनीयं संभावयामीनि । ततः क्रथय तावन्तेऽत्र
परमार्थं इति ? । ततो मया तेषु चिन्तित्वा वाणज्जलभूतल्लोचनेन न किमपि कथितं नरपत्तिपुरा इति । ततो राजा सन्तुल्यवाद्य
इत्यपि तावन्तुगानतोऽसदृशं चञ्चलभाषित्वा कर्दयन्तां चाऽऽज्जा निचिययः समानतोऽस्मि, नीतश्च राजपुरुषैर्लंकारान्, सुगन्ध . गगद-
धेनतापणममीपे । प्रतिनियुत्ता राजपुरुषाः । समुग्यसा च मे चिन्ता-किमेतावन्मात्रपरिभवभाजनेन भयानि जीविनेन । तत पत्तस्मिन्

आभोइऊण इमं चइयरमोहिणा समुत्पन्ना ममोवरि नयरदेवयाए अणुक्रम्पा । आवेसिऊण रायजणणि साहियं जहट्टियमेव एवं तीए राइणो । भणिओ य राया-इमाए मइलणाए अमुगम्मि नयरुज्जाणासन्ने नग्गोहपायवे उब्बन्धणेण अत्ताणयं परिचइउं चवसिसो चक्क- देवो । ता लहुं निवारेहि, तं सम्माणिऊण य पवेसेहि नयरं ति । तओ कोहनेहाउलयाए संकिण्णं रसमणुहवन्तो राया 'अरे गेण्हह दुरायारं जन्नदेवं' ति आइसिऊण पहाणवारूयारूढो समं अहासन्निहियपरियणेणं तुरियतुरियं निगओ नयराओ, पत्तो य नयरुज्जाणं । दिट्ठो य अहं राइणा नग्गोहपायवसाहागओ उत्तरीयनिवद्धपासम्मि ढोइयाए सिरोहराए अत्ताणयं पवाहिउकामो ति । तओ सो दुरओ चैय संभमाइमयनिव्वडियसारं 'भो चक्कदेव ! मा साहसं मा साहसं' ति भणमाणो भिग्घयरतज्जियाए वारूयाए समल्लीणो पायवस- मीवं । सयमेव अवणीओ पासओ, गेण्हइऊण य करम्मि ठाविओ अहं तेण वारूयापट्टियाए । भणिओ य सचहुमाणं-भो सत्थत्ताहपुत्त !

नगरदेवतानसमासेत्ते न्यग्रोधपादये उद्दुम्बयामि आत्मानमिति चिन्तयित्वा प्रवृत्तो न्यग्रोधसमीपम् । अत्रान्तरे च कथञ्चिदाभोग्येन व्यतिकरमवधिना समुत्पन्ना ममोपरि नगरदेवताया अनुक्रम्पा । आवेश्य राजजननीं क्रथितं यथास्थितमेव एवं तया रात्रः । भणितश्च राजा-अनया मलीनतया अमुरुस्मिन् नगरोद्यानासन्ने न्यग्रोधपादये उद्दुम्बनेनात्मानं परित्यक्तुं व्यवसितश्चक्रदेवः । ततो लघु नियारय, तं सम्मान्य च प्रवेशय नगरमिति । ततः क्रोधस्नेहाकुलतया संकीर्णं रसमनुभवन् राजा 'अरे गृहीतं दुराचारं यन्नदेवं' इत्यादिश्य प्रधानहस्तिन्यारूढः समं यथासन्निहितपरिजनेन त्वरितत्वरितं निर्गतो नगरान्, प्राप्तश्च नगरोद्यानम् । दृष्ट्वाहं रात्रा न्यग्रोधपादपशा- गागत उत्तरीयनिवद्धपाशे द्वीकृतया शिरोधरया आत्मानं प्रवाधितुकाम इति । ततः स द्रुत एव सञ्च्रमातिशयनिर्वतिसारं 'भोश्चक्र देव ! मा साहसनं मा साहसम्' इति भणन् शीघ्रतरत्तजितया हस्तिन्या समालीनः पादपसमीपम् । स्वयमेवापनीतः पाशकः, गृहीत्वा च क्षरे स्थापितोऽहं हस्तिनीपृष्ठे । भणितश्च सगृह्णामन्-भोः सार्थवाहपुत्र ! युक्तं नाम भवतो मयाऽपि पृष्टस्य सद्भावाऽऽरुथनम् ? । ततो

जुनं नाम भद्रञ्चो मए वि पुच्छियस्स सच्चमावासाहणं' ? । तञ्चो मए चिन्तियं-हन्त किमेयं ति, पयासियं भविससइ केणइ भित्तुज्जं ।
 पयन्तरम्मि य भणियं राइणा-मो सरथवाहपुत्त ! साहिओ मम एम वइयो अर्धं पविसिऊण भयवईए नयरेययाए, जहा निदोमो
 तुमं, दोमयारी य एरथ दुगयारो जन्नदेवो । ता एरमियब्धं तुमए, जं मए अमुणियपरमरथेणं कयत्थिओ मि ति । तञ्चो मए 'हन्त संपत्तो
 वमणं जन्नदेवो' ति चिन्तिऊण भणिओ राया-देव ! रायथम्मोइयं, पयापरिवखणसमुज्जयस्स नत्थि दोसो देवस्स । जन्नदेवमूलमुद्धि
 पि गवेरोठ देवो, न तम्मि महाणुभावे अणायणं संभावीपइ । राइणा भणियं-गविट्ठा मूलमुद्धी, साहियं भयवईए-'सुब्बमिणं तेण
 पावेण यवमियं' ति । साहियं देवयाइहियं राइणा) ठियं च मे चित्ते तुठ दोसपयागणेणं ति भणिऊण साहिओ जन्नदेवकहिययुत्तन्तो ।
 तञ्चो मए चिन्तियं-हन्त किमेयं असंभावजिज्जं । एरथन्तरम्मि य आणियो रायपुत्तिसेदि वन्धेऊण जन्नदेवो, निवेइओ राइणो ।
 भणियं च तेण-अरे एररम जिब्धं छिन्दिऊण उप्पाइह लोयणाइं । विमण्णो जन्नदेवो । तञ्चो मए चलणेसु निवडिऊण विन्नत्तो
 मया चिन्तितम्-एग्न किमंतवति, प्रकाशितं भविष्यति केचिच् मित्रगुहाम् । अत्रान्तरे च भणितं रागा-भोगः सांघवाहपुम् । कथितो
 मम एव स्यतिःकरोऽयं प्रविश्य भगवत्या नगरैयतया, यथा निदोपस्यम्, दोगकागि च अत्र दुराचारो यशरेयः । ततः क्षमित्यं
 स्यात्, यमया अज्ञानपरम्पारैत कदञ्चित्तोऽसीति । ततो मया 'हन्त संप्रप्तो स्वसतं यजदेवः' इति चिन्तयित्वा भणितो राजा-देव !
 सत्तथमोऽयम्, मजापरिरक्षणसमुत्तरय नास्ति दोरो देवस्य । यत्तरेयमुत्तुद्धिमपि गरीययतु देवः, न तरिम्न महागुभावे अनागरणं
 मंगास्यते । मजा भणितम्-गंधगिता मूलशुद्धिः, कथितं भगवत्या-'सपेमिवं तेन पापेन स्वयस्मितम्' इति । कथितं देवताकथितं राजा ।
 स्थितं च मे चित्ते न च दोपप्रकाशनेन इति भणित्या कथितो यत्तरेयकथितयुजान्तः । ततो मया चिन्तितम्-हन्त किमेतदसंभावनीयम् ।

आभोइऊण इमं वइयरमोहिणा समुपपन्ना ममोवरि नयरदेवयाए अणुकरुम्पा । आचेनिरुण रायजणणिं साहियं जहट्टियमेव एवं तीए राइणी । भणिओ य राया-इमाए महलणाए अमुगम्मि नयरुज्जाणासन्ने नग्गोहपायवे उब्बन्धणेण अत्ताणयं परिचइउं ववसिओ चक्क-
 देवो । ता लहुं निवारेहि, तं सम्मानिऊण य पवेसेहि नयरं ति । तओ कोहनेहाउलयाए संकिण्णं रसमणुहवन्तो राया 'अरे गेण्हह
 दुरायारं जन्नदेवं' ति आइसिऊण पहाणवारूयारुढो समं अहासन्निहियपरियेणं नुरियतुरियं निग्गओ नयरओ, पत्तो य नयरुज्जाणं ।
 दिट्ठो य अहं राइणा नग्गोहपायवसाहागओ उत्तरीयनिवद्धपासम्मि दोइयाए सिरोहराए अत्ताणयं पवाहिउकामो ति । तओ सो दूरओ
 चेव संभमाइसयनिव्वडियसारं 'भो चक्कदेव ! मा साहसं मा साहसं' ति भणमाणो सिग्घयरतञ्जियाए वारूयाए समल्लीणो पायवस-
 मीवं । समयमेव अवणीओ पासओ, गेण्हिऊण य करम्मि ठाविओ अहं तेण वारूयापट्टियाए । भणिओ य सवहुमाणं-भो सत्थवाहपुत्त !

नगरदेवतावनसमासन्ने न्यग्रोधपादपे उल्लभ्यामि आत्मानमिति चिन्तयित्वा प्रवृत्तो न्यग्रोधसमीपम् । अत्रान्तरे च कथञ्चिदाभोग्येभं
 ध्यतिरुत्तरमवधिना समुपपन्ना ममोपरि नगरदेवताया अनुकम्पा । आवेक्ष्य राजजननीं कथितं यथास्थितमेव एवं तथा राज्ञः । भणितश्च
 राजा-अनया मलीनतया अमुकस्मिन् नगरोद्यानासन्ने न्यग्रोधपादपे उद्व्यन्धनेनात्मानं परित्यक्तुं ध्यवसितश्चक्रुदेवः । ततो लघु निवार्य,
 तं सन्मान्य च प्रवेश्य नगरमिति । ततः क्रोधस्नेहाकुलतया संकीर्णं रसमनुभवन् राजा 'अरे गृहीत दुराचारं यन्नदेवं' इत्यादिद्वय
 प्रधानहस्तिन्यारुढः समं यथासन्निहितपरिजनेन त्वस्तित्वरितं निर्गतो नगरात्, प्राप्तश्च नगरोद्यानम् । दृष्टञ्चाहं राज्ञा न्यग्रोधपादपशा-
 र्माणत उत्तरीयनिवद्धपादपे ढौकृतया शिरोधरया आत्मानं प्रवाधितुकाम इति । ततः स द्रुत एव संभ्रमातिशयनिर्वतिसारं 'भोश्चक्र
 देव ! मा साहसं मा साहसम्' इति भणन् शीघ्रतस्तर्जितया हस्तिन्या समालीनः पादपसमीपम् । स्वयमेवापनीतः पाशकः, गृहीत्वा च
 क्रूरे स्यापित्तोऽहं हस्तिनीपृष्ठे । भणितश्च सवहुमानम्-भोः सार्थवाहपुत्र ! युक्तं नाम भवतो मयाऽपि पृष्टस्य सद्भावाऽकथनम् ? । ततो

लुप्तं नाम भद्रो मण्, त्रि पुण्ड्रियस्म सञ्भाषामाहणं ? । तत्रो मए चिन्तियं-हन्त क्रियेयं ति, पयामियं भविस्मइ केणइ मित्तगुञ्जं ।
 एत्थन्तरम्मि य भणियं राहणा-भो सत्थयाहपुत्त ! साहिओ मम एम रइयो अयं पयिमिऊण भयइएण नयरंइएण, जहा निबोमो
 तुमं, दोमयासी य एत्थ दुरायारो जन्नदेवो । ता समियवं तुमण, जं मए अमुणियपरमत्थेणं रुयत्थिओ मि ति । तत्रो मए 'दन्त संपत्तो
 वमणं जन्नदेवो' ति चिन्दिऊण भणिओ राया-देव । रायधम्मो ज्यं, पयापरिगखणममुज्जयस्म नत्थि दोसो देवस्म । जन्नदेवमूलमुद्धि
 पि गमेसं देवो, न तम्मि महाणुभावे अणायरणं संमायीयइ । राहणा भणियं-गविद्धा मूलमुद्धी, साहियं भयइए-'मव्वमिणं तेण
 पाणेण वपमियं' ति । माहियं देवयारहियं राहणा । टियं च मे चित्ते तुह दोसपयागणेणं ति भणिऊण साहिओ जन्नदेवमहिययुत्तन्तो ।
 तत्रो मण् चिन्तरं-हन्त विमेयं असंभाषणिज्जे । एत्थन्तरम्मि य आणियो रायपुग्गिसेहि मन्धेऊण जन्नदेवो, निवेइ-ओ राहणो ।
 भणियं च तेण-अरे एदरस जिब्भं छिन्दिऊण उप्पांड्ह लोयणाइं । विमणो जन्नदेवो । तत्रो मए चलणेसु निवडिऊण विन्नो

मया चिन्तितम-एतत् किमंतदिति, प्रकशितं भविष्यति केचिद् मिश्रगुणम् । अत्रान्तरे च भणितं रासा-भोः सार्वयाहपुत्र ! कथितो
 मम एव व्यनिरगोऽयं प्रविश्य भगवत्या गगलेयतया, यथा निर्दोषस्वयम्, दोषकारी च अत्र दुराचारो यज्ञदेवः । ततः शमित्य
 त्रया, यमया अज्ञापगमायेन वदधितोऽसीति । ततो मया 'दन्त संप्राप्तो व्यसतं यज्ञदेव' इति चिन्तयित्वा भणितो राजा-देव !
 राजधर्मोऽयम्, मज्जापरिशेषसमुद्यतस्य नास्ति दोषो देवस्य । यज्ञदेवमूलमुद्धिमपि गत्रेयतु देवः, न तस्मिन् महाभुभाने अनाचरणं
 संभाष्यते । राजा भणितम्-गत्रेयिता मूलमुद्धिः, कथितं भगवत्या-सर्वस्वितम्' इति । कथितं देवताकथितं राजा ।
 शिष्यं च मे विये तत्र योगप्रकाशनेन इति भणित्वा कथितो यज्ञदेवकथिततुचान्तः । ततो मया चिन्तितम्-दन्त क्रियेत्तस्मंभाषणायम् ।

आभोऽङ्ग इमं चइयरमोहिणा समुप्पन्ना ममोवरि नयरदेवयाए अणुक्कम्पा । आवेसिउण रायज्जणिं साहियं जहट्टियमेव एवं तीए
 राइणी । भणिओ य राया-इमाए मइलणाए अमुग्गिमा नदरुज्जाणासन्ने नग्गोहपायवे उब्बन्धणेण अत्ताणयं परिच्चइउं ववसिसिओ चक्क-
 देवो । ता लहुं निवारेहि, तं सम्मानिउण य पवेसेहि नयरं ति । तओ कोहनेहाउलयाए संकिण्णं रसमणुहवन्तो राया 'अरे गेण्हह
 दुरायारं जन्नेदं' ति आइसिउण पहाणवारूयासुहो समं अहासन्निहियपरियणेणं तुरियतुरियं निगओ नयराओ, पत्तो य नयरुज्जाणं ।
 दिट्ठो य अहं राइणा नग्गोहपायवसाहागओ उत्तरीयनिवद्धपासम्मि ढोइयाए सिरोहराए अत्ताणयं पवाहिउकामो ति । तओ सो दूरओ
 चेय संभमाइमयनिव्वडियसारं 'भो चक्कदेव ! मा साहसं मा साहसं' ति भणमाणो भिग्घयरतल्लियाए वारूयाए समल्लीणो पायवस-
 मीं । मयमेव अवणीओ पासओ, गेण्हउण य करम्मि ठाविओ अहं तेण वारूयापट्टियाए ! भणिओ य सचहुमाणं-भो सत्थवाहपुत्त !

नगरदेवनामसमाम्ने न्यग्रोधपादये उद्धम्ययामि आत्मानमिति चिन्तयित्वा प्रवृत्तो न्यग्रोधसमीपम् । अत्रान्तरे च कथंचिद्वाभोग्येमं
 व्यतिकरमयधिना समुत्पन्ना ममोपरि नगरदेवताया अनुक्कम्पा । आवेश्य राजजननीं कथितं यथास्थितमेव एवं तथा रात्रः । भणितश्च
 राजा-अनया मलीनतया अमुक्स्मिन् नगरोद्यानासन्ने न्यग्रोधपादये परित्यस्तुं व्यवसितश्चक्रुदेवः । ततो लघु निवारय,
 तं सम्मान्य च प्रवेश्य नगरमिति । ततः क्रोधस्नेहाकुलतया संकीर्णं रसमनुभवन् राजा 'अरे गृहीतं दुराचारं यज्ञदेवं' इत्यादिश्य
 प्रधानहस्तिग्यारुढः समं यथान्निहितपरिजनेन त्वरितत्वरितं निर्गतो नगरान्, प्राप्तश्च नगरोद्यानम् । हृष्टश्चाहं राक्षान्यग्रोधपादपशा-
 गागत उत्तरीयनिवद्धपादो द्वीकृतया शिरोधरया आत्मानं प्रवाचितुकाम इति । ततः स द्रुत एव संभ्रमानिशयनिर्वर्तित्सारं 'भोश्चक्र
 देव ! मा साहसं मा साहसम्' इति भणन् शीघ्रतरतर्जितया हस्तिन्या समालीनः पादपसमीपम् । स्वयमेवापनीतः पाशकः, गृहीत्वा च
 परे म्यापितोऽहं हस्तिनीपृष्ठे । भणितश्च सचहुमाणम्-भोः सार्थवाहपुत्र ! युक्तं नाम भवतो मयाऽपि पृष्टस्य सद्भावाऽकथनम् ? । ततो

ज्ञाओ य मे तं पद बहुमाणो, पणमिओ य सो मए, धम्मलाभिओ य तेणं उवविट्ठो तस्स पायमूले । पुच्छिओ भयवं मव्वदुक्खवि-
उडणममट्ठं धम्मं । माहिओ भगवया खमाहगो साहुधम्मो । तं च सुणमाणस्स समुप्पन्ना देवविइपरिणई, पवड्डमाणसंवेगस्स जाओ
भवविरागो । चिन्तियं च मए-अलं संसारपवड्डणामेत्तफलेणं इमिणा परिकिल्लेसेणं, पवज्जाओ पव्वज्जे ति ॥

एत्थन्तरम्मि य गलिओ कम्मसंघाओ, पयलिया बन्धणद्धिई, विहावियं अत्तविरियं, समुप्पन्ना सव्वविइपरिणइ ति । कहाव-
माणे य विन्नसो मए भयवं गुरू । अणुगियहीओ अहं भयवया, विरत्तं च मे चित्तं भवपयञ्चाओ, ता आइसउ भयवं हिं मए कायन्नं ति ।
तओ तेण गुय(या)मयनाणिणा मम भावं वियाणिऊण भणियं-जुञ्जइ भवओ महापुरिमसेवियं ममणत्तणं काउं ति । तओ मए तस्स समी-
वम्मि चैव पवन्नं समणत्तणं, परित्रालियं च विहिणा । तओ अहाउयं पालिऊग कालमासे कालं किञ्चा देहं चइऊण नवसागरोयमाऊ
वेमाणियत्ताए उववन्नो म्हि वम्मलोए, इयोरो वि य जन्नदेवो तिमगागरोवमठिई सक्करप्पभाए नारगो चि । तओ अहमहाउयं पालिऊण

नति यट्टमानः, प्रणतश्च स मया, धर्मोत्थाधितश्च तेन, उपविष्टस्तस्य पादमूले । पृष्ठो भगवान् सर्वदुःखचिकुट्टनसमर्थे धर्मम् । कथिनो
भगवता श्रमार्थकः साधुधर्मः । तं च शृण्वतः समुत्पन्ना देवविरतिपरिणतिः, प्रवर्धमानसंवेगस्य जातो भवचिरागः । चिन्तितं च
मया-प्रलं संसारप्रपञ्चमाप्रफलेन अनेन परिप्लेशेन, प्रपचामहे प्रवज्ज्यामिति ।

धम्रान्तरे च गलितः कर्मसंघातः, प्रचलित्वा बन्धनस्थितिः, पिभावितमालमर्थीयेण, समुत्पन्ना सर्वविरतिपरिणतिरिति । कथाऽ-
यगाने च विससो मया भगवान् गुणः । अनुगृहीतोऽहं भगवता, विरत्तं च मे चित्तं भवप्रपञ्चान्, तत् अदिदशतु भगवान् किं मया
कर्तव्यमिति । ततस्तेन श्रुताश्रयज्ञानिना मम भावं विद्याय भणितम्-युज्यते भवतो महायुरुरसेचित्तं श्रमणत्वं कर्तुमिति । ततो मया
तस्य गभीरे एव प्रपञ्चं धमणत्तरम्, परिपालितं च निधिना । ततो यथाऽऽयुक्तं पालयित्वा कालमासे कालं कृत्वा वेदं त्यक्त्या न्य-

राया-देव ! मम एम अराहो खमीयउ, मुचउ जन्नदेवो । राइणा भणियं--सत्थवाहपुत्त ! न जुत्तमेयं, दुरायारो खु एसो, ता अन्नं विन्नदेहि ति । मए भणियं-देव ! अलमन्नेणं ति, जइ ममोवरि वह्णमाणो देवस्स, ता इमं चेव संघाडेउ देवो । राइणा भणियं--अ-
लण्णीययणो तुमं ति, तुमं चेव जाणासि । तओ मए 'देवपसाओ'त्ति भणिऊण निवडिओ(अ) चलणेसु सोयाविओ जन्नदेवो, पेम्मिओ य अहं राइणा नियगभरणं तओ सम्माणिऊण महया विभूईए गओ मभन्नं ति । जाओ य लोयवाओ, अहो ! जन्नदेवस्स जहन्नत्तं ।
गमुप्फन्नो य मे निज्वेओ । पंच्छ, ईइसाणं पि मित्ताणं ईइसो परिणामो ति । अहो ! अमारया संसारस्स, विचिच्चया कम्मपरिणईए,
दुइसग्गालि पाणिच्चिआणि । ता न याणामो किमेत्थ जुत्तं ति ॥

एत्थन्तरम्मि य ममागओ तत्थ युगिहियनामो अगिभूई नाम गणहरो । ठिओ य नयरुआणे । दिट्ठो मए वाहिरियागएणं ।

अथान्तरे चानीतो राजपुरीरैन्द्रा यज्ञदेवः, निवेदित्स्व राज्ञः । भणितं च तेन-अरे पतस्य जिह्वां छित्वा उत्पाटयत लोचने । चियण्णो यज्ञदेवः । ततो मया चरणयोनित्य चित्तो राज्ञ-देव ! ममैयोऽपराधः क्षम्यताम्, मुख्यतां यज्ञदेवः । राज्ञा भणितम्-सार्थवाहपुत्र ! न युज मेतद्, उराचारः गृह्येयः, ततोऽन्यद् विद्यापयेति । मया भणितम्-देव ! अलमन्येनेति, यदि ममोपरि बहुमानो देवस्य, तत इदमेव मंगादयतु देवः । राज्ञा भणितम्-अल्लुनीयचनस्वमिति, त्वमेव जानासि । ततो मया 'देवप्रस्तादः' इति भणित्वा, निपत्य चर जयो, मोचितो यज्ञदेवः, प्रेरितश्चाहं राज्ञा निजभयनं ततः सम्मान्य महत्या विभूत्या गतः स्वभयनमिति । जातश्च लोकादाः, अहो यज्ञदेवस्य जयन्यत्यम् ! ममुपपन्नश्च मे निवेदः । पश्य, ईदृशानामपि मित्राणामीदृशः परिणाम इति । अहो ! असारता संनारस्य, विचि-
द्रा र्ममरिणत्या, दुर्लक्ष्याणि प्राणित्तानि । ततो न जानीमः किमत्र युक्तमिति ॥

अथापतरे च ममागतमन्त्र मुशुदीननामा अग्निभूतिनाम गणधरः । स्थितश्च नगरोद्याने । दृष्टश्च मया वहिरागतेन । जातश्च मे ते

च ममाणागारमणुगरिन्तं, गवेसाविषं माणुसं जाव गव्यमेव धरइ, नधरं चन्दकन्ता मे भारिया अवहड सि । तओ समुपपत्ता मे अरइ,
 जाया य चिन्ता-हा ! कहं सा तवस्मिणी ममादिद्विविओगा पाणे धारिस्सइ सि । एरधन्तरम्मि य भणिओ देवममाभिहाणेणं बुद्ध
 माहणेणं-गत्थवाहपुत्त ! मा संतप्य ! पुणो वि एयम्मि चैव विसए मिरित्थलाभिहाणाओ सन्निवैमाओ एवं चैव सवरैहिं अवणीओ
 जणो आमि । सो निरवसेसो अखण्डियचरित्तमव्यस्सो महया दधिणजाएण सुक्को सि । तओ अहं एयमायणिऊण अइकन्तेसु
 कइययदिल्लेसु गभूमिगुवगएसु सवरैसु अणहगदुइओ घेत्तूण सव्वसारं दधिणजायं सुमणिद्धसंभियं च पाहयं पयड्डो चन्दकन्तावि
 भोमम्यणनिमित्तं ति ॥

इयो य तीए मम त्रिओगविहुगए चारित्तखण्डणामद्धिणीए य कहिचि सुणणगामासन्नहृवयडावामियाए सवरवाहिणीए निमाचर-
 मसमयम्मि, पयत्ते य पयाणगकोलाहले पेरन्तरखणवावारेसु सवरसंघाएसु जीवियनिरवेवखाए तम्मि चैव जिण्णकूत्रम्मि पमाहिओ
 कारमनुकुर्वत्, गत्रैयितं माणुरं यावासवमेय धरन्ति, नवरं चन्द्रकान्ता मे भार्या अपहृतेति । ततः नसुत्पन्ना भेऽरतिः, जाता च चिन्ता-
 हा । कथं सा तपस्विनी ममाद्यष्टविओगा प्राणान् धारयिष्यतीति । अत्रान्तरे च भणितो देवशामाभिधानेन शुद्धव्यासनेन-सार्धंवाहपुत्त !
 मा संतपयस्व । पुनरपि पत्तस्मिंशेय विपये थीर्यलाभिधानात् संनिवेशान् पयमेव शवरैरपनीतो लून आसीत्, स निरवशेनोऽग्गमित्तु-
 त्तयारिऽरसयंभो महता दधिणजातेन मुक्त इति । ततोऽहं एतदाकाण्यतिक्काःतेषु कतिपयदिनेषु रत्तभूमिसुपरहेषु सवरैषु कणहृक्कटितीथो
 गृहीत्या मयंसारं दधिणजातं गुरिल्लघसंभृतं च पथेयं प्रवृत्तश्चन्द्रकान्तायिमोक्षणनिमित्तमिति ॥

एतथ तथा मम वियोगयिथुग्या चारित्तरण्डनाऽऽशङ्क्या च कथंचित्त्वन्यमामामन्न रूपतटाद्योस्त्रितायां शरत्वादिन्यां निशाचरमम्मये,
 प्रयूत्ते च प्रयाणककोलाहले पर्यन्तरक्षणाध्यापूत्तेषु शवरसंघातेषु जीवितनिरपेक्षया तस्मिंशेय जीर्णहृपे प्रघादित आत्मा । पत्निता च

देवालीगात्रो जुओ समानो इहेय विदेहे गन्धिलानईविजय रयणपुरे नयरे रयणसागरस्त सत्थावाहस्त सिरिमईए भारियाए कुच्छिसि पुत्त-
 णाए उरगन्नो चि । इयरो नि य तओ नरगाओ उन्नद्विऊण आहेडगसुगओ भविय मरिऊग तिसागरोवमाऊ तत्थेन उववज्जिऊण तओ
 य उधयो नाणातिरिणु आहिण्डिऊण तत्थेन रयणपुरे तायधरदासीए नम्मयाभिहाणाए सुयत्ताए उववन्नो चि । उचियसमयम्मि जाया
 य अम्हे, पणा य बालमानं । पइट्टाणियाइं नामाइं, मज्झं चन्दसारो, इयस्स अणहगो चि । पत्ता य जोवणं । कओ मए दारसंगहो ।
 एरं च विमयागत्ता चिट्ठामो । पुव्वभवन्नभामओ य न इमस्स ममोतरि वञ्चनापरिणामो अवेइ । अनया य आगओ तत्थ मासकप्पविहारी
 भयरं विजयपदणायरिओ । पवन्नो य मए इमस्स पायमूले मात्रगधम्मो । अनया य तं पुरं दीहदण्डजत्तागए नरवइम्मि, गामन्तर-
 गणु अम्हेसु विन्दरेऊनायेण गयरसेणावइणा हयनिहयं काऊण आणीओ कोइ लोओ । सुयं च अम्हेहिं । समागया तं पुरं । दिइं
 गगरोपमातुरंमत्तिकत्तयेपन्नोऽस्मि ब्रामलोके, इत्तरोऽपि च यत्रवेयो त्रिसागरोपमस्थितिः शंकराप्रभायां नाररु इति । ततोऽह यथा-
 ऽऽतुः पाल्पिया वेयलोफात् च्युतः सन् इहैव विदेहे गन्धिलायतीविजये रनपुरे नगरे रलसागरस्य सार्थवाहस्य श्रीमत्या भार्यायाः
 इतो पुरंसेनापन्न इति । इत्तरोऽपि च ततो नारकादुद्वृष्य आवेटककुनुको भूत्वा मृत्वा त्रिसागरोपमायुस्तत्रैवोपपद्य ततश्चोद्बृत्तो
 गन्नापिंशु आदिण्डुत्त तत्रैव रनपुरे तात्तयुहवास्यां नमंदाऽभिधानायां स्तुतवेनोपगत इति । उचितसमये जातो च थावाम्, प्रातो च
 यान्भानम् । प्रतिष्ठापिते नामनी, मम चन्द्रमारः, इतरस्य अणहक (अनयक) इति । प्रातो च योधनम् । कृतो मया दारसंगहः, एवं
 च त्रिययागन्नो निष्ठापः । पुरंभयान्यासतश्च तास्य ममोपरि वञ्चनापरिणामोऽपैति । अन्यदा च आगतस्तत्र मासकल्पविहारी भगवान्
 विजयपदंनानायः । मयत्रश्च मया अस्य पादमूले ध्यायकधर्मः । अन्यदा च तपुरं दीर्घदण्डयात्रागते नरपती, ग्रामान्तरगतेषु अस्मान्
 विन्ध्यरेनुनाना शयरमेनापन्तिना हतचिह्नं कृत्वाऽपनीतः कोऽपि लोकः । श्रुतं चास्माभिः । समागता तत्र पुरम्, इष्टं च श्मशाना

च ममाणागारमगुरिन्तं, गवेषाविद्यं माणुसं जाव सव्वमेव धरइ, नवरं चन्दकन्ता मे भारिया अवहड चि । तओ समुप्पन्ना मे अरइ,
 जाया य चिन्ता-हा ! कहं सा तवस्मिणी ममादिट्टविओगा पाणे धारिस्सइ चि । एत्थन्तरम्मि य भणिओ देवसम्मभिहाणेणं बुट्टु
 माहणेणं-मत्थवाहपुत्त ! मा संतप्प । पुणो वि एयम्मि चैव विसए म्पित्थलाभिहाणाओ सन्निवेसाओ एवं चैव सवरेहिं अयणीओ
 जणो आमि । सो निरवसेसो अखण्डियचरित्तमध्वस्सो महया दविणजाएण सुक्को चि । तओ अहं एयमायणिऊण अइक्कन्तेसु
 कइयदिण्णेतु मभूमिमुवगएसु सवरेसु अणहगइओ चेतूण सव्वसारं दविणजायं सुमणिद्धसंभियं च पाहेयं पयट्टो चन्दकन्तावि
 सोवयणनिमित्तं ति ॥

इयो य तीए मम पिओगविहुगए चारित्तखण्डणासङ्कीर्ये य कहिचि सुण्णगामासन्नकूवपडावासियाए सवराहिणीए नियार-
 मसमयम्मि, पवत्ते य पयाणगकोलाहले पेरन्तरवखणात्राद्वेसु सवरसंघाएसु जीवियनिरवेवखाए तग्गि चैव जिण्णकूवम्मि पवाहियो

कारमनुकुपैत्, गर्वपितं माणुसं यावात्सर्वमेव धरति, नवरं चन्द्रक्रान्ता मे भार्या अपहृतेति । ततः समुत्पन्ना मेऽरतिः, जाता च चिन्ता-
 हा ! कथं सा तपस्विनी ममादृष्टविधोगा प्राणान् धारयिष्यतीति । अत्रान्तरे च भणितो देवशर्मभिधानेन बुद्धमात्मणेन-सार्धंवाहपुत्र !
 मा संतप्यस्य । पुनरपि पतस्मिन्नेव विषये श्रीस्थलाभिधानात् संनिवेशात् पवमेय शर्वैरपनीतो जन आसीत्, स निरवशेषोऽखण्डि
 तचारिद्रसर्पेभ्यो महता द्रविणजातेन मुक्त इति । ततोऽहं पतदाकाण्यतिप्राग्तेषु पतिपद्यन्तिषु शर्वरेषु स्वभूमिसुपगतैषु शर्वरेषु ऋणदृष्टितीयो
 गृहीत्या सर्वमार द्रविणजातं सुरिन्धसंभृतं च पाथेयं प्रवृत्तश्चन्द्रक्रान्ताविमोक्षणनिमित्तमिति ॥

इतश्च तथा मम विभोगविधुरया चारियण्डनाऽऽशङ्कित्या च कथंचित्शून्यग्रामासन्नकृपतटावासितायां शर्वराहित्यां निशाचरमसमये,
 प्रपृत्ते च प्रयाणककोलाहले पर्यन्तरक्षणाध्यापृतेषु शर्वरसंघातेषु जीवितनिरपेक्षया तस्मिन्नेव जीर्णकूपे प्रवादित आत्मा । पतित्वा च

अप्पा । पडिया य जलमज्जे, न मया य जलप्पभावेणं । तओ तगगयं चैव पडिक्खवगमहिट्टिऊण चिट्ठिउमारद्धा । किञ्छपाणा य
 जीवियसेसेणं चैव जाव पाणे धारेइ, ताव पत्ता अग्हे तमुद्देशं । अणहगस्स वि य पुब्बभवनिमित्तओ तयत्थसंदरिसणओ य समुप्पन्नो
 ममोवरि वञ्चनापरिणामो । चिन्तियं च णेणं-‘कहमेसो वञ्चियच्चो’ त्ति । तओ सो अणेषयवियप्पसमाउलियहियओ अहं च सुद्धस-
 हावो त्ति एवं वचामो । पाहेयदविणजायाणि य पत्तेयं हत्थगोयराणि हवन्ति । अन्नया य मम हत्थे पाहेयं तस्स दविणजायं ति ।
 एवमणुगच्छमाणा पत्ता तमुद्देशं, जत्थ सा चन्दकन्ता चिट्ठइ । दिट्ठो य सो कूवो । एत्थन्तरम्मि य अन्थमिओ सहस्सरस्सी, लुलिया
 सञ्ज्ञा । तओ चिन्तियमणहणेणं-हत्थगयं मे दविणजायं, विजणं च कन्तारं, समासन्नो य पायालगम्भीरो कूवो, पवत्तो य अवराह-
 विवस्समच्छायगो अन्धयोरो । ता एयम्मि एयं पविस्वविऊण नियत्तामो इमस्स थाणस्स त्ति चिन्तिऊण भणियं च तेण-सत्थवाहपुत्त !
 धणियं पिवासाभिभूओ म्हि । ता निहालेहि एयं जिणक्खवं ‘किमेत्थ उदगं अत्थि, नत्थि’ त्ति ? । तओ मए गहियपाहेयपोडुलेणं

जलमध्ये, न मृता च जलप्रभावेण । ततस्तद्गतमेव प्रतिकूपकमधिष्ठाय स्थातुमारब्धा । कृच्छ्रमाणा च जीवितक्षेपेणैव यावत्प्राणान् धार-
 यति, तावत्प्राणावावां तमुद्देशम् । अणहकस्यापि च पूर्वभवनिमित्ततः तदर्थसंदर्शनतश्च समुत्पन्नो ममोपरि वञ्चनापरिणामः । चिन्तितं
 च तेन-कथमेव वञ्चयितव्यः’ इति । ततः सोऽनेकविकल्पसमाकुलितहृदयः, अहं च शुद्धस्वभाव इति एवं वजावः । पाथेयद्रविणजातानि
 च प्रायेकं हस्तगोचराणि भवन्ति । अथवा च मम हस्ते पाथेयं तस्य द्रविणजातमिति । एवमणुगच्छन्ती प्राप्ती तमुद्देशम्, यत्र सा
 चन्द्रकान्ता तिष्ठति । दृष्ट्य स कूपः । अत्रान्तरे च अरतमितः सहस्वरदिमः, लुलितासन्ध्या । ततश्चिन्तितमणहकेन-हस्तगतं मे द्रवि-
 णजातम्, विजनें च कान्तारम्, समासन्नश्च पातालगम्भीरः कूपः, प्रवृत्तश्चापराधविवरसमाच्छादकोऽन्धकारः । तत एतस्मिन् एतं
 प्रक्षिप्य निवर्तेऽस्मात्स्थानादिति चिन्तयित्वा भणितं च तेन-सार्थवाहपुत्र ! भृशं पिपासाऽभिभूतोऽस्मि, ततो निभालय एतं जीर्णकूपं

चेव निहालिओ कृतो । एत्थन्तरम्मि य सुविमत्थहियस्स लोयस्स विय मच्चू आगओ मम समीवमणहगो । सहगा पविसत्तो तम्मि
 अहमणहगेण, पडिओ य उदगमज्जे । नियत्तो य सो तओ विभागाओ । अहमपि य ससंभन्तो लग्गो पडिक्खगेअंदेसे । परासुद्धा
 य भयविहल्लला चन्दकन्ता थीमहापओ भयकायरा । भणियं च तीए 'नमो अरिहन्ताणं' ति । तओ मए पच्चभिन्नाओ सदो । ऊपसियं
 मे हियएणं । मणिया य सा 'अभयमभयं जिगामपरयाणं' ति । तीए वि य पच्चभिन्नाओ मे मदो । रोविउं पयत्ता, ममासायिया सा
 मए, पुच्छिया य द्युत्तन्तं । गाहिओ य तीए, मए वि य नियगो चि । मणियं च तीए-हा ! दुट्ट कयं अणहगेण । मए भणियं-
 सुन्दरि । न दुट्ट कयं, परमोनयारी ए मो महाशुभाओ, जं तुमं संजोइय ति । अप्पनिदाण य अइकन्ता रयणी, उग्गओ अंतु-
 माली । तओ मए दिन्नं चन्द्रकन्ताए पाहेयं । भणियं च तीए-'कहमहं तुमए अगहियम्मि गेण्हामि' चि । तओ मए नेहकायरं से
 हिययं कलिऊणमहाले चैव गहियं पाहेयं, भुत्तं च अग्हेहिं । तओ चिन्तियं मए-केण पुण उवाएण अग्हे इमाओ भवसमुदाओ विव

'किमत्र उदकमस्ति, नाग्नि' इति ? । ततो मया गृहीतगोधयोष्टुकेनैव निभालितः कूपः । अत्रान्तरे च सुचिध्वस्तद्वदयस्य लोकस्यैव
 मृग्युरागतो मम समीपमणहकः । मदसा प्रक्षितस्तस्मिन्नहमणहरेन, पतितश्चोदकममध्ये । निदुत्तञ्च स ततो विभागात् । अहमपि च
 तसंभ्रान्तो लम्बो प्रणिङ्गपरेकदेशे । परामृष्टा च भयविहलात्री चन्द्रकान्ता, शीम्बभायतो भयकातरा । भणितं च तथा 'नमोऽर्हद्भयः'
 इति । सा प्रत्यभिज्ञातः शब्दः, उच्छ्रंसितं मे ह्वयेन । भणित्ता च सा 'अभयमभयं जिगामनरतानाम्' इति । तथाऽपि च प्रत्यभि-
 ज्ञातो मम शब्दः । रोदितुं प्रयुत्ता, समागतमिना सा मया, पृष्टा च द्युत्तान्तम् । कथितश्च तथा, मयाऽपि च निजक (दुत्तान्तः कथितः)
 इति । भणितं च तथा-हा ! उच्छ्रु कृतमणहकेन । मया भणितम्-सुन्दरि ! न, दुष्टु कृतम्, परमोपकारी खलु स महाशुभायः, यत्तं
 संयोजिता इति । अल्पनिद्रयोश्चानिषाता रजनी, उद्गतश्चांशुमाली । ततो मया दत्तं चन्द्रकान्तायाः पाथेयम् । भणितं च तथा-'कथमदं

कृत्रमाओ उरुरिस्सामो चि । एवं च चिन्तयन्तानं कइवयदिणेसु स्वीणं प्राहेयं, पण्डा जीवियासा । जाया य मे चिन्ता-कहं पाविऊण
 जिणमयं अकाऊण पव्वज्जमकयत्थो मरिस्सामि चि । एत्थन्तरम्मि फुरियं से वामलोयणेणं, ममावि दाहिणेणं । जंपियं च तीए-
 अअपुत्त ! वामं मे लोयणं फुरियं'ति । तओ साहिओ से मए हिययसंकप्पो इयरचक्खुफुरणं च । समासासिया य एसा । सुन्दरि !
 इमेहिं निमित्तविसंसेहिं अवस्स अम्हाणं न चिरकलाणुसारी एस किलेसो, ता न तुमए संतप्पियन्वं ति । पडिस्सुयमिसीए । एवं च
 जाव अहोरत्तं निवसामो, ताव समागओ सवरायहाणीओ रयणपुरनिवासिणो नन्दिवद्धणाभिहाणस्स सत्थवाहस्स सन्तिओ रयणपुर-
 गामी चैय सत्थो चि । उयगनिमित्तं च समागया पुरिसा गहिऊण लम्बणा । दिट्ठाइं अम्हे इमेहिं । निवेइयं सत्थवाहस्स । कयम-
 च्चियापओणं समुत्तारावियाइं तेणं, पच्चभिन्नायाणि य । पुच्छियाइं वुत्तन्तं, साहिओ वित्थरेणं, विम्बिओ एसो, तओ पत्थियाइं रयणउरं जाव

त्वथ्यगृहोते गृहामि' इति । ततो मया स्नेहकातरं तस्या हृदयं कलयित्वा अकाले एष गृहीतं पायेयम् ; युक्तं चावाभ्याम् । नतश्चि-
 न्तितं मया-केन पुनरुपयेन ययमरमाद् भवसमुद्रादिव कूपकाडुरित्याव इति । एवं च चिन्तयतोः कतिपयदिनेषु शीणं पायेयम्,
 प्रनष्टा जीवितप्रा । ज्ञाता च मे चिन्ता-कथं प्राप्य जिनमतमकृत्वा प्रव्रज्यामस्तुतार्थो मरिष्यामि' इति । अत्रान्तरे स्फुरितं तस्या वाम-
 लोचनेन, ममामि वक्षिणेन । कथितं च तथा-'आर्यपुत्र ! वामं मे लोचनं स्फुरितम्' इति । ततः कथितः तस्या मया हृदयसंकल्प
 इतरच्युःस्फुरणं च । समाध्यासिता च पय । सुन्दरि ! परिनिमित्तचिरोपैरचश्यमावयोर्न चिरकालानुसारी एयः क्लेशः, ततो न त्वया
 संनतथ्यमिति । प्रतिश्रुतमनया । एवं च यावद्दोरात्रं निचसायः, तावत्समागतः शयररजथनीतो रत्नपुरनिवातिनो नन्दिवर्द्धनाभिधानस्य
 सार्धवाहस्य सक्तो रनपुरगाम्येव सार्धं इति । उदकनिमित्तं च समागता पुरुषाः गृहीत्वा लम्बजान् । दृष्टो आचामेभिः । निवेदितं सार्ध-
 याहस्य । कृतमश्चिक्कामयोगेण समुत्तारितो तेन, प्रत्यभिज्ञातो च । पृथो वृत्तान्तम्, कथितो विस्तरेण । विस्मित पयः, ततः प्रस्थितो

अदकन्तेसु पञ्चसु पयाणएसु परिवहन्ते सत्थे रायवत्तणीओ नाइदूरदेसभाए दिट्ठो कङ्कालमेत्तसेसो वामपासावडियदविणजाओ केसरिणा दी-
 वनिदावसमुवणीओ अणहगो ति । दविणोवलम्भेण पच्चभिन्नाओ अम्हेदि । तओ तं तद्दाविहविवागं पेच्छिऊण ससुप्पन्नो मे विवेगो, खओव-
 सममुवगयं चारित्तमोहणीयं । संजाओ सयलजीवलोयदुद्धो चरणपरिणामो । तओ अहं तद्दाविहपड्डमाणपरिणामो चेव आगओ सनयरं ।
 पयन्नो य जहाविहीए निजयवद्धणायरियसमीचे पव्वज्जं । अहाउयमणुवाल्लिऊण विहिणा य मोत्तूण देहं, उववन्नो सोलससागरोवमाऊ वेमा-
 णियत्ताए महासुकुम्पम्मि, इअरो वि य अणहगो सीहवावाइयसरीरो सत्तसागरोवमट्ठिई वालुगप्पहाए नारगो ति । तओ अहमहाउयं
 पालिऊण देवलोगाओ चुओ समानो इहेव जग्गुहीवे दीचे भारहे वासे रहवीरउरं नयरे नन्दिवद्धणस्स गाहावइस्स सुसुन्दरीए भारियाए
 कुञ्चिसि पुत्तत्ताए उववन्तो म्हि । इयरो वि तओ नरगाओ उव्वडिऊण विञ्झगिरिपव्वए अणेगसत्तवावायणपरो सीहत्ताए उववन्तो ।
 तओ सीहत्ताए उव्वडिऊण पुणो वि मारिऊण सत्तसागरोवमाऊ तत्थेव उव्वज्जिय तओ य उव्वट्ठो नाणातिरिएसु आहिण्डिय तत्थेव

रत्नपुरं थाददत्तकान्तेषु पञ्चसु प्रयाणकेषु परिवहति सार्धे राजवर्तनीतो नातिवृत्तेश्चभागे दृष्टः कदालमात्रशेनो वामपाश्चात्पतितद्रविण-
 जातः केसरिणा शीर्षनिद्रानशमुपनीतोऽनहक इति । द्रविणोपलम्भेन प्रत्यभिज्ञात आयाभ्याम् । ततस्तं तथाविधविपाकं प्रेक्ष्य ससुत्पन्नो मे
 विवेकः, शयोपशममुपगतं चारित्र्यमोदनीयम्, संजातः सकलजीवलोक्तुर्दुर्भद्रचरणपरिणामः । ततोऽहं तथाविधप्रवर्द्धमानपरिणाम पव
 भागतः स्थनगरम् । प्रपन्नश्च यथाविधि विजयवर्द्धनाचार्यसमीपे प्रयज्याम् । यथाऽऽयुष्कमनुपाल्य विधिना च मुञ्चथा वेदम्, उपरन्नः
 पोडशसागरोपमारुर्धमानियसतया महाशुक्ररूपे, इतरोऽपि चाणहकः सिद्धल्यापादितशरीरः सत्सागरोपमस्थितिवाल्लुकाप्रभायां नारक
 इति । ततोऽहं यथाऽऽयुः पालयित्वा वैचलोपात् व्युतः सन् इदं य जग्गुहीपे द्वीपे भारते वर्षे रथवीरपुरे नगरे नन्विवर्द्धनस्य गाथापतेः
 गुरुत्तुर्वर्या भार्यायाः पुक्षी पुत्रतयोपपन्नोऽस्मि । इतरोऽपि च ततो नरकादुद्बुल्य विन्यनिरिपर्वते शनैरुत्सत्त्व्यापादनपरः सिद्धतयो-

नगरे सोमसत्थवाहस्स नन्दिमईए भारियाए पुत्तत्ताए उववन्तो चि । उचियसमयम्मि जाया अग्हे, पत्ता बालभावं । पइट्ठावियाइं नामाइं-
मज्झं अणङ्गदेवो, इयरस्स धणदेवो चि । आवालभावओ जाया पिईं मम सभभावओ, इयरस्स कइवएणं । कुमारभावम्मि य पत्तो मए
देवसेणगुरुममीवे गव्वन्नुभासिओ धम्मो । पत्ता य जोव्वणं । सन्ते विय पुव्वपुरिसज्जिए दविणजाए अभिमाणओ 'किमणेण पुव्वपुरि-
सज्जिएणं' ति दव्वसंगहनिमित्तं गया रयणदीवं । विहत्ताइं रयणाइं, कया संजुत्ती, पयट्ठा नियदेसमागन्तुं । एत्थन्तरम्मि य पुव्वक-
यरम्मदोसेण चिन्तियं धणदेवेण-कहं पुणो वच्चियव्वो एस अणङ्गदेवो । वियप्पिया य तेणं अपणेगे मिच्छाधियप्पा । ठाविओ सिद्धन्तो ।
अवावइओ एस न तीए वच्चिउं ति, ता वावाएमि एयं । परिचिन्तिओ उवाओ 'भोयणे से विसं देमि' चि । अन्नया य
सत्थिमईसन्निवेसमणुपत्ताणं भोयणनिमित्तं गओ धणदेवो हट्टमगं । कारावियं च तेण भोयणं, पक्खत्तं च एगम्मि लइड्डुगे विसं ।
चिन्तियं च तेणं-एयं से दाहामि' चि । आगच्छन्तस्स अणेगवियप्पावहरियचित्तस्स संजाओ विवज्जओ । भोयणवेलाए गहिओ तेग

पपन्नः । ततः सिद्धतयोपपद्य पुनरपि सूत्या सप्तसागरोपमायुस्तत्रैवोपपद्य ततश्चोद्भुत्सो नानानिर्घृत्सो नगरे स्तोमस्तार्थ
याहंरय नग्दिमर्त्यां भार्यायां पुत्रतयोपपन्न इति । उचितसमये जातावाचाम्, प्राप्ती चालभावम् । प्रतिष्ठापिते नाम्नी-ममानङ्गदेवः, इतरस्य
धनदेय इति । आवालभावात् जाता प्रीतिर्मम सद्भावतः, इतरस्य कृतवेन । कुमारभावं च प्राप्ती मया देवसेनगुरुसमीपे सर्वं लभायितो
धर्मः । प्राप्ती च यौवनम् । सत्यपि पूर्वेपुरुषसमर्जिते द्रविणजाते अभिमानतः 'किमनेग पूर्वेपुरुषसमर्जितेन' इति द्रव्यसंग्रहनिमित्तं गतो
रत्नर्जिपम् । अर्जितानि रत्नानि, कृता संयुक्तिः, प्रवृत्सो निजदेशमगन्तुम् । अत्रान्तरे च पूर्वकृतकर्मदोषेण चिन्तितं धनदेवेन-कथं पुन
पञ्चयितव्य एवोऽनङ्गदेवः । विरुत्पिताद्य तेनानेके मिथ्याचिक्रपाः । स्थापितः सिद्धान्तः । अव्यापादित एष न पार्यते वञ्चयितुम् इति, ततो
व्यापादयामि पतम् । परिचिन्तितश्चोपायः 'भोजने तस्य विषं ददामि' इति । अन्यदा च स्वस्तिमत्सन्निवेशमनुमासयोर्भोजननिमित्तं

विमलदृगो, दिवो ममं च इयरो चि । पशुना अहं ज्ञान धेनवेलाए चेन धारिओ धणदेवो । तओ 'किमेयं ति' आउलीहूओ अहं
 ज्ञान किंहायव्वमूढो धेयकालं चिड्डामि, तात्र अच्युगयाए विमस्म विचित्तयाए कम्मपरिणामस्म उवरओ घणदेवो । जाया मे चिन्वा-
 'हा क्रेण उण पयं वधमियं' चि । तओ अमुणियचुत्तन्तो महाभोयाभिभूयमाणसो आगओ सनयरं । मिट्ठो बुत्तन्तो तस्स माणुमाणं ।
 विइण्णं च नेतिं अब्भहिययरं रयणजायं । सेसरयणजायं पि य जहाणुरूयं कुमलपत्रेत्ते निज्जिऊग तन्निव्वेएण चेन तयपपभिइमन्ना-
 यविममन्तो पवन्तो देवसेणापरियममीधे पव्वजं ति । परिवालिऊण अहाउयं विहिणा य मोत्तूण देहं पाणयम्मि कल्पे उन्नन्नो एणू-
 णीममाणोममाऊ देवो चि, इयरो विविमरणान्तरं पट्ठप्पभाए पुट्ठीए नममाणोममाऊ नारगो चि । तओ अहमहाउयं अणुवा-
 लिऊण चुओ ममाणो इहेव जग्गुहीवे दीवे पसए मेत्ते हत्थिणाउरे नयेरं हरिनिन्दिस्म गाहाइस्स लच्छिमदंए भारियाए कुन्डिसि

मणो धनदेवो घट्टमाणं । कान्तिं च तेन भोजनम्, प्रक्षिप्तं चैकस्मिन् लड्डुके विपम् । चिगित्तं च तेन- 'एतं तस्य दास्यामि' इति ।
 भाग्यतोऽनेकपिरुगापानत्रिसस्य संज्ञानो विपर्ययः । भोजनयेद्यायां तेन गृहीतो त्रिलङ्कः, इत्थं मयामितर इति । प्रभुकायायां
 मापरशोकथेत्त्यायोगेय न्नास्ति धनदेवः । ततः 'किमेत्' इति आह्वयोभूतोऽहं यान्तिककर्तव्यमूढः स्तोत्रकालं तिष्ठामि, तावद्व्युप्रतया
 विपस्य विचित्रतया कर्मपरिणामशयोगस्तो धनदेवः । ज्ञाना मे चिन्ता-हा! केन पुनरेतद् व्यवमितम् इति । ततोऽज्ञानतृप्तान्तो महाशो-
 काग्निभूतमाना आगतः सनगदम् । दिवो वृत्तान्तस्तस्य मानुषाणाम् । यितीर्णं च तेभ्योऽधिकतरं रत्नज्ञातम् । शेरत्तलज्ञानमपि च
 यथागुरूं कुरात्ययं नियुज्य तद्विधेयं तत्रभृति अज्ञातविषयमत्रः प्रपन्नो देवसेनान्यार्थमर्मापे प्रमज्यामिति । परिपाल्य यथाऽऽयुवि-
 धिना च सुस्रया धेत्तं प्राणते कल्पे उगपस्य पकोनविशतिसागोपमायुर्देव इति, इतरोऽपि नियमरणान्तरं पट्टप्रभायां पृथिव्यां नयसा
 मरोपमायुर्नाटक इति । ततोऽहं यथाऽऽयुच्युपाल्य च्युतः सन् इहेव जग्गुहीये धेयेरं देवसेने क्षेत्रे एस्सिनापुरे नगरे हत्थिन्वेगांधारते-

नये सोमसतथवाहस नन्दिमईए थारियाए पुत्ताए उववन्तो चि । उचियसमयम्मि जाया अम्हे, पत्ता बालभावं । पइट्टावियाइं नामाई-
मज्झं अणङ्गदेवो, इयरस्स धणदेवो चि । आबालभावओ जाया पिई मम सञ्भावओ, इयरस्स कइवएणं । कुमारभावम्मि य पत्तो मए
देवसेणगुरुसमीवे मव्वन्नुभासिओ धम्मो । पत्ता य जोव्वणं । सन्ते विय पुव्वपुरिसञ्जिए दविणजाए अभिमाणओ 'किमणेण पुव्वपुरि-
सञ्जिएणं' ति दव्वसंगहनिमित्तं गया रयणदीवं । विट्ताइं रयणाइं, कया संजुत्ती, पयट्टा नियदेसमागन्तुं । एत्थन्तरम्मि य पुव्वक-
यकम्मदोसेण चिन्तियं धणदेवेण-कहं पुणो वञ्चियव्वो एस अणङ्गदेवो । वियप्पिया य तेणं अपणेगे मिच्छावियप्पा । ठावियो सिद्धन्तो ।
अवावाइओ एस न तीए वञ्चिउं ति, ता वावाएमि एयं । परिचिन्तिओ उवाओ 'भोयणे से विसं देमि' ति । अन्नया य
सत्थिमईसन्निधेसमणुपत्ताणं भोयणनिमित्तं गओ धणदेवो हट्टमगं । कारावियं च तेण भोयणं, पक्खित्तं च एगम्मि लइड्डुगे विसं ।
चिन्तियं च तेणं-एयं से दाहामि' चि । आगच्छन्तस्स अपणेगवियप्पावहरियचित्तस्स संजाओ विवज्जओ । भोयणवेलाए गहियो तेग

पपन्नः । ततः सिद्धयोपपन्न पुनरपि मृत्वा सससागरोपमायुस्तत्रैषोपपन्न ततश्चोद्दृष्टो नानातिर्थेषु आहिण्ड्य तत्रैव नगरे सोमसार्थं
चाहंस्य नदिमत्यां भार्यायां पुत्रतयोपपन्न इति । उचितसमये जातावावाम्, प्राप्नो बालभावम् । प्रतिष्ठापिते नाम्नी-ममानङ्गदेवः, इतरस्य
धनदेव इति । आबालभावात् जाता प्रीतिर्मम सद्भावतः, इतरस्य कैतयेन । कुमारभावं च प्राप्नो मया देवसेनगुरुसमीपे सर्वेभ्रापित्तो
धर्मः । प्राप्नो च योधनम् । सत्यपि पूर्वपुरुषसमञ्जिते द्रविणजाते अयिमानतः 'किमनेन पूर्वपुरुषसमञ्जितेन' इति द्रव्यसंप्रद्वनिमित्तं गतो
रत्नहीणम् । अङ्गितानि रत्नानि, कृता संयुक्तिः, मृष्टो निजदेशमागन्तुम् । अग्रन्तरे च पूर्वकृतकर्मदोषेण चिन्तितं धनदेवेन-कथं पुन
धञ्जयितव्य एगोऽनङ्गदेवः । चिकन्धिपताद्य तेनानिके मिथ्याविकल्पाः । स्थापितः सिद्धान्तः । अव्यापादित एव न पार्यते वञ्चयितुम् इति, ततो
व्यापाद्यानि पतम् । परिचिन्तितश्चोपायः 'भोजनें तस्य वियं ददामि' इति । अन्यथा च स्वस्तिमत्सन्निवेशमनुप्राप्तयोर्भोजननिमित्तं

एतो, न य मुणइ जहद्वियं णे कोइ चवहारं । ता किं अवलम्बामि ? । अहवा एयमि परिपन्थगे न मे अलिषवपणं निव्वहइ । ता वायापमि एयं । तओ 'जमहं भणिस्सामि, तं चेष अग्घिस्सइ' ति संपहारिज्जण पारद्वो तेण समुयारो । काराविओ महन्तो पामाओ, उवरिभूमिभाए य तस्स अणियमियखीलजालो निज्जहूगो । चिन्तियं च तेणं । वीरेद्वं पासायपवेमनिमित्तं निमन्तिज्जण दंसेमि से निज्जहूगं । तओ सो रम्मदंसणीययाए निज्जहूगस्स सहसा आरोहइस्सइ । तओ य तन्निवडणेण निवडिओ समाणो न भविस्सइ चि । एवं च षए समाणे लोयवाओ वि परिहरिओ होइ । संपादयं तेण जहागमीहियं । भुत्तत्तरकालमि य आहूढा दुवे वि अम्हे सपरिवारा पासायं । एत्थन्तरंमि य पणड्डा से मई । मम दंमणनिमित्तं केवली चेवाहूढो निज्जहूगं । जाव य नारोहामि अहयं, ताव निवडिओ । हाहारवं करंमाणो समोहण्णो अहयं जाव दिट्ठो पथच्चमुवगओ दोणगो चि । समुष्पन्नो मे निव्वेओ । चिन्तियं मए । धिररथु जीवलोयस्स, एवमवसाणं संसारचेट्ठियं । तओ अहं तस्म मयकिचं काऊण तन्निवेएण चेष पडिचन्नो माणभङ्गगुल्लगमीवे

तेन-अर्जित प्रभूतं द्रविणजातम्, भागिकथ यीन्देय पतम्य, ततः केन पुनरुपायेन पञ्चितव्य पपः, न च जानानि गथास्थितमाप्तयोः कोऽपि व्ययद्यारम् । ततः क्रिमयल्लभे ? । अथवा पतस्मिन् परिपन्थिनि न मेऽश्रीकृत्तचनं निर्यदति, ततो व्यापारयान्येतत् । ततो 'यदत्तं मणि'यामि, तदेव अर्हियति' इति संप्रधायं प्रारब्धस्तेन समुपचारः । धारितो मदान् प्रासादः, उपरि भूमिभाने च तस्य अनियमितश्रीकृत्तजालो निर्युद्धकः । चिन्तितं च तेन-यीरक्षेयं प्रासादप्रवेशनिमित्तं निमन्त्य दर्शयामि तस्य निर्युद्धकम् । ततः स रम्यदर्शनीयतया निर्युद्धकस्य सहसा आरोषयति । ततश्च तद्भिगततेन निपतितः सन् न भविष्यति (अधिष्यति) इति । एवं च तुले सति लोकयादोऽपि परिषुक्तो भवति । संपादितं च तेन यथागमीहितम् । भुगोत्तरपाले चाहूढो द्रायणि भावां मयस्सिगारो प्रासादम् । अथानरे च प्रणष्टा तरय गतिः । मम दर्शननिमित्तं केवल एवाहूढो निर्युद्धकम् । यावद्य नारोदागम्यदं नापन्निपत्तिनः । हाहारवं कुर्वन् समन्तीणींऽहं यावद्-

पुत्रताए उग्रन्त्रो । इयरो वि तओ नरगाओ उव्वद्विय उरगत्तणं पाविऊणमणेगसत्तवावायणपरो दावाणलदड्ढुदेहो मरिऊण तीए चेव पङ्कप्पभाए पुढवीए किंचूणदससागरोवमाऊ नारगो होऊण तओ उव्वडो, तिरिएसु आहिण्डिय तम्मि चेव हरिथणाउरे इन्दनामस्स शुद्धसेट्टिस्स नन्दिमईए भारियाए कुच्छिसि पुत्तत्ताए उव्वन्नो चि । उचियसमयम्मि जाया अम्हे । पइड्ढाधियाई नामाई-मज्झं धीरदेवो, इयरस्स द्रोणगो चि । पत्ता य कुमारभावं, समप्पियया य लेहायरियस्स । जाया य अम्हाणं पुव्ववणिया चेव पिई । तओ गहियकला-कलावेणं मए पड्डिवन्नो माणभङ्गगुरुसमीचे जिणदेसिसो धम्मो, ममोवयारवञ्चणकुसलेण दव्वओ द्रोणएणावि । तओ य मे धम्मा-पुराएण तप्पभिई तं पइ समुप्पन्ना थिरयरा पिई । समप्पियं से पभूयं दधिणजायं । भणिओ य एसो-‘ववहरह अणिन्दिएण मग्गेण’ । तओ सो वनहरिउमारद्धो । विहतं च तेण पभूयं दधिणजायं । एत्थन्तरम्मि पुव्वकययम्मवासणादोसेण जाओ से ममोवरि अहिगो वञ्चनापरिणामो । चिन्तयं च तेणं-अब्जियं पभूयं दधिणजायं, भागिओ य धीरदेवो एयस्स, ता केण उण उवाएण वञ्चियव्वो

लेश्मीमत्या भार्यायाः कुशो पुत्रतयोपपन्नः । इतरोऽपि ततो नरकादुद्वृत्त्य उरगत्यं प्राप्यानेकसत्त्वव्यापादनपरो दावानलदग्धदेहो मृत्वा तस्यामेव पंकजमायां गृथित्यां किञ्चिद्गुणदशसागरोपमायुनारको भूत्वा तत उद्बृत्तः, तिर्यक्षु आहिण्डय तस्मिन्नेव हस्तिनापुरे इन्द्रनाम्नो पृथ्वेत्रष्टिनो नन्दिमत्या भार्यायाः कुशो पुत्रतयोपपन्न इति । उचितसमये जातावाचाम् । प्रतिष्ठापिते नाम्नी-मम धीरदेवः, इतरस्य द्रोणक इति । प्राप्नो च कुमारभावम्, समर्पितो च लेयाचार्यस्य । जाता चाचयोः पूर्ववर्णिता एव प्रीतिः । ततो गृहोत्कलाकलापेन मया प्रति-पन्नो मान्यद्गुरुसमीपे जिन्नेदशितो धर्मः, ममोपचारवञ्चनाकुशलेन द्रव्यतो द्रोणकेनापि । ततश्च मे धर्मानुरागेण तत्प्रभृति तं प्रति ममुत्पन्ना स्थिरतरा प्रीतिः । समर्पितं तस्य प्रभूतं द्रधिणजातम् । भणितश्च एषः-व्यवहरत अनिन्दितेन मांसेण । ततः स व्यवहर्तुमा रण्यः । अर्जितं च तेन प्रभूतं द्रधिणजातम् । अनन्तरे पूर्वकृतकर्मवासनादोयेण जातस्तस्य ममोपरि अधिज्ञो वञ्चनापरिणामः । चिन्तितं

जाया य उचियसमर्णं । पइद्वावियं च से नामं नन्दयन्ति ति । पत्ता य जोव्वणं, विइण्णा य मज्झं । निव्वत्तिं पाणिगहणं । समु-
 प्पन्नो य मे तं पइ सिणेहो, तीए वि य तहेव । एवं च विसयसुहसणुहवन्ताणं गओ कोइ कालो । पुव्वकयकम्मदोसेण य से ममोचरि
 वच्चणापरिणाओ नावेइ, जेण समप्पियसच्चघरसारा वि मायाए ववहरइ । साहियं च मे परियणेणं, न उण पत्तियामि ति । अब्बया
 य साहियं मे तीए । जहा पणट्टं सब्बसारं कुण्डलजुयलं । तं पुण संयं चेव अवहरिउण समाउलीभूया । भणिया य तओ मए ।
 सुन्दरि, थेवमेयं ति, किमेइहमेत्तेणं संरम्भेण । अन्नं ते कुण्डलजुयलं कारावेमि । कारावियं कुण्डलजुयलं । अइक्कन्तेसु कइवयदि-
 पोसु अब्भङ्गणवेलाए समप्पियं से नामाङ्कियसुद्धारयणं, संगोवियं च तीए निययाभरणकरण्डए । वत्ते य ण्हाणभोयगसमए काऊगम-
 झरायं परिणेण्डिउण तग्गोले असंजायासंकेण चेव तओ करण्डगाओ सइं चेव गहियं मए सुद्धारयणं । दिट्ठं च पुव्वनट्टं सब्बसारं कुण्ड-
 लजुयलं । जाया य मे चिन्ता 'किमेयं पुणो लद्धं' ति । एत्थन्तरंमि ससज्झसा विय आगया नन्दयन्ती । दिट्ठं च तीए मज्झ हत्थंमि

चोचितसमयेन । प्रतिष्ठापितं च तस्या नाम नन्दयन्ती इति । प्राप्ता च शौचनम्, वितीर्णां च मह्यम् । निर्वर्तितं पाणिग्रहणम् । समु-
 त्यज्ज मे तां प्रति स्नेहः, तस्या अपि च तथैव । एवं च विषयसुखमनुभवतोर्गतः कोऽपि कालः । पूर्वकृतकर्मदोषेण च तस्या ममोपरि
 यच्चनापरिणाओ नापैति, येन, समर्पितसर्वगृहसाराऽपि मायया व्यवहरति । कथितं च मम परिजनेन, न पुनः प्रत्येमीति । अन्यद्वा च
 कथितं मे तथा, यथा-प्रनष्टं सर्वसारं कुण्डलयुगलम्, तत्पुनः स्वयमेवापहृत्य समाकुलीभूता । भगिता च ततो मया-सुन्दरि ! स्तो-
 कमेतदिति, किमेदायन्मात्रं संरम्भेण ? । अन्यत्ते कुण्डलयुगलं कारयामि । कारितं च कुण्डलयुगलम् । अतिक्रान्तेषु कतिपयदिनेषु
 अभ्यङ्गनवेलायां समर्पितं तस्य नामाङ्कितं मुद्रारत्नम्, संगोपितं च तथा निजकाभरणकरण्डके । वृत्ते च स्नानभोजनसमये कृत्वाऽङ्गरागं
 परिगृह्य ताम्बूलमसंजाताशुद्धेण्य ततः करण्डकात् स्वयमेव गृहीतं मया मुद्रारत्नम् । इष्टं च पूर्वनेष्टं सर्वसारं कुण्डलयुगलम् । जाता

समणलिङ्गं । परिचालिऊण अहाउयं उववन्नो हेट्टिमोवरिमगेवेज्जाए किंचूणपणुवीससागरोवमाऊ देवो; इयरो वि दोणओ तहाविहरुह-
ज्झाणोवगओ धूमप्पभाए पुढवीए दुवालससागरोवमाऊ नारगो चि ॥ तओ अहं सुराउयमणुभुञ्जिऊण चुओ समाणो इहेव जम्बुद्वीवे
दीवे एत्थ चेव विजए चम्पावासे नयरे माणिभदस्म सेट्टिस्स धारिणीए भारियाए कुच्छित्ति पुत्ताए उववन्नो; जाओ य उच्चियसम-
एणं । पइट्ठाविंयं मे नामं पुण्णभदो चि । पढमं च किल मए घोसमुच्चारयन्तेण 'अमर' चि संलचं । अओ दुइयं पि मे नामं अमरगुत्तो
त्ति । सावयगिहुप्पत्तीए य आ वालभावाओ चेव पवन्नो मए जिणदेसिओ धम्मो । एत्थन्तरंमि य इयरो वि तओ नरगाओ उव्वट्टि-
ऊण सयंभुरमणे समुद्दे महामच्छो भविय अचन्तपावदिट्ठी मओ समाणो तीए चेव धूमप्पभाए दुवालससागरोवमाऊ चेव नारगो होऊग
उव्वट्ठो समाणो नाणातिरिएसु आहिण्डिय तंमि चेव नयरे नन्दावत्तस्स सेट्टिस्स सिरिनन्दाए भारियाए कुच्छित्ति धूपत्ताए उववन्नो

दृष्टो पञ्चावसुपगतो द्रोणक इति । समुत्पन्नो मे निवेदः । चिन्तितं मया-धिगस्तु जीवलोकस्य, पचमवसानं संसारत्रेष्टितम् । ततोऽहं
तस्य मृतशतं कृत्वा तद्विवेदेनैव प्रतिपद्यो मानभङ्गशुरुसमीपे श्रमगलिङ्गम् । परिपाल्य यथाऽऽयुरुपपन्नोऽधस्तनोपरितनश्रैवेयके किञ्चि-
दूनपञ्चविंशतिसागरोपगयुद्धैः, इतरोऽपि द्रोणकरतथाचिधरोद्ग्यानोपगतो धूमप्रभायां पृथिव्यां द्वादशसागरोपमायुर्नारक इति । ततोऽहं
सुपयुत्सुन्य च्युतः सन् इहैव जम्बूद्वीपे द्वीपे अत्रैव विजये चम्पावर्षे नगरे माणिभद्रस्य श्रेष्ठिनो धारिण्या भायायाः कुक्षौ पुत्रतयो-
परदः, जालत्र्योचितसमयेन । प्रतिष्ठापितं मे नाम पूर्णभद्र इति । प्रथमं च किल मया घोपमुच्चारयता 'अमर' इति संलपितम्, अतो
द्वितीयमपि मे नाम अमरगुप्त इति । श्रावकगृहोत्पत्त्या च आ वालभावादेव प्रयत्नो मया जिनदेशितो धर्मः । अत्रान्तरे च इत्तोऽपि ततो
नरकादुदघृत्य स्वयंभूरमणे समुद्रे महामत्स्यो भूत्या अत्यन्तपापदृष्टिर्मृतः सन् तस्यामेव धूमप्रभायां द्वादशसागरोपमायुरेव नारको
भूत्वा उदघृतं सन् नानातिर्यंशु आहिण्डय तस्मिन्नेव नगरे नन्दावत्तस्य श्रेष्ठिनः श्रीनन्दाया भायायाः कुक्षौ दुहितृतयोपपन्नः, जाता

अकन्दणविलवणवावडस्स मे परियणस्स विमुक्खा जीविणं, कयं से उद्धदेहियं। तओ अहं तन्निव्वेएणं चेव पवड्डुमाणसंवेगो 'धिरत्थु जीवल्लोयस्स' ति परिचिन्तिऊण य असारं चहडण किल्लेसायासकारिणं सङ्गं पवन्नो पव्वज्जं ति। सा उण तवस्सिणी तहा मरिऊण ससुप्पन्ना तमप्पहाभिहाणाए नरयपुढवीए। आउं च से इगवीसं सागरादं। एयं मे चरियं ति ॥ एयं च सोऊण संजाओ रायनायराणं निव्वेओ। पुच्छियं च राइणा। भयवं, को उण तीए भवओ य परिणामो भविस्सइ?। भयवया भणियं। तीसे अणन्तंसंसारानवसाणे सुत्ती, मम उण इहेव जम्मे ति ॥

तओ अहमेयमाथणिऊण तस्स चेव भयवओ समीधे अपेयनायरजणपरिगओ पवन्नो पव्वज्जं। एयं मे विसेमकारणं ति ॥

गीहहुसारेण भणियं-सोहणं ते निव्वेयकारणं। अहं कइगइसमावन्नरुवो उण एस संसारो, किविसिद्धाणि वा इह सारीरमाणसा- इति शब्दायिता गारुडिकाः। दृष्टा च तेः। विपण्णाश्च ते। मणितथ्य तेः-सार्थयाहपुन। कालदृष्टा यत्तु एषा, न गोचरा मन्त्रस्य। ततो न कुपितत्वं त्वयेति भणित्वा निर्गता गारुडिकाः। तत आकन्दनविलपनव्यापृतस्य मे परिजनस्य विमुक्ता जीवितेन, कृतं तस्योर्ध्वदे- द्विरुम्। ततोऽहं तन्निव्वेनेव प्रथर्धमानसंवेगो 'धिगस्तु जीवल्लोकस्य' इति परिचिन्त्य च असारं त्यक्त्वा कल्लेसायासकारिणं सङ्गं प्रपन्नः प्रज्यामिति। सा पुनः तपस्विनी तथा मृत्या समुत्पन्ना तमःप्रभाभिधानायां नरकपृथिन्याम्। आयुश्च तस्या पराविशतिः लागराणि। पतन्ने चरितमिति ॥ पतञ्च श्रुत्वा संजातो राजनागराणां निवेदः। पृष्टं च राज्ञा-भगवन्! कः पुनस्तस्याः भवतश्च परिणामो भवि- व्यति। भगवता भणितम्-तस्या अन्तलंसारायसाने मुक्तिः, मम पुनरिदंैव जन्मनिति ॥

ततोऽहमेतदाकण्यं तस्यैव भगवतः समीपे अने रुनागरजनपरिगतः प्रयन्नः प्रवज्याम्। पत्तमे विशेपकारणमिति ॥

सुदारणं । विलिया सा । लखिलओ से भावो । तओ अहं सिग्घमेव निग्गओ गेहाओ । चिन्तियं च तीए-दिट्ठं इमेण कुण्डलजुयलं
 ता किमेत्थ कायव्वं । जायं मे लहुत्तं, पणट्ठो एसो वि । ता जाव सयणवग्गे वि मे लाघवं न उप्पज्झइ, ताव वावाएभि एयं ति । एसो
 य एत्थ उवाओ, सज्जायणं से कम्मणजोगं पउञ्जामि । कओ तीए कैवलए चेव अणेयमरणावहदव्वसंजोएणं जोगो । संठवन्ती य तमे
 गंदेसे डका भुयङ्गमेणं । साहियं च मे पुरोहिणं रुद्धेवेणं । गओ अहं ससम्भन्तो गिंहं । दिट्ठा य कसिणमण्डलविसत्तावियस-
 रीरा जीवियमेत्तरेसा नन्दयन्ती । तं च तहाविहं दट्ठण समुप्पन्ना मे चिन्ता । धित्थु माइन्दजालसरित्सस जीवलोयस्स । वाह-
 जलभरियलोयेणं च सगगयवखरं भणिया मए । सुन्दरि, किं ते वाहइ ? जाव न जंपइ त्ति । तओ विसण्णो अहं, पणट्ठा जीवि-
 यासा । तहावि 'गारुडिया एत्थ पमाणं, अचिन्ता मन्तसत्ति'त्ति सदाविया गारुडिया । दिट्ठा य तेहि । विसण्णा य ते । भणियो य
 णेहि । सत्थवाहपुत्त, कालदट्ठा खु एसा न गोयरा मन्तस्स । ता न कुप्पियव्वं तुमए त्ति भणिकण निग्गया गारुडिया । तओ

च मे चिन्ता 'किमेत्तपुनल्लंघमं' इति । अत्रान्तरे साधसा इवागता नन्दयन्ती । दृष्टं च तथा मम हस्ते मुद्रारत्नम् । व्यलीला सा,
 लक्षितस्तस्या भावः । ततोऽहं शीघ्रमेव निर्गतो गेहात् । चिन्तितं च तथा-दृष्टमनेन कुण्डलयुगलम्, ततः किमत्र कर्तव्यम् । जातं मे
 लघुधम्, प्रनष्ट पयोऽपि । ततो यावत्स्वजनवर्गोऽपि मे लाघवं नोत्पद्यते तावद् व्यापादयाम्येतभित्ति । एव चात्रोपायः, सद्योघातनं तस्य
 फार्मणयोगं प्रयुञ्जे । कृतरतया एव अनेकरणावद्द्रव्यसंयोगेन योगः । संस्थापयन्ती च तमेकदेशे दृष्टा भुजङ्गमेन । कथितं च मे
 पुरोहितेन रुद्रदेवेन । गतोऽहं ससंभ्रान्तो गृहम्, दृष्टा च कृष्णमण्डलविषयासशरीरा जीवितमाप्रशेषा . नन्दयन्ती । तां तथाविधां
 दृष्ट्वा समुत्पन्ना मे चिन्ता, धिगस्तु मायेन्द्रजालसदृशं जीवलोकम् । वाष्पजलभृतलोचनेन च सगद्गदाश्वरं भणिता मया-खुन्दरि ! किं
 ते बाधते ? यावन्न जल्पति इति । ततो विपणोऽहं, प्रनष्टा जीविताशा । तथाऽपि 'गारुडिका अत्र प्रमाणम्, अचिन्त्या मन्त्रशक्तिः'

पत्तो य साल-सरल-तमाल-तालालि-वउल-तिलय-निचुल-श्रंकोष्ठ-फलम्-गञ्जुल-पलाय-सछई-तिणिस-निम्ब-कुडय-
 नगमोह-खहर-सञ्ज-सञ्जुण-म्ब-जम्बुयनियरगुविलं दरियमयणाहखरनहरसिहरावायदलियमत्तमायङ्गकुम्भस्थलगलियवहलरुहिरारत्त-
 सुत्ताहलहृमुमपरचियविस्थिणभूमिभागं वणकोल-सरह-वसह-पसय-यग्घ-तरच्छ-सच्छमछ-जम्बुय-गय-गवय-सीह-गण्डयाइ-
 रुट्टट्टुमावयभीमणं दरियवणमहिसजृहसमालोडियासेसपह्लजलच्छलच्छुत्तयजलयसुक्कनायवहिरियदिसं महाडधिं। तीए य तण्हा-
 छुहाभिभूएण दरियवणदुट्टुसावयखायणपुत्तयलोयेणं दीहपहपरिम्ममुपनसेयजलयोयगेत्तं मूढदिमाचकं विममपहखलन्तपयसंचारं
 परिब्भमन्तेण तेण दिट्ठो य पलयवणनन्द्रसन्निहो निट्टवियाणेयपहियजणवड्डिउच्छाहो गदब्भगल्लिपरैवावूरियवियडरण्णुदेमो मग्गओ
 तुरियत्तुरियं धायमाणो उद्धीकउदण्डसुण्डो वणहत्थि चि। तह य निसियकरवालवाचडगहत्था निगरालवयणकाया भीमट्टुहाससंजुत्ता

लहित्या च देशं प्रामाकरनगरपत्तनसनाथम् । स्तोकादिमैनेवरं कथंचित्पथः प्रभ्रष्टः ॥

प्राप्तञ्च साल-सरल-तमाल-तालालि-यगुल-तिलक-निचुला-सद्वोह-कम्ब-यञ्जुल-पलाश-सह्रकि-तिनिश-निम्ब-कुटज-न्ययोध-
 मदिर-सर्जा-जुगा-घ्र-जम्बूक-निकरगुपिलां हसमृगनाथपरनगरशिखरपातादलितमत्तमातङ्गकुम्भस्थलगलितयहलरुधिरारक्तमुक्ताफलकुसु-
 मकरान्तिविस्तीर्णभूमिभागं वणकोल-शरभ-पुषम-पसय-व्याघ्र-तरच्छा-सच्छमछ-जम्बूक-गज-गवय-सिह-गण्डुकादिगुट्टुयापद-
 भीपणं हसपनमहियूथममालोडिताऽशेषपव्वलजलोच्छलदुग्धस्तजलवमुक्कनादवेधित्तिदेशं महाट्टमीम् । तस्यां च तृष्णा-शुदभिभूतेन
 हसपनदुष्टभाषादरव्याकणेनोत्तस्तलोत्तनेन दीर्घपथपरिथमसमुपनस्त्रेजलयोतमाप्रेण मूढदिसचक्र विमपथस्सल्लपदसंचारं परिश्रमना
 तेण एष्टथ प्रलयघननन्द्रमदिभो निष्ठापितानेकपथिकजनवद्धितोरसाहो गर्दभगजितरव्यापुर्तितविन्दारप्योदेशो मार्गतः त्वरितत्वर्तितं धावन्

नि सुहृदुक्त्वानि अणुहवन्ति पाणिणो, को वा एत्य संसारचारगविमोयणसमत्थो भयवं ! धम्मघोसेण भणियं-वच्छ !
 सुण, जे नए पुच्छियं—

एत्य तत्र चउगइसमावन्नरूवो संसरो । गईओ पुण इमाओ । तं जहा-नरयगई, तिरियगई, मणुयगई, देवगई । सुहृदुक्त्व-
 चिन्ताए पुण, कुओ संमारममावत्ताणं जाइजराभरणपीडियाणं रागाइदोसगहियाणं विसयविसात्रहियेयणाणं च सत्ताणं सुहं ति ? ।
 न किंचि सुहं, वहुं च दुक्खं । एत्य मे सुण नायं—

जह नाम कोड पुरिसो धणियं दालिइदुक्खसंतचो । मोत्तूणं नियं देसं परदेसं गन्तुमारद्धो ॥

लहेऊग य 'देसं' गामागरनयरपट्टणसणाहं । थेवदिदियेहेहि नवरं कंहंचि पन्थाउ पब्भट्टो ॥

विहृदुमारेण भणितम्-दोभनं ते निवेदकारणम् । अथ कतिगतिसमापन्नरूपः पुनरेव संसारः, किंचिद्विद्यानि वा इह शरीर-
 मानमानि सुग्गु-गानि अनुभवन्ति प्राणिनः, को वाऽत्र संसारचारकविमोचनसमर्थो भगवन् ! धर्म इति ? धर्मघोयेण भणितम्-यत्स !
 शृणु. यथाया पृष्टम्—

अत्र तावन्ननुर्गतिमयापन्नरूपः संसारः । गतय. पुनरिमाः । तद्यथा-नरकगतिः, तिर्यग्गतिः, मनुजगतिः, देवगतिः । सुग्गुःगचि-
 न्त्या पुनः, पुनः संसारमयापन्नानां जातिजराभरणपीडितानां रागादिदोषगृहीतानां विषयविषयाहृतचेतनानां च सत्त्वानां सुग्गुम्-इति ?
 न विचिन्तुग्गम्, गहृ च दुग्गम् । अत्र मम शृणु ज्ञातम्—

यथा नाम कोऽपि पुरुषो भृशं कश्चित्पुद्गुःगमंततः । सुक्त्वा निजं देशं परदेसं गन्तुमारद्धः ॥

पत्नो य गाल-सरल-तमाल-तालालि-वउल-विलय-निबुल-अंकोह-कलम्ब-वञ्जुल-पलाय-सहई-तिणिस-निम्ब-कुडय-
 नगोह-खइर-सअ-ऽज्जुण-म्ब-अम्बुयनियरगुचिलं दरियमयणाहखनहरसिहराथायदलियमत्तमायङ्गकुम्भत्यलगलियवदलरुहिसारत्त-
 सुत्ताहलङ्गसुमपरचियनिरिथण्णभूमिभागं वणकोल-सरह-वसह-पसय-वग्ग-तरच्छ-ऽच्छमह-अम्बुप-गय-गवय-सीह-गण्डयाइ-
 रुट्टुट्टुमायभीसणं दरियवणमहिसज्जहसमालोडियासेसपह्लजलुच्छलन्तुत्तयजलयसुभकनायवदिरियदिसं महाडनिं । तीए य तण्ह-
 ङ्गुहाभिभूणण दरियवणदुट्टुमावयरायण्णणुत्तयलोयणेणं दीहपहपरिम्ममुप्पन्नसेयजलयोयगत्तेणं मूढदिमाचकं वियमपहसलन्तपयसंचारं
 परिम्मन्तेण तेण दिट्ठो य पलयवणवन्त्तदिहो निट्ठवियाणेयपहियजणवद्धिउच्छाहो गदम्भगजियरैवावूरियवियडरण्णुदेमो मग्गओ
 तुरियतुरियं धानमाणो उद्धीकउदण्डसुण्डो वणहत्थि ति । तह य निसिपकत्वालत्ताडग्गहत्था विगरालवयणकाया भीमट्टुट्टुहाससंजुगा

लट्ठिया च देशं प्रामाकनगरपत्तनमनाथम् । स्तोकरियसैनवरं कथंचित्पथः प्रअष्टः ॥

प्राप्ताय गाल-परल-तमाल-तालालि-यकुल-तिलक-निबुल-ऽद्वोह-कम्ब-वञ्जुल-पलाश-सहोक्र-तिनिश-निम्ब-कुटज-व्यपोध-
 गदिर-मजा-जुंगा-घ-जग्गुकनिरुगुपिलां इत्तमृगनाथरत्नाररशियरपातदलितमत्तमातङ्गकुम्भस्थलगलितयदलरुधिरारक्तमुक्ताफलकुसु-
 ममकरान्तिविस्तीर्णभूमिभागं यनकोल-शरभ-चुपम-पसय-व्याघ्र-तरच्छ-ऽच्छमह-अम्बुक-गज-गवय-सिह-गण्डकादिरुष्टुप्रथापद-
 भीयणां एतायनसदिययूयममालोडिताऽशेषपद्वलजलोच्छलत्तुन्नस्तजलचरमुफनादयधिरिदिशं महाटवीम् । तम्यां च वृष्णा-शुदभिभूतेन
 एतायनपुष्टम्बायययाकणेनोत्पत्तलोचनेन श्रीधंपथपरिधमसमुग्नसन्नेजलधीतगात्रेण मूढदिमचक्र वियमपथसलत्पदसंचारं परिभ्रमना
 र्थेन हष्टध प्रलवपनयन्त्सतिमो निष्ठापितानेकपथिकजनवद्धितोत्साणे गर्धभगजितस्वापूरितचिन्टारप्योद्देशो मार्गतः त्वरितत्यरितं धावन्

असिपत्रसणा पुरओ महादुष्टस्वसि त्ति । तओ य ते दडूण मचचुमयवेविरङ्गो अवलोइयसयलदिमामण्डलो पुन्मदिसाए उदयगिरि-
मिहसमन्निहं निरुद्धसिद्धगन्धव्यमिदुण्णमेणपयारमंगे महन्ते नगगोहपायवं अवलोइऊण परिचिन्तितउं पयत्तो । कइं ?

जइ नाम कहवि एयं रचितुरयखुरगगलिन्नघणपत्तं । नगगोहमारुहेज्जा छुट्टेअ तओ गइन्दस्स ॥

इय चिन्तितऊण भीओ रुसखईभिन्नपायतलमगो । वेणेण चाविऊणं वियडं वडपायवं पत्तो ॥

ते पेच्छिउं विसण्णो नगगोहं गयणगोयराणं पि । दुल्लङ्खिअमुत्तुङ्गखन्धमारुहिउमसमत्थो ॥

ताव वणदुष्टइत्थि मन्थरगण्डालिजालपासुक्कं । हुल्लियं समच्छिपन्ते दडुं वडपाययुहेसं ॥

अभहियभयपवेविरसव्यङ्गो वैण्णवयणतरलच्छं । एत्तो इओ नियन्तो पेच्छइ कूवं तण्णीछन्ने ॥

ऊर्ध्वीटतोइण्डशुण्डे यनहस्तीति । तथा च निश्चितरुत्वालन्यायुताग्रहस्ता विक्रशालवदनकाया भीमादृष्टहाससंयुक्ता अक्षितवसना पुरतो
महादुष्टपक्षी इति । ततश्च तां दृग् मयुभयपमानाङ्गोऽवलोकितसकलदिग्मण्डलः पूर्वविक्षि उदयगिरिशिखरस्तक्षिभं निरुद्धसिद्धगान्ध-
र्वमिधुनगधनन्वारमार्गं महान्तं न्यप्रोधपादपमयलोक्य परिचिन्तयितुं प्रवृत्तः । कथम् ?

यदि नाम कथमच्येत रचितुरगगुशार्धच्छिन्नघनपत्रम् । न्यप्रोधमारोहेयं मुख्येय ततो गजेन्द्रात् ॥

इति चिन्तयित्वा भीतः कुशवचिमिन्नयादतलमार्गः । वेणेन धावित्वा विक्रं वटपात्रपे प्राप्तः ॥

त प्रेक्ष्य विपण्णो न्यप्रोधं गगनगोचरणामपि । दुर्लभनीयमुत्तुङ्गकरुन्धमारोडुमसमर्थः ॥

तावद् वनदुष्टद्विस्तानं मन्थरगण्डालिजालप्रमुक्कम् । हुल्लित (शीघ्रं) समालीयमानं दग्ना वटपादपेहेरुम् ।

अह मरणभीतणं नगोहासन्नजिण्णकूत्रम्मि । अप्पा निरावलम्बं मुक्को खणजीवलोहेण ॥
 उत्तुङ्गमित्तिजाओ सरथम्मो तम्मि तत्थ य विलग्गो । पट्ठणाभिघायञ्जुविए पेच्छइ य युयङ्गमे भीमे ॥
 चउसु वि तडीसु दरिए विसलवसंवलिनयणमिहिजाले उब्भडफडाकाराले पवेच्छिरङ्गे डंसिउकाये ॥
 कुंकारपवणपिसुणियमवयच्छियवयणमयगरमहो य । दिग्गयकरोरुकायं कसिणं रत्तच्छिवीमच्छं ॥
 जावेसो सरथम्मो ताव महं जीवियं ति चिन्तन्तो । अवपच्छइ उद्धमुहो येच्छइ य सुतिक्खदाडिल्ले ॥
 धवलकसिणे य तुरियं दुवे तहि मूसए सहाकाए । निच्चं चावडवयणे छिन्दन्ते तस्म मूलाइं ॥
 ताव वणवारणेण य विज्झाइं नरं अपात्रमाणेण । कुविण्ण विइण्णाइं धणियं नग्गोहरक्खम्मि ॥

अभ्यधिकमयत्रैपमानसर्वाङ्गलास्तयदनतरलाक्षम् । इत इतो गच्छन् पश्यति कूपं तृणोच्छन्नम् ॥

अथ मरणभीरुकेन न्यग्रोधायन्नजीर्णकूपे । आत्मा निरावलम्बं मुक्तः क्षणजीवलोभेन ॥

उत्तुङ्गमित्तिजातः शरस्तम्भस्तसिन् तत्र च विलङ्गः । पतनाभिघातकुपितान् पश्यति च भुजङ्गमान् भीमान् ॥
 चतखृत्त्वपि तटीषु हस्तान् विपलवसंवलितनयनशिथिलालान् । उद्भटस्फटाकरालान् प्रवेष्टुमानाङ्गान् दशितुक्ताभान् ॥

कुत्कारपवनपिशुनितं प्रसारितवदनमजगरमधश्च । दिग्गजकरोरुकायं कृष्णं रक्ताक्षिवीभत्सम् ॥

यावदेव शरस्तम्भस्तावन्मम जीवितमिति चिन्तयन् । अवकासते अर्धमुद्यः पश्यति च सुनीक्षणदाढावतः ॥
 धवलकृष्णौ च त्वरितं ह्यौ तत्र मूपकौ महाकायौ । नित्यं व्यापृतवदन्तौ छिन्तस्तस्य मूलानि ॥

संचालियम्मि तम्मि य अवडोवरि वियडमाहसंभूयं । खुडिऊण तम्मि पडियं महुजालं जिणकूयम्मि ॥
 तो कुत्रियदुट्टमहुयरिनियरडसिञ्जन्तसव्वगत्तस्स । सीमम्मि नियडिया कह वि नवरं जोएण महुविन्दू ॥
 ओयलिऊण य वयणं कहवि पविट्ठा उ उच्चिमङ्गाओ । खणमासाइउमिच्छइ पुणो वि अन्ने निवडमाणे ॥
 अणणेउमयगोरगकरिमूसयविलयमहुयरिययाइं । महुविन्दुरसासायणगेहिवसा हरिसिओ जाओ ॥
 भवियजणमोहविउडणपचलमच्चत्थमियमुदाहरणं । परिगण्णियमेयस्स य उउसंहारं निसामेह ॥
 जो पुरिसो सो जीवो चउगइभमणं च रणणपरियडणं । वणवारणो य मच्चू निसायरिं जाण तह य जरं ॥
 वडरुक्खो उण मोक्खो मरणगइन्दभयवज्जिओ नवरं । आरुहिउं विसयाउरनरेहि न य सक्कणिज्जो त्ति ॥

तावद् वनवारणेन च अभिघातनानि नरमप्राप्नुवता । कुपितेन घित्तीर्णानि भृशं न्यग्रोधवृक्षे ॥

संचालिते तस्मिन्नाथदोषग्निकटकटापासंभूतम् । वृष्टित्वा तस्मिन् पतितं मधुजालं जीर्णकूपे ॥

ततः कुपितदुष्टमधुकरीनिकरदयमानसर्वगाग्रस्य । शीघ्रं निपतिताः कथमपि नवरं योगेन मधुविन्दवः ॥

अचतीर्थं च वदनं कथमपि प्रविष्टान्मूत्रमाज्ञात् । क्षणभास्वादितुमिच्छति पुनरपि अग्नान् निपततः ॥

अणयित्वाऽजगरोरगगरिसूपरुचिविलयमधुक्करीभयानि । मधुविन्दुरसास्वादनशुद्धिवशाद् हृषितो जातः ॥

भविरुजनमोहविकुटनप्रत्यलमत्यर्थमिदमुदाहरणम् । परिकल्पितमेतस्य च उपसंहारं निशामयत ॥

यः पुरुषः स जीवः चतुर्गतित्रमणं चारण्यपर्यटनम् । वनवारणश्च मृशुर्निशाचरी जानीहि तथा च जरात् ॥

मणुयत्तं पुण कूवो सुयङ्गमा तह य होन्ति उ कमाया । खइओ जेहि मणुस्सो कञ्जाकजाइं न सुणेइ ॥
 जो वि य पुण मरथम्भो सो जीधं जेण जीवइ जीवो । तं किण्हघवलपक्खा खगन्ति दढमुन्दुरसमाणा ॥
 जाओ य मङ्गयरीओ डसन्ति तं ते उ वाहिणो विविहा । अभिभूओ जेहि नरो खणं पि सोक्खं न पावेइ ॥
 घोरो य अयगरो जो सो नरओ विसयमोहियमणो ति । पडिओ उ जम्मि जीवो दुक्खसहस्साइं पावेइ ॥
 मङ्गयिन्दुसमे भोए तुच्छे परिणामदारुणे घणियं । इय वसणसंकडगओ विबुहो कह मवइ भोत्तुं जे ? ॥
 'तो भे भणासि सावय ! विसयसुहं दारुणं सुणेऊण । चवलतडिविलसियं पिव मणुयत्तं भङ्गुरं तह य ॥
 सुयणसमागमसोक्खं चवलं जीव्वणं पि य असारं । सोक्खनिहाणम्मि सया धम्मम्मि मइं दढं कुणसु ॥

वटवृक्षः पुनर्मौक्षो मरणगजेन्द्रभयवर्जितो नवरत्नम् । आरोढुं विषयातुरनरैः न च शक्नोय इति ॥

मनुजात्वं पुनः कूपो भुजङ्गमास्तथा च भवन्ति तु कयायाः । ख्यादितो धर्मनुष्यः कार्याकार्यं न जानाति ॥

योऽपि च पुनः शरस्तम्बः स जीवितं येन जीवति जीवः । तत्कृष्णघवलपक्षो रानतो दढमुन्दुरसमानो ॥

जाताथ मधुकर्षो वृशन्ति तं ते त्वा व्याधयो विविधाः । अभिमृतञ्च यैर्नरो दानमपि स्त्रीष्यं न प्रान्नोति ॥

घोरथाज्जगरो यः स नरको विषयमोहितमना इति । पतितस्तु यस्मिन् जीवो दुःखसहस्राणि प्राप्नोति ॥

मधुयिन्दुसमान् भोगान् तुच्छान् परिणामदारुणान् भृशम् । इति व्यसनसंस्कृतगतो विबुधः कथं काङ्क्षति भोम्बुं यान् ॥

ततो भवन्तं भणासि थावक ! विषयसुखं दारुणं ज्ञात्वा । द्यपलतडिद्विलसितमिव मनुजात्वं भङ्गुरं तथा च ॥

सीहकुमारेण भणियं-भयं ? केरिसो धम्मो त्ति ? । भगवया भणियं-सुण, खमाइगो । भणियं च-
 ' खन्ती य मद्दवज्जवमोत्ती तनसंजमे य वोद्धब्बे । तं चं सोयं आकिचणं च वन्भं च जइधम्मो ॥

तत्थ खन्ती नाम सम्मन्नाणपुब्बगं वत्थुसहावालोयणेण कोहस्स अणुदयो, उदयपत्तस्स वा विफलीकरणं । एवं मद्दवया वि-
 माणस्स अणुदओ, उदयपत्तस्स वा विफलीकरणं । एवमज्जवया वि मायाए अणुदयो, उदयपत्ताए वा विफलीकरणं । एवं मुत्ती वि-
 लोहस्स अणुदयो, उदयपत्तस्स वा विफलीकरणं त्ति । तवो पुण दुविहो-वाहितो अट्ठिभन्तरो य । वाहिरओ अगसगाइगो । भणियं च-

अणसणमूणोयरिया नित्तीसंखेवओ रसचाओ । कायकिलेमो संलीणया य वज्झो तवो होइ ॥
 अट्ठिभन्तरओ पुंण पायच्छिन्नाइओ । तं जहा-

सुजनसमागमसील्य चपलं यौवनमपि चासारम् । स्त्रीर्यत्रिधाने रादा धर्मं मतिं दृढं कुरु ॥

सिद्धकुमारेण भणितम्-भगवन् ! कीदृशो धर्म इति ? । भगवता भणितम्-शृणु, क्षमादित्तः । भणितं च-
 क्षान्तिश्च मार्दवार्जवमुक्तितपःसंयमाद्य योद्धव्याः । तत्त्वं शौचमार्किसून्यं च ब्रह्म च यनिधर्मः ॥

तत्र क्षान्तिर्नाम सम्भ्रग्दानपूर्वकं वस्तुस्वभावालौचनेन क्रोधव्यानुदयः, उदयप्राप्तस्य वा विफलीकरणम् । एवं मार्दवमपि मानस्या-
 नुदयः, उदयप्राप्तस्य वा विफलीकरणम् । एवं आर्जवमपि मायाया अनुदयः, उदयप्राप्ताया वा विफलीकरणम् । एवं मुक्तिरपि लोभ-
 स्यानुदयः, उदयप्राप्तस्य वा विफलीकरणम् । तपः पुनर्द्विविधम्-ब्रह्मः अभ्यन्तरेच । वाह्योऽनशनादित्तः । भणितं च-
 अनशनमनूदेरिका वृत्तिसंक्षेपो रस्त्यागः । कायम्लेशः संलीनता च वाह्यं तपो भवति ॥

पापच्छिन्नं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्जाओ । ज्ञाणं उस्सग्गो वि य अब्भन्तरओ तवो होइ ॥

संजमो य सत्तरमविहो । भणियं च-

पञ्चासववेरमणं पञ्चिन्द्रियनिग्गहो कसायजओ । दण्डत्तिगविई संजमो उ इय सत्तरसभेओ ।

सच्चं पुण निरवज्जभासणं । सोयं च संजमं पइ निरुत्तलेवया । आकिंचणं च धम्मोवगरणाइरेणेणमपरिग्गहया । वम्मं च अट्ठा-

रसविहाऽवभज्जणं ति । एसो एवंभूओ जइधम्मो ति ॥

एयं च सोऽण आविब्भूयसम्मत्तपरिणामेण भावओ पवन्नसत्तवयधम्मणेण भणियं सीहकुमारेणं-भगवं ! सोहणो जइधम्मो ।
एयं काउमसमर्थेण ताव किं कायव्वं ति ? । धम्मघोसेण भणियं-'सावयत्तणं' । केरिसं तयं ति ? । कहियं सम्मत्तमाइयं । पवन्नो

अभ्यन्तरः पुनः प्रायश्चित्ताविक्रः । तद् यथा-

प्रायश्चित्तं विनयो धेयावृत्त्यं तथैव स्वाध्यायः । ध्यानमुत्सर्गोऽपि च अभ्यन्तरः तपो भवति ॥

संयमश्च सतदशचिधः । भणितं च-

पञ्चाथवविरमणं पञ्चेन्द्रियनियग्रहः कपायजयः । दण्डत्रिकविरतिः संयमस्तु इति सतदशभेदः ॥

सत्यं पुनर्नित्वधभाषणम् । शौचं च म्यमं प्रति निरुपलेपता । आकिञ्चन्यं च धर्मोपरुणातिरेकेणापरिग्रहता । ब्रह्म च अष्टादश-
विधाऽप्रत्यक्षवर्जनमिति । एव एवंभूतो यत्तिधर्म इति ॥

एवं च श्रुत्याऽऽप्यिदं सत्यकथपरिणामेन भावतः प्रपन्नथावकधर्मेण भणितं सिहकुमारेण-भगवन् ! शोभनो यत्तिधर्मः । एवं कर्तु-
मसमर्थेन तावत् किं कर्तव्यम्-इति ? । धर्मघोषेण भणितम्-थावकत्वम् । कीदृशं तदिति ? कथितं सत्यकत्वादिकम् । प्रपन्नो द्रव्य-

दव्यत्रो वि । तत्रो अप्याणं कवकिचं मन्मसाणो कंचि वेलं पञ्जुवासिऊण धम्मघोसं वन्दिऊण य सविणयं पविट्ठो नयरं । साहिओ
 तेण बुत्तन्तो कुसुमावलीए । पवन्ना य एसा विरुहंचि कम्मक्खओवसमओ सावयधम्मं । अणुदियहं च धम्मघोसगुरुपञ्जुवासणपराणं
 अइइरन्तो मासो । भावियाणि लिणधम्मो । अनया य पुरिसदत्तो राया अमियतेयगुरुसमीवे सोऊण धम्मं अहिसिञ्चिऊण रञ्जे सीह-
 कुमारं संजायसंवेगो सह महादेवीए सिरिकन्ताए पवन्तो मुत्तिमग्गं । मीहकुमारो वि धम्माधम्मवत्थपरियालगरओ सयलजणमणाण-
 न्दयारी अपुरत्तामन्तमण्डलो दीणागाहकिविणजणोत्तरारसंयाणरई जहोइयगुणुत्तो रायरिसी समुवजाओ चि । एवं च अचन्ताणु-
 रं च पियपयइणिं पिय भेइणिं भुंजन्तस्स अइक्कन्तो फोइ कालो । एत्थन्तरम्मि सो अग्गिसम्मतावसदेवो तओ विञ्जुकुमारकायाओ
 चविऊणं संसारमाहिण्डिय अणन्तरभवे य क्विपि वालतवविहाणं काऊण मोत्तूण तं देहं पुब्बकम्मवासाणाविवागदोसेण समुप्पन्नो कुसु-
 तोऽपि । तत आत्मानं कृतकृत्यं मन्यमानः कांचिद् वेलां पर्युपास्य धर्मघोयं वन्दित्वा च सविनयं प्रविष्टो नगरम् । कथितञ्च तेन

गृहान्तः कुसुमावल्याः । प्रपन्ना च एयाऽपि कथंचित् कर्मक्षयोपशयतः श्रावकधर्मम् । अत्रुद्विवसं च धर्मघोयगुरुपर्युपासनपरश्वोरतिक्रा-
 न्तो मातः । भायिनी जिनधर्मं । अन्यद्वा च पुण्यदत्तो राजा अमित्तजोगुरुसमीपे श्रुत्वा धर्मं अविपिन्य राख्ये सिहकुमारं संजातसं-
 येणः सह महादेव्या श्रीरान्तया प्रपन्नो मुत्तिकारणम् । मिहकुमारोऽपि धर्माधर्मव्यवस्थापरिपालनरतः सकलजनमनआनन्दकारी अनुरक्त-
 मामन्तमण्डलो दीगनाणुत्तियज्जतोपकारसंपावनरतिर्यथोचितगुणुत्तो राजर्णिः समुपजात इति । एवं चालयन्तानुरक्तां च प्रियप्रणयिनी-
 विन भेदितां भुअतोऽतिकान्तः फोऽपि फालः । अत्रान्तरे सोऽग्निशर्मतापसदेवस्ततो विद्युत्कुमारकायाच्छ्रुत्वा संसारमाहिण्डिय अनन्त-
 रभ्ये च क्रिमपि गालतपोविधानं कृत्वा मुक्त्वा तं देहं पूर्वकर्मवासानाविगारुदोपेण समुत्पन्नः कुसुमावल्याः कुक्षी । दृष्टस्तया स्मरतः ।

मानलीए कुच्छिमि । दिट्टो तीए सुमिणओ । जहा-पविट्टो मे उयरं धुयद्रमो, तेणं च निग्गच्छिऊण डक्को राया निमडिओ मिट्ठा-
 मणाओ । ते च दट्टूण सतज्जसा त्रिय त्रिउद्धा कुसुमावली । अमङ्गलं ति कलिऊण न साहिओ तीए टइयस्स । पनड्डुमाणगवभा य
 तदोमओ चेव न बहु मत्तए नरवइ । राया य अहियं सिणेहंपवसो । भणिया य परियणेणं 'सामिणि ! न जुत्तमेयं' ति । तीए
 भाणियं- 'किमहं करेमि' ? । साहियं परियणेणं-जहा देवं न बहु मत्तसि ति । तीए भाणियं-नूणं एस गन्धदोमो भविस्सइ । अनहा
 कहमहं अज्जउत्तं न बहु मत्तमि । अन्नया समुप्पन्नो से दोहलो, जहा-इमस्स चेप राइणो अन्ताणि खाइज्ज ति । चिन्तियं च तीए-
 पायारी मे एस गन्धो, ता अलं इमिणा । इत्थीसहायओ य भचारनेहओ य समुप्पन्नो से चवसाओ, जहा पाडेमि एयं ति । तओ
 आलोचिऊण पहाणपरियणं कज्जगरुययाए य अणुन्नाया तेण गन्धपरिसाडणं काउमारद्धा । न य सो निकाइयकम्मदोसेण पडइ ति ।
 तओ सा अणेमोमहपाणेणं डोहलयासंपत्तीए य परिदुब्बला जाया । पुच्छिया य राइणा-सुन्दरि ! किं ते न संपजइ, केण वा ते
 यया-प्रमिथो मे उदरं भुज्जम', तेन च निर्गत्य दष्टो राजा निपतितो सिंहासनात्, तं च दृष्ट्वा सात्पस्ता इव विबुद्धा कुसुमावली । अम-
 न्तप्रित्ति कलित्वा न कथितस्तथा दयितस्य । प्रवर्धमानगर्भा च तदोपत एव न बहु मन्यते नरपतिम् । राजा चाधिकं स्नेहपरवशः ।
 मणिता च परिजनेन-स्यामिनि ! न युक्तमेतदिति । तथा भणितम्-किमहं कर्तेमि ? । कथितं परिजनेन-यथा देवं न बहु मन्यसे इति ।
 तथा भणितम्-वृन्मेयं गर्भवोगं भविष्यति, अन्यथा कथमहमायंपुत्रं न बहु मन्ये । अन्यथा समुत्पन्नस्तस्या दोहदः, यथा-अस्यैव रासो-
 ऽन्याणि गारुधीति । चिन्तितं च तथा-पागकरी मम एव गर्भः, ततोऽलमनेन । स्त्रीस्यभावनश्च भर्तृस्नेहतश्च समुत्पन्नस्तस्य व्यवसायः,
 यथा पातयाम्येतमिति । तत आलोच्य प्रधानपरिजनं कार्यगुरुतयाऽनुज्ञाता तेन गर्भपरिशाटनं कर्तुंमारब्धा । न च स निकृष्टित कर्मदोषेण

खण्डिया आणा, किं वा मए पडिकूलमासेवियं, जं निव्वेएण तुमं अप्पोयगा विव कुंमुइणी एवं झिज्जमि ति ? । तओ पडिहिययल-
दनेहं भणियं कुसुमावलीए-अज्जउच ! इंदिसी से निव्वेओ, जेण चिन्तेमि 'अत्ताणयं चाचाएमि' ति । राइणा भणियं-सुन्दरि ! किंनि-
मित्तो ति ? । कुसुमावलीए भणियं-अज्जउच ! भागधेयाणि मे पुच्छसु ति भणिरुण वाहजलसरियलयणा सगग्गया संवृत्ता । तओ
राइणा 'महन्तो से निव्वेओ, ता अलं ताव इमिणा कद्दाए चेव, अहं एयं अक्खिवामि' ति चिन्तिरुण अक्खिवा कद्दा, कओ अन्नो
पसङ्गो । पुणो य से समाहूओ मयणलेहापमुहो परियणो, सबहुमाणं च भणिओ राइणा । किं जुत्तं तुम्हाणं सुणियनिव्वयणाणं पि एवं
कसिणपवलचन्दलेहं व परिखिज्जमाणि देवि उवेक्खिउं ति । न य असउद्भवत्थुविसओ एम निव्वेओ, अओ जीवलीयसारभूया मे
देवी । किं च तं वत्थुं, जं मे पाणेसु धरन्तेसु चेव देवीए न संपज्जइ ति । मयणलेहाए भणियं-महाराय ! एवमेयं; नवरमित्थीय-

पततीति । ततः साऽनेकीपघपानेन दोहदासंप्राप्त्या च परिदुर्बला जाता । पृथा च राक्ष-सुन्दरि ! किं ते न संपद्यते, केन वा तव
यच्छिताऽऽशा, किं वा मया प्रतिकूलमालेखितम्, यद् निर्वेदेन त्वमल्पोदका इय कुमुदिनी एवं श्रीयसे इति । ततः प्रतिहृदयलघस्नेहं
भणितं कुसुमावल्या-आर्यपुत्र ! ईदृशो मे निर्वेदः, येन चिन्तयामि 'आत्मानं व्यापादयामि' इति । राक्ष भणितम्-सुन्दरि ! किंनिमित्त
इति ? । कुसुमावल्या भणितम्-आर्यपुत्र ! भागधेयानि मम पृच्छ इति भणित्वा यापजलभृतलोचना सगादगदा संवृत्ता । ततो राक्ष 'महान्
तस्य निर्वेदः, ततोऽलं तावदनया कथया एव, अहमेतामाक्षिपामि' इति चिन्तयित्वाऽऽक्षिप्ता कथा, कृतेऽन्यः प्रसङ्गः । पुनश्च तस्या
समाहृतो मदनलेखाप्रमुखः परिजनः, सबहुमानं च भणितो राक्ष । किं युस्तं युष्माकं श्रुतनियन्धनातामपि एवं कृष्णपक्षचन्द्रलेखामिव
परिखिज्जमानां देवीमुपेक्षितुमिति ? । न चासाऽथवस्तुविषय एव निर्वेदः, यतो जीवलोकसारभूता मे देवी । किं च तद् वस्तु, यन्मया

णसुलहो अविभेगो चैत्र केवलं एव अत्रल्लहइ । ता मुणउ महाराओ । महाराय ! न एयमियाणि पि कहिउं पारीयइ, तहा वि 'न
 अत्रो उवाओ' ति काऊण कहीयइ । राइणा भणियं-अणुल्लवमेयं संभस्स; उं उवायसज्झं तं सयमेव कीरइ, इयरं निवेइयइ ति,
 ता कहंउ मोई, को एत्थ परमथो ति ? । तओ मयणल्लेहाए मसज्झयाए विय आचिखिओ गब्भसंभवाओ दोहलयदोसेण गब्भ-
 साइणासाराणो वयहारो ति । राइणा चिन्तियं-अहो ! से देवीए ममोवरि असाहारणो नेहो, जेणावचजम्मं पि न वट्टु मन्नइ ति ।
 असंयायेणं च दोहलयस्स मा गब्भविचत्ती से भविस्सइ ति उवायं चिन्तेमि । विसज्झिओ य तेण 'अमहं कालोचियं भणिस्सामि, तं
 तहा कायब्बं' ति भणिऊण देवीपरियणो । सदाविओ मइसागरो नाम महामन्ती । सिट्ठो इस्सए एस युत्तन्तो । चिन्तियं च तेणं, जुत्ते
 देवीए वयसियं । अहवा मा से इमिणा उवाएण तीसे वि देहपीडा भविस्सइ । ता एम ताव एत्थ उवाओ-बुभुखिखपस्म राइणो का-
 रिमा अन्ता पोट्ट्याहि दाऊण नेचपट्टाइणा सुसिलिद्धा य करिय पेच्छमाणीए चैव देवीए कट्टिऊण दिज्जन्ति । पेच्छा य पप्पयाए चैव

प्राणेषु धार्यमाणेषु एव देव्या न संपद्यते इति । मदनलेगया भणितम्-महाराज ! एवमेतद् . नवरं खीजनसुलभोऽधिवेक एव केवलम-
 प्रापरायति । ततः शृणोतु महाराजः । महाराज ! नैतदिदानीमपि कथयितुं पार्यते, तथाऽपि नान्य उपाय इति कृत्वा कथ्यते । राजा
 भणितम्-अनुत्तरमेतन्न संशमस्य, यदुपायसार्थं तत्स्वयोमेव क्रियते, इतरद् निवेद्यते इति । ततः कथयतु भवती, कोऽत्र परमाणे
 इति ? ततो मदनलेगया त्वात्सवेय आर्यातो गर्भसंभवाद् दोहदोषेण गर्भशातनायसानो व्यपहर इति । राजा चिन्तितम्-अहो !
 तस्या देव्या ममोवरि असाधारणः स्नेहः, येनापत्यजन्मापि न वट्टु मन्यते इति । असंपादनेन च दोहदस्य मा गर्भविपत्तिः तस्या
 भूद् इति उपायं चिन्तयामि । विसज्जित्थ तेन 'यदहं कालोचितं भणिष्यामि, तत्तथा कर्तव्यम्' इति भणित्वा देवीपरिजनः । शत्रुदयितो
 मतिसागरो नाम महामन्त्री । शिष्ट पतस्य पप वृत्तान्तः । चिन्तितं तेन, युक्तं देव्या व्यवसितम् । अथवा मा तस्या अनेनोपायेन

गन्धमन्तरेण चिन्तितस्सामी चिन्तित्थण निवेइओ नरवइस नियाहिप्पाओ । बहु मन्निओ राइणा । भणिया य मइसायरेण देवी-सामिणि ! तहा कडुमि देवस्स अन्ते, जहा एसो न विवज्जइ ति । गन्धमहवक्करत्तणेण पडिसुं तीए । कओ सो उवाओ, संपन्नो दोहलो । पच्छा विसायमुवगयाए दरिसिओ से राया । तओ समासुरथा एमा । भणिया य मन्तिणा-सामिणि ! यडमपसुयाए न ताव देवस्स निवेयणीओ गन्धजम्मो, अवि य मं ति; पच्छा जहोचियं करिस्सामि ति । पडिसुं तीए । अन्नया उचियसमए परिणयप्पाए दिवहे पइया देवी । सदाविओ तीए मइसायरो । भणिया य तेण-सामिणि ! अज्जसलो विय देवस्स एस गन्धो लक्खी-यंइ । ता अलं इमिणा, अन्नथ संवडुड, मओ देवस्स निवेइयइ ति । तीए भणियं-जुत्तमेयं ति । मं चिय हियएण मन्तियं अमच्चेण ति । तओ पैयट्ठाविओ साहवीयाभिहाणाए दासचेडीए दारओ । गया थें भूमिभागं । एत्थन्तरम्मि दिट्ठा राइणा, पुच्छिया य 'कि-

तस्या अग्नि देहपीडा भूत । तत एव तावदनोपायः-दुभुक्षितस्य राक्षः कृत्रिमानन्त्रान् पेट्टयहिर्दत्त्वा नेत्रपटादिना सुत्रिद्र्यांश्च कृत्वा पश्य-नया एव देव्या कर्पित्वा वीयन्ते । पश्चात्प्रसूताया एव गर्भमन्तरेण चिन्तयिष्याम इति चिन्तयित्वा निवेदितो नरपतेर्निजक्राभिप्रायः । यहु मतो राज्ञा । भणित्ता च मत्तिसागरेण देवी-स्वामिनि ! तथा कर्पयामि देवस्यान्त्रान् यथा एव न चिपद्यते इति । गर्भस्वभाव-कूरत्थेन प्रतिश्रुतं तथा । कृतः स उपायः, संपन्नो दोहदः । पश्चाद् विपादमुपगताया दक्षितस्तस्या राज्ञा । ततः समावस्ता एवा, भणित्ता च मन्त्रिणा-स्वामिनि ! प्रथमप्रसूतायां न तावद् देवस्य निवेदनीयं गर्भजन्म, अपि च ममेति; पश्चाद् यथोचितं करिष्यामि इति । प्रतिकृतं तथा । अन्यदा उचितसमये परिणतप्राये दिवसे प्रसूता देवी, शब्दायितो तथा मत्तिसागरः । भणित्ता च तेन-स्वामिनि ! अकुरुशल इव देवस्य एव गर्भो लक्ष्यते । ततोऽष्टमेनेन, अन्यत्र संवर्धयताम्, भूतो देवस्य निवेद्यते इति । तथा भणितम्-युक्तमेतदिति । ममैव हृदयेन

१ एलो वि क-ग १२ परिहाविओ स ।

मेयं' ति ? । तत्रो ममज्जमाए नेममाणीए भणियं माहभियाए 'देव ! न किंचि' ति । एत्थन्तरम्मि रुइयं बालेज । तत्रो दारयं दइण
 छुण्णेषेण भणियं राइणा-आ पाणे ! क्रियेयं यमियं ति ? । तत्रो धीसहानकायरयाए साहिओ सयलतुरन्तो माहवीयाए । तत्रो
 राइणा गहिओ दाणओ । चिन्तियं च णेणं, न एत्त एयाण हत्थे पुणो भविस्सइ ति । समप्पिओ अन्न गवीणं सायियाओ य ताओ ।
 जइ कहति दारयस्स पमाओ भविस्सइ, ता विणट्ठा मम हत्थाओ तुब्भे । निम्भच्छिया देवी मइमायरो य, कारायियं च देवीमन्ति-
 चित्ताणुरोहिणा इमि पन्ठन्नभूयं तहाविहं उद्धारणयं । एवं च अइकन्तो कोइ ऋलो । पइट्ठायियं नामं दारयस्स आणन्धो ति । उट्ठिओ
 णो, गाहिओ यन्नारलावं । पुब्बरुम्मदोसेण नरइं पइ त्रिममचित्तो । दिन्नं से जुवजं ॥

अथवा पद्यन्तरायी आडरिओ दुग्मई नाम नामन्तराया दुग्गभूमिपलगब्धिओ त्रिथको सीहरायस्स । निवेइयं राइणो । त्रिम-

मन्त्रतममायेनेति । ततः प्रवर्तितो माधयिनाभिधानया दासीचेष्टया दारकः । गता स्तोकं भूमिभागम् । अत्रान्तरे दृष्ट्य रागा, पृष्ट्य च
 निभेतद् इति ? । ततः तत्सामान्या वेगमानया भणित माधयिकया 'देव ! न किंचिद्' इति । अत्रान्तरे च रुदित बालेनेन । तता दारकं
 दत्तु पुणितेभेय भणितं रागा-आ पापे ! विभेतद् व्यवसित्तम् इति । ततः स्वीस्वभावकतस्तया कथितः सरुलतुत्तान्तो माधयिकया ।
 ततो राजा श्रुतीनो दारकः । चिन्तितं च तेन, नैव पतासां हस्ते पुन(र्जाविष्यति)भविष्यतीति समर्पितोऽन्यधायीणाम्, दापिताश्च
 ताः । यदि यथमपि दारकस्य प्रमादो भविष्यति, ततो विगृह्य मम हस्ताद् गृह्यम् । निर्भस्तिता देवी मतिसागरश्च, कारित च देवी
 मन्त्रिणिराणुरोधिना ईषत्प्रच्छन्नभूयं तथापि च यद्धरणकम् । पयं चातिक्रान्तः कोऽपि ऋल । प्रतिष्ठारिषं नाम दारकस्य आनन्द इति ।
 पथित परः, प्राहितः कलारल्पम् । पूर्वयर्मदोरेण नरपति प्रति त्रियमचित्तः । दत्त तस्य यौवराज्यम् ॥

अथवा प्रयन्तरायी आडरिओ दुग्मतिनाम नामन्तराजो दुग्गभूमिपलगर्धितो त्रिस्तः सिहराजस्य । निवेदितं रागः । विसर्जितस्तेन

जिओ तेण तस्सुवरि विक्खेवो । सभूमिबल्लगुणेणं च सो पराजिओ तेण । निवेइए य कृपिओ राया, पयडो सयमेव अमरिसेणं । गओ पयाणयतिं । एत्थन्तस्मि सिन्धुनईपुलिणे परिअहन्ते पयाणए करिअरोवरिड्डिएणं जलाओ नाइदूरम्मि 'अहो कट्टे'ति जंपिं दिट्ठे मणुयवन्दं । गओ तं चैव भूमिभागं राया जाव दिट्ठो तेण महाकाओ अइकम्मिणदेहच्छवी चिणिन्तनयणविसजालाभासुरो गहियरसन्न- मण्डुक्कासो भयाणयधियरियाणणदुप्पेच्छो दुययरपवेळ्ळिओ महया कुररेण गमिअमाणो जुण्णभुयङ्गमो, कुररो वि दिग्गयकरोरुक्काएण रत्तच्छवीभच्छएणं अयगरेण । जहा जहा य अयगरो कुररं गसइ, तथा तथा सो वि जुण्णभुयङ्गमं, जुण्णभुयङ्गमो वि य रसन्नमण्डुक्यं ति । तं चैव एवंविहं जीवलोयसहावविब्भमं मूढहिययाणन्दकारयं सपुसरिनिव्वेयहेउं वइयरमवलोइरुण विसण्णो राया । चिन्तियं च पेणं,इन्त ! एवं ववत्थिए को उण इह उवाओ ? । गसियप्पाओ कुररो अयगरेणं, कुररेण वि भुयङ्गमो, भुयङ्गमेण मण्डुकको ति कण्ठगय-

तस्योपरि विदंसपः । स्वभूमिबल्लगुणेन च स पराजिङ्गित्तेन । निवेदिते च कृपितो राजा प्रवृत्त स्वयमेवामपेण । गतः प्रयाणकृत्रिक्मम् । अत्रान्तरे सिन्धुनदीपुलिने परिवहमाने प्रयाणके करिवरोपरिस्थितेन जलाद् नातिदूरे 'अहो कट्टम्' इति जल्पद् दृष्ट मनुजवन्दम् । गतस्त्वमेव भूमिभागं राजा यावद् दृष्टस्तेन महाकायोऽतिकृष्णदेहच्छर्विविनियन्नयनविपज्वालाभासुरो गृह्योत् रसदमण्डुक्कासो भयानक- विवरिताननदुप्रेक्ष्यो द्रुततरप्रवेपमानाङ्गो महत्त्वा कुररेण प्रस्यमानो जीर्णभुजङ्गमः, कुररोऽपि दिग्गजकरोरुकायेन रक्ताश्रयीभस्तेनाजगरेण । यथा यथा च अजगर' कुरर प्रमते, तथा तथा सोऽपि जीर्णभुजङ्गमम्, जीर्णभुजङ्गोऽपि च रसदमण्डुक्कमिति । तदेव एवंविधं जीव- लोकस्वभावविश्रमं मूढहृदयानन्दकारकं सपुसर्यनिर्वेदहेतुं व्यतिकरमवलोप्य चिण्णो राजा । चिन्तितं च तेन, हन्त ! पत्रं व्यवस्थिते क. पुनरिदोपाय ? । प्रसितप्राय कुररोऽजगरेण, कुररेणापि भुजङ्गमः, भुजङ्गमेनापि मण्डुक इति । कण्ठगतप्राणा ध्वयेते नान्योन्यं

पाणा पि एते न अन्नोन्नं विरमन्ति, अवि य अह्नियरं पवचन्ति, न य अन्नयरविणामणाए मोयाविया एए संपयं जीवन्ति । ता किं इमिणा अपडियारगोयेरेण वरथुणा पुलोइएणं । तज्जाविओ मत्तवारणो, गओ आवासणियाभूमिं, आवासिओ सह कडएणं, कयं उचियकरणिज्जं । तओ अद्वलीणाए जामिणीए सुत्तविउद्धो राया । अयगराइयइयरं सरिऊण चिन्तिउं पयत्तो । कइं-

आणायमेत्तमहुरा विवागविरसा विसोत्रमा विसया । अबुहजणण बहूमया विबुहजणविबल्लिया पावा ॥

एयाणमेस लोओ कएण मोचूण सासयं धम्मं । सेवेइ जीवियत्थी विसं व पावं सुहाभिरओ ॥

दुवलं पावस्स फलं नासओ पावस्स दुक्खिओ निचं । सुहिओ वि कुणउ धम्मं धम्मस्म फलं वियाणन्तो ॥

मण्डूक्को इय लोओ तुच्छो इयेरेण पन्नएणं व । एत्थ गसिज्जइ सो वि हु कुररसमाणेण अन्नेण ॥

सो वि हु न एत्थ सवमो जम्हा अयगरकयन्तवसगो ति । एवंविहे वि लोए विसयपसङ्को महामोहो ॥

विरमन्ति, अपि न्याधिकतरं प्रवर्तन्ते, न चान्यतरचिनाशनया मोचिता एते साम्प्रतं जीवन्ति । तत्किमनेनाप्रतीकारगोचरेण वस्तुना प्रत्योक्तिनेन । तद् वापितो मत्तवारणः, गत आवसनिकाभूमिम्, आवासितः सह रुटकेन, कृतमुचितकरणीयम् । ततोऽर्धक्षीणायां यामिन्यां सुप्तविबुद्धो राजा । अजगरादिव्यतिकरं स्मृत्या चिन्तयितुं प्रवृत्तः । कथम्—

आपातमात्रमधुरा विपाकविरसा विषोपमा त्रिययाः । अबुधजनानां यदुमता विबुधजनवर्जिताः पापाः ॥

एतेयमेव लोकः कृतेन मुक्त्वा शाश्वतं धर्मम् । सेवते जीवितार्थो विषमिव पापं सुयाभिरतः ॥

दुःखं पापस्य फलं नाशको पापस्य दुःखितोऽपि करोतु धर्मं धर्मस्य फलं विजानन् ॥

मण्डूक इव लोकरुत्तुच्छ इतरेण पन्नमेनेव । अत्र प्रस्यते सोऽपि रल्लु कुररसमानेनान्येन ॥

ता अलं मे अणेषु दुक्खतस्वीयभूएण अहोपुरिसिगाविकारपाएणं रज्जेणं ति । रज्जं हि नाम पायालं पिव दृप्पूरं, जिणभवणं पिव सुलहविवरं, खलसंगयं पिव विरसावसाणं, वेसिस्थियाहियं पिव अत्थवह्छहं, वग्गीयं पिव बहुश्रुयद्दं, जीवलयं पिव अ-
णिट्ठियकज्जं, सप्पकरण्डयं पिव जत्तपरिवालणिज्जं अणभिन्नं विसम्भसुहाणं, वेसाजोव्वणं पिव बहुजणाभिलसणीयं, अकारणं च सुद्धपरलोयमगस्स ति । ता एवं परिचइय पव्वज्जामो धीरपुरिससेवियं उभयलोयसुहावहं समणत्तणं ति । अह कहं पुण पत्थुयवत्थु-
विसए लाघवं न भविस्सइ ? । अहवा धेवमेयं एगजम्मपडिबद्धं ति । एवं चिन्तयन्तस्स अइक्कन्ता रयणी, कयं गोसक्किच्चं, पविट्ठं मन्तिमण्डलं ।

एत्थन्तरम्मि निवेइयं से विजयवइनामाए पडिहारीए-महाराय ! एसो खु दुम्मइ देवं सयमेव पत्थियं वियाणिय चण्डं च देवसासणमवगच्छिय मिरोहरात्रद्धपरस्स देवसासणाइक्कमणजायपच्छायावो कइवयपुरिसपरिवारिओ इहेवागओ देवदंसणसुहाभिलासी

सोऽपि गल्लु नात्र स्ववशो यस्माद्जगरत्तान्तवद्यग इति । एवंविधेऽपि लोके विषयप्रसङ्गो महामोहः ॥

ततोऽलं मेऽनेकदुःखतरुवीजभूतेन आहोपुरिकविकारप्रायेण राज्येनेति । राज्यं नाम हि पातालमिव दुष्पूरम्, जीर्णभवनमिव सुक्रभविचरम्, गल्लसंगतमिव विरसावसानम्, वैश्याखीहृदयमिव अर्थवह्लभम्, बलिम्कमिव बहुशुभ्रम्, जीवलोक्मिवानिष्ठितकार्यम्, सर्पकरण्डकमिव यत्नपरिपालनीयम्, अनभिन्न विथम्भसुखानाम्, वैश्यायीगनमिव बहुजनाभिलषणीयम्, अकारणं च शुद्धपरलोकमार्गस्येति । तत एतत्पत्तियज्य प्रपद्यामहे (प्रव्रजामः) धीरपुरुषसेवितमुभयलोकसुखावहं श्रमणत्वमिति । अथ कथं पुनः प्रस्तुतवस्तुविषये लाघवं न भविष्यति ? । अथवा स्तोत्रमेतदेकजन्मप्रतिबद्धमिति । एवं चिन्तयतोऽतिक्रान्ता रजनी, कृतं प्रातःकृत्यम्, प्रविष्टं मन्त्रिमण्डलम् । अत्रान्तरे निवेदितं तस्य विजयवतीनामया प्रतिहार्या-महाराज ! एष खलु दुर्भर्तित्वेवं स्वयमेव प्रस्थितं विज्ञाय चण्डं च देवशासन-

पडिहारभूमि ए चिह्न इ । एयं सोऊण देवो पमाणं ति । तओ पुलोइओ राइणा मइसायोरो । भणियं च तेण इड्ढियागारकुसलेण-पविंसउ, को एत्थ दोसो ? । सरणागयवच्छला चैव राइणो हवन्ति । तओ राइणा अणुन्नाओ पविट्ठो दुम्मई 'देव एमा सिरोहरा एसो य कुहाडो' ति भणिऊण पडिओ चलणेषु । तओ अभयं दाऊण बहु माणिओ राइणा, कओ से अहिययरसकारो । नियत्तिऊण य राया गओ जयउरं । निवेइओ राइणा निययाधिप्पाओ मन्तिमण्डलस्स । तेण वि य 'क्किमेवेयमिह वंससंभवाणं रायाणं सेसयाणं पि, किं पुण तुम्हाणं जिणवयणभावियमईणं ति, उभयलोयसाहारणं च सफलं जीवियं देवस्स, वणदवसन्निहा य कामभोगा इन्धणाओ चैव जलन्ति क्किपागफलसमाणा य विवागे, अयण्डमणोग्हमङ्गकारी य पहइ विणिज्जियसुरासुरो मच्चु' ति कलिऊण बहु मन्निओ । तओ सदाविधा संवच्छरिया, भणिया य तेण-निरूवेह आणन्दकुमारस्स रज्जाभिसेयदिवसं । तेहिं भणियं-जं देवो आणवेइ । निरूविऊण

मयगत्य शिरोधराब्दपरशुर्देवशासनातिक्रमणजातपश्चात्तपः कतिपयपुरुषपरिवारित इहैवागतो देवदर्शनसुखाभिलाषी प्रतिहारभूम्यां तिष्ठति । पतच्छुभ्या देवः प्रमाणमिति । ततः प्रलोकितो राक्षा मतिसागरः । भणितं च तेनेड्ढिताकारकुशलेन । प्रविशतु, कोऽत्र योगः ? । शरणागतयत्सला पव राजानो भयन्ति । ततो राक्षानुज्ञात. प्रविष्टो दुर्मतिः 'देव ! एषा शिरोधरा, एष च कुठारः' इति भणित्वा पति-तश्चरणयोः । ततोऽभयं दत्त्वा बहु मानितो राक्षा, कृतस्तस्याधिकतरसत्कारः । निवर्त्य च राजा गतो जयपुरम् । निवेदितो राक्षा नि-जाभिप्रायो मन्त्रिमण्डलस्य । तेनापि च 'कृत्यमेवैतद् इह वंशसंभवानां राशां शेषाणामपि, किं पुनर्युष्माकं जिनवचनभाषितमतीनाम्, उभयलोपसाधारणं च सफलं जीवितं देवस्य, वन्दयसंनिभाश्च कामभोगा इन्धना एव ज्जलन्ति क्किपागफलसमानाश्च विपाके, अका-ण्डमनोरथमङ्गकारी च प्रभवति विनिजितसुरासुरो मृत्युरिति कलयित्वा बहु मतः । ततः शब्दायिताः सांवत्सरिकाः, भणिताश्च तेन-

मादिओ णेहि पञ्चमो दिवसो । तओ उवणीयाइं अहिसेयमङ्गलाइं । तं जहा-मच्छजुयलं पुण्णकलसो धवलकुसुमाइं महापडमा सिद्धत्थया
 पुट्ठनिपिण्डो वसहो महन्तयं ददियपुणं च भण्डयं महारयणाइं गोरोयणा सीहचम्मं धवलायवत्तं भदासणं चामराओ दुरुच्या अच्छसुरा
 महाथओ गयमओ घन्नाइं दुगुल्लाणि अन्नाणि य एवमाह्याइं पसत्थदव्याइं ति । एत्थन्तरम्मि परिचिन्तियं राइणा-काऊणमाणन्दकुमा-
 रस्स रआहिसेयं तओ गमिस्सामि धम्मघोसगुरुमभीवं ति । एवं च चिन्तयन्तो अहिसेयदिणं पडिच्छमाणो चिद्धइ ॥

इओ य पुव्वरुयरुम्मदोमओ अमुणियनरिन्दाहिप्पाओ घडिओ दुम्मइणा सह आणन्दकुमारो । मन्तियं च तेहि 'कहंचि वञ्चना-
 पओएण चायाण्णो महारायं' ति । सुओ अहिसेययुत्तन्तो । मिच्छाहिनिवेसेण सचिच्चदुट्टयाए य विपरीओ परिणओ आणन्दस्स ।
 चिन्तियं च तेषं-नूणमहमणेण इमिणा वयएसेण मारिउं ववसिओ । ता कहमहमेवं छल्लिज्जामि । अहवा सचए वि एयम्मि युत्तन्ते
 अलं मे रज्जेण, जं मे एएण दिन्नं संपअइ । तं पुण रालाहणिज्जे, जमेयं वावाइऊण वला घेप्पइ ति । एत्थन्तरम्मि सदाविओ राइणा

निरुपयत आनन्दकुमारस्य राज्याभिषेकदिवसम् । तेर्भणितम्-यद् देव आजापयति / निरूप्य च कथितस्तेः पञ्चमो दिवसः । तत
 उपनीतानि अभिषेकमङ्गलानि । तद् यथा-मत्स्ययुगलं पूर्णरत्नशो धवलकुसुमानि मद्वापद्याः सिद्धार्थाः पृथ्वीपिण्डो वृषभो महद् दधिपूर्णं
 च माण्डं महारत्नानि गोरोचना सिहचर्म धवलातपत्रं भद्रासन चामरा दूर्वा अच्छसुरा महाध्वजो गजमदो धान्यानि दुकूलानि
 धन्यानि चैरमादिकानि प्रशस्तद्रव्याणि इति । अत्रान्तरे च परिचिन्तितं राज्ञा-हृत्वाऽऽनन्दकुमारस्य राज्याभिषेकं ततो गमिष्यामि धर्म-
 षोपगुग्ममोपमिति । एवं चिन्तयन् अभिषेकदिनं प्रतीक्षमाणस्तिष्ठति ॥

राज्य पूर्ववृत्तकर्मदोषतोऽग्रान्तरेन्द्राभिषायो घटितो दुर्मतिना सहानन्दकुमारः । मन्त्रितं च ताभ्यां 'कथंचिद् वञ्चनाप्रयोगेण व्यापाद-
 यारो महाराजम्' इति । श्रुतोऽभिषेकवृत्तान्तः । मित्याभिविज्ञेतेन स्वचिच्चदुष्टनया च विपरीतः परिणत आनन्दस्य । चिन्तितं च तेन-

आणन्दो । जाव नेच्छद् आगन्तुं, तत्रो पडिहारदुइओ गओ कुमारभवनं राया । तेण वि य 'न इओ सुन्दरतरो पत्थावो' ति कलिऊण पुब्बाणुसयदेशेण सहसा 'द्वण हण' ति भणिऊण उक्खायासिणा अकयपरिरक्खणोवाओ सुविसत्थचित्तो पडिहारं वावाइऊण गाढप्प-
 हारीकओ राया । एत्थन्तरम्मि समुद्धाइओ कलयलो, संजाओ नयरसेन्नसंखोहो, परिवेदिओ समन्तओ रायसाहणेण आणन्दो, पारद्धो
 संगामो । तत्रो राइणा नियसरीदोहसवहेण सावियं सेन्नं । भणियं च णेण । किं मे इयाणि जुज्झिएणं ? अहं ताव वावाइओ चैव
 दइब्बो, मा एयं पि वावाइह, ता करेह रायाभिसेयं एयस्स, एस मे राय ति । एत्थन्तरम्मि समाणत्तो दुम्मई 'बन्धेहि णं निविड-
 बन्धेहि' । तत्रो 'लं कुमारो आणवेइ' ति भणिऊण आसन्नीभूओ य से दुम्मई । पाडिया कुलपुत्तया, निब्बन्धिओ नायरजणो ।
 तत्रो बन्धाविऊण पच्चइयपुरिसेहिं सुकयपरिरक्खणोवाओ कओ राया । अहिडियं रज्जं, ठावियाओ वत्थाओ, वसीकयं सामन्तमण्डलं ।

नूनमहमनेन पतेन व्यपदेशेन मारितुं व्यवसितः । ततः कथमहमेवं वञ्च्ये । अथवा सत्येऽपि एतस्मिन् वृत्तान्ते अलं मे राज्येन, यन्मे
 पतेन दत्तं संपच्यते । तत्पुनः ऋघवीयम्, यदेवं व्यापाद्य यलाद् गृह्यते इति । अत्रान्तरे शन्द्रायितो राज्ञा आनन्दः । यावद् नैच्छति
 आगन्तुम्, ततः प्रतीहारद्वितीयो गतः कुमारभवनं राज्ञा । तेनापि च 'न इतः सुन्दरतरः प्रस्तावः' इति कलयित्वा पूर्वानुशयद्वारेण
 सहसा 'प्रत प्रत' इति भणित्वा उत्पत्तालिनाऽदृष्टपरिरक्षणीपायः सुविश्वस्तचित्तः प्रतीहारं व्यापाद्य गाढप्रहारीकृतो राज्ञा । अत्रान्तरे
 समुत्थितः कलकलः, संजातो नगरसैन्यसंश्लेभः, परिवेष्टितः समन्ततो राजसाधनेनानन्दः, प्राण्थः संग्रामः । ततो राज्ञा विजशरीर्यो-
 हशपथेन शायितं सैन्यम् । भणितं च तेन-किं युष्माकमिदानीं युद्धेन, अहं तावद् व्यापादित एव द्रष्टव्यः, मा पतमपि व्यापादयत,
 ततः कुरुत राज्याभियेकमेतस्य, एव युष्माकं राजेति । अत्रान्तरे समाब्रतो दुर्मतिः 'वधान तं नयीडग्धैः, ततो 'यत्कुमार आशापयति'
 इति भणित्वाऽऽससीभूतश्च तस्य दुर्मतिः । पातिताः कुलपुत्रकाः, निर्भस्सितो नागरजनः । ततो बन्धयित्वा प्रत्ययितपुरुषैः सुदृढपरिर-

तत्रो अणुसयवसेण नेयाविओ नयरचारयं नरवई । तं च अचन्तनिम्महमाणपुरीसकलमलगन्धं फुडियभित्तिपसुत्तसिरीसिवं भिणि-
 मिणायमाणमसयमक्खियाजालं दरिविरसुहविणिग्गयमूसउकेरं उवरिविलम्बमाणोरयनिम्भोयं ल्हातन्तुविरइयधिषाणयं, वासहरं पिव
 दुस्समाए, लीलाभूमिं पिव अयम्मस्स, सहोयरं पिव सीमन्तयस्स, सहा विव सच्चदुक्खसमुदयाणं, कुलहरं पिव सन्नजायणाणं, वि-
 स्सासभूमिं पिव मच्चुणो, सिद्धिखेतं पिव कयन्तस्म त्ति । तत्रो 'महाचारयं नीओ देवो' ति सोऊण सहसा विमुक्ककन्दभैरवं
 अणवरयनिवडमाणेहिं महच्छमुत्ताहलसरिसेहिं अकञ्जलवाहविन्दूहिं संपाइयहारसोहं देवसोएणं चैव परिमिलाणदेहं निरुञ्जमाणं पि नि-
 उत्तपुरिसेहिं मङ्गलमणिवलयङ्गणझणारवुद्दामं सभूयाहिं बलाओ पेच्छिऊण ते 'उरपोट्टुक्कुणुज्जयं' तत्रो य अणुइयधरणिपरिसक्कणेण
 साससमाऊरियाणणं परिचत्तकुडिलभावत्तणेण वि य 'अदंसणीया देवावत्थ' ति ख्यगेहिं पिव लम्बालएहिं निरुद्धनयणपसरं चारयमेव

शरणोपायः, दृतो राजा । अधिष्ठितं राज्यम्, स्थापिता व्यवस्थाः, यशीकृतं सामन्तमण्डलम् । ततोऽनुशययशेन नायितो नगरस्वारकं
 नरपतिः । तच्चात्यन्तनिर्मथ्यमानपुरीपकलमलगन्धं स्फुटितभित्तिप्रसुतसरीखुपं भणभणायमानमशकमक्षिकाजालं दरीविचरमुखविनिर्गतम्
 पकोत्करं उपरिधिलम्बमानोरगनिर्माकं ल्हातन्तुविरचिचतवितानकं, चासगृहमिव दुःपमायाः, लीलाभूमिस्त्रिधाभंस्य, सहोदरमिव सिमन्त
 कस्य, मग्गा इव सर्वदुःखसमुदयानाम्, कुलगृहमिव सर्वयातनानाम्, विश्वासभूमिरिव सृत्योः, खिद्धिशेत्रमिव कृतान्तस्येति । ततो
 'महाचारकं नीतो देवः' इति श्रुत्वा सहसा विमुक्ताक्रन्दभैरवं अनवरतनिपतद्भिर्द्वन्द्वमुकाफलसदृशैरकञ्जलवाणपविन्दुभिः संपादितद्वार-
 शोभं देवशोकैर्नैव परिम्लानदेहं निरुध्यमानमपि नियुक्तपुरुयैः मङ्गलमणिवलयङ्गणझणारवोद्दामं स्वभुजाभिर्वलात् पीडयित्वा तान् उरःपे-
 ट्टुदृष्टोद्यतं ततश्चाऽनुचिचतधरणोपरिष्वक्केन श्वाससमापूरिताननं परित्यक्तकुटिलभावन्वैनापि च 'अदर्शनीया देवावस्था' इति सूत्रकै-

पत्तं कुमुमावलीपद्ममन्तेउरं ति । दिट्टो य तेण काललोहमयनियलसमाऊरिओ नरवई । तओ अमोयपल्लवागारेहिं हत्थेहिं 'अणुचि-
यासेवणवहुलो संसारो' ति दंसयन्तं पित्तं हारलयावहणजणियखेयं यिव वच्छत्यलं ताडयन्तं अहिययरमक्कन्दिउं पवत्तं ति । तओ
राइणा आरक्खिगेहिं च कट्ठकहवि निवारियं । मणियं च राइणा-किमणेणायाममेत्तफलेण अहममाणुबन्धिगा य सोएणं । अइवहुवि-
चित्तरुवो खु एस संसारो, 'खेलणयभूया इमस्स सब्बे सरीरिणो, दुन्निचारो य पसरो पुव्वकयकम्मस्स, जलहरन्तरविणिग्गयसोयाम-
णीवलयचञ्चला लच्छी, सुविणयसमो संगमो । एवमवसाणाणि एत्थ रागविलसियाणि । ता किमेइणा अविवेयजणणुमरिसेण पल-
विण्ण ? । पत्तमेव तुबमेहि जीवलोयसारभूयं जिणवयणं । ता तं चेव अणुचिट्ठेह । न तं मोत्तूण अन्नो दुक्खक्खओवाओ ति । तओ
तमेयमायणिणय एवमेवेयं न अन्नह' ति कलिऊण य अणुजाणाविऊण नरवई जीवियनिरवेक्खयाए चला चेवाणन्दस्स गन्धव्वदत्ताए

रिय लम्बालकैनिरुद्धतयत्तप्रसरं चारकमेव प्राप्तं कुसुमावलीप्रमुपमन्तःपुरम्-इति । इष्टस्तेन काललोहमयनिगडसमापूरितो नरपतिः ।
ततोऽशोकपल्लवाकारैर्दसैः 'अनुचिततासेवनयहुलः संसारः' इति दर्शयन्तमिव हारलताचढनजनितखेचमिव यक्षःस्थलं ताडयन्तमधिकतर-
माकन्दितुं प्रवृत्तमिति । ततो राज्ञा आरक्षकैश्च कथं कथमपि निवारितम् । भणितं राज्ञा-किमेनायासमात्रफलेन अधर्मानुबन्धिना च
शोकेन ? । अतिपद्मविविन्नरूपः खलु एष संसारः, खेलनकभूता अस्य सर्वं शरीरिणः, दुर्निगारश्च प्रसरः पूर्वकृतकर्मणः, जलधरान्तरवि-
निर्गतसौदामिनीवलयचञ्चला लक्ष्मी, स्थानसमः संगमः, एवमवसानानि अत्र रागविलसितानि । ततः किमेतेनाविवेकजनानुसङ्घेण
प्रलपितेन । प्राप्तमेव गुण्णामिजीवलोकसात्भूतं चित्तवचनम् । ततस्तदेवानुत्तिष्ठत, न तन्मुसखाऽप्यो दुःखश्रयोपाय इति । ततस्तदेत-
दाकर्ण्य 'पद्ममेतद् नान्यथा' इति कल्पयित्वा चावुशाप्य नरपतिं जीवितनिरपेक्षतया बलावैयानन्दस्य* गन्धर्वदत्ताया विद्याधरश्रमण्याः

विज्जाहरसमणियाए सयासे पवन्ने पव्वज्जे त्ति ॥

इओ य पइदिणं कयत्थणाए वि कोहवसमगच्छसाणेण 'एहमेत्तं मे जीविपं कालोइयं संपयमणमणं' ति पडिवन्नं राइणा । आर-
 विखनेहि निवेइयं आणन्दस्स, कुविओ एसो, पेसिओ तेण देवसम्मो नाम नियमहल्लओ 'गच्छ भुञ्जावेहि' ति । वत्तओ य एसो 'अभु-
 ज्जसाणं नियमा वाचाए' ति । गओ देवसम्मो, दिट्ठो तेण राया, भणिओ य-देव । देववसयाणं पाणिणं विसमा कज्जगइ ति । एसो
 य देवो नाम अणाराहणीओ विणएण, अगुणगाही गुणीणं, अकालन्नु समीहियस्स, केवलमणत्थो जणानं, मत्तहत्थि च सच्छन्दयारी,
 गङ्गापवाहो च उज्जुकुडिलो महाहवो च निवायदक्खो, विमगण्ठि च नाणुकूलो रसानं, यडिहूलो य समीहियाणं, अणुकूलो अममी-
 हियस्स । ता जइ वि एस एवंभूओ, तहावि पुरिस्सेण खणमचि न पुरिसयारो भोत्तओ ति । जेण महाराय ! पुब्बोपज्जियाणं कम्मणं
 चेव एयं नामं देवो, तं च पुरिसयारजेयमेव वट्टइ ति । ता अवलम्बेउ देवो पुरिमयारं, करेउ आहारगहणं । जीवमाणो हि पुरिस्सो

सकाशे प्रपन्ना प्रवर्त्येति ॥

इतश्च प्रतिदिनं कर्तव्यं नयाऽपि क्रोधवशात्प्रवृत्ता 'पताकमात्रं मे जीवितं, कालोचितं साम्प्रतमनशनम्' इति प्रतिपन्नं रागा । आरक्ष-
 केनिवेदितमानन्दस्य, कुपित एव, प्रपितस्तेन देवशर्मा नाम निजमहत्तरः 'गच्छ भोजय' इति । वक्तव्यश्चैव 'अभुञ्जानं नियमाद् व्यापार-
 यामि' इति । गतो देवशर्मा, दृष्टस्तेन राजा, भणितश्च-देव । दैववशानां प्राणिनां विपमा कार्यगतिरिति । एव च देवो नाम अनाराधनीयो
 विलयेन, अगुणप्राप्ती गुणिनाम्, अकालजः समीहितस्य, केवलमनर्थो जनानाम्, मत्तहत्थी च स्वच्छन्दचारी, गङ्गाप्रवाह इव क्रजुकुटिलः,
 महाहव इव निपातवशः, विपयप्रस्थिरिय नाणुकूलो रसानाम्, प्रतिशूलश्च समीहितानाम्, अनुकूलोऽक्षमीहितस्य । ततो गत्तपि एव

लङ्घिज्जणावयं अयस्सं देव ! संपर्यं पवेइत्ति । राइणा भणियं-भो देवसम्म ! न सुक्को मए चेव अहाकालापुरुवो पुरिसयारो । पडिअना य भावओ पचज्जा । अओ न संपयाभिलासपरं मे चित्तं । उचिषफालं च नाऊण पडिवन्नं अणसणं । अओ न आहारगहगं करेमि त्ति । तेण भणियं-अकीरमाणम्मि आहारगहणे सुओ ते कुरिपस्सइ । राइणा भणियं-अकारणो से कोवो, सचपइअना तु तवस्सिणो हवन्नि । तेण भणियं-देव ! विइयदुत्तन्तो चेव तुमं कुमारचरियस्स; ता मा ते पमायं करिस्सइ । एत्यन्तरम्मि 'चिरायइ देवगम्मो'त्ति संजायाम-रिसवेणो घेत्तण खगं आगओ आणन्दो । भणियं च तेण-अइ न आहारगहणं करेमि, ता इमिणा कयन्तजीहाणुगारिणा करवाल्लेण सीसं ते छिन्दासि । राइणा भणियं-

जाणन्तो मरणन्तं देहावासं असासयमसारं । को उच्चिअज्ज नरवर ! मरणस्स अवस्स गन्तव्वे ॥

पदंभूतः, तथाऽपि पुरुरेण क्षणमपि न पुरुरकाते मोक्तव्य इति । येन महाराज ! पूर्वोपाजितानां फलं गामेवेतन्नाम देवम्, तच्च पुरुरका-स्त्रेयमेव घर्तते इति । ततोऽयमव्यतां देवो पुरुरकारम्, करोतु आहारप्रदणम् । जीयन् द्वि पुरुरो लङ्घित्वाऽऽपदं अवश्यमेव संपदं प्राप्नोतीति । राजा भणितम्-भो देवशर्मन् ! न मुक्त एव मया यथाकालानुरूपः पुरुरकारः, प्रतिपन्ना च भावतः प्रमज्जा । गतो न संप-दुभिक्ष्यापरं मे चित्तम् । उचितकालं च शक्या प्रतिपन्नमनशनम् । अतो न आहारप्रदणं करोमि इति । तेन भणितम्-अक्रियमाणे आहार-प्रदहणे सुतस्तुभ्यं कुपिष्यति । राजा भणितम्-अकारणस्तस्य कोपः, सत्यप्रतिज्ञाः राजु तपस्विनो भवन्ति । तेन भणितम्-देव ! विदि-तपृचान्त एव त्वं कुमारचरितस्य, ततो मा ते प्रमादं कारीन् । अत्रान्तरे 'चिरायने देवशर्म' इति संजातामर्गेणो गृहीत्वा राजमागत आगन्तुः । भणितं च तेन-यदि नाहारप्रदणं करोमि, ततोऽनेन कृतान्तजिह्वानुरकारिणा करवाल्लेन शर्पं ते छिन्मि । राजा भणितम्-

जानन् मरणान्तं वेदायासमशश्वतमसारम् । क उच्चिज्याद् नरवर ! मरणादवदयगन्तव्ये ॥

गन्धमभिहमावीई सलिलच्छेए सरं व स्रसन्तं । अणुसमयं मरमाणं जियइ त्ति जणो क्हं भणइ ? ॥
 संपत्थियाण परलोगमेगसत्थेण सत्थियाणं व । जइ तत्थ कोइ पुरओ चचइ भयकारणं किमिह ? ॥
 जीयमणिचभवस्सं मरणं ति मणम्मि निच्छयं जस्स । षणायापपुस्स व का आसा जीविए तस्स ? ॥
 हंदि ! जराधणुहत्थो वाहिसयविइणसायगो एइ । माणुसमयजूहवहं विद्वानव्वहो करेमाणो ॥
 न गणेइ पच्चवायं न य पडियारं चिराणुवत्ति वा । सच्छन्दसुहं विहरइ हरि व्व मच्चू मयकुलेसु ॥
 एक्के चिय निव्विण्णा पुणो जाइउं च मरिउं च । जे भवमच्चुव्विग्गा भवरोगहरं अणुचरन्ति ॥
 जरमरणरोगसमणं जिणव्येणरसायनं अमयसारं । पाउं परिणामसुहं नाहं मरणस्स वीहेमि ॥

गर्भममृति आवीच्या सलिलच्छेदे सर इव श्रुप्यत । अनुसमयं त्रियमाणं जीवतीति जनः कथं भणति ? ॥
 संप्रस्थितानां परलोकमेकसांर्थेण सार्थिकानामिव । यदि तत्र कोऽपि पुरतो प्रजति भयकारणं किमिह ? ॥
 जीवितमनित्यमवश्यं मरणमिति मनसि निश्चयं यस्य । सुतागारपशोरिव काऽऽशा जीविते तस्य ? ॥
 हन्त ! जराधनुर्हस्तो व्याधिशतवित्तीर्णसायक पति । मानुषमृगयूथवधं प्रभातव्याधः कुर्वन् ॥
 न गणयति प्रत्यवायं न च प्रतिकारं चिरानुवृत्ति वा । स्वच्छन्दसुखं विहरति हरिरिव मृत्युर्मृगकुलेषु ॥
 एके एव निर्विण्णाः पुनः पुनर्जनितुं च मर्तुं च । ये भवमृत्युद्विग्ना भवरोगहरमनुचरन्ति ॥
 जारामरणरोगशमनं जिनवचनरसायनममृतसारम् । प्राप्य परिणामसुखं नाहं मरणाद् विभेमि ॥

श्लोशियपत्रमलाणं परिसाडियवन्धलोहनियलाणं । किं कुणइ कालमरणं कयपडियारं मणुस्साणं ॥
 अञ्जियतवोचणाणं कलेवरहरे वि निष्पिवासाणं । सल्लिहियसरीराणं मरणं पि वरं सुविहियणं ॥
 सुगहियतवपत्थयणा निच्चिसिञ्ज नियमेण अप्पाणं । मरणं मगगन्ति मणोरहेहि धीरा धिइसहाया ॥
 जस्स मयस्सेगयरो सगगो मोक्खो व होइ नियमेण । मरणं पि तस्स नरवर ! जस्सभुयं मणुस्सस ॥
 अणवरयरोगभासुरवसणविसाणुगयदीहदाहस्स । कत्थ गओ वा मुच्चइ कयन्तकण्हाहिपोपस्स ॥
 न वि जुद्धं न पलायं कयन्तहत्थिम्मि अग्घइ भयं वा । न य से दीसइ हत्थो गेण्ढइ य दढं अमोक्खो य ॥
 जह वा लुणाइ सासाइ कासओ परिणयाइ कालेण । इय भूयाइं कयन्तो लुणाइ जायाइं जायाइं ॥

त्यक्तपापमलानां परिशाटितवन्धलोभनिगडानाम् । किं करोति कालमरणं कृतप्रतिकारं मनुष्याणाम् ? ॥
 अजित्तगोधनानां कलेवरशृष्टेऽपि निष्पिपासानाम् । संलिखितशरीराणां मरणमपि वरं सुविहितानाम् ॥
 सुगृहीततपःपथ्यदना निर्घेद्य नियमेनात्मानम् । मरणं मार्गयन्ति मनोरथैर्यथा धृतिसहायाः ॥
 यस्य मृतस्यैकतरः स्वर्गो मोक्षो वा भवति नियमेन । मरणमपि तस्य नरवर ! उत्सवभूतं मनुष्यस्य ॥
 अन्वयरतरोगभासुरव्यसनचिपगुगतवोधंशा (ढात्त)हस्य । कुत्र गतो वा मुच्यते कृतान्तरुणाद्धिपो (तात्) तस्य ॥
 नापि युद्धं न प्रत्यां कृतान्तहस्तिनि अर्घति भयं वा । न च तस्य दृश्यते हस्तो गृह्णाति च दढममोक्षश्च ॥
 यथा वा लुनाति सस्यानि कर्पकः परिणतानि कालेन । इति भूतानि कृतान्तो लुनाति जातानि जातानि ॥

जइ ताव मच्चुपासा सच्छन्दसुहं सुरेषु वियरन्ति । अचन्तमणोयारो जत्थ जरारोगवाहीणं ॥
किं पुण वाहिजरारोगसोगनिच्चुइयम्मि माणुस्से । मच्चुस्स सो पमाओ जं जियइ नरो निमेसं पि ॥
ता मा अधीरजणसेवियस्स अयसस्स देहि उ(अ)वयासं । न हु मच्चुदाढलीढं इन्दो वि प्हू नियत्तेढं ॥
इय मयमारणमेत्तेण वच्छ ! मा नियकुलं कलङ्केहि । गेण्हामि कहं चत्तं हन्त ! सवायाए आहारं ? ॥
सोऊण इयं वयणं कोवाणलजलियरत्तनयणेण । 'जंपइ अज्जाऽवि कहं' प्हओ सीसम्मि खग्गेणं ॥
परिचिन्तियं च तेणं 'नमो जिणाणं' ति मुणियत्तेणं । 'पुब्बकयकम्मदोसो एसो' त्ति विसुद्धभावेणं ॥
सच्चो पुब्बकयाणं कम्माणं पावए फलविवागं । अवराहेसु गुणेषु य निमित्तमेत्तं परो होइ ॥
एवं च चिन्तयन्तो पुणो वि हन्तूण पावकम्मेणं । विणिवाइओ महप्पा अकलुप्तचित्तो सकलुसेणं ॥

यदि तावन्मृत्युपाशाः स्वच्छन्दसुगं सुरेषु विचरन्ति । अत्यन्तमनवतारो यत्र जरारोगव्याधीनाम् ॥
किं पुनर्ब्याधिजरारोगशोकनित्योद्भूते मानुषे । मृत्योः स प्रमादो यज्जीवति नरो निमेषमपि ॥
ततो माऽधीरजनसेवितस्यायशसो देहि अवकाशम् । न नल्लु मृत्युदाढलीढं इन्द्रोऽपि प्रमुनिवर्तयितुम् ॥
इति मृतमारणमात्रेण वत्स ! मा निजकुलं कलङ्कय । गृह्णामि कथं त्यक्तं हन्त ! स्ववाचा आहारम् ॥
शुत्वेदं वचनं कोपानलज्वलितरक्तनयनेन । जल्पति अद्यापि कथं प्रदत्तः शीघ्रं खड्गेन ॥
परिचिन्तितं च तेन 'नमो जिनेभ्यः' इति ज्ञाततत्त्वेन । पूर्वकृतकर्मदोष षण इति विसुद्धभावेन ॥
सर्पः पूर्वकृतानां कर्मणां प्राप्नोति फलविपाकम् । अपराधेषु गुणेषु च निमित्तमात्रं परो भवति ॥

मरिज्ज य उववन्नो सणकुमारम्मि सुखरो जुइमं । अह पञ्चसागराऊ लीलारामे विमाणम्मि ॥
इयरो वि य काऊणं रअं मरिज्जण रयणपुढवीए । उववन्नो नेरइओ उधोसाऊ महावीरो ॥

याकिनीमहत्तराश्रुतु-परमगुणानुरागि-परमसत्यप्रिय-भगवत्-श्रीहरिभद्रश्रिवररचितायां
'समराइचकहाए' वीओ भवो समजो ।

पयं च चिन्तयन् पुनरपि हत्या पापकर्मणा । धिनियतित्तो महात्माऽकलुषचित्तः सरुदुषेण ॥
मृत्या चोपपन्नः सत्कुमारे सुखरो दुक्तिमान् । अथ पञ्चसागरायुलीलारामे विमाने ॥
इत्तरोऽपि च हत्या राज्यं मृत्या रत्नपृथिव्याम् । उपपन्नो नैरयिक उरुप्रायुर्मदाघोरः ॥

तइओ भवो ।

वक्त्रायं जं भणियं सीहा-णंदा य तह पियापुत्ता । सिहि-जालिणिमाइसुआ एत्तो एअं पवक्खामि ॥
 अत्थि इहेव जम्बुदीवे, अवरविदेहे खेत्ते अपरिमियजणनिनासं, अणणुहूयवाहिवेयणं, अदिट्टुपरचक्रविब्भमं, सुन्दरपुरनायगभूयं
 कोसंबनाम नयरं । जत्थ सरलसहावो, थिरसिणेहाणुवन्धो, अणङ्गरायहाणी, धम्मफलकप्पो इत्थियाजणो । जन्थ पियंवओ, सचवयणो,
 पढमाभिभामी, धम्मनिरओ य मणुस्सवग्गो । तत्थ य अपेयसमरसंबट्टविणिज्जियदरियनरिन्दावणयपल्हत्थवियडमउडकोडिरयणप्प-
 हारज्जियचरणजुयलो राया नामेण अजियसेणो त्ति । तस्स य सयलज्जचिन्तओ, अचाणनिच्चिन्तसेसो इन्दम्ममो नाम माहणसच्चिवो ।
 सुहंकरा से भारिया ॥ इओ य सो आणन्दनारओ सागरोवमन्तम्मि नरण खविजाग, अन्ने वि किंचूणे चत्तारि सागरोवमे संसारे

व्याख्यातं यद् भणितम् सिद्धा-ऽऽनन्दो च तथा पितृपुत्रौ । शिशि-जालिनिमावृत्ते इत एतत् प्रवक्ष्यामि ॥

अस्ति इद्वैव जम्बुद्वीपे, अपरविदेहे क्षेत्रे अपरिमितजननिवासम्, अननुभूतव्याधिवेदनम्, अट्टप्रपरचक्रयिध्रमम्, सुन्दरपुरनायकभूतं
 कौशाग्रं नाम नगरम् । यत्र सरलस्वभावः, स्थिरस्नेहानुबन्ध, अनङ्गराजधानी, धर्मफलकल्पः स्त्रीजनः । यत्र प्रियंवदः, सत्यवचनः;
 प्रथमाऽभिभायी धर्मनिरतो मनुष्यवर्गः । तत्र च अनेकसमरसंबट्टयिनिर्जितहस्तरेन्द्रावन्तर्पयस्तविकटमुकुटकोटिरत्नप्रभारञ्जितचरणयुगलो
 राजा नाम्ना अजितसेन इति । तस्य च सकलराज्यचिन्तकः, १ आत्मनिर्दिशोप इन्द्रशर्मा नाम ब्राह्मणसच्चिवः । शुभंकरा तस्य भार्या ॥

समाहिण्डिय इन्द्रसम्भस्स माहणस्स सुहंकराए भारियाए कुञ्चिमि इत्थियत्ताए उवन्नो ति । जाया उचियसमएणं । कयं से नामं जालिणि ति कहाणयविसेसेण । पत्ता जीवणं । दिन्ना तस्म चेत्त राइणो बुद्धिसागराभिहाणसच्चिवपुत्तस्स वम्भदत्तस्स । कयं पाणिग्गहणं । भुञ्जमाणेण भोए गओ कोइ कालो ॥

इओ य सो सीहदेवो तओ देवलीगाओ चविङ्गा अचिन्तमाहप्पयाए कम्मस्स, तीसे चेत्त जालिणीए कुञ्चिसि पुत्तत्ताए उवन्नो ति । दिट्ठो य तीए तीए चैव रयणीए सुमिणओ-जहा किर सुवणमयपुण्यकलसो मे उयरं पविट्ठो, सो य असंजायपरिओसाए विणिग्गओ समणो कहकह वि भग्गो ति । तं च दट्ठण ससज्झसा वि य विउद्धा एसा । जाओ से संकिणो सुहरसो । न साहिओ य तीए सुमिणओ दइयस्स । तओ से वड्डुं पयत्तो गन्भो । जाया से देहमणपीडा । चिन्तियं च तीए-‘वायाएमि ताव एयं पाव-

इत्तश्च स आनन्दनारकः सागरोपममन्ते नरके क्षपयित्वा, अन्यानि अपि किञ्चिदूनानि चत्वारि सागरोपमानि संसारे समाद्दिण्ड्य इन्द्रस-
र्मणो ब्राह्मणस्य शुभंरुराया भार्यायाः कुक्षौ ह्लिकतया उपपन्न इति । जाता उचितसमयेन । कृतं तस्या नाम जालिनी इति कथानक-
विक्षेपेण । प्राप्ता यौवनम् । दत्ता तस्य पव राज्ञो बुद्धिसागराभिधानसच्चिवपुत्रस्य ब्रह्मदत्तस्य । कृतं पाणिग्रहणम् । भुञ्जानयोर्भोगान् गतः
कश्चित् कालः ॥

इत्तश्च च सिंहदेवः ततो देवलोकात् ज्युत्वा अचिन्त्यमाहात्म्यतया कर्मणः, तस्या पथ जालिन्याः कुक्षौ पुत्रतया उपपन्न इति ।
दृष्टश्च तथा तस्यामेव रजन्यां स्वनकः-यथा किल सुवर्णमयपूर्णकलशो मम उदरं प्रविष्टः, स च असंजातपरितोषाया विनिर्गतः
सन् कथंरुथमपि भद्र इति । तं च दृष्ट्वा ससाध्यसा इव विदुद्धा पया । जातस्तस्या संकीर्णः सुन्दरसः । न कथितश्च तथा स्वप्नको
दयितस्य । ततः स वर्धितुं प्रवृत्तो गर्भः । जाता तस्य देह-मन-पीडा । चिन्तितं च तथा-‘व्यापादयामि तावद् पतं पापगर्भम्’

गर्भं' ति । पञ्चाङ्गं गन्धसाडणाङ्गं । कर्मविवागओ न विवन्नो गन्धो । मुणितो य युक्तो वम्भदत्तेण । निउत्तो तेण परियणो पयइसमए, जहा गन्धमवियत्ती न हवइ तथा तुब्भेहि जइयव्वं; अवि य भट्टिणीपरिओसनिमित्तं कहंचि चित्तं से वञ्चिजा मम निवेइयव्वो चि । तओ जाओ से दोहलओ-करेमि सव्वसत्ताणमाणन्दं, संपाडेमि देवयाययणाणं महापूयाओ, पूएमि भयवन्ते धम्मनिरए महातवस्सी, सुणिमो किंचि परलोयमगं ति । संपाडिओ से भत्तारेण डोहलो । गन्धप्रभावेण जाया मणोरमा लोयस्स । पत्तो य यइसमओ । पइया एसा । चिन्तियं च तीए-कहं पुण एस एइहमेत्तपरियणसमव्वं वावाइयव्वो चि ? । एत्थन्तरम्मि मुणियतय-भिष्पायाए वम्भदत्तवयणं सरिज्ज भणियं वन्धुजीवाभिहाणाए वालसहीए । भट्टिणि ! पावो खु एस गन्धो । ता अलमिभिणा किलेसा-ऽऽयासकराएण, वरं विइञ्चिओ एसो चि । तओ कस्तापपरवसाए वावापणम्मि सहियणलज्जालुयाए भणियं जालिणीए-‘तुब्भे जाणह’

इति । प्रयुक्तानि गर्भशतानि । कर्मविपाकतो न विपन्नो गर्भः । ज्ञातश्च वृत्तान्तो ब्रह्मदत्तेन । नियुक्तेन परिजनः प्रसूतिसमये, यथा गर्भविपचित्तं भवति तथा युष्माभिः यतितव्यम्, अपि च भर्त्रापरितोपनिमित्तं कथंचित् चित्तं तस्य वञ्चित्वा मम निवेदयितव्य इति । ततो ज्ञानस्तस्या दोहदः-करोमि सर्वसत्वानामानन्दम्, संपादयामि देवतायतनानां महापूजाः, पूजयामि भगवतो धर्मनिरतान् महातपस्विनः, शृणुमः कंचित् परलोकमार्गम्-इति । संपादितस्तस्या भर्त्रा दोहदः । गर्भप्रभावेण जाता मनोरमा लोकस्य । प्रातश्च सूतिसमयः प्रसूता एषा । चिन्तितं च तथा-कथं पुनरेव पतावन्माधपरिजनसमंशं व्यापादयितव्य ? इति । अत्रान्तरे ज्ञातदधिप्रायया ब्रह्मदत्तवचनं श्रुत्या भणितं वन्धुजीवाभिधानया वालसरया । भर्त्रि ! पापः खलु षप गर्भः । ततोऽलमनेन क्लेशा-ऽऽयासकारकेन, वरं विभक्तं (विनाशितः) एष इति । ततः कृपावपरवशया व्यापादने सपीजनलज्जालुतया भणितं जालिण्या-‘धूयं जानीत’ इति । ततोऽपनीतो दारकः,

नि । तत्रो प्राणीशो दारशो, निवेशशो चम्भदणस । कयं ने तेण मयलं मुथं । नीलिशो लोमयाशो 'सारत्रगल्भा मद्रिणि' ति ।
 एतं च श्रवणन्तो कोर कालो । परद्रविणं नामं बालयस्य 'मिद्रि' ति । वद्रिशो मो कलाकलावेण द्रेशोमनल य । मोद्रयं मे
 निगमं कालोनियं पम्भदणं । गदिशो पब्धा उदरपुनशो' ति । विन्नाशो य नूनन्तो इमिना मुमिगपदंमन-गन्धमनाउणाइशो
 य जगणीए । वेगमिशो एतो ॥

एतन्नागमि मणिपयगुन्ना पुगस्य कमाया ने जणणी । चिन्तियं च नेण-किर ?
 एतंरिदा कमाया पाता मरिटिमूत्तलओया । मोमय्यमुत्तदि वज्जेपला पयणेन ॥
 एतो कम्मरिट्टी, तओ भयो, तस्य दुग्गमंयाओ । ततो उच्चियमानो पपंवेज्ज तए महापाने ॥

धकियं च—

निवेशिलो प्रत्तरसस्य । एतं तस्य तेन मकलं मुसुयन् । नीलो लोकरावः 'ध्यापन्नगमां मर्त्त' इति । एतं च अनिकालः कश्चिन् कालः ।
 मतिहायिलं नाम वादकस्य 'शिमी' इति । यथितः स कलाकलावेण द्रेशोमनयेन च । संगादिलं तस्य निरस्येणं काथेयिणं प्रत्तरणेन ।
 मुदीतः पध्याए 'उदरपुत्रः' इति । मिसालो वृत्तान्तोऽनेन मन्वदंन-गन्धमनागादिकथ जगन्त्याः । वेगमिणत एव ॥

अत्रान्तरे बालपुत्रान्ता पुत्रस्य कमायिता तस्य जतनी । चिन्तितं च तेन-कम्ममाए ?

पधेयिषाः कमायाः पाता भगपिट्ठिमूत्तलदोषाः । मोमय्यमुत्तकः पंतकिलज्याः प्रयन्नेन ॥
 इतः कम्मविरुद्धि, ततो भयः, तत्र दुग्गमंयालः । तत उद्विज्मानः प्रत्तरान् तरान् महापानान् ॥

सयणस्स वि मज्झगओ रोगाभिहओ किलिस्सइ इहेगो । सयणो वि य से रोगं न विरिञ्चइ ने य नासेइ ॥
मज्झमि वन्धयाणं एक्को मइ कळुणं रुयन्ताणं । न य णं धारेइ तओ वन्धुजणो नेव दाराइं ॥
एक्को करेइ कम्मं फलमवि तस्सेक्कओ समणुहोइ । एक्को जायइ मइ य परलोयं एक्कओ जाइ ॥
पेत्तेयं पेत्तेयं नियगं कम्मफलमणुहवन्ताणं । को कस्स जए सयणो को कस्स व होइ अन्नजणो ? ॥
मरिऊण वेरिओ वि हु जायइ जणगो, सुओ वि हु रिंनु चि । ता अणवट्टियभावे सयणे सङ्को चि मोहफलं ॥
अन्नं च । सुण, अग्घाणमेव जं वत्ते—

अदिय इहेव विजाए लोच्छिनिलयं नाम नयरं । तत्थ सागरदत्तो नाम सत्थयाहो, सिरिमई से भारिया, ताणं अहं सुओ चि ।

अपि च—

स्वजनम्याऽपि मथ्यगतो रोगाभिहतः फ्लिश्यति इदं कः । स्वजनेऽपि च तस्य रोगं न विभजति नैव नाशयति ॥

मध्ये वाग्धयागमेनो ध्रियते करुणं रुदताम् । न च तं धारयति ततो वन्धुजनो नैव दारः ॥

एकः करोति कर्म फलमपि तस्य एकः समनुभवति । एको जायते ध्रियते च परलोकमेकको याति ॥

प्रत्येकं प्रत्येकं निजकं कर्मफलमनुभवताम् । कः कस्य जगति स्वजनः कः कस्य वा भवति अन्यजनः ? ॥

मृदा वैरिणोऽपि गलु जायते जनकः, सुतोऽपि गलु रिपुरिति । ततोऽन्यस्थितभावे स्वजने संग इति मोहफलम् ॥
अन्यथ । शृणु, अस्माकमेव यद् दृत्ताम्—

कुमारभावे बट्टमाणो गओ तन्नयरासन्नमेव लच्छिपव्वयं । दिट्ठो य तत्थ एगम्मि विभागे सिग्गिद्धपत्तसंचओ, धरापविट्ठदीहपायगो,
 नालिएरिपायवो चि । तं च दट्ठण समुप्पन्नं मे कीउयं । चिन्तियं च मए-अहो ! अच्छरियं । एद्धमेत्तस्सवि पायवस्स एद्धमेत्ताओ
 विभागाओ ओयरिऊण पायओ धराणि पविट्ठो चि । ता नूणमेत्थ कारणेण होयव्वं ॥

एत्यन्तरम्मि य अयण्डम्मि चैव संजाओ मे पमोओ, विपम्मिओ सुरहिमारुओ, विमुक्को सहजो चि चैराणुबन्धो पसुगणेहि,
 भुवणसिरीए विय समद्धासिओ लच्छिपव्वओ, सव्वोउयहुसुमेहि वि पुप्फियाइ काणणुजाणाइ, पमुइया विहंगसंघाया, मणहरुत्तालरम्मं
 च गुञ्जियं छप्पयावलीहि, विसुद्धपयासमतावं च तमुद्देशमुज्जोइउं पयत्तो रवी । तओ मए चिन्तियं 'अह पुण किं इमं भुवणच्छेरयं' ति ॥
 एत्यन्तरम्मि तरुणरविमण्डलनिहं, सुविसुद्धजच्चकञ्चणं, अणेयरयणमण्डियं, जयजयरवाचूरियनहङ्गणं, गिअन्ततियसमङ्गलं,

अस्ति इहैव चिजये लक्ष्मीनिलयं नाम नगरम् । तत्र सागरदत्तो नाम सार्थघाहः, श्रीमती तस्य भास्यी । तयोरहं सुत इति ।
 कुमारभाषे धर्तमानो गतो तन्नगरासन्नमेव लक्ष्मोपवैतम् । दृष्ट्वा तत्र एकस्मिन् विभागे स्निग्धपत्रसंचयः, धराप्रविष्टदीर्घपादकः,
 नालिवेरीगवप इति । तं च दृष्ट्वा समुत्पन्नं मम कीदृकम् । चिन्तितं च मया-अहो ! आश्चर्यम् । एतावन्मानस्यापि पादपस्य पतावन्मात्राद्
 विभागाद् अयतीर्य पादको धरणीं प्रविष्ट इति । ततो नूनमत्र कारणेन भवितव्यम् ॥

अथान्तरे च अक्काण्ड एव संजातो मम प्रमोदः, चिजृम्भितः, सुरभिमारुतः, विमुक्तः सहजोऽपि वैरानुबन्धः पशुगणैः, भुवनश्रिया अपि
 समध्यास्तितो लक्ष्मीपर्वतः, सर्वैरुतुरुकुमुसैरपि पुष्पतानि काननोद्यानानि, प्रमुद्रिता विहंगसंघाताः, मनोहरोत्तालस्स्यं च गुञ्जितं पदप
 दावलीभिः, विशुद्धप्रकाशमतापं च तमुद्देशमुद्द्योतयितुं प्रवृत्तो रविवः । ततो मया चिन्तितम्-अथ पुनः किमिदं भुवनाश्चर्यकम्-इति ॥
 अथान्तरे तरुणरविमण्डलनिभम्, सुविशुद्धजाल्यकाञ्चनम्, अनेकरत्नमण्डितम्, जयजयरवाचूरितनमोऽङ्गणम्, गीयमानत्रिदशमङ्गलम्

निवदन्तुकुसुमयुधि, अपेयतियसपरियरियं, विजियसंसारचक्रपिसुणयं, अचरदिसाओ समोवयन्तं भयवओ अजियदेवतित्थयरस्त
दिट्ठं मए वम्मचक्कं ति। तयणन्तरं च महग्घणरणभूसिया सियम्बरथारिणो अपणेगे साहवो, तओ सुरथरियकुन्दधवलायवचो दुन्दु-
हिनिणायवहिरियनहङ्गणो, विरायन्तदिव्वभामण्डलो, सुरवइससुखित्तचारुचामरो, सुरासुरमणुयवन्द्रसंयुओ, कालायरुपवरतुरुक्कधू-
वमहमेहन्तगन्धो, गन्धवट्ठिभूओ अचन्तसोमो कञ्चणमयदिव्वकमलावलीए परिसक्कमाणो भयवं, तिलोयनाहो, नित्थिणणभवसमुदो
अजियदेवतित्थयो ति। तं च दहूण समुपण्णो मे पमोओ, पणट्ठं मिच्छत्तमिरेणं, त्रियम्मियं धम्मववसाएणं। चिन्तियं च मए-
घनो अहं, जेण मए तिलोयचिन्तामणी भयवं उवल्लो ति ॥

एत्थन्तरम्मि य कयं तियसेहि भयवओ मणिकणयकलहोयमयनिम्मियपायारतियं, सुचिदत्तदिव्वतोरणं, रयणमयविचित्तक-
विसीसयं, ऊसियमहाकेउनिवहं, गुञ्जन्तमहुयराभोयसोहियं, ऊसियसियायवत्तमणहरं, वेरुलियदिव्वसीहासणं, महल्लमीहयचक्कम-
निपतरुसुमवृष्टि, अनेकत्रिदशपरिकरितम्, विजितसंसारचक्रपिणुनकम्, अपरदिशः समवपतद् भगवतोऽजितदेवतीर्थकरस्य दृष्टं मया
धर्मचक्रम्-इति। तदनन्तरं च महार्धगुणरत्नभूयिताः सिताम्बरधारिणोऽनेके साधवाः, ततः सुरधृतकुन्दधवलातपत्रः, दुन्दुभिनिनादवधि-
रितनभोऽङ्गणः, विराजमानदिव्यभामण्डलः, सुरपतिसमुत्क्षिप्तचारुचामरः, सुराऽसुरमनुजपन्द्रसंस्तुतः, कालागुरुप्रवरतुरुक्कधूपप्रसरद्-
गन्धः, गन्धवर्तिभूतः, अत्यन्तसौम्यः, काञ्चनमयदिव्यकमलावल्या परिसरन् भगवान्, त्रिलोकनाथः, निस्तोर्णभवसमुद्रः, अजितदेव
तीर्थकर इति। तं च इद्वा समुत्पन्नो मे प्रमोदः, प्रणष्टं मिथ्यात्वनिमिरेण, विजृम्भितं धर्मव्यवसायेन, चिन्तितं च मया-धन्योऽहम्,
येन मया त्रिलोकरचिन्तामणिर्भगवान् उपलब्ध इति

अत्रान्तरे च कृतं त्रिदशैर्भगवतो मणिकनरुफलयोतमयनिमित्तप्राकारत्रिकम्, सुचिभक्तदिव्यतोरणम्, रत्नमयविचित्रकपिशीर्षकम्,

ण्डियं समीकरणं ति । पविष्टो भयवं । पशुया घम्मकहा । कहिओ भगवया अमासओ जीवलोगो । अद्यगओ अग्हाणं । तओ तं पुव्व-
 क्रोउयं ममणुसरन्तेण पुच्छिओ भयवं मए तिलोयनाहो । भयवं ! किं पुण तस्म नालिएरिपायवस्स पायओ ओइण्णो, किं अत्थि तत्थ
 दचिणजायं किं वा नहि (निही), किंपरिमाणं वा, केण वा तं ठवियं, कीइसो वा तस्म विभागो ति ? । भगवया भणियं-मुण, लोह-
 दोसेण पायओ ओइण्णो । अत्थि तत्थ दचिणजायं । तं च दीणासत्तल्लपस्वपरिमाणं । तुमए तेणं च नालिएरिजीवेण ठावियं ।
 घम्ममाहओ य विभागो एयस्स । मए भणियं-भयवं ! कइं पुण मए इमिणा य ठवियं, कइं च मम ईदिसो विभागो इमस्स वि
 ईदिमो ति । भगवया भणियं-मुण,

अत्थि इहेव विजए अमरउरं नाम नयरं । तत्थ अमरदेवो नाम गाहावई होत्था । सुन्दरी से भारिया । ताणं च तुब्भे दुवे वि
 उच्छित्तमदाधेनुनिवहम्, गुञ्जनधुकराऽऽसोदशोभितम्, उच्छ्रितसिताऽऽतपत्रमनोहरम्, वैदूर्यविन्यलिद्वासनम्, महासिंहध्वजचक्र-
 मण्डितं, समवसरणम्-इति । प्रचियो भगवान् । प्रस्तुता धर्मकथा । कथितो भगवता अशाश्वतो जीवलोकः । अवगतोऽस्माभिः । तत्तरतं
 पूर्वकोगुणं समनुसरता पृथो गगवान् मया त्रिलोकनाथः । भगवन् ! किं पुनस्तस्य नालिकेरीपादपस्य पादसोऽवतीर्णः, किम् अस्ति
 तत्र द्रधिणजातं किं वा निधिः, किंपरिमाणं वा, केन वा तत् स्थापितम्, कीदृशो वा तस्य विपाक इति ? । भगवता भणितम्-
 शृणु, लोभदेयेण पादसोऽवतीर्णः । अस्ति तत्र द्रधिणजातम् । तच्च दीनारस्सत्तल्लक्षपरिमाणम् । त्वया तेन च नालिकेरीजीवेन स्थापितम् ।
 धर्मसाधक्य विपाक एतस्य । मया भणितम्-भगवन् ! कयं पुनर्मया अनेन च स्थापितम्, कयं मम ईदृशो विपाकः, एतस्याऽपि
 ईदृश इति । भगवता भणितम्, शृणु-

अस्मि ईदिय धिजये अमरपुरं नाम नगरम् । तत्र अमरदेवो नाम गुरुपतिरभवत् । सुन्दरो तस्य भार्या । तयोश्चयुवां द्वावपि उपर्युपरि-

उपरोपरजायगा गुणचन्दवालचन्दाभिदाणा य पुत्तय ति । संपत्तजीव्जणा य महन्तं चैलाइमण्डं चैत्तूण चाणिज्जवडियाए आगया इमं देसं । त्रिणिओइयं भण्डं, सामामाइओ इट्टलाहो । एत्थन्तरम्मि विजयवग्मनखट्टणा आहतो लच्छिनिलयसामी सूरतेओ नाम नरवई । सो य नयरे गज्जं छोट्टूण गहियमारनयल्लोओ आरुहो इमं पब्बयं । तुब्भे वि तेणेव नरवट्टणा सह चैत्तूण दविणजायं परबलभएण आरुदा लच्छिपव्वयं । ठिया य एयम्मि पएसे निहाणीकयमालोचिज्जण इमं दविणजायं । अइक्कन्तो कोइ कालो । तओ लोहदोसेण 'भागिओ' ति करिय विमपओगकरणेणं चावाविओ तुमं गुणचन्देण । सुद्धमहावत्तेणेणं च उववन्नो वंतरसुरेसु । गुणचन्दो वि य अपरिसुद्धिज्जण तं दव्वं एत्थ चैव पव्वए महाभुयङ्गडको मरिज्जण उप्पन्नो रयणप्पहाए नरयपुट्टवीर नारओ । तओ तुमं देसुणपलिओरममहाउयं पालिज्जण तओ सुओ एत्थेव विजए टट्टूणाउरे नयरे हरिणन्दिस्स सत्थवाइस्स वसुमेईए भारियाए कुच्छिंसि पुत्त-

जातको गुणचन्द्र-पालचन्द्राऽभिधानी च पुत्रको इति । संप्राप्तयोवन्ती च महत् चैलादिभाण्डं गृहीत्वा चाणिज्यवृत्तिराक्रया आगतौ इमं देसम् । विनियोगित भाण्डम् , समासादित इष्टलामः । अनान्तरे विजयवर्मनरपतिना आक्रान्तो लक्ष्मीनिलयस्वामी सूरतेजा नाम नरपतिः । स च नगरे प्राद्यं(अस्तारं),दिस्या गृहीतमालनगरलोक आरूढ इमं पर्वतम् । युवामपि तेनैव नरपतिना सह गृहीत्या दविणजातं परबलभयेन आरूढो लक्ष्मीपर्वतम् । स्थितौ चैतस्मिन् प्रदेशे निधानीकृतमालोच्य इदं दविणजातम् । अतिक्रान्तः कीयानपि कालः । ततो लोभदोषेण 'भागिकः' इति कृत्या त्रिपश्योगकरणेन व्यापादितस्त्वं गुणचन्द्रेण । शुद्धस्वभावत्वेन च उपपन्नो व्यन्तरसुरेषु । गुणचन्द्रोऽपि च अपरिसुज्य तद् द्रव्यम् धत्र चैव पर्वते महाभुजङ्गदशो मृत्यु इत्यधो रत्नप्रभाषं नरकपृथिव्यां नारः । ततस्त्वं देयोनपत्योपममथाऽऽयुः पालयित्वा ततान्व्युतः अत्रैव विजये टट्टूणापुरे नगरे हरिनन्दिनः सार्थवाइस्य वसुमेईए भारियाः कुक्षी पुत्रतया उपपन्नो-

चाए उवयन्नो सि । जाओ कालक्रमेण । पइड्ढावियं च ते नामं देवदत्तो ति । एत्थन्तरम्मि तओ धि गुणचन्दो
 नरगाओ उव्वट्टिऊण लोहदोसेणमेत्थेव लच्छिपव्वए एयस्स चैव निहाणस्स पचासन्नपसे उप्पन्नो भुयङ्गमो ति । परिगहियं च णेण
 तं दब्बं । एत्थन्तरम्मि लच्छिनिवासिणीदेवयामहम्मि समागओ तुमं लच्छिपव्वयं । कया देवयाए पूया । दिन्नं दीणाणाहाण दवि-
 णजायं । संपाइओ भोयणोवयारो । तओ तुमं पुव्वभवसिणेहेणं रम्मयाए पव्वयस्स परिब्भमन्तो आगओ इमं उदेसं । दिट्ठो भुयङ्गमेणं ।
 तओ लोहदोसेण 'एम एयं दविणजायं गेण्हस्सइ, नि डको चरणदेसम्मि । अच्चुगयाए विसस्स तक्खणा चैव निवडिओ धरणिबट्ठे ।
 पालयत्तिणा य ते परियणेण चावाविओ भुयङ्गमो । उप्पन्नो एत्थेव पव्वए सीहचाए ति । तुमं पि मरिऊण एत्थेव विजए कयङ्गलाए
 नयरीए मिवदेवस्स कुलउत्तयस्स जसोहराए भारियाए कुच्छिसि पुत्तचाए उववन्नो सि । जाओ कालक्रमेण । पइड्ढावियं च ते नामं
 इन्ददेशे ति । पत्तो लोच्चणं । इओ य तेण सीहजीवेण पुव्वभवन्मत्थभावणाओ ओहसन्नाए परिगहियं तं दब्बं । एवं च गओ कोइ

ऽसि । जातः कालक्रमेण । प्रतिष्ठापितं च तव नाम देवदत्त इति । प्राप्तः कुमारभावम् । अत्रान्तरे ततोऽपि गुणचन्द्रो नरकाद् उद्बृत्य
 लोभदोयेण अत्रैव लक्ष्मीपर्वते पतस्य चैव निधानस्य प्रत्याऽऽसन्नप्रवेशे उत्पन्नो भुजङ्गम इति । परिपृहीतं च तेन तद् द्रव्यम् । अत्रान्तरे
 लक्ष्मीनिवासिनीदेवतामहमि समागतत्वं लक्ष्मीपर्वतम् । कृता देवतायाः पूजा । वृत्तं दीनाऽनाथानां द्रविणजातम् । संपादितो भोजनो-
 प्यारः । ततस्थं पूर्णभयस्नेहेन रम्यतया पर्वतस्य परित्रमन् आगतः इममुद्देशम् । दृष्टो भुजङ्गमेन । ततो लोभदोयेण 'पप पतद्
 द्रविणजानं प्रदीप्यति' इति द्रष्टृश्चरणदेशे । अत्युग्रतया विपस्य तत्क्षणं चैव नियतितो धरणिपृष्ठे । पार्श्ववर्तिना च ते परिजनेन व्यापा-
 दितो भुजङ्गमः । उत्पन्नोऽत्रैव पर्वते सिंहतया इति । त्वमपि मृत्वाऽत्रैव विजये कृतज्ञलायां नगर्यां शिवदेवस्य कुलपुत्रस्य यशोधराया
 भार्यायाः कुक्षी पुत्रतया उगपन्नोऽसि । जातः कालक्रमेण । प्रतिष्ठापितं च ते नाम इन्द्रदेव इति । प्राप्तो योवनन् । इतश्च तेन सिंहजीवेन

कालो । अत्रया य वीरदेवनरवदूणा नियतामिण पिसिओ तुमं लच्छिनिलयमामिणो माणहङ्गस्म समीवं । आगच्छमाणो य कइवय-
 पुरिगपरिआरिओ कालकक्रमेण पत्तो इमं उदेसं । उवविट्ठो नीवपायवस्स हेट्ठे । एत्थन्तरम्मि गिरिगुहागुहगएगं दिट्ठो सि सीहेणं ।
 तओ सोहयन्नात्रिज्जाभियच्चिंणं वावाविओ सि इमिणा, इमो वि य तुमए सि । उववन्ना य तुब्भे एत्थेव विजयम्मि सिरिस्थलगे
 पट्टणे जवखदागमन्निपस्य चण्डालस्म माइजवखाए भारियाए जमलभाउगत्ताए सि । जाया कालकक्रमेणं । पइट्ठविवाइं नामाइं तुज्झं
 कालसेणो, इयस्स चण्डसेणो सि । पत्ता य लोब्बणं । अन्नया आहेडयनिमित्तं गया लच्छिपव्वयं, वावाइओ कोलो । सो य एयम्मि
 चैय निहाणयपण्से निसिभिओ । पञ्जालिओ जलणो । जलणपकं तं खाइउं पयत्ता । एत्थन्तरम्मि कट्टारयं निसाणिऊग कंहंचि अण-
 त्यदण्डओ चैव धरणि खणमाणेण उवलद्धो निहाणयकलमस्म एगदेसो चण्डसेणो । पयत्तो गोविडे, लक्खिओ य तुमए । तओ

पूर्वमयाभ्यस्तभाषनात् अघमंशया परित्युद्धेतं तद् द्रव्यम् । एवं च गतः कीयान् कालः । अन्यथा च वीरदेवनरपतिना निजस्वामिकेन
 भेषितस्त्वं लक्ष्मीनिलयस्यामिनो मानभद्रस्य समीपम् । आगच्छथ कतिपयपुरुषपरिवृतः कालक्रमेण प्राप्त इममुद्देशम् । उपविष्टो नीप-
 पारम्याऽयः । अत्रान्तरे गिरिगुहामुगतेन दृष्टोऽस्ति सिद्धेन । ततो लोमसंज्ञाविपर्यस्तितचित्तन व्यापादितोऽस्ति अनेन, अयमपि च
 त्वया इति । उपपन्नो च युवामभैव विजये धीम्यलके पट्टने यक्षदाससंक्षितस्य चाण्डालस्य मातृयक्षायां भार्यायां यमलभ्राह्मकृतया इति ।
 जानी कालक्रमेण । मतिप्राप्तिते नाम्नी तव कालसेनः, इतस्य चण्डसेन इति । प्राप्नो च यौवनम् । अन्यथा आखेटकनिमित्तं गतो लक्ष्मी-
 गंतम् । व्यापादितः कोलः । स च पतस्मिन् चैव निघातकप्रदेशे विशसितः । प्रज्वालितो ज्वलनः । ज्वलनपत्रयं तं यादितुं प्रचुत्ती ।
 अत्रान्तरे कट्टारकं निशाण्य कथञ्चिद् अनर्थदण्डन एव धरणीं रतता उपलब्धो निघानककलशास्य एकदेशाश्चण्डसेनेन । प्रचुत्तो गोप-

द्वल्लोहणं' वीसत्यो तुमं वावाइओ तेण । उववन्नो वालुयप्पहाए नरगपुहवीए पञ्चसागरोनमाळ नारगो । इमो चित्तद्वल्लोभेण तं चैव
 देसं अमुञ्चमाणो अइक्कन्तेसु कइयववस्तिसु अञ्जुञ्जण तं दब्बं अन्नवेरियचण्डालविनिवाइओ समाणो उप्पन्नो तमाभिद्वाणाए नरय-
 पुहवीए अट्टारससागरोवमाळ नारगो ति । तओ तुमं पडिपुण्णे अहाउए नरगाओ उब्बट्टिऊण एत्थेव विजए सिरिमईए सन्निवेसम्मि
 साल्लभइस्स माहावइस्स नन्दिणीए भारियाए कुञ्चिसि पुत्तचाए उववन्नो ति । जाओ य कालक्कमेण । पइइवियं ते नामं बालसु-
 न्दरो ति । पत्तो जीव्वणं । एत्थन्तरम्मि सीलदेवणागारसमीवे पत्तो तए अपत्तपुब्बो जिणवरपणीओ धम्मो । परिपालियं सावयत्तणं ।
 कओ य जहंविहिं देहचाओ । उववन्नो लन्तयाभिहाणे देवलोए किंचूण्तेरससागरोवमाळ वेमाणिओ ति । तत्थ परिमुञ्जिऊण दिव्वभोए
 अहाउयपरिक्खएण नुओ समाणो एत्थेव विजए हत्थिणाउरे नयरे सुहत्थिस्स नगरसेट्टिस्स कन्तिमईए थारियाए कुञ्चिसि पुत्तचाए

यितुम्, लक्षितश्च त्वया । ततो द्रव्यलोभेन विश्वस्तस्यं ध्यापादितस्तेन । उपपन्नो बालुकाप्रभायां नरकपृथिव्यां पञ्चसागरोपमायुर्नारकः ।
 थयमपि तद्द्रव्यलोभेन तं चैव देशममुञ्चन् अतिक्रान्तेषु कतिपयवर्षेषु अभुम्त्वा तद् द्रव्यम् अन्यवैरि रूचाण्डालविनिपातितः सन्
 उग्रशस्तमाऽभिधानायां नरकपृथिव्यामष्टादशसागरोपमायुर्नाटक इति । ततस्त्वं प्रतिपूर्णे यथाऽऽयुष्के नारकात् उद्बृत्य अत्रैव
 विजये श्रीमत्तो सन्निवेदो शालिभद्रस्य गृहपतेर्नन्दिन्यां भार्यायां कुक्षौ पुत्रतया उपपन्न इति । जातश्च कालक्रमेण । प्रतिष्ठापितं तव
 नाम बालमुन्दर इति । प्रातो योजनम् । अत्रान्तरे शीलदेवाऽनगारसमीपे प्राप्तस्यया अप्राप्तपूर्वो जिनवरप्रणीतो धर्मः । परिपालितं
 धायकृतम् । कृतश्च यथाविधि देहत्यागः । उपपन्नो लान्तकाऽभिधाने देवलोके किञ्चिदुनचयोदशसागरोपमायुर्देगानिक इति । तत्र परि-
 शुज्य दिव्यभोगान् यथाऽऽयुष्कपरिक्षयेण च्युतः सन् धैवैव विजये हस्तिनापुरे नगरे सुहस्तिनो नगरश्रेष्ठिनः कान्तिमतया भार्यायाः

उववन्नो सि, इयसो वि तओ नरगाओ उव्वट्टिउण तत्थेव नयरे तुज्झ चैव पिउणो सोमिलाभिहाणाए घरदासीए कुच्छिसि पुत्तत्ताए
 चि । जाया कालक्कमेण । पइट्ठावियाइं नामाई-तुज्झ समुदत्तो, इयरस्स मङ्गलगो चि । पत्ता य तुब्भे अहाकमेणेव कुमारभावं ।
 एत्थन्तरम्मि पवन्नो तए अणद्धदंभवगणिसमीवे जिणदेसिओ धम्मो । कया देसविइं । परिणीया य लच्छिनिलयवासिणो सात्रयस्स
 अचलसत्थवाहस्स धूया जिणमई । अत्रया य मङ्गलुइओ जिणमईनिमित्तमेव पयड्डो लच्छिनिलयं । आगओ य कइवयपयाणगेहिं । पत्तो
 तमुदेत्तं, जत्थ निहाणं ति । तओ बहुलपत्तलाए पएसस्स वीसमिओ मुहुत्तयं । दिट्ठो य तए पामाडज्जाडयस्स इमम्मि पएसे
 विणिगओ पायओ । भणियं कोउणेण-भो मङ्गलग ! एत्थ पएसे केणइ दविणजाएण होयव्वं । तेण भणियं-‘निहालेमो’ ति । तए
 भणियं-अलं इमिण। । कोउगमेत्तमेव मे कहणनिमित्तं, न उण दविणलोहो । तेण भणियं-अहियरं मे कोउयं; ता निहालेमो, को

कुश्ओ पुत्रतया उपपन्नोऽसि, इतरोऽपि ततो नरकाद् उद्भूत्य तत्रैव नगरे तत्र चैव पितुः सोमिलाऽभिधानाया गृहदास्याः कुश्ओ पुत्र-
 तथा इति । जातो कालक्रमेण । प्रतिष्ठापिते नाम्नी-तत्र समुद्रदत्तः, इतरस्य मङ्गलक इति । प्राप्नो च युवां यथाक्रमेण कुमारभावम् ।
 अत्रान्तरे प्रपन्नस्यया अनङ्गदेवगणिसमीपे जिनदेशितो धर्मः । कृता देशविरतिः । परिणीता च लक्ष्मीनिलयवासिनः ध्यावकस्य अच-
 लसार्थवाहस्य दुहिता जिनमतिः । अन्यदा च मङ्गलद्वितीयो जिनमतिनिमित्तमेव प्रवृत्तो लक्ष्मीनिलयम् । आगतश्च कतिपयप्रयाणकैः ।
 प्राप्तस्तमुद्देशम्, यत्र निधानमिति । ततो बहुलपत्रतया प्रदेशस्य विश्रान्तो मुहूर्तकम् । दृष्ट्वा च त्या पामाडवृक्षस्य अस्मिन् प्रदेशे
 चिनिर्गतः पादकः । भणितं कौतुकेन-भो मङ्गलक ! अत्र प्रदेशे केनचिद् द्रविणजातेन भवितव्यम् । तेन भणितम् ‘निहालयामः’
 इति । त्याया भणितम्-बलमनेन । कौतुकमानमेव मम कथननिमित्तम्, न पुनर्द्रविणलोभः । तेन भणितम्-अधिकतरं मम कौतु-

एतथ परमतथो चि ? । तओ अणभिप्येयं यि भवओ पयट्टो तं तहाविहेण तिवससारकट्टेण खणिउं ति । दिट्ठो य तेण येअभूमिमाए
 रुलसरुण्ठओ । तओ पुव्वकयकम्मलोहदोसेण चिन्तियं मङ्गलगेण । अहो ! महत्थो एत निही । जइ कहंचि भट्टिदारयं चञ्चिउ गि-
 ण्हिउं पारियइ ति । एत्थन्तरम्मि दिट्ठो तुमए वि कलमकण्ठगो । भणिओ य एसो-भइ मङ्गलग ! अलं इमिणा; एहि, नयरं गच्छामो
 ति । तओ पूरिज्ज वसुहेसं हिट्ठो विय पयट्टो मङ्गलगो । भणिओ य तुमए-भइ ! न तए कस्सइ पुरओ एस वइयो अहिगरण-
 हेउभूओ जंपियवो ति । तेण भणियं-भट्टिदारय ! न जंपामो । चिन्तियं णेण-मए वि विणा एस एयं गेण्हस्सइ ति । अओ से एस
 पयासो । ता कहं अहं इमिणा वञ्चिज्जामि । ता जाव चेव न गेण्हइ एस एयं, ताव चेव अहं केणइ उवाएण वावाइस्सं ति । एत्थन्तरम्मि
 पचा नयरं । आरामममीवटिणं भणिओ तुमए मङ्गलगो ! भइ मङ्गलग ! गच्छ, ससुरकुलपउत्तिं मे कुओ वि उवलहिय संचाएहि,
 जेण पवितामो नयरं ति । पयट्टो मङ्गलगो । चिन्तियं च णेणं-पविट्ठो खु एसो लहुं चेव एयं गेण्हस्सइ । ता तहाणुचिट्ठामि, जहा

यम् । ततो निमालयामः, कोऽत्र परमार्थ इति ? । ततोऽनभिप्रेतमपि भयतः प्रवृत्तस्तं तथाविधेन तीक्ष्णसारकाष्ठेन खनितुमिति । इदृश्व
 तेन स्लोकभूमिमागे कलशकण्ठकः । ततः पूर्वकृतकर्मलोभदोषेण चिन्तितं मङ्गलकर्म-अहो ! महार्थं एव निधिः । यदि कथंचिद् भवं
 दारकं वञ्चित्या ब्रह्मीनुं पार्यत इति । अनान्तरे इष्टस्त्वयाऽपि कलशान्णठक । भणितश्चैयः-भद्र मङ्गलक ! अलमनेन; पट्टि, नगरं गच्छाम
 इति । ततः पूर्यित्या तमुद्देशं दृष्ट इव प्रवृत्तो मङ्गलकः । भणितश्च त्वया-भद्र ! न त्वया कस्यचित् पुरत एव व्यतिक्रोऽधि-
 वरणहेतुभूतः कथयितव्य इति । तेन भणितम्-भर्तृदारक ! न कथयामः । चिन्तितं तेन-मयाऽपि विना एव पतं ब्रह्मीप्यति इति । अत-
 रतस्य एव प्रयासः । ततः कथमहमनेन वञ्च्ये ? ततो यावच्चैव न शृणोति एव पनम्, तावच्चैव अहं केनचिदुपायेन व्यापादयिष्य इति ।
 अनान्तरे प्राप्सो नगरम् । आरामसमीपस्थितेन भणितस्त्वया मंगलकः-भद्र मंगलक ! गच्छ, श्वसुरकुलप्रवृत्तिं मम कुलोऽपि उपलभ्य

उववन्नो सि, इयरो वि तओ नरगाओ उव्वट्टिऊण तत्थेव नयेर तुज्झ चेव पिउणो सोमिलाभिहाणाए धरदासीए कुञ्चिसि पुत्तत्ताए
 त्ति । जाया कालक्कमेण । पइट्ठावियाइं नामाइं-तुज्झ समुद्दत्तो, इयस्स मङ्गलगो त्ति । पत्ता य तुब्भे अहाक्कमेणेव कुमारभावं ।
 एत्थन्तरम्मि पवन्नो तए अणङ्गदेवगणिसमीवे जिणदेसिओ धम्मो । कया देसविरइं । परिणीया य लच्छिनिलयवासिणो सावयस्स
 अचलसत्थवाहस्म धूया जिणमई । अनया य मङ्गलदुइओ जिणमईनिमित्तमेव पयडो लच्छिनिलयं । आगओ य कइवयपपाणगेहिं । पत्तो
 तसुदेसं, जत्थ निहाणं ति । तओ बहुलपचलयाए पएसस्स वीसमिओ मुहुत्तयं । दिट्ठो य तए पामाडज्जाडयस्स इमम्मि पएसे
 विणिग्गओ पायओ । भणियं कोउगेण-भो मङ्गलग ! एत्थ पएसे केणइ दविणजाएण होयव्वं । तेण भणियं-‘निहालेमो’ त्ति । तए
 भणियं-अलं इमिणा । कोउगमेत्तमेव मे कहणनिमित्तं, न उण दंविणलोहो । तेण भणियं-अहियरं मे कोउयं; ता निहालेमो, को
 कुक्षी पुत्रतया उपपन्नोऽस्सि, इतत्तेऽपि ततो नरकाद् उद्वृत्स्य तत्रैव नगरे तत्र चैव पितुः सोमिलाऽभिधानाया गृहदास्याः कुक्षी पुत्र-
 तथा इति । जतो कालक्रमेण । प्रतिष्ठापिते नाम्नी-तत्र समुद्रवृत्तं, इतरस्य मङ्गलक इति । प्राप्नो च युवां यथाक्रमेण कुमारभावम् ।
 अत्रान्तरे प्रपन्नस्त्वया अनङ्गदेवगणिसमीपे जिनदेशितो धर्मः । कृता देशविरतिः । परिणीता च लक्ष्मीनिलयवासिनः धायकस्य अत्र-
 लसार्थवाहस्य दुद्धिता जिनमतिः । अन्यदा च मङ्गलद्वितीयो जिनमत्तिनिमित्तमेव प्रवृत्तो लक्ष्मीनिलयम् । आगतश्च कतिपयप्रयाणकैः ।
 प्राप्तस्तमुद्देशम्, यत्र निधानमिति । ततो बहुलयत्रतया प्रवेशस्य विश्रान्तो मुहूर्तकम् । इष्टश्च त्वया पामाडवृक्षस्य अस्मिन् प्रदेशे
 विनिर्गतः पादकः । भणितं कौतुकेन-भो मङ्गलक ! अत्र प्रदेशे केनचिद् दविणजातेन भवितव्यम् । तेन भणितम् ‘निभालयामः’
 इति । त्वया भणितम्-थलमनेन । कौतुकरामात्रमेव मम कथननिमित्तम्, न पुनर्दविणलोभः । तेन भणितम्-अधिकतरं मम कौतु-

एतथ परमस्थो चि ? । तओ अणभिर्प्यं पि भयओ पयट्टो तं तहाविहेण तिकलमारुद्धेण खणिउं ति । दिट्ठो य तेण थंभूमिभाए
 मलमरुण्ठओ । तओ पुब्बकयकम्मलोद्दोसेण चिन्तियं मङ्गलेण । अहो ! महत्थो एस निही । जइ कहंचि भट्टिदारयं वञ्चिउ गि-
 षिउं पारियइ चि । एत्थन्तरम्मि दिट्ठो तुमए वि कलमकण्ठगो । भणिओ य एसो-भइ मङ्गलग ! अलं इमिणा; एहि, नयरं गच्छामो
 चि । तओ पूरिज्जा तमुद्देशं दिट्ठो विय पयट्टो मङ्गलगो । भणिओ य तुमए-भइ ! न तए कस्सइ पुरओ एस वइयो अहिगण-
 हेउभूओ जंपियव्वो चि । तेण भणियं-भट्टिदारय ! न जंपामो । चिन्तियं षेण-मए वि विणा एस एयं गेण्हस्सइ चि । अओ से एस
 पयासो । ता कहं अहं इमिणा वञ्चिज्जामि । ता जाव चेव न गेण्हइ एस एयं, ताव चेव अहं केणइ उवाएण वामाइस्सं ति । एत्थन्तरम्मि
 पचा नयरं । आरामममीयट्ठिणं भणिओ तुमए मङ्गलगो । भइ मङ्गलग ! गच्छ, ससुखुलपउत्तिं मे कुओ वि उमलहिय संवाएहि,
 जेण पयिसामो नयरं ति । पयट्टो मङ्गलगो । चिन्तियं च षेणं-पयिट्ठो खु एमो लहुं चेव एयं गेण्हस्सइ । ता तहाणुचिट्ठामि, जहा

पम्, ततो निमालयाम; कोऽत्र परमार्थ इति ? । ततोऽनभिप्रेतमपि भयतः प्रवृत्तस्तं तथाचिधेन तीक्ष्णसारक्रोष्टेन सन्नितुमिति । दृष्टश्च
 तेन स्तोत्रभूमिमानो कलशकण्ठकः । ततः पूर्वदृष्टकर्मलोभदोषेण चिन्तितं मङ्गलकेन-अहो ! महार्थं एय निधिः । यदि कथंचिद् भट्टं
 शरकं वञ्चित्वा प्रहीनुं पार्यत इति । अत्रान्तरे इष्टस्त्वयाऽपि कलशकण्ठकः । भणितश्चैपः-भद्र मङ्गलक ! अलमनेन; एहि, नगरं गच्छाम
 इति । तातः पूर्यित्वा तमुद्देशं दृष्ट इव प्रवृत्तो मङ्गलकः । भणितश्च त्वया-भद्र ! न त्वया कस्यचित् पुरत एव व्यतिकरोऽधि-
 करणहेतुभूतः कथयित्तव्य इति । तेन भणितम्-भट्टदारक ! न कथयामः । चिन्तितं तेन-मयाऽपि विना एव एतं ग्रहीष्यति इति । अत-
 रतस्य एव प्रयासः । ततः कथमहमनेन वञ्च्ये ? ततो यावच्चैव न गृणति एव एतम्, तावच्चैव अहं केनचिदुपायेन व्यापादयिष्य इति ।
 अत्रान्तरे प्राप्तो नगाम् । आरामसमीपस्थितेन भणितस्त्वया मङ्गलकः-भद्र मङ्गलक ! गच्छ, श्वसुरकुलप्रवृत्तिं मम कुतोऽपि उपलभ्य

न एम एश्य पविसइ । गच्छन्तो य मे सुहवाचायणिजो भविस्सइ । ता एयं से निवेण्मि । जहा, इत्थिमहाप्रओ कुलविरुद्धमाचरि-
 ऊण पविसिया ते घरिणी । अओ अचन्तसुन्दिग्गं ते ससुरकुलं । सुयं च अग्हाणमागमणमेण्हि, अओ अहिययरं लज्जियाणि । ता न
 बुचमेन्थ पविसिउं ति संपहारिय तओ नयरं पविमिऊण कयकालक्खेवो मायाचरिण विवण्णगुहच्छाओ आगओ ते समीवं ।
 निवेइयं जहा चिन्तियं । तओ विसण्णो तुमं । चिन्तियं च तुमए-धिस्सु इत्थिभावस्स, जमेवंविहा पि मावयकुलुप्पन्ना वि सुविन्ना-
 यजिणवयणसारा वि उभयलोकविरुद्धमायरइ । अहवा नत्थि दुकरं मोहभावस्स । ता अलं मे इयाणिं पि गिहवासेण । पवञ्जामो तित्थ-
 यरभामियं साधुधम्मं । एवमवसाणो सु एस सिणेहवन्थो । ता अलं मे सगिहगमणेणं यि । इओ चेव गच्छामि, जत्थ भगवं अण-
 ङ्गदेवो । एसो वि मङ्गलगो इओ चेव वच्च धरं, किमिभिणा किलिमिण्णं ति संपहारिऊण भणिओ जहाचिन्तियमेव मङ्गलगो ।

संपादय, येन पविशामो नगरमिति । प्रवृत्तो मंगलकः । चिन्तित च तेन-प्रविष्टः एतु एव लक्ष्येव एतं प्रहाप्यति । ततस्तथाऽनुति-
 ष्टामि, यथा नैवोऽत्र प्रविशति । गच्छंश्च मम सुखव्यापादनीयो भविष्यति । तत एतत् तस्य निवेदयामि । यथा, स्त्रीस्यभाषतः कुल-
 विरुद्धमाचर्य भविष्य (अन्यगृहे) तव गृहिणी । अतोऽप्यन्तमुद्धिगं तव श्वसुरकुलम् । श्रुतं च अस्माकमागमनमैतैः, अतोऽधिगतं
 लज्जितानि । ततो न युक्तमत्र प्रवेष्टुमिति संप्रधार्य ततो नगरं प्रविश्य कृतकालक्षेपः मायाचरित्तेन विवर्णमुपच्छाय आगतस्तव
 समीपम् । निवेदितं यथा चिन्तितम् । ततो विषण्णस्त्वम् । चिन्तितं च त्वया-धिगस्तु स्त्रीस्यभावम्, यदेवंविधाऽपि श्रायककुलोप-
 प्राऽपि, सुविधातजिनवचनसाराऽपि उभयलोकविरुद्धमाचरति । अथवा नास्ति दुष्करं मोदभावस्य । ततोऽलं मम इदानीमपि गृह्यासेन ।
 प्रपद्यामहे तीर्थं नृभणितुं साधुधर्मम् । एवमवलोकः एतु एव स्नेहबन्धः । ततोऽलं मम स्वगृहगमनेनाऽपि । इत एव गच्छामि, यत्र
 भगवान् अनङ्गदेवः । एषोऽपि मंगलक इत एव वज्जतु गृहम्, किमनेन क्लेशितेनेति संप्रधार्य मणितो यथाचिन्तितमेव मङ्गलकः ।

चिन्तियं च षेणं-अहो !! एग मायाचरिणं मं वञ्चिऊं उञ्जओ । ता कहमहमिमाणा वञ्चिजाति चि । ता भणामि ताए एयं । जाए
 तुमं न चिन्तियदेशं पत्तो सि, ताए कहमहं भवन्तं परिचयामि । एवं कइवयदिणाणि इमिगा सह गच्छिऊग वागाइसं इमं ति ।
 चिन्तिलण भणिओ तुमं इमिणा । पडिभणियं च तुमए । भइ मङ्गलग ! जइ ते निब्बन्धो, ता एयं हवउ चि । तओ पुच्छिस्सामो
 कंचि साहुं, कहिं भयवं अणद्धदेवो चि ? । मन्तिऊण पत्थिया तुभे पडियहेण । अइवन्ता कइवि वासरा । अन्नया अइविसमरणम-
 ज्जत्तिनहयलसलत्तरमभिगए दिणयरम्मि 'महासाहसं' ति कलिऊग अचन्तलुदहियएणं लेहदोसओ तथा वि अणियत्तमाणेणं सुवी-
 मत्थहियओ नेन पहओ तुमं पिट्ठिदेसम्मि छुरिगाए मङ्गलेणं ति । एत्थन्तरम्मि अद्धाणपडिवन्नो अणेयसमणपरियरिओ तत्थेव पएसे
 सहसा समागओ अणद्धदेवो । दिट्ठो तुमं अगगागामिएहिं साहहिं । एत्थन्तरम्मि मज्झसेण छुरियमवहाय नद्धो मङ्गलगो । चिन्तियं च
 च तुमए-हा ! किमेयं ति । किं तक्करा समागया भवे । जौवियं पिट्ठओ, जाए दिट्ठो ससंभमाउलं पलायमाणो मङ्गलगो । चिन्तियं च
 चिन्तितं च तेन-अहो ! एए मायाचरित्तेन मां वञ्चितुं उद्यतः । ततः कथमहमनेन वञ्चये इति । ततो भणामि तावद् एतम् । यावत्
 त्वं न चिन्तितदेशं प्राप्तोऽसि, तावत् कथमहं भवन्तं परित्यजामि । एवं कतिपयदिनानि अनेन सह गत्वा व्यापादयिष्ये इममिति
 चिन्तयित्वा भणितस्त्वमनेन । प्रतिमणितं च त्वया । भद्र ! मङ्गलक ! यदि तव निर्दग्धः, तत एवं भवतु इति । ततः प्रक्ष्यामः कश्चित्
 सापुम, कुए भग्धान् अनङ्गदेव इति मन्त्रयित्वा प्रस्थितौ युवां प्रतिपथेन । अतिक्रान्ताः कतिचिद् वासराः । अन्यदा अतिचियमरण्य-
 मायवर्तिनमस्तलसरोन्तरमभिगते दिनकरे 'महासाहसम्' इति कलयित्वा अत्यन्तधुदृहदयेन नोभवोपतन्तथाऽपि अनिर्वर्तमानेन सुचिश्च-
 स्तहृदय एव प्रहृतस्त्वं पृष्टदेशे छुरिक्रया मङ्गलेन इति ॥ अत्रान्तरे अध्वप्रतिपन्नोऽनेकश्रमणपरिचृतः तत्रैव प्रदेशे सहसा समागतोऽन-

तुमए-न एत्थ अन्ने चोरा दीसन्ति, पलायइ य एसो । ता किमेयं ति ? । एत्थन्तरम्मि दिट्ठा सोणियाणुरञ्जिया छुरिया । गहिया य सा तए पच्चभिन्नाया य । तओ संजाओ ते वियप्पो । किमेयं मङ्गलगेण ववसियं भवे ? । अहवा न एयस्म किंपि एवं ववसायकारणं उप्पेक्खामि । ता सद्धेमि ताव एयं ति । एसेव मे एत्थ परमत्थं साहिस्सइ । सद्धिओ मङ्गलगो, जाव अहिययरं पलाइउमारद्धो । तओ अवगओ ते वियप्पो । हन्त ! एण्ण चेव ववसियं ति । ना किं पुण से इमस्स ववसायस्म कारणं । आभोइओ निहाणययुत्तन्तो । चिन्तियं च तुमए-नत्थि अकरणिञ्जं नाम लोहवसगणं ति । अओ चेव निमित्तओ जिगमईबुत्तन्तो वि इमिणा विगप्पिओ भवे । अन्नहा कंहं तारिस्सी महाकुलपस्सया सुविन्नायजिर्णयणसारा य तारिसं उभयलोगविरुद्धं करिस्सइ । एत्थन्तरम्मि पत्ता ते साहवो तमुद्देसं । पच्चभिन्नाओ य तेहिं । वन्दिया य तुमए । धम्मलाहिओ माह्हिं । पुच्छिओ य तेहिं । सावय ! किमेयं ति ? । साहिओ

द्भेदयः । दृष्टस्त्वमग्रगामिकैः साधुभिः । अत्रान्तरे साध्वसेन क्षुरिकामपहाय नष्टो मङ्गलकः । चिन्तितं च त्वया-हा ! किमेतदिति । किं तत्कराः समागता भवेयुः ? । दृष्टं पृष्टतः, यावद् दृष्टः ससंभ्रमाकुलं पलायमानः मङ्गलकः । चिन्तितं च त्वया-न अत्र अन्ये चोरा दृश्यन्ते, पलायते च एषः । ततः किमेतदिति । अत्रान्तरे दृष्टा शोणिताऽणुरक्ता छुरिका । गृहीता च सा त्वया प्रत्यभिज्ञाता च । ततः सञ्जातस्तव विकल्पः । किमेतद् मंगलकेन व्यवसितं भवेत् ? अथवा न पतस्य किमपि एवं व्यवसायकारणमुत्प्रेक्षं । ततः शब्दयामि तावद् पतमिति । एष एव ममात्र परमार्थं कथयिष्यति । शब्दितो मङ्गलक, यावद् अधिऋतरं पलायितुमारब्धः । ततोऽपगतस्तव विकल्पः । हन्त ! पतेन एव पतद् व्यवसितमिति । ततः किं पुनः तस्याऽस्य व्यवसायस्य कारणम् ? । आभोगितो निधानकब्रुत्तान्तः । चिन्तितं च त्वया-नास्ति अकरणीयं नाम लोभवशगानामिति । अत एव निमित्ततो जिनमतीवृत्तान्तोऽपि अनेन विकल्पितो भवेत् । अन्यथा कथं तादृशी महाकुलमसूना सुविशतजिनवचनसारा च तादृशं उभयलोकविरुद्धं करिष्यति । अत्रान्तरे प्राप्तास्ते साधवस्तमु-

तत्रो य महया परिक्रित्तौषेण तमहाउयं पालिकुण उव्वट्टो समाणो एत्थेन विजए रट्टरद्धणए गामे वेळ्ळियणसप वण्डालस्म गेहे छेलगत्ताए उमरत्तो ति । पत्तो य जोव्वणं । अन्नया य वड्डुल्लेयमज्झगओ तओ रट्टरद्धणाओ जयत्थले निजसाणो पत्तो इमं निहाण- गुदेसं । समुप्पन्नं च से तमुदेममल्लोइऊण पुव्वभन्नभासओ जाइस्मरणं । तओ लोहदोसेण विपट्टो वेळ्ळियणसप नेच्छइ तओ उइमाओ अन्नत्थमभिगन्तुं, चोइजन्तो वि पुणो पुणो नियत्तइ चि । कोहाभिभूएणं वावाइओ वेळ्ळियणेण । उप्पन्नो तत्थेन निहा- णगुदेसे मूमओ । परिगहियं च जेण ओहसत्ताए तं दव्वं । अणुत्तालयं कंचि कालं । अन्नया सोमवण्डो नाम जूयारिओ कहचि परिव्वभन्तो आगओ तमुदेसं । उव्वट्टो सालपायवसमीवे । तओ अन्नाणलोहदोसेण तस्म पुरओ सामरिसमिप परिभमिउमाट्ठत्तो । वावाइओ य तेणं । समुप्पन्नो य तस्सेन पणट्टसवणनासिगाए दुंगिगलिगाभिहाणाए भारियाए कुच्चिसि पुत्तत्ताए चि । जाओ काल

युष्कं पालयित्वा मृतः सन् उपपन्नः तमाभिधानायां नरकपृथिव्यां द्वाधिशतित्सागरोपमायुर्नारु इति । ततश्च महता परिमलेशेन तद् यथायुष्कं पालयित्वा उव्वट्टत्तः सन् अत्रैव विजये राष्ट्रवर्धनके ग्रामे वेत्तित्तस्स चण्डालस्य गेहे छागकतया उपपन्न इति । प्रसस्य यौवनम् । अन्यदा च यदुच्छागमभ्यगतः ततो राष्ट्रवर्धनाद् अयस्थले नीयमानः प्राप्त इमं निधानकोदेशम् । समुत्पन्नं च तस्य तमुदे- शमवलोक्य पूर्वभयाभ्यासतः जातिस्मरणम् । ततो लोभदोषेण विरुषो वेत्तित्तस्स नेच्छति तत उद्देशाद् अन्यत्राऽभिगन्तुम्, चोच्छ- मानोऽपि पुनः पुनः निवर्तते इति । क्रोधाभिभूतेन व्यापादितो वेत्तित्तस्स निधानकोदेशे मृगकः । परिगृहीतं चानेन ओषसंसया तद् द्रव्यम् । अनुपालितं कञ्चित् कालम् । अन्यदा सोमवण्डो नाम धतानार्थः कथञ्चित् परिधमन् आगतस्तमुदेशम् । उपविष्टः शालपादयसमीपे । ततोऽज्ञानलोभदोषेण तस्य पुरतः सामर्गमिव परिभ्रमितुमारब्धः । व्यापादितश्च तेन । समुत्पन्नश्च तस्यैव

तुमए-न एत्थ अत्रे चोरा दीसन्ति, पलायइ य एत्तो । ता किमेयं ति ? । एत्थन्तरम्मि दिट्ठा सोणियाणुरञ्जिया दुरिया । गहिया य सा तए पच्चभिन्नाया य । तओ संजाओ ते वियप्पो । किमेयं मङ्गलगेण ववसियं भवे ? । अहवा न एयस्म किपि एवं ववसायकारणं उप्पेवस्वामि । ता सद्देमि ताव एयं ति । एसेव से एत्थ परमत्थं साहिस्सइ । साहिओ मङ्गलओ, जाव अहिययरं पलाइउमारद्धो । तओ अवगओ ते वियप्पो । हन्त ! एएण चेव ववसियं ति । ता किं पुण से इमस्स ववसायस्म कारणं । आभोइओ निहाणयवुत्तन्तो । चिन्तियं च तुमए-नत्थि अकरणिअं नाम लोहवसगणं ति । अओ चेव निमित्तओ जिगमईयुत्तन्तो वि इमिणा विगप्पिओ भवे । अन्नहा कंढं तारिस्सी महाकुलपसूया सुविन्नायजिर्णवयणसारा य तारिसं उभयलोगविरुद्धं करिस्सइ । एत्थन्तरम्मि पत्ता ते साहवो तमुद्देसं । पच्चभिन्नाओ य तेहि । वन्दिद्या य तुमए । धम्मलाहिओ साह्हिं । पुच्छिओ य तेहिं । सावय ! किमेयं ति ? । साहिओ

द्देयः । दृष्टस्त्वमग्रगामिकैः साधुभिः । अत्रान्तरे साध्वसेन दुरिकामपहाय नष्टो मङ्गलकः । चिन्तितं च त्वया-द्वा ! किमेतद्विति । किं तस्कराः समागता भवेयुः ? । दृष्टं पृष्टतः, यावद् दृष्टः ससंभ्रमाकुलं पलायमानः मङ्गलकः । चिन्तितं च त्वया-न अत्र अन्ये चोरा दृश्यन्ते, पलायते च पयः । ततः किमेतद्विति । अत्रान्तरे दृष्टा शोणिताऽनुरक्ता दुरिका । गृहीता च सा त्वया प्रत्यभिज्ञाता च । ततः सञ्जातस्तव विकल्पः । किमेतद् मंगलकैर्न व्यवसितं भवेत् ? अथवा न पतस्य किमपि एवं व्यवसायकारणमुद्देशे । ततः शब्दयामि तावद् पतमिति । पय एव ममात्र परमार्थं कथयिष्यति । शब्दितो मङ्गलकः, यावद् अधिरुतरं पलायितुमारब्धः । ततोऽपगतस्तव विकल्पः । हन्त ! एतेन एव पतद् व्यवसितमिति । ततः किं पुनः तस्याऽस्य व्यवसायस्य कारणम् ? । आभोगितो निधानरुचुत्तान्तः । चिन्तितं च त्वया-नास्ति अकरणीयं नाम लोभवशगानामिति । अत एव निमित्ततो जिनमतीवृत्तान्तोऽपि अनेन विकल्पितो भवेत् । अन्यथा कथं तादृशी महाकुलप्रसूता सुविज्ञातजिनवचनसारा च तादृशं उभयलोकधिरुद्धं करिष्यति । अत्रान्तरे प्रसास्ते साधवस्तमु-

तत्रो य महया परिक्लिंसेण तमहाउयं पालिज्ज उच्चट्ठो समाणो एत्थेन विजए रट्टमद्वणए गामे वेद्धियगस्य चण्डालस्स गेहे
 छेलगत्ताए उन्नवन्नो ति । पत्तो य जोव्वणं । अन्नया य बहुछेलगमज्झमओ तओ रट्टवद्वणाओ जयत्थले निजमणो पत्तो इमं निदान-
 गुदेत्तं । समुप्पन्नं च से तमुदेगमवलोइज्जण पुव्वभवभासओ जाइस्परणं । तओ लोइदोसेण विपट्ठो वेल्लियगस्स नेच्छइ तओ
 उदेमाओ अन्नत्थमभिगन्तुं, वोइज्जन्तो वि पुणो पुणो नियत्तइ ति । कोहाभिभूएणं वावाइओ वेल्लियमेण । उप्पन्नो तत्थेव निहा-
 णणइत्ते मूमओ । परिगहियं च पेण ओइत्तन्नाए तं दब्बं । अणुवालियं कंचि कालं । अन्नया सोमचण्डो नाम जूयाओ कइचि
 परिचमन्तो आगओ तमुदेत्तं । उच्चिट्ठो मालपायवसमीवे । तओ अन्नागलोइदोसेण तस्स पुओ सामरिसमिन् परिभमिउमाइत्तो ।
 वावाइओ य तेयं । समुप्पन्नो य तस्सेत्त पणट्टववणनासिगाए दुंगिगलिगाभिहाणाए भारियाए कुच्चिसि पुत्तचाए ति । जाओ काल

युक्तं गालयित्वा मृतः सत् उपपन्नः तस्मिन्निधानायां नरकपृथिन्यां द्वाविंशतिसागरोयमायुर्नारक इति । ततश्च महता परिश्लेशेन तद्
 यथायुक्तं गालयित्वा उद्वृत्तः सन् क्षयेव विजये सपृथिव्यनके घामे वेद्वितकस्य चाण्डालस्य गेहे छागकृतया उपपन्न इति । प्राप्तश्च
 यौवनम् । अग्न्या न यदुल्लगमस्यगतः ततो सपृथिव्याद् जयस्थले नीयमानः प्राप्त इमं निधानकोदेशम् । समुत्पन्नं च तस्य तमुदे-
 शामपत्तोस्य पूर्वभवाभ्यामतः जातिस्मरणम् । ततो लोभदोषेण विरुषो वेद्वितकस्य नेच्छति तत उद्देशाद् अन्यत्राऽभिगन्तुम्, चोद्य-
 मानोऽपि पुनः पुनः नियतं इति । मोघाभिभूतेन व्यापादितो वेद्वितकेन । उत्पन्नस्तत्रैव निधानकोदेशे मूपकः । परिशुद्धीतं चानेन
 ओपसंस्तया तद् द्रव्यम् । अनुपालितं कंचित् कालम् । अन्यथा सोमचण्डो नाम यत्तार्थः कथञ्चित् परिभ्रमन् आगतस्तमुद्देशम् ।
 उगच्छिष्टः शालपादपत्तमीपे । ततोऽज्ञानलोभदोषेण तस्य पुरतः सामर्थमिव परिश्रमिन्तुमारब्धः । व्यापादिनश्च तेन । समुत्पन्नश्च तस्यैव

लकमेणं । पइहावियं च से नामं रुदचण्डो चि । पत्तो अणेगजणसंतावगारयं विसपायवो व्व जोव्वणं । असमज्जसं च ववहरितमा-
रद्धो । अन्नया गहिओ खंचमुहे । उवणीओ राइणो समरभासुरस्स । समाणत्तो वज्झो । भिन्नो खलियाए आरखियनरेहि । मओ य
समाणो समुप्पन्नो सककराभिहाणाए नस्यपुढवीए किंचूणतिसागरोचमाऊ नारगो चि । तओ अहाउयमणुवालिका उव्वटो समाणो
समुप्पन्नो एत्थेव विजए एत्थेव लच्छिनिए असोगदत्तस्स सेट्टिस्म सुहङ्काराए भारियाए कुच्छिसि इत्थिगताए चि । जाया उच्चि-
यसमएणं । पइहावियं च से नामं सिरियादेवि चि । पत्ता जोव्वणं । दिन्ना सागरदत्तसत्थवाहपुत्तस्स समुदत्तस्स । वत्तो विवाहो
मुज्जन्ति भोए चि । एत्थन्तरंमि तुमं नेवेज्जेगेहितो चविऊण इमाए चेव कुच्छिसि समुप्पन्नो पुत्तत्ताए चि । जाओ कालकमेण । पइहा-
वियं च से नामं सागरदत्तो चि । पत्तो जोव्वणं । पडिबुद्धो य देवममायरियसमीचे । परिणीया ईसरक्खन्दसावगस्स पूया नन्दिणि

प्रनष्टथचणनासिकाया दुर्गलिकाऽभिधानाया भार्यायाः कुक्षी पुत्रतया इति । जातः कालकमेण । प्रतिष्ठापितं च तस्य नाम रुद्रचण्ड
इति । प्रातोऽनेकजनसंतापकारकं विणपादप इव यौवनम् । असमज्जसं च व्यवहर्तुमारब्धः । अन्यथा गृहीतः खात्रमुखे । उपनीतो राज्ञः
समरभासुरस्य । समाप्तो वध्यः । भिन्नः शूलिकया आरक्षितनरैः । मृतः सन् समुत्पन्नः शर्कराभिधानायां नरकपृथिव्यां किञ्चिदुन्नि-
सागरोपमायुर्नारक इति, ततः ययायुष्कमनुपाल्य उद्बृत्तः सन् समुत्पन्नः अत्रैव विजये, अत्रैव लक्ष्मीनिलये अशोकदत्तस्य श्रेष्ठिनः
शुभंकराया भार्यायाः कुक्षीं स्वीकृतया इति । जाता उचितसमयेन । प्रतिष्ठापितं च तस्या नाम 'श्रीदेवी' इति । प्राप्ता यौवनम् । दत्ता
सागरदत्तसार्धवाहपुत्रस्य समुद्रदत्तस्य । वृत्तो विवाहः । मुञ्जते भोगान् इति । अत्रान्तरे त्वं ग्रैवयकेभ्यश्च्युत्या अस्याश्चैव कुक्षी समु-
त्पन्नः पुनतया । जातः कालकमेण । प्रतिष्ठापितं च तव नाम सागरदत्त इति । प्राप्ते यौवनम् । प्रतिबुद्धश्च वैवशर्मान्चार्यसमोये । परि-

तुमए तेसि जहावचो नुचन्तो । ममामसिओ माहहिं । एत्थन्तरम्मि दिट्ठो अणङ्गदेवेणं । वन्दिओ सो तए । अभिगन्दिओ तुमं इमिणा धम्मलाहेण । पुब्बिओ पडतिं । साहिया तुमए । समासासिओ गुल्णा । नियत्तो तुमं समं साहुगच्छेण । पत्तो थाणिसरं नाम सन्निवेशं । ठिओ तत्थ गुरु मासकप्पं । पडणो ते पहारो । उवलद्धा जहट्ठिया जिणमईपत्ती । चिन्तियं च तुमए-अहो ! मङ्गलस्स वञ्चनापगारो, अहो ! विचित्था मोहस्स, अहो ! अणुवाएयया संसारस्स । ता जइ वि अखण्डियसीला जिगमई, तहावि अलं गिहागमेण । संपाडेमि उभयलोगसुहायहं समीहियं । सुविन्नायजिणवयणसारा य सा तुल्लचित्ता य मे याएण । ता सोऊग इमं वइयरं मा वि य पव्वइस्सइ ति । एवं च कए सा वि इ तवस्सिणी इमाओ दुक्खवहुलाओ भवसमुदाओ समुत्तारिया हवइ । अलं च अपव्वइयस्स तीए दंगणेणं । बहुविग्धा चरणपडिपत्ती, सुहावहा य एसा वेव चि चिन्तिऊण पव्वइओ अणङ्गदेवगुरुसमीवे ॥

बुद्धेयम् । प्रत्यभिज्ञातान्य ते । यन्दिताय्य तया । धर्मलाभितः साधुभिः । पृष्टश्च तेः । शार्करु ! क्रमेतदिति । कथितस्त्वया तेषां यथायुजो वृत्तान्तः । समाभ्यग्नितस्ताधुभिः । अग्रान्तरे इष्टोऽनङ्गदेवेन । यन्दितः स तया । अभिनन्दितस्त्वमेनेन धर्मलाभेन । पृष्टः प्रवृत्तिम् । कथिता तया । समाभ्यमितो गुरुणा । निवृत्तत्वं समं साधुगच्छेन । प्राप्तः स्थानेश्वरं नाम सन्निवेशम् । स्थितः तत्र गुरु-मांसकल्पम् । प्रणुणस्तव प्रहाः । उपलब्धा यथास्थिता जिनमतीप्रवृत्तिः । चिन्तितं च तया-अहो ! मङ्गलकस्य वञ्चनाप्रकारः, अहो ! विचित्रता मोहस्य, अहो ! अणुपादेयता संसारस्य । ततो यद्यपि अगण्डितशीला जिनमती, तथाऽपि अलं गुहाश्रमेण । संपादयामि उभ-यश्रेकगुगायहं समीहितम् । सुयिज्ञातजिनवचनसारा च सा तुल्यचित्ता च मम प्रायेण । ततः श्रुत्या इमं व्यतिकरं साऽपि च प्रयजि-ष्यतीति । एवं च कृते साऽपि गल्लु तपस्विनी अस्माद् दुःखबहुलाद् भवसमुद्रात् समुत्तारिता भवति । अलं च अग्रयजितस्य तस्या पूर्वानेन । बहुविग्धा चरणप्रतिपत्तिः, सुगवहा च एसा पय इति चिन्तयित्वा प्रयजितोऽनङ्गदेवगुरुसमीपे ॥

अह्वरन्तो कोइ कालो । सुओ एस वइयोरो कुओवि जिणमईए । संविग्गा एमा । चिन्तियं च तीए । सोहणमणुचिद्धियं अज्जउ-
 तेण । किलेमायासयहुलो एम संसारो, विओगावसाणो य संगमो, दारुणो य वित्राणो विसयपरिभोगस्स, दुल्लहं च मणुयभावमि
 जिणमयं, उभयलोयसुहावहं च एयं चैव चि । तओ सा एव विचिन्तिकाण अणुचविय जणजिणए अणुत्राया तेहि आगया तं
 अन्नेसमाणी, जत्थ तुमं । दिट्ठो य अणाए । पेच्छिकाण निव्वुइपुरपट्टियं तुमं भणियं च अणाए । अज्जउत्त, सोहणमणुचिद्धियं तुमए ।
 छिन्ना मोहनत्थी । अवलम्बियं सप्पुरिसचरियं । ससुत्तारिया अहं अप्पा य इमाओ भवसमुदाओ ति । आहंणन्दिज्जग पवत्रा पवज्जं
 अपण्णदेवयुल्लमीवे । अह्वरन्तो कोइ कालो । निरइयारं सामणमणुवाल्लिज्ज तुमं कालक्कमेण मओ समाणो उववन्नो पणुवीससा-
 गरोवमाऊ गेवेज्जगसुरो ति । इयोरो वि मङ्गलणो तसत्थं परिगहिय महासिलासंचओच्छाइयं च काज्जग तम्ममत्सेण तत्थेव देसे कुणि-
 माहारेण किलेससंपाइयविती अहाउयं पालिका मओ मण्णो उववन्नो तमाभिहाणाए नरयपुहवीए यावीममागरोवमाऊ नारणो ति ।

अतिक्रान्तः कश्चित् कालः । श्रुत एव व्यतिक्रमः कुतोऽपि जितमत्या । संविग्गा एमा । चिन्तितं च तथा-शोभनमनुष्ठितमार्थ-
 पुत्रेण । फलेगायासयहुल एव संसारः, वियोगावसानश्च संगमः, दारुणश्च विपाको विषयो विषयपरिभोगस्व, दुर्लभं च मनुजभावे जिनमतम्,
 उभयलोरुसुहावहं च एतदेव इति । ततः सा एव चिन्तित्य अनुशास्य जननी-जनकी अनुशाता ताभ्याम्, आगता त्वामन्दैयमाणा
 यत्र त्वम् । दृष्टश्च अनया । प्रेक्ष्य मित्रुत्तिपुरमस्थितं त्वां भणितं चानया । आर्यपुत्र ! शोभनमनुष्ठितं त्वया । छिन्ना मोहनत्थी । अवल-
 म्बितं सत्पुण्यरहितम् । ससुत्तारिताऽहम् आत्मा च अस्माद् भयमसुद्राद् इति । अभिनन्द्य प्रपन्ना प्रव्रज्याम् अनङ्गदेवगुरुसमीपे ।
 अतिक्रान्तः कश्चित् कालः । निरतिचारं भ्रामण्यमनुपाल्य त्वं कालक्कमेण मृतः सन् उपपन्नः पञ्चविंशतिसागरोपमायुर्भवेयकपुर इति ।
 इतोऽपि मङ्गलकस्समर्थं परिशुय महासिलासंचयावच्छादितं च कृत्या तन्ममत्वेन तत्रैव देशे कुणिमाहारेण कलेशलंपादितवृत्तिर्यथा-

ति । भोगसुहृद्वन्तानं कालक्रमेण जाओ ते पुतो । अत्रया य पुत्रजन्मभ्युदयनिमित्तेणं चैव सपरिवारो आगओ उजाणिगाए
 इमं चैव निहाणगुहेसं । दिट्ठो य तुमए पुत्तज्जयनिवेशणनिमित्तं खड्डं खणमाणेणं निहाणगकलसकण्ठेगदेसो ति । तओ तमन्नत्थ
 निवेशिऊण तं च पएसं पुणरवि तहेव करिऊण भुत्तुत्तरकाले पविट्ठो नयरं । चिन्तियं तुमए । किमेत्थ जुत्तं ति अम्भं ताव पुच्छामि ।
 साहिओ इमीए एस वइअरो । पुच्छिया एसा 'किमेत्थ जुत्तं' ति । तीए भणियं । मम ताव तं पएसं 'दंसेहि; तओ जं जुत्तं, तं भणि-
 स्सामि ति । दाविओ से पएसो । अन्नाणलोहदोसेण चिन्तियं च तीए । वावाएमि एयं तओ एगोइणी गेण्हिस्सामि । एयं चिन्तऊग
 भणिओ तुमं । पुत्तय, पभूयमेयं दब्बं । एयंमि वेप्पमाणे कयाइ नरवई अवगच्छे । तओ य सो सेसदब्बावहारं पि मा करिस्सइ ता
 अलं ताव एहणा, अवसरेण गेण्हिस्सामो ति । तए भणियं । अम्भ, जं तुमं आणवेसि । पविट्ठाइं नयरं । अइक्कन्ता कइवि दिपहा

णीता ईश्वरस्कन्दश्रावकस्य बुद्धिता नन्दिनी इति । भोगसुरसमनुभवतोः कालक्रमेण जातस्तथ पुत्रः । अन्यदा च पुत्रजन्मभ्युदयनिमित्तं
 चैव सपरिवार आगत उद्यानिकायाम-इमं चैव निधानकीददेशम् । हृष्टश्च त्वया पुत्रध्वजनिवेशनमित्तं गतो एतन्मानेन निधानकरुल-
 शरुण्डैकदेश इति । ततः तमन्यत्र निवेश्य तं च प्रदेशं पुनरपि तथैव कृत्वा भुक्तोत्तरकाले प्रचियो नगरम् । चिन्तितं त्वया-किमत्र
 युक्तमिति अमयां तावन्न पृच्छामि । कथितोऽस्या एव व्यतिक्रः । पृष्टा पया 'किमत्र युक्तम्' इति । नया भणितम्-मम तावत् तं प्रवेशं
 वशय, ततो यद् युक्तम्, तद् भणिष्यामि इति । दक्षितस्तस्याः प्रदेशः । अज्ञानलोभदोषेण चिन्तितं च तया-व्यापादयामि पतम्, तत
 पक्रान्तिनी प्रदीप्यामि । पद्यं चिन्तयित्वा भणितस्त्वम् । पुत्रक ! प्रभूतमेतद् द्रव्यम् । एतस्मिन् गृह्यमाणे कदाचिद् नरपतिर्यगच्छेत्
 ततश्च स शेषद्रव्यापहारमपि मा करिष्यति, ततोऽलं तावद् पतेन, अवसरेण प्रहीयाम इति । त्वया भणितम्-अम्य ! यत् त्वगात्राय-

तुज्जं सुद्वेणं, इमीए पुण पुब्बपव्वभत्थलोहदोसेण तुह मरणचिन्तोवायपआउलाए दुक्खेणं ति । परिचिन्तित्तओ उवाओ । देमि से पोस-
 होमयासपाणपभोपणे विमं ति । तओ उववासलहुसरीरो विसप्पओएण लहुं चैव न भविस्सइ चि चिन्तित्तण पउत्तं विसं । लद्धो
 तुमं तेणं । एत्थन्तरंमि दिट्ठो नन्दिणीए । कओ अणाए कोलाहलो । तओ अहिययरं ते कूजिउं पयचा जजणी । संमिलित्तओ लोप-
 निवहो । तओ पक्केण सिद्धपुत्तेण विसावहारमन्तसामत्थओ 'साहम्मिओ' चि कल्लिज्ज जीवावित्तो । समुप्पन्ना य ते चिन्ता । एवम-
 पेणोपद्वयमायणं मयुयाण जीवियं । ता अलं गिहवासेणं । मा पुणो वि मे पमत्तस्स एवमेव पाणावगमो भविस्सइ । अओ पवज्जामि
 पवज्जं ति चिन्तित्तण जहोचिएण विहिणा पवन्नो देवसम्मगुरुसमीवे पवज्जं ति । परिवालित्तण निग्घयरं काऊण य कालमासे
 कालं उववन्तो वीमसागरोचमाऊ गेवेज्जगसुरो चि । एया च ते जणणी तद्दव्वलोभेण तत्थ चैव सहत्थमिप्पनिम्मियं महापेढं काऊण
 पुत्तवहपरिणामत्रणियनरयाउया अञ्चुत्तित्तण तं दव्वं मया समाणी धूमप्पमाए नरयपुढवीए उववन्ना पन्नरससागरोवमट्ठिई नारगो चि ।

यपि । प्रविष्टो नगारम् । अतिक्रान्ताः फतिचिद् वियसाः तव सुखेन, अस्याः पुनः पूर्वमवाभ्यस्तलोमदीपेण तव मरणचिन्तोपायपर्या-
 पुलया उमेनेति । परिचिन्तित्त उपायः । ददामि तस्य पौपधोपयासपारणकभोजने विपमिति । तत उगवासलघुशरीरो विपप्रयोगेण
 लप्सेय न भविष्यति इति चिन्तयित्वा प्रयुक्तं विपम् । अत्रान्तरे दृष्टो नन्दिन्या । कृतोऽनया कोलाहलः । ततोऽधिकतरं
 तय वृत्तिषु प्रवृत्ता जननी । संमिहितो लोकनिबहः । तत परेन सिद्धपुत्रेण कियारहारमन्त्रसामर्थ्यतः 'साधर्मिकः' इति कलयित्वा
 जीयितः । समुग्रा च तय चिन्ता । प्यमनेकोपद्रवनाजं मनुजानां जीयितम् । ततोऽलं गृहयासेन । मा पुनरपि मम प्रमत्तस्य पव-
 मेव प्राणागमो भविष्यति । अतः प्राये प्रज्ज्यामिति चिन्तयित्वा यथोचितेन विधिना प्राप्नो देवशर्मगुरुसमीपे प्रव्रज्यामिति । परि-
 पाल्य निरतिचाराण, वृत्त्या च कालमासे कालमुपगतः त्रिशत्सागरोपमायुर्धैवियकसुर इति । पया च तव जननी तद्दुद्व्यलोभेन तत्रैव

तत्रो उच्चद्रा समानी नाणानिरिणु आदिण्डिय पुष्यभवत्थलोभदोसओ एत्थ नालिएरिपायवत्ताए उववन्न चि । तुमं पि य तत्रो चविउण मागरदचसेट्टिगेहे मिरिमईए कुळ्ळिमि पुत्ताए उवन्नो मि । दोण्हं पि तुम्हाणं संपयं इमा अवत्था । एस एत्थ वदयो चि ॥

तत्रो ममेयं मोउण सुप्पन्नो संवेगो, विरत्तो भवचारगाओ मणो । अणुन्नविओ भयवन्तत्तत्तिहाणे तद्द्वयइयरं नरवई । अणुत्ताओ य तेण तत्रो तं नेण्हाविय सयलदुद्धियसत्ताणं दाऊण पवत्ता मए विजयधम्मगणहरस्स समीचे पव्वज्ज चि ॥
गिहियुमारेण भणियं-भयवं ! एवमेयं, ईस्सो चेव एम संसारी । घन्नो तुमं, जो एवमभियव्वइओ चि । अह कइविहो पुण दाणाइमेयं पडुव पणीओ भयवया वग्गो । भयवया भणियं-सुण ।

म्यहन्तश्चिन्त्यनितं महायोडं दृग्या पुत्रवधपरिणामज्जमितनरफायुक्ता असुस्त्वा तद् द्रव्यं सूता सती धूममभागां नरकपृथिव्यामुपपन्ना पश्चशसागरोयमश्चिन्तिरक इति । तत्र उदृष्ट्वा सती तानातियंशु आदिण्डिय पूर्वभवाभ्यस्त्रलोभदोयतोऽत्र नालिकेरीपादपतया उपपन्ना इति । त्वमपि च तत्तच्छ्रुत्वा सागरदत्तश्रेष्ठिगेहे श्रामत्याः कुक्षी पुत्रतया उपपन्नोऽसि । द्रयोरपि युवयोः साम्प्रतमियमयस्था । पयोऽत्र व्यतिकर इति ॥

ततो मम पत्रम् श्रुत्वा समुत्पन्नः संवेगः, विरक्तं भवचारकाद् मनः । अनुस्रापितो भगवत्सन्निधाने तद्द्रव्यव्यतिकरं नरपतिः । धनुसात्थ तेन, ततस्तद् प्राहवित्त्वा सखलुःपितसत्त्वेभ्यो दत्त्वा प्रपन्ना मया विजयधर्मगणधरस्य समीपे प्रवज्या इति ॥
शिशुिगुमारेण भणितम्-भगवन् ! एवमेतत्, ईदृश एव एव संसारः, धम्मस्त्वम्, यः एवमभिराज्जित इति । अत्र कतिविधः पुनरनारिमेदं प्रतीत्य प्रणेतो भगवता धर्मः । भगवता भणितम्-दृणु ।

धर्मो चउच्चिहो दाण-शील-तव-विधिहभावणामइओ । सावय ! जिणेहि भणिओ तियसिन्द-नरिन्दनमिएहिं ॥
 दाणं च होइ तिविहं नाणाऽभय-धम्मवग्गहकरं च । जं तत्थ नाणदाणं तमहं वोच्छं समासेणं ॥
 दिन्नेण जेण जीवो विन्नाया होइ वन्ध-मोक्खाणं । तं होइ नाणदाणं भिवग्गसंपत्तिवीयं तु ॥
 दिन्नेण तेण जीवो पुणं पावं च बहुविहमसेसं । सम्मं वियाणमाणो कुणइ पवितिं निवितिं च ॥
 पुणम्मि पवत्ततो पावइ य लहुं नरामरसुहाइं । नारयतिरियदुहाण य मुच्चइ पावाउ सुणियत्तो ॥
 तिरियाण व मणुयाण व असुरसुराणं च होइ जं सुक्खं । तं सव्वपयत्तेणं पावइ नाणप्पयाणेणं ॥
 पावेइ य सुविसालं मोक्खसुहं सुहपरंपरेणेउ । तस्सेव पहवेणं सुन्दर ! विमलस्म नाणस्म ॥
 एवं इहलोयम्मि वि परलोयम्मि य सुहाइ नाणेणं । पावेइ जेण जीवो तम्हा तं दाणपवरं तु ॥

धर्मश्चतुर्विधो दान-शील-तपो-विविधभायनामयः । श्रावक ! जिनैर्भणितः त्रिदशेन्द्र-नरेन्द्रनतैः ॥
 दानं च भवति त्रिविधं ज्ञाना-ऽभय-धर्मोपग्रहकरं च । यत् तत्र ज्ञानदानं तदहं वक्ष्ये समासेन ॥
 दत्तेन येन जीवो विज्ञाता भवति वन्ध-मोक्षयोः । तद् भवति ज्ञानदानं शिवसुखसम्पत्तिवीजं तु ॥
 दत्तेन तेन जीवः पुण्यं पापं च बहुविधमशेषम् । सम्यग् विज्ञानं करोति प्रवृत्तिं निवृत्तिं च ॥
 पुण्ये प्रवर्तमानः प्राप्नोति च लघु नराऽमरसुखानि । नारकतिर्यग्दुःखेभ्यश्च मुच्यते पापात् सुनिवृत्तः ॥
 तिरिच्छां वा मनुजानां वा असुरसुराणां च भवति यत् सौख्यम् । तत् सर्वप्रयत्नेन प्राप्नोति ज्ञानपदानेन ॥
 प्राप्नोति च सुविशालं मोक्षसुखं सुखपरंपरेणैव । तस्यैव प्रभावेण सुन्दर ! विमलस्य ज्ञानस्य ॥

इहलोचपासलोहयमुहाईं सव्वाहं तेण दिन्नाहं । जीवाण कुंडं सव्वन्नुभासियं देइ जी नाणं ॥
 गयराणदोसमोहो सव्वन्नू होइ नाणदाणेणं । मणुयासुरसुरमहिओ कमेण सिद्धिं च पावेइ ॥
 एयं रु नाणदाणं सुन्दर ! संखेवओ समक्खायं । देन्तस्स गाहगस्स य हियमेगन्तेण विन्नेयं ॥
 पुठवि-दग्ग-अगणि-मारुय-वणस्सईकाइयाण जीवाणं । वेइन्दिय-तेइन्दिय-चउरो-पञ्चिन्दियाणं च ॥
 ज्ञा एयाणमहिमा सम्मं मण-यण-कायजीएहिं । तं होइ अभयदाणं सुसहज्जणसेवियं पवरं ॥
 इच्छन्ति सव्वजीवा निव्वभरदुहिया वि जीविउं जग्हा । तग्हा तं चैव पियं तेसिं हुसलेग विन्नेयं ॥
 जग्हा य नरवरिन्दो मरणम्मि उवट्टियम्मि रज्जं पि । देइ सजीवियहेउं तग्हा तं चैव इट्टपरं ॥

एयमिहलोकेऽपि परलोकं च गुणानि ज्ञानेन । प्राप्नोति येन जीयस्तस्मात् तद् दानप्रवरं तु ॥
 इत्येकपाशौकिकगुणानि सर्वाणि तेन दत्तानि । जीवानां स्फुटं सर्वलग्नायितं ददाति यो ज्ञानम् ॥
 गतसगद्वेषमोक्षः सर्वसौ भवति क्षान्तदत्तेन । मनुजा-ऽसुरमदहितः क्रमेण सिद्धिं च प्राप्नोति ॥
 पतनं सद्यु ज्ञानदानं सुन्दर ! संक्षेपतः समाख्यातम् । ददानस्य प्रादकस्य च हितमेकान्तेन विशेषम् ॥
 पृथिवी-यक-अग्नि-मारुत-यनस्पतिकणिकानां जीवानाम् । द्वीन्द्रिय-बोन्द्रिय-चतुरिन्द्रिय-पञ्चेन्द्रियाणां च ॥
 या प्लेयामहिंसा सम्यग् मनो-यचन-काययोगैः । तद् भवति अभयदानं सुसाधुजनसेवितं प्रवरम् ॥
 इच्छन्ति सर्वजीवा निर्भरदुःखिता अपि जीपितुं यस्मात् । तस्मात् तत्रैव प्रियं तेषां कुशलेन विशेषम् ॥
 यस्मान्च नरवरेन्द्रो मरणे उपस्थिते राज्यमपि । ददाति सजीवितर्षेणुं तस्मात् तत्रैव इत्येतरम् ॥

दायव्वं च महमया जं इहं होइ गाहगाणं तु । तं दाणं परलोए सुहमिच्छन्तेण सुविमालं ॥
 दीहाऊ उ सुरूवो नीरोगो होइ अभयदाणेणं । जम्मन्तरे वि जीवो सयलजणमलाहणिज्जो य ॥
 एयं तु अभयदाणं तियसिन्दनरिन्दनमियचलणेहिं । सावय ! जिणेहि भणियं दुअयकम्मदुदलणेहिं ॥
 धम्मोवग्गहदाणं भणइ सयमेव दव्वमविरुद्धं । नवकोडीपरिसुद्धं दिअइ जं धम्मियजणस्स ॥
 तं पुण असणं पाणं वत्थं पत्तं च भेसयं जोग्गं । दायव्वं तु महमया तहेव सयणासणं पवरं ॥
 दायव्वं पुण सज्झायज्ञाणनिरयस्स निरुवगारिस्स । जो संजमतवभारं वइइ सया तेणुग्गहिओ ॥
 कम्मलहुयत्तेण य सो अप्पाणं परं च तारेइ । कम्मगुरू अतरन्तो संयंपि कइ तारए अन्नं ? ॥
 दायव्वं पुण तं कारणेहि एएहि चंउहि परिसुद्धं । जिणभणिएहिं दायग-गाहग-तहकाल-भावेहिं ॥

दातव्यं च मतिमता यदिष्टं भवति ब्राह्मकाणां त् । तद् दानं परलोकै सुखमिच्छता सुविशालम् ॥
 दीर्घायुस्तु सुरूपो नीरोगो भवति अभयदानेन । जन्मान्तरेऽपि जीवः सकलजनश्लाघनीयश्च ॥
 पतत् तु अभयदानं त्रिदशेन्द्रनरेन्द्रनतचरणैः । श्रावक ! जिनैर्भणितं दुर्जयकर्मप्रदलनैः ॥
 धर्मोपग्रहदानं भण्यते स्वयमेव द्रव्यमयिरुद्धम् । नवकोटिपरिशुद्धं दीयते यद् धार्मिकजनाय ॥
 तत् पुनरदानं पानं वस्त्रं पात्रं च भेषजं योग्यम् ॥ दातव्यं तु मतिमता तथैव शयनाऽऽसनं प्रवरम् ॥
 दातव्यं पुनः स्वाध्यायध्याननिरतस्य निरुपकारिणः । यः संयमतपोभारं वहति सदा तेनोपशुद्धीतः ॥

दायगसुद्धं भण्णइ जो दाया देइ नाणसंपन्नो । अट्टमयट्ठणरहिओ सद्धारोमच्चियसरीरो ॥
 नाओवगयं दब्बं फासुगमविरुद्धं च लोगम्मि । इहपरलोयासंसं मोत्तूणं निज्जरट्ठी उ ॥
 सुवखेत्तम्मि व वीयं चिक्खित्तं तस्स बहुफलं होइ । तं दाणं मणुयामरसिवसुहसंपत्तिजणयं तु ॥
 जो पुण सद्धारहिओ दाणं देइ जसकित्तिरेमम्मि । अहिमाणेग व एसो देइ अहं किं न देमि त्ति ॥
 तं सद्धाजलरहियं वीयं व न होइ बहुफलं तस्स । दाणं बहुं पि परं दूसियचित्तस्स मोहेण ॥
 काऊण य पाणिवहं जो दाणं देइ धम्मसद्धाए । दहिऊण चन्दणं सो करेइ अङ्गारवाणिज्जं ॥

कर्मलघुत्वेन च स आत्मानं परं च तारयति । कर्मगुरुत्वात् स्वयमपि कथं तारयेदन्यम् ? ॥
 दातव्यं पुनस्तत् कारणैरेतैश्चतुर्भिः परिशुद्धम् । जिनभणितैर्दायक-ग्राहक-तथाकाल-भावेः ॥
 दायकशुद्धं भण्यते यो दाता ददाति ज्ञानसंपन्नः । अष्टमवस्थानरहितः श्रद्धारोमाश्रितशरीरः ॥
 न्यायोपगतं द्रव्यं प्रासुक्यविरुद्धकं च लोके । इहपरलोकाशंसां सुक्त्वा निर्जेरार्थी तु ॥
 सुक्षेत्रे इव वीजं यिक्षिसं तस्य बहुफलं भवति । तद् दानं मनुजाऽमरशियसुखसंपत्तिजनकं तु ॥
 यः पुनः श्रद्धारहितो दानं ददाति यश-कीर्तिनिमित्तं । अभिमानेन वा एव ददाति अहं किं न दद्यामीति ? ॥
 तत् श्रद्धाजलरहितं वीजमिदं न भवति बहुफलं तस्य । दानं बहु अपि प्रवरं दृपितचित्तस्य मोहेन ॥
 कृत्वा च प्राणियधं यो दानं ददाति धर्मश्रद्धया । दग्ध्वा चन्दनं स करोति अङ्गारवाणिज्यम् ॥

मूढो लोयविरुद्धं धम्मविरुद्धं च देइ जो दाणं । सो अप्पाणं तह गाहगं च पाडेइ संसारे ॥
 जाणह गाहगमुद्धं पञ्चमहव्वयधरो उ जो नियमा । गुरुसुस्सानिरओ जोगम्मि समाहियप्पा य ॥
 तह खन्ति-मद्व-ऽञ्जवजुत्तो धणियं च विगयलोहो उ । मण-वयण-कायगुत्तो पञ्चिन्दियनिगहपरो य ॥
 सज्जायझाणनिरओ सुद्धप्पा सुद्धसाहुचरिओ य । इह परलोए य तंहा सब्बत्थ दंढं अपडिबद्धो ॥
 मेरु व्व जो न तीरइ उवसग्गसमीरणेहि चालेउं । एयारिसम्मि दाणं गाहगमुद्धं तु विन्नेयं ॥
 सीलव्वयरहियाणं दिअइ जं पुण धणं कुपत्ताणं । तं खलु धोवइ वृत्थं रहिरकयं सोणिएणेव ॥
 दिन्नं सुहं पि दाणं हीइ कुपत्तम्मि असुहफलमेव । सप्पस्स जह व दिन्नं खीरं पि विमत्तणमुवेइ ॥
 उच्छं पि सुपत्तम्मि उ दाणं नियमेण सुहफलं होइ । जह गावीए त्रिइण्णं तणं पि खीरत्तणमुवेइ ॥

मूढो लोकाविरुद्धं धर्मविरुद्धं च ददाति यो दानम् । स आत्मानं तथा ग्राहकं च पातयति संसारे ॥
 जानीत ग्राहकशुद्धं पञ्चमहावतधरस्तु यो नियमात् । गुरुश्रुत्यानिरतो योगे समाहितात्मा च ॥
 तथा क्षान्ति-मार्दवा-ऽऽर्जवयुक्तो वाढं च विगतलोभस्तु । मनो-वचन-कायगुप्तः पञ्चेन्द्रियनिग्रहपरश्च ॥
 स्थाय्यपथ्यानिरतः शुद्धात्मा शुद्धसाधुचरितश्च । इह परलोके च तथा सर्वत्र दृढमप्रतिबद्धः ॥
 मेखरिव यो न शम्पते उपसर्गसमीरणेऽप्यालयितुम् । पतादशे दानं ग्राहकशुद्धं तु विज्ञेयम् ॥
 शीलव्यतरदिक्षितानां दीयते यत् पुनर्धानं कुपात्राणाम् । तत् खलु धावयति वलं रुधिरकृतं शोणितेनेव ॥
 दत्तं शुभमपि दानं भवति कुपात्रे अशुभफलमेव । सर्पस्य यथा वा दत्तं क्षीरमपि विपत्यमुपैति ॥

होइ सुहासुहफलं पत्रविसेसेण दाणमेगं पि । गात्री-भ्रुयङ्गपीयं जह उदगं होइ खीर-त्रिसं ॥
 भण्णइ य कालसुद्धं दाणं कालोववनयं जं तु । दिज्जइ तवस्सिदेहोवयारकालम्मि सुविसुद्धं ॥
 कालम्मि कीरमाणं क्रिसिकम्मं बहुफलं जहा होइ । इय कालम्मि वि दिन्नं दाणं पि हु बहुफलं नेयं ॥
 होइ अयालम्मि जहा अवयारपरं पइण्णयं वीयं । देन्तस्स गाहगस्स य एवं दाणं पि विन्नेयं ॥
 जाणह य भावसुद्धं सद्धा-संवेगपयडपुलओ य । कपक्किच्चं मन्नेन्तो अप्पाणं देइ जो दाणं ॥
 नवकोडीपरिसुद्धं दसदीसत्रिवज्जियं च देयं पि । एवं पि भावसुद्धं पन्नचं वीयरोगेहिं ॥
 अट्टवसहोवगओ अवि सुद्धं देइ कलुसियमणो उ । सन्निदाणं च न एवं भावत्रिसुद्धं हवइ दाणं ॥

तुच्छमपि सुपात्रे तु दानं नियमेन शुभफलं भवति । यथा गवि किरीणं तुणमपि क्षीरत्वमुपैति ॥
 भवति शुभाशुभफलदं पात्रविशेषेण दानसेकमपि । गो-भुजंगपोतं यथा उदकं भवति क्षीर-विपम् ॥
 भण्यते च कालशुद्धं दानं कालोपपन्नकं यत् तु । दीयते तपस्विदेशोपचारकाले सुविशुद्धम् ॥
 काले क्रियमाणं कृपिकर्म बहुफलं यथा भवति । इति कालेऽपि वृत्ते दानमपि खलु बहुफलं ज्ञेयम् ॥
 भवति चाऽकाले यथा अपकारपरं प्रकीर्णकं वीजम् । ददतो ग्राहकस्य च एवं दानमपि विज्ञेयम् ॥
 जानीत च भावशुद्धं शब्दा-संवेगप्रकटपुलकञ्च । कृतकृत्यं मन्यमान आत्मानं ददाति यो दानम् ॥
 नवकोटिपरिशुद्धं दद्यादोपधिवज्जितं च देयमपि । एतद् अपि भावशुद्धं महत्तं वीतरागैः ॥
 आर्तवशात्तौपगलोऽपि शुद्धं ददाति कलुषितमगास्तु । सन्निदानं च न पतद् भावत्रिसुद्धं भवति दानम् ॥

मोक्षवर्त्यं जं दाणं तं पइ एसो विही सुणेपन्वो । अणुगम्पादानं पुग जिणेहि न कहिचि पडिसिद्धं ॥
 एसो उ दाणमइओ धम्मो संखेवओ समयखाओ । एत्तो य सीलमइयं तु भण्णमाणं निसामेह ॥
 जाणह य सीलमइयं षाणवहा-ऽलिय-अदिनदाणाणं । मेहुण-परिग्गहाण य विरई जा सब्बहा सम्मं ॥
 तह कीह-माण-माया-लोहस्स य निग्गहो दहं जो उ । खन्तीय मइव-ऽञ्जव-संतोसविचित्तसत्थेहि ॥
 खणलवपडिबुच्छणया सद्धा-संवेगफासणा तह य । चित्तेण निरीहेणं मेत्ती वि य सब्बजीवेसु ॥
 एयं च सेविऊणं धम्मं जिणदेसियं सुसीलमयं । सुगइं पावन्ति नरा टएन्ति सह दुग्गइदुवारं ॥
 एमो उ सीलमइओ भणिओ धम्मो जिणेहि सब्बेहिं । सावय ! परमगुरुहिं दुक्खयजियरागदोसेहिं ॥
 भण्णइ तवोमइओ स वाहिर-ऽब्बन्तरस्स य तवस्स । जमण्डुडाणं कीरइ असेसकम्मक्खयनिमित्तं ॥

मोक्षार्थं यद् दानं तत् प्रति पर विधिर्ज्ञातव्यः । अणुरम्पादानं पुनर्जिनैर्न कुत्रचित् प्रतिपिद्धम् ॥
 एष तु दानमयो धर्मः संक्षेपतः समाख्यातः । इतश्च शीलमयं तु भण्यमानं निशामयत ॥
 जानीत च शीलमयं प्राणवधा-ऽलीका-ऽदत्ता-ऽदानानाम् । मैथुन-परिग्रहाणां च विरतिर्या सर्वथा सम्यक् ॥
 तथा क्रोध-मान-माया-लोभस्य च निग्रहो दहं यस्तु । क्षान्त्या मार्दवा-ऽऽजंब-संतोषविचित्रशैलैः ॥
 क्षणलवप्रतिकोचनता श्रद्धा-संवेगस्पर्शना तथा च । चित्तेन निरीहेण मैत्री अपि च सर्वजीवेषु ॥
 एवं च क्षेवित्वा धर्मं जिनदेसितं सुशीलमयम् । सुगतिं प्राप्नुवन्ति नराः, स्थगयन्ति सदा दुर्गतिभारम् ॥
 पर तु शीलमयो भणितो धर्मो जिनैः सर्वैः । श्रावक ! परमगुरुभिर्दुर्जेयजितराग-हेयैः ॥

अणसणमृणोपरिया विचीसंखेवणं रसचाओ । कायकिलेसो संलीणया य वज्झो तवों होइ ॥
 पायच्छित्तं विणओ वेयावच्चं तहेव सज्जाओ । ज्ञाणं उस्सगो वि य अब्भन्तरओ तवो होइ ॥
 एवं चरिणं तवं जीवा इह-पारलोइयसुहाइं । पावेन्ति विसालाइं करेन्ति दुक्खक्खयं तह य ॥
 एसो उ तवोमइओ धम्मो संखेवओ समक्खाओ । निरुणह एत्तो सुन्दर ! धम्मं पुण भावगामइयं ॥
 सम्मं सम्मइसण-नाण-चरिचाण भावणा जाओ । वैरग्गभावणा वि य परमा तित्थयरभती य ॥
 संसारजुगुच्छणया कामविरागो सुमाहु-लिणसेवा । तित्थयरभासियस्स य धम्मस्स पभावणा तह य ॥
 भोक्खसुहम्मि य राओ अणाययणवज्जणा य सुपसत्था । सइ अप्पणो य निन्दा गरहा य कहिंचि खलियस्स ॥

यथ्यते तपोमयः सबाह्या-ऽभ्यन्तरस्य च तपसः । यद् अनुष्ठानं क्रियते अशेषकर्मक्षयनिमित्तम् ॥
 अनशनमनूदरिका वृत्तिसंक्षेपणं रसत्यागः । कायक्लेशाः संलीनता च याहां तयो भवति ॥
 प्रायश्चित्तं विनयो धैर्यादृत्यं तथैव स्वाध्यायः । ध्यानमुत्सर्गोऽपि च आभ्यन्तरं तयो भवति ॥
 एवं चरित्वा तपो जीया इह-पारलौकिकसुखाणि । प्राप्नुवन्ति विशालानि कुर्वन्ति दुःखक्षयं तथा च ॥
 पप तु तपोमयो धर्मः संक्षेपतः समाख्यातः । निगृणुत इतः सुन्दर ! धर्मं पुनर्भावनामयम् ॥
 सम्यक् सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चरित्राणां भावना याः । वैराग्यभावनाऽपि च परमा तीर्थरुभक्तिश्च ॥
 संसारजुगुप्सन्ता कामविरागः सुसाधु-जिनसेवा । तीर्थरुभाषितस्य च धर्मस्य प्रभावना तथा च ॥
 भोक्खसुखे च रागोऽनायतनघर्जना च सुमशस्ता । सदा आत्मनश्च निन्दा गर्हां च कुत्रचित् स्खलितस्य ॥

एसो जिणेहि भणिओ अणन्तनाणीहि भावणामइओ । धम्मो उ भीमभवणसुजलियदावाणलब्भूओ ॥

एयं चउब्बिहं फासिज्जण धम्मं जिणेहि पन्नचं । सुन्दर ! अणन्तजीवा पत्ता मोक्खं सदासोक्खं ॥

तओ एयमायण्णिज्जण आविब्भूओ सिद्धिक्खमारस्स जिणवम्मवोहो ! भणिओ य णेण भयवं विजयमिद्धो-भयवं ! एवमेवं, इदिसो चैव एत्त धम्मो, न एत्थ संदेहो चि । किं तु दाणमइयं मोत्तूण न सेसमेया इमस्स सम्मं अवियला तीरन्ति गिहत्थेण काउं । ता आविस्सल भयवं ! केरिमो पुण इमस्स महापुरिससेवियस्स, सयलदुक्खाणलज्जलस्म, सिद्धिद्वहुसंगमेक्कहेउणो समणत्तणस्स जोगो त्ति । भगवया भणियं-सुण, समणत्तणारिहो आरियदेसुप्पन्नो, विसिद्धजाइकुलसमन्निओ, खीणप्पायकम्ममलो, तओ चैव विमलबुद्धी 'दुल्लहं माणुमत्तणं, जग्गो मरणनिमित्तं, चलाओ संपयाओ, दुवखहेयवो विसया, संजोगे विओगो, अणुसमयमेव मरणं, दारुणो विओगो' त्ति अहिगयसंसारमरूत्तो, तओ चैव तव्विरत्तो, पयणुकसाओ, धेवहासो, अक्कोउगो, कयन्नु, विणीओ, पुब्बं पि राया-उमच्च-

एर त्तिनैर्भणितोऽनन्तशानिभिर्मावनामयः । धर्मस्तु भीमभवतनुज्वलितदावानलभूतः ॥

एयं चतुर्विधं स्पृष्ट्वा धर्मं जिनैः प्रवृत्तम् । सुन्दर ! अनन्तजीवाः प्राप्ता मोक्षं सदासीध्यम् ॥

तत एतद् आकर्ण्य आविर्भूतः शिष्टिक्खमारस्स जिणधर्मोद्यः । भणितश्च तेन भगवान् विजयसिंहः-भगवान् ! एवमेव, इदंश्च एव एर धर्मः, न अय संदेह इति । किं तु दानमयं मुक्त्वा न शेषमेद अस्स सम्यग् अचिकलास्तीर्यन्ते (शक्यन्ते) गृहस्थेन कर्तुम् । तत आयस्य भगवन् ! कीदृशः पुनस्स महापुरुषेवितस्य, सक्कलदुःखाऽनलज्जलस्य, सिद्धिचधूसंगमैक्कहेतोः श्रमणत्वस्य योग्य इति । भगवता भणितम्-गुणु, धम्मणत्तादं आर्यदेशोत्पन्नः, विशिष्टजातिकुलसमन्वितः, क्षीणप्रायकम्ममलः, ततश्चैव विमलबुद्धिः, 'दुल्लभं मनुष्यम्, जग्ग मरणनिमित्तम्, चलाः संपदः, दुःपहेतवो विओगः, संयोगे विओगः, अनुसमयमेव मरणम्, दारुणो विओगः' इति

पडरजणवहुमओ, अदोसगारी, कड्डाणडो, सद्धावन्तो, थिरसद्धो समुवसंपन्नो य । सिहिकुमारेण भणियं-भयवं ! सोहणो समगत्तगारिहो
 भयवया पवेइओ । अहं पुण समुवसंपन्नो । ता एवं निवेइए भयवं पमाणं ति । तओ परिचिन्तियं भयवया-जहा खु एसो महाभाग-
 वन्तो सुद्धमपसियेसु वियवखणो, अचन्तपसन्तरूवो, अइणिउणभणिइकुसलो वि य लखिबजइ, तथा भवियव्वमणेणं महाकुलपट्टएणं
 भवविरत्तचित्तेण य । ता इमं तात्र एत्थ पत्तकालं, जं एसो उवसंगहिजइ त्ति चिन्तिरुण भणियं च णेणं-महासावय ! न सेसगुण-
 विप्पहूणो इहं उवसंपजइ । जुत्तं च पयइनिगुणे संसारवासे जमिणं समणत्तणं, किं तु दुक्करमिदं । एत्थ खलु सच्चकालमेव सम-
 सत्तुमित्तभावेण याणाइवायविरइ, अप्पमत्तयाए अणलियभासणं, दन्तसोहणमेत्तस्स वि अदिन्नस्स वज्जणा, मण-वयण-काएहि
 अब्बम्भचेरनिरोहो, वत्थ-पत्तो-वगरणेहि पि निम्ममत्तया, चउविहराइभत्तविरइ, उग्गसु-प्पाय-णेसणाविसुद्धपिण्डगहणं, संजोयणाइ-

अधिगतसंसारस्वरूपः, ततश्चैव तद्विरक्तः, प्रतलुरुपायः, स्तोकाहास्यः, अक्रौतुकः, कृतद्वः, विनीतः, पूर्वमपि राजा-ऽमात्य-पौरजन-
 यद्भुमतः, अद्वेषकारी, कल्याणाङ्गः, श्रद्धावान्, स्थिरश्रद्धः समुपसंपन्नश्च । शिथिकुमारेण भणितम्-भगवन् ! शोभनः श्रमणत्वाद्दो
 भगवता प्रवेदितः, अहं पुनः समुपसंयन्नः । तत एवं निवेदिते भगवान् प्रमाणमिति । ततः परिचिन्तितं भगवता-यथा खलु एव मदाभा-
 गवान् सूक्ष्मप्रदनेषु विचक्षणः, अत्यन्तप्रशान्तरूपः, अतिनिपुणमणितिकुशलोऽपि च लक्ष्यते, तथा भवितव्यमनेन महाकुलप्रसूतेन भव-
 विरयत्तचित्तेन च । तत इदं तावद् अत्र प्राप्तकालम्, यद् एव उपसंगृह्यते इति चिन्तयित्वा भणितं च तेन-महाथावक ! न शेषगुण-
 विप्रहीन इह उपसंपद्यते । युक्तं च प्रयुक्तिनिर्गुणे संसारवासे यद् इदं श्रमणत्वम्, किं तु दुष्करमिदम् । अत्र खलु, सर्वेकालमेव
 समशुभिनभावेन प्राणतिपातविरतिः, अप्रमत्तया अनलीरुभाषणम्, दन्तशोधनमात्रस्यापि अदत्तस्य वर्जना, मनो-वचन-कायर-
 प्रत्युत्थयतिनिरोधः, वस्त्र-पात्रो-पकरणेष्वपि निर्भ्रमत्वता, चतुर्विधरात्रिभक्तविरतिः, उद्गमो-स्यादनै-पणाविद्युच्चपिण्डप्रहणं संयोजनादि-

पञ्चदोसरहियमियकालभोषणं, पञ्चसमियत्तणं, तिगुत्तया, इरियासमियाइभावणाओ, अणसण-पायच्छित्त-विणयाइसबाहिरिभन्तरत-
वोविहानं, मासाइया य अणेगाओ पडिमाओ, विचिच्चा य दब्बादओ अभिग्गहा, अण्हानं, भूमिसयगिज्जं, केसलोओ, निप्पडिकम्मस्स-
रीरया, सन्वकालमेव गुरूणं निइमकरणं, खुहा-पिच्चासाइपरीसहाहियामणं, दिच्चाइउवसग्गविजओ, लद्धावलद्धविचिया-किं बहुणा ?
अचन्तदुब्बहमहापुरिमवूढअट्टारत्तसीलङ्गसहस्सभरवहणमविस्सामं ति । ता तरियव्वो खलु अयं वाहाहिं महासमुदो, भक्खियव्वो
निरामाय(ए) एव वालुगारुत्थलो, परिसक्खियव्वं निसियकरवालच्चारए, पायव्वा सुहुयहुयवहजालावली, भरियव्वो सुहुमपवणकोत्थलो,
गन्तव्वं गङ्गापवाहपडिसोएणं, तोलियव्वो तुलाए मन्दरगिरी, जेयव्वमेगागिणा चाउरङ्गवलं, विधेयव्वा विवरीयभमन्तद्धचक्कोवरि-
धिउल्लिया, गहियव्वा अगहियपुव्वा तिहुयणजयपडागा । एओवमं दुक्करं समणत्तणं ति ॥

तओ एयमायण्णिउण पहट्टवयणकमलेण भणियं सिहिकुमारेण-भयत्रं ! एवमेयं, जहा तुब्भे आणवेह । किं तु विइयसंसारसरूवस्म
पञ्चदोपरहितमितकालभोजनम्, पञ्चसमितत्वम्, त्रिगुत्ता, ईयांसमित्यादिभावना, अनशन-प्रायश्चित्त-धितयादिसवाह्याऽभ्यन्तरत्तपोवि
धानम्, मासादिकाश्च अनेकाः प्रतिमाः, विचित्राश्च द्रव्यादयोऽभिग्रहाः, अस्नानम्, भूमिशयनीयम्, केशलोचः, निष्प्रतिकर्मशरीरता,
स्येकालमेव गुरूणां निर्देशकरणम्, श्रुत-पिपासादिपरिपहाधिसहनम्, दिव्याद्युपसर्गविजयः, लब्धाऽपलब्धवृत्तित्ता-किं बहुना ?
अत्यन्तदुर्बहमहापुरुषव्यूढाश्रादशशीलाङ्गसहस्रभरवहनमविश्रामम्-इति । तनस्तरीतव्यः खलु अयं बाहुभ्यां महासमुद्रः, भक्षयितव्यो
निरास्वाद एव वालुकाकवलः, परिसर्तव्यं निशितकरत्वालधारायाम्, पातव्या सुहुतहुतवहज्वालावली, भर्तव्यः सूक्ष्मपवनकोत्थलः, गन्तव्यं
गङ्गाप्रवाहप्रतिश्रोतसा, तोलयितव्यः तुलायां मन्दरगिरिः, जेतव्यमेकाकिना चातुऽङ्गयलम्, वेधितव्या विपरीतभ्रमर्धचकोपरिल्लीपुत्तलिका,
प्रहीनव्या शृष्टीतपूर्वां त्रिभुवनजयपताका । एतदुपमं दुक्करं श्रमणत्वमिति ॥

पाणिनो तच्चिओगुञ्जयस्त तस्सुच्छेयकारणं न किञ्चि दुःकरं ति । भयवया भणियं-एवमेयं, किं तु तं चेव संसारसरूचं पचक्खोवल-
 व्ममाणानुन्दरं पि अणेयभवभावगाओ मोहेइ पाणिणं, मूढो य सो न चिन्तेइ तस्सरूचं, न गणेइ आयइं, न मन्नए उवणत्तं, नाभि-
 णन्दइ गुरुं, न पेच्छइ कुलं, न सेवइ धम्मं, न चीहेइ अयसस्स, न रक्खइ वयणिज्जं । सन्वहा तं तमायइ, जेग जेण सो इहलोए
 परलोए य किलेसभायणं होइ । ता निहणियञ्चो खलु एम मोहो चि । सिद्धिमारणे भणियं-भयवं ! तस्स वि य निहणणे एसेव
 उवाओ, न य अणाढत्तकओ पुरिसो फलं साहेइ, आढत्ते य संसओ, अहवा उवायपवचो असंसयं चेव साहेइ । उवाओ य एस, जं
 भयवओ समीवे समणत्तणपवज्जणं । नित्थरन्ति खलु कायरा वि पोयनिज्जामयगुणेण महण्णवं । न य अप्पणुण्णणं कुसलबुद्धी हवइ ।
 न य समुप्पन्नाए वि इमीए एवंविहसयलपुणसंपओववेयगुरुलाहो । ता करेहि मे भयवं ! अणुगहं ति । भयवया भणियं-वच्छ ।

तत पतद् आकर्ष्यं प्रहृष्टवदनकमलेन भणितं शितिकुमारेण-भगवन् ! पथमेतद्, यया यूयम् आज्ञापयत । किं तु विदितसंसार-
 स्वरूपस्य प्राणिनः तद्वियोगोचतस्य तस्योच्छेदकारणं न किञ्चिद् दुष्करमिति । भगवता भणितम्-एवमेतत्, किं तु तदेव संसारस्वरूपं
 प्रत्यक्षोपलभ्यमानाऽसुन्दरमपि अनेकभयभावनातो मोहयति प्राणिनः, मूढश्च स न चिन्तयति तत्स्वरूपम्, न गगयति आयन्तिम्,
 न मन्यते उपदेशम्, नाऽभिनन्दति गुरुम्, न प्रेक्षते कुलम्, न सेवते धर्मम्, न विमेति अयरासः, न रक्षति वचनोयम् । सर्वथा
 तत् तद् आचरति, येन येन स इदलोकः परलोके च फलशभाजनं भवति । ततो निहन्तव्यः खलु एव मोह इति । शितिकुमारेण
 भणितम्-भगवन् ! तस्यापि च निहन्तने एव एव उपायः, न च अन्तारङ्गकार्यः पुरुषः फलं साधयति, आरब्धे च संशयः, अथवा उपा-
 यप्रयुक्तोऽसंशयमेव साधयति । उपायश्च एव; यद् भगवतः समीपे धमणत्वमपदन्तम् । निस्तन्ति खलु कातरा अपि पोत-निर्यामरु-
 गुणेन महार्णयम् । न च अल्पपुण्यानां कुशलबुद्धिर्भवति । न च समुत्पन्नया अपि अनया पयंविधत्तखलुगुणसंपदुरेतेगुरुलाभः । ततः

कश्चो चैव तुह मए अगुगहो । किं तु ममा ममयद्विद्वि अग्दानं, जं संसिऊण थैवमागमत्थं, मिक्खाविऊणाऽऽवसस्यं अदक्कन्तेणु
 क्करयदिणेषु तओ दिक्खिअइ नि । मिदिह्मारेण भणियं-भयवं ! अणुमिदीओ सिद्धि । अन्नं च-निक्खन्तेण वि मण्ण समयद्विद्वि चैव
 पानियन्वा । ता एवं ह्वउ नि ॥

एवं च ज्ञान भन्तयन्वा चिद्वन्ति, ताव आपओ क्विंचित्पत्रनिं मोऊण अपेयलोपपरिगओ करेणुयाद्धो इमस्स चैव जणओ
 वम्मयत्तो नि । पणमिओ तेण भयवं विजयनिहायरिओ । अहिणन्दिओ भयवया धम्मलाहण । उवविट्ठो गुरुपायमूले । पणमिऊण
 भणिओ मिदिह्मारेण-ताय ! संपाएदि अम्मणणइपर्यणो मे एगं पर्यणं ति । वम्मयेत्तेण भणियं-वच्छ ! भणसु । तुहायत्तमेव मे
 जीवियं । मिदिह्मारेण भणियं-ताय ! विइयच्चुत्तन्तो चैव तुमं संसारसहावस्स । दृष्टहं खलु माणुसत्तणं, अणिचा पियजणममागमा,
 चअलाओ रिद्धीओ कुमुममारं ज्ञोच्चणं, परलोपपच्चस्थिओ अणद्धो, दारुणो विसयविवागो, पहयइ सया अणिवारियपसरो मच्चू । ता
 इरु मम मगच्च ! अणुग्रहम्-इति । भगवता भणितम्-वत्स ! इत एव तुभ्यं मयाऽणुग्रहः । किं तु एया समयस्थितिरस्माकम्, यत्
 नोम्मिया न्नोक्कमागमार्थम्, शिअयिन्नाऽऽवदयकम्, अतिआन्तेषु कतिपयदिनेषु ततो दीक्ष्यते इति । शिअिकुमारेण भणितम्-भागवन् ।
 अनुगृहीतोऽस्मि । अन्यच्च-निष्कान्तेनापि मया समयस्थितिरैव पालयितव्या । तत एवं भवतु इति ॥

एवं स यावद् मन्त्रयन्तौ तिष्ठतः, तावद् आगतः कुत्रचित् तत्प्रयुक्तिं श्रुत्वा अनेकलोकपरिगतः करेणुकाऽऽरूढोऽस्यैव जनको
 प्रत्यदत्त इति । प्रणतश्च तेन भगवाच्च विजयनिहायार्थः । अस्मिन्दिनो भगवता धर्मलाभेन । उपविष्टो गुरुपादमूले । प्रणम्य भणितः
 शिअिकुमारेण-तात ! संपादय धम्मनप्रणयिप्रार्थनो मम एकां प्रार्थनामिति । ब्रह्मदेत्तं भणितम्-वत्स ! भण । तवायत्तमेव मम जी-
 यितम् । शिअिकुमारेण भणितम्-तात ! चिदित्तवृत्तान्त एव त्वं संसारस्वभावस्य । दुर्लभं गच्छ मनुष्यत्वम्, अनित्याः प्रियजनसमागमाः,

करेहि मे पमार्यं । एवमवमाणे इह जीवलोए अणुनाओ तुमए वीयरायपणीयजइधम्मसासेवणेण करेमि सफलं मणुयत्तणं । तओ सुय-
मिणेहेण चाहजलभरियलोयणेणं सगगायं मणियं वम्भयत्तेण-पुत्त ! अयालो एस जइधम्मस्स । मिहिक्कुमारेण भणियं-ताय ! मच्चुणो
विय नरिय अयालो जइधम्मस्स त्ति ॥

एतन्तरमि वम्मयत्तपरिचारेण नाहियवादिणा भणियं पिङ्गकेण-भो कुमार ! केण तुमं विप्पयारिओ ? । न खलु एत्य
पच्चभूयवदरित्तो परलोगामी जीवो समत्थीयइ । अवि य एयाणि चैव भूयाणि सदावओ चैव एयप्पगारपरिणामपरिणयाणि 'जीवो'
त्ति भणन्ति । जया य एयाणि चइऊण समुदयं पच्चत्तमुवगच्छन्ति, तया 'मओ पुरिमो' त्ति अहिहाणं पवत्तए । न उण एत्य कोइ

चच्चला कखय, कुटुमत्तादं योवनम्, परलोफत्तयधिओऽनङ्गः, दारुणो विषयविपाकः, प्रभवति सदा अनिवारितप्रसरो मृत्युः । ततः कुरु
मम प्रत्तादम् । पयमवदाने इह जीवलोके अनुशातस्वया वीतरागप्रणीतयतिथमांऽऽसेयनेन करोमि सफलं मनुजायम् । ततः सुतस्नेहेन
वाणजन्तुतलोचनेन लगद्गदं भणितं मानवत्तेन-पुत्र ! अकाल एव यतिधर्मस्य । शिल्पिकुमारेण भणितम्-तात ! मृत्योरिय नास्ति अकालो
यतिधर्मस्य इति ॥

अथान्ते प्रलदत्तपरिचारेण नास्ति कयादिना भणितं पिङ्गकेण-भोः कुमार ! केन त्वं विप्रतारितः ? । न गलु अत्र पच्चभूतयति-
रित्तः परलोकगामी जीयः ममभ्यंते, अपि भैतानि पव भूतानि स्वभावत एव एतत्प्रकारपरिणामपरिणतानि 'जीयः' इति भण्यन्ते ।
यथा ए एतानि त्यसथा समुदयं पच्चत्यमुपगच्छन्ति तदा 'मृतः पुण्यः' इति अभिधानं प्रयत्तेते । न पुनरत्र कश्चिद् वेदं त्यसथा

कञ्ची चैव तुह मए अणुगमहो । किं तु एसा समयट्टिई अम्हाणं, जं संसिऊण थैवमासमत्थं, मियखाविऊणाऽऽवस्सयं अइक्कन्तेषु कइवयदिणेषु तओ दिक्खिअइ ति । सिद्धिकुमारेण भणियं-भयत्रं ! अणुगिदीओ सिह । अन्नं च-निक्खन्तेण वि मए समयट्टिई चैव पालियन्वा । ता एवं हवउ ति ॥

एवं च जात्र मन्तयन्ता चिद्वन्ति, ताव आगओ कहिचि तप्यउत्ति सोऊण अणेलोयपरिगओ करेणुयारूढो इमस्स चैव जणओ चम्भयत्तो चि । पणमिओ तेण भयत्रं विजयमिहायरिओ । अहिणन्दिओ भयवया धम्मलाहेण । उवविद्धो गुरुपायमूले । पणमिऊण भणिओ सिद्धिकुमारेण-ताय ! संपाएहि अभगपणइपत्थणो मे एगं पत्थणं ति । चम्भयत्तेण भणियं-वच्छ ! भणसु । तुहायत्तमेव मे जीवियं । सिद्धिकुमारेण भणियं-ताय ! विइयवुत्तन्तो चैव तुमं संनारमहावस्स । दुल्लहं खलु माणुसत्तणं, अणिचा पियजणसमागमा, चञ्चलाओ रिद्धीओ कुहुमसारं जीवयणं, परलोयपच्चत्थिओ अणङ्को, दाहणो विसयविवागो, पहवइ सया अणिचारियपसरो मञ्जू । ता

कुइ मम भगवन् ! अबुग्रहम्-इति । भगवता भणितम्-वत्स ! कृत पव तुभ्यं मयाऽऽनुग्रहः । किं तु पया समयस्थितिरस्माकम्, यत् शंसित्वा स्तोत्रमागमार्थम्, शिक्षयित्वाऽऽनुरयकम्, अतिक्रान्तेषु कर्तिययदिनेषु ततो द्रीएयते इति । शिशिकुमारेण भणितम्-भगवन् ! अनुग्रहीतोऽस्मि । अन्यच्च-निष्कालेनापि मया समयस्थितरेव पालयित्तया । तव पवं भवतु इति ॥

पवं स यावद् मन्त्रयन्तौ तिष्ठतः, तावद् आगतः कुञ्चित् तत्रवृत्तिं श्रुत्वा अनेकलोरुपरिगतः करेणुकाऽऽरूढोऽस्यैव जमक्रो ब्रह्मदत्त इति । मणतथ तेन भगवान् विजयसिंहाचार्यः । अभिनन्दितो भगवता धर्मलोभेन । उपविष्टो गुरुपादमूले । प्रणम्य भणितः शिशिकुमारेण-तात ! संपादय धम्मनमणयिप्रार्थनो मम पकां प्रार्थनामिति । ब्रह्मदत्तेन भणितम्-वत्स ! भण । तवायत्तमेव मम जीवितम् । शिशिकुमारेण भणितम्-तात ! चिदिननुत्तान्त पव त्वं संसारस्सभाचस्य । दुर्लभं गतु मगुण्यत्वम्, अत्तियाः त्रिपजनसमागमाः,

करं हि मे पसायं । एवमवमाने इह जीवलोए अशुन्नाओ तुमए वीथरायप्पणीयजइधम्मसेवणेण करोमि सफलं मणुयत्तणं । तओ सुय-
मिणेहेण वाहजलमारियलोयणेणं सगगयं मणियं वम्भयत्तेण-पुत्त ! अयालो एस जइधम्मस्स । सिहिकुमारेण भणियं-ताय ! मच्चुणो
विय नरिथ अयालो जइधम्मस्स चि ॥

एत्थन्तरग्गि वम्भयत्तपरिचारेण नादियवादिणा मणियं पिङ्गकेण-मो कुमार ! केण तुमं विप्पयारिओ ? । न खलु एत्थ
पञ्चभूयवइरित्तो परलोगगामी जीवो समत्थीयइ । अचि य एयाणि चैव भूयाणि सहाधओ चैव एयप्पगारपरिणामपरिणयाणि 'जीवो'
त्ति मण्णन्ति । जया य एयाणि चइऊण समुदयं पञ्चत्तमुवगच्छन्ति, तथा 'मओ पुरिसो' ति अहिहाणं पवचए । न उण एत्थ कोइ

चञ्चला कज्जयः, कुगुमसारं योवनम्, परलोकप्रत्यधिकोऽनङ्गः, दारुणो विषयविगाहः, प्रभवति सदा अनिवारितप्रस्तरो मृत्युः । ततः कुरु
मम प्रसादम् । पयमपत्ताने इह जीवल्लोके अनुज्ञातस्यया योतरागप्रणीतयतिथमांऽऽसेवनेन करोमि सफलं मनुजत्वम् । ततः सुतस्नेहेन
याणजलभृतलोचनेन सगाद्गदं भणितं ब्रह्मवृत्तेन-पुत्र ! अकाल एव यतिधर्मस्य । शिल्पिकुमारेण भणितम्-तात ! मृत्योरित्य नास्ति अकालो
यतिधर्मस्य इति ॥

भ्रान्तारे ब्रह्मवृत्तपरिचारेण नास्तिकयादिना भणितं पिङ्गकेण-मोः कुमार ! केन त्वं विप्रतास्त्रितः ? । न ग्लु अत्र पञ्चभूतव्यति-
स्त्रितः परलोकगामी जीवः समर्थते, अपि चैतानि एव भूतानि स्वभावत एव एतत्प्रकारपरिणामपरिणतानि 'जीवः' इति मण्णन्ते ।
यथा च एतानि त्यक्त्वा समुदयं पञ्चत्वमुपगच्छन्ति तथा 'मृतः पुण्यः' इति अभिधानं प्रयन्ते । न पुनरत्र कश्चिद् देहं त्यक्त्या

देहं चइऊण घडचिडओ विव परभवं गच्छइ । ता मा तुमं असन्ते वि परलोगे मिच्छाहिणिवेसभावियमई सहावसुन्दरं विसयसुहं
 परिचयसु, दंसेहि वा देहवहरित्तं देहिणं । अओ जं तए भणियं-जहा दुल्लहं मणुयत्तणं, तमसंनद्धमेव । जओ न तं सुकय-दुक्कयाणु
 भावेण लब्भइ, अवि य भूयपरिणईओ, अओ किमियमाउलत्तणं । तथा जं च भणियं 'अणिचा पियजणसमागमा', एयं पि अकारणं ।
 जओ न ते निक्खन्ताणं पि अन्नहा होन्ति । तथा जं च भणियं 'चञ्चलाओ रिद्धीओ', एयस्स वि न निक्खमणमेव पडिवक्खी, अवि
 य उवाएण परिरक्खणं ति । तथा जं च भणियं 'कुसुमसारं जोव्वणं', एत्थ वि य रसायणं जुत्तं, न उण निक्खमणं ति । तथा जं
 च भणियं 'परलोयपच्चत्थिओ अणङ्गो' चि, एयं पि न सोहणं, जओ परलोओ चेवनेत्थि, न य कोइ तओ आगन्तूणमप्पागयं दंसेइ ।
 एवमवि य परिगप्पणे अइप्पमङ्गो चि । तथा जं च भणियं 'दारुणो विसयविवागो' चि, एयं पि न जुत्तिसंगयं; जओ आहारस्स वि
 विवागो दारुणो चेव, एवं च भोगणमवि परिचइअव्वं । न य 'हरिणा विञ्जन्ति चि जवा चेव न युप्पन्ति ।' [जयट्ठिई य एस चि] न

घटन्नट्ठ इव परभवं गच्छति । ततो मा त्वमसत्यपि परलोके मिथ्याभिनिवेशभावित्तमन्तिः स्वभायसुन्दरं विषयसुखं परित्यज,
 दर्शय वा देहद्वयतिरिक्तं देहिनम् । अतो यत् त्वया भणितम्-यथा दुर्लभं मनुजायम्, तद् असंयद्भमेव । यतो न तत् सुदृत-
 दुष्टताभुभावेन लभ्यते, अपि च भूतपरिणतितः । अतः किमिदमाकुल्वयम् । तथा यच्च भणितम् 'अनित्याः प्रियजनसमागमाः' पतद्-
 पि अकारणम् । यतो न ते निष्क्रान्तानामपि अन्यथा भवन्ति । तथा यच्च भणितम् 'चञ्चला ऋद्धयः,' एतस्यापि न निष्क्रमणमेव
 प्रतिपक्षः, अपि च उपायेन परिरक्षणमिति । तथा यच्च भणितम् 'कुसुमसारं यौवनम्,' अत्रापि च रसायनं युक्तम्, न पुन
 निष्क्रमणमिति । तथा यच्च भणितम्-'परलोकप्रत्यर्थिकोऽनङ्गः' इति, एतदपि न शोभनम्, यतः परलोक एव नास्ति, न च
 कोऽपि तत्र आगत्य आत्मानं दर्शयति । एवमपि च परिकल्पने अत्तिप्रसंग इति । तथा यच्च भणितम् 'दारुणो विषयविपाकः' इति,

य उवाचानुजो पुरितस्स दारुणचं पि संबद्ध । तद्वा जं च भणियं 'पहवइ य सया अणिवारियपसरो मच्छु'त्ति, एयं पि बालवयण-
 मेत्तं; जेण निबलन्तस्स वि एम अणिवारियपसरो चेव, तेण वि य समणेण पज्जन्ते मरियव्वं ति । न य 'पज्जन्ते मरियव्वं' ति
 मसाणे चेवावथाणमुवयन्नं । न य सन्ते वि परलोए दुखसेवणाओ सुहं, अवि य सुहसेवणाओ चेव । जओ जं चेव अब्भसिज्जइ,
 तस्सेव पगरिसो लोए दिट्ठो, न उण विवज्जओ ति । ता विरम एयाओ ववसाओ ति । सिहिकुमारेण भणियं-सव्वमिणमसंगयं ।
 सुण । अइवा न जुचं भयवओ समवलं मम जंपिउं । ता भयवं चेव एत्थ भणिस्सइ ति । तओ भयया भणियं-भो महामाहण !
 तुण । जं तए भणियं, जहा 'केण तुमं पयारिओ' ति, एस जम्मन्तरब्भत्थकुसलभावणाभाविमई अप्पावरणसंजुओ वीयरागवयणा-
 विबभूयखओवसमभावेण ममुप्पन्नतत्तनाणो जहट्ठियं भवसहावमवबुज्झिऊण तओ विरत्तो, न उण केणइ 'विप्पयारिओ ति । तहा जं

पतदपि न युक्तिसंगतम्, यत् आहारस्यापि विपाको दारुण एव, एवं च भोजनमपि परित्यक्तव्यम् । न च 'हरिणा विद्यन्ते
 रति यथा एव नोप्यन्ते' । (जगत्स्थितिश्च एषा इति) न च उपायशस्य पुरुषस्य दारुणत्वमपि संभवति । तथा यच्च भणितम् 'प्रभवति
 च सदा अनिवारितप्रसरो मृत्युः' इति, पतदपि चालवचनमालम्बम् ; येन निष्क्रान्तरूपमपि एव अनिवारितप्रसर एव, तेनाऽपि च भ्रमणेन
 पर्यन्ते मर्तव्यमिति । न च 'पर्यन्ते मर्तव्यम्' इति श्मशाने एव अवस्थानमुपपन्नम् । न च स्वयमपि परलोकैः दुःखसेवनातः सुखम्, अपि
 च सुखसेवनावेव । यतो यदेव अभ्यस्यते, तस्यैव प्रकर्षो लोकैः दृष्टः, न पुनर्विपर्यय इति । ततो विरम पतस्माद् व्ययमायाविति ।

शिष्टिकुमारेण भणितम्-सर्वमिदमसंगतम् । शृणु । अथवा न युक्तं भगवतः समशं मम जल्पितुम् । ततो भगवान् एव धन
 भणियति इति । ततो भगवता भणितम्-भो महाब्राह्मण ! शृणु । यत् स्वया भणितम्, यथा 'केन त्वं प्रतारितः' इति, एष जन्मान्त-

च भणियं-‘न खलु एतथ पञ्चभूयवइरित्तो परलोगगामी जीवो समस्थीयइ, अवि य एयाणि चैव भूयाणि सहावओ चैव एयप्पगारपरि-
 णामपरिणयाणि जीवो त्ति भणन्ति’, एवं पि न जुत्तिसंगयं । जओ सव्वहा अचेयणाणि भूयाणि । ता कंहं इमाणं एयप्पगारपरि-
 णामपरिणयाण वि एसा पच्चक्खवपमाणानुभूयमाणा गंमणाइचेट्ठानिवन्धणा चैयणा जुज्जइ त्ति । न हि जं जेसु पत्तेयं न विज्जए, तं
 तेसिं समुदए वि हवइ, जहा वालुगथाणए तेल्लं । अह ‘पत्तेयं पि इमाणि चैयणाणि’ त्ति, तओ सिद्धमणेगचेयन्नसमुदओ पुरिसो,
 एगिन्दिया य जीवा, घडादीणं च चैयणचणं ति । न य घडादीणं चैयण त्ति । अओ अत्थि खलु पञ्चभूयवइरित्तो चैयणारूवो पर-
 लोगगामी जीवो त्ति । तओ य जं भणियं-‘जया एयाणि चइऊग समुदयं पञ्चत्तसुवगच्छन्ति, तथा “मओ पुरिसो” त्ति अभिहाणं
 पवत्तइ’, एवं पि वयणमेत्तं चैव । चैयन्नस्त तदइरेगभावविचीओ । न याणुभूयमाणसरूवा चैव चैयणा निसेहिउं पारीयइ । तथा जं

राभ्यस्तकुशलमायनाभावितमतिरहपावरणसंयुतो धीतरागवचनाऽऽचिर्भूतक्षयोपशमभावेन समुत्पद्यतत्तद्धानो यथास्थितं भवस्वभावमव-
 बुध्य ततो विरक्तः, न पुनः केनचिद् विप्रतारित इति । तथा यच्च भणितम्-‘न खलु अत्र पञ्चभूतव्यतिरिक्तः परलोकगामी जीवः
 समर्थ्यते, अपि च प्तानि पच भूतानि स्वभावत एव पतत्प्रकारपरिणामपरिणतानि जीव इति भण्यन्ते,’ पतदपि न युक्तिसंगतम् । यतः
 सर्वथा अचेतनानि भूतानि । ततः कथमेवामेतत्प्रकारपरिणामपरिणतानामपि एषा प्रत्यक्षप्रमाणानुभूयमाना गमनादिचेष्टानियन्धना
 चेतना युज्यत इति । नहि यद् येषु प्रत्येकं न विद्यते, तत् तेषां समुदयेऽपि भवति, यथा वालुकास्थानके तैलम् । अथ ‘प्रत्येकमपि
 इमानि चेतनानि’ इति, ततः सिद्धमनैकचेतन्यसमुदयः पुरुषः, एकैन्द्रियाद्य जीवाः, घटादीनां च चेतनत्वमिति । न च घटादीनां चेत-
 नेति । अतोऽस्ति खलु पञ्च भूतव्यतिरिक्तचेतनारूपः परलोकगामी जीव इति । ततश्च यद् भणितम्-‘यद्वा प्तानि त्यक्त्वा समुदयं
 पञ्चत्वमुपगच्छन्ति, तदा “मृतः पुरुषः” इत्यभिधानं प्रवर्तते,’ पतदपि वचनमात्रमेव । चैतन्यस्य तद्वितीरेकभाववृत्तितः । न चानुभूय-

च भणियं-‘न उण एत्थ कोइ देहं चइऊण घडचिडओ विव परभवं गच्छइ’ ति, एयं पि अओ चेव पडिसिद्धं वेइयव्वं, चेयणस्स अचेयणमेयाओ ति । तथा जं च भणियं-ता मा तुमं असन्ते वि परलोए मिच्छाभिणिवेसभाविमई सहावसुन्दरं विमयसुहं परिचयसु, दंसेहि वा मे देहवइरिचं देहिणं’, एत्थ वि य सुण-चेयन्नभेयसिद्धीए कंहं नत्थि परलोगो ? विज्जमाणे य तम्मि कंहं एयस्म मिच्छा-भिणिवेसो ? । कंहं च पसुगणसाहारणा विडम्बणामेत्तरुवा चिन्तायासवहुला मगनिव्वाणवेरिणो अविन्नायवीसम्भसुहसरुवा सहावसु-न्दरा विसय ति, किं च तेहितो सुहं ? । जं पुण ‘सो देहभिन्नो न दीसइ’, एत्थ कारणं सुग-सुहुमो अणिन्दिओ य सो वत्तए, अओ न दीसइ ति । पेच्छन्ति पुण सव्वन्नु । भणियं च वीयरगेहि-

अणिन्दियगुणं जीवं अदिस्सं मांसचक्खुणो । सिद्धा पस्सन्ति सव्वन्नु नाणसिद्धा य साहुणो ॥

मात्सर्यरूपा एव चेतना निषेधुं शक्यते । तथा यच्च भणितम्-‘न पुनरत्र कोऽपि देहं त्यक्त्वा घटचटक इव परभवं गच्छति’ इति, पतयपि अत एव प्रतिपिद्धं वेदितव्यम्, चेतनस्य अचेतनभेदाद् इति । तथा यच्च भणितम्-‘ततो मा त्वं असत्यपि परलोके मिथ्या-भिनियेशुभायितमतिः स्वभावापुन्दरं विषयसुखं परित्यज, दर्शय वा मम देहव्यतिरिक्तं देहिनम्,’ अत्राऽपि च शृणु-चैतन्यभेदसिद्धया कथं नाऽस्ति परलोकः ? विद्यमाने च तस्मिन् कथमेतस्य मिथ्याभिनियेशः ? कथं च पशुगणसाधारणा विडम्बनामात्रस्याश्चिन्ताऽया-सयहुला मनोनिर्वाणवैरिणोऽचिद्यातविभ्रममुल्लस्यरूपाः स्वभावापुन्दरा विषया इति ? किं च तेभ्यः सुरम् ? । यत्र पुनः ‘स देहभिन्नो न दृश्यते,’ अत्र कारणं शृणु-सूहमोऽनिन्द्रियश्च स वर्तते, अतो न दृश्यत इति । भेदन्ते पुनः सर्वज्ञाः । भणितं च वीतरागैः—

अनिन्द्रियगुणं जीयमहदयं मांसचक्षुगः । सिद्धाः पश्यन्ति सर्वना ज्ञानसिद्धाश्च साधवः ॥

एवं च परंपरिपि विजयसिंहायसि ईसि विहसिऊग भणियं पिङ्गकेण-भयवं! सव्यमसंवद्धमेव भणियं भयवया । कंहं? सुग-
 जं ताव भणियं-‘सन्वहा अचेयणाणि भूयाणि, ता कंहं इमाणं एयप्पगारपरिणामपरिणयाण वि एसा पच्चक्खप्पमाणाणुभूयमाणा
 गमणाइचेट्ठानिवन्धणा चेयणा जुज्जइ त्ति; न हि जं जेसु पत्तेयं न विज्जए तं तेसिं समुदए वि हवइ, जहा वालुगाथाणगे तेल्लं’,
 एयं कंहं जुज्जइ त्ति? । न हि कारणाणुरुवमेव कज्जं भवइ । किण्ण होइ सिङ्गाओ सरो? किं वा अदेस्सपरमाणुनिप्पन्नं घडाइ देस्सं
 ति? । एवं चेयणा वि तक्कजा य भविस्सइ, भूयविलक्खणा य चि को विरोहो? । जं च भणियं-‘अह पत्तेयं पि इमाणि चेयगाणि
 त्ति, तओ सिद्धमणेयचेयन्नसमुदओ पुरिसो, एगिन्दिआ य जीवा घडादीणं च चेपण त्ति’ इच्चेममादि, तं पि न सोहणं । तेसिं चेव
 तहाविहपरिणामभावओ, तदभावओ चेव न घडादीणं च चेयण त्ति ॥

एवं च प्रजल्पति विजयसिंहाचार्ये ईपद् विहस्य भणितं पिङ्गकेन-भगवन् ! सर्वमसंवद्धमेव भणितं भगवता । कथम्? अणु-यत्
 तावद् भणितम्-‘सर्वथा अचेतनानि भूतानि, तत कथमेपामेतत्प्रकारपरिणामपरिणतानामपि एया प्रत्यक्षप्रमाणानुभूयमाना गमनादि
 चेष्टानिवन्धना चेतना युज्यते इति? न हि यद् येषु प्रत्येकं न विच्यते, तत् तेषां समुदयेऽपि भवति, यथा वालुकास्थानके तेलम्,’
 एतत् कथं युज्यते इति? । न हि कारणानुरूपमेव कार्यं भवति । किं न भवति शृंगात् शरः? किं वा अदृश्यपरमाणुनिष्पन्नं घटादि
 दृश्यमिति? । एवं चेतनाऽपि तत्कार्यां च भविष्यति, भूतचिक्षणा च इति को विरोधः? । यच्च भणितम्-‘अथ प्रत्येकमपीमनि
 चेतनानि इति, ततः सिद्धमनेकचैतन्यसमुदयः पुरुषः, एकेन्द्रियाश्च जीवाः घटादीनां च चेतना इति’ इत्येवमादि, तदपि न शोभनम् ।
 तेषामेव तथाविधपरिणामभावतः, तदभावतश्चैव न घटादीनां चेतनेति ॥

मयवया भणियं-सुण, जं भणियं-‘किण्ण होइ सिद्धाओ सरो’ ति ?, सो होइ, न उण कारणणणुरुचो, इयरसरविलक्खण-
मसिण-घण-लण्हाइतद्धम्मसंक्रमाओ ति । अह मन्नेसे, न सो विसेसो बहारिअइ ति । अत्थि ताव मो इयरसरहेउसिद्धाणमभेयप-
संगओ, विसेसावहारणे उज्जमो कायव्वो ति । न हि अयं थाणुस्स अवराहो, जमन्धो न पस्सइ ति । जं च भणियं-अदेस्सपरमाणु-
निष्पन्नं घडाइ देस्से’ ति, एयं पि न जुत्तिकव्वमं । जओ न एगन्तेण अदेसा परमाणवो, जोगिदंसणाओ कज्जदंमणाओ य । न य
एवं भूयधम्मसंक्रमो चेषणाए ति, एयं पि अओ चैव षडिसिद्धं वेइयव्वं, चेषणस्स अचेयणभेयाओ ति । अह मन्नेसे, सत्तालक्खण-
धम्मसंक्रमाओ न दोसो ति । एयं पि न सोहणं ति । तस्स सयलभावमाहारणत्तेणमणियामगत्ताओ ति । तओ संगयं चैव मए भणियं
ति । तहा जं च भणियं-‘तहाविहपरिणामाभावाओ चैव न घटादीणां चेषण’ ति । एत्थ नत्थि पमाणं; भूयसमुदयवहरित्तपरिणामब्भु-

भगवता भणितम्-श्रुणु, यच्च भणितम्-‘किं न भवति गुंगात् शरः’ इति ? स भवति, न पुनः कारणानुरूपः, इतरशरविलक्षण
मवृण-घन-श्रुणुणादितद्धम्मसंक्रमाद्-इति । अथ मन्यसे, न स विशेषोऽवधार्यते इति । अस्ति तावत् स इतरशरहेतुगुंगाणामभेदप्रसं-
गतः, विशेषावधारणे उद्यमः कर्तव्य इति । न हि अयं स्थाणोरपराधः, यद् अन्धो न पश्यति इति । यच्च भणितम्-‘अदृश्यपरमाणु-
निष्पन्नं घटादि दृश्यम्’ इति, एतदपि न युक्तिक्रमम् । यतो नैकान्तेन अदृश्याः परमाणवः, योगिदर्शनात् कार्यदर्शनाच्च । न च एवं
भूतधर्मसंक्रमध्वतनायामिति, एतदपि अत एव प्रतिपिद्धं वेदितव्यम्, चेतनस्य अचेतनभेदादिति । अथ मन्यसे, सत्तालक्षणधर्मसंक्र-
माद् न दोष इति । एतदपि न शोभनमिति । तस्य सकलभावसाधारणत्वेन अनियामकत्वादिति । ततः संगतमेव मया भणितमिति ।
तथा यच्च भणितम्-‘तथाविधपरिणामाभावादेव न घटादीनां चेतना’ इति, अत्र नास्ति प्रमाणम् ; भूतसमुदयव्यतिरिक्तपरिणामाभ्युपगमे

वगमे य अत्राभिहागो जीवन्धुवगमो ति ॥

तत्रो मविलियं भणियं पिङ्गकेण-भयं ! जइ एवं अणिन्दियगुणो जीवो, ता सरीराओ वि भिन्नो । एवं च होन्तगे मम पियामहो मद्रुपिन्नो नाम, गो अणेयमसंघायणरओ आसि ति । तुह दरिसणेण नियमेण नए सधुपन्नो । ममोवरि अहसिणेहसंगओ य आनि, इहलोयारुणिसनिवारणसीलो य । ता कंहं सो तओ नरयाओ आगच्छिऊग दिड्ढविवागो वि मं न निवारेइ । भयवया भणियं-गुण, जहा महावराहयारी, तिकखनरयहममाएमगहिओ, रोदेहि चारयपुरिसेहिं लोहसङ्कलानिवद्धदेहो, घोरन्धयारचारयनिवासी, परतन्नओ सुल्पियं पि मयजं दहुं पि न लहए, किमङ्ग पुणाणुसासिउं ? एवमेव ते नारगा पमायागराहकारिणो विव्वयस्कम्मपरिणा-मगहिया चण्डेहिं निरयपालेहिं यञ्जसङ्कलानिवद्धेहा विव्वन्धयारदुरुत्तरनरयनिवासिणो कम्मपरतन्वा कंहं निकखमिउं लहन्ति, जेण देवाणुल्पियं अणुमासेन्ति ? । भणियं च-

न भग्याभिघानो जीवन्धुपगम इति ॥

ततः मयलीकं भणितं पिङ्गेन-भगवन् ! यदि एवमनिन्द्रियगुणो जीवः, ततः शरीरादपि भिन्नः । एवं च भवति (सति) मम पितामहो मधुपिन्नो नाम, गोऽजेकसस्यसंघातनरत्न आसीदिति । तत्र दर्शनेन (मतेन) नियमेन नरके समुत्पन्नः, ममोपदि अति-स्र्मदन्मंगलश्च आसीत्, इल्लोकस्कारणोयनिवारणशीलश्च । ततः कथं स ततो नरकाद् आगत्य दृष्टविषाहोऽपि मां न निवारयति । ममग्ना भणितम्-शृणु, यथा महापराधकारी, तोक्षणतरपतिसमादेशगृहीतः, रौद्रेश्चारकपुरेणोहृद्गुल्यानिवद्धेहः, घोरान्धकारवारक-निवासी, परतन्मङ्गः सुप्रियमपि स्वजनं द्रष्टुमपि न लभते, किमङ्ग पुनरनुशासितुम् ? एवमेव ते नारकाः प्रमादापराधकारिणस्तीव्र-तरकर्मपरिणामगृहेनाधर्षेनिरयपालैर्विञ्जसङ्कलानियद्धेहास्तीनाऽन्धकारदुर्गत्तरनरकवासिनः कम्मपरतन्नाः कथं निष्कर्मितुं लभन्ते, येन

निरयाउए अङ्गीणे निवखमिउं नो लहन्ति नरगाओ । कम्मेण पावयारी नेरइया ते निहन्नन्ति ॥

विद्वक्त्रेण भणियं-भयं ! जइ एनं, ता मं चैव पिया भोमपिदो नाम, सो अचन्तपरलोयभीरु, पाणपहाइविरओ, अरुमा-
यमीलो, अणेगजागयारी पन्धा य ममणवयं घेतूण कञ्चि कालं परिचालिय मओ । सो य तुह दंमणेण नियमेण देवेसु उन्नन्तो ।
अचन्तपल्लहो य अहं तस्म आमि । धम्मं च मे देसियवंं ति भणियमामी । ता कहं मो अपरतन्तो वि समाणो इहागच्छिउण मं
न पडितीदेइ । भयवया भणियं-मुण, जहा नाम कोइ दरिदुरिमो, हीणजाइकुल्लवो वनमायं काऊण गहियरुल्लारुलो देसन्तर-
मुमगन्तूण तप्पसायओ कहिंनि पत्तरज्जो, कयविधिहुमुन्दरीपरिगहो, महानरिन्दपूइओ, संजायाणेगसुन्दराचो, महामोत्खमागरामगाढो
न सुमए लज्जाणिज्जस्म कुरुल्लच-पुत्तमण्डगस्म, एवं चैव ते देवा भणुयत्तणममारं मन्नमाणा धम्मन्नमायं काऊण गहियपरलो-

येगानुत्तियमनुशासयन्ति । भणितं च-

निय्यायुणि अशीणे निप्पमित्तुं नो लभन्ते नरकात् । कर्मणा पापकारिणो नैरथिकास्ते निहन्त्यन्ते ॥

पित्रेण भणितम्-भगवन् ! यदि पचम्, ततो-ममैव पिता सोमपिदो नाम, सोऽत्यन्तपरलोक्रभीरुः, प्राणवधात्रिभित्तः, शक्रया-
यशीटः, अनेशयागयारी, पद्याय धमणवत्तं गृहीत्वा कञ्चित् कालं परिपाल्य मृतः । स च तत्र दूरानेन नियमेन देवेषु उपपन्नः ।
अत्यन्तवदभ्याहं तस्यासम् । धर्मश्च मम देष्टव्य इति भणितमसीम् । ततः कथं सोऽपरतन्नोऽपि सत् इहागत्य मां न प्रतियो
घयति । भगवता भणितम्-शृणु, यथा नाम कोऽपि दरिदुरिणः, हीनज्ञानिदुल्लरूपो व्यक्तमायं ब्रुत्वा गृहीतकलाकन्द्यो देशान्तरमुप-
गत्य तात्रव्यादतः कुत्रचित् प्राप्तारान्यः, कृतविधिधमुन्दरीपरिग्रहः, महानरेन्द्रपूजितः, संजातानेरुसुन्दरापत्यः, महासीत्यनागरावगाढो

गकलाकलाया सुरालयं पाविऊण पुव्वसुकयपसायओ देविडिं पाविऊण तियससुन्दरीपरियरिया, महाणेगदेवगणपूइया, समुप्पन्नाणेयर-
इनिवन्धणा, अन्नतरइमागरावगाढा न सुमरन्ति वि मणुयभावस्स, किमङ्ग पुण आगच्छन्ति ? । ता कइं समणुसासइन्ति ? । भणियं च-

“संखन्तदिव्वपेसा विसयपसत्ताऽसमत्तकत्तन्वा । अणहीणमणुयकळा नरभवमसुहं न एन्ति सुरा” ॥

पिङ्गकेण भणियं-भयवं ! जइ एण हेउणा नागच्छन्ति, देहभिन्नो य जीवो, ता इमं इह नयरत्तं चैव मव्वलोयपच्चक्खं
चिरुञ्जइ । भयवया भणियं-कहेहि, किं तं नरयत्तं ति ? । पिङ्गकेण भणियं-सुण, एत्थ नयरे एणेण तक्करेण नरवइभण्डायारं
सुट्टमासी । सो य कइंचि निगच्छमाणो गहिओ निउत्तपुरिसेहिं । गोण्डिऊण सलोत्तगो चैव उवणीओ नरवइस्स । राइणा भणियं-
वावाएह एयं । तओ सो वहनिउत्तेण लोहकुम्भीए पक्खित्तो; पक्खिखविऊण य ठइया लोहकुम्भी । सम्मं ठइयाइं छिइयाइं तत्तसीसएणं ।

न स्मरति लज्जापतेयस्य कुकलध-पुत्रभाण्डकस्य, पयं चैव ते देवा मनुजत्वमत्सारं मन्यमानाः, धर्मव्यवसायं कृत्वा गृहीतपरलोकक-
न्तान्त्वापाः, सुरालयं प्राप्य पूर्वसुकुतप्रसादतो देवदिं प्राप्य त्रिदशसुन्दरीपरिकरिताः, महानिकेदेवगणपूजिताः, संसुतपन्नानेकरतिनिवन्धनाः,
अत्यन्तरत्तिसागतवगाढा न स्मरन्त्यपि मनुजभावस्य, किमङ्ग पुनरागच्छन्ति ? । ततः कथं समनुशासयन्ति ? । भणितं च-

संक्रान्तदिव्यप्रेमाणो विषयप्रसन्ता असमातकर्तव्याः । अनधीनमनुजकार्या नरभवमशुभं नाऽऽयन्ति सुराः ॥

पिङ्गकेल भणितम्-भगवन् ! यदि पतेन हेतुना नागच्छन्ति, देहभिन्नश्च जीवः, तत्र इदमिह नगरवृत्तं चैव सर्वलोकप्रत्यक्षं विक-
ष्यते । भगवता भणितम्-कथय, किं तद् नगरवृत्तम्-इति ? । पिङ्गकेन भणितम्-शृणु, अत्र नगरे एकेन तस्करेण नरपतिभाण्डा-
गारं मुष्टमासीत् । स च कथंचिद् निर्गच्छन् गृहीतो नियुक्तपुरुषैः । गृहीत्वा सलोत्त्रक एव उपनीतो नरपतेः । राक्ष भणितम्-व्यापाद-
यत पतम् । ततः सो वधनियुक्तेन लोहकुम्भ्यां प्रक्षिप्तः, प्रक्षिप्य च स्थगिता लोहकुम्भी । सम्पक् स्थगितानि छिद्राणि तत्तस्तीस-

तथो दिव्वा रखवालाया । तर्हि च सो उवगओ पञ्चत्तं । न दिट्ठो सुहुमो वि से निग्गमणमग्गो चि । अओ अवगच्छामो, न अब्बो जीवो चि ॥ भगवया भणियं-भद् ! जं किंचि एयं ति । सुण, इहेगम्मि नयरे एगो सद्धिगो विन्नाणपचारिसं संपत्तो सीहदारे वि सहं धमेन्तो सुव्वनयरजणस्स कण्णे वि य धमेइ । सो य राइणा पुच्छिओ-कियद्दूरे धमेसि ? । तेण भणियं-देव ! सीहदारम्मि । राइणा भणियं-कहं मम ठइयदुवारे वि वासहरए पविसइ चि ? । तेण भणियं-नत्थि से पडिघाओ चि । तथो राइणा असदहन्तेण सो पुस्सिो ससह्णगो चैव उंट्टियाए पविखत्तो, बुत्तो य 'वाएञ्जमि सहं' । ठइया उंट्टिया जउमारीकया य । वाइओ तेण सहो । विनिग्गओ से सद्दो, उवलद्धो राइणा नायरेहिं । न य तस्स निग्गमणछिद्दमुवलद्धं ति । एवं इहावि भवे, को विरोहो चि ? ॥

पिङ्गदण भणियं-भययं ! न एवमेयं ति । सुण । इहेवेगो तक्करजुवाणओ भित्तेण मे कालदण्डवासिएण मम वयणाओ तुलाए केन । ततो दत्ता रक्षपालकाः । तत्र च स उपगत पञ्चत्वम् । न दृष्टः सुक्ष्मोऽपि तस्य निर्गमनमार्ग इति । अतोऽवगच्छामः, न अन्यो जीव इति ॥ भगवता भणितम्-भद्र ! यत् किञ्चिद् पतद् इति । शृणु । इहैकस्मिन् नगरे परुः शाब्दिको विद्वानमरुपं संप्रातः सिद्ध-द्वारे (मुल्यद्वारे) अपि शङ्खं धमन् सर्वनगरजनस्य कर्णेऽपि च धमति । स च राज्ञा पृष्टः-कियद्दूरे धमसि ? । तेन भणितम्-देव ! सिद्धद्वारे । राज्ञा भणितम्-कथं मम स्थितिद्वारेऽपि दासगृहके प्रविशति-इति ? । तेन भणितम्-नास्ति तस्य प्रतिघात इति । ततो राज्ञाऽप्यहथता स पुरः सगृहक एव ऊर्ध्विकायां प्रक्षिप्तः, उक्तञ्च 'वाद्य शङ्खम्' । स्थगिता ऊर्ध्विका जतुसारीकृता च । वादितस्तेन शङ्खः । विनिर्गतस्तस्य शब्दः, उपलब्धो राज्ञा नागरैः । न च तस्य निर्गमनच्छिद्रमुपलब्धमिति । एवमिहाऽपि भवेत्, को विरोध इति ? ॥

तोलिऊण गलकरमोडएण वावाइओ । सो य पुणो वि तोलिओ जाव जचिओ सजीवो, तचिओ अजीवो वि । अओ अवगच्छामो, न अन्नो जीवो; अन्नहा ऊणगरुवो होन्तो चि ॥ भगवया भणियं-भद ! जं किचि एयं । सुण, इहेगेण गोवाल्लेण वायभरिओ वत्थि-पुडगो तुलाए तोलाविओ, रिक्को पुणो वि तोलाविओ, जाव जचिओ भरिओ, तचिओ रिक्को वि । अह य अन्नो तओ वाओ चि । अह मन्नसे, सो मणागं उणगो चि । एवं च होन्तगे इयरम्मि वि समो पसङ्गो ॥ पिङ्गकेण भणियं-भयवं ! न एवमेयं वि । सुण, इहेव नयरे भित्तेण मे कालदण्डवासिण मम वयणाओ एगस्स तक्करस्स सरीरयं संवत्तुवत्तयं करेन्तेण वि मग्गिओ जीवो, न य इहेव । तओ से सरीरयं खण्डखण्डाइं करेन्तेण पुणो वि मग्गिओ, न य दिट्ठो चि । अओ अवगच्छामो-न अन्नो जीवो । भयवया भणियं-भद ! जं किचि एयं । सुण, इहेगेण मणुस्सेण अरणं संवत्तुवत्तयं करेन्तेण वि मग्गिओ अग्गी, न य दिट्ठो । तओ तेण

पिङ्गकेन भणित्तम्-भगवन् ! नैवमेतद् इति । शृणु । इहैवैकः तस्करयुवको भिक्षेण मम कालदण्डपाशिकेन मम वचनात् तुलायां तोलयित्वा गलकरमोटेकेन व्यापादितः । स च पुनरपि तोलितः । यावद् यावान् सजीवः, तावान् अजीवोऽपि । अतोऽवगच्छामः, न अन्यो जीवः, अन्यथा ऊनकरूपोऽभवित्यद् इति ॥ भगवता भणित्तम्-भद्र ! यत् किञ्चिद् पतत् । शृणु, इहैकेन गोपालेन यातश्रुनो वस्तिपुटकरतुलायां तोलितः, रिक्कः पुनरपि तोलितः, यावद् यावान् भृतः, तावान् रिक्कोऽपि । अथ च अन्यस्ततो यात इति । अथ मन्यसे, म मनाग् ऊनक इति । एवं च भवति इतरस्मिन्नपि ममः प्रसङ्गः ॥ पिङ्गकेन भणित्तम्-भगवन् ! न एवमेतद् इति । शृणु, इहैव नगरे भिक्षेण मम कालदण्डपाशिकेन मम वचनाद् एकस्य तस्करस्य शरीरकं संवत्तुवत्तयं कुर्वताऽपि मग्गितो जीवः, न च इष्टः । ततस्तस्य शरीरकं खण्डखण्डानि कुर्वता पुनरपि मग्गितः, न च इष्ट इति । अतोऽवगच्छामः-न अन्यो जीवः । भगवता

अरणिं मण्डलखण्डाईं करेन्तेण पुणो वि मग्गिओ, न य दिट्ठो चि । ता किं सो न तस्मि अस्थि चि ? । अह मन्त्रसे नस्थि चि, एवं तथो अणुप्यायथमसङ्को ॥

एवं च भणिए उत्तरपयाणामावेण विलियमिव पिङ्गकं पेच्छिऊण भणियं मयवया-ता एवं रुखसाहापयलणनिमित्तवपणो एयं च अट्टिस्ममाणो वि चवरुणा मरीचेट्टानिमित्तभूओ जीवो अस्थि चि सद्धेयं । अह मन्त्रसे, पवणो फासिन्दिण्ण घेप्पइ । इन्त ! इय अट्टिस्ममाणो वि चित्तेयणाइधम्माणुहवेण घेप्पइ चि । भणियं च-

चित्तं चेषण मन्ना त्रिन्नाणं धारणा य बुद्धी य । ईहा मई वियक्का जीवस्म उ लक्खवा एए ॥
 ता अस्थि जीवो चि । एवं च होन्तए जं तुमए भणियमासि, जहा-‘दुल्लहं खलु एयं माणुमत्तणं ति, एयमसंवद्धं चैव; जओ

मणित्तम्-भद्र ! यत् किञ्चिद् पतत् । ऽणु, इदंकेन मनुष्येण अरणि संवर्तोद्धतं कुर्वताऽपि मार्गितोऽग्निः, न च दृष्टः । ततस्तेन अरणिं मण्डलखण्डानि दुर्यता पुनरपि मार्गितः, न च दृष्ट इति । ततः किं स न तस्मिन्नस्ति इति ? । अथ मन्यसे नास्तीति । एवं ततोऽनुत्पादमग्रः ॥

एवं च भणिते उत्तरप्रदानाभावेन व्यलीकं (लज्जितम्) एव विद्भकं प्रेक्ष्य भणितं भगवता-तत एयं बुद्धशाखाप्रचलननिमित्तप-
 पत्त एए अट्टयमत्तेऽपि चन्दुया दरीरेयानिमित्तभूतो जीवोऽस्ति इति धेद्धेयम् । अथ मन्यसे, पवनः स्पशेन्द्रियेण गृह्यते । इन्त ! जीवोऽपि चित्तचेतनादिधर्मानुभवेन गृह्यत इति । भणितं च-

चित्तं चेतना मंग्ग विज्ञानं धारणा च बुद्धिञ्च । ईहा मतिवित्तां जीवस्य तु लक्षणाणि पत्तानि ॥
 ततोऽस्ति जीव इति । एवं च भवति यत् त्वया भणितमासीत्, यथा-‘दुल्लभं खलु एतद् मनुष्यत्वम्-इति, एतद् असंगद्धमेव;

न तं सुक्यदुःखाणुभावेण लब्धम्, अत्रि य भूयपरिणईओ चि, अओ किमियमाउलत्तणं' ति, एयमजुत्तं । न हि परलोगगागुए जीवे विजमाणे चैव एयं समत्थधम्मरभसाहगं माणुसत्तणं भूयपरिणइमेत्तलब्धं, ति । तथा जं भणियं—'अणिच्चा पियंजणसमागम ति, एयं पि अदारणं, जओ न ते निक्खन्ताणं पि अन्नहा होन्ति,' एयं पि न सोहणं; जओ निक्खन्ताणमिह सुणीणं पिया-अपियवियप्पो चैव नरिथ चि । तथा जं च भणियं—'चञ्चलाओ रिद्धीओ ति, एयस्स वि न निक्खमणं चैव पडिवक्खो, अत्रि य उवाएण परिक्खवणं' ति, एयं पि बालवयणसरिसं चैव । जओ न धम्ममेव मोत्तूणं अन्नो परिक्खणोवाओ, अमाराओ दव्वरिद्धीओ अणेपसत्ता-वयारिणीओ य । तथा जं च भणियं—'कुसुमसारं जीव्वणं ति, एत्थ त्रि य रसायणं जुत्तं, न पुणो निक्खमणं' ति, एयं पि न संगयं । जओ न निक्खमणधम्मसाहणरसायणाओ परमत्थचिन्ताए, अन्नं रसायणं ति । तथा जं च भणियं—'परलोपपच्चत्थिओ अगङ्को ति, एयं पि न सोहणं; जओ परलोओ चैव नरिथ, न य कोइ तओ आगन्तूणमण्णाणयं दंसेइ, एवमवि य परियत्थणे अइप्पसङ्को' ति,

यतो न तत् सुकृतदुःखताऽनुमायेन लभ्यते, अपि च भूतपरिणतित इति, अतः किमिदमाकुलत्वम्' इति, एतद् अयुक्तम् । न हि परलोकगामुके जीवे विद्यमाने पच एतत् समस्तधर्मास्मभसाधकं मनुज्यरंधं भूतपरिणतिमात्रलभ्यमिति । तथा यद् भजितम्—'अनित्याः प्रियजनसमागमा इति, एतदपि अकारणम्, यतो न ते निष्क्रान्तात्मनि अन्यथा भवन्ति,' एतदपि न शोभनम्; यतो निष्क्रान्ताभिर्द मुनीनां प्रिया-अप्रियविकल्प एव नास्ति इति । तथा यच्च भणितम्—'चञ्चला ऋद्धय इति, एतस्याऽपि न निष्क्रमणमेव प्रतिपद्यः, अपि च उपायेन परिक्खणम्' इति, एतदपि बालवचनसदृशमेव । यतो न धर्मेमेव मुक्त्या अन्यः परिक्खणोपायः, असापद्य इमा द्रव्यैर्योऽनेकतत्त्वापकारिण्यश्च । तथा यच्च भणितम्—'कुसुमसारं योधनमिति, अत्रापि च रसायनं युक्तम्, न पुनर्निष्क्रमणम्' इति, एतदपि न संगतम् । यतो न निष्क्रमणधर्मसाधनरसायनात् परमार्थचिन्तायामन्यद् रसायनमिति । तथा यच्च

ण्यं पि दु अमारं । विचित्रक्रियाणुहव-जाइस्तरणोर्वलम्भतकहियपचया विजमाणुष्यायाइसिद्धो कं परलोओ चैव नत्थि ? ।
 अप्पणयादंमणे य भणियं कारणं । तह जं च भणियं-‘दारुणो विमयविवागो ति, एवं पि न जुत्तिसंगयं; जओ आहारस्स विवागो
 दारुणो चैव, एवं च भोजनमत्रि परिचइयच्चं; न य ‘हरिणा विज्जन्ति ति जवा चैव न बुप्पन्ति’ ति, न य उवायन्तुणो पुरिसस्स दारु-
 णत्तं पि संभइ’ ति एवं पि अणालोइयवयणं । जओ सब्बं चैव संमारियं वत्थुं विवागदारुणं ति । तं च क्रमेण वज्जिजए, अहिप्पेओ य
 पवज्जाफलं संसारवत्तओ चैव ति । न य वन्धुपरिज्जणेण विसयपरिभोगो तीरइ ति । अओ चिय न तेसु दारुणत्तं पि संभइ ति ।
 तह जं च भणियं-‘पहवइ सया अणिवारियपसरो मच्चु ति, एवं पि चालवयणमेत्तं ति; जेण निक्खन्तस्स वि एस अनिवारियपसरो
 चैव; न य पञ्चन्ते मरियच्चं ति मसाणे चैवावत्याणमुववन्नं, न य सन्ते वि परलोए दुक्खसेवणाओ सुहं, अवि य सुहसेवणाओ चैव,

भणित्तम्-‘परलोकप्रत्यधिक्रोडनइ इति, एतदपि न शोभनम् ; यतः परलोक एव नास्ति, न च कश्चित् तत आगत्य आत्मानं दर्शयति,
 एवमपि च परिरूपते अतिप्रसङ्गः’ इति, एतदपि एतु असारम् । विचित्रक्रियानुभव-जातिस्मरणोपलम्भतर्कहितप्रत्ययाद् विद्यमानो-
 ऽपानादितिष्ठः कथं परलोक एव नास्ति ? । आत्माऽदर्शने च भणितं कारणम् । तथा यच्च भणितम्-दारुणो विषयपाफ इति, एतदपि
 न युक्तिसंगतम् । यत आहारस्य विपाको दारुण एव, एवं च भोजनमपि परित्यक्तव्यम् ; न च ‘हरिणा वियन्ते’ इति यवा एव नोप्यन्ते
 इति, न च उपायस्य पुरुषस्य दारुणत्वमपि संभवति’ इति, एतदपि अनालोचितवचनम् । यतः सर्वमेव नांसारिकं वस्तु विपाकदारुण-
 मिति । तच्च प्रमेण पर्यते, अभिप्रेतञ्च प्रव्रज्याफलं संसारदृश्य एवेति । न च वन्धुपरिवर्जनेन विषयपरिभोगः शन्यते इति । अत
 एव न तेषु दारुणत्वमपि संभवतीति । तथा यच्च भणितम्-‘प्रभवति सदा अनिवारितप्रसरो मृत्युरिति, एतदपि चालवचनमात्रमिति;

जओ जं चैव अन्धसिञ्जइ तस्सैव पगरिमो लोए दिट्ठो न उण विवज्जए चि, ता विरम एयाओ वयमायाओ' ति, एयं पि सुद्धजण-
 मोहणं । जओ न निक्खमणसाहियफलस्स एव अनिरियपमरो चि । निक्खमणस्स हि फलं जम्हा जम्माभावजं निव्याणं, निव्याण-
 पत्तस्स य इमस्स जीवस्स न जम्मो, न जरा, न चाही, न भरणं, न इट्ठविओगो, न अणिट्ठसंपओगो, न दुभुक्खा, न पिआमा, न
 रागो, न दोसो, न कोहो, न माणो, न माया, न लोहो, न भयं, न य अन्नो वि कोइ उवद्वो चि, किं तु मव्वन्नु सव्वदरिसी निरुत्तम-
 सुहसंपन्नो तिलोपचूडामणीभूओ मोक्खए चिट्ठइ । अओ कहं तंथ मच्चुणो पमरो ? । न य अपयइ क्खारम्भो पुरिमो फलं माहेइ ।
 कहं च पइसमयमेव मरणाभिभूयाणं कापुरिसाणं तस्स पडियारमचिन्तयन्ताणं अत्थाणं पसंसिञ्जइ ? । अओ 'न य पञ्जन्ते मरियव्वं
 ति ममाणे चेवावत्थाणमुवदन्नं' ति पहसणप्पायं । न य सयलसङ्गचाईण चीयरागवयणेण कम्मक्खउज्जायाणं परिणयचस्सिभावणाणं

येन निप्रान्तस्याऽपि एव अनिवास्तिप्रसर एव; न च पर्यन्ते मर्तव्यमिति इमशाने एव अवस्थानमुपपन्नम्; न च सत्यमि परलोकं
 दुःखसेचनात् सुखम्, अपि च सुखसेवनादेव, यतो यच्चैव अभ्यस्यते तस्यैव प्रकर्षो लोकं दृष्टो न पुनर्विपर्यये इति, ततो विरम
 पत्तस्माद् व्यवसायाद् इति, एतदपि मुग्धजनशोभनम् । यतो न निष्क्रमणसाधितफलस्य एव अनिवास्तिप्रसर इति । निष्क्रमणस्य हि
 फलं यस्माद् जन्माभावजं नियोगम्, निर्वाणप्राप्तस्य चास्य जीवस्य न जन्म, न जरा, न व्याधिः, न मरणम्, न इष्टवियोगः,
 न अनिष्टसंप्रयोगः, न बुभुक्षा, न पिपासा, न रागः, न द्वेषः, न क्रोधः, न मानः, न माया, न लोभः, न भयम्, न च अन्योऽपि
 कोऽपि उपद्रव इति, किं तु सर्वज्ञो सर्वदर्शी निरुपमसुखसंपन्नस्त्रिलोकरूडामणीभूतो मोक्षपदे तिष्ठति । अतः कथं तत्र मृत्योः
 प्रसरः ? । न चाप्रवृत्तकार्यरिभः पुरुषः फलं साधयति । कथं च प्रतिसमयमेव मरणाभिभूतानां कापुरणानां तस्य प्रतीकारमचिन्तयताम-
 वस्थानं प्रशस्यते ? । अतो 'न च पर्यन्ते मर्तव्यमिति इमशाने पवावस्थानमुपपन्नम्' इति प्रह्वननप्रायम् । न च सकलसंगत्यागिनां

सममाणं जं सुहं, तं चक्रकृत्विणो वि न जुञ्जह ति । भणियं च भयवया-“इह खलु संसारे न सब्रहा सुहमत्थि, अणभिन्नायसुहस-
रूवा य एत्थ पाणिणो, कम्मसंजोए दुक्खं तन्निविची सुहं, आज्जाई दुक्खं तन्निविची सुहं, जरा दुक्खं तन्निविची सुहं, इच्छा दुक्खं
तन्निविची सुहं, पियं दुक्खं तन्निविची सुहं, संक्खिलेसे दुक्खं तन्निविची सुहं, मरणं दुक्खं तन्निविची सुहं, अणाइकम्मसंजोओ
य णं इमे पाणिणो अणभिन्ना य सुहसरूवमस ति वेमि । एवं आज्जाइ-जरा-इच्छा-पिय-संक्खिलेस-मरणेसु वि विभासा । से जहा
नाम केइ पुरिसा आज्जाइरोगखेतुप्पन्ना आज्जाइरोगाहिया अदिट्ठारोगपुरिसाइया आमरणं तब्भावा अणभिन्ना अरोगगसुहसरूवस्त,
एवं चैव समणाउमो ! अणाइअपञ्जवसाणावट्टेसेचवासी इमे पाणिणो चि । जेण दट्टण वि य णं जहा ते अरोगिपुरिसं तेसु तेसु रोगि-
पुरिसाणुहूलेसु समायारेसु अवट्टमाणं सबरोगनिघायणिं किरियमणुसासयन्तं अत्थेगे पैउस्सन्ति, अत्थेगे उवहसन्ति, अत्थेगे

धीतरगवचनेन ऋमंशयोद्यतानां परिणतचारिचभायनानां श्रमणानां यन् सुत्तम्, तच्च चक्रवर्तिनोऽपि न युज्यते इति । भणितं च भगवता-
“इह खलु संसारे न सर्वथा सुयमस्ति, अनभिज्ञातसुखस्वरूपाश्च अत्र प्राणिनः, कर्मसंयोगे दुःखं तन्निवृत्तिः सुखम्, जरा दुःखं
तन्निवृत्तिः सुत्तम्, इच्छा दुःखं तन्निवृत्तिः सुत्तम्, प्रियं दुःखं तन्निवृत्तिः सुखम्, संभ्लेशो दुःखं तन्निवृत्तिः सुखम्, मरणं दुःखं
तन्निवृत्तिः सुत्तम्, अनादिकर्मसंयोगतश्च इमे प्राणिनोऽनभिज्ञाश्च सुखस्वरूपस्येति ब्रवीमि । एवम् आज्जाति-जरा- इच्छा-प्रिय-
संभ्लेश-मरणेषु अपि विभाया । तद् यथा नाम-केचित् पुरुषा आज्जातिरोगक्षेत्रोपन्ना आजातिरोगगृहीता अट्टाऽरोगपुरुषादिका आमरणं
तद्भायाद् अनभिज्ञा आगेण्यसुखस्वरूपस्य, एवमेव श्रमणायुष्यन् ! अनाद्यपर्यवसानावर्तंक्षेत्रवासिन इमे प्राणिनः इति । येन दृष्ट्वाऽपि
न यथा ते अरोगिपुरुषं तेषु तेषु रोगिपुरुषानुकूलेषु समाचारेषु अद्यतमानं सर्वरोगनिघातिनीं क्रियामनुशासयन्तं सन्त्येके (पुरुषाः)

अवहीरन्ति, अर्थेगे सुणन्ति, अर्थेगे न परिणामेन्ति, अर्थेगे नाणुचिद्वन्ति, अर्थेगे अणुचिद्वन्ति, अर्थेगे सज्ज्ञं निराहेन्ति; अर्थेगे किञ्चसज्ज्ञं विराहेन्ति, अर्थेगे न विराहेन्ति; अविराहणाए य णं अत्थि केइ सव्वदुक्खविमोक्खं करेन्ति, करेत्ता तब्भावं विउट्टन्ति, तओ अइक्कन्ततब्भावे खलु अयं पुरिसेऽवियट्ठं अभिन्नायारोगसुहसरूवे भवइ, समणपरिणामगामी वि अविपट्ट-मभिन्नायारोगसुहसरूवा भवन्ति, एवमेव समणाउसो ! आवट्टखेत्तवासी इमे पाणिणो दट्टण वि य णं भावारोगसपुरिसं तेसु तेसु कम्ममंजोगाइदुक्खगहियपुरिसाणुकूलेसु समायारेसु अबट्टमाणं तट्टदुक्खनिग्घायणिं च किरियमणुसासयन्तं अर्थेगे (जाव-) अविपट्ट-मभिन्नायारोगसुहसरूवा भवन्ति, न पुण अन्नहत्ति” ॥

अओ न दुक्खसेवणं माहुकिरिया, अवि य सुहं चेव । भणियं च-

द्विपन्ति, सन्त्येके उपहसन्ति, सन्त्येके अवधीरन्ति, सन्त्येके शृण्वन्ति, सन्त्येके न परिणमयन्ति, सन्त्येके परिणमयन्ति, सन्त्येके नानुतिष्ठन्ति, सन्त्येकेऽनुतिष्ठन्ति, सन्त्येके साध्यं विराधयन्ति, सन्त्येके कृच्छ्रसाध्यं विराधयन्ति, सन्त्येके न विराधयन्ति, अविराध-नया च सन्ति केचित् सर्वदुक्खिमोक्षं कुर्वन्ति, कृत्वा तद्भायं विकुट्टयन्ति, ततोऽतिक्रान्ततद्भावे खलु अयं पुरुयोऽविसंवादितम्-अभिन्नाताऽऽरोग्यसुखस्वरूप इति भवति, श्रमणपरिणामगामिनोऽपि अचिसंवादितमभिन्नाताऽऽरोग्यसुखस्वरूपा भवन्ति, पथमेव श्रमणा-युग्मन् ! आयतंशत्रयासित इमे प्राणिनः दट्टाऽपि च तं भावाऽऽरोग्यपुरुयं तेषु तेषु कर्मसंयोगादिदुःखगृहीतपुरुगणुकूलेषु समाचारेषु अयतमानं तददुःपनिर्घातिनीं च क्रियामनुशासयन्तं सन्त्येके (यावत्-) अचिसंवादितमभिन्नाताऽऽरोग्यसुखस्वरूपा भवन्ति, न पुनस्तथा” इति ॥

त्तिमंथारनिवन्नो वि मुणिररो भट्टराग-मय-मोहो । जं पात्रइ मुत्तिसुहं कत्तो तं चक्कवट्ठी वि ? ॥

अत्रो सुहसेपणाओ चैव सुहपपरिसो त्ति सब्बं चैवोववन्नं ति । एत्थन्तरम्मि आणन्दवाहजलभंरियलीयेणेणं निव्वडियहिययस-
ब्भानं पवट्टमाणसम्मत्तपरिणामेण भणियं वम्मयत्तेण-भयवं ! एवमेयं, न अन्नह त्ति । भाविओ तेण जिणदंमिओ धम्मो, पवन्नं-
सम्मत्तं, चिन्तियं च विगयसम्मोहं-‘अहो ! मे सुयस्स सोहणे ववसाओ’ त्ति । पिङ्गकेण वि य पन्नसुहपरिणामेणं चैव भणियं-
मयवं ! एवमेयं ति । अह कदं पुण पुण्ण-पाणाणं विससो लखिखजइ ? भयवया भणियं-सुण, पच्चखवं चैव-
अरियडडशन्तागुरुविसह्खुच्छलियधूमपंडित्थे । एवके वयन्ति भवणे निवद्धमणिनिम्मलुछोए ॥
अन्ने वि रइयफुंफुमप्रिणित्तधूमोलिपूरिउच्छङ्गे । जुण्णनिहेलणविवरन्तरालपरिसंठिययुयङ्गे ॥

अतो न दुःगसेमं साधुक्रिया, अपि च सुसमेव । भणितं च-

तृणसंस्तारनिपत्रोऽपि मुनिवरो भ्रष्टराग-मद-मोहः । यत् प्राप्नोति मुक्तिसुखं कुतस्तत् च ऋयर्थ्यपि ? ।

अतः मुगसेनादेव सुरप्रकार्यं इति सर्वमेयोपपन्नमिति । अत्रान्तरे आनन्दयापजलभृतलोचनेन निर्धेतितद्दयसद्भायं प्रयतमान-
सम्यक्परिणामेन भणितं ब्रह्मदत्तेन-भगवन् ! एवमेतत्, न अन्यथेति । भावितस्तेन जिनदेशितो धर्मः, प्रपन्नं सम्यक्त्वम्, चिन्तितं
च विगतसंमोहम्-‘अहो ! मम सुतस्य शोभनो व्यवसाय’ इति । पिङ्गकेनापि च प्रापन्नशुभपरिणामेन पथ भणितम्-भगवन् ! पथ-
मेतद् इति । अथ कथं पुनः पुण्य-पापयोर्विशेषो लक्ष्यते ? । भगवता-भणितम्-पृथु, प्रत्यक्षमेव-

अविरतवृत्तमानागुरुचिदृहलोच्छलितधूमप्रतिहस्ते (प्रतिपूर्णे) । एके वसन्ति भवने निवद्धमणिनिर्मलोहोचे ॥

एकै धवलहरोरि मियङ्ककरदन्तुरे सह पियाहि । लीलाए गमिन्ति निसिं पेसलरयवाडुयम्मोहि ॥
 अन्ने वि सिसिरमारुयमीयपवेविरसमुद्दुसियदेहा । कहकह वि पियारहिया वाएन्ता दन्तवीणाओ ॥
 एने कञ्चणपडियदुथोरसुत्ताहलुम्भडाहरणा । विलसन्ति बहलकुङ्कुमभसलियवच्छथलाभोया ॥
 अन्ने वि सई महियलनिसीयणुप्पबकिणियपंगिगिहा । मलिणजरकपडोच्छइयविगहा कह वि हिण्डन्ति ॥
 एकै पूरेन्ति मणोरहाइ जं मगिराण पणतीणं । अन्ने पुण परघरहिण्डणेण कुञ्छि पि न भरेन्ति ॥
 इय पुण्णा-पुण्णफलं पञ्चवखं चैव दीसई लोए । तह मि जणो रागन्धो यम्ममि अणायरं कुणइ ॥
 एत्तो य तद्विसेमो लविखअइ आगमवलेण । अन्नं च-

अन्येऽपि रचितकुम्फुमाचिनिर्घदधूमावल्लिपूरितोन्सङ्गे । जीर्णनिलयनविघरान्तरालपरिसंस्थितमुजङ्गे ॥
 एकै धत्रलग्नहोपरि मृगाङ्ककरदन्तुरे सह प्रियाभिः । लीलया गमयन्ति निर्शां पेशलरतचाडुकर्मभिः ॥
 अन्येऽपि छिश्चिरमारतशीतप्रवेपमानसमुद्बुधुपितदेहाः । कथंकथमपि प्रियारहिता वादयन्तो दन्तवीणाः ॥
 एकै काञ्चनप्रतिपदस्थूलमुक्ताफलोद्भुमभरितवक्षस्थलाभोगाः ॥
 अन्येऽपि सदा महिततलनिपदनोत्पन्नकिणितपरिपक्वाः । मलिनजीर्णकर्षट(वख)उच्छदितविग्रहाः कथमपि हिण्डन्ते ॥
 एकै पूरयन्ति मनोरथादि यद् भार्गयमाणानां प्रणयिनाम् । अन्ये पुनः परगृहहिण्डनेन कुक्षिमपि न भरन्ति ॥
 इति पुण्या-ऽपुण्यफलं प्रत्यक्षमेव दृश्यते लोके । तथाऽपि जनो रागान्धो धर्मं अनादरं करोति ॥
 एतच्च तद्विदोरो लक्ष्यते आगमवलेन । अन्यच्च-

पुण्येण महासौख्यत्वा चक्री देवा य सिद्धिगामी य । पावेण कुमाणुस-तिरिय-नारया होन्ति जीवा उ ॥
 पिङ्गकेण भणियं-भयवं ! एवमेयं; अहं किं पुण पुण्यकारणं, पापकारणं वा अणुद्वानं ति ? । भयवया भणियं-सुण, पुण्यकारण
 ताव सयलपाणिग्रह-श्रुमायाया-ऽदत्तादाण-मेदुण-परिग्गहाण विरुद्धं, निसिभत्तवज्जणं, रागदोसादिनिगहो य । पापकारणं पुण इणमेव
 निवरीयं ति । तओ एयसायण्णिऊण पवन्नो सावयधम्मं समं वम्भदत्तेण पिङ्गको । भणियं च वम्भदत्तेण-भयवं ! एम मे सिद्धि-
 कुमारो सुओ होइ; ववमिओ य एसो महापुरिमोचिए अणुद्वाने । अणुमयं च मे संपयमिंमं एयस्स ववसियं, ता किं एयस्स अणु-
 द्वाणस्स उचिओ, अणुचिओ चि वा ? । भयवया भणियं-ने रयणायरयव्वयं रयणं पडिवन्धस्स अणुचियं । तओ हरिसवसुपुल्लइयङ्गेण
 'करेउ एस्स इमं ममं पि मणोरुहगोयरं' ति चिन्तिऊण भणियं वम्भयत्तेण-वच्छ । अणुन्नाओ सए तुमं, करेहि तवसंजमुज्जोयं ति ।
 तओ सहारिणं पणमिऊण भणियं मिहिकुमारेण-ताय ! अणुगिगहीओ मिह । तओ चन्दिऊण गुरुं पविट्ठा नयरं । वम्भयत्तेण वि य

पुण्येन महामौल्याश्चक्रिणो वैवाद्य सिद्धिगामिनश्च । पापेन कुमानुस्य-तिर्यग्-नारका भवन्ति जीवास्तु ॥

पिङ्गकेण भणितम्-भगवन् ! एवमेतत्, अथ किं पुनः पुण्यकारणम्, पापकारणं वा अनुष्ठानमिति । भगवता भणितम्-ऽष्टु,
 पुण्यकारणं तापत् सकलप्राणिग्रह-मृपावादा-ऽदत्तादान-मैथुन-परिग्रहाणां धिरतिः, निशाभयत्त(भोजन)वर्जनम्, रागद्वेषादिनिग्रहश्च ।
 पापकारणं पुनरिदमेव विपरीतमिति । तत् एतद् आकर्ष्य प्रपन्नः श्रावकधर्मं समं ब्रह्मदेतेन पिङ्गकः । भणितं च ब्रह्मदेतेन-भगवन् !
 एव मम शिनिङ्गुमारः सुतो भवति, व्यवसितश्च एव महापुरुषोचिते अनुष्ठाने । अनुमंतं च मया सांप्रतमिदमेतस्य व्यवसितम् ।
 ततः किमेतस्य अनुष्ठानस्य उचितः, अनुचित इति वा ? । भगवता भणितम्-न रत्नाकरप्रमूतं रत्नं प्रतिबन्धस्यानुचितम् । ततो
 एवमशोपुलकितोऽन 'करोतु एव इमं ममाऽपि मनोत्थगोचरम्' इति चिन्तयित्वा भणितं ब्रह्मदेतेन-वत्स ! अनुज्ञातो मया त्वम्, कुरु

दृश्यादिभ्योऽप्युच्यते महादानं, कदाचिदा जिनाययणाईसु अष्टाहिया महिमा । तत्रो पसत्ये तिहि-करण-मुहुत्त-जोगे महया
 समोऽन, दिव्याण्डिभिरुपैण, परियरिओ रायनायएहि, दिव्यं मित्रियमारुढो, वञ्जन्तेहि मङ्गलतूरसंघाएहि, पसंसिज्जमाणो विचुहलोएणं,
 नदुरवमानोऽज्जमाणो पुग्गुन्दरीहिं, देन्तो जहाममीहिंयं अत्यिज्जण दाणं निग्गओ नयगाओ सिहिकुमारो । गओ जत्य भयं
 शिखयनिहायस्सिओ ति । ओइणो मित्रियाओ । वन्दिओ गुन् । गुरुणा वि कए आमसए ते वामपासे ठविज्जण वन्दिद्या परमगुरुवो ।
 वत्तो विहिन्दनं दाऊ भणियं मिहिकुमारंण-इच्छाकारेण पब्बावेह । तत्रो गुरुणा 'इच्छामो' ति भणिज्जण नमोऽकारपाठेण विहि-
 पुच्यं अप्पियं ने रयहरणं 'माहुल्लिङ्गं' ति । चट्टुमाणओ गहियं मिहिकुमारंणं । वन्दिज्जण गुरुं पुणो भणियमणेण-इच्छाकारेण
 मन्दावेद । तत्रो 'इच्छामो' ति भणिज्जण नमोऽकारपुच्यं अतुट्टाओ गुरुणा गहियाओ तिणिण अट्टाओ । तत्रो वन्दिज्जण गुरुं, भणियं

नदुरवमानोऽप्युच्यते-इति । ततः महदं प्रपन्न्य भणितं शिगिगुमारेण-ततः! अगुहृतीतोऽस्मि । ततः चन्दित्या गुरुं प्रचिष्टो नगरम् ।
 एन्द्रभेनरि च शक्तिमाचोरणापूर्वकं महादानम्, फारिा जिनायननादिषु अष्टाहिका महिमा । ततः प्रशस्ते तिथि-करण-मुहुत्त-
 योगे इहा प्रभोरेण, दिव्याय यिसूत्या, परियरिओ राजनागरकेः, दिव्यां शिधिकामारुढः, वाचमानैः मङ्गलतूर्यसंघानैः प्रशस्यमानो विचु-
 हलोऽन, मद्गुगमानोऽस्यमानः पुत्तुन्दरीमिः, वदद् यथाममीहितमर्थिजनंभ्यो दानं निर्गतो अगस्त्य शिगिगुमारः । गतो यत्र भगवान्
 शिखयनिहायस्सिओ इति । भयान्तः शिधिकानः । दन्दिओ गुरुः । गुरुणा अपि कृते आयदयेके ते वामपाश्वे स्थापयित्वा चन्दिताः परमगुरुवः ।
 तत्रो विचिन्तनं दस्या भणितं शिगिगुमारेण-इच्छाकारेण प्रयाजयत । ततो गुरुणा 'इच्छामः' इति भणित्वा नमस्कारपाठेन विधिपूर्वरुम-
 नितं मन्त्र इतोहरणं 'माहुल्लिङ्गं'-इति । यदुमानतो गृहीतं शिगिगुमारेण । वन्दित्या गुरुं पुनर्भणितमनेन-इच्छाकारेण मुण्डयत । ततः
 'इच्छामः' इति भणित्वा नमस्कारपूर्वकम् अट्टिता गुरुणा गृहीताप्रयोऽर्थोः । ततो वन्दित्या गुरुं भणितं शिगिगुमारेण-इच्छा

सिद्धिकुमारेण-इच्छाकारेण सामाह्यं मे आरोवेह । 'इच्छामो' चि भण्डाग तदारोषणनिमित्तं समं सिद्धिकुमारेण कओ षेण काउस्त-
 ग्मो, चिन्तितो थओ, पारिओ नमोक्कारेण । तओ नमोक्कारपुब्बयं तिणि वाराओ कड्डियं सामाह्यं, महासंवेगमारं अणुकड्डियं
 सिद्धिकुमारेण । तओ गहिया गुरुणा वासा, दिन्ना परमगुरुपाएतु, तहा सन्निहियाणं साहुमादीण य । एत्थन्तरम्मि वन्दिजग गुरुं
 मणियं सिद्धिकुमारेण-संदिसह, कि भणामि ? । गुरुणा भणियं-वन्दिनु पवेएह । तओ वन्दिजग जंपियमणेण-तुभेहि मे सामाह-
 यमारोवियं, इच्छामि अणुस(सि)ट्टि ति । वासप्पयाणपुब्बयं भणियं गुरुणा-नित्थारगपारगो गुरुणेहि वड्डाहि । तओ वन्दिजग
 भणियं सिद्धिकुमारेण-तुभं पवेइयं, संदिसह, साहूणं पवेएमि । गुरुणा भणियं-पवेएह । तओ वन्दिजग नमोक्कारपाठेण कयं पया-
 ह्णिमणेण । नित्थारगपारगो गुरुणेहि वड्डाहि चि भणमाणेहि दिन्ना गुरुमादीहिं वासा । ठिओ मणागमगओ । एवं तिणि वारे ।
 तओ पडिओ परमगुरुपाएतु, आयरियस्स य निसणस्स, कयं निरुद्धं, अणुमासिओ गुरुणा । एवं पवन्नो इमस्स पायमूले विसुञ्झ-

कारेण सामायिकं मम आरोपयत । 'इच्छामः' इति भणित्वा तद्वाऽऽरोपणनिमित्तं समं शिल्पिकुमारेण कृतोऽनेन कायोत्सर्गः, चिन्तितः
 स्त्वयः, पातितो नमस्कारेण । ततो नमस्कारपूर्वकं श्रोत्रं वारान् फर्षितं सामायिकम्, महासंवेगसारमनुत्पितं शिल्पिकुमारेण । ततो
 गृहीता गुरुणा वासाः, दत्ताः परमगुरुपादेभ्यः, तथा संनिहितानां साध्यादीनां च । अत्राऽन्तरे वन्दित्वा गुरुं भणितं शिल्पिकुमारेण-
 संदिशत, किं भणामि ? । गुरुणा भणितम्-वन्दित्वा प्रवेदयत् । ततो वन्दित्वा जल्पितमनेन-युष्माभिर्मम सामायिहमारोपितम्,
 इच्छामि अनुशिल्पिम् इति । वासप्रदानपूर्वकं भणितं गुरुणा-निस्तारकपारगो गुरुणैर्वधस्व । ततो वन्दित्वा भणितं शिल्पिकुमारेण-
 तुभ्यं प्रवेदितं, संदिशत, साधूनां प्रवेदयामि । गुरुणा भणितम्-प्रवेदयत । ततो वन्दित्वा नमस्कारपाठेन कृतं प्रदक्षिणमनेन । निस्तारक-
 पारगो गुरुणैर्वधस्वेति भणद्भिः दत्ता गुयांदिभिर्वासाः । स्थितो मनाग् मार्गतः, एवं श्रोत्रं वारान् । ततः पतितः परमगुरुपादेभ्यः,

माणेणं परिणामेणं जिणोवदिद्वेणं विहिणा सयलदुक्खपरमोमहिं महापव्वजं ति ॥

अहिणन्दिओ आणन्दवाहजलभरियल्लोयोणेणं राइणा वम्मयत्तेणं नयरज्जवणएण य । अओ कइवयदियहे तत्थाऽऽसिऊण समत्ते मासकप्पे गओ भगवया सह खेत्तन्तरम्मि । एवं च निरइयारं सामणमणुवाल्लन्तस्स अइक्कन्ता अणेगे वरिसलक्खवा ॥ इओ य समुत्पन्नो जालिणीए अणुयावो । हा ! दुद्धु मए ववमियं, जेण एसो अवावाविओ चेत्त निग्गओ ति । ता पेसेमि से पेसलवयणमारं संदेसय-पुव्वयं किञ्चि उवायणं, जेण एसो पुणो वि कंहं चि इहागच्छइ, तओ वावाइस्सं ति । अणुचिद्धियं च तीए जहासमीहियं । पेसिओ बहुविहसंदेशगब्भिनं कम्मलरयणमादाय सोमदेवो । गओ य सो देसविक्खवायारियपत्तच्चिपुच्छणेणं तमालसन्निवेशसंठियस्स सिहि-कुमारस्स [समीवं] । दिट्ठो य तेण पच्चुच्चारएण साहूण सुत्तत्थमणुभासयन्तो सिहिकुमारो । वन्दिओ पहट्टुयणपङ्कएणं । धम्ममलाहिओ आचार्यस्य निपणस्य च, कृतं निरुद्धम्-अनुश्रुतितो गुरुणा । एवं प्रपन्नोऽस्य पादमूले विशुद्धयमानेन परिणामेन जिणोपदिष्टेन विधिना सकलदुक्खपरमोर्षधिं महाप्रव्रज्याम्-इति ॥

अभिनन्दित आनन्द्याप्पजलभृतलोचनेन राज्ञा ब्रह्मदेत्तेन नगरज्जतपदेन च । ततः कतिपयदिवसान् तत्र आसित्वा समाप्ते मासकल्पे गतो भगवता सह क्षेत्रान्तरम् । एवं च निरतिचारं श्रामण्यमनुपालयतोऽतिशान्तानि अनेकानि वर्षलक्षणानि ॥ इतश्च समुत्पन्नो जालिन्या अनुतापः । हा ! दुष्टु मया व्यवसितम्, येन पपोऽन्यापादित एव निर्गत इति । तावत् प्रेययाभि तस्य पेशलवचनसारं संदे-शपूर्वकं किञ्चिद् उपायनम्, येन एष पुनरपि कथञ्चिद् इह आगच्छति । ततो व्यापादयिष्य इति । अनुष्ठितं च तथा यथासमीहितम् । श्रेयितो बहुविधसंदेशगर्भितं कम्बलरत्नमादाय सोमदेवः । गतश्च स देशविख्याताचार्यप्रवृत्तिप्रच्छनेन तमालसंनिवेशसंस्थितस्य शिखिकुमारस्य (समीगम्) । इष्टश्च तेन प्रत्युच्चारकेन साधूनां सूत्रार्थमनुभासयन् शिष्यिकुमारः । वन्दितः प्रहृष्टवदन्पङ्कजेन । धर्म-

तेणं । पचभिन्नाओ य पच्छा । पुच्छिओ य 'कओ भवं' ति ? । तेण भणियं-देव ! कीसंवनयराओ अचन्तमणुतावाणलड्झमाणदेहाए जणणीए भवओ चेव पउत्तिनिमित्तं पेमिओ म्हि । सिहिकुमारेणं भणियं-को वि य अणुयावो अम्वाए ? । सोमदेवण भणियं-जं तुमं पव्वइओ ति । तओ सिहिकुमारेण चिन्तियं-अहो णु खलु नेहकायरणि अपरमत्थपेच्छीणि जणणिहिययाइं होन्ति, दुष्पडिया-राणि य मायापितीणि ति चिन्तिऊण भणियं-ओ सोमदेव ! न खलु अहं अम्वानिब्बेणं पव्वइओ, अवि य भवनिब्बेणं ति । ता अकारणं अणुतप्पइ अम्वा । सोमदेवण भणियं-देव ! भणियं ते जणणीए, जहा-जाय ! धेमहियओ, अविवेगभायणं, अविमिस्स-यारी, चञ्चलमहावो, पभयन्तमच्छरी, असग्गाहनिरओ, पच्छाणुयावी महिलायणो होइ । पुरिमो उण गम्भीरहियओ, विणयभायणं, सुविमिस्सयारी, अचञ्चलमहावो, कयन्नु, दढाणुराओ, बहुयावेक्खनो ति । ता हिं तए मम हिययं अयाणिऊग एयं ववसियं ति ।

व्याभित्तथ तेन । प्रत्यभिज्ञातश्च पथ्यात् । पृष्टश्च-कुतो भवान्-इति ? । तेन भणितम्-देव ! कोशाम्बनगराद् अत्यन्तमनुतापानलददत्तमान-देहया जनन्या भवन एव प्रवृत्तिनिमित्तं प्रैयितोऽस्मि । शिञ्चिकुमारेण भणितम्-कोऽपि च अनुतापोऽभ्यायाः ? । सोमदेवेन भणितम्-यत् त्वं प्रव्रजित इति । ततः शिञ्चिकुमारेण चिन्तितम्-अहो ! तु खलु स्नेहकातराणि अयरमार्धमेक्षीणि जननीहृदयानि भवन्ति, दुष्प्रतीकाराश्च माताफितर इति चिन्तयित्वा भणितम्-भोः सोमदेव ! न खलु अहं अम्बानिर्वेदेन प्रव्रजितः, अपि च भवनिर्वेदेन इति । ततोऽकारणमनुतप्यतेऽभ्या । सोमदेवेन भणितम्-देव ! भणितं तव जनन्या, यथा-जात ! स्तो-रूढदयः, अविधेरुभाजनम्, अविमृ-दयकारी, चञ्चलस्यभाषः, प्रभवत्सत्सगी, असद्व्याह्निरतः, पथ्यादनुतापी महिलाजनो भवति । पुरुषः पुनः गम्भीरहृदयः, चिनयभाजनम्, सुविमृश्यकारी, अचञ्चलस्वभावः, कृतशः, दढानुरागः, बहुकावेक्षरु इति । ततः किं त्वया मम हृदयमशीत्वा पतद् व्यचसितमिति ।

अन्नं च-पद्मपरलोकमग्नेण वि भयवया अवस्महं पेक्खियन्व त्ति । एवं च भयवया 'अवस्सं घेत्तव्वं त्ति । सिद्धिकुमारेण भणियं-भो सोमदेव ! भणियं मए--'अकारणे अणुत्पप्पइ अम्भा' । जं च भणियं, अवस्महं पेक्खियन्व त्ति', पुरथ वि गुरु पमाणं । अणहियारो मम अप्पवमयत्तणस्सम । एवं पि कम्बलरयणं अणुचियं चैव साहूणं, तदा वि भयवओ निवेएहि त्ति । तओ दंसिओ से एणेण साहुणा गुरु । निवेइओ तेण एस वुत्तन्तो भयवओ । उवणीयं च कम्बलरयणं । कुमारवहुमाणओ गहियं गुरुणा, भणियं च-मोचूणमन्तरायं पेसिस्सं अहिगयसुयसमत्तीए कुमारं । सोमदेवेण भणियं-भगवं ! अणुगिगीया से जणणी । एवं च कइवयदियहे चिट्ठिऊण गओ सोमदेवो । अइक्कन्तो कोइ कालो कुमारस्स तव-संजमं करेन्तस्स । अन्नया य कोमंनयरासन्नविसयनिहारेण कुओइ पुरिमाओ 'उवरओ वम्भयत्तो'त्ति समुत्तलद्धपउत्तिणा सयणालोयगनिमित्त चैव साहिऊण एयस्स वुत्तन्तं कइयगुमाहुपरिचारिओ पेसिओ मिहिक्कुमारो भयवया विजयसिंहायरिएण कोसंबनयरं ति । पत्तो य सो तयं । आवामिओ

अन्यच्च-प्रपद्यपरलोकमग्नेणाऽपि भगवता अवश्यमहं प्रक्षितव्या इति । उपनीतं च तत्र कम्बलरत्नम् । परच्च भगवता अवश्यं प्रहृतयमिति । शिनिकुमारेण भणितम्-भोः सोमदेव ! भणित मया-'अकारणे अनुत्पप्यते, अम्भा' । यच्च भणितम् 'अवश्यमहं प्रक्षितव्या इति,' अत्राऽपि गुरुव्यः प्रमाणम् । अनधिकारो मम आत्मवशगत्वस्य । परदर्शि कम्बलरत्नमनुचितमेव साधूनाम् । तथाऽपि भगवतो निवेदय इति । ततो वक्षितस्तस्य एकैव साधुना गुरः । निवेदितस्तेन पप वृत्तान्तो भगवतः । उपनीतं च कम्बलरत्नम् । कुमारवहुमाणतो वृद्धीतं गुरुणा, भणितं च-मुक्त्वा अन्तरायं प्रेषयिष्ये अधिष्ठतथ्रुतसमाप्तौ कुमारम् । सोमदेवेन भणितम्-भगवन् ! अनुवृद्धीना तस्य जननी । एवं च कतिपयवियसान् स्थित्या गतः सोमदेवः । अतिक्रान्तः कश्चित् कालः कुमारस्य तपः-संयमं कुर्वतः । अन्यत्र च कोशाम्यनगराम्बन्धनियविद्यारेण कुतश्चित् पुरुषात् 'उपरतो ब्रह्मदत्तः' इति समुपलब्धप्रवृत्तिना स्वजनाऽऽलोकननिमित्तं चैव

मेहवणाभिहाणे उज्जणि । जाओ य जणवाओ, अहो ! आगओ भयवं मिहिकुमारो । पूडओ राय-नायरंदिं । कया य तेणमक्खेवणी धम्मम्हा । आवस्रिया य नायरया । विहयदियहम्मि गओ जणणिसयासं । दिट्ठा य तेणं पाओदएण त्रिय वम्भयत्तमरणेण अचन्त-
 क्षीणचिहवा असंभान्निजमाणायत्था सज्जणी । न पच्चभिन्नाया य । पच्चभिन्नाओ य एमो तीए । तओ सहजमायासहावेण चाहजल-
 भरियलोयणं गदुक्खामिअ भेरवसरं पइया एसा । समासासिया सिहिकुमारेणं । कया य से धम्मदेसणा । अम्भ ! इइमो चेअ एअ संमारनासो । ता किं एत्थ कीरउ त्ति । अवि य—

अरथेण निअरुमेण य सयणेण वलेण चाउरङ्गेण । नो तीरइ धरिउं जे मच्चू देवा-उसुरेदिं पि ॥
 वाहि-जराखरदाहो वमणसयनिनायतिकखनहजालो । जीअमयघायणरओ मरणमइन्दो जगे भमइ

कथयिवा पत्तम्य घृस्तान्तं फत्तिअसुग्गाधुरियारित्तः प्रेषितः शिखिकुमारो भगवता विजयसिद्धाचार्येण कोशामनगारमिति । प्राप्तश्च स तत् । आत्मान्तो मेघनाभिधाने उद्याने । जातश्च जनवारः, अहो ! आगतो भगवान् शिखिकुमारः । पूजितो राज-नागरः । वृता च तेन आशेषणी धर्मकथा । आर्यजिताह्व नागरकाः । द्वितीयदिवसे गतो जनीसकाशम् । इष्टा च तेन पायोदयेन इअ प्रजदत्तमरणेन अत्य-
 न्तक्षीणविभवा अस्तंभान्यमान्वाऽऽवस्था स्वजननी । न प्रत्यभिज्ञाता च । प्रत्यभिज्ञातश्च एअ तथा । ततः सहजमायास्मभादेन वाग्यजल-
 भृतलोचनं सतु.गमिअ भेरवस्वरं प्रहृदिता एषा । समाध्यसिता शिपिकुमारेण । वृता च तस्य धर्मदेशना । अम्भ ! इइश एअ एअ संसारयासः । ततः किमअ क्रियतामिति । अपि च—

अर्थेण विप्रमेण च स्वजनेन यलेन चानुरङ्गेण । न तीर्यते धत्तुं यो मृत्युदेवा-उसुरेरपि ॥

व्याधि-जरागरदंप्टः ध्यस्तनशतनिपाततीक्ष्णनपञ्चालः । जीवन्मुग्घातनरतो मरणमुग्घेन्द्रो जगति भ्रमति ॥

जेणं चिय उद्दामो हिण्डइ एसो जयम्मि अक्खलिओ । तेणं चिय सप्पुरिमा लग्गा परलोगमगमि ॥
 कालेण रूढपेम्मे परोप्परं हिययनिच्चडियभावे । अक्खणहियओ एमो विच्छोवइ सत्तसंघाए ॥
 न गणेइ कया-ज्वकयं नावेक्खइ भावगन्धिणं पेम्मं । न य जोएइ अणञ्जो आयइभावं पि मत्तो व्य ॥
 ता नत्थि किंचि सरणं एत्तेण अभिदुदुयाण जीवाण । सयलम्मि वि तेलोके सोत्तूणं जिगमयं परसं ॥
 एवं च अम्ब ! जुत्तं तुज्झ वि चइऊण मोहविसयरसं । पाळं अच्चन्तसुहं इणमो धम्मामयं चैव ॥

एवं च भणिए समाणे समायं चैव भणियं जालिणीए-जाय ! देहि मे अत्रत्योचियाइ वयाइं । तओ आलोचिऊण संपुण्णचरणा-
 खमं तीए परिणामं संसिऊण सवित्थरं गिहिधम्मं दिव्वाणि से अणुच्चयाणि, तव्यावायणवीसम्भसमुत्पायणनिमित्तं सबभावेण विय
 गहियाइं च तीए । तओ कंचि वेलं गमेऊण पयडो कुमारो । भणियो य जालिणीए-जाय ! अज्ज तए इहेव भोच्चवं ति । सिहिकु

येनैव उद्दामो द्विण्डते पप जगति अस्सद्वित्तः । तेनैव सत्पुरुषा लग्नाः परलोकमार्गं ॥

कालेन रूढप्रेम्णः परस्परं हृदयनिर्वृत्तितभावात् । अकरुणहृदय पप विच्छोदयति सत्वसंघातान् ॥

न गणयति कृता-ऽपहृतं नापेक्षते भावगर्भितं प्रेम । न च पश्यति अनार्यं आयतिभावमपि मत्त इव ॥

ततो नास्ति किञ्चित् नारणमेतेन अभिदुतानां जीवानाम् । सकलेऽपि त्रैलोक्ये मुक्त्वा जिनमते परमम् ॥
 पयं च अम्ब ! युक्तं तवाऽपि त्यक्त्या मोहविषयरसम् । प्राप्तुमत्यन्तसुखमिदं धर्माभूतमेव ॥

एवं च भणिते म्मत्तियेच भणितं जालिम्या-जात । देहि मम अवस्थोचितानि व्रतानि । तत आलोच्य संपूर्णचरणाऽक्षमं तस्याः
 परिणामं संसित्वा सवित्थरं गृहिधर्मं दत्तानि तस्यै अनुव्रतानि, तद्वयापाद्गनधिन्नम्भसमुत्पादननिमित्तं सद्भावेनेव गृह्येतानि च तथा ।

मारेण भणियं-अम्य ! अणापारो सु एसो समणाणं, जं मोत्तूण महुररवित्ति एगपिण्डभोयणं ति । जालिणीए भणियं-जाय ! तुमं
 जणसि ति । एवं च सो पइदिणं से करेइ धम्मदेसणं । चिन्तेइ य जालिणी एसम्म मारणोवाए, न यावडइ कोइ सुहुमो उवाओ
 ति । अन्नया आगया चउइसी । ठिया साहुणो उववासेणं भिक्खाणहिण्डणेणं । सुणिया य तीए । तओ चिन्तितं पयत्ता । जइ कहंचि
 कळं न एस वावाइउइ, तओ गभिस्सइ पक्खलसन्धीए । न एत्थ अन्नो कोइ उवाओ; ता करेऊण कंसारं तालपुडसंजुयं चेमं विसमो-
 यगं गोसे उवणेमि एयाणं, निब्बन्धओ य सुआविस्सामि एते । तओ सहत्थपरिवेसणेणं तम्मोयगव्ययाणेणं वावाइस्सं इमं ति । संपा-
 इयं जहासमीहियमिमीए । गया गोसे चेव भोयणं वेत्तूण तमुआणं जालिणी । दिट्ठा सिहिकुमारेण, भणिया य तेणं-अम्य ! किमे-
 गागिणी किंपि अणुचियं वेत्तूण आगया सि ? । जालिणीए भणियं-जाय ! अत्तगो चेव पुण्णाहिलासिणी तुम्हाण भोयणं ति । सिहि-

ततः कांचिद् बेलं गमयित्वा प्रवृत्तः कुमारः । भणितश्च जालिन्या-जात ! अथ त्वया इद्वैव भोक्तव्यमिति । शिष्टिकुमारेण भणितम्-
 अम्य ! अनाचारः खलु पर धमणानाम्, यद् मुक्त्वा मधुकृत्युत्तिमेकपिण्डभोजनमिति । जालिन्या भणितम्-जात ! त्वं जानासि
 इति । एवं च त्वं प्रतिविनं तस्यै करोति धर्मवेशनाम् । चिन्तयति च जालिनी पतस्य मारणोपायान्, न चाऽऽपतति कश्चित् सूक्ष्म
 उपाय इति । अन्यथा आगता चतुर्दशी । स्थिताः साधय उपवासेन भिक्षाऽदिण्डनेन । ज्ञातश्च तया । ततश्चिन्तयितुं प्रवृत्ता । यदि
 कथंचित् फल्यं न पर ध्यापाद्यते, ततो गमिष्यति पक्षसंधौ । नाऽत्र अन्यः कोऽपि उपायः; ततः कृत्वा कंसारं (लपनध्रियम्) ताल-
 पुटसंयुतं चकं वियमोदकं प्रत्युपसि उपनयामि पतेपाम्, निर्यन्तश्च भोजयिष्यामि पतान् । ततः स्वहस्तपरिवेषणेन तन्मोदकप्रदानेन
 व्यापाद्यिष्ये इममिति । संपादितं यथासमीहितमनया । गता प्रत्युपसि एव भोजनं गृहीत्या तदुद्यानं जालिनी । इथा शिष्टिकुमारेण,
 भणिता च तेन-अम्य ! किमेकाकिनी किमपि अनुचितं गृहीत्या आगताऽसि ? । जालिन्या भणितम्-जात ! आत्मन एव पुण्यामिलापिणी

सद्धिस्तइ य अणञ्जो लोओ एत्थं असद्धिणञ्जं पि । अम्वाए पुव्ववुत्तन्तभाविओ मोहदोसेण ॥
 धी इमिणा जम्मेणं अम्वाए संकिलेसजणएणं । अहवा एवंविह एव एस पावो चि संसारो ॥ मणियं च-
 पावेन्ति अयसंपङ्कं केवि हु अकए वि एत्थ दोसम्मि । परभवनियाणओ चिय केह न पावेन्ति हु कए वि ॥
 जं चिचा कम्मगई ता एयं चिय इमीए पच्छित्तं । पुट्ठि दुच्चिण्णाणं फलमसुहं चैव कम्माणं ॥
 अहवा न सोयणिञ्जा संपयमेसा वि जीवलीयम्मि । सिवसुहफलकप्पतहं जिणधम्मं पाविआ जेण ॥
 ता सुमरामो परमं परमपयसाहगं जिणक्खायं । अह प नमोक्कारं संपइ किं सेसचिन्ताए ॥
 तो सो सुहपरिणामो पञ्चनमोक्कारभावणानुत्तो । मरिज्जं उववन्नो तियसवरो वम्भलोगम्मि ॥

यायद् न संपन्नमिदं समीहितमविकलमपुण्यस्य । तथा पातिता चैया प्रमादतः अयशःपदं ॥
 शद्विष्यते चाऽनार्यो लोकोऽत्र अशङ्कनीयमपि । अम्वायाः पूर्ववृत्तान्तभाविता मोहदोयेण ॥
 धिग्नेन जन्मना अम्वायाः संक्लेशजनकेन । अथवा एवंविध पव पप पाप इति संसारः ॥ भणितं च-
 प्राप्नुवन्ति अयशःपदं केऽपि यत्तु अकृतेऽपि अत्र दोषे । परभवनिदानत एव केचिद् न प्राप्नुवन्ति यत्तु कृतेऽपि ॥
 यत् चित्रा फर्मगतिः तत पतदेव अस्याः प्रायश्चित्तम् । पूर्वं दुष्ठीर्णानां फलमशुभमेव कर्मणाम् ॥
 अथवा न शोचनीया सांप्रतमेयाऽपि जीवलोकैः । शिवसुखफलकल्पतहं जिन्धर्मं प्रापिता येन ॥
 ततः स्मरामः परमं परमपदसाधकं जिनालयातम् । अथ पञ्चनमस्कारं संप्रति किं शेषचिन्तया ॥
 ततः स शुभपरिणामः पञ्चनमस्कारभावनायुक्तः । मृत्या उपपन्नः त्रिदशवरो ब्रह्मलोकैः ॥

नवसागरोपमाऊ रङ्गलच्छिसमागमे विमाणम्भि । सामाणिओ महप्पा वम्भसुरेसस्त दिव्यजुई ॥
इयरी वि कालसेसं गमितं मरिऊण सक्करप्पहाए । उववन्ना नेरइओ तिसागराऊ महाघोरो ॥

याकिनीमहत्तरासूनु-परमगुणानुगि-परमसत्यप्रिय-भगवत्-श्रीहरिभद्रसुरिवरचितार्या
'समराइच्चकहाए' तइओ भवो समत्तो ।

नवसागरोपमायू रतिलङ्घीसमागमे विमाने । सामानिको महात्मा ब्रह्मसुरेशस्य दिव्यद्युतिः ॥
इतरापि कालक्षेपं गमयित्वा मृत्वा शर्कराप्रभायाम् । उपपन्ना नैरयिकः त्रिसागरानुगुर्महाघोरः ॥

चउत्थो भवो

निहिजालिणिमाइसुया जं भणियमिहासि तं गयमियाणिं । वोच्छामि समासेणं धणधगसिरिमो य पइभज्जा ॥

अतिय इहेन जग्गुदीवे दीवे भारहे वासे सोहम्मसुरलोयपडिच्छन्दयभूयं निच्चुस्मवाणन्दपमुइयमहाजणं अचिरयपत्तपेच्छ-
णयसोहियं सुरसरियामलिलनिद्धोयपरन्तं सुम्ममनयरं नाम पुरवरं तुलियसुरसुन्दरीयणलडहत्तगरूरुवसेसविहराहिं पउरङ्गगाहिं कलियं
मयरद्वयपडाययाहिं ।

मोत्तूण मव्वमन्नं परत्थमंपायणेक्कतल्लिच्छो । जत्थ पुरिमाण वग्गो वहइ जहत्थं नियं नामं ॥

तत्थ पडिउक्खनरणाहदोघट्टुकेमरी सुग्गू नाम राया । तस्म वट्टुमओ सव्वनयरैक्कसेट्ठी दीगाणहिक्किणिणज्जणवच्छलो वन्नवक्कु-

शियिजालिनीमालमुत्ती यद् भणितं तद्रत्तमिदानीम् । वक्ष्ये समासेन धनधनत्रियौ च पतिभार्ये ॥

अस्ति इहैव जम्बूद्वीपे द्वीपे भारते वर्षे सौधर्मसुरलोकप्रतिच्छन्दकभूतम् , नित्योत्सवानन्दप्रमुदितमहाजनम् , अचिरतप्रवृत्तप्रेक्षणक-
शोभितम्, सुरसरित्सलिलनिर्झीतपर्यन्तं सुशर्मनगरं नाम पुरवरं तुलितसुरसुन्दरीजनलटभ(प्रशस्त)त्यरूपवेशचिभवाभिः पौराङ्गनाभिः कलितं
मररररज्जगताकाभिः ।

सुम्न्या सयमन्यत् परार्थसम्पादनैकतत्परः । यत्र पुरुषाणां वर्गो वहति यथार्थं निजं नाम ॥

तत्र प्रतिपक्षनरनाथदोघट्ट(इस्ति)केसरी सुधन्वा नाम राजा । तस्य वट्टुमतः सर्वनगरैकश्रेष्ठी दीनानाथरुपणजनवत्सलो बान्धवकुमुदा-

मुयायरससी लद्दुइयेवेसमणत्रिह्वो विरगगंयायणरई वेसमणो नाम सत्यवाहो चि । तस्म समाणकुलरूपविहरसीला सिरिदेवी नाम
भारिया । ताणं च परोप्परं सिणेहसारं विमयसुहमणुहवन्ताण अइरुन्तो कोइ कालो ॥

अत्रयारचचिन्ता ममुप्यजइ । तओ तन्नयरगन्निहियस्म धगदेनाभिहाणजस्वस्म महापूयं काऊण कयं उगइयमणेहि । भयवं,
जइ नो तुह पभाओ सुउपपी भविस्सइ, तओ भगओ मन्नयरजगाहिट्टियं महामहं करिस्सामो, सुयस्स य भयओ चैव नामं
उक्खिस्सामो चि ॥

तओ ताणं मज्झिमे ययमि ब्रह्ममाणं सो बम्मलोपकप्पवामी देवो अहाउयमणुमालिऊण तओ चुओ सिरिदेवीए गग्भे उअन्नो
चि । दिट्ठो य तीए सुमिणंयमि तीए चैव रयणीए पभायममयंसि उतुत्तुधउलकाओ अबन्तलीलगामी अणयरयपयट्टुदाणो गण्डय-

कराशी लघूत्तवैथ्रमणविमयः त्रियगंसंपादनरतिर्वैथ्रमणो नाम सार्थगह इति । तस्य समाणकुल-रूप-विभव-शीला श्रोदेवी नाम
भार्या । तयोश्च परस्परं स्नेहसारं स्नेहसारं विपयसुगमनुमतोरतिकान्तो कोऽपि कालः ।

अन्यदाऽपत्यचिन्ता समुपपद्यते । ततस्तन्नगरत्संनिहितस्य धनदेयाभिधानयश्चस्य महापूजां कृत्वा कृतसुपयचित्तमाभ्याम् । भगवन् !
यदि भावयोस्तव प्रभातः सुनोत्पत्तिर्भविष्यति ततो भगतो सर्वेनगरजनाधिष्ठितं महामहं करिष्याम इति । सुतस्य च भगवत एव
नाम उत्प्रेषयाम इति ।

ततस्तयोर्मध्ये ययति वतंमातयोः स प्रहलोकनरथासी देवो यथाऽऽयुष्कमनुपाल्य ततश्च्युतः श्रोदेव्या गर्भे उत्पन्न इति ।
इदञ्च तदा स्वप्ने तम्यामेव राजन्यां प्रभातसमये उतुत्तुधउलकायोऽत्यन्तलीलागामी अनरत्तप्रचदानो गण्डतान्नापतितपट्टपदानलि-

१ ०गीनिरिया गिरि० ग, ०गीय निरियादेवी क । ० ०भिहाणस्त १० क ।

तारडियच्छप्पयाम्बली चउदसणभासुरो आरत्तात् लुलन्तलीलाकरो कगयसङ्कलावद्धण्टालुयलो रत्तचमरभूसियागणो अङ्कुसोच्छइ-
 यहुम्भभाओ वृग्मन्तचारुलोयणसिरी सन्वङ्गसुन्दराहिरामो मत्तहत्थी वंयणेणमुयरं पविसमाणो त्ति । पासिऊग य सुहविबुद्धा एसा ।
 मिट्ठो य तीए जहाविहि दइयस्त । हरिसवसुम्भिन्नपुलएणं भणिया य तेणं । सुन्दरि ! सयलसयणगणनायगो ते पुतो भविस्तइ । तओ
 मा एवं ति भत्तारवयणमहिणन्दिऊण पढट्टमुहपङ्कया जाया । तओ विसेसओ तिवगसंपायणस्याए संपूरियसयलमगोरहाए अंभज्जमा-
 पापमरं पुण्णफलमणुहवन्तीए पत्तो पयइसमओ । तओ पसत्थे तिहिकरणमुत्तुजोए सुहंसुहेण पस्यया एसा । जाओ से दारओ । निवे-
 इओ परिओमयारिणीए गेहदासीए वेसमणस्त । परितुट्ठो सेट्ठी । दिन्नं तीए पारिओसियं । दवावियं च तेण महादानं, कारावियं
 वदानयं । तओ अइक्कन्ते मासे महाविभूईए सयलनयरजगपरिओ धेनुण दारयं गओ धेणदेवजक्खालयं सेट्ठी । संपाइया तस्त
 महिमा, पाडिओ चलणेसु दारओ । कयं से नामं धणं त्ति । तओ कालक्केण पत्तो कुमारभात्रं ॥

अत्रदेशनभासुर आरत्तात्तुर्लालात्तुल्लकरः कनकशृङ्खलावद्धण्टायुगलो रक्तचामरभूषिताननः अङ्कुशावच्छादितकुम्भभागः घूर्णञ्चा-
 ग्लोयनथोः सर्वाङ्गसुन्दराभिरामो मत्तहस्ती यदनेनोदरं प्रविशन्ति । दग्ना च सुखविबुद्धा पया । शिशुश्च तथा यथात्रिधि दयिताय ।
 हरंयशोर्दमिप्रपुल्लकेन भणिता च तेन । सुन्दरि ! सकलस्वजनगणनाय रुस्तव पुत्रो भविष्यति । ततः सा पवमिति भर्तृवचनमभिनन्द
 प्रहृष्टगुणगङ्गा जाता । ततो विशेषतस्त्रियर्गसम्पादनरताया संपूर्तिसकलमनोरथाया अभ्युत्थमानप्रसरं पुण्यफलमनुभवन्त्याः प्रातः
 प्रगृत्तिममयः । ततः प्रशस्ते त्रिधि-करण-मुहूर्त-योगे सुखेन प्रसूता पया । जातस्तस्या दारकः । निवेदितः परितोपकारिण्या गेहदास्या
 वैधमजाय । परितुष्टः धेष्टा । दत्तस्तस्यै पारितोपिकम् । वापितं तेन महादानम्, क्कणितं च वर्धापनकम् । ततोऽतिक्रान्ते मासे

एत्थन्तरम्मि सो जालिणीजीवनारओ तओ नरयाओ उव्वट्टिऊण पुणो संसारमाहिण्डिय अणन्तरभवे तद्दाऽकामनिजराए मरि-
ऊण तमि चैव नयरे पुण्णभइस्स सत्यवाहस्स गोमईए भारियाए कुच्छिसि धूयत्ताए उव्वन्नो । जाया उचियसमएणं । कय से नामं
घणसिरि चि । पत्ता जोच्चणं । दिट्ठा य तेणं अट्टमीचन्दमहूसवे मयणलीलाहरुज्जाणाओ रइरूवधारिणी सहियणसमेया सभवणमुव-
गच्छन्ती घणसिरि चि । तओ पुव्वभवच्चमत्थमैत्तीगुणाओ साहिलासं पलीइया धणेणं । तीए वि य तहच्चमत्थमच्छराओ सुइरमवल्लो-
इओ धणो चि । लविल्लओ से भावो पासवत्तिणा सोमदेवाभिद्धानेणं पुरोदियसुएणं । सवणपरंपराए समागओ सवणगोयरं एस बुत्तन्तो
वेसमणस्स । तओ वरिया तेणं धणनिमित्तं धणसिरी । दिन्ना सवहुमाणं पुण्णभइएण । मुणिओ एस बुत्तन्तो परोस्परमिमेहि । परितुट्ठो

महाविभूत्या लफळनगरजनपरिवृतो गृहीत्या दारकं गतो धनदेवालयं श्रेष्ठो । संपादितस्तस्य महिम्ना, पातितध्वरणयोर्दोषकः । कृतं तस्य
नाम 'धन' इति । नतः कालक्रमेण प्रातो कुमारभावम् ।

अत्रान्तरे स जालिनीजीवनारकस्ततो नरकादुद्वृत्य पुनः संसारमाहिण्डिय अनन्तरे भवे तथाऽकामनिर्जराया मृत्वा तस्मिन्नेव नगरे
पूर्वभद्रस्य सार्धवाहस्य गोमत्या भार्यायाः कुक्षौ दुहितृवैनोत्पन्नः । जाता उचितसमयेन । कृतं तस्या नाम धनश्रीरिति । प्राप्ता
यौवनम् । दृष्ट्वा च तेन अप्पमीचन्द्रमहोत्सवे मदनलीलाशुद्धोद्यानाद् रतिकपधारिणी सपीजनसमेता स्वभवनमुपगच्छन्ता धनश्रीरिति । ततः
पूर्वभवाभ्यस्तमैर्नागुणात् स्तम्भिलायं प्रत्येकित्ता धनेन । तथाऽपि च तथाऽभ्यस्तमतसरात् सुचिरमवलोकितो धन इति । लक्षितस्तस्य
भावः पार्श्ववर्तिना सोमदेवाभिधानेन पुरोहितसुतेन । श्रवणपरस्परया समागतः श्रवणगोचरमेव वृत्तान्तो वैश्वभणस्य । ततो चृता तेन

धणो नियहियणं, दूमिया धणसिरी । कयाइं वेसमणपुण्णभेदेहि महावद्धानयाइं । वत्तो महाविभूर्इए सयलनयरच्छेरयभूओ विवाहो ॥
 तओ अइकन्तो कोइ कालो । घडिया एसा तस्स चैव घरपसूएणं नन्दयाभिहाणेणं चेडेणं । सो य किल अग्गिसम्मस्स तावस-
 परियाए वट्टमाणस्स अञ्जवकोडिणपरियारओ संगमओ नाम परमत्तो आसि ति । तओ तीए सद्धि विसेसओ विडम्बणापायं विसय-
 सुहमशुहयन्तस्स अइकन्तो कोइ कालो धणस्स । पत्तो य से कालकमेणं नवजलभरियसरोवरविरायन्तकमलायरो कमलायरपसत्तउम्भत्त-
 महुरगुञ्जन्तभमिरमरउलो भमरउलुच्छाहियसुरयखिन्नसहरिसकलालाविहंसउलमुहलो मुहलगोयालजुवइपरद्धसरसगेयरवोच्छइयच्छेत्त-
 मगो सरयसमओ ति । अवि य-

निम्भरवुमुमभरोणयरसाउमुहलेहि असणवाणेहिं । कामकुडएहि य दढं जत्थ हसन्ति व्व रणाइं ॥

घननिमित्तं घनधीः । दत्ता सयद्दुमानं पूर्णभद्रेण । क्षातपप वृत्तान्तः परस्परमाभ्याम् । परितुष्टः धनो निजदृश्येन, दूना धनधीः । कृतानि
 धैश्रमणपूर्णभद्राभ्यां महायर्थापनकानि । वृत्तो महाविभूत्या सकलनगराश्चर्यभूतो विवाहः ।

ततोऽतिशान्तः कोऽपि कालः । घटितैया तस्यैव गृहप्रसूतेन नन्दकाभिधानेन चेदेन । स च किञ्च अग्निशर्मणः तापसपर्याये
 यतमानस्य आर्जयर्कोडिन्यपरिचारकः संगमनो नाम परममित्रमासीदिति । ततस्तथा सार्धं विशेषतो विडम्बनाप्रायं विपयसुखमनुभवतो-
 ऽतिशान्तः कोऽपि कालः धनस्य । प्राप्तश्च तस्य कालकमेण नवजलश्रुतसरोवरविराजत्कमलाकरः कमलाकरप्रसक्तोन्मत्तमधुरगुञ्जद्भ्रमित्-
 भ्रमरपुत्रो भ्रमरकुलोत्साहितसुरतपिभ्रसहर्षकलालापिहंसकुलमुखरो मुखरगोपालयुवतिप्रारब्धसरसगेयरवोच्छादितक्षेत्रमार्गः शरत्समय
 एति । अपि च-

निर्भरकुसुमभरणनतरसायु(र्धमर)मुखरैरशनवाणैः । काशकुटजैश्च दृढं यत्र हसन्तीव अरण्यानि ॥

निरसेसं लवणोयदिसलिलं मोचूण जरथ सोहन्ति । धवला घणा पुणो पीयमरसदुद्धोयद्विजल व्व ॥
दीमन्ति जरथ मत्तच्छयाण मयवारणेहि भग्गाइं । गन्धायद्वियगण्डालिजालरुसिएहि व वणाइं ॥

चिरसंचियं च विउणं मुक्को घणचन्धणस्स व मियद्धो । सरउम्भतो व्व जहि जणस्स जोण्हं पविक्खिस्वइ ॥
एवं गुणाहिरामे सरयसमए दिट्ठो घणेण तन्नयरत्थव्वओ चैव समिद्धिदत्तो नाम मन्थवाहपुत्तो चि । देसन्तराओ बह्नुयं दविण-
जायं विदविज्जण महाकत्तिगीए दीणाणाहाणमणिवारियं महादानं देन्तो चि । तओ तं दट्ठण चिन्तियं धणेण । धन्नो खु एसो, जो
एवं नियभुयञ्जिण्णं दविणजाएणं परोत्रयारं करेइ । जाओ विमणो । भणिओ य पासपरिवत्तिणा नन्दएणं । सत्थवाहपुत्त, किमु-
च्चिगो विय तुमं जाओ चि । साहिओ य तेणं नियसाहिप्पाओ । नन्दएणं भणियं-सत्थवाहपुत्त, धेवमियं; अत्थि भवओ वि महा-
पुण्णोवञ्जियं दविणजायं । ता देउ इमाओ वि विसेययरं भवं पि । धणेण भणियं-किमणेण पुव्वपुरिसञ्जिण्णं । भणियं च-

निःशेष लवणोवधिसलिलं मुक्त्वा यत्र शोभन्ते । धवला घनाः पुनः पीतसरसदुग्धोदधिजला इव ॥
हृदयन्ते यत्र सत्तच्छदानां मद्यारणैर्भग्नानि । गन्धाकर्षितगण्डालिजालरुष्टेरिय वनानि ॥

चिरसंचितां च विगुणां मुक्तो घनयन्धनादिय मुगाइः । शरदुन्मत्त इव यत्र जनस्य ज्योत्स्तां प्रविष्करति ॥
वयं गुणाभिरामे शरत्समये हृष्टो घनेन तन्नगरवास्तव्य एव समृद्धिदत्तो नाम सार्थवाहपुत्र इति । देशान्तराद् बहुकं द्रविणजातं
भर्जयिष्या महाकृतिभ्यां दीनानाम्येभ्योऽनिवारितं महादानं दर्शयति । ततस्तं दग्ना चिन्तितं घनेन-धन्यः रत्नेयः, य पयं निजभुजा-
जितेन द्रविणजातेन परोपकारं करोति । जातो विमनस्कः । भणितश्च पार्थपरिवर्तिना नन्दकेन । सार्थवाहपुत्र ! किमुद्धिग इव त्वं जात
इति । कथितश्च तेन निजाभिप्रायः । नन्दकेन भणितम्-सार्थवाहपुत्र ! स्तोक्रमिदम्, अस्ति भवतोऽपि महापुण्योपाजितं द्रविणजातम्,

लोए सलाहणिजो मो उ नरो दीणपणइवगस्स । जो देइ नियशुयज्जियमपत्थिओ दब्बसंघायं ॥

न य मे किंचि नियशुयज्जियं अत्थि । ता विन्नवेहि तायं । करोमि अहं पुव्वपुरिससेवियं वाणिज्जं, गच्छामि दिसायचाए । कालोचियमरुच्यमाणो पुरिसो जीवियं विहलीरुइ । कालो य मे तिवग्गसाहणमूलं अत्थशुवज्जिउं । ता करेहि मे पसायं समीहिय-संपायणेणं ति । विन्नचो तेणं सेट्ठी । भणियं च णेण । नन्दय, एवं भणाहि मे जायं । जहा-वच्छ, अत्थि चेव तुह सयलनयर-सेट्ठिहितो नि अब्भहियं तिवग्गसाहणमूलं अत्थजायं । ता करेहि इमिणा चेव जहाममीहियं ति । नन्दएण भणियं-ताय, अत्थि एयं; तहनि पुण न एयस्म अन्नहा धिदं हवइ । सेट्ठिणा भणियं-जहा एयस्स धिदं हवइ तहा करेउ चि । निवेइयमिणं नन्दएण वणस्स । परितुट्ठी ए एमो । कया संजत्ती । पयट्ठियं नाणापयारं मण्डजायं । कारावियमाघोसणं । जहा-धणो सत्थवाहपुत्तो इमाओ नयराओ

ततो ददातु अस्मादपि विदोषिततरं भवानपि । घनेन भणितम्-किमेनेन पूर्वपुरुषोपाजितेन ? भणितं च—
त्येके श्राधर्नीयः स तु नरो दीनप्रणयिचर्गाय । यो ददाति निजमुजाजितमपार्थितो द्रव्यसंघातम् ॥

न च मम किञ्चिद् निजमुजाजितमस्ति, ततो विद्यपय तातम्, करोमि अहं पूर्वपुरुषसेचितं वाणित्यम्, गच्छामि दिव्यात्रया । कालोचितमकुप्यन् पुरुषो जीवितं विफलीकरोति । फाल्ग्व मे त्रिवर्गसाधनमूलमर्थमुपाजितुम् । ततः कुरु मे प्रसादं समीहितसंपादनेनेति । रिगतस्मिन् श्रेष्ठी । भणितं च तेन । नन्दक ! पंचं भण मे जातम्, यथा वत्स ! अस्येव तव सरुलनगरश्रेष्ठिभ्योऽपि अभ्यधिकं त्रिव-र्गसाधनमूलमर्थजातम्, ततः कुरु भवेनेव यथासमीहितमिति । नन्दकेन भणितम्-तात ! अस्येतद्, तथाऽपि पुनर्नैतस्यान्यथा धृति-भजति । श्रेष्ठिना भणितम्-यथैतस्य धृतिर्भजति तथा करोतु इति । निवेदितमिदं नन्दकेन धनस्य । परितुष्टुः कल्पेपः । कृता संयात्रा (यायाये समुद्योगः) । प्रयत्नितं च नानापकारं भाण्डजातम् । कारितमाश्रोपणम् । यथा-धनः सार्थवाहपुत्रोऽस्मान्नगरात् सामलिकीं

तामल्लिचि गच्छिस्सइ । ता तेण समं जो कोइ तन्नगरगामी, सो पयट्टउ । जस्स जं न संपज्जइ पाहेयसुवगरणं वा, तस्स तं एस संपाडेइ चि । पयट्टो जणो ॥

एत्थन्तरंमि चिन्तियं धणसिरीए । सोहणं मे भविस्सइ एयस्स पवसणेणं । आयणियं च पचासन्ने गमणदियहे, जहा नन्दओ वि इमिणा सह गमिस्सइ चि । तओ मायावत्तिए भणिओ सत्यवाहपुत्तो । अज्जउत्त, पत्थिओ तुमं; मए उण किं कापब्बं ति । तेण मणियं-सुन्दरि, गुरूणं सुस्सुसा । तओ नियडिपद्दाणओ वाहजलभरियल्लोयणाए सदुक्खमिन्न भणियं धणमिरीए-अज्जउत्त, हिय-यसन्निहिया गुरू । जइ पुण तुमं मं उज्झिज्जण गच्छहिंसि, ता सिट्ठं तुह इमं, अवस्समहम्पाणयं वायाइस्सं' ति अब्वत्तसइं रोविउं पवत्ता । एत्थन्तरंमि समागया धणस्स जणणी । अब्भुत्थिया तेण । निगया य धणसिरी । लक्खिओ से भावो इमीए । अणुमासिओ य तीए बहुविहं सुओ । जहा-जाय, दीहाणि तु देसन्तराणि, सुलहो विओगो, दुल्लहो पुणो वि संगमो, किलेसायासपउरं च गमिप्यति, ततस्तेन समं यः कोऽपि तन्नगरगामी स प्रवर्तताम्, यस्य यन्न खंपयते पाथेयमुपकरणं वा तस्य तदेव संपादयतीति । प्रवृत्तो जनः ।

अयान्तरे चिन्तितं धनधिया-शोभनं मे भविष्यति एतस्य प्रयत्नेन, आकणितं च प्रत्यासन्ने गमनदिवसे, यथा गन्दकोऽपि अनेन सह गमिष्यतीति । ततो मायावृत्त्या भणितः सार्थवाहपुत्रः । आर्यपुत्र ! प्रस्थितस्त्वम्, मया पुतः किं फलं ब्यमिति । तेन भणितम्-सुन्दरि ! गुरूणां शुश्रूषा । ततो निष्ठतिप्रधानतो वाप्यजलश्रुतलोचनया सदुःखमिन्न भणितं धनधिया-आर्यपुत्र ! हृदयसन्निहिता मुखः, यदि पुनस्त्वं मामुन्दिताया गमिष्यसि ततः शिष्टन्तवेदम्, अवश्यमहमात्मानं ध्यापादयिष्यामीति धन्यकशन्दं रोदितुं प्रवृत्ता । अत्रान्तरे समागता धनस्य जननी । अभ्युत्थिता तेन । निर्गता च धनध्रीः । लक्षितस्तस्या भावोऽनया । अनुशासितस्तया बहुविधं सुतः । यथा-

अथोत्तराजं, अत्रिसाओ य मूलं इमस्स । ता जइ वि तुमं सयलगुणसंजुओ, तहा वि विसेसओ खमाइगुणेषु जत्तो कायब्बो । अणव-
रयं न मे पत्ती दायव्य चि । धणेण भणियं-अम्ब, जं तुमं आणवेसि । तओ गया से जणणी । विमज्जाविया य तीए बह [पेई-
घराओ, अणुजानह तुम्मे धणेण सह घणसिंरि गच्छामाणि ति । गता सहसिं । अणुणाया तेहि]

पयड्ढो मरयो, अणवरयपयाणएहिं च पत्तो दुमासमेत्तेण कालेण तामलित्ति । दिट्ठो नरवई । बहुमन्निओ तेणं । निओइयं भण्डं ।
न समायाइओ जहिच्छियलाहो । तओ चिन्तियमणेणं । कहमहं असंपाडियमणोरहो गेहं गच्छामि ? । ता पचासन्न एव भयवं रयणा-
यरो, एयमवगाहामि चि । न य संसयमणारुहो पुरिसो एगन्तावायभीरू सयलयणानन्दयारिणि संपयं पावेइ । किं वा तीए रहियस्म
पुरिसंखामेत्तफलमाहएणं जीविणं । ता अणुचिट्ठामि समुदतरणं । संपहारिण नन्दएण घणभिरीए य सह ठात्रिओ सिद्धन्तो ।

जात ! शेषाणि मत्तु देशान्तराणि, सुलभो वियोगः, दुर्लभः पुनरपि संगमः, फलेशायामप्रचुरं चार्थोपार्जनम्, अविषादश्च मूलमस्य ।
तयो यद्यपि तं सकलगुणसंयुतस्तथाऽपि विक्षेयतो क्षमादिगुणेषु यत्नः कर्तव्यः, अनवरतं च मे प्रवृत्तिर्वातव्या इति । धनेन भणितम्-
अभ्य ! यन् त्यमाज्ञापयति । ततो गता तस्य जन्ती । विनञ्जिता च तथा बधूः । [पितृगृहं, अनुजानीत मृत्यं धनेन सह गच्छन्तीं
धनश्रियमिति । गता महर्षम्, अनुजाता नैः]

प्रवृत्तः सार्थः, धनवरत्तप्रयाणकंध " प्राप्ते द्विमानमात्रेण कालेन तामलितीम् । दृष्टो नरपतिः । बहुमतस्तेन । नियोजितं (विक्रीतं)
माण्डम् । न समासादितो यथेष्टनाभः । तत्तद्विन्तितमनेन- 'कथमहमसंपादितमनोरथो गेहं गच्छामि ? । ततः प्रत्यासन्न पव भगवान्
रनाकरः, पतमयगाहे इति । न च संशयमनाकरः पुरुष एकान्नापायभीरुः सकलगुणानन्दकारिणी संपदं प्राप्नोति । किं वा तथा

एतन्तरंमि य उवाडियाए मञ्जणवेलाए दुहत्थमेत्तजरचीरनिवसणो उदामनहरविलिहियङ्को सेडियाघसणधवलपाणी तम्बोलरा-
 यरञ्जियाहरो परिमिलाणकुसुममुण्डमाली जूययरवन्द्रपेछिओ भयकारं मग्गओ पलोएमाणो आगओ जूयरो ति । भणियं च
 णेण-अञ्ज, सरणागओ म्हि, ता रक्खउ अञ्जो एएसि अणज्जजूयराणं । धणेणं भणियं-भद्द, वीसत्थो होदि; अह किंनिमित्तं
 पुण एए भद्दं अहिहवन्ति । तेण भणियं । अञ्ज, भागधेयाणि मे पुच्छ, न सक्खुणोमि आचिक्खिउं । तओ घणेण 'अहो से भाव-
 गरुओ आलाओ' ति चिन्तिज्जण भणियं-भद्द, अलं विसाएण; कस्स वि समदसाविभाओ न होइ; ता कहेउ भद्दो एत्थ कारणं ।
 तओ पचागयसंवेगेण चाहरुद्धनयणेणं सगगयक्खरं साहियं तेणं । अञ्ज, वाणिययकुलफंसणो उभयलोयविरुद्धसेवी विवुहज्जणनिन्दिओ
 विसपायवो व्य अवयारनिमित्तं चैव पाणिणं समुप्पन्नो म्हि कुसुमउरनिधासी महेसरदत्तो नाम अहयं ति । सपुण्णजणवञ्जिएणं सयल-

रहितस्य पुरयसंख्यामात्रफलसाधकेन जीचितेन ? । ततोऽश्रुतिष्ठामि समुद्रतरणम् । संप्रधार्य (आलोच्य) नन्दकेन धनश्रिया च सह
 स्थापितः सिद्धान्तः ।

अत्रान्तरे च उपस्थितायां मज्जनवेलायां द्विहस्तमात्रजीर्णचीचरनियसन उद्दामनपरचिलिखिताङ्गः सेटिकाघर्षणधवलपाणिः ताम्बू-
 लरागारत्नाधरः परिस्नानकुसुममुण्डमाली द्यूतकारवृन्दप्रेरितो भयकारं मार्गतः (पृष्ठतः) प्रलोकमान आगतो द्यूतकार इति । भणितं
 च तेन-आर्य ! शरणागतोऽस्मि, ततो रक्षतु आर्य पसेभ्योऽनार्यद्यूतकारेभ्यः । धनेन भणितम्-भद्र ! विश्वस्तो भव, अथ किं निमित्तं
 पुनरेते भद्रमभिमवन्ति ? । तेन भणितम्-आर्य ! भागधेयानि मे पृच्छ, न शम्भोमि आर्यातुम् । ततो धनेन 'अहो ! तस्य भावगुरुक
 आलापः' इति चिन्तयित्वा भणितम्-भद्र ! अलं विपादेन ? कस्यापि समदशाविभावो न भवति । ततः कथयतु भद्रोऽत्र कारणम् ।
 ततः प्रत्यागतसंधेगेन वापरुद्धनयनेन सगद्गदाशरं कथितं तेन । आर्य ! वाणिज्यरुकुलपांसन उभयलोकाविरुद्धसेवी विवुधजननिन्दितो

दोसनिहाणभूएणं जूएणं ईइसं अवत्थं पत्तो म्हि । तथो धणेण चिन्तियं-अहो से विवेगो, एयावत्थागयं पि अप्पाणयं जाणइ अरुआयसं च परिवेएइ; ता गरुओ खु कोइ एसो चि चिन्तिऊण भणियं । भइ, ता किं ते करीयउ ? । तओ तेण अणुचियविबभमं मिलायन्तलोपणं सुस्मन्तवयणं खलन्तखरं दरं जंपिउं न जंपियं चैव । तओ धणेण 'हारियं किंपि भविस्सइ, तं न चएइ पत्थियं' ति अत्थओ ज्वगच्छिऊण भणिओ नन्दओ । भइ नन्दय, पुच्छाहि एए वाहिं परिबभमन्ते जूयरे, जहा 'भइरणं किमवरद्धमिमिणा भइरणं' ति । निगओ नन्दओ । पुच्छिया तेण जूयरा । सिद्धं चिमेहिं । एसो खु वायामयगन्धेणं सोलस सुवणे होरिऊण अज्ज-सहिएण निरुद्धो वि छिदं लहिऊण छोहवावहाण अम्हाण अदाऊण सुवणायं पलाइऊण इह पविट्ठो चि । तओ साहियमिणं नन्दएणं धणस्स । भणिओ य तेण-देहि एयाण सोलय सुवणे । दिन्ना नन्दएण । गया जूयरा । भणिओ य भो धणेण-भइ, उट्टेहि,

वियपादप इय अपकारनिमित्तमेव प्राणिनां समुत्पन्नोऽस्मि कुसुमपुरनिवासी महेश्वरदत्तो नाम अहमिति । सपुण्यजनवर्जितेन सकल-द्वेषनिधानभूतेन दृतेन ईदृशीमयस्थां प्राप्तोऽस्मि । ततो धनेन चिन्तितम्-अहो तस्य विवेकः, पतदवस्थागतमपि आत्मानं जानाति, अकार्याचरणं च परिवेदयति, ततो गुरुकः खलु कोऽप्येव इति चिन्तयित्वा भणितम् । भद्र ! ततः किं ते क्रियताम् ? । ततस्तेन अनुचितविश्रमं मिलद्धोचनं शुष्यद्बदनं स्वल्पदक्षरं ईयद् जल्पित्वा न जल्पितमेव । ततो धनेन 'हारितं किमपि भविष्यति तद् न शनोति प्रार्थितुम्' इति अर्थतोऽवगत्य भणितो नन्दकः । भद्र नन्दक ! पृच्छ पतान् बहिः परिभ्रमतो द्यूतकारान्, यथा 'भद्राणां किमपररद्धमेतेन भद्रेण इति । निर्गतो नन्दकः । पृष्टास्तेन द्यूतकाराः । शिष्टं च पश्यामः । पयः खलु वाचामयग्रन्थेन पोडरा सुयुगानि हारयित्वा अद्य सखिकेन (?) निरुद्धोऽपि छिद्रं लब्ध्वा क्षोभय्यापृतेभ्योऽस्मभ्यभदत्त्वा सुवर्णकं पलाय्य इह प्रविष्ट इति । ततः

मुञ्च विसायं । कञ्जपहाणा खु पुरिसा हयन्ति, विसायवहुलो य इत्थियाजणो । ता मज्जेउ भदो । तओ विलिओ विय उट्टिओ महेसरदत्तो, मञ्जिओ सह धणेणं । दिन्नं से खोमजुयलं, परिहियं च तेणं । खुत्तुत्तरकालम्मि य भणिओ धणेणं-भद्द, एगजाइओ सज्जणभावओ य साहारणं ते इमं दावेणजायं । ता इओ किंपि गिण्हिऊण सयं चैव निओयमणुचिहुउ भदो । किं इमिणा भद्दस्स वि अणभिमएणं विबुहजणनिन्दिएणं उभयलोयअईवकुच्छिएणं अहमजणतुट्टिजणएण जूययारचेट्टिएणं ति । महेसरदत्तेण चिन्तियं-अहो मे अहन्नया, तायरुहदेवबुलसरिसं इमस्स चेट्टियं, मम उण इमं ईइसं ति । अवि य-

न वि तह परोवयारं अकरेन्तो लाघवं नरो लहइ । जह किज्जन्तुवयारो परेण करुणापवन्नेणं ॥

ता किं इमिणा, अवलम्बेमि पोरिसं, करेमि संपयं पि सकुलसरिसं ति । चिन्तिऊण भणियं महेसरदत्तेणं-अज्ज, धन्नो खु

कथितमिदं नन्दकेन धनाय । भणितश्च तेन । देहि पतेभ्य षोडश सुवर्णानि । दत्तानि नन्दकेन । गता द्यूतकाराः । भणितश्च स धनेन-भद्र ! उत्तिष्ठ, मुञ्च वियदम्, कार्यप्रधानाः खलु पुरुषा भवन्ति, विपादवहूलश्च स्त्रीजनः, ततो मज्जतु भद्र इति । नतो व्यलीक इव उरिथतो महेश्वरदत्त, मज्जितो सद्द धनेन । दत्तं तस्मै क्षौमयुगलम्, परिहितं च तेन । भुक्तोत्तरकाले च भणितो धनेन-भद्र ! एक-जातिकः सज्जनभावतश्च साधारणं ते इदं द्रव्यम्, तत इतः किमपि गृहीत्वा स्वयमेव नियोगमनुतिष्ठतु भद्रः । किमनेन भद्रस्याप्यन-मिमतेन नियुधजननिन्दितेन उभयलोकातिक्रुतिसतेन अधमजनतुष्टिजनकेन द्यूतकारचेष्टितेनेति । महेश्वरदत्तेन चिन्तितम्-अहो ! मेऽध-न्यता, तातन्द्रदेवकुलसदृशमस्य चेष्टितम्, मम पुनरिदमीदृशमिति । अपि च-

नापि तथा परोपकारमकुर्वन् लाघवं नरो लभते । यथा क्रियमाणोपकारः परेण करुणाप्रपन्नेन ॥

ततः किमनेन ? अवलम्बे पौरुषम्, करोमि साम्प्रतमपि स्वकुलसदृशमिति चिन्तयित्वा भणितं महेश्वरदत्तेन-आर्य ! धन्यः एतवहम्,

अहं, जस्य मे तुमए मह दंसणं समुप्पन्नं । अओ परिचत्तं चैव मए संपयं बहुज्जणाणहिमयं चेद्धियं, पडिवन्तो अहं पुरिसगुणेहिं, विमुक्को अलुन्हीए । ता किं बहुणा जंपिण्णं । अयस्समहं अज्जप्पभावेणैव अज्जस्स उवएमपरिस्समं मफलं करेऊण अज्जं पेक्खामि त्ति मणिऊण निग्गओ गेहाओ नयरीओ य । तओ य 'किं करोमि, किं लहेमि दविणजायनिमित्तं भगवन्तं जलनिहिं । अन्यरहिओ तु पुरिमो अपुरिसो चैव । दरिदस्स हि न वित्थिरह जसो, न वियम्भए कित्ती, न सज्जणेण संगमो न यरोवयारसंपायणं ति । अहवा अयण्डमणोग्गभजुरेसु विजियसुरासुरेसु य सहरसुदामभमिरेसु कालदण्डेसु किमणेणालोइएणं । दुल्लहं माणुसजम्मणं, ता अङ्गी-करोमि भयवन्तं उभयलोयसुहावहं धम्मं । एवं च कए समाणेइमस्स वि सत्थवाहपुत्तस्स परमत्थओ उवगयं चैव हवइ' त्ति चिन्तित्तण पणन्तो पित्तवयंसयस्स जोगीसराभिहाणस्स कावालियस्स समीये पव्वज्जं ति ॥

इओ य निवेइओ निययाहिप्पाओ धणेणं नन्दयधणमिरीणं । भणिओ य तेहिं-के अम्हे भवओ समीहियन्तरायकरणस्स ? । जं यस्य मे त्वया सह दर्शनं नमुत्तमम्, अतः परित्यक्तमेव मया साम्प्रतं बुधजनानभिमतं चेष्टितम्, प्रतिपत्तोऽहं पुरुषगुणैः, विमु-पत्तोऽलक्ष्म्या । ततः किं बहुना जरिपत्तेन ? अथदयमहमार्थप्रभावेणैव आर्यस्य उपदेशपरिश्रमं सफलं कृत्वा आर्यं प्रेक्ष (प्रक्षिप्ये) इति मणित्या निर्गतो गेहाद् नगरीतथ । ततश्च किं करोमि ? 'किं लहे द्रव्यजातनिमित्तं भगवन्तं जलनिधिम्, अर्थरहितः खलु पुरुषोऽपुरुष-पय, दरिद्रस्य हि न विस्तीर्यते यशः, न दिजृम्भते कीर्तिः, न सज्जनेन संगमो न परोपकारसंपादनमिति । अथवा अक्काण्डमनोरथ-भङ्गरेषु विजितसुरासुरेषु च सहर्गमुद्दामभ्रमितेषु कालदण्डेषु किमनेनालोचितेन ? दुर्लभं मानुषजन्म, ततः अङ्गीकरोमि भगवन्तमुभय-लोम्सुगयहं धम्मम् । एवं च श्रुते सति अस्यापि सार्थचाहपुत्रस्य परमार्थत उपकृतमेव भवति' इति चिन्तयित्वा प्रपन्नः पितृवयस्यस्य योगीश्वरभिधानस्य कापालिकस्य समीपे प्रव्रज्यामिति

वो रोपद्, तमेव अणुचिह्न उज्जो चि । तओ गहियं धणेण परतीरगामियं भण्डं, गवेसावियं पवहणं ॥
 एत्थन्तरंभि भणिओ धणसिरीए नन्दओ । जहा-वावाएसो एयं, गच्छामो अन्नत्थ, किं णे समुदतरणेणं । नन्दएण भणियं-
 हा न जुत्तमेयं, सामी खु एसो सञ्जामिओ य । ता न तुमए एयं सुविणे वि चिन्तियव्वं ति । तओ चिन्तियं धणसिरीए । न एस
 एयं ववसइ; ता अहं चेव केणइ उवाएण एयं करिस्सामि ति । कओ तीए नागदत्तापरिव्वाइयाओ निमामिऊण आयङ्ककारओ
 कालन्तरनिगई कम्मणजोगो ति ॥

एत्थन्तरंमि संजतियं पवहणं, निमियं गरुभण्डं । तओ पसत्थदियहंमि निगओ धणो, गओ वेलाउलं । दिन्नं दीणाणाहाण
 दधिणजायं । संपूइओ जलनिही । अग्घियं जाणवत्तं । आरूढो खु एसो सह परियणेण । उक्खिता नङ्गरा, आऊरिओ सहकुन्द-

इत्थ निवेदितो निजामिप्रायो धनेन नन्दकधनशीभ्याम् । भणितश्च ताभ्याम्-के दयं भयतः समीहितान्तरायकरणस्य ? यत्तुभ्यं
 रोचते तदेव अनुत्तिष्ठतु आर्य इति । ततो गृहीतं धनेन परतीरगामिकं भाण्डम्, गवेपितं प्रवहणमिति ।

अत्रान्तरे भणितो धनधिया नन्दकः, यथा व्यापादयाव एतम्, गच्छावोऽन्यत्र, क्रिमावयोः समुदतरणेन ? । नन्दकेन भणितम्-
 हा ! न युक्तमेतद्, स्वामी स्वल्पेयः सद्भावितश्च, ततो न त्वया एतत्स्वप्नेऽपि चिन्तयितव्यमिति । ततश्चिन्तितं धनधिया-न एव एतद्
 व्ययस्यति, ततोऽहमेव केनचित्तुपायेन एतत्करिष्यामीति । कृतस्तया नागदत्तापरिव्राजिकातो निशम्य आतङ्ककारकः कालान्तरनिपातो
 कामणयोग इति ।

अत्रान्तरे संयात्रिनं प्रवहणम्, स्थापितं गुरुभण्डम् । ततः प्रशस्ते दिने निर्गतो धनः, गतो वेलाकुलम् । दत्तं दीनानाथेभ्यो
 दधिणजातम् । संपूजितो जलनिधिः, अर्घितं यानपात्रम् । आरुढः खल्पेयः सह परिजनेन । उरिक्षिता नाङ्गरा, आपूरितः शङ्खकुन्दधवलः

घरलो सियगडो ॥

तो लड्डिउं पवतं कच्छकरिमयरनियरतिमिकालियं । सहउलाउलदेसं पायालतलं च गम्भीरं ॥
जलगपजलहरपडिमापडिवारणदंमणेण अचरथं । दणुद्धुरकरिमयररुच्छलन्तसंखीदियतरङ्गं ॥
वेलाउललयलीहरनिसण्णगन्धच्चमिहुणरमण्डजं । हीरिन्दनीलमररयमउहपरिराञ्जियजलोहं ॥
मलयाचलदरिमन्दिरनिसण्णसिद्धवहुपुलइयसुवेलं । कपूरसण्डमण्डियमहिन्दकरिदलियवियडतडं ॥
पणधुयजललवाहयसइसरसरसन्ततीरतालवणं । विद्धुमलयाहिरामं सिन्धुयइं पवणवेणेण ॥

एवं च जाव कइवयदियहे(हा) गच्छन्ति, ताव दिन्नो धणसिरीए जोओ पुब्बवणिओ धगमस । गहिओ य एमो थेवदियहेहिं चेव
अक्यपडियारो महागहिणा । जायं से महोयरं, परिसुक्काओ भूयाओ, उस्सणं वयणं, गण्डियाओ जह्वाओ, कुडिया करवणा, न

वितपटः ।

ततो (यानपात्रं) लड्डितुं मच्चतं कच्छपररिमकरनिकरतिमिकलितम् । शङ्खकुट्टाकुलदेसं पायालतलमिव गम्भीरम् ॥
जलगपजलधरप्रतिपप्रतिघारणदर्शनेन अत्यर्थम् । दणुद्धुरकरिमकरेच्छलत्संक्षोभिततरङ्गम् ॥
वेलाकुललयलीगदनिपण्णगन्धर्वमिधुनरमणीयम् । हीरेन्द्रनीलमररुनमयूपप्रतिरशित जलोघम् ॥
मलयाचलदरीमन्दिरनिपण्णसिद्धवधुप्रलोकितासुवेलम् । कपूरपण्डमण्डित-महेन्द्रकरिद्वलितविकटतटम् ॥
पवनधुत-जललवाहृत-सदासरसरसत्तीस्तालवणम् । विद्धुमलताभिरामं सिन्धुपति पवनवेणेन ॥
एवं यावत् कतिपयद्विस्रा गच्छन्ति तावद् दक्षो धनश्रिया योगः पूर्ववर्णिनो धनस्य । गुरोतश्च एव स्तोत्रदिवसैरेव अकृतप्रतिकारो

रोयइ से भोयणं, वाहिज्जइ तिस्राए, न चिइइ पीयसुदपमुदरंमि । तओ विसण्णो घणो । चिन्तियं च तेण । किमेवमण्डे चेव पात्रविलमियं । अहत्रा नरिथ अयालो पावविलसियस्स । ता कि करेमि? । उत्तम्मइ मे परियणो, विसण्णा घणसिरी, पव्वाययणो य नन्दओ । तां कि इमम्मि चेव रयणापरे वात्राएमि अप्पाणयं ति । अहत्रा न एवमेएसिं सुहं होइ, अत्रि य अहियरं दुहं ति । न य अकयपडियारस्स इमं कापुस्सिचेद्वियं जुज्जइ । भणियं च अन्वाए 'अविसाइणा होयब्बं' ति । पच्चासन्नं च जहासमीहियं अवरकूलं । ता इमं ताव एत्थ पत्तकालं, नन्दयं चेव भण्डसामित्तेणो निउज्जामि । विचित्ताणि सु चिहियो विलसियाणि । को जणइ, कि भविस्सइ ति? । एसो य ताव तायसुकयं मम य भाइणेहं बहु मन्नमाणो एयं घणसिरि बन्धवहत्थगयं करिस्सइ ति । चिन्तिज्जण भणियो य तेणं नन्दओ घणमिरी य । तयंस नन्दय, कम्मपरिणइवसेण एसो मे अत्रथा, पच्चासन्नं च जहिच्चिण्यं अवरकूलं, अणेगावायपीडियं च

महाव्याधिना । ज्ञाते तस्य महोदरम्, परिशुक्रो भुजो, उच्छृणुं धदनम्, गण्डिके (गलिते?) जहे, स्फुटितौ करचरणौ, न रोचते तस्य भोजनम्, शय्यते तृषा, न तिष्ठति पीनमुदकमुदरे । ततो विपणो घनः । चिन्तितं च तेन-किमेवमकाण्डे एव पापचिलसितम् । अथवा नास्ति अकालो पापचिलसितस्य । ततः कि करोमि? उत्सार्थति मे परिजनः, विपण्णा घनार्थः, म्लानवदनश्च नन्दकः । ततः किमस्मिन्नेव रत्नाकरे ध्यगदयाम्यात्मानमिति । अथवा न एवमेतेषां सुखं भवति, अपि च अधिकतरं दुःखमिति । न चाष्टतमतिकारस्येदं कापुलर-क्षेपितं युज्यते । भणितं चाम्मया 'अधियादिना भवित्तज्जम्' इति । प्रत्यासन्नं च यथासमीहितमपरकुलम् । तत इदं तावदन प्राप्तकालम्, नन्दकमेव भाण्डरयामित्थे नियुनज्जि । विचित्ताणि यल्लु विधेविलसितानि । को ज्ञानति कि भविष्यतीति? । एष च तावत् तातसुकृतं मम च आयस्नेहं बहु मग्यमान पतां घनार्थयं धान्धवहस्तगतां करिष्यतीति । चिन्तयित्वा भणितश्च तेन नन्दको घनार्थीश्च । एयस्य नन्दक ! कर्मपरिणतिवशेन एया मेऽवस्था, पत्यासन्नं च यथेष्टमपरकुलम्, अनेकापायपीडितं च जीवितं सर्वसत्त्वानामेव, विशे-

जीवियं सब्वसत्ताणं चैव विसेसओ वाहिपीडियसरीराणं अम्हारिसाणं ति । अहिद्वेहि इमं रिथ्थं, तुमं चैव एत्थ नायगो, समुत्तिण्णस्स य मे भयवन्तं जलनिहिं पच्छन्नस्सेय जहोचियं उवक्कमं करेज्जासि । तओ जइ मे रोगावगमो भविस्सइ, तओ सुन्दरं चैव; अन्नहा उ तायसुक्यं बहुमन्नमाणेण ममं च भाउयसिणेहं पावियव्वा तए वन्यवाणं एमा भत्तारवच्छला धणसिरी । सुन्दरि, तए वि य इमो मोत्तूण पावं अहं विय दट्ठवो, न खण्डियव्वं इमस्स वयणं ॥ एत्थन्तरम्मि सदुक्खं चैव परुओ नन्दओ धणसिरी य कइयवेणं । धणेण मणियं-वयंस नन्दय, न एस कालो विसायस्स; ता अवलम्बेहि पोरुसं, उज्जेहि काउरिसवहुमयं किलीवत्तणं, नियमेहि निययहिययंमि कालोचियं कज्जं । सुन्दरि, तुमं पि परिच्चय इत्थीयणहिययरायहाणिसोयं, विसुमरेहि चिन्तायासकारिणं सिणेहं, अवलम्बेहि कज्जं । एत्थ खलु सो पुरिसो इत्थिया वा पसंसिज्जइ, जो कालन्नू । कालन्नू य सन्तो उच्छाहवन्तो अवस्समावयं लद्धेइ चि । तओ पडिवन्नमणेहि धनसासणं ॥ पत्ताणि महाकडाहं नाम दीवं । गओ नन्दओ वेत्तूण पाहुडं नरवइमवलोइउं । बहुमन्निओ राणा । दिन्नमावासत्थामं । ओयारियं

पतो व्याधिपीडितशरीराणामस्साहशामिति । ततोऽधितिष्ठ इदं रिक्थम्, त्वमेवात्र नायकः, समुत्तीर्णस्य च मे भगवन्तं जलनिधिं प्रच्छन्नस्यैव यथोचितमुपक्रमं कुर्याः । ततो यदि मे रोगापगमो भविष्यति ततः सुन्दरमेव, अन्यथा तु तातसुकृतं यद्दु मन्यमानेन मम च भ्रातृस्नेहं प्रापयितव्या त्वया बान्धवानामेवा भर्तृवत्सला धनश्रीः । सुन्दरि ! त्वयाऽपि चायं मुषवा पापं अहमिव द्रष्टव्यः, न खण्डितव्यमस्य वचनम् । अत्रान्तरे सदुःखमेव प्ररुदितो नन्दकः, धनश्रीश्च कैतवेन । धनेन भणितम्-यस्य नन्दक ! न एव कालो विपादस्य, ततोऽवलम्बस्व पौरुषम्, उज्ज कापुरुषयद्भुमतं क्लीवत्वम्, नियमय निजहृदये कालोचितं कार्यम् । सुन्दरि ! त्वमपि परित्यज स्त्रीजनहृदयरजधानीशो-कम्, चित्सार चिन्ताऽऽयासकारिणं स्नेहम्, अवलम्बस्व कार्यम् । अत्र खलु स पुरुषः स्त्री वा प्रशस्यते यः कालद्वः । कालद्वश्च सन् उत्साहवान् अवश्यमापदं लङ्घयतीति । ततः प्रतिपन्नमाभ्यां धनशासनम् । प्राप्ता महाकडाहं नाम द्वीपम् । गतो नन्दको गृहीत्वा प्राभृतं

मण्डं । उग्रणीया धणस्म वेडा । पारद्वो उवकमो । तज्जोगदानओ न य से वाही अवेइ । तओ चिन्तियं नन्दएणं । न नियदेसमप-
 चस्म इमस्म एन वाही अवेइ ति, तओ न जुत्तमिह कालमखिलविउं । तओ निओइयं भण्डं, गहियं च पडिमण्डं, सञ्जियं जाणवत्तं ।
 दिट्ठो नराइं, संपूइओ तेण । पयट्ठो नियदेसमागन्तुं ॥

अइवरुन्तेसु कदवयपर्याणएसु चिन्तियं घणसिरीए । कहं न विवओ एमो । सदेसमुवगयाए य दुल्लहो एयस्स चायाणोवाओ,
 जीरमाणो य एमो निबं मे हिययसल्लभूओ ति । ता इमं एत्थ पैत्तकालं । ठाइ चेव एमो पौदकखालयंमि रयणीए, तओ इमंमि चेव
 जलयरसत्तमासुरे मायरे पखिलयामि ति । पखिलत्तो य एसो चत्तलभावओ जाणवत्तस्स अन्ययारयाए रयणीए तहब्भट्ठो चेव निस्संसयं
 न भत्रिस्सइ । एवं च कए समाणे एसो नि नन्दओ मे मासओ भविस्सइ ति चिन्तिऊग संपाइयं घणसिरीए जहासमीहियं । पखिलत्तो

नरपत्तिमपलोकित्तुम् । दधु मतो राणा । दत्तमायासस्थानम् । अयतारितं भाण्डम् । उपनीत्रा घनस्य चैराः । प्रारब्ध उपक्रमः । तद्योगदा-
 नतो न च तस्य व्याधिरपैति । ततच्चिन्तितं नन्दकेन । न निजदेशमप्राप्तस्यास्य एष व्याधिरपैतीति, ततो न युक्तमिह कालमाक्षेप्तुम् ।
 ततो नियोजितं (चिञ्चितं) भाण्डम्, गृहीतं च प्रतिभाण्डं, सज्जितं यानपात्रम्, दृष्टो नरगतः, संपूजितस्तेन, प्रवृत्तो निजदेशमागन्तुम् ।

अतिक्रान्तेषु कतिपयप्रयाणकेषु चिन्तितं घनधिया । कथं न विपन्न एषः । स्वदेशमुपगतया च दुर्लभ एतस्य व्यापादनोपायः ।
 जीर्णेषु एव नित्यं मे हृदयशाल्यभूत इति । तत इदमत्र प्राप्तकालम् । त्रिष्टुत्येव एव पादशालने रजन्याम्, ततोऽस्मिन्नेव जलचरसत्त्वभा-
 सुरे सागरे प्रक्षिपामीति । प्रक्षिप्तश्च एष चपलभावतो यानपात्रस्य अन्धकारतया रजन्यां तथाश्च एव निःसंशयं न भविष्यति । 'पवं
 च कृते सति पणोऽपि नन्दको मे शाश्वतो भविष्यति' इति चिन्तयित्वा संग्रहितं घनधिया यथासमीहितम् । प्रक्षिप्तो यामावशेषपायां

जामात्रसेसाए रयणीए पौदक्खालयनिमित्तमुट्टिओ पापालगम्भीरे समुद्धम्मि मत्थगहपुत्तो । ठिया कंचि कालं । कओ तीए हाहारयो । उट्टिओ नन्दओ । पुच्छिया एसा 'सामिणि ! किमेयं किमेयं' ति । तओ सा अचाणमणुताडयन्ती मदुक्खमिअ अहियरं रोचिउं पवृत्ता । 'हा अजउत्त हा अजउत्त' ति भणन्ती निअडिया धरणिवेट्टे । तओ नन्दएण संजायासङ्केण सत्थगहपुत्तसेज्जं निरुविय तमपेक्खमाणेण सगगयक्खरं पुणो वि वाहिता 'सामिणि, किमेयं किमेयं' ति । धणसिरीए भणियं-एसो खु अजउत्तो आयमणनिमित्तमुट्टिओ पमा-यओ समुद्धे निअडिओ ति । तओ एयमायणिऊण बाहजलभरियल्लोयणो तन्नेहमोहियमई तम्मि चैव अचाणयं पक्खिविउमाहत्तो नन्दओ, धरिओ परियणेण । तओ अचन्तसोयाणलजलियमाणसो 'न एत्थ उवायन्तरं कमइ' ति विमण्णो । धराविओ तेण बोहित्थो । अन्नेमिऊण गोसे उचाइया नङ्गरा, पयट्टो सदुक्खं अहिप्पेयदेसाभिमुहो ॥

रजन्यां पादक्षालननिमित्तमुत्थित. पातालगम्भीरे समुद्धे सार्थवाहपुत्रः । स्थिता कंचित्कालम् । वृत्तस्तथा द्वादारयः । उत्थितो नन्दकः । पृष्ट्या-स्वामिनि ! किमेतद् किमेतद्' इति । तत. साऽऽत्मानमनुताडयन्ती सदुक्खमिव अधिकतरं रोदितुं प्रवृत्ता । 'हा आर्यपुत्र ! हा आर्यपुत्र !' इति भणन्ती निपतिता धरणीपृष्टे । ततो नन्दकेन संजाताशङ्केन सार्थवाहपुत्रशय्यां निरूप्य तमप्रेक्षमाणेन सगद्गदाक्षरं पुनरपि व्याहृता 'स्वामिनि ! किमेतद् किमेतद्' इति । धनश्चिया भणितम्-पप खलु आर्यपुत्र आचमननिमित्तमुत्थितः प्रमादतः समुद्धे निपतित इति । तत पथमाकर्ण्य वाष्पजलभृतलोचनस्तस्नेहमोहितमतिस्तस्मिन्नेवात्मानं प्रशिक्षन्तुमारब्धो नन्दकः । धृतः परिजनेन । ततोऽत्यन्तशोभातलज्वलितमानसः 'नात्रोपायान्तरं क्रमते' इति विपण्णः । धारितस्तेन बोहित्थ । अन्येभ्य प्रातरुस्याजिता नाङ्गरा, प्रवृत्तः सदु एमभिप्रेतदेशाभिमुखः ।

इओ य नो स्रथदाहपुतो षडणसमणन्तरमेव समासाइयुव्वभिन्नबोधित्यफलगो सत्तरत्तेण ममुत्तरिज्जण सायरं लवणजलासेवण-
विगयवाही संशयो वीरभायं । उच्चिणो सायराओ पुणो जायमिव अत्ताणयं मन्नमाणो उवविट्ठो तिमिरपाययसमीवे । चिन्तियं च तेणं-
अहो मायाबहुलया इत्थियावगसस्स, अहो निसंसया धणसिरीए, अहो असरिसो ममोवरि वेराणुवन्धो, अहो लहुइयं उभयकुलमिमीए ।
ता किं पुण से इमस्स ववसायरम कारणं ? । अहवा अवियेवबहुले इत्थियायणे को कारणं पुच्छइ ति ? । इत्थिया हि नाम निरासो
दोमाणं, निमित्तं साहसाणं, उप्पन्ती क्वडाणं, ऐत्तं मुसावायस्स, दुवारं असेयसग्गस्स, आययणमाययाणं, सोवाणं नरयाणं, अग्गला
कुमलपुरपवेगस्स । ता ति इमिणा चिन्तिएणं, वञ्जं चिन्तेमि । न एम कालो एयस्स अलोचियव्वस्स, अवि य उच्छाहस्स ।
'उच्छाहममुञ्चमाणो पुरिमो अवसं चैव ववसायाणुरूयं फलं पावेइ, न य त्तीयवत्थुचिन्ता दढं कायव' ति बुट्टयाओ । धेवं चिमं
पत्रोयणं पुरिमस्स, गरुयं च जणणिज्जणया; ते य मे सुन्दरा चैव ति चिन्तिज्जण उट्ठिओ पायवममीवाओ । गओ धेवं भूमिभागं ।

इत्थं न सार्थवाहपुत्रः पतन्तमन्तरमेव सामानादितपूर्वमिन्नबोधित्यफलकः सत्तगत्रेण ममुत्तीयं सागरं लवणजलासेनविगतव्याधिः
संप्राप्तस्त्रीभागम् । उत्तोर्यः सागरात् पुनर्जातमित्यत्मानं मन्यमान उपविष्टः तिमिरपादगन्मपीपे । चिन्तितं च तेन-'अहो मायाबहुलता
स्त्रीपर्वस्य, अहो ! नृशंढता धनश्रियः, अहो ! अतददो ममोपनि वेरानुबन्धः, अहो ! लघु व्रतमुभयकुलमनया । ततः किं पुनस्तस्या अस्य
व्ययसायस्य कारणम् ? अथवा अवियेक्यबहुले स्त्रीजने कः कारणं पुच्छति इति ? । त्वी हि नाम निचामो दोगणाम्, निमित्तं साहसानाम्,
उपपत्तिः कपटानाम्, शंभ्रं मृगायादस्य, टारमधेयोमार्गस्य, आयतनमापदानम्, सांगानं नरकानाम्, अग्गला कुशलपुरपवेगस्य । ततः किमेतन्न
चिन्तितं ? कापे चिन्तयामि, न एव काल पतस्थालोचितस्य, अपि चोत्साहस्य । 'उत्साहममुञ्चन् पुरगोऽथदयमेव ध्यवसायाणुरूपं
फलं प्राप्नोति, न चानीतयन्तुचिन्ता दढं कर्तव्या' इति वृत्तयादः । स्तोत्रं चेदे प्रयोजनं पुण्यस्य, शुरुकं जननीजनको, ती च मे सुन्दरते

दिद्धा य तेणं वहणभङ्गविचन्नाए सावत्थीनरवइस्स सीहलदीवगामिणीए धूयाचेडियाए ['तीसे चेव पिउसन्तिगा चेडिया तीसे समप्पिया भण्डारिणीए, विवन्नम्मि य तंमि वहणए समुद्वीईहिं घत्तिया कूले पञ्चत्तमुवगया सा चेडी तमुद्वेसागएण दिद्धा य तेणं तीसे] उच्चरी-यदेसंमि तमुद्वेसमुओवयन्ती तेछोक्कसारा नाम रयणावलि ति । अबुज्झमाणेण य इमं बुत्तन्तं 'परकेरिगाए वि इमीए ववहरिऊण पुणो पुणो इणमेव उद्विसिय कुसलपवलं करेस्सामि' ति चिन्तिऊण गहिया य तेणं । पयट्ठो विसयसंमुहं । दिट्ठो य तेणं जूययवइयरवि मोइओ पवन्नकावालियवओ सुसिद्धगारुडमन्तो मन्तसाहणत्थं चेव समुद्वतडमहिवसन्तो महेसरदत्तो । तेण वि एसो ति पच्चभिन्नाओ । तेणं भणिओ य-सरथन्नाहपुत्त, कुओ तुमं, कहं वा ते ईइसी अवत्था ? । तओ 'न गेहदुच्चरियमन्नस्स पयासिउं जुज्झइ' ति चिन्तिऊण भणियं घणेणं । जलनिहीओ अहं, वहणविओगओ ममेयं ईदिसी अवत्थ ति । महेसरदत्तेण भणियं । अवहिओ विही उन्नयाणं

पय-इति चिन्तयिया उद्विधतः पादपत्समीपात् । गतः स्तोत्रं भूमिभागम् । दृष्टा च तेन वहनभङ्गविपन्नायाः श्रावस्तीनरपतेः सिंहलद्वीप-गामिन्या द्रुहितचेटिकायाः [तस्या पय पितृसत्का चेटिका तस्याः समर्पिता भण्डागारिण्याः, विपन्ने च तस्मिन् वहनके समुद्रवोचिभिः शिखा कूले पञ्चत्वमुपगता सा चेटी, तमुद्वेसमागतेन दृष्टा च तेन तस्याः] उत्तरीयदेशे तमुद्वेसमुद्व्योतयमाना त्रैलोक्यसारा नाम रत्नावली इति । अबुध्यमानेन चेमं दृत्तान्तं परकीययाऽप्यनया व्यवहार्यं पुनः पुनरिदमेयोदीश्य कुशलपक्षं करिव्यामि' इति चिन्तयित्वा गृहीता तेन । प्रवृत्तो विषयसंमुगम् । दृष्टश्च तेन दृत्तकारव्यतिकरविमोचितः प्रपन्नकापालिक्रमन्त्रो मन्त्रसाधनार्थमेव समुद्र-तटमधिगमन् महेश्वरवृत्तः । तेनापि पय इति प्रत्यभिज्ञातः । तेन भणितश्च-सार्थवाहपुत्र ! कुतस्त्वम्, कथं वा ते ईदृशी अवत्था ? ततो 'न गेहदुद्यरितमन्यस्य प्रकाशितुं युज्यते' इति चिन्तयित्वा भणितं धनेन-जलनिधितोऽहम्, वहनचियोगतो ममेयमीदृशी अवत्था

मद्देशु, सुचञ्चला मिरि' ति सचो लोयवाओ । किलेमायासचहुलो गिहचासो, जेण भवओ ति कप्पपायवस्म विय परहियसंपायणामे-
चकलजम्मस्स ईद्विमी अवत्थ म्पि । अहवा थेवमेयं । पणट्ठो वि ससी कालजोगओ अचिरेणं चेव संपुण्ययं पावइ, विसमदसाविभाए
य वट्टमाणा देवा वि परिकिलेसभाहणो हवन्ति, किमङ्ग पुण मच्चलोयवासी जणो । ता'न तए संतट्ठियवब्बं । आवयाए वज्जकूटिग-
दियया चेव महापूरिमा हवन्ति । उवयारिणी य आवया; जओ नसइ इमीए सज्जणासज्जणविसेसो, लभिसवज्जए अणुरत्तेयरपरियणो,
गम्मन्ति अत्तणो मागधेयाणि, निब्बडइ निचपच्छन्नो पुरिसयारो । नाऽणलमसंपत्तस्म कालागरुस्म सच्चहा गन्धोवलद्धी हवइ । 'न
चिरकालाहाणी य एसा आवय' ति लवलणाओ अत्रगच्छामि म्पि । अन्नं च-भवओ विहवो व्व माहारणो चेव मे एम खणमेत्त-
पीडागरो परिकिलेसो । परिचत्तसञ्जमङ्गो य तंपयमहं । ता किं ते उवगरेमि ? । तदा वि गेण्हादि एयं पट्ठियमेत्तमिदं तवलयाहिदट्टस्स
वि पाणधारयं भयत्रया पिणयाणन्दपेण पणीयं गारुडमन्तं ति । भविस्सइ य इमिणा वि भवओ सविहवेण विय परमत्थसंपायणं ति ।

इति । मद्देश्यरत्नेन मणितम्- 'भवद्विस्तो विधिगत्तत्तानां भङ्गेषु, सुचञ्चला थो'-इति सत्यो लोकात्तादः । फलेश्यायासचहुलो नेत्रवास्तः
येन भयतोऽपि वन्यपादपद्भ्येव परद्वितसंपादनमात्रफलजन्यत ईद्वशी अरथ्येति । अथवा स्तोत्रमिदम् । मनस्योऽपि दृष्टी फालयोगतोऽ
चिरेणैव संपूर्णतां प्राप्नोति । वियमदगाविभागे च यन्माना देया धपि परिकिलेशमाजो मचन्ति, क्रिमङ्ग पुनर्मर्थलोकनासी जतः । ततो
न मया संतपितायम् । धपदि पत्तकट्टिनहृदया एव पुरुग भवन्ति । उपकारिणो व्यापद्, यतो शयतेऽनया सज्जनासज्जनिशेषः, लक्ष्यते
अनुरपतीतरपरिजनः, गम्यन्ते आत्मनो भागधेयानि, निर्ययते नित्यप्रसन्नः पुरुगभरः । भातकमसंप्राप्तस्य कालागुरोर्गन्धोयल्लिधिर्भवति ।
'न चिरकालस्यार्थाक्यो चंगाऽऽपद्' इति लक्षणातोऽयगच्छामीति । अन्यच्च-यवतो विभव इव साधारण पत्र मे पर क्षणमावपीडाकः
पत्पिलेशः । परित्यक्तस्यसंप्रसन्न माग्गममदम् । ततः किं तत्रोपकरोमि ? तथापि गृहार्थेनं पठितमात्रसिद्धं नशकादिवृष्टस्यापि प्राणधारकं

ध्वज्य चिन्तयं-अहो से अकारणवच्छलत्तणं । अहवा दुहियसत्तवच्छलो चैव सुणिजणो होइ । उं(अ)विपाकओवयारो य कहमहमिमस्स
 मन्तियं गेष्दामि ति चिन्तिऊण मणियं च तेणं-भयं, अणुगिगीओ म्भि; मम कुशलचिन्तणं चैव भयवओ उवयारो । न
 तत्रसिजणाणुगिगीओ अकल्लाणं पावइ । पमाइणो य गिहत्था हवन्ति, उग्गाओ य मन्तदेवयाओ । ता अलं मे मन्तेण ।
 महेत्तदेणेण भणियं-सोमदेवओ निप्पचयाओ परु एसो । धणेण भणियं-तहा वि अलमिमेणं ति । महेत्तदेत्तेण चिन्तियं-
 अहो महाणुभावया मत्थयाइयुत्तस्स । नूणमहमणेण न पच्चभिन्नाओ, तओ अकओवयारित्तेणेण उवरोहसीलयाए न एयं गेण्हइ । ता
 पयानेमि से अप्पाणयं । चिन्तिऊणं भणियं च तेण-सत्थवाहपुत्त, सुमरेहि मं तामलिचीए जूययवइयरविमोइयं महेत्तदेत्तं । ता
 अलमत्तहा वियत्थिएणं । गेण्हहि एयं, अत्तहा महइं मे पीडा समुप्पजइ ति । तओ सुमरिऊण युत्तन्तं से 'कयत्थो एसो' ति चिन्ति-

भगवता विमतानन्देन प्रणीतं गारुडमन्त्रमिति । भविष्यति चानेनापि भवतः स्वयिभवेनेव परार्थसंपादनमिति । धनेन चिन्तितम्-
 महो ! अस्याकारणवच्छलत्तम्, अथवा दुःखितसस्यत्सल एव सुनिजणो भवति । अपि च-अकृतोपकारश्च कथमहमस्य सत्कं शुद्धामि
 इति चिन्तयित्वा भणितं च तेन-भगवन् । अनुष्टुहीतोऽस्मि, मम कुशलचिन्तनेमेव भगवत उपकारः । न तपस्विजनानुष्टुहीतोऽकल्याणं
 प्राप्नोति । प्रमादितश्च गृहस्था भवन्ति, उप्राश्च मन्त्रदेवताः, ततोऽलं मे मन्त्रेण ? । महेत्तदेत्तेन भणितम्-स्वीप्यदेवतो निष्प्रत्यवायः
 कल्पेयः । धनेन भणितम्-तथापि अलमनेनेति । महेत्तदेत्तेन चिन्तितम्-अहो ! महाणुभावता सार्थवाहपुत्रस्य, नूनमहमनेन न प्रत्य-
 भिमतः, ततोऽष्टुतोपकारित्वेनोपरोधशीलतया नेतं गृह्णाति । ततः प्रकाशयामि अस्यात्मानम्-इति चिन्तयित्वा भणितं च तेन-
 सार्थयाहपुत्र ! स्मर मां तामलिप्यां एतकारण्यतिकरविमोचितं महेत्तदेत्तम्, ततोऽलममन्यथा विकल्पितेन । गृह्णैतम्, अन्यथा

ऊण 'द्वयद् महद्द्वै एयस्स पीड' ति अचचच्छिय तदुबरोहभीरुणा भणियं धणेणं-भयवं, जं तुब्भे आणवेह । तओ दिन्नो महेसरदत्तेण मन्तो, गहिओ धणेणं । गया तवोवणं । फणसादीएहिं कया पाणवित्ती । ठिओ एगदिवसें । अहिवन्दिऊण महेसरदत्तं पेसिओ य तेणं पयडो विसयसंमुहं । नारङ्गाइसंपाहयाहारो य पयत्तगोवियरयणावली कालक्कमेण पत्तो सावत्थिं ति ॥

तीए य नयरीए तीए चेव रयणीए राहणो वियारधवलस्स तकरेहिं मुहं मण्डायारं । तन्निमित्तं वेप्पन्ति भुयङ्गप्पाया नयखासिणो अन्ने य कप्पडियादओ चि । निज्जन्ति मन्तिपुरओ सुच्चन्ति य परिक्खिउं । तओ सो धणो एयमायणिऊण दुवारओ चेव अन्नओ गच्छमाणो गहिओ निउत्तपुरिसेहिं, भणिओ य 'भद्द, कओ तुमं' ति ? । तेण भणियं-'सुसम्मनयराओ' । तेहिं भणियं-कहिं वच्चिहिसि ? तेण भणियं-अगओ गओ आसि, संपयं तं चेव वच्चिहामि चि । तेहिं भणियं-भद्द, न तए कुप्पियवंं ति; अज्ज सु

महती मे पीडा समुत्पद्यते-इति । ततः स्मृत्या वृत्तान्तं तस्य 'कृतार्थं पयः' इति चिन्तयित्वा 'भवति महती पतस्य पीडा' इत्यवगत्य तदुपरोधभिदणा भणितं घनेन-भगवन्तः । यद् यूयमाशापयत । ततो वृत्तो महेश्वरदेत्तेन मन्त्रः, गृहीतो घनेन । गतो नयोवनम् । पनसादिभिः कृता प्राणवृत्तिः । स्थित पक्कदियलम् । अभियन्ध महेश्वरदत्तं प्रेषितश्च तेन प्रवृत्तो विपयसंमुल्लभम् । नारङ्गादिसंपादिताहारद्वच प्रयत्नगोपितरत्नायलिः कालक्रमेण प्राप्तः श्रावस्तीमिति ।

तस्यां च नगर्यां तस्यामेव राज्यां राज्ञो विचारधवलस्य तस्करसुन्दं भाण्डागारम् । तन्निमित्तं गृह्यन्ते भुजङ्गप्राया नगरव्यासिनोऽन्ये च कार्पाटिकादय इति । नीयन्ते च मन्त्रिपुरतो मुच्यन्ते च परीक्षितुम् । ततः स धन पवमाकर्ण्य द्वारत पवान्यतो गच्छन् गृहीतो नियुक्तयुगैः, भणितश्च मद्र । कुतश्चमिति । तेन भणितम्-'सुशमंनगरात्' । तैर्भणितम्-ध्व व्रजिप्यसि ? तेन भणितम्-अद्रतो गत आसम्, साम्प्रतं तदेव व्रजिप्यामीति । तैर्भणितम्-न त्वया कुपितव्यमिति, अद्य यल्लु राज्ञो विचारधवलस्य केनचिद् मुष्टं भाण्डा-

राइणो विचारघटलस्स केहिं चि सुट्टं भण्डायारं । तन्निमित्तं च कप्पडिया तुम्हेहिं आपणयन्त्र' ति निउत्ता अग्हे । ता एहि, वच्चासो मन्तिगेहं ति । धणेण भणियं-भद, अहमियाणि चेवेहागओ, नाहं एयकम्मयारी । ता किं तहिं गएणं । तेहिं भणियं-निद्धेसगारिणो अग्हे, ता अवसं गन्तव्यं ति । अणिच्छमाणो वि हियएण नीओ मन्तिगेहं, दंसिओ मन्तिस्स, भणिओ य तेणं- 'भइ कओ तुमं' ? तेणं तं चैव सिट्ठं ति । मन्तिणा भणियं-किं ते पाहेयमन्नं वा ? तओ तेण लोहअन्नाणसोहियसणेणं अवियारिऊणं आयइं भणियं निव्वियप्पेणं 'न किंचि संसणिज्जं ति । मन्तिणा भणियं 'फुडं मन्तेज्जासि' । तेण भणियं-किं भवओ वि अन्नहा निवेइयइ चि । मन्तिणा भणियं-जइ एवं, ता गच्छ । तओ गच्छमाणो तत्थेव भवणङ्गणे कहिंचि पमायच्छुडिएण गहिओ वेन्दुरापवङ्गमेण । फालियं से निवसणं । एत्थन्तरंमि तमुद्देसमुज्जोयन्ती सत्तरिसिमाला विय निवडिया उट्टिगाओ तेलोवकसारं रयणावलि चि । दिट्ठा मन्तिणा, सोयावियो पवङ्गमाओ, गहिया रयणावली पच्चभिन्नाया य । भिन्नं मन्तिहियं । नूणं अकुसलं रायधूयाए, अन्नहा कुओ गारम् । तन्निमित्तं च 'कार्पटिका युष्माभिरानंतव्याः'-इति नियुक्ता वयम् । तत् पद्धि, वजामो मन्त्रगृहमिति । धनेन भणितम्-भद्र ! अहमिदानीमेवेहागतः, नाहमेतत्कर्मकारी, ततः किं तत्र गतेन ? तैर्भणितम्-निर्देशकारिणो वयम्, ततोऽवश्यं गन्तव्यमिति । अनिच्छन्पि हृदयेन नीतो मन्त्रगृहम्, दक्षितो मन्त्रिणः, भणितश्च तेन-भद्र ! कुतस्त्वम् ? तेन तदेव शिष्टमिति । मन्त्रिणा भणितम्-किं तत्र पाथेयमन्यद् वा ? ततस्तेन लोभाघानमोहितमनसाऽधिचार्यं आयति भणितं निर्विकल्पेन- 'न किंचित् शंसनीयमिति । मन्त्रिणा भणितम्- 'स्रुष्टं मन्त्रये' । तेन भणितम्-किं भवतोऽप्यन्यथा निवेद्यते इति । मन्त्रिणा भणितम्-यद्येवं ततो गच्छ । ततो गच्छन् तत्रैव भव-नाङ्गे कथंचित् प्रमादात् छुटितेन गृहीतो मन्दुराष्टयङ्गमेन । स्फाटिनं तस्य निवसतम् । अत्रान्तरे तमुद्देशमुद्योतयन्ती सत्तरिमालेव

इयं एयस्स ! । पुच्छिओ खु एसो । भद्द, कुओ तुह एसा ? । तओ सलज्जं भणियं धणेण-कयावि अहं खु जाणवत्तेण महाकडाहं गओ आसि । तत्थ मए एसा कीया । विवन्नं च मे आगच्छमाणस्स तं जाणवत्तं । तओ एद्दहमेत्तरित्थसामी भयवया देव्वेण संपा-
इओ म्हि । मन्तिणा भणियं-कया कीय त्ति ? । धणेण भणियं-अत्थि वासमेत्तं । मन्तिणा चिन्तियं । तिमासमेत्तो कालो एयाए विइन्नाए, दुमासमेत्तो य कालो रायधूयाए इओ गयाए, एसो य एवं जंपइ त्ति, ता कहमेयं ? । अवलत्ता य एमा एएणासि, असंबद्ध-
पलावी खु एसो, देवस्स निवेणमि । निवेइयं मन्तिणा । आउलीहूओ राया । निरुविया रयणावली । हक्कारिऊग दंसिया भण्डगारि-
गाणं, पच्चभिन्नाया य तेहि । तओ राइणा चिन्तियं-वात्ताइया सुट्ठा वाणेण मे धूया, अब्बहा कहमेवमेयं जुअइ त्ति । कोहाभिभूए-
णावि अचन्तनयाणुसारिणा पुणो वि पुच्छाविओ त्ति । धणेण पुणो वि तं चेव साहियं । तओ राइणा पुणो वि रयगावलिं निएऊग

निपत्तिता ऊच्चिकात् (वल्लविशेषात्) त्रैलोक्यसारा रत्नावलिरिति । दृष्टा मन्त्रिणा, मोक्षितः प्लवङ्गनात्, गृहीता रत्नावली प्रत्यभिज्ञाता च । भिन्ने (व्याकुल) मन्त्रिहृदयम् । नूनमकुशलं राजदुहितुः, अन्यथा कुत इयमेतस्य ? । पृष्टः खल्वेयः । भद्र ! कुतस्तवैवा ? ततः सलज्जं भणितं धनेन-कदाचिदहं सलु यानपात्रेण महारुटाहं गत आसम्, तत्र मया एषा क्रीता । विपन्नं च मे आगच्छतस्तद् यान पात्रम्, तत पत्तायम्भात्रिक्थस्यामी भगवता देवेन संपादितोऽस्मि । मन्त्रिणा भणितम्-कदा क्रीतेति ? धनेन भणितम्-अस्ति वर्ष माद्रम् । मन्त्रिणा चिन्तितम्-त्रिमासमात्रः काल एताया वित्तोर्णया, द्विमासमात्रश्च कालो राजदुहितुरित्तो गतायाः, पर च एवं जल्पतीति, ततः कथमेतत् ? अपलापिता चैया पतेनासीत्, असंबद्धप्रलापी खल्वेयः, देवाय निवेद्यामि । निवेदितं मन्त्रिणा । आकुली-
भूतो राजा । निरुपिता रत्नावली । आसार्य दक्षिता भाण्डागारिणः, प्रत्यभिज्ञाता च तैः । ततो राज्ञा चिन्तितम्-व्यापापदिता मुग्धायाऽनेन मे दुहिता, अन्यथा कथमेवमेतद् युज्यते इति ? क्रोधाभिभूतेनापि अत्यन्तनयानुसारिणा पुनरपि पृष्ट इति । धनेन पुनरपि

पुत्रभिन्नाणेण अहियरं कुविण्ण 'न एयमन्नहा हवइ' ति वज्झो समाणत्तो । तथो य तणमसिविलित्तगतो वज्जन्तविरसडिण्डिमो अत्राहयाणरथं च पडलिगानिमियरणावली पयट्ठाविओ वज्झधामं । तथो नीयमाणस्स हट्टमगावसेसे मंसाहिलाभिणा ओलावएण 'मंममेयं' ति कलिऊण अवहरिया रयणावली, नीया सनीडं । धणो वि य अहियरं कुविण्हिं रायपुरिसेहि नीओ मसाणं ति । तं च केरिसं ?

सुकपायवसाहानिलीणवायसं वायसरसत्तकररखं खन्तसिवानायभीसणं भीसणदरदडुमडयंदुरहिगन्धं गन्धवसालुद्धरुवेन्तसाणं साणरुद्धालनिवहभासुरं भासुरक्यायपीइज्जणयं ति ॥ अत्रि य-

पुरथो पत्थियदण्डो उग्गाहियकालचक्कदुब्बारो । कलिकालवन्धिसरिसो कालो वि जहिं छलिज्जेज्जा ॥

वत्थ वोलाविओ लोहियासुहाभिहाणं पाणवाडयासन्नखण्डं । तथो वहगचण्डालस्स अदेसं दाऊण गया रायपुरिसा । नीओ तरेप कथितम् । ततो रात्रा पुनरपि रत्नावलिं दग्गा पत्यभिन्नाणेन अधिकतरं कुपितेन 'नैतदन्यथा भवति'-इति वध्यः समाह्वसः । ततश्च तृणमयीयन्त्रिगान्धो घाद्यमानधिरसडिण्डिमोऽपराधस्थापनार्थं च पटलिकान्यस्तर्त्तावलिः प्रवर्तितो वध्यस्थानम् । ततो नीयमानस्य दृष्टमार्गविशेषे मांसाभिलाषिणा द्येनेन 'मांसमेतद्' इति फलयित्वाऽपहृता रत्नावली, नीता स्वनीडम् । धनोऽपि चाधिकतरं कुपितै राजपुरगैर्नातो दमशानम्-इति । तच्च कीदृशम्-

शुक्लपादपगाग्गानिलीनवायसं वायसरस्तरकररखं खच्चिछयानादभीषणं, भीषणदर(ईपद)वृग्धमृतकडुरभिगन्धं गन्धवसालुद्धरुवेरुय-
माणग्गनं भवानरुद्धालनिवहभासुरं भासुरक्यायपीतिज्जणकमिति । अपि च

पुरतः प्रस्थितदण्ड उद्ग्राहितकालचक्कदुब्बारः । कलिकालयद्धिसदृशः कालोऽपि यत्र छल्येतत् ॥

धेयं भूमिभायं चण्डालेण, पुलइओ पच्छा, चिन्तियं च तेणं-अहो इमाए आगितीए कहमकज्जयारी भविस्सइ? । अहवा निदेसयारी
 अहं, ता किं मम एइणा । सयं निओयमणुचिइमि । निवेसाविओ जमगण्डीए, भणिओ य-अज्ज, सुदिट्ठं जीवलीयं करेहि, एवम-
 वसाणो य ते एत्त लोओ । अन्नं च-वयंसगा णे सावगा, तस्संसगिओ य णेगन्तकूरदिट्ठिणो अग्हे । रायसासणं चिमं अवस्सं संपाडे-
 यब्बं । विन्नतो य अग्हेहि नरवई । जहा वावाइज्जमाणस्स 'सुहपरिणामो मरउ' चि सुहुत्तमेत्तं अग्हेहि समीहियत्यसंपाडणं कायब्बं
 ति । कओ य णे पसाओ राइणा । ता आणवेउ अओ, किं ते संपाडीयइ? । धणेण चिन्तियं-अहो विसिइया चण्डालस्स । अहवा
 दीणसत्तचच्छलो परोवयारनिरओ अणुयम्पारई न एस कम्मचण्डालो, किं तु जाइचण्डालो । सज्जणो सु एसो । अकाले य मे दंसणं
 एत्तेण मइ जायं ति । अहवा किं एइणा, गओ मे कालो पुरिसचेट्ठियस्स; न संपज्जइ समीहियं अप्पणुणाणं ति दीहं नीससिऊण

तत्र प्रापितो लोहितमुखाभिधानं प्राण(चंडाल)पाटकासन्नपण्डम् (वनम्) ततो यधरुचाण्डालायावेयं दत्त्वा गता राजपुरुषाः ।
 नीतः स्त्रोकां भूमिभागं चण्डालेन, प्रलोकितः पश्चात् । चिन्तितं च तेन-अहो ! अनयाऽऽकृत्या कथमकार्यकारी भविष्यति ? अथवा
 निर्वेशकारी अहम् । ततः किं मम पतेन ? स्वं नियोगमनुत्तिष्ठामि । निवेचितो यमगण्डिकायां, भणितश्च-आर्य ! सुदृष्टं जीवलोकं कुरु ।
 पयमघसानश्च तवैव लोकः । अन्यच्च ययस्या नः श्रावकाः, तत्संस्वर्गिणश्च नैकान्तकूरुदृष्टयो वयम् । राजशासने चेदमवश्यं संपादीय-
 ष्यम् । विज्ञाभागमाभिनर्तयतिः । यथा व्यापाद्यमानस्य 'शुभपरिणामो ध्रियताम्' इति मुहुर्नैमात्रमस्माभिः समीहितार्थसंपादनं कर्तव्यमिति ।
 कृतश्च नः प्रसादो राक्षा । नत आत्तापयत्वार्यः, किं तव संपाद्यते ? । धनेन चिन्तितम्-अहो ! विशिष्टता चण्डालस्य । अथवा दीनस-
 त्त्यत्तमलः परोपकारनिर्तोऽनुकम्पारतिर्न पर कर्मचण्डालः, किन्तु जातिचण्डालः, सज्जनः एत्थेव । अकाले च मे दर्शनमेतेन सहजात-

भणियं सविद्वि.एणं । भद्र, संपाडेहि रायसासनं, किमन्नेणं ति । तओ 'अदीणभावपिसुणियमहापुरिसभावो अओ चेव अणवराहो वि एसो मए वावाइयन्वो'त्ति विसण्णेन वाहजलभरियल्लोयणेणं सगगयं भणिओ चण्डालेण-अज्ज, जइ एवं, ता सुमरेहि इट्ठदेवयं, परिचय विसयरायं, अङ्गीकरोहि धम्मं, तथा ठाहि सग्गाहिमुहं ति । तओ 'धिरत्थु जीवलोयस्स, न संपाडिओ परत्थो चि चिन्तिऊग ठिओ सग्गाहिमुहं । गदियं चण्डालेण कयन्तजीहाकरालभासुरं कस्वालं, निक्कट्टियं पडियाराओ, वाहियं ईसि नियमुयासिहरे । भणियं च तेणं-अहो जणा, इमिणा विल कहंचि रायधूयं वच्चिऊण अवहडा तेलोक्कसारा रयणावली । इमिणा अचराहेण एस वावाइज्जइ, ता जइ अन्नो वि कोइ रायविरुद्धमासेवइस्सइ तं पि राया सुतिक्खेण दण्डेण एवं चेव सासइस्सइ ति भणिऊग वाहियं कस्वालं । कारुणसुन्न-भाषयाए य अदाऊण पहारं विमुक्कखगो निवडिओ धरणीए चण्डालो । भणिओ धणेण--भद्र, मा मे इमिणा अइसंभमेण हिययं पीडेहि ।

मिति । अथवा किमेतेन ? गतो मे कालः पुरुरचेष्टितस्य, 'न संपद्यते समीहितमल्पपुण्यानाम्' इति दीर्घ निःश्रस्य भणितं सत्यलीकेन । भद्र ! संपादय राजशासनम्, किमन्येनेति । ततोऽदीनभावपिशुनितमहापुरगभावोऽत एवानपराधोऽपि एष मया व्यापादयितव्यः' इति वियण्णेन वाप्यजलभृतलोचनेन सगद्गदं भणितश्चण्डालेन । आर्य ! यद्येवं ततः स्मरेष्टदेवताम्, परित्यज्य विययरागम्, शङ्गीकुरु धर्मम्, तथा तिष्ठ स्वर्गाभिमुखमिति । ततो 'धिगस्तु जीवलोकम्, न संपादितः परार्थः' इति चिन्तयित्वा स्थितः स्वर्गामिमुखम् । श्रुत्वोत्थण्डालेन श्रुतान्तजिह्वारुलभासुरः कस्त्यालः, निष्कर्षितः प्रतीकाराद्, वाहित ईशद् निजमुजाशिररे । भणितं तेन--'अहो जना ! अनेन किल कथंचिद् राजदुहितरं वच्चयित्वाऽपहृता त्रैलोक्यसारा रत्नावली । अनेनापराधेन एष व्यापाद्यते । ततो यदि फोऽपि राजविरुद्धमासे विप्यते तमपि राजा सुतीक्ष्णेन दण्डेन एवमेव शासिष्यति' इति भणित्वा वाहितः कस्वालः । कारुण्यशून्यभावतया च अदन्वा

अशुचिद्विहाहि रायसासर्णं, निओगकारी तुमं ति । चण्डालेण भणियं-अज्ज, न सक्कुणोमि असंपाडिओधयान्तरस्स पहरिउं । ता किं ते पिययरं संपाडेमि चि; आणवेउ अज्जो ॥

एत्थन्तरंमि राइणो पढमपुत्तो सुमङ्गलो नाम, सो उज्जाणमुवगओ अहिणा दड्ढो । उग्गयाए विसस्स थेववेलाए चेव पणड्डसन्नो जाओ । आणीओ नरवइसमीवं । सदाविया गारुडिया, आगया य तुरियतुरियं । दिट्ठो तेहिं । 'अहो पणड्डा से सन्न' ति विसण्णा खु एए । पउत्ताइं मन्तोसहाइं, न जाओ से विसेसो । चिन्तियं च तेणं-अचिन्ताओ पुरिससचीओ । कयाइ अन्नो वि कोइ सुसिद्धगारुडमन्तो नरिन्दो जीवावेइ ति । तो दोसावेमि ताव समन्तओ यड्डगेहिं । जहा-अहो अज्ज चेव एत्थ रायपुत्तो [सुमङ्गलो नामं सो उज्जाणमुवगओ] अहिणा दड्ढो । जो तं जीवावेइ, सो लं चेव परथए तं चेव दिज्जइ ति चिन्तिऊण-आदिट्ठा

प्रहारं विमुक्तेषुङ्गो निपतितो धरण्यां चण्डालः । भणितो धनेन-भद्र ! मा मेऽनेनातिसंभ्रमेण हृदयं पीडय, अमुत्तिष्ठ राजशासनम्, नियोगकारी त्वमिति । चण्डालेन भणितम्-आर्य ! न शक्नोमि असंपादितोपकारान्तरं (त्वां) प्रहर्तुम्, ततः किं ते प्रियतरं संपादयामीति, धान्नापयत्वार्थः ।

अत्रान्तरे राज्ञः प्रथमपुत्रः सुमङ्गलो नाम, स उद्यानमुपगतोऽहिना दष्टः । उग्रतया विपस्य स्तोत्रवेलायामेव प्रनष्टसंज्ञो जातः । आनीतो नरपतिमभीषम् । शब्दायिता गारुडिकाः, आगताश्च त्वरितव्यरितम् । हृष्टसैः । 'अहो ! प्रनष्टा अस्य संज्ञा' इति विपण्णाः पश्यन्ते । प्रयुक्तानि मन्त्रीपद्यानि, न जालोऽस्य विशेषः । विपण्णो राजा । चिन्तितं च तेन-अचिन्त्याः पुरुषशक्तयः, कदाचिद् अल्पोऽपि कश्चित् सुसिद्धगारुडमन्त्रो नरेन्द्रो (विपवेद्यः) जीवयतीति । ततो घोषयामि ताघासमन्तात् पट्टहकैः । यथा-'अहो ! अद्यैवात्र राजपुत्रः [सुमङ्गलो नाम स उद्यानमुपगतो] अहिना दष्टः, यस्तं जीवयति स यदेव प्रार्थयते तदेव दीयते' इति चिन्तयित्वा आदिष्टः

पाडद्विगा पयट्टा नयरारामदेउलसहाइमगेहिं ॥

एत्थन्तरंमि आगओ एगो पाडहिगो तमुद्देसं । आयण्णिओ से सद्दो धणेण । जहा-अहिणा दद्दो रायपुत्तो; जो तं जीवावेइ, सो जं चेव पत्थेइ तं चेव दिज्जइ चि । तओ सहरिसेण भणिओ चण्डालो । भद्द, जइ ते निब्वन्धो, ता एयं संपाडेहि । जीवावेमि ताव एयं भुयङ्गदंढं, पच्छा मारेज्जासि चि । हरिसिओ चण्डालो । चिन्तियं च तेण-जो मे सामिसुयं सयलनरिन्दपच्चक्खायं पि जीवाव-इस्सइ, तं क्हं दक्खिणमहोयही गुणेगन्तपक्खवाई महाराओ वात्राइस्सइ ? । ता जीविओ खु एसो, क्हं वा एम एवं विवज्जइस्सइ चि चिन्तिऊण तेण सद्दिओ पाडहिओ । साहिओ य धुत्तन्तो रायपुरिसस्स । तेण भणियं-भद्द, किमेत्थ सच्चयं, जं एस जंपइ ? । धणेण भणियं-अत्थि तान मम पन्नगविप्पाहारी मन्तो । कज्जसिद्धीए उ देव्वो पमाणं । अत्रिसओ खु एसो पुरिसयास्स । तहावि पेच्छामि

पाटद्विक्का; प्रवृत्ता नगरारामदेवकुलसमादिभागेषु ।

अत्रान्तरे आगत परुः पाटद्विकस्तमुद्देशम् । आकर्णितस्तस्य शब्दो धनेन । यथा-अहिना दद्दो राजपुत्रः, यस्तं जीवयति स यदेव प्रार्थयते तदेव दीयते इति । ततः सद्दपेण भणितश्चण्डालः । भद्र ! यदि ते निर्वन्धस्तत एतं संपादय । जीवयामि तावदेतं भुजङ्गदंढं, पश्चाद् मारयेरिति । हर्षितश्चण्डालः । चिन्तितं च तेन । यो मे स्वामिसुतं संकलनेन्द्र(विपवैद्य)प्रत्याख्यातमपि जीवयिष्यति तं कथं दाक्षिण्यमहोदधिर्गुणैकान्तपक्षपाती महाराजो व्यापादयिष्यति ? । ततो जीवितः सन्धेयः । कथं वा पप एवं विपत्स्यते इति चिन्तयित्वा तेन शब्दितो पाटद्विकः । कथितश्च वृत्तान्तो राजपुरुषाय । तेन भणितम्-भद्र ! किमत्र सत्यम्, यदेव जल्पति ? । धनेन भणितम्-अस्ति तावन्मम पन्नगविप्पाहारी मन्त्रः । कार्यसिद्धी तु देयं प्रमाणम् । अत्रियः सन्धेयः पुरुषकारस्य, तथाऽपि पश्यामि^३ तावदिति । राज-

तावत्ति । रायपुरिसेण चिन्तियं-अहो से अवत्थाणगरुओ आलावो अणुद्धओ य । ता अवस्सं जीवावेइ एस रायपुत्तं ति । सोया-
 विऊण नीओ नरवइसमीवं, दंसिओ राइणो, साहिओ बुत्तन्तो । तओ तं दट्टुण चिन्तियमणेण-महाणुभावागिई खु एसो । ता कइं
 परदब्बावहारं करिस्सइ ? । अहवा पुणो विगप्पिस्सामि, न एस विचारणाए समओ; विसमा गती विसस्स, मा अचाहियं मे भविस्सइ
 पुत्तयस्स त्ति चिन्तिऊण ब्रह्मजलभरियनयणेणं ईमिपरिखलन्तर्वयणेण भणिओ खु तेणं गइणा । भइ, जीयावेहि मे सुयं ति ।
 तओ धणेण भणियं-देव, सुञ्च विसायं, पेच्छ भयवओ मन्तस्स सामत्थं ति भणिऊण सुमरिओ मन्तो । अचिन्तसामत्थओ य तस्स
 वियम्भन्तवयणकमलो पसुत्तो व्व सुहनिहाखाए उट्ठिओ कुमारो ।

एत्थन्तरंभि समुद्धाओ साहुवायकलयलो । परितुट्ठो राया, हरिसविसओ अणुचियं पि थेवयाए त्वित्तं धणस्स कडिसुत्तयं ।

पुरेण चिन्तित्तम-अहो ! तस्यावस्थानगुरुक आलापोऽनुद्धत्तश्च । ततोऽयदयं जीयत्वेष राजपुत्रमिति मोचयित्वा नीतो नरपतिसमी
 पम् । दशितो राहो, कथितो वृत्तान्तः । ततस्तं दृष्ट्वा चिन्तित्तमनेन । महानुभावाकृतिः खल्वेष, ततः कथं परद्रव्यापहारं करिष्यति ? ।
 अथवा पुनर्विकल्पयिष्ये, न एष विचारणायाः समयः, वियमा गतिर्विपस्य, मा अत्याहितं भविष्यति मे पुनस्येति चिन्तयित्वा वाप-
 जलभृतनयनेन ईपरिखलद्वचनेन भणितः खलु तेन राहा । भद्र ! जीवय मे सुतमिति । ततो धनेन भणितम्-देव ! मुञ्च विपादम्,
 पदय भगवतो मन्त्रस्य सामर्थ्यमिति भणित्वा स्मृतो मन्त्रः । अचिन्त्यसामर्थ्यतश्च तस्य विजृम्भमाणवदनकमलः प्रसुप्त इव सुयनिद्राक्षये
 उत्थित कुमारः ।

अत्रान्तरे समुद्भवितः साधुवादकलकलः । परितुट्ठो राजा, हर्षविशेषतोऽनुचितमपि कट्यां क्षिभं धनस्य कटिस्सूत्रम् । वृष्टं च

वरिसियं च देवीहिं आहरणवरिसं । धणेण भणियं-महाराय, किमणेणं ति । राइणा भणियं-भद्र, भण, किं ते अवरं संपाडीयउ ? । धणेण भणियं-देव, अलमणेण । इमं पुण संपाडेउ देवो तस्स वहनिओगकारिणो अचण्डालभावस्स चण्डालाभिहाणस्स समीहियं मणोरहं ति । राइणा चिन्तियं-अहो से गरुयया । न ईसो विसुद्धसत्तजुत्तो अकज्जं समायरइ । ता को उण एसो ? । पुच्छामि एयं । अहवा संपाडेमि ताव एयस्स समीहियं, पुणो पुच्छिस्सं ति चिन्तिऊण भणियं राइणा-सदावेह चण्डालं, पुच्छह य, को से मणो-रहो ? । तओ गओ पडिहारो, पुच्छिओ य तेण । अरे खड्डिलय, परितुट्ठो ते राया, अहवा रायपुत्तजीवियदायगो नरिन्दचूडामणी; ता भण, किं ते करीयउ त्ति ? । तओ खड्डिलेण चिन्तियं-नस्थि अघो सज्जनवरियस्स, न याऽविसओ महाणुभावयाए त्ति चिन्तिऊण भणियं-भद्र, अवि मुक्को सो देवेणं नरिन्दचूडामणी ? । तेण भणियं-अरे खड्डिलय, को एत्थ संदेहो ? । कयन्नुसेहरयभूओ देवो, ता भण ममीहियं । तेण भणियं-जइ एवं, ता करेउ देवो पसायं; अलं अम्हाणं इमीए बुहजणगरहणिज्जाए उभयलोयविरुद्धाए

देवीभिराभरणवर्यम् । धनेन भणितम्-महाराज । किमनेनेति । राक्षा भणितम्-भद्र ! भण किं तेऽपरं संपाद्यताम् । धनेन भणितम्-देव ! अलमनेन । इमं पुनः संपाद्यतु देवस्तस्य वधनियोगकारिणोऽचण्डालभावस्य चण्डालाभिधानस्य समीहितं मनोरथमिति । राक्षा चिन्ति-तम्-अहो ! तस्य गुरुकृता, न ईदृशो विशुद्धसत्त्वयुक्तोऽकार्यं समाचरति । ततः कः पुनरेयः ? पृच्छाम्येतम् । अथवा संपाद्यामि ताय-देवस्य समीहितम्, पुनः प्रक्षयामि-इति चिन्तयित्वा भणितं राक्षा । शब्दयत चण्डालम्, पृच्छत च, कस्तस्य मनोरथः ? ततो गतः प्रतीहारः, पृष्ट्य तेन । अरे खड्डिलक ! परितुष्टस्तव राजा, अथवा राजपुत्रजीवितदायको नरेन्द्रचूडामणिः, ततो भण, किं ते क्रियता-मिति ? । ततः खड्डिलकेन चिन्तितम्-नास्ति अर्घः सज्जनचरितस्य, न चाधिपयो महानुभावताया इति चिन्तयित्वा भणितम्-अपि मुक्तः स देवेन नरेन्द्र(विपवैच)चूडामणिः ? । तेन भणितम्-अरे खड्डिलक ! कोऽत्र संदेहः ? कृतकशेखरभृतो देवः, ततो भण समीहितम् ।

जीविगाणं चि । पडिहारेण भणियं-अरे दब्बजायं पत्थेहि, किं इमेणं । खड्डिलेण भणियं-अओ वि अवरं दब्बजायं ति ? । तओ पडिसोऊण निवेइयं पडिहारेण राइणो । भणियं च राइणा-अहो से विवेगो अलोभया य । धणेण भणियं-देव, जाइमेत्तचण्डालो खु एसो महाणुभावो; ता करेउ एयस्स चवसियं देवो ति । राइणा भणियं-भद, कतं चेव एयं; इमं पुग से अवरं, देउ भदो सहत्थेण एयस्स दीणारलसं चण्डालकुटुम्बसहस्रवासिणि विञ्जवासिणि च पइणस्स अवरवाहिरियं ति । तओ धणेण भणियं 'जं देवो भणइ' ति । पडिवञ्जिऊण संपाडियं रायसासणं ति । तुट्ठो खड्डिलगो न तहा वित्तलाहेण जहा धणजीविणं ॥

तओ धणमुत्तरिऊण भणियं राइणा । भद, ववसायाओ चेव अवगाओ ते सुकुलजम्मो । ता किन्निवासिणं किन्नामधेयं वा भवन्तमवगच्छामि ? । तओ 'परसन्तिया रयणावली, तहावि गहिया, अहो मे सुकुलजम्मो' चि सरिऊण चिसुक्कदीहनीसासं लज्जाण-तेन भणितम्-येधेयं ततः करोतु देवः प्रसादम् । अलमस्साकमनया युधजनगर्हणीयया उभयलोकाधिकृष्टया जीयिष्येति । प्रतीहारेण भणितम्-अरे द्रव्यजातं प्रार्थयस्व, किमनेन ? खड्डिलेन भणितम्-अतोऽपि अपरं द्रव्यजातमिति ? । ततः प्रतिश्रुत्य नित्रेदितं प्रतीहारेण राइ । भणितं च राइ-अहो ! तस्य विवेको अलोभता च । धनेन भणितम्-देव ! जातिमात्रचण्डालः सल्लु पर महाणुभावः, ततः करोतु पतस्य व्यसितं देव इति । राइ भणितम्-भद्र ! कृतमेवैतत् । इदं पुनस्तस्यापरम्, ददातु भद्रः स्वहस्तेन पतस्मै दीनारलसं चण्डालकुटुम्बसहस्रघामिनी विध्यवातिनी च पत्तनस्य अपरवाला(भूमियम्-)इति । ततो धनेन भणितं 'यद् देव आपागपति' इति प्रतिपद्य संपादितं राजशासनमिति । तुष्टः खड्डिलको न तथा विचलाभेन यथा धनजीवितेन ।

ततो धनगुणचर्यं भणितं राइ । भद्र ! ध्यवसायोदेव अवगतं ते सुकुलजन्म, ततः किन्निवासिनं किन्नामधेयं वा भवन्तमवगच्छामि ?

ययणेण भणियं धणेणं । देव, कीइसो अकजयारिणो ववसाओ, को वा एत्थ दोसो सुकुलस्स ? । किं न संभवन्ति लच्छिनिलएसु कमलेसु मिमओ ? । वाणियओ अहयं जाइमेत्तेण, न उण सीलेणं, सुसम्मनयरवासी घणाभिहाणो य । तओ राइणा 'अहो मे घन्नया, जं न एयं पुरिस्सरयणं विणामियं' ति चिन्तिऊण भणियं । कहं तएज्जारिस्स अकजयारिणो इवन्ति ? । ता कहेहि परमत्थं, कहं तुमए एमा रयणावली पाविय त्ति ? ॥

एत्थन्तरंमि य ससंभममुवमपिऊण विन्नत्तं महापडिहारीए । देव, एसा खु मणोरमाभिहाणा उज्जाणवालिया रायधूयावयणाओ वहणभद्रेण विउत्तपरियणा देवं विन्नवेइ । जहा-देव, इओ गच्छन्ताणं अम्हाणं समुदमज्झंमि तक्खगा चेव चण्डमारुपपणोच्चियं इत्थियाहियए व्व गुज्झं फुट्टं जाणवत्तं ति । तओ य देवस्स पहावेणं तहाविहफलगलाभसंपाइयपाणवित्ती जीविया रायधूया विणयवई । संपत्ता य क्हंचि नियमायधेएहि नयरिममीत्थं । मेहवणसंठियाए पेसिया अहं, जहा विन्नवेहि एयं वुत्तन्तं तायस्स । एयं सुणिऊण

ततः परसत्का रत्नावली, तथाऽपि गृहीता, अहो ! मे सुकुलजन्म' इति स्मृत्या चिमुकदीर्घनिःश्वासं लज्जाऽवततवदनेन भणितं धनेन । देव ! कीदृशोऽकार्यकारिणो व्यवसायः, को वाऽत्र दोषः सुकुलस्य ? किं न संभवन्ति लक्ष्मीनिलयेषु कमलेषु कृमयः । वाणिजकोऽहं ज्ञातिमित्रेण न पुनः शीलिन. सुशर्मनगरनिवासी घनाभिधानश्च । ततो राज्ञा 'अहो मे धन्यता, यद्भैतत् पुरुषरत्नं विनाशितम्' इति चिन्तयित्वा भणितम्-कथं त्वया सदृशा अकार्यकारिणो भवन्ति ? ततः कथय परमार्थम्, कथं त्वयैया रत्नावली प्राप्तेति ? ।

अत्रान्तरे च ससंभ्रममुत्सर्ष्य विद्वलतं महाप्रतीहार्यां । देव ! एया एतु मनोरमाभिधाना उद्यानपालिका राजदुहितृवचनाद् वहन-भङ्गेन विगुक्कारिज्जना देवं विक्षपयति । यथा-देव ! इतो गच्छतामस्माकं समुद्रमध्ये तत्क्षणादेव चण्डपवनप्रणोदितं स्त्रीहृदये इव गुहां स्फुटितं यानपात्रमिति । ततश्च देवस्य प्रभावेन तथाधिपफलकलाभसंपादितप्राणवृत्तिर्जीविता राजदुहिता विनयवती । संप्राप्ता च

देवो पमाणं ति । तत्रो ससंभन्तो 'इमीए चैव रयणावलीवृत्तन्तुवल्भिस्स'ति उट्टिओ राया, पयट्टो य मेहवणं, पत्तो य महया चड-
गरेणं । दिट्ठा य रायधूया । अलंकारेज्ज य पवेसिया सावस्थिं । पुच्छिया य रयणावलीवृत्तन्तं । साहियो य तीए । जहा-ठंमि
वहणमद्ददियहे चूपलइयाए, समप्पिया संगोविया य तीए उत्तरीयवन्धणेण । तत्रो य विवन्ने जाणवत्ते कायन्तवसविउत्ते य परियणे
न याणामि कीइसो से विपरिणामो चि । तत्रो राइणा धणमलोइज्जण भणियं-भद्द, कहं तुह एमा हत्थगोयरं गय ति ? । धणेण
भणियं-देव, समुदतीरे सयं गहणेणं ति । राइणा चिन्तियं-विवन्ना चूपलइया, कहमन्नाहा सयं गहणं ति । भणियं च-भद्द, अवि
दिट्ठं तए तत्थ किंचि कङ्कालपायं ति । धणेण भणियं-देव, दिट्ठं; अत्रो चैव परदव्वावहारेण अकजकारिणमप्पाणं मन्नेमि चि । राइणा
भणियं-न एरिसं परदव्वावहरणं गिहिणो; ता अलमईयत्तथुचिन्तणेणं । भण, किं ते करोमि चि ? । धणेण भणियं-कयं देवेण कर-

कथंचिद् निजभागधेयैर्नगरीसमीपम् । मेघवनसंस्थितया प्रेषिताऽहम्, यथा विप्रपय पतं वृत्तान्तं तातस्य । पतच्छ्रुत्वा देवः प्रमा-
णमिति । ततः ससंभ्रान्तः 'अन्यैव रत्नावलीवृत्तान्तमुपलस्ये' इत्युत्थितो राजा, प्रदृत्तश्च मेघवनम्, प्राप्तश्च महता चटकरेण
(विगेन) । दृष्टा च राजदुहिता । अलंकार्यं च प्रवेक्षिता श्रावस्तीम् । पृष्टा च रत्नावलीवृत्तान्तम् । कथितश्च तथा । यथा-तस्मिन् चहन-
भङ्गविवसे चूतलतिकार्ये समर्पिता, संगोपिता च तयोत्तरीयवन्धनेन । ततश्च विपक्षे यानपात्र कृतान्तवशवियुक्ते च परिजने न जानामि
कीदृशस्तस्य विपरिणाम इति । ततो राजा धनमवलोक्य भणितम्-भद्र ! कथं तदीया हस्तगोचरं गतेति ? । धनेन भणितम्-देव ! समु-
द्रतीरे स्वयं प्रहृष्टेनेति । राजा चिन्तितम्-विपत्रा चूतलतिका, कथमन्यथा स्वयंग्रहणमिति । भणितं च-भद्र ! अपि हृष्टं त्वया तत्र
किञ्चित्कङ्कालप्रायमिति ? धनेन भणितम्-देव ! हृष्टम्, अत एव परद्रव्यापहारेणकार्यकारिणमात्मानं मन्ये इति । राजा भणितम्-
नेदृशं परद्रव्यापहरणं गृह्णिष्यः, ततोऽलमतीतवस्तुचिन्तनेन । भण, किं तव करोमीति ? धनेन भणितम्-कृतं देवेन करणीयम्, यत् तस्य

णिञ्जं, जं तस्म निओगकारिणो समीहिद्यब्महियमणोरहापूरणं ति । राइणा भणियं-भद्, किं तेण; थेवं खु तं तस्स वि समिखिल-
यकारिणो चेद्वियस्म, किमपू पुण भवओ जीवियब्महियसुयलीवियदायगस्म । धणेण भणियं-देवदंसणाओ वि अवरं करणिञ्जं
नि ? । देव, नंपुण्णा मे मणोरहा देवदंसणेणं ति । तओ राइणा दाऊणमणग्घेयं निययमाहरणं विइण्णपच्चइयनरसहाओ पेसिओ सुसम्म-
नयरं । तओ आपुच्छिऊण नरवइं निग्गओ सह रायपुरिसेहिं धणो ॥

पत्तो य वइययदियहेहिं गिरिथलयं नाम पट्टणं । तत्थ वि य तंमि चेय दियहे राइणो चण्डसेणस्स सुइं सब्वसारं नाम भण्डा-
गारभरणं । तओ आउलीइया नायरया नगरारविस्वया य । गवेसिअन्ति चोरा, सुदिअन्ति भवणवीहीओ, परिखिलअन्ति आगन्तुगा ।
एरयन्तरंमि य संपत्तमेसा चेव गहिया इमे रायपुरिसेहिं, भणिया य तेहिं । भद्दा, न तुब्भेहिं कुप्पियब्वं । साहिओ बुत्तन्तो । तेहिं
भणियं-ओ एम अवमरो कोवस्स ? तेहिं वचामो जत्थ तुब्भे नेह ति । नीया पञ्चउलसुमीवं, पुच्छिया पञ्चउलिएहिं 'कओ तुब्भे'

नियोगकारिणः समीहिताभ्यधिकमनोरथापूरणमिति । राडा भणितम्-भद्र ! किं तेन ? स्तोत्रं खलु तत् तस्यापि समोक्षितकारिणश्चे-
ष्टितस्य, किमंग पुनर्भवतो जीचिताभ्यधिकस्तुतजीचितदायकस्य । धनेन भणितम्-देवदर्शनादपि अपरं करणोयमिति ? देव ! संपूर्णा
मे मणोरथा देवदर्शनेनेति । तनो राता दत्त्वाऽनर्थं निजकृमाभरणं वितीर्णप्रत्ययितनरसहायः प्रेषितः सुशर्मनगरम् । तत आपृच्छद्य
नरपति निर्गतः सह राजपुरुर्यैर्धनः ।

प्राप्तश्च इतिपयदियमैर्गिरिस्थलं नाम पट्टनम् । तत्रापि च तस्मिन्नेव दिवसे राडश्चण्डसेनस्य सुपुं सर्वसारं नाम भाण्डागारभवनम् ।
तत आपुलीभूता नागरका नगरारशकाश्च । गधेप्यन्ते चोराः, सुग्रन्ते भवनवीथयः, परीदयन्ते आगन्तुकाः । अत्रान्तरे च संप्राप्तमात्रा

चि ? । तेहि भणियं-‘सावत्थीओ’ । कारणिएहि भणियं-‘कहि गमिस्सह’चि ? । तेहि भणियं-‘सुम्ममनयरं’ । कारणिएहि भणियं-
 ‘किनिमित्तं’चि ? । तेहि भणियं-नरवइममाएमाओ एयं सत्थवाहपुत्तं गेण्हिउं ति । कारणिएहि भणियं-अत्थि तुग्घाणं किंचि दविण-
 जायं ? । तेहि भणियं-‘अत्थि’ । कारणिएहि भणियं ‘किं तयं’चि ? । तेहि भणियं-इमस्स सत्थवाहपुत्तस्स नरवइविइण्णं रायालंकरणं
 ति । कारणिएहि भणियं-पेच्छामो ताव ‘केरिस्सं ? । तओ विसुद्धचित्तयाए दंसियं । पचभिन्नायं भण्डारिण । भणियं च तेण-एयं पि
 देवमन्तियं चैव कालन्तरावहरियं रायालंकरणं ति । तओ संसुद्धा ते पुरिसा पुच्छया य पञ्चउलेण । भदा, अवितहं कहेह,
 कओ तुग्घाणमेयं ? । तेहि भणियं-किमन्नहा तुग्घाणं निवेइयइ ? । तओ कारणिएहि निवेइओ एस तुत्तन्तो चण्डसेणस्स । ‘सो
 चैव मे राया सव्वमेयं कारवेइ’ चि कुवओ एसो । नेयाविया इमे चारयं; ‘पावियव्वो एएसिं सयासाओ सव्वो अत्थो’ चि

पय गृहीता इमे राजपुरयं; मज्जिताथ तैः । भद्रा ! न युष्मामिः कुपितव्यम् । कथितो वृत्तान्तः । तेर्भणितम्-क पयोऽवमरः कोपस्य ?
 तत्र यजामो यत्र यूयं नयतेति । नीताः पञ्चकुल्लसमोपम् । पृष्टाथ पञ्चकुल्लिकैः ‘कुतो यूयम्’-इति । तेर्भणितम्-‘श्रावस्तोतः’ ।
 कारणिकैर्भणितम्-‘कुत्र गमिष्यथ’ इति ? । तेर्भणितम्-‘सुशर्मनगरम्’ । कारणिकैर्भणितम्-‘किनिमित्तम्’-इति ? तेर्भणितम्-नरपतिसमा-
 देशात् सार्थवाहपुत्रं ग्रहीतुमिति । कारणिकैर्भणितम्-अस्ति युष्माकं किंचिद् द्रयिणजातम् ? तेर्भणितम्-‘अस्ति’ । कारणिकैर्भणितम्-
 ‘किं तद्’ इति ? तेर्भणितम्-अस्य सार्थवाहपुत्रस्य नरपतिवितोर्णं राजाऽलंकरणमिति । कारणिकैर्भणितम्-प्रेक्षामहे तावत् कीदृशम् ?
 ततो विशुद्धचित्ततया वसितम् । प्रत्यभिज्ञातं भाण्डगारिकेन । भणितं च तेन-एतदपि देवसत्कमेय कालान्तरायहृतं राजाऽलंकरणमिति ।
 ततः संशुग्धास्ते पुरुषाः पृष्टाथ पञ्चकुलेन । भद्रा ! अवितथं कथयत, कुतो युष्माकमेतत् ? । तेर्भणितम्-किमन्यथा युष्माकं निवेद्यते ?

परायिया पयत्तेण ॥

तहि च परमदुखिया जाव कइययदियहे परिचसन्ति, ताव तत्थेव रायपुरिसोहि परिव्वायगरूवधारी रयणीए परिभमन्तो सरित्तो चेर गहिओ महासुयद्धो चि । नीओ मन्तिसमीयं । तेण वि य 'लिङ्गधारी चोरियं करेइ चि, नत्थि से अन्नं पि अकरणिञ्जं' ति कलिउण वज्झो ममाणत्तो ।

रायपुरिसोहि तणमसिगेरुयभूइविलिचसव्वद्धो । कोसियमालाभूसियसिरोहरो विगयवसणो य ॥

निहिउत्तमन्नकणचीरदामलम्बन्तभासुरालोओ । छित्तरकयावचो उब्भडसियरासहारूढो ॥

डिण्डिमयसद्दमेलियवहुजणपरिवारिओ य सो नवरं । दक्खिणदिताए नीओ भीमं अह वज्झथाणं ति ॥

तठः शारणिंनियेदित पप वृत्तान्तथ्यण्डसेनाय । 'स पय मम राजा सर्वमेतत् कारयति' इति कुपित पयः । नायिता इमे चारक्रम्, 'प्रापयितव्य पत्नेयां सकाशात् सर्वोऽर्थः' इति धारिताः प्रयत्नेन ॥

तत्र च परमदुःगिता यावत् कतिपयदिवसान् परित्यसन्ति, तावत् तत्रैव राजपुर्यैः परिव्राजकरूपधारी रजन्यां परिभ्रमन् सरिकथ पय शूदीतो मदासुगह इति । नीतो मन्त्रिसमीपम् । तेनापि च 'लिङ्गधारी चौर्यं करोति इति नास्ति तस्य अन्यदपि अकरणीयम्' इति कल्पित्वा पयः समासतः ॥

राजपुर्यैस्त्वणमपीगैरिकभृत्तिल्लसत्सर्वाङ्गः । कौञ्चिकमालाभूपितशिरोधरो विगतवसनश्च ॥

निहितोरामाङ्गरुणवीरदामलम्यमानभासुरालोकः । छित्तर(शूर्य)कृतातपत्र उद्भटसितरासभारूढः ॥

डिण्डिमकण्ठमैत्रितवदुजनपरिवारितश्च स नवरम् । दक्षिणदिशि नीतो भीममथ वध्यस्थानमिति ॥

नीलसिद्धिं सधिलयमह पेच्छिद्धिं । परिचिन्तियं च तेषां कहमलियं होइ सुणिवयणं ॥
 एण्हिं पि मज्झ जुपे गहियं जं जस्स सन्तियं रिथं । साहेमि तयं सव्वं धरणिगयं तस्स किं तेषां ॥
 इय चिन्तित्तुण मणिया तेषां नरणाहसन्तिया पुरिसा । मोत्तूण मं न मुट्ठं थाणमिणं केणइ निरुत्तं ॥
 सव्वं च तयं दव्वं चिट्ठइ एत्थेव नवर थाणमि । आरामसुव्वेउल्लगिरिनदितीरेसु धरणिगयं ॥
 धेत्तूण य तं तुब्भे अप्पेह जणस्स जस्स जं तणयं । सिट्ठं मए सचिण्हं पच्छा मारेज्जह ममं ति ॥
 सिट्ठं च तओ सव्वं सपच्चयं जं जओ जया गहियं । चिट्ठइ य जत्थ देउल्लगिरिनदितीराडसु तहेव ॥
 गन्तूण तेहि वि तओ सिट्ठममच्चस्स सव्वमेयं तु । जेयायियं च तेषां वि पच्चइयनरेहि तं दव्वं ॥

निःश्वस्य सुदीर्घं सव्यलीकमथ प्रेक्ष्य च जनीघम् । परिचिन्तितं च तेन कथमलीकं भवति मुनिवचनम् ॥
 इदानीमपि मम युक्तं गृहीतं यद् यस्य सातकं रिक्थम् । कथयामि तत् सर्वं धरणीगतं तस्य किं तेन ॥
 इति चिन्तयित्वा भजितास्तेन नरलाथसक्ताः पुरुषाः । गुन्त्या मां न मुट्ठं स्थानमिदं केनचिद्विकृतम् ॥
 सर्वं च तद् द्रव्यं तिष्ठति अत्रैव नवरं स्थाने । आरामशून्यधेवकुलगिरिनदीतीरेषु धरणीगतम् ॥
 गृहीत्या च तद् यूयमर्पयत जनस्य यस्य यद् सत्कम् । शिष्टं मया सचिह्नं पश्चाद् मात्स्यत मामिति ॥
 शिष्टं च ततः सर्वं सप्तत्ययं यद् यतो यदा गृहीतम् । तिष्ठति च यत्र देवकुलगिरिनदीतीरादिषु तथैव ॥
 गत्या तैरपि ततः शिष्टममात्स्यस्य सर्वमेतत्तु । दर्शितं च तेनापि प्रत्ययितनरैस्तत् सर्वम् ॥

दिष्टं च निरवसेसं सिद्धं जं जंमि जंमि थाणंमि । पुव्वगहिण्ण रहियं रायालंकारदव्वेणं ॥
 दट्टण य तं दव्वं चिन्ता मन्तिस्स नवरमुपन्ना । पुव्वगहिण्णि पत्तं तं दव्वं अन्नहा कहवि ॥
 म्भं चिन्तिउणं सो परिवायगरुव्वधारी सुयद्दो । करुणापव्वेण मन्तिगा सद्दविऊण सविणयं भणिओ त्ति ।
 चेममहावविरुद्धेण तुज्झ चरिण्ण विग्गहओ मज्झ । सहेहि ता कुडत्थं किमेयमवरोप्परविरुद्धं ॥
 एवं च भणियमेत्तेण भणियं परिव्वायएण । नरिथ खलु विसयलुद्धानमवरोप्परविरुद्धं ति । अवि य-
 जणजिज्जयाण सुकयं न गणेन्ति न बन्धुमित्तमाभीणं । विसयविसमोहियमथा पुरिसा परलोगमगं च ॥
 एवं च सिद्धमेत्ते भणियममेत्तेण जुज्झए एयं । विन्नाणदरिदाणं न उणो तुमए मरिच्छाणं ॥

हृष्टं च निरवशेषं शिष्टं यद् यस्मिन् यस्मिन् स्थाने । पूर्वगृहीतेन रहितं राजालंकारद्रव्येण ॥
 इन्द्रा च तद् द्रव्यं चिन्ता मन्त्रिणो नवरमुत्पन्ना । पूर्वगृहीतैः प्राप्तं तद् द्रव्यं अन्यथा कथमपि ॥
 एवं च चिन्तयित्वा परित्राजकरूपधारी भुजङ्गः । करुणाप्रपञ्चेन मन्त्रिणा शब्दयित्वा सविनयं भणित इति ।
 येशान्यभावचिच्छेन तव चरितेन विस्मयो मम । कथय ततः स्फुटार्थं किमेतद् अपरापरविरुद्धम् ॥
 एवं च भणितमोत्रेण भणितं परित्राजकेन । नास्ति खलु विषयलुब्धानामपरापरविरुद्धमिति । अपि च—
 जननीजनकानां सुदृढं न गणयन्ति न यन्धुमित्रस्वामिनाम् । विषयविषमोहितमनसः पुरुषाः परलोकमार्गं च ॥
 एवं च शिष्टमपि भणितममात्येन युज्यते पतत् । विज्ञानदरिद्राणां न पुनस्त्वया सहशानाम् ॥

१ ए० च चिन्तिउणं परिव्वायगरुव्वधारी । करुणापव्वचित्तेण मन्तिगा सविणयं भणिओ ॥ इति ख-ग पुस्तके

ता साहेहि अवितहं परघणगहणस्म कारणं मज्झ । सयलाणुवालणस्म य हिरियं मोत्तूण किं बहुणा ॥

एवं च यणिए भणियं परिच्चायएण ।

निगुणसु अचहियमणसो वुत्तन्तं मज्झ पुच्छिओ जो ते । तह साहेमि फुडट्ठयं जह कहियं ओहिनाणेणं ॥

अथि इहेव भरहंमि पुण्डो नाम जणवओ । तंमि अमरावइसरिसं पुण्डवद्वणं नाम नयरं । तत्थ अगिगेवमायणसगोत्तो सोमदेवो नामं माहणो । तस्स सुओ नारायणाभिदाणो अहं ति । तंमि नयरं 'जीवघाएण सग्गो' ति कुमत्थं परूवेन्तो चिट्ठामि जाव केइ पुरिसा समन्तओ वुण्णायणतरलच्छं पलोएमाणा चोर ति कल्लिज्ज वज्झा निज्जन्ति । ते य दट्ठग भणियं मए 'घाएह एए महासु-यङ्गे' ति । तओ तं मम वयणं सोज्ज एकेण माहुणा समुप्पन्नोहिनाणेण नाइदूरट्टिणेव जंपियमहो कट्टमन्नाणं ति । तं च मे साहु-वयणं सोज्ज ममुप्पन्ना चिन्ता । किमेएण मं उदिसिज्जण पसन्तरूवेणाधि एयं जंपियं ति । तओ सो मए चलणेसु निवडिज्जण

ततः कथय अवितहं परधनग्रहणस्य कारणं मम । सकलानुपालनस्य च द्वियं वुक्त्वा किं बहुणा ॥

पथं च भणिते भणितं परिप्राजकेन—

निगुणु धयदित्तमना वुत्तन्तं मम पृथो यस्त्वया । तथा कथयामि स्फुटार्थं यथा कथितमवधिदानेन ॥

अस्ति इदं भारतं पुण्ड्रो नाम जनपदः । तस्मिन् अमरायतीसदृशं पुण्डूरुर्धनं नाम नगरम् । तत्राग्निदेवशायनसगोत्रः सोमदेवो नाम ब्राह्मणः । तस्य सुतो नारायणदेवाभिधानोऽस्मिन्ति । तस्मिन् नगरे 'जीवघातेन स्वर्गः' इति कुशाखं प्ररूपयन् निष्ठाभि, यावत् केचित् पुरुषाः समन्ततल्लस्तवदनतरलाक्षं प्रलोकमानाः 'चोरः'—इति कल्पयित्वा वश्या नीयन्ते । तांश्च इदुया भणितं मया 'घान्तयत पतान् मदा-भुजङ्गात्'—इति । ततस्तद् मम वचनं श्रुत्वा पकेन साधुना समुत्पन्नावधिदानेन नातिदूरस्थितेनैव जल्पितम्—अहो कष्टप्रदानम् । तल्ल

पुच्छो 'भयं, किमत्राणं' ति । तेण कहियं-सव्वसत्ताणमसन्ताहिओयदानं विरुद्धोवएसो य । मए भणियं-को असन्ताहिओओ, को वा विरुद्धोवएसो ति ? । साहुणा भणियं-जमेए पुव्वकयकम्मपरिणइवसेण वसणपत्ते निरवराहे वि सहासुयङ्गे ति अहिलवसि, एस असन्ताहिओओ; जओ सचं पि परपीडाकरं न वचव्वं ति । एसा य वो सुती पइयपइयाभिहाणे चोरचोरभणणे य तत्तुद्धोसया, सईभूया[ए] वि सयासुद्धसहावा[ए] वि असइययाभिहाणे अचोरचोरभणणेण य मिच्छाभिहाणाओ दुगुणो दोसो ति । जं पुण 'जीवणाएण सग्गो' ति परूवसि एस विरुद्धोवएसो; जओ न जीवणाओ परलोए सुहफलओ होइ । भणियं च सयलेहिं तित्थनायगेहि । न हिंसियव्याणि सव्वभूयाणि । अहवा-

मे साधुचनं श्रुत्वा समुपन्ना चिन्ता । किमेतेन मामुद्दिश्य प्रशान्तरूपेणापि पतञ्जल्पितमिति । ततः स मया चरणयोर्निपत्य पृष्ठः-भगवन् ! किमक्षानमिति । तेन कथितम्-सर्वसत्त्वानामसर्वभियोगदानं विरुद्धोपदेशश्च । मया भणितम्-कोऽसदभियोगः को वा विरुद्धोपदेश इति ? साधुना भणितम्-यद् एतान् पूर्वकृतकर्मपरिणतिवशेन व्यसनप्राप्ते निरपराधेऽपि 'महाभुञ्जान्' इति अभिलषसि, एषोऽसदभियोगः । यतः सत्यमपि परपीडाकरं न वक्तव्यमिति । एषा च वः श्रुतिः-पतितपतिताभिधाने चौरस्य चौरभणने च तत्तुल्यदोषता । सतीभूताया अपि सदाशुद्धस्वभावाया अपि असतीपदभिधाने अचौर(स्य)चौरभणनेन च मिथ्याभिधानाद् द्विगुणो दोष इति । यत्पुनर् 'जीवघातेन स्वर्गः'-इति प्ररूपयसि एष विरुद्धोपदेशः, यतो न जीवघातः परलोकेशुभफलदो भवति । भणितं च सकलैः तीर्थनायकैः-न हिंसितव्यानि सर्वभूतानि । अथवा-

जो कोहेण ऽभिभूओ घायइ जीवे सया निरणुकम्पो । सो भवचारगवासं पुणो पुणो पाचए बट्टमो ॥

अवि य-

जग्मन्तरदिन्नस्स य फलसेसामिहेव पाविहिसि जग्मे । धेयदियहेहि वालय नयरमसन्ताहिओगस्स ॥

मए मणियं-मयवं, केरिसो जग्मन्तरविइण्णो असन्ताहिओगो, केरिसं वा तस्स फलमणुहूयं मए, केरिसं वा फलसेसं ति ? ।
साहुणा मणियं-वच्छ सुण ।

अत्थि इहेव भारहे वासे उत्तरावहे विसए गज्जनयं नाम पट्टणं । तत्थ आसाढो नाम माहणो । रच्छुया से भारिया । ताणं इओ
अतीयपञ्चमभवंमि चण्टदेवाभिहाणो पुत्तो तुमं आसि । काराविओ वेयज्झयणं, सुणाविओ सत्थाइं आसाटेण । समुप्पन्नो ते विजा-

यः ऋधेनाभिभूतो घातयति जीवान् सदा निरचुकम्पः । स भवचाररूवासं पुनः पुनः प्राप्नोति बहुशः ॥

अपि च-

जग्मान्तरदत्तस्य च फलशेषमिहैव प्राप्स्यसि जग्मनि । स्तोऋविवत्सैर्वालक ! नयरमसद्भिमियोगस्य ॥

मया भणितम्-भगयन् ! कीदृशो जग्मान्तरचितीर्णेऽसद्भियोगः, कीदृशं वा तस्य फलमनुभूतं मया, कीदृशं वा फलशेषमिति ? ।
साधुना भणितम्-ऽरुणु ।

अस्ति इहैव भारने वपं उत्तरापथे विपये गज्जनकं नाम पत्तनम् । तत्राप्राढो नाम ब्राह्मणः । रच्छुत्ता तस्य भार्या । तयोरितोऽतीत
पञ्चमभवे चण्डदेवाभिधानः पुत्रस्त्वमासीः । कारितो वेदाध्ययनम्, श्रावितः शास्त्राणि आपाढेन । समुत्पन्नस्ते विद्याभिमानः । स्थितो

हिमाणो । ठिओ गज्जणयसामिणो वीरसेणस्स समीपे, संपूइओ तेण, विइण्णं जीवणं, बहु मन्नए राया । अइक्कन्तो कोइ कालो । अन्नया य तंमि चेव नयरे परिव्वायगभत्ता त्रिणीयसेट्टिस्स धूया बालविहवा वीरमई नाम; सा य अविचेयवहुलयाए हत्थियाणं दुज्जययाए मोहस्स अहिलसणीययाए विसयाणं त्रियारकुलहरयाए जोव्वणस्स अणवेक्खिक्खण नियकुलं अणालोचिक्खण आयइं तन्नयरिअन्धवग सीहलाभिहाणेण मालागारेण समं पवमिय चि । इओ य तंमि चेव दिवहे तीसे चेव पूयणिओ सममयायापरिवालगरई जोगम्पा नाम परिव्वायगो, सो निस्सङ्गयाए पवइयगणं कज्जाभावेण य संसियव्वस्स अणाइक्खिक्खण कस्सइ थाणेसरं गओ चि । जाओ य लोयवाओ 'अहो वीरमई पवसिय' चि । विन्नायं च तुमए परिव्वाययगमणं । तओ असुद्धयाए आसयस्स त्रिचित्तचरिययाए सत्ताणं समुप्पन्ना ते चिन्ता । नूणं सा जोयप्पणा सह पत्रसिया भविस्सइ ॥ अन्नया पत्रा रायकुले कहा, जहा विणीयसेट्टिस्स धूया न याणिज्जइ कहि पवमिय चि ? । तओ तए उडिइक्खण सत्थायारं अयलम्बिक्खण इयरपुरिसमगं अणवेक्खिक्खण अत्तणो लहुययं

गज्जनकन्याग्निने वीरसेनस्य समीपे, संपूजितस्तेन, चित्तार्णं जीवनम्, बहु मन्यते राजा । अतिनाग्तो कोऽपि कालः । अन्यदा च तस्मिन्नेव नगरे परिव्राजकभक्ता चिनीतश्रेष्ठिनो दुहित्वा बालविधवा वीरमती नाम । सा च अविचेक्यबहुलतया स्त्रीणां, दुर्जयतया मोहस्य, अभिलषणीयतया विषयाणां, चिकारकुलगृहृतया यौवनस्य, अनेपेक्ष्य निजकुलम्, अनालोच्यायति तत्रगरोवास्तव्यकर्मिद्वलाभिधानेन मालाकारेण समं श्रोयितेति । इत्थञ्च तस्मिन्नेव दिवसे तस्या पत्रं पूजनीयः स्वसमयाचारपरिपालनरतियोगात्मा नाम परित्राजकः । स नि संगतया प्रनृजितानां कार्याभावेन च शंसितन्यमनाख्याय कस्यचिद् स्थानेश्वर गत इति । जातश्च लोकादः- 'अहो वीरमती श्रोयिता' इति । विद्वानं त्वया परिव्राजकगमनम् । ततोऽनुद्धृतयाऽऽशयस्य विचित्रचरितया सन्नामां समुत्पन्ना ते चिन्ता- 'नूनं सा योगात्मना

अयाणिऊण सेट्टिउम्माहयं एवं जंपियं ति । किमेत्थ जाणियव्वं, अहं जाणामि । राइणा भणियं-‘कहं’ ति ? । तए भणियं-जोयप्पणा
 सद्धि पवसिय ति । राइणा भणियं-परिचत्तनियकलत्तारम्भो खु सो भगवं । तए भणियं-अओ चो परकलत्ताइं पत्थेइ । महाराय,
 एवंविहा चेय एए पासण्डिणो । न एत्थ परमत्थबुद्धी कायव्व ति । एयं च सोऊण विपरिणया धम्ममि केइ पाणिणो । सत्रणपरंपराए
 य आयणिणियमिणं सेसपरिव्वायएहिं; वज्झो कओ जोयप्पा, जाया य से सपक्खपरपक्खेहिं पायं विडम्बणा । एवंविहमिच्छापारिणामत्रत्तिणा
 बद्धं तए तिब्बं कम्मं । अइकन्तो कोइ कालो । परिक्खीणमहाउयं ॥ तओ अपरिचत्तयाए आरम्भस्स गायावहुलयाए सेसकालं अणा
 सेवणाए धम्मस्स विचित्तयाए कम्मपरिणईणं मओ समाणो कोह्लागसन्निवेशे समुप्पन्नो एलगत्ताए ति । अइकन्तो कोइ कालो ।
 तक्कम्मदोसेण य मडिया ते जीहा । गहिओ महाधेयणाए । थेरकालेणं चैव शीणं च ते आउयं । तओ मरिऊग तक्कम्मसेमयाए

सह प्रोपिता भविष्यति । अन्यथा प्रवृत्ता राजकुले कथा, यथा विनीतश्रेष्ठिनो बुद्धिता न ज्ञायते कुत्र प्रोपितेति ? । ततस्त्वया उज्झित्या
 शाखाचारम्, अवलम्ब्य इतरपुरुषमार्गम्, अनवेक्ष्यात्मनो लघुकृतम्, अज्ञात्वा श्रेष्ठि उन्माथं (विनाशं) एवं जल्पितमिति । किमत्र ज्ञातव्यम् ?
 अहं जानामि । राज्ञा भणितम्-‘कथम्’-इति । त्वया भणितम्-योगात्मना सार्धं प्रोपितेति । राज्ञा भणितम्-परित्यक्तनिजकलत्रारम्भः खलु
 स भगवान् । त्वया भणितम्-अत एव परकलत्राणि प्रार्थयते । महाराज ! पंविधा एतैते पाल्खण्डिनः । नात्र परमार्थबुद्धिः कर्तव्येति ।
 एतच्च धृत्या विपरिणता धर्मं केचित् प्राणिनः । अथणपरम्परया चारुणितमिदं शेषपरिवाजके, बाह्यः कृतो योगात्मा, जाता च तस्य
 स्वपक्षपरपक्षैः प्रायो विडम्बना । एवंविधमिथ्यापरिणामवर्तिना बद्धं त्वया तीव्रं कर्म । अतिक्रान्तः कोऽपि कालः । परिक्षीणमथायुःकम् ।
 ततोऽपरित्यक्तयाऽऽरम्भस्य - मायायबुलतया शेषकालमनासेवनया धर्मस्य विचित्रतया कर्मपरिणतीनां मृतः सन् कोह्लाकसच्चिवेशे समु
 त्पन्न एडकृतयेति । अतिक्रान्तः कोऽपि कालः । तत्कर्मदोषेन च शट्टिता ते जिह्वा । गृहीतो महावेदनया । स्तोकरकालेनैव क्षीणं च

कोहागमत्रिवेसाडवीए चैव समुत्पन्नो गोमाउगत्ताए चि । तत्थ वि य त्तरुम्मपेरियतहाविहृफलप्रवल्लेण सडिया ते जीहा ।
 अइक्कन्तो कीह कालो । तओ मरिऊण त्तरुम्मसेसयाए चैव समुत्पन्नो माएवनरवइविलाभिणीए भयणलेहाभिदाणाए सुयत्ताए चि । सुओ
 पत्तो लोच्चणं, वल्लहो नरवइस्स । अन्नया त्तरुम्मदोमओ चैव सुरापणमत्तेणं विणावि क्खेणं दढमक्कोमिया रायज्जणी । सुओ
 रायउत्तेण, वाराविओ तेणं । तओ ते पि अक्कोसिउं पयत्तो । कुविएण छिन्दाविया ते जीहा । ववगओ मओ । लज्जिओ सु अत्तणो
 बुत्तन्तेणं । पडिवन्नो य अणसणं । मासमेत्तेण कालेण त्रिमुक्को पाणेहिं । समुत्पन्नो य एत्थ पुंउडवदुर्णमि माहणसुयत्ताए चि ।
 एयमणुहूर्यं तए ॥

तओ ममेयं सोऊण समुत्पन्नो संवेगो, जाओ भवविराओ । चिन्तियं मए । अहो दुक्खहेउत्तणं पमायचरियस्स । पुच्छिओ
 साह । भयवं, केरिसं फलसेसं ति ? तओ तेण अइसयनाणिणा विसेसेणं इमं अवलोइऊण मणियं मक्करुणेणं । वच्छ, अविवेगिजजाणुसूया
 तवायु । ततो मृत्या तत्कर्मशेषतया कोहाकसधिवेशाट्यामेय समुत्पन्नो गोमायु कृतयेति । तत्रापि च तत्कर्मरेरिततथाविधफलभक्षणेन
 शठिता ते सिता । अतिक्रान्त- कोऽपि कालः । ततो मृत्या तत्कर्मशेषतयैव समुत्पन्नो साकेतनरपतिविलासिन्यां मदनलेपाभिधानायां
 सुत्तयेति । प्राप्नो योयनम्, बल्लहो नरपतेः । अन्यदा तत्कर्मशेषत एव सुरापानमत्सेत विनाऽपि कायेंण दृढमाकुप्रा राजजननी । अतो
 राजपुत्रेण, वारितस्तेन, ततस्तमपि आक्रोष्टं प्रभृत्सः । कुपितेन छेदिता ते जिहा । व्यपगतो मद्दः । लज्जितः रहरात्मनो द्युत्तान्तेन ।
 प्रतिपन्नथानशनम् । मासमोत्रेण कालेन विमुक्तो प्राणैर्भ्यः । समुत्पन्नश्चान पुण्ड्र्यर्धने ब्राह्मणमुनतयेति । पतदनुभूतं त्वया ।
 ततो ममैतन्नं श्रुत्वा समुत्पन्नः संवेगः, जातो भवविरागः, चिन्तित मया-अहो ! दुःखहेतुत्व प्रमादचरितस्य । पृपो साधुः, कीदृशं

सयल्लोए विडम्बणा सेसं ति । तओ मए समुप्पन्नवेरगेण सुणिवयणभीएण सुगहियनामगुरुमभीवे पवन्ना पव्वजा । अइक्कन्तो कोइ कालो । लद्धाओ य गुरुसुरलोयगमणकाले मए गुरुसुस्वसापरेण गुरुसयासाओ तालुग्घाडणिगयणगामिणीओ दुवे महाविजाओ । भणिओ म्हि गुरुणा-वच्छ ! एयाओ धम्मकायपरिवालणत्थं कहिंपि महात्तमणकालंमि चेव तए पउञ्जियव्वाओ, न उण सया असार-विसयसुहसाहणत्थं ति । अन्नं च, एयाओ धारयन्तेणं परिहासेणावि अलियं न जंपियव्वं; पमायओ जंपिए समाणे तक्खणं चेव नाहिप्पमाणमिमलजलगएणं उद्धवाहुणा अणिसिलोयणेणं एयासिं चेव अट्टमहस्सेणं जावो दायव्वो ति । तओ मए पावमोहियमणेणं साहुसिद्धिनियइवसवत्तिणा अविजाणुरायनडिएणं गुरुवयणपडिक्कलं इहपरलोगमग्गविरुद्धं सब्वमियमणुचिद्धियं । जंपियं च मए कल्लं असंपत्ताए भयवईए सज्झाए आवसहासन्नारामवउलतलगएणं यमायओ तरुणरामायणणुच्छिएण अपरिहाससीलेण वि परिहासेणं उभ-

कल्लशेयमिति । ततस्तेजात्तिशयक्षानिना विशेषेणममवलोक्य भणितं सरुहणेन । वत्स ! अविवेकिरुजनानुरुपा सरुल्लोके विडम्बना शेष-मिति । ततो मया समुत्पन्नचैवैराग्येन मुनिवचनभीतेन सुगृहीतनामगुरुसमीपे प्रपन्ना प्रवज्या । अनिन्नान्तः क्रोऽपि कालः । लब्धे च गुरुरल्लोकगमनकाले मया गुरुशुश्रूपापरेण गुरुरसकाशात् तालोद्घाटिनी-गगननामिःयो द्वे महाविद्ये । भणितोऽस्मि गुरुणा-वत्स ! एते धर्मकायपरिपालनार्थं कुत्रापि महद्दध्यसनकाले एव त्वया प्रयोक्तव्ये, न पुनः सदाऽस्सारविषयसुखसाधनार्थमिति । अन्यच्च-एते धारयता परि-हासेनापि अलोकं न जरिपतध्यम्, प्रमादतो जल्पिते सति तत्क्षणमेव नाभिप्रमाणविमलजलगतेन ऊर्ध्ववाहुनाऽनिमित्तोचनेन पतयो-रेयाप्रसहत्वेण जापो दातव्य इति । ततो मया पापमोहितमनसा साधुशिष्टनियतिवशवर्तिनाऽविद्यानुरागनदितेन (व्याकुलितेन) गुरुवचन प्रतिक्कलमिहपरलोकमार्गविरुद्धं सर्वमिदमनुष्ठितम् । जल्पितं च मया कल्पेऽसंप्राप्तार्थां भगवत्यां सन्ध्यायामावसथासन्नारामवकुलतलगतेन

यत्नोयविरुद्धं अलियवयणं ति । मन्तिना भणियं 'किं जंपियं' ति ? परिन्वायण भणियं-पुच्छिओ भिह कल्लं तक्खणकयजलाव-
गाहणाहिं आवसहदेवयादंसणत्थमागयाहिं मद्दुपरिविखलन्तवयणाहिं सविब्भमुब्भन्तपेच्छिरीहिं तरुणरामाहिं । भयवं, कीस तुमं
तरुणगो चेव जीवलीयसारभूर्यं जम्मन्तरंमि वि तवस्सिजणपत्थणिज्जं हरिहरपियामहप्पमुहतियसवरसेवियं सयललीयसलाहणिज्जं
विसयसोवत्वं उच्छिज्जण इमं ईइसं दुक्करं वयविसेसं पवन्नो ति ? । तओ मए तासिं हिययगयं परिहासगन्धिभणं भावं वियाणिज्जण
विसुक्कदीहनीमासं कालाणुरूवमलियं चेव जंपियं । जहा हिययाणुकूलपिययमाविरहसंतावपीडिएणं इमं ईइसं दुक्करं वयमब्भुवगयं
ति । जंपिज्जण य इमं वयणं पमायओ चेव न कओ गुरुजणोवइहो जावो । अकयजावो य वसणवसगो वि य जाए अडुरत्तसमए
अत्थमिए भुणणपदीने चन्दे पसुत्ते नायरलीयनिवहे तिमिरदुस्संचरेसु रायमगेसु कहकहवि गन्तूग पुव्वभण्डियं पिव अकयपडिदु-
वारपिहाणं पविट्टो सागरसेट्टिगेहं ति । तओ गहियसुवणरुप्पभण्डो निग्गच्छन्तो चेव सागरसेट्टिगेहावो आयणियपुरिसपयसंचारो

प्रमादतस्तरुणरामाजनपुनापरिहासशीलेनापि पट्टिहासेनोभयलोक्रुविरुद्धमलीक्रयचनमिति । मन्तिना भणितम्-किं जल्पितमिति ? परि-
याजनेन भणितम्-पृथोऽस्मि कस्ये तत्क्षणरुतजलावगाहनाभिरावसथदेवतादर्शनार्थमागताभिर्मधुरपरिस्फलद्वचनाभिः सविभ्रमोद्भ्रान्त-
प्रेक्षणीलाभिः तरुणरामाभिः । भगवन् ! किमर्थं त्वं तरुण पच जीवलोक्सारभूतं जन्मान्तरेऽपि तपस्विजनप्रार्थनीयं हस्तिहरपितामहप्र-
मुगप्रिदशपरसेवितं सकल्लोककक्षाचनीयं विषयसौख्यमुद्दिश्वेममीदृशं दुष्करं व्रतविशेषं प्रपन्न इति ? ततो मया तासां हृदयगतं परिहा
सगर्भितं भावं विधाय विमुक्कदीर्घनिःश्वासं कालानुरूपमलीकमेव जल्पितम् । यथा-हृदयानुकूलप्रियतमाविरहसंतापपीडितेन इममीदृशं दुष्करं
व्रतमभ्युपगतमिति । जल्पित्वा चेदं वचनं प्रमादत पच न कृतो गुरुजनोपदिष्टो जापः । अकृतजापश्च व्यसनवशागोऽपि च जातेऽधैरात्र-
समयेऽस्तमिते भुवनप्रदीपे चन्द्रे प्रद्युते नागरलोकनिवहे तिमिरदुःसंचरेषु राजमार्गेषु कथं कथमपि गत्वा पूर्वभांडिकमिव (बान्धवमिव)

निजायुपरन्दिशारथानो गच्छियिज्ञानद्वयगमनो मुमदियविज्ञासिद्धदीनभाओ विममपययससनायमालो हुनारुगालताडग-
 द्धधेदि मरुमगदरसापरिपदिमापयेहेदि इओ गओ तुरियमरगान्नेदि गदिओ गपयुमिदि । अओ परमगओ नेर ने मदीओ
 युपन्नो । मंदर दुमं पमानं नि मनिऊल तुगिइको दिओ पविध्यायो नि ॥

मनिजा भनियं-मयं, मंं तु पृथ एगदिरगानीओ गयलंकागे नयि ? । तेन भनियं-दिओ यु लो मए माय्यी-
 नरएग । मनिजा भनियं-‘किं निमिनं’ नि ? । तेन भनियं-मुन ।

अयि मे माय्यीनिरागी मय्यदरुओ नाम यंमओ जीरियाओ य अन्भदिओ । तेन तत्रपरनिसामिनो इन्दरगभिदानम्न
 नेद्विमदन्नगग पूया गगरदशा नाप रुद्रगा नेशयुगयसओ अन्नदिशा वि क्यूए रिसादमदुगं जेवणाभिमालिना इरदा वि
 अरुमजिज्ञासिपानं अयिओ गगधंघिगेदमिति । गतो पृथीतपुखंतीयभाओ निंरुओय गगत्थेघिगेदराकंतिपुलापरसंगो
 विमानुमारुदशापथलः अमलिगियानोदंरुगमकः मूलविजियिपहलिनयो विमनययगयमनः कुनरुययाज्यापुलापदु-
 गंइ, कंं, उ, उःएयापुल्लिरुयैगिरुमनख्यमिगककारुगिर्दीतो राजपुतेः । अतः परमगाय पर एग मरीपो युगन्तः । मंंनि
 ए इमालमिति भनिया गनिकः भियः गजिनाक रनि ।

मनिजा भनियम्-मगन ! कथं पुनरएकदियमालोओ राजांकागे नाञ्जि ? । तेन भनियम्-रुपः मदीय मयाधायञ्जिनरराणे ।
 मनिजा भनियम्-‘किं निधियम्’-इपि ? तेन भनियम्-रुपु ।

भनि मे शाय भनियानी मय्येइओ नाय ययणो जीरिपल्ल्यायधिकः । तेन तत्रपरनियामिव इन्दरगभिधानघ्यं भंघिमदकक्य

अत्तणो विणासमालोचिय अवलम्बिऊग पुरिसयारं अवहरिऊण परिणीय त्ति । एयवइयरंमि रुद्धो से राया । अवहरिया वासवदत्ता । निच्छट्ठो नयरीओ । आगओ से समीवं जीवियाभिहाणयंसगसहाओ । पुच्छिओ य आगमणपओयणं । साहियं च तेणं । तओ मए तमणुपुच्छिऊण रायालंकारकोसल्लियसहाओ पेसिओ नरिन्द्रपच्चायणनिमित्तं जीवियो । गओ य सो सावत्थि । अलंकारदरिसणपुव्वयं विन्नत्तो तेण सया एयवइयरं । कओ से राइणा पसाओ । पेसिया गन्धव्वदत्तस्स सावत्थिपवेसणनिमित्तं महन्तया । नीओ महन्तएहिं, पवेसिओ राइणा महाविभूर्ईए, दिट्ठो य अणणिजणयपमुहेण सयणयग्गेण । पाविया तेण कण्ठगयपणा वामवदत्ता । ता एयं निमित्तं ॥

मन्तिणा भणियं-साहु ववसियं, मित्तकज्जवच्छला चेव सप्पुरिसा हवन्ति । 'निदोसा खु ते पुव्वगहिय' चि मन्तिऊग मोयाविया घणाई । 'भयवं, तुमए वि सविवेगाणुरुवमायरियवं' ति भणिऊग विसल्लिओ परिव्यायओ ॥

दुद्धिता वासवदत्ता नाम कन्यका स्नेहानुरागवशतोऽन्यदत्ताऽपि प्रस्तुते विद्याहमहोत्सवे योवतामिमनिता इतरथाऽपि आत्मनो विनाशमालोचय, अवलम्ब्य पुरुषकारमपहृत्य परिणीतेति । एतद्व्यतिकरे रुपस्तस्मै राजा । अपहृता वासवदत्ता । निःश्रितो नगर्याः । आगतो मम समीपं जीविकाभिधातवयस्यसहायः । पृष्टथागमनप्रयोजनम् । कथितं च तेन । ततो मया तमनुपुच्छ्य राजालंकारकौशलिक(उपहार)-सहायः प्रेषितो नरेन्द्रप्रत्यायननिमित्तो जीविकः । गतश्च स श्रावस्तीम् । अलंकारदर्शनपूर्वकं विसप्तस्तेन राजा एतद्व्यतिकरेण । कृतस्तस्य राजा प्रसादः । प्रेषिता गन्धर्वदत्तस्य श्रावस्तीप्रवेशननिमित्तं महत्काः । नीतो महत्कैः, प्रवेशितो राजा महाविभूत्या, दृष्टश्च जननीजनरुपमुखेन स्वजनधर्मेण । प्राप्ता तेन कण्ठगतप्राणा वासवदत्ता । तत एतन्निसित्तम् ।

मन्त्रिणा भणितम्-साधु व्ययसितम्, मित्रकार्यवत्सला एव सत्पुरुषा भवन्ति । 'निर्दोषाः सलु पूर्वगृहीताः' इति मन्त्रयित्वा भोचित्ता

घणो त्रि य ते रायपुरिसे पेमिऊण सायत्थि पयड्डो जलनिहितीसंठियं वयराडं नाम नयरं । कहाणयविसेसेण पत्तो पउमायइं
 नाम अडविं । तीए वि य कइवयकप्पडियपरिवारियस्स एंगंमि विभागे उट्टियं वणगइन्दपीढं । पणट्ठा दिसोदिसं कप्पडिया । घाइओ
 गयकलहगो धणमग्गेणं । गहिओ सु एसो, पाडिओ भरणिवट्ठे । परिणओ गयकलहगो । देव्वजोएणं न चागाइओ धणो । तओ
 उतरिं घत्तिऊण दन्तमुगलेहिं 'पडिच्छिस्सं' ति गहिओ करेणं, विक्खित्तो य उवरिं विलग्गो समासन्नवत्तिणीए नगगोहसालाए । इओ
 य तयन्नयलहगपीडियाए रमियं करेणुयाए । तओ तं मोचूण वत्तिओ गयकलहगो । आरुहो घणो नगगोहसिहरं । दिट्ठा य तेण तत्त्य
 नीडंमि ओलावगविमुक्का तेल्लोवक्कसारा रयणापली । पच्चभिन्नाया गहिया य । चिन्तियं च तेणं । छुट्ठामि जइ गओयइवस्स, ता
 पराणेमि एयं परमोवयारिणो सायत्थीनस्वइस्स; पन्हा जहासमीहियमणुचिद्धिस्सं ति । ठिओ कंचि वेलं, अइस्सुत्तं गयपीढं, ओइण्णो

धनायः । 'भगवन् ! स्वयाऽपि स्वयिकानुरूपमावृत्त्यम्' इति भणित्वा विसृजितो पतिनाजकः ।

धनोऽपि च तान् राजपुरुषान् प्रेषयित्वा श्रायस्तीं प्रवृत्तो जलनिधितीरसंस्थितं बराटं नाम नगरम् । कथानकविशेषेण प्राप्तो
 पगायतीं नामाटयीम् । तस्यामपि च कतिपयकार्पटिकपरिच्युतस्य एकस्मिन् विभागे उत्थितं वनगजेन्द्रयूथम् । प्रनष्टा विशि
 कार्पटिकाः । धावितो गजकलभको धनमार्गेण । गृहीतः सत्वेयः । पातितो धरणीपृष्ठे । परिणतो (तिर्यक्प्रहारवान्) गजकलभकः । देव-
 योगेन न ध्यापादितो धनः । तत 'उपरि शिष्या दन्तमुशलाभ्यां प्रत्येगिष्यामि' इति गृहीतो करेण । विशिष्यशोपरि विलग्नः समासन्न-
 पतिन्यां न्यग्रोधशापायाम् । इतश्च तदन्यकलभकर्णुडितया रसितं करेण्वा । ततस्तं मुस्ता वलितो गजकलभकः । आरुहो धनो न्य
 ग्रोधशिगरम् । दृष्टा च तेन तत्र नीडे श्येनविमुक्ता झेलोकप्रसारा रत्नावली, प्रत्यभिषाता गृहीता च । चिन्तितं च तेन । छुट्टामि यदि
 गजोगद्वयात् ततः परानगामि पतां परमोपकारिणः श्रायस्तीनरातेः । पश्चाद् गथासमीहितमनुष्ठास्यामीति । स्थितः कान्चिद् वेलात् ।

तरुवराओ, पयट्टो सावत्थि, संपत्तो वसिम् ॥

इओ य गया ते पुरिसा सावत्थि । निवेइओ वुत्तन्तो नरवइस्स । कुविओ तेसिं राया । अहो अबुद्धिया तुम्हे, जं तथाविहं पुरिसरयणं तहा एगाणिं मोत्तणमागय चि । ता एस भे दण्डो; तं चैव अगिण्हऊग न तुब्भेहिं सावत्थि पइस्सियब्बं ति । भणिऊण निच्छट्ठा नयरीओ । लग्गा धणं गवेसिडं । दिट्ठो य तेहिं पियमेलग्गाभिहाणे मन्निवेसे सत्थवाहपुत्तो । साहिओ णेहि वुत्तन्तो इमस्स, इमेण वि य तेसिं । तओ कइवयदियेहेहिं पत्तो सावत्थि । दिट्ठो नरवई, परितुट्ठो हियएण, माहिओ वुत्तन्तो नरवइस्स । देव, इमिणा पयारेण लद्धा रयणावली दंसिया य । विम्हिओ राया । 'अहो विचिचया कज्जपरिणईणं' ति चिन्तिऊण भणियं च तेण । भद, तुह चैव मए एमा संपाडिय त्ति, न कायज्जो मे पणयभङ्गो । अहवा साहारणं चैव ते एयं रञ्जं पि, किं संपाडीयइ ति ? । तओ अइवकन्तेसु कइवयदिणेसु काऊण महामहन्तं सत्थं भरिऊण विचिचभण्डस्स दाऊण नाणाभणिरयणमारमणग्घेयमाहरणं उचियवाणि-

अतिमानं गजयूथम् । अवतीर्णस्तखरात् । प्रवृत्तः श्रावस्तीम् । संप्राप्तो वसन्तिम् ।

इत्थ गतास्ते पुरुषाः श्रावस्तीम् । निवेदिन्नो वृत्तान्तो नरपत्तये । कुपितस्तेभ्यो राजा । अहो ! अबुद्धिना यूयम्, यत् तत्राद्यिद्यं पुरुषरत्नं तथैकाकिनं मुक्तवाऽऽगता इति । तत पप युग्माकं दण्डः, तमेवागृहीत्वा न युग्माभिः श्रावस्तीं प्रवेष्ट्यमिति भणित्वा निःक्षिता (निरकासिताः) नगरीतः । लग्गा धनं गवेपयितुम् । इष्टश्च तैः प्रियमेलकाभिधाने सन्निवेशे सार्थवाहपुत्रः । कथितस्तेवृत्तान्तोऽस्मै, अनेनापि च तेभ्यः । ततः कृत्तिययदिवसैः प्राप्तः श्रावस्तीम् । दृष्टो नरपतिः, परितुष्टो हृदयेन । कथिनो वृत्तान्तो नरपत्तये । देव ! अनेन प्रकारेण लब्धा रणावली, दीयता च । विस्सितो राजा । 'अहो विचित्रता कार्यपरिणीताम्' इति चिन्तयित्वा भणितं च तेन । भद्र ! तत्रैव मयैषा संपादितेति न कर्तव्यो मे प्रणयभङ्गः । अथवा साधारणमेव तवैतद् राज्यमपि, किं संपाद्यते इति । ततोऽतिक्रान्तेषु कतिप

यगवेत्सोर पंमिओ गुग्ममणयरं घणो ति ।

पत्तो कालरुमेणं, विन्नाओ जणेण । परितुट्ठो से गुरुज्जणो, निग्गओ पचोणिं । दिट्ठो य जगणिजणएहि, निरडिओ चलणेसु तंमिं, अभिणग्दिओ जगणिजणएहि । कया मव्यायणेसु पूया, दिदं महादाणं, पवेसिओ नरिन्देण सम्मानिऊग महया विभूर्इए । कयं च गुरुहं महोच्छम्भूयं वद्दावणयं ति । पहरियंके पुच्छिओ षणसिखित्तन्तं जगणिजणएहि । साहिओ तेण । विन्दिहया जगणिजणया । भणियो य तेहिं-वच्छ, अलं तीए । अणुचिया सु मा पायरुमा भवओ । न रेहइ कप्पपायवे कवियच्छुयल्लि ति । ता अयं ते ममाणरुत्तुलपिहरसहायं दासियं गयेमामो । न तए एत्थ संतप्पियच्चं । न मुग्इ समी जोण्हाए ति । तेण भणियं-को एत्थ अजमरो संतामम्य; इंसो खलु संसारमहायो ति । तेहिं भणियं-माद्रु साद्रु, महापुरिसो गु तुभं । ता किं एत्थ अवरं भणीयए ति ॥

यत्रिंणेषु कृत्या भक्तिमहादानं कार्यं भृत्या चिचित्रमाण्डं, कृत्या नानामणिरत्नमारमनष्यंमाभरणमुचिन्तनाणिजकरोशैलेन प्रेरितः सुशमेनगरं धन इति ।

प्रातः पालकमेण, पिप्पत्तो जनेन । परितुष्टस्सम्य गुरुज्जणो, निर्गतः संसुराम् । एत्थ जनीजनताभ्याम् । निरतितश्चरणेषु तयोः । अभि-
नन्ति जनीजनताभ्याम् । कृता स्वोपदानेषु पूजा, वत्सं महाराजम्, प्रवेशितो नरेन्द्रेण सम्मान्य महत्या विभूत्या । कृतं च गुह्यभि-
मंशोरस्यभूतं पधोपलकमिति । प्रतिरिप्ते पृष्ठो धनधीगुचान्तं जनीजनताभ्याम् । कथितस्तेन । विस्मितो जननीजनसौ । भणितश्च ताभ्याम्-
पयत् । शब्दं तथा । अनुचिता खलु सा पायकर्मा भयतः । न राजते कल्पपादेये कयिकच्छुयद्विरिति । ततोऽन्यां नृप समानरूपकुलनि-
भयस्वभार्या वारिष्ठां गधेययायः । न न्ययाऽत्र संतपितव्यम् । न मुच्यते दासी ज्योत्स्नाया इति । नेन भणितम्-कोऽप्रायमरः संतापस्य,
ईदृशः खलु स्वंगारस्यभाय इति । तेर्मणितम्-सापु सापु महापुण्यः खलु त्वम् । ततः क्रिमत्रापरं भण्यते इति ।

तओ कया से गुरूहिं धणदेवमहिमा । निगओ धणो सह निद्धमिचेहिं । पूजिओ जक्खो, कया अत्थिजणपडिबती । गओ य मुत्तुत्तरसमए तयासन्नं चेव सिद्धत्थं नाम उज्जाणं । दिट्ठो य तत्थ असोयपायवत्तलगओ इरियाइपञ्चसमिहओ मणवयकायगुत्तो गुत्तिन्दिओ गुत्तवम्भयारी अममो अकिञ्चणो छिन्नगन्धो निरुवलेवो, किं बहुणा, अट्टारसतीलङ्गसहस्सधारी अणेयसाहुपरियओ जमोहरो नाम कोमलाहिवस्स विणयंधरस्स पुत्तो समणसीहो चि । तं च दट्ठण समुप्पन्नो से पमोओ, वियम्पिओ धम्मववसाओ । चिन्तियं च णेणं । अहो से रूवं, अहो चरियं; अहो से दित्ती, अहो सोमया; अहो से पुरिसयारो, अहो मद्दवं; अहो से लायणं, अहो विसयनिष्पिवासया; अहो से जोब्बणं, अहो अणङ्गविजओ चि । ता धन्नो खु एसो दट्ठव्वो पज्जुवासणिज्जो य । गओ तस्स समीवं । वन्दिओ णेण भयवं जसोहरो सेमसाहुणो य । दिन्नो से गुरूगा धम्मलाहो सेससाहुहि य । उवविट्ठो गुरूपायमूले । भणियं च तेणं-भयं, किं पुण ते निव्वेयकारणं, जेण तुमं रूवि वर पञ्चवाणी विसयसुहमवहत्थिऊा पव्वञ्जं पवन्नो सि ? । जसोहरेण

ततः कृता तस्य गुरुभ्यां धनदेवमहिमा । निर्गतो धनो सह सिग्धमित्रैः । पूजितो यक्षः, कृताऽर्थिजनप्रतिप्रतिः । गतश्च भुक्तोत्तर-
समये तदासन्नमेव सिद्धार्थं नामोद्यानम् । दृष्टश्च तत्राशोरुपादपत्तलगत ईयान्निपञ्चसमिक्तिको मनोवचःकायमुत्तो गुल्नेन्द्रियो गुप्तब्रह्मचारी
अममोऽकिञ्चनश्छिन्नगन्धो निरुपलेपः-किं बहुणा, अष्टादशशीलाङ्गसहस्रधारी, अनेकसाधुपरिगतो यशोधरो नाम कोशलाधीपस्य विनय-
न्धरस्य पुत्रः धर्मणसिंह इति । तं च दृष्ट्वा समुत्पद्यस्तस्य प्रमोदः, विजृम्भितो धर्मव्यवसायः । चिन्तितं च तेन-अहो ! अस्य रूपम्,
अहो ! चरित्तम्, अहो ! अस्य दीप्तिः, अहो ! सोम्यता, अहो ! मादंयम्, अहो ! मादंयम्, अहो ! अस्य लावण्यम्, अहो !
विपयनिष्पिपासता, अहो ! अस्य यौवनम्, अहो ! अनङ्गविजय इति । ततो धन्यः स्रव्येप द्रष्टव्यः, पर्युपासनीयश्च । गतस्तस्य समीपम् ।
वन्दिन्तस्तेन भगवान् यशोधरः शेषसाधवश्च । दत्तस्तस्मै गुरुणा धर्मलाभः, शेषसाधुभिश्च । उपविष्टो गुरुपादमूले । भणितं च तेन-किं

भणियं-एगन्तनिव्वेयकुलहराओ संसाराओ वि अवरं निव्वेयकारणं ति ? । धणेण भणियं-भयवं, सयलज्जणसाहारणी सु एस संसारो; अओ विससकारणं पुच्छामि । जसोदरेण भणियं-विसेसो वि सामन्नमज्जगओ चेव, तद्दवि निययमेव चरियं मे निव्वेयकारणं ति । धणेण भणियं-करेणु भयवं अणुगहं, कहेणु अम्हाणं पि निव्वेयकारणं निययचरियं ति । तओ जसोदरेण 'कल्लणागिई पसन्तरूवो य एसो कयाइ निव्वेययुयगच्छइ' ति चिन्तल्लण भणियं । सोम ! जइ एवं, ता सुण ।

अरिय इहेव वासे विसाला नाम नयरी । तत्थ अमरदत्तो नाम नरवई होत्था । इओ य अतीयनवममवंमि तस्स पुत्तो सुरिन्ददत्तो नाम अहमासि ति । जणणी य मे जसोहरा, भज्जा य नयणावल्लि ति । ताओ य मे रळं दाळण पवन्तो समणत्तणं । अहमवि संपत्त-सम्मत्तो नयणावलीनेहभोहियमणो रळसणाहं विसयसुहमणुहवन्तो चिट्ठामि, जाव आगओ मे पल्लियच्छलेण धम्मदूओ । निवेइओ

पुत्तस्ते निवेदकारणम्, येन त्वं रूपीय पञ्चयाणो विषयसुखमपहस्तयित्वा प्रव्रज्यां प्रपन्नोऽसि ? यशोधरेण भणितम्-पकान्तनियदकुल-शुद्धान् संसारादपि अपरं निवेदकारणमिति ? धनेन भणितम्-भगवान् ! सकलजनसाधारणः खल्वेव संसारः, अतो विशेषकारणं पृच्छामि । यशोधरेण भणितम्-विशेषोऽपि सामान्यमध्यगत एव, तथापि निजकमेव चरितं मम निवेदकारणमिति । धनेन भणितम्-करोतु भगवान् अनुग्रहम्, कथयतु अस्माकमपि निवेदकारणं निजकचरितमिति । ततो यशोधरेण 'कल्याणाकृतिः प्रदान्तरूपश्चैव कदाचिद् निवेदसुपगच्छति' इति विवर्तयित्वा भणितम् । सौम्य ! येषवं ततः शृणु ।

अस्ति इहेव वरं विसाला नाम नगरी । तत्रामरदत्तो नाम नरपतिरभूत् । इतथातीतन्वममवे तस्य पुत्रः सुरेन्द्रदत्तो नामाहमास-मिति । जजनी च मम यशोधरा, भार्या च नयनावल्लिरिति । तातश्च मे राज्यं दत्त्वा प्रपन्नः श्रमणत्वम् । अहमपि संप्राप्तसम्ययस्यो नयनावल्लिस्नेहभोहितमना राज्यसनाथं विषयसुखमनुभवन् तियामि । यावदागतो मे पलितच्छलेन धर्मदूतः । निवेदितश्च महं सारसि-

य मे सारसियाभिहाणाए नयणावलीचेडियाए । तओ समुष्पन्तो मे निव्वेओ । चिन्तियं मए । अहो चञ्चलया जीवलीयस्म, अहो परिणामो पोग्गलाणं, अहो असारं मणुयत्तणं, अहो पढवइ महामोहो । अवि य-

अणुदियंहं वचन्ताणिऽमाइ कहं किं जणो न लक्खेइ । जीयस्म जोब्बणस्स य दियहनिसाखण्डखण्डाई ॥

दियहनिसाघडिमालं आउयसलिलं जणस्स घेत्तूण । चन्दाइच्चवइहा कालरहंइं ममाडेन्ति ॥

क्षीणे आउयसलिले परिगुस्सन्तंमि देहससंमि । नत्थि हु कोवि उवाओ तह वि जणो पावमायरइ ॥

अलं ता मे पमाणं । पवज्जामो पुव्वपुरिससेवियं समणत्तणं । साहिओ निययाहिष्पाओ नयणावलीए । भणियं च तीए-
अज्जउत्त, जं वो रोयइ त्ति । न खलु अहं अज्जउत्तस्स पडिक्कल्यारिणी; अवि य 'जं तुमं पव्वज्जिहिस्सि, अहं पि तं चेत्त' त्ति निवेइयं
चेव अज्जउत्तस्स । तओ मए चिन्तियं । अहो निव्वमराणुरायया ममोवरि देवीए, अहो महत्थत्तणं, अहो विवेगो, अहो चित्तणुयया,

काभिधानया नयनावलिचेटिक्का । ततः समुत्पन्नो मम निन्दः । चिन्तितं च मया-अहो ! चञ्चलता जीवलोरुस्य, अहो ! परिणामः
पुद्गलानाम्, अहो ! असारं मनुजन्तवम्, अहो ! प्रभवति महामोहः । अपि च-

अनुद्विवसं व्रजन्ति इमानि कथय किं जनो न लक्षयति । जीवितस्य जीवनस्य च विवसनिशाग्न्यण्डपण्डानि ॥

दिवसनिशाघटीमालमायुःसलिलं जनस्य गृहीत्वा । चन्द्रादित्यवलीघर्षां कालारहंइं धामयतः ॥

क्षीणे आयुःसलिले परिशुष्यति वेदसस्ये । नास्ति यल्लु कोऽणुणायः तथापि जनः पापमाचरति ॥

अलं ततो मम प्रमादेन, प्रपद्यामष्टे पूर्वपुरुषसेधितं श्रमणत्वम् । कथितो निजकाभिप्रायो नयनावल्यं । भणितं च तथा-आर्यपुत्र !
यत्तु तुभ्यं रोचते, न खल्वहमार्यपुत्रस्य प्रतिकूलकारिणी, अपि च यत्त्वं प्रव्रजिष्यसि, अहमपि च तदेवेति निवेदितमेवार्यपुत्रस्य । ततो

अहो छन्दाणुवत्तणं, अहो समसुहदुक्त्वया, अहो एंगसहावत्तणं ति ॥
एत्थन्तरंमि निवेइथो मे कालो मङ्गलपाढएहि । पढियं च तेहि ।

आसाइज्जण उययं कमेण परियइज्जण य पयावं । उज्जोविज्जण भुवणं अत्थमइ दिवायरो एण्हं ॥

तओ मए चिन्तियं-धिरत्थु जीवलोयस्स; एयस्स वि दिणयस्स एगदिवसंमि चए एत्तिया अवत्थ ति । तओ अहं अत्थाइया-
मण्डवंमि कंचि कालं गमेज्जण मियइज्जोण्हापसाहियभुवणभवणे उद्दामकामिणीयणत्रियम्भियमयणपसरे य पओसे गओ विइण्णमणिर-
यणमङ्गलपदीवसणाहं कुट्टिमविमुक्कवरसुरहिक्कुसुमपरं वहलकत्थूरियाविलित्तिविमलमणिभित्ति पवरदेवंगवत्थवोक्खारियंकरणयस्वम्भं
उज्जलविचित्तवत्थचिरइयवियाणयं जरढविहुमायम्बघडियपल्लङ्कसणाहं अत्थुरियपवरत्तूलीचिइण्णगण्डोवहाणयं विमलकलधोयमओव-
मया चिन्तित्तम्-अहो ! निर्भराणुरागता ममोपरि देव्याः, अहो ! महार्थत्वम्, अहो ! चित्तानुगता, अहो ! छन्दोऽनुवर्तनम्,
अहो ! समसुरदुःखता, अहो ! एकत्रभावत्वमिति ।

अग्रन्तरे निवेदितो मे कालो मङ्गलपाढकैः । पठितं च तैः—

आस्याद्योदकं क्रमेण परिवर्त्य च प्रतापम् । उद्द्योत्य भुवनमस्तमेति दिवाकर इदानीम् ॥

ततो मया चिन्तित्तम्-धिगस्तु जीवलोकम्, पतस्यापि दिनकरस्य एकदिवसे एय पतावत्यवस्थेति । ततोऽहमास्थानिकामण्डपे-
कश्चित् कालं गर्भयत्या मृगाङ्ग्योस्ताप्रसाधितभुवनभवने उद्दामकामिनीजनविजृम्भितमदनप्रसरे च प्रदोषे गतो विकीर्णमणिरत्नमङ्गलप्र-
दीपस्तनाथं कुट्टिमविमुक्कवरसुरभिक्कुसुमप्र हरं वहलकस्तूरिकाचिलित्तविमलमणिभित्तिम्, प्रवरदेवाङ्ग(देवदूप्य)यल्लविभूपितरुनकस्तम्भम्,

१ एग्यारत्तण क । २ वोक्खारिय (दे.) निभूपितः ।

णीय[मणो]हरपडिगहं उल्लम्बियसुरहिकुसुमदामनियरं कणयमयमहमेन्तध्रुवषडियाउलं पञ्जलियविहचभूमचत्तिनिवहं चडुलकलहंमपारा-
वयमिहणसोहियं विरहयकपूरवीडयसणाहृतम्बोलपडलयं वट्टियविलेचणुण्णविहवायायणनिमियमणिवट्टयं सुरदिपडचामभरियमणोह-
रोवणीयकणयकचोलं तप्पियवरवारुणीसुरहिकुसुमसंपादयमणपूर्यं रईए विव सपस्विराए नयणावलीए समद्दासियं वासगेहं ति । उव-
विट्ठी पल्लङ्के । कंचि कालं गमेऊण निगओ देवीपरियणो । धेववेलाए पसुत्ता देवी । अहं च विसहसुहं विमुहियचित्तोवि नेदाणुरागओ
‘देवी परिच्चइयन्वा, एहहमेत्तं एरथ दुक्करं’ति चिन्तयन्तो चिह्वामि, जावसा देवी ‘पसुत्तो नरवह’त्ति मत्तमाणा मीत्तूण पल्लङ्कमोइण्णा
कोट्टिमत्तलं । ससङ्का य उग्घाडिऊण दुवारं निगया नासगेहाओ । तओ मए चिन्तियं—किं पुण एमा अवेलाए अइत्तदुवारं निगययत्ति ? ।
त्तूणं मम भाविविओयकायरा देहबायं वयगिस्सइत्ति । तओ अहं धेत्तूण असिचरं निगओ तीए पिट्ठओ । गया य मा पामायवालस्म

उज्ज्वलविचित्रवज्रविरचितवितानकम्, जरठधिद्रुमातास्रयटितयल्यदुसनाथम्, आस्तप्रवत्प्लीवित्तीर्णगण्डोपघानकम्, धिमलकल-
धौतमयोपनीतमनोहरपतद्ग्रहम्, उल्लम्बितसुरभिकुसुमदामनिकरम्, कनकमयमघमघायमान(प्रमरद्)ध्रुवघट्टिकाकुलम्, प्रञ्जलित-
विचित्रधूमयतिनिवहम्, चडुलकलहंसपारापतमिथुनशोभितम्, विरचितकर्पूषीटकलनायसाभ्यूलयटलकम्, चतितविलेपनपूर्णविचित्रया-
त्तापन्यस्तवृत्तम्(वृत्तभाजनम्), सुरभिपटयासभृतमनोहरोपनीतकनकरुच्योलम्, तत्प्योतरवायणीसुरभिकुसुमसंगद्वितम्बनपूजम्,
रत्येव सपरिवारया नयनावल्या समथासितं वासगेहमिति । उपविष्टः पत्यङ्के । कंचित्कालं गमयित्वा निगंतो देवीपरिजनः ।
स्तोत्रवैलायां प्रसुप्ता देवी । अहं च विषयसुपयिमुषितचित्तोऽपि स्नेहानुरागतो ‘देवी पग्गियक्तन्या, एतान्ममात्रमयं दुष्करम्’ इति
चिन्तयन् तिष्ठामि, यायत् सा देवी ‘प्रसुप्तो नरपतिः’ इति मन्यमाना मुक्त्वा पल्यदुम्बतोणां कुट्टिमत्तलम् । सशद्वा चोदयात्थ

खुञ्जयस्स समीचं । उट्टविओ तीए खुञ्जओ । तओ मए चिन्तियं-हद्धी एयस्स साहिऊण जहासमीहियं करिस्सइ ति । एत्थन्तरंमि धुम्मन्तलोयणेणं भणियं खुञ्जएणं-कीस तुमं अज्ज एत्थियाओ वेलाओ ति ? । तओ मए चिन्तियं-हा किमेयं अज्ज ति संलवइ ? । अहवा अणुचियागमणा इमाए वेलाए देवी, अओ एवं मन्तियं ति । होउ, पडिवयणं सुणेमि । तओ देवीए, भणियं-अज्ज खु विसम-धाउओ चिराओ पसुचो राया, अओ एस कालखेवो ति । तओ मए चिन्तियं-हा किमेयं ? । एत्थन्तरंमि कढिणहत्थेण तेण गहिया अगुरुधूमाभोयगन्भणे केसंहत्थे देवी । तओ पांडिया तेण समयं देवी । सिक्कारमणहरं च तस्स य ममं च मयणकोवाणलसंधुक्कणं नियम्भियं तीए सह मोहचेट्ठियं । आलिङ्गिया तेण, चुम्बियं च से चलन्तत्तारयं वयणं । एयं च वायाणपविट्टुचन्दालोयभासियं वह-यरसवयच्छिऊण अविवेयपणसंधुक्कओ पज्जलिओ मे मणम्मि कोवाणलो । कट्ठियं च तमालदलनीलं मण्डलगं । चिन्तियं च

द्वारं निर्गता वासगृहात् । ततो मया चिन्तितम्-कि पुनरेपाऽवेलायामदत्तद्वारं निर्गतेति ? । नूनं मम भाविचियोगकातरा वेहत्यागं व्यव-सास्यतीति । ततोऽहं गृहीत्वाऽसिचरं निर्गतस्तस्याः पृथुतः । गता च सा प्रासादपालस्य कुब्जकस्य समीपम् । उत्थापितस्तया दुःखकः । ततो मया चिन्तितम्-हा धिक्, पतस्य कथयित्वा यथासमीहितं करिष्यतीति । अत्रान्तरे घूर्णदूलोचनेन भणितं कुब्जकेन-कस्मात् इत्यमद्य पतायस्यां वेलायाम् ? ततो मया चिन्तितम्-हा ! किमेतद्'अद्य' इति संलपति । अथवाऽनुचितगमनाऽस्यां वेलायां देवी, अत एव मन्त्रितम् । भवतु, प्रतिवचनं शृणोमि । ततो देव्या भणितम्-अद्य खलु विपमधातुकश्चिरात् प्रसुप्तो राजा, अत एव कालक्षेप इति । ततो मया चिन्तितम्-हा ! किमेतत् ? अत्रान्तरे फठिनहस्तेन तेन 'गृहीताऽगुरुधूमामोदगर्भिते' केशहस्ते देवी । ततो पातिता तेन समदं देवी । सितकारामनोहरं च तस्य च मम च मदनकोपानलसंधुक्षेणं विजृम्भितं तथा सह मोहचेष्टितम् । आलिङ्गिता तेन, चुम्बितं च तस्याश्च-

‘वावाएमि एए दुवे वि पावे’ ति । तथो तं चेव किरणावलीभासुरं जलन्तमिव पेच्छिऊण इंसिं पणहुमविवेयन्धयारेण । जाया य मे चिन्ता । जेण मए परचक्कगयधडावियारणलालसा नरिन्दकेसरिणो विणिवाइया, सो क्हं इमं पुरिमसारमेयं देविं च अकज्जायरण-वावन्नसीलजीवियं वावाएमि ति ? । अन्नं च-वीसत्थं जंपियमिमीए कीलियं च आ वालभावाओ, भुत्ता सिणेहसारं, जणिओ अप्पाण-यतुल्लो पुत्तो । ता किं एइणा । अधि य-अविवेयवहुला चेव इत्थिया होइ । उज्जओ य अहं सामण्णपडिवत्तीए । एवं च गुणहरकुमारस्स वि लाघवभावेण पत्थुयविधाओ ति । अहो मे असरिसवसाओ ति विलिएण तक्खणं चेव समाणियं मण्डलगं, विरत्तं च मे चित्तं देवीओ । उवड्डिओ ‘धम्मववसाओ । गओ वामहरं, शुवन्नो सयणिल्ले, पवत्तो चिन्तिउं । अहो महिलिया नाम अभूमी विमलया, अणग्गी चुइली, अभोयणा विस्सइया, अणामिया वाही, अवेयणा मुच्छा, अणुवसगा मारी, अणियला गोत्ती, अरज्जुओ पासो,

लत्तारकं ददनम् । पतं च घातायनप्रविष्टवन्द्रालोकभासितं व्यतिकरमवगत्याविवेकपचनसंघुक्षितः प्रज्वलितो मे मनसि कोपानलः । कर्षितं च तमालदलनीलं मण्डलाग्रम् । चिन्तितं च ‘व्यापदयामि पत्नी द्वाघपि पापौ’ इति । ततस्तमेव क्रिरणावलिभासुरं ज्वलन्तमिव प्रेक्ष्येयत् प्रनष्टमविवेकान्धकारेण । जाता च मम चिन्ता-येन मया परचक्कगजघटाविदारणलालसा नरेन्द्रकेसरिणो विनिपातिताः, स कथमिमं पुरुषत्सारमेय देवीं चाकार्याचरणव्यापन्नशीलजीवितां व्यापादयामीति ? । अन्यच्च-विश्वस्तं जलितमनया, क्रीडितं चाचालभावान्, भुयता स्नेहत्सारम्, जनित आत्मतुल्यः पुत्रः । ततः किमेतेन ? । अपि च अविवेकयहुलैव स्त्री भवति । उद्यतथाहं श्रामण्यप्रतिपत्त्या । एवं च गुणधरकुमारस्यापि लाघवभावेन प्रस्तुतविघात इति । अहो ! ममासहशुभव्यवसाय इति व्यलीकेन तत्क्षणमेव समानीतं (कोशे निक्षिप्तं) मण्डलाग्रम् । विरक्तं च मे चित्तं देव्याः । उपस्थितो धर्मव्यवसायः । गतो वासगृहम्, निपन्नो (सुप्तः) शयनीये, प्रवृत्तश्चिन्ति-

अहेउओ मन्चु चि । अहवा कि इमीए चिन्ताए । ईसो एस संसरो । अओ चैव पवज्जामो समणत्तणं ति । एवं जाव सुहपरिणामो कंचि कालं चिट्ठामि, ताव आगया देवी । कयं मए पैसुत्तचेड(ट्टि)यं । शुवन्ना य मम समीवे । ठिया कंचि कालं । पवत्ता चाडुयम्म-करणे । अहमवि तमेव सुत्तचेडु(ट्ट)यं अवलम्बिऊण ठिओ कंचि कालं । समालिङ्गिओ अहं तीए । मए वि अत्तणो चित्तवियारमदंसय-न्तेण पुब्बिं व बहु मन्निया । एत्थन्तरंमि पहयाइं पाहाउयत्तूराइं । पढियं कालनिवेयएण ।

एसा वचइ रयणी विमुक्कतमकेसिया विवण्णसुही । पाणीयं पिव दाउं परलोयगयस्स सूरस्स पहाया रयणी, कयं गोसकिचं । ठिओ म्हि अत्थाइयामण्डवे । कया सविसेसं सामन्तप्पमुहाणमणुजीवीणं पमाया । पविट्ठो मन्तिघरयं । आगया विमलमइप्पमुहा महामन्तिणो । साहिओ मए एतेसिं निययाहिप्पाओ, न बहुमओ तेसिं । भणिय च णेहि ।

तुम् । अहो महिल्ला नामाभूमिधियल्लता, अनग्निश्चुट्टुलिः (उल्का) । अभोजना विस्त्तिका, अनामको व्याधिः, अवेदना मूर्छा, अरुप-सर्गा मारिः, अनिगडा गुप्तिः, अरज्जुको पाशः, अहेतुको मृत्युरिति । अथवा किमनया चिन्तया ? ईदृश एव संसारः । अत एव प्रपद्यामहे ध्रमणत्त्वमिति । एवं यावत् शुभपरिणामः कञ्चित् कालं तिष्ठामि तावदागता देवी । कृतं मया प्रसुत्तचेष्टितम् । निपन्ना च मम समीपे । स्थिता कञ्चित्कालम् । प्रवृत्ता चाडुक्कर्मकरणे । अहमपि तदेव सुत्तचेष्टितमवलम्ब्य स्थितः कञ्चित्कालम् । समालिङ्गितोऽहं तथा । मयाऽपि आत्मगञ्चित्तविकारमदर्शयता पूर्वमिव बहु मता । अत्रान्तरे प्रहृतानि प्राभातिकृत्याणि । पठितं कालनिवेदकेन ।

एषा वज्जति रजनी विमुक्कतमःकेशिका विवर्णमुयी । पानीयमिव दातुं परलोकगताय सुराय ॥
प्रभता रजनी, कृतं प्रातःकृत्यम् । स्थितोऽस्मि आस्थानिकामण्डपे । कृता सविशेषं सामन्तप्रमुखाणामनुर्जाविनां प्रसादाः । प्रविशो

देव, अपरिणओ ताव कुमारगुणहरो, पयापरिरक्त्वं पि धम्मो चेव त्ति । तओ मए भणियं-किं न याणह तुब्भे, कुलडिई एसा अम्हाणं, जमागए धम्मदूए न चिट्ठियब्बं ति । तेहिं भणियं-देवो जाणइ त्ति ॥ अइक्कन्तो सो दियहो, समागया रयणी । ठिओ अत्याइयामण्डवे । कंचि वेलं गमेऊण गओ वासभवणं । नियत्तेवीसिणेहभावओ समागया मे निदा । रयणीचरिमज्जामि दिट्ठो मए गुणिणओ । किलाहं धवलहरोचरि सिंहासनोवविट्ठो पडिक्कलभासिणीए पाडिओ कहवि अम्वाए जसोहराए, पलोट्टमाणो गओ सत्तमभूमियाए, अणुपलोट्टमाणो अम्वा वि तह चेव त्ति; वट्ठिऊण कहवि आरूढो मन्दरगिरिं । एत्थन्तरंमि विउड्ढो । चिन्तियं च मए । दाळ्णारम्भो विवागसुन्दरो य एस सुमिणओ । ता न याणामो, किं भविस्सइ त्ति ? । अहवा पत्थुयं मए परलोयसाहणं । जं होइ, त होउ त्ति ॥

तओ धम्मज्झाणमणुमरन्तस्स चेव अइक्कन्ता रयणी । कयं पभाओचियं । ठिओ मिह अत्याइयामण्डवे । आगया मे महल्लु-मन्निगृहम् । आगता विमलमतिप्रमुया महामन्निणः । कथितो मया पतेपां निज्जामिप्रायः, न बहुमतस्तेपाम् । भणितं च तेः-देव ! अपरिणतस्मान् कुमारगुणघरः, प्रजापरिरक्षणमपि धर्मं पवेति । ततो मया भणितम्-किं न जानीथ यूयम्, कुलस्थित्तिरेयाऽस्माकम्, यदागते धर्मदूते न स्यात्तव्यमिति । तैर्भणितं-देवो जानतीति । अतिक्रान्तः स दिवसः, समागता रजनी । स्थित आस्थानिकामण्डपे । वंन्दिद् देलां गमयित्वा गतो वासभवनम् । निवृत्तेर्वास्नेहभावतः समागता मे निद्रा । रजनोचरमयासे इष्टो मया स्वप्नः । किलाह धवलगृहोपरि सिंहासनोपविष्टः प्रतिकूलभाषिण्या पातितः कथमपि अम्बया यशोधरया, प्रलुटन् गतः सप्तमभूमिकायाम् । अनुप्रलुटन्ती अग्नाऽपि तथैवेति, उत्थाय कथमपि आरूढो मन्दरगिरिम् । अचान्तरे विबुद्धः । चिन्तितं च मया । दाळ्णारम्भो विपाकसुन्दरश्चैव स्वप्नः । ततो न जानीमः किं भविष्यतीति ? । अथवा प्रस्तुतं मया परलोकसाधनम्, यद् भवति तद् भवत्विति ।

जलपरियणपरिवारिया अम्बा । अश्रुद्विओ सविणयं । पुच्छिओ अहं तीए सरीरकुसलं । निवेइयं मए ईमिं अणउत्तिमङ्गण ।
 निसण्णा य सा घवलदुगुल्लोत्थयाए महापीडियाए । तओ मए चिन्तियं । अहो लट्ठयं जायं, जं अम्बा वि एत्थ आगय त्ति । निवे-
 एमि इमीए निययाहिप्पायं, विन्नवेमि एयं पव्वज्जमन्तरेणं । अहवा अचन्तनेहालुया अम्बा दुक्खं मे समीहियं संपाडइस्सइ त्ति ।
 दिट्ठो य अकुसलसुमिणओ; तओ आसङ्केमि अम्बाओ एत्थ अन्तरायं । न जुत्तं च इमीए पडिक्कलमासेविउं, जओ दुप्पडियाराणि
 अम्मापिईणि ह्वन्ति । विरत्तं च मे चित्तं भवपवञ्चाओ । न सककुणोमि इह चिद्धिउं । ता उवाएण विन्नवेमि, जेण निस्संसय चेव
 एसा अणुजाणइ त्ति । एसो य एत्थुवाओ होउ । तं चेव सुमिणयं तहा साहेमि, जहा तस्स पडियायणनिमित्तं वेसमेत्तं पडुच्च अणु
 जाणिहिइ इत्तरकालियं पव्वज्जमम्बा । तओ अहं तहा पव्वइओ चेव होहामि त्ति चिन्तिज्जण सव्वत्थाइयासमक्खं विन्नता अम्बा

ततो धर्मध्यानमनुस्मरत पचातिक्रान्ता रजनी । कृतं प्रभातोचितम् । स्थितोऽस्मि आस्थानिकामण्डपे । आगता मे महत्तरोज्ज्वल-
 पस्त्रिनपरिवारिताऽम्बा । अग्न्युत्थितः सविनयम् । पृष्टश्चाहं तथा शरीरकुशलम् । निवेदितं मया ईपद्वयनतोत्तमाङ्गेन । निषण्णा च सा
 घवलदुक्कलास्तृतायां महापीडिकायाम् । ततो मया चिन्तितम्-अहो लणं जातं यदम्बाऽपि अत्रागतेति । निवेदयाम्यस्यै निजकाभिप्रायम् ।
 विक्षपयाम्येतं (स्वप्नं) प्रवज्यामन्तरेण । अथवाऽत्यन्तस्नेहालुरम्या दुखं मे समीहितं संपादयिष्यति । दृष्टश्चाकुशलस्वप्नः, तत आशङ्के
 अम्बातोऽत्रान्तरायम् । न युक्तं चास्याः प्रतिदूलमासेचितुम्, यतो दुष्प्रतीकारो मातापितरौ भवतः । विरक्तं च मे चित्तं भवप्रपञ्चात् ।
 न शान्तोमीदं स्थातुम् । तत उपर्येन विक्षपयामि, येन निःसंशयमेव पयाऽनुजानातीति । एष चात्रोपायो भवतु । तमेव स्वप्नं तथा
 कथयामि यथा तस्य प्रतिघातनिमित्तं वेपमात्रं प्रतीत्यानुज्ञास्यति इत्थरकालिकां प्रवज्यामम्बा । ततोऽहं तथा प्रव्रजित एव भविष्यामीति
 चिन्तयित्वा सर्वास्थानिकसमक्षं विक्षताऽम्बा मया । अम्ब ! अद्य मया रजज्याश्चरमयामे दृष्टः स्वप्नः । तं दृष्टोत्वम्बा । अम्बया

मए । अम्ब, अञ्ज मए रयणीए चरमजामंमि दिट्ठो सुंमिणओ । तं सुणेउ अम्वा । अम्वाए भणियं-कहेहि पुत्त । 'करिसो त्ति । तओ मए भणियं । अहं खु किल गुणहरकुमारस्स रञ्जं दाऊण कयसिरतुण्डमुण्डणी सयलसङ्गचाई समणगो संबुत्तो, धवलहरोवरिसंठिओ य पडिओ । तओ विउट्ठो ससज्झसो त्ति । तओ अप्पसत्थसुविणयं सोऊण सुविणयत्थकोवियाए भयसंभन्तथरहरेन्तहिंययाए चामपाएण महिमण्डलं अक्खमिऊण थुयुक्कयसणाहं जंपियं अम्वाए । पुत्त, पडिहयं ते अमङ्गलं, चिरं जीव, निरुत्तसग्गं च महिं पालेहि । एयस्स वि य पडिघायणनिमित्तं कीरउ इमं, कुमारस्सं रज्जं दाऊण गिहंमि चैव इचिरियकालं समणलिङ्गपडिवज्जणं ति । मए भणियं-अम्ब, जं तुमं आणवेसि । अम्वाए! भणियं-निवडणनिमित्तं च निवाइऊण वेयविहिणा जलथलखहयेरे जीवे करेहि कुलदेवयचणेणं सन्तिकम्मं ति । तओ मए ठइया कण्णा, भणियं च-अम्ब, कीइसं जीवघाएणं सन्तिकम्मं ति? । अहिंसालखणो खु यम्मो । सुण-

भणित्तम्-कथय पुत्र ! कीदृश इति । ततो मया भणितम्-अहं एतु किल गुणधरकुमाराय राज्यं दत्त्वा कृतशिरस्तुण्डमुण्डनः सकल-सङ्गत्यागो श्रमणः संबुत्तः, धवलशृङ्गोपरिस्थितश्च पतितः । ततो वियुद्धः ससाध्वस इति । ततोऽप्रशस्तस्त्वनं श्रुत्वा स्वनार्थको-विद्यया भयसंभ्रान्तकम्पमानहृदयया चामपावेन महीमण्डलमाक्रम्य धूपूकृतसनाथं जल्पितमभवया । पुत्र ! प्रतिदत्तं तयामङ्गलम्, चिरं जीव, निरुत्तसग्गं च महीं पालय । पत्स्यापि च प्रतिघातनिमित्तं क्रीयतामिदम्, कुमाराय राज्यं दत्त्वा गृहे पव इत्वरिककालं श्रमणलिङ्गप्रपदनमिति । मया भणितम्-अम्ब ! यन्वमाहापयसि । अम्बया भणितम्-नियतन्[निवारण]निमित्तं च निपात्य वेदविधिना जलस्थलप्रचरान् जीवान् कुत कुलदेवताऽर्चनेन शान्तिकर्मेति । ततो मया स्थगितौ कर्णा, भणितं च-अम्ब ! कीदृश जीवघातेन शान्तिकर्मेति । अहिंसालक्षणः एतु धर्मः । शृणु-

१ सुविणओ क । २ कीदसो त्ति क-ए । ३ सुविणयसत्थ० क । ४ ०दिययं क

मणमेत्तेण वि इहइं परस्स एक्कं पि मरणभीरुस्स ! मरणं भूयाण कयं बहुभवमरणुब्भवं होइ ॥
 जो इह परस्स दुक्खं करेइ सो अप्पणो विसेसेणं । न पमायकयं कम्मं जं विहलं होइ जीवाणं ॥
 जं पि आइहं 'करेहि सन्तिकम्मं' ति ।

तं सुणसु सन्तिकम्मं नरस्स सव्वत्थसाहणसमत्थं । जं पयणुयं पि निच्चं परस्स पावं न चिन्तेइ ॥
 इहलोए परलोए य सन्तियम्मं अणुचरं तस्स । जह पेच्छइ अप्पाणं तह जो सव्वे सया जीवे ॥
 अम्बाए भणियं-पुच, परिणामविसेसओ पुण्णपावे, एसा य धम्मसुई । सुण-
 जस्स न लिप्पइ बुद्धी हन्तूण इमं जगं निरवसेसं । पावेण सो न लिप्पइ पङ्कयकोसो व्व सलिलेणं ॥

मनोमोत्रेणापि इह परस्य एकमपि मरणभीरोः । मरणं भूतानां कृतं बहुभवमरणोद्भवं भवति ॥
 य इह परस्य दुःखं करोति स आत्मनो विशेषेण । न प्रमादेकृतं कर्म यद् विफलं भवति जीवनात् ॥
 यद्यपि आदिष्टं 'कुरु शान्तिकर्म' इति ।

तत् शृणु शान्तिकर्म नरस्य सर्वार्थसाधनसमर्थम् । यत् प्रतनुकमपि नित्यं परस्य पापं न चिन्तयति ॥
 इहलोके परलोके च शान्तिकर्मनुत्तरं तस्य । यथा पश्यत्यत्मानं तथा यः सर्वान् सदा जीवान् ॥
 अम्बया भणितम्-पुत्र ! परिणामविशेषतः पुण्यपापे, पपा च धर्मश्रुतिः । शृणु-
 यस्य न लिप्यते बुद्धिहर्षेण जगद् निरवशेषम् । पापेन न स लिप्यते पङ्कजकोश इव सलिलेन ॥

अहया जइ वि पावं हवइ, तह वि देहारोगनिमित्तं कीरउ इमं ।

पावं पि हु कायव्वं बुद्धिमया कारणं गणन्तेणं । तह होइ किंपि कजं विसं पि जह ओसहं होइ ॥
सए भणियं-अम्ब, जं तए/आणत्तं 'परिणामविसेसओ पुणपावे चि, एत्थ अकज्जपवत्तणे कीइसो परिणामो चि? अन्नं च सुण-

पुणमिणं पावं चिय सेवन्तो तत्फलं न पावेइ । हालाहलविसमोई न य जीवइ अमयबुद्धी वि ॥

न य तिहुयणे वि पावं अन्नं पाणाइवायओ अत्थि । जं सन्वे वि य जीवा सुहलवत्तण्हालुया इहई ॥

एवं च टिए समाणे कइं हिंसावई धम्मसुइ चि? । जं च आणत्तं 'जइ वि पावं हवइ, तहवि देहारोगनिमित्तं कीरउ इमं' इति, एत्थ सुण ।

दीहाउओ सुरूओ नीरोगो होइ अभयदाणेणं । जम्मन्तरेवि जीवो सयलज्जणसलाहणिज्जो य ॥

अथवा यद्यपि पापं भवति तथाऽपि देहारोग्यनिमित्तं क्रियतामिदम् ।

पापमपि सल्लु कर्तव्यं बुद्धिमता कारणं गणयता । तथा भवति किमपि कार्यं विषमपि यथोपधं भवति ॥

मया भणितम्-यत् त्वयाऽऽक्षतं-परिणामविशेषतः पुण्यपापे इति, अत्र अकार्यप्रवर्तने कीदृशः परिणाम इति ? अन्यच्च शृणु-

पुण्यमिदं पापमेव सेवन् तत्फलं न प्राप्नोति । हालाहलक्षिणभोजी न च जीवत्यमृतबुद्धिरपि ॥

न च त्रियुवनेऽपि पापमन्यत् प्राणातिपाततोऽस्ति । यत् सर्वेऽपि च जीवाः सुप्रलघवटुष्णावन्त इह ॥

पपं स्थिते सति कथं हिंसावती धर्मशुक्तिरिति ? । यच्चाक्षतं 'यद्यपि पापं भवति तथाऽपि देहारोग्यनिमित्तं क्रियतामिदम्'

इति । अत्र शृणु-

देहारेगनिमित्तं पि एवयपालनं चिय खमं मे । पावाहिवट्टिएण य देहेण वि अम्व कि कजं ? ॥

अम्वाए भणियं-पुत्त, अलं रिमियणवियारणाए, कीरउ इमं चेत्त मह वयणं ति जंपमाणी निग्गडिया मे चलणेसु । तओ मए चिन्तियं-अहो दारुणं; एगत्तो गुरुयणभङ्गो, अबत्तो य वयमङ्गो चि । ता किं एत्थ कायव्यं ? । अहवा गुरुयणभङ्गाओ वि वयभङ्गो चेत्त विवागदारुणो चि चिन्तित्तज्ज विवत्ता अम्वा । जहा-अम्व, जइ ते अहं पियो, ता अलं इमिणा दोग्गइनिरायहे-उणा समाइट्टेण । अहवा वाचाणमि अत्ताणयं, करेउ अम्वा मम मंससोणिएणं कुलदेवचरणं ति । तओ मए कट्टियं मण्डलगं । एत्थन्तरंमि 'हा हा मा माहसं' ति समुद्धाइओ अत्थाइयामण्डवंमि कलयलो । समज्झा विय उट्टिया अम्वा, वरिओ तीए दाहिणसु-यादण्डे, भणिओ य । पुत्त, अहो ते माइवच्छलत्तणं; किं विवन्ने तुमंमि अहं जीवामि ? । ता पयारन्तरुओ माइमहो चेत्त तए एमो

दीर्घायुः सुरूपो नीरोगो मयस्यभयदानेन । जन्मान्तरेऽपि जीवः सरुलजनश्रद्धाघनीयश्च ॥

देहारेगनिमित्तमपि पतद्द्रव्यपालनमेव क्षमं मे । पापाभिवर्धितेन च देहेनापि अम्व ! किं कार्यम् ॥

अम्वया भणितम्-पुत्त ! अलं ऋपियचनविचारणाया, क्रियतामिदमेव मम वचनमिति जल्पन्तो निपतिता मे चरगयोः । ततो मया चिन्तितम्-अहो ! दारुणम्, परुतो गुरुवचनभङ्गः, अन्यतश्च व्रतभङ्ग इति । ततः किमत्र फर्तन्यम् ? । अथवा गुरुवचनभङ्गादपि व्रतभङ्ग एव विपारुदारुण इति चिन्तयित्वा विग्रप्ताऽम्वया । यथा अम्व ! यदि तवाहं प्रियः, ततोऽलमनेन दुर्गनिनिपातहेतुना समादिष्टेन । अथवा व्यापाद्याभ्यात्मानम्, करोत्वमया मम मांसशोणितेन कुलदेवताऽर्चनमिति । ततो मया कर्पितं मण्डलाग्रम् । अत्रान्तरे 'हा हा मा माहसम्' इति समुद्भवित आस्थानिकामण्डपे कलरुलः । ससाध्वसेय चोत्थिताऽम्वया, धृतस्तया दक्षिणभुजादण्डे, भणितम्-पुत्त ! अहो ! तव मातृवत्सल्यम्, किं विपन्ने त्वयि अहं जीवामि ? ततः प्रकारान्तररुक्तो मातृवध एव त्वयैव व्यवसित इत्येवं

वसिओ त्ति एवं निरूवेहि । एत्थन्तरंमि कुइयं कुक्कुडेणं । सुओ अम्वाए सदो, भणियं च तीए । पुत्त, झएइ अप्पाणं एस्स कुक्कुडो । अत्थि य इमो कप्पो, जं ईइसे पत्थुयंमि जस्स चैव सदो सुणीयइ, तस्स तप्पडिविम्बस्स वा थावायणेण समीहियसंपायणं ति । ता चिद्धन्तु अन्ने जीवा, एयं चैव कुक्कुडं वावाएहि त्ति । मए भणियं-अम्ब, न खलु अहं अम्वाएसेणावि अत्ताणयं मोत्तण अन्नं वावाएमि । अम्वाए भणियं-पुत्त जइ एवं, ता किं एइणा; पिट्टमयकुक्कुडवहेणावि ताव संपाडेहि मे वयणं ति जंपमाणी अवहरिऊण मण्डलत्तं पुणो वि निवडिया मे चलणेसु । एत्थन्तरंमि तन्नेहमोहियमणेण पणट्टनाणावलोएण भणियं मए पावक्रमेण । अम्ब, एवं जं तुमं आणावेसि त्ति । अवि य ।

बहुयं पि विन्नाणं नाइसहं होइ निययकज्जम्मि । सुट्टु वि दूरालोयं ण पेच्छए अप्पयं अच्छि ॥
 एत्थन्तरंमि दिन्ना समाणची लेप्पयाराणं । जहा-निव्वत्तेह अकालहीणं पिट्टमयं कुक्कुडं ति । निव्वत्तिओ य तेहिं, उवणीओ

निरूपय । अत्रान्तरे कृजितं कुकुटेन । श्रुतोऽम्बया शब्दः, भणितं च तथा-पुत्र ! सूचयत्यात्मानमेव कुकुटः । अस्ति चायं कल्पः, यदीदृशे प्रस्तुते यस्यैव शब्दः श्रूयते तस्य तत्प्रतिविम्बस्य वा व्यापादनेन समीहितसंपादनमिति । ततस्तिष्टन्त्वन्ये जीवाः, पतमेव कुकुटं व्यापादयेति । मया भणितम्-न खल्वहमम्बादेशेनापि आत्मानं मुक्त्वाऽन्यं व्यापादयामि । अम्बया भणितम्-पुत्र ! यद्येवं ततः किमेतेन, पिष्टमयकुकुटवधेनापि तावत्संपादय मम घचनमिति जल्पन्ती अपहृत्य मण्डलाग्रं पुत्रपि निपतिता मम चरणयोः । अत्रान्तरे तस्नेहमोहितमनसा प्रनष्टशानाचलोकेन भणितं मया पापकर्मणा-अग्न्य ! एवं यत् त्वमाशापयसीति । अपि च--

बहुकमपि विज्ञानं नातिसहं [नातिसमर्थ] भवति निजकार्ये । सुष्यपि दूरालोकं न पश्यत्यात्मानमग्निं ॥

अत्रान्तरे इत्ता समाबृष्टिलेप्यकारणाम् । निर्वर्तयाकालहीनं पिष्टमयं कुकुटम् । निर्वर्तितश्च तैः, उपनीतश्च मम समीपम् । ततः

मे समीपं । तत्रो सा अम्बा तं च कृयकुंडं ममं च घेचूण गया देवयापायमूलं । ठाविओ से अगओ । भणिओ अहं तीए । पुत्त, कट्टेहि मण्डलगं । तत्रो मए ईसि विहसमाणेण कट्टियं । अम्बाए य भणियं-भयवड् कुलेदेवए, एम सव्वजीवाण चाचायगवारए पुत्तदिट्ठदुस्सुमिणपडिघायणत्थमुवणीओ ते कुम्कुडो । वावाएइ य इमं एमो । ता एयस्म मरीरे कुमलं करिज्जासि चि भणिऊण सन्निओ अहं जहा 'वावाएहि एयं' ति । तत्रो मए घाइओ कुम्कुडो । कयं देवयच्चणं । भणिओ अम्बाए सिद्धकम्मो नाम सुययारो । इमं मंमसेसं लहुं रन्वेहि, जेण मे पुत्तो अहं च देवयसेसं पासामो चि । मए भणियं । अम्ब, अलं मंसभक्खणेण । सुण-

सुट्ठ वि गुणप्पसिद्धा तवनियमा दाणज्ञाणविणिओगा । मन्तोसहा य विहला नरस्म मंमासिणो होन्ति ॥
खइयं वरं वितं पि हु खणेण मारेइ एककसिं चैव । मंसं पुणो वि खइयं भवमरणपरंपरं णेइ ॥

साऽग्या तं च कुकुटं मां च गृहीत्वा गता देवतापादमूलम् । स्थापितस्तस्याग्रतः । भणितश्चाहं तथा-पुत्र ! करय मण्डलाग्रम् । ततो मयेपद् विहसता कर्पितम् । अम्यया च भणितम्-भगवति कुलेदेवते ! एय सर्वजीवानां व्यापादनयारकः पुनरुष्टुःस्वप्नप्रतिघातनार्थ-मुपनीतस्तव कुकुटः । व्यापावयति चेममेपः । तत एतस्य शरीरे कुशलं कुर्यां इति भणित्वा संक्षितोऽहं यथा 'व्यापादय पतम्' इति । ततो मया घातितः कुकुटः । कृतं देवतार्चनम् । भणितोऽग्न्यया सिद्धकर्मा नाम सूपकारः । इमं मांसदोषं लघु रन्धय, येन मे पुत्रोऽहं च देवतादोषं पश्यत्व इति । मया भणितम्-अम्ब ! अलं मांसदोषेण । २४५--

सुष्ट्यपि गुणप्रसिद्धाः तपोनियमा व्रतध्यानविनियोगाः । मन्योपधाति विफलानि नरस्य मांसाशिनो भवन्ति ॥
ग्नादितं वरं विपमपि गलु मारयति एकश्च एव । मांसं पुनरपि प्नादितं भवमरणपरम्परं नयति ॥

मंसासिणो नरस्स ह्यु पारत्तं आउयं च परिहाइ । परिग्रहइ दोहगं दूमहदुक्खं च निरएसु ॥
 भेमज्जं पि य मंसं देई अणुमन्नई य जी जस्स । सो तस्स मगलगो वच्चइ नरयं न संदेहो ॥
 दुग्गन्धं वीभत्थं इन्द्रियमलसंभवं असुइयं च । खड्दण नरयपडणं विवज्जणिज्जं अओ मंसं ॥
 एए य मंसासिणो दोसा । इमे पुण अमंसासिणो गुणा ।

सब्बजलमज्जणाइं सन्नपयाणाइ सन्नदिक्खाओ । एयाइ अमंसासिचणस्स तणुयं पि न समाइं ॥
 जे चोरुमिणमउणा वण्हिपिसाया य भूयगहदोसा । एक्केण अमंसासिचणेण ते तगसमी(मा)होन्ति ॥
 मंसस्स वज्जणगुणा दो चेव अलं नरस्स जियलोए । जं जियइ निरुयमगं जं च मओ सोगइं लहइ ॥
 अम्बाए भणियं । पुत्त, अलं विचारणाए । कयं चेत्त मे वयणं तुमए त्ति । ता ऱिं एइणा । न य इमं सच्चयं मंसं ति । परियप्पणा

मासाशिनो नरस्य बलु परयायुश्च परिहियते । परिवर्धते दीर्भाण्यं दुस्सहदुखं च निरयेपु ॥
 भेषयमपि च मांसं ददाति अनुमन्यते च यो यस्य । स तस्य मार्गलोभो व्रजति नरकं न संदेहः ॥
 दुर्गन्धं वीभत्स इन्द्रियमलसंभवमशुचिकं च । यादितेन नरकपतनं विपर्जनीयमतो मांसम् ॥
 पते च मांसाशिनो दोषाः । इमे पुनरमांसाशिनो गुणाः ।

सर्वजलमज्जनानि सर्वप्रदानानि सर्वदीक्षाः । एतानि अमांसाशित्वस्य तनुकमपि न सग्नानि ॥
 ये चौरस्यनशकुना वह्निपिशाचाश्च भूतप्रहदोषाः । एकेनामांसाशित्वेन ते तृणसमा भवन्ति ॥
 मांसस्य वर्जितगुणौ द्वापेव अलं नरस्य जीवलोकै । यज्जीवति निरुपसर्गं यच्च मृत. सुगतिं लभते ॥

तु एसा । तओ मए एयं पि पडिवन्नमणुचिट्ठियं च ॥

एत्यन्तरंमि बद्धं साणुबन्धमसुहकम्मं ति । विइयदियहंमि य कओ कुमारस्स रज्जाभिसेओ । पयत्तो अहं पव्वइउं । भगिओ य देवीए-अज्जउत्त, अज्जेकं पुत्तरज्जसुहमणुभवामो, सुए पव्वइस्सामो ति । तओ मए चिन्तियं-किमेयमवरोप्परविरुद्धं देवीए ववसियं । अहवा एयं पि अस्थि चेव ।

छुट्टेइ जियन्तं पि हु मयं पि अणुमरइ काइ भचारं । विसहरगयं च चरियं वड्ढवित्रड्ढं महिलियाणं ॥

ता कि मम एइणा; जं एसा भणइ चि चिन्तिज्जण भणियं-सुन्दरि, पहवसि तुमं मम जीवियाओ वि । किं मए कयाइ तुह पणयभङ्गो कओ चि ? । तओ चिन्तियं देवीए-पव्वयन्ते नरवइमि अपव्वयन्तीए मए महन्तो कलङ्गो, वावन्ने उण मन्तिवयणओ

अम्यया भणित्तम्-पुत्र अलं विचारणया ? छुत्तमेव मम वचनं त्वयेति । ततः किमेतेन । न चेदं सत्यं मांसमिति । परिरूपयता पत्न्येण । ततो भया पतदपि प्रतिपन्नमनुष्ठितं च ।

अत्रान्तरे बद्धं साणुबन्धमशुभकर्मति । द्वितीयदिवसे च कृतः कुमारस्य राज्याभिषेकः । प्रवृत्तोऽहं प्रवजित्तुम् । भणित्तञ्च देव्या । आर्यपुत्र ! अद्यैकं (दिवसं) पुत्रराज्यसुखमनुभवाय; प्रातः प्रवजित्थावः । ततो मया चिन्तितम्-किमेतद् अपरपरविरुद्धं देव्या व्यवसित्तम् ? अथवा पतदपि अस्त्येव ।

त्यजति जीवन्तमपि अनुच्चियते काचिद् भर्त्सारम् । विपद्यरगतमिव चरित वक्रविवक्तं महिलानाम् ॥

ततः किं ममेतेन ? । यदेया भणतीति चिन्तयित्वा भणित्तम्-सुन्दरि ! प्रभवसि त्वं मम जीवितादपि । किं मया कदाचित् तव प्रणयमङ्गः कृत इति ? ततश्चिन्तितं देव्या-प्रवजति नरपती अप्रवजत्यां मयि मद्दान् कलङ्कः, व्यापदने पुनर्मन्त्रिवचनतोऽननुच्चियमाणाय

अणुमन्तीए वि बालरज्जपरिचालननिमित्तं न तहाविहो ति । ता वावाएमि अज केणइ पयारेण महारायं ति । चिन्तितओ उवाओ ।
 देमि से भोयणगयं चेष कहंचि चओरदिट्ठि वञ्चिऊण अकालबखेवघायणं विसं ति । अइकन्ता काइ वेला । तओ संपत्ताए भोयणवे-
 लाए उवविट्ठो अहं । वित्थरियं महया विच्छट्ठेण भोयणं । सुहनासियं संछइङ्गा दुक्का भुञ्जावया । सदाविया देवी, आगया य
 एसा । अलविखज्जमाणतालउडविससंजोइएण किलाहारपरिणामणसमत्थेणं अलियपउत्तेण जोगवडएण सह आगन्तूण उवविट्ठा । एसा
 य भुत्ता सह मए । भुत्तावसाणे य आयमणवेलाए अवणीएसु चओरेसु पज्जन्तभक्खणिज्जं आहारपरिणामणसमत्थं अणेगदवसंजुयं
 उवणीयं मे जोयवडयं, भविखयं मए निव्वियपेणं । भुत्तावसाणे य कयसोपायारो गओ वासभवणं । एत्थन्तरंमि वियम्भिओ विस-
 वियारो, सिमिसिमियं मे अंज्जहि, जहुयं गया जीहा, सामलीहूया कररुहा, पब्बायं वयणकमलं, निरुद्धो लोयणपसरो । तओ अहं
 तहाविहमणाचिबखणीयमवत्थन्तरमणुहवन्तो निवडिओ सीहासणाओ । 'हा हा किमेयं' ति विसणो मे समीवमागओ पडिहारो ।

अपि बालराज्यपरिपालननिमित्तं न तथाविध इति । ततो व्यापादयामि अद्य केनचित्प्रकारेण महाराजमिति । चिन्तित उपायः । ददामि
 तस्मै भोजनगतमेव कथंचिन् चकोरदृष्टिं वञ्चयित्वाऽकालक्षेपघातनं विपमिति । अतित्रान्ता काचिद् वेला । ततः संप्राप्तायां भोजनवे-
 लायामुपविष्टोऽहम् । धिस्तृतं महता विछेदैन (विस्तारेण) भोजनम् । मुखनासिकं संछाद्य (डुका) प्रवृत्ताः भोजकाः (भोजयितारः) ।
 शब्दायिता देवी । आगता चैषा । अलक्ष्यमाणतालपुटविपसंयोजितेन किलाहारपरिणामनसमर्थेन अलीकप्रयुक्तेन योगवटकैः सह्यागतयो-
 पविष्टा । पपा च मुक्ता मया सह । भुक्तावसाने च आचमनवेलायामपनीतेषु चकोरेषु पर्यन्तभक्षणायमाहारपरिणामनसमर्थेनैकद्रव्य-
 संयुतमुपनीतं मह्यं योगवटकम् । भक्षितं मया निर्यिकल्पेन । मुक्तावसाने च कृतशौचाचारो गतो वासभवनम् । अत्रान्तरे विजृम्भितो
 विपयिकारः । सिमिसिमितं ममाहैः, जाडयं गता जिह्वा, श्यामीभृता कररुहाः, (पब्बायं) म्लानं वदनकमलम्, निरुद्धो लोचनप्रसरः ।

भणिओ य तेण 'देव, क्रिमेयं' ति । तओ जडा जीह ति न जंपियं मए । निरुविओ तेण, उवलद्धो मे विसवियारो । भणियं च णेण । अरे वाहरह सिग्घं विसप्पओयनिग्घायणसमत्थे वेज्जे । तओ 'न सोहणं वेज्जाहरणं' ति चिन्तयन्ती ससंभमसमुत्थित्थिखत्तुत्तरीया हाहाखं करेमाणी निवडिया ममोवरि देवी । अवणीयं च तीए निरंसुगं चैव कन्दमाणीए महं अहुट्टपङ्गुलीहिं कण्ठगयं ममपीडाए जीवियं । तओ अहं देवाणुप्पिया, पियाए वावाइओ समणो अट्टज्जाणदोसेण हिमन्तदाहिणदिसालगे सिलिन्धपव्वाए समुप्पन्नो वरि-
द्विपीए कुच्छिसि । जाओ कालकरुमेण । तओ बालओ चैव जणणिं वावाइरुण गहिओ वाहजुराणेण, दिन्नो सत्तुयपत्थएणं नन्दवा-
इयवासिणो गामतलवरस्स । तत्थ य अजायपक्खो सीउण्हत्तहावेयणाओ अणुहन्तो चिट्ठाभि । तिग्घयीए छुहावेयणाए पडिपेच्छिओ क्रिमिए खाइउं पपत्तो म्हि । तेहि य मे पावकम्मेहिं संघुक्किजमाणं वित्थारमुग्गयं सरिं । जाओ मे विविहरयणामेलसच्छहो पिच्छ-

ततोऽहं तथाविधमनाख्येयमवस्थान्तरमनुभवन् निपतितः सिंहासनात् । 'हा हा क्रिमेत्तद्' इति विपण्णो मम समीपमागतः प्रतीहारः । भणितश्च तेन-देव ! क्रिमेत्तद्' इति ? । ततो जडा जिह्वेति न जल्पितं मया । निरूपितस्तेन, उपलब्धो मम विषयिकारः । भणितं च तेन-अरे व्याहरत शीघ्रं विषययोगनिर्घातनसमर्थान् वैद्यान् । ततो 'न शोभनं वैद्यव्याहरणम्' इति चिन्तयन्ती ससंभ्रमोत्क्षिप्तोत्तरीया हाहाखं कुर्वन्ती निपतिता ममोपरि देवी । अपनीतं च तथा निरंशुकमेव कन्दन्या ममाङ्गुष्ठाङ्गुलिभिः कण्ठगतं मर्मपीडया जीवितम् । ततोऽहं देवानुप्रिय ! प्रियया व्यापादितः सन् आर्तध्यानदोषेण हिमवदक्षिणदिशालगे सिलिन्ध्रपर्वते समुत्पन्नो यद्विण्याः कुक्षो ।

जातः कालक्रमेण । ततो बालक एव जननीं व्यापाद्य गृहीतो व्याधयुवकेन । दत्तः समुत्पन्नस्थकेन नन्दावाट्ठकवासिनो ग्रामतलवरस्य । तत्र च अजातपक्षः शीतोष्णतृष्णावेदना अनुभवतिस्तिष्ठामि । तीव्रतरया छुद्धेदनया प्रतिप्रेरितः कुमीन् प्रादितुं प्रवृत्तोऽस्मि । तैश्च मम पापकर्मभिः संघुस्समानं (नेथ्यमानं) निस्तारशुभ्रगतं शरीरम् । जानश्च मम विविधरत्नापीडसच्छायः पिच्छकमारः । ततोऽहं प्रादितो

यन्मारी । तत्रो अहं गाह्यो नदृक्लं, पेसिओ य तेण 'सुन्दरो' ति कलिज्जण निपपुत्तस्स चेव पाहुडं राइणो गुणहरस्स ॥ इओ य
 जसोहरा ति मे पुब्बजन्मजणणी मम मरणदिवसंमि चेव अट्टमट्टा मरिज्जण पात्रकम्मवलयियाए करहाडयविसए धन्नऊरयसन्निवेसंमि
 बुक्कुरीगन्धंमि कुक्कुरत्ताए उवन्ना । जाओ य कुक्कुरो । सो य 'मगपवगवेयदक्खो' ति यन्नपूरयसाभिणा गुणरस्स चेव पेसिओ
 कोसल्लियं ति । पत्ता अम्हे दुवे ति समयं चेव विसालं, पेसिया य अत्थाइयामण्डवगयस्स रओ, दिट्ठा य तेण । जाया एयस्स अम्हेसु
 पीई, पसंसिया दुवे ति । समप्पिओ सुणओ अयण्डमन्नुस्स सोणहियमयहरस्स, अहं च रायमउणपरिवालयस्स नीलकण्ठस्स । भणिओ
 य मीणह्यो । अरे जाणासि चेव तुमं, जहा अहं दोसु दहं पत्तो पयावालणे पारद्वीए य । सुणएसु जीवघायणं सुहं ति, ता
 महन्तं जचं करेजासि ति । तेण भणियं 'लं देवो आणवेइ' ति । दुवे वि य अम्हे जहाविहिं ललेइ नरनई । एवं च अइकरन्तो
 कोइ कालो ॥

नाटयकलाम्, प्रेषितश्च तेन 'सुन्दरः' इति कलयित्वा निजपुत्रस्यैव प्राप्तं राशो गुणधरस्य । इतश्च यशोधराऽपि मम पूर्वजन्मजननी
 मम मरणदिवसे पच आंतवशात्तां मृत्या पापकर्मवलिकतया करहाट्कविये धान्यपूरकसंनिवेशे कुक्कुरीगर्भे कुक्कुरतयोपपन्ना । जातश्च
 कुक्कुरः । स च 'मम पवनवेगदक्षः' इति धान्यपूरकस्याभिना गुणधरस्यैव प्रेषितः कोसल्लियं (दे) उपहारम् । प्राप्ता आवां द्वावपि
 समकमेव विशालाम् (उज्जयिनीम्) । प्रेषितौ चास्थानिकामण्डपगतस्य राशः, दृष्टो च तेन । जाता आवयोरेतस्य प्रीतिः, प्रशसितौ
 द्वावपि । समर्पितः शुनकोऽकाण्डमृत्योः शौनिककमुख्यस्य, अहं च राजशकुभपरिपालकस्य नीलकण्ठस्य । भणितश्च शौनिककः-अरे
 जानास्येव त्वम्, यथाऽहं द्वयोर्दृष्टं प्रसक्तः प्रजापालने पापद्धर्मां च । शुनकैर्जीवघातनं सुखमिति, ततो महान्त यत्नं कुर्या इति । तेन
 भणितम्-'यद् देव आहापयति' इति । द्वावपि चावां यथाविधि लालयति नरपतिः । एवं चार्तिकान्तः कोऽपि कालः ।

अन्नया य अहं गणयलपासायसंठियं आरुढो इन्दनीलनिज्जूहयं । तस्य अन्तेउराणं रसणनेउरनिगायगब्धिभणं नवजलहरसदं
 पिव गुणणियासुरयनिग्धोसमायण्णिऊण नच्चिउं पयत्तो । तयवसाणे य वायायणविवरेगेदेसेण दिट्ठा मए चित्तसालियाए सह खुञ्जएण
 सयणुच्छङ्गे रइसुहमणुद्वन्ती नयणावली । तं च मे दट्टण समुप्पन्नं जाइस्सरणं । तओ कम्मवसयत्तेण अमरिसाणलपलित्तेणं चञ्चुन-
 हगेहि विंलिबिबउमारुद्धो । तीए वि तस्स सन्तियं खुजस्स गेण्हऊणं लोहमयलउडयं कोहाभिभूयाए पवओ अहं पयइणीए ।
 पहारविहलो निवडिओ सोवाणवत्तणीए, खुढमाणो पत्तो तमुदेसं, जत्थ नखई जूयं खेच्छइ त्ति । मगओ य मे 'गेण्ह गेण्ह' त्ति संल-
 वन्तो समागओ देवीपरियणो । तं च तद्दविहं सदं सोऊण तदेसवत्तिणा तेण पुव्वभवजणणीसुणएण धाविऊण गदिओ अहं । वेप्पमाणं
 च मं पेच्छिऊण राइणा हाहारवं करेमाणेण पवओ सो सुगओ अंक्खपाडएणं ति । पहारविहलंघलेण वमन्तरुहिरं मुक्को अहं तेण ।

अन्यथा चाहं गगनतलप्रासादसंस्थितमारूढ इन्द्रनीलनिर्यूढकम(गवाक्षम्) । तत्रान्तःपुराणां रशानानुपुरनिनादगभितं नवजलधर-
 शश्रुमिव गुणनिका(गाढवशाळा) सुरजनिर्घोषमारुण्यं नर्तितुं प्रवृत्तः । तद्रवसाने च वातायनविवरैकदेशेन दृष्टा मया चित्रशालायां सह
 कुञ्जकेन शयनोत्सङ्गे रत्तिमुखमनुभवन्ती नयनावली । तां च मे दृष्ट्वा समुत्पन्नं जातिस्मरणम् । ततः कर्मवशात्त्वेन अमर्षनिलप्रदीप्तेन
 चञ्चुनयात्रैविक्षणितुमारुब्धः । तथाऽपि तस्य सत्कं कुञ्जस्य गृहीत्वा लोहमयलकुटं क्रोधाभिभूतया प्रदत्तोऽहं प्रणयिन्या । प्रहारविहलो
 निपतितो सोपानवर्तिन्याम् । लुठन् प्राप्तस्तमुद्देशम्, यत्र नरपतिर्भूतं खेल्तीति । मार्गतश्च मे 'गृह्णाण गृह्णाण' इति संलपन् समागतो
 देवीपरिजितः । तं च तथाविधं मे शब्दं धृत्या तद्देशवर्तिना तेन पूर्वभवजन्तेशुनकेन धावित्वा गृहीतोऽहम् । गृह्यमाणं च मां प्रेक्ष्य
 राज्ञा हाहारवं कुर्यता प्रदत्तः स शुनकोऽक्षपाटकेनेति । प्रहारविहललोनेन वमदरुचिरं मुक्तोऽहं तेन । कण्ठगतप्राणो निपतितो द्वावपि

कण्ठगयशणा निवडिया द्रुचे वि अम्हे धरणिवठे । सीगमुधगओ राया । आणत्ता तेण पुरोहियप्पमुहा मणुस्सा । जहा तायस्स उवर-
यस्म अज्जियाए य कालायरुलवङ्गचन्दणरुठेहिं महन्तो सक्कारो कओ, सीगइनिवन्धणाइं दिन्नाइं महाद्राणाइं, तथा एयाण वि उवर-
याण कायव्वं ति । एयमायण्णिजाग चिन्तियं मए । अहो शु खलु पुत्तएणं सब्बसक्कारो पाविओ, दिन्नाइं णे सीगइनिवन्धणाइं दणाइं,
अइं पुण तिरिखल्लोणीए वि अब्बोच्छिन्नाए छुद्धाए किमिए खायन्तो सुणएहि य खज्जमाणो चिद्धामि । अहो गरुयया कम्ममाणं ।
एवं निनायन्तस्म मिमुक्कं गरीरयं जीविएणं ॥

तओ अहं देवाणुप्पिया, सुवेल्पव्यायारदिमाभाए अत्थि दुप्पवेसं नाम वागं, तम्मि य

उवभोगजोगपह्ठगपुक्ककलच्छाहिउदगपवभट्टे । सीयन्नि-घोडि-वैब्बूल-कयर-खइराइसंकिण्णे ॥

ताउ-वड-खज्ज-खज्जण-सुक्कतरुगाहीरदुक्खसंचारे । विविहविसविडविनिगयवङ्कडतिकखगगकण्टइए ॥

आयां धरणापूठे । शोकमुपगतो राजा । आससास्तेन पुरोहितप्रमुपा मनुष्याः । यथा तातस्योपरतस्यार्थिकायाश्च कालागुरुलवङ्गचन्दन-
काष्ठमैदान् सरकारः शृतः, सुगतिनिवन्धनानि दत्तानि महादानानि तथा पतयोरपि उपरतयोः कर्तव्यमिति । पतदारुण्यं चिन्तितं मया-
अहो तु गलु पुत्रेण सर्वसंसारः मपितः, दत्तानि आवयोः सुगतिनिवन्धनानि दानानि, अहं पुनस्तिर्यग्योनावपि अन्युच्छिन्नया श्रुथा
कृमीन् गगदन् शुनकैश्च ग्राह्यमानस्तिष्ठामि । अहो गुरुकृता कर्मणाम् । एवं चिन्तयतो विमुक्तं शरीरं जीयितेन ।
ततोऽहं देवानुप्रिय ! सुवेल्पपर्वतापरदिग्भागेऽस्ति दुष्यधेशं नाम यनम् । तस्मिन्श्च-

उपभोगयोग्यपह्ठयपुण्णकलछायोदकप्रश्नटे । श्रीपणी-घोटी(वदती)वच्चूल-करीर-रुद्धिरादिसंकीर्णं ॥

१ २४५३० ए। २ श्रीवहि० क-ग। ३ वच्चूल ग, वच्चूल ए। ४ खइरोलिम० ख। गइरातिस० क। ५ सुक्खयरग० क-ग।

एयारिसंमि य वणे नीसेसं चिय निरामिरामंमि । काणयमवीए गवमे जणिओऽहं कुण्टपसएणं ॥

तथ गंन्मे नरयकुम्भीपागादरेगवेयणं विसहमाणो असंपडिए चैव पमवकाले जाओ म्हि दुप्पवेसे वणे । अब्बोच्छिन्नदुहा-
पीडियाए य पण्डं मे जणणीए धणएसु खीरं । तओ अहं बुभुम्सापरिमिलाणदेहो तत्य परिभमन्तो गोवखुरयकण्टए खाइउमाहत्तो ।
तओ ममं पावेण वित्थारसुवगयं मे मरीरं । इओ य सो पुव्वयरजम्ममाइगुओ अट्टञ्जाणमुगओ मरिऊण ममुणन्नो इमंमि चैव
दुप्पवेसे वणे भुयद्दमत्ताए त्ति । दिट्ठो य सो मए कालयामो व्व विद्दमणिरत्तनयणो धणन्धयारच्छमी समिकलाकोडिधमलदाढो
चलन्त्तजमलजीहो जलामयममीवे दइदुरं स्वायमाणो त्ति । तओ बुभुक्खापरिगएणं अविपारिऊण परिणइं गहिओ मए पुच्छदेसे ।
तेण वि य नयणमिहिसिहाजालाभासुरमवलोकण डक्को अहं धयणदेसे । एवं च अन्नागकोदयमया दुवे वि अम्हे परोपरं खाइउमा-

ताड-घट-गज्ज-एज्ज-शुक्कत्तग(अगु)गभीरदुःएसं चारे । विविधविपयिटपिनिगंतवकतीक्ष्णाप्रकण्टकिते ॥

पत्ताहत्ते च वने नि शेग्मेय निरभिरामे । काणयसथ्या गभं जनितोऽहं कुण्टपसवेन ॥

तत्र गभं नरककुम्भीपाकातिरेकवेदनां विपहन् असंपतिते एव मत्तयकाले जालोऽस्मि दुप्पवेसे वने । अब्बुच्छिन्नधुत्पीडितायाश्च
प्रमदं मे जान्याः स्तनेषु क्षीरम् । ततोऽहं बुभुक्षापरिभ्रानवेदस्तत्र परिभ्रमन् गोधुरकण्टकान् सादितुमारब्धः । ततः समं पापेन
विरताप्युगगतं मे शरीरम् इत्तच्च ए प्यंतरजन्ममालयुनरु आर्तध्यागमुपगतो मृत्या समुत्पन्नोऽस्मिन्नेव दुप्पवेसे वने शुजङ्गमतयेनि ।
एषश्च ए मया कालपाश इय विट्ठममणिरत्तनयन्तो घनान्धकारच्छविः शशिकलाकोटिधयत्तदाह्वयमलजिह्वो जलाशयनमीपे दइदुं
ज्वायन्ति । ततो बुभुक्षापरिगतेन अधिचार्यं परिणत्ति युहीनो मया पुच्छदेसे । तेनापि च नयनशिक्षिगनाजालभासुरमत्रलोम्य दयो-

रदा । एत्यन्तरंमि अदिद्वुपुव्वेण गहिओ अहं तरच्छेण, पाडिओ महियले । तओ सो ममं खाइउं पयत्तो । किइ ? चम्मं चरचराए फालयन्तो, छिराओ तडतडाए तोडयन्तो सोणियं ढगढगाए घोड्डयन्तो, अड्डियाइं कडकडाए मोडयन्तो चि । अथि य

तद् खाइउं पयत्तो जह मद्धं खजमाणसदेण । भीएण व नीसेतं जीवेण कलेवरं सुकं ॥

तओ अहं, देवाणुगिया, एवं सकम्मविणिवाइओ समाणो तत्थेय थितालाए नयरीए दुट्टोदयाभिहाणाए निवयाए महादहंमि तत्थ मीणीए गन्धमुडए रोहियमच्छत्ताए समुपन्नो म्हि । सो थि य कण्हसत्थो तद्वा मरिऊण इमाए चेत्त सरियाए सुंसुमारत्ताए चि । जाया कालक्रमेणं । अन्नया अहं तत्थ चेत्त परिब्भमन्तो दिट्ठो सुंसुगारेण, गहिओ पुच्छमाए । एत्यन्तरंमि मज्जननिमित्तं समागयाओ अन्तेउरनेडियाओ । दिन्ना चिलाइयाभिहाणाए चेडियाए इम्पा । तओ मं मोत्तूण सा गहिया अपेण । सयराहं च पलाणो अहं ।

इहं धदनदेशे । एव चात्तानक्कोधवशागौ द्वावपि आवां परस्पदं स्वादितुमारब्धौ । अत्रान्तरेऽहृष्टपूर्णेण गृहीतोऽहं तत्क्षेण, पातितो महीतले । ततः न मां रादितुं प्रयुक्तः । कथम् ? चर्म चरचरेति स्फाटयन्, शिराखटत्स्नदधिति त्रोटयन्, शोणितं ढम्बगिति (घुदपुट्टिति) गियन्, अस्थीनि फट्टकट्टिति मोटयन्निति । अपि च-

तथा रादितुं प्रयुक्तो यथा मम राद्यमानशब्देन । भीतेनेव निःशेषं जीवेन कलेवरं मुक्तम् ॥

ततोऽहं देवानुप्रिय ! एवं स्वस्मैचिनिपतितः सन् तत्रैव विशालाया नगर्यां दुष्टोदकामिधानायां निम्नगायां महाहृदे तत्र भीन्या गर्भपुटके रोहितमस्त्यतया समुत्पन्नोऽस्मि, सोऽपि कृष्णसर्पस्तथा मृत्वाऽस्यामेव सरिति सुंसुमारत्तया (शिशुमारत्तया) इति । जातो कालक्रमेण । अन्यथाऽहं तथैव परिश्रमन् इष्टः सुंसुगारेण, गृहीतः पुच्छभागे । अत्रान्तरे मज्जननिमित्तं समागता अन्तःपुरचेटिकाः ।

१ इत्यत्राए ए, ढगढगाए म । २ पियन्तो क ।

तीए वि य 'हा कं(अ)हं गहिया गहिय'त्ति महन्तमारडियं । धरिया लोएण । कलयलरवेण ममागया मच्छवन्था । ओपरिज्जग मुया-
विद्या चेडी, गहिओ य गुंमुमारो, मारिओ दुवखमारेणं ॥ अइवकन्तो कीइ कालो । एत्यन्तरंमि अहं केवइपुरिसेहिं समासाइओ जालेणं
गहिओ जीवन्तओ, 'महामच्छो' चि कलिज्जग समुपपन्नकजेहिं पाहुडनिमित्तमृवणीओ गुणहरस्स । परितुट्ठो राया । संपाडियं पओयणं
तेसिं । नीओ तेण नयणावलीए समीवं । भणिया य एसा । अम्भ, एयस्स रोहियमच्छस पुच्छभायं तायं अजियं च उदिसिज्जग माह-
जाणं रन्धावेहि, उवरिमभायं च पक्कतलियं काज्ज मज्झमत्तणो य विसेसं[सं]करेजासि । एवं च मे सुणमाणस्स देविं च पेच्छिज्जग
समुपपन्नं जाइस्सरणं । एवं च रत्ता समाणंत्ते छिन्दिज्जग पुच्छखण्डं पेसियं भाहणाणं नयणावलीए । सेमदेहंमि निच्छल्लियाइं खेव-
ल्लाहं, दिन्नं तिगइक्कण्डं हिड्डुलोणं, परिसित्तो वल्लिदापाणिएण । तओ उव्वत्तन्तमवखणभरियाए पविखत्तो महाक्कवलीए, संवत्तुव्व-

त्ता चिलत्तिकाडभिधानया चेट्टिकया इग्ग्या । ततो मां मुक्त्वा सा गृहीताऽनेन । श्रुति पलायितोऽहम् । तयाऽपि च 'हा अहं
गृहीता गृहीतेति महद्भगवदितम् । धृता लोकेन । क्रलकलरवेण समागता मत्स्यवन्धाः । अथतीर्थं मोचिता चेटी, गृहीतश्च शिशुमारः,
मारितो दुःखमारेण । अतिक्रातः कोऽपि कालः । अत्रान्तरेऽहं कैयतपुर्यैः समासादितो जालेन गृहीतो जीवन् । 'महामत्स्यः' इति
पत्न्याया समुपपन्नकार्यैः प्राश्रुतनिमित्तमुपनीतो गुणधरस्य । परितुथो राजा । संपादितं प्रयोजनं तेगाम् । नीतस्तेन नयनायल्याः
समीपम्, भणिता चेया-अम्भ, एतस्य रोहितमत्स्यस्य पुच्छभागं तातमार्यिकां ओदिस्य ब्राह्मणानां (भोजनाय) रन्धय । उपरितन-
भागे च पश्यतलितं दुरया ममात्मनश्च विदेयं संस्फुर्याः । एवं च मे शृण्वतो देवीं च प्रेक्षित्वा तमुपपन्नं जातिस्मरणम् । एवं च
राया समागन्ते छिया पुच्छखण्डं प्रेषितं ब्राह्मणानां नयनायस्या । शेषदेहे छिन्नाश्वचः, दत्तं त्रिकट्टकं हिड्डुलवणम् । परिसित्तो हरि-

१ विह रा । ३ गथाए ए । ३ विलं कं क-ग । ४ महाणं क । ५ यल्लियाइं ए ।

प्राण तल्लिङ्गं पयत्तो ।

तो छिन्नभिन्नपत्रं स्वादिह पुत्तो ममं ति जाणामि । तिव्यवियणाहिभूओ न धम्मज्ञाणं शियाणमि ॥

इय विरुयत्थिओ मे निरयगइसमाणएहि दुबखेहिं । दढकम्मनियलवद्धो न सुयइ जीवो सरिरं ति ॥

एयं च तत्थ तिव्यवेयणाभिभूओ चिद्धामि । एयं च ताव एयं ॥

इओ य विसालानयरीए पाणघाटए जा सा पुब्बभवजणणी सुंभारभवे चट्टमाणी चात्ताइया, सा तत्थ छेल्लिपत्ताए समुत्पन्ना । नओ तीए गव्वंमि एलयचाए परिकत्ततो ष्ठी । जाओ कालक्कमेणं । पत्तो जीव्वणं । मढामोहमोहियमणो मेहुणनिमित्तं आरुद्धो अम्मपं । दिट्ठो य नियजृहवइणा; कंसायजीएणं तहा इओ मम्मदेसे, जहा पाणे परिचइज्जं निययवीएण चैव समुत्पन्नो तीए

द्रायत्तोयेन । तत उद्धर्तमानस्रक्षणभृतायां प्रक्षितो महाकटाहास । संयत्तं कर्तमेत तल्लिं प्रवृत्तः ।

ततच्छिन्नभिन्नपत्रं गदिष्यति पुत्रो मामिति जानामि । तीव्रवेदनाभिभूतो न धर्मध्यानं ध्यायामि ॥

इति विरुयत्थितो मे निरयगतिसमतेदुःखैः । दढकर्मनिगड्यद्धो न सुञ्जति जीवः शरीरमिति ॥.

पयं च तत्र तीव्रवेदनाभिभूतस्तिष्ठामि । एतच्च तावदेतत् ।

इतच्च विशय्यानामयीं प्राणघाटके या मे पूर्वमवजन्ती शिशुमारभये वर्तमाना व्यापादिता सा तत्र छाणीतया समुत्पन्ना । तत-
न्मया गर्भे पडकतथा प्रक्षितोऽस्मि । जातः कालक्रमेण, मातो योधत्तम् । मढामोहमोहितमता मैथुननिमित्तमारुद्धोऽभ्याम् । इष्टथ
निजयुग्मपत्तिना । कृगययोगेन तथा हतो मर्मदेशे यथा प्राणाञ्च परित्यज्य निजरुचीजेनैव समुत्पन्नस्तस्या गर्भे । अपि च-

१ एवं च तिब्बवेदनाउ पाविउण इमं पि ताव पावउ त्ति । उज्जोणी पासगामे जा सा पुब्बभव० स । १ वसावोदएणं स ।

गन्धमि । अवि य-

कर्ममलविण्डिएणं तत्थ मरन्तेण मन्दभग्गेणं । अप्पा हु अप्पण चिय जणिओ जणणीए गन्धमि ॥

सा य पचासन्ने पसवकाले गुणहरेण रत्ना पारद्धीओ नियत्तमाणेण अणासाइयन्नपाणिणा तहाविहच्छेत्तभायंमि कायजइयाए मन्दं मन्दं परिमक्कमाणी आयण्णमायइिऊण कोडण्डं विद्धा कणियमरेण । पहारगरुययाए निवडिया धरणिवट्टे । लद्धलक्खो परि- तुट्ठो राया, समागओ तमुद्देसं । दिट्ठा फुरफुरेन्तपाणा 'आवन्नसत्ता एस' ति लक्खिया तेणं । तओ य से उयरं वियारिऊणं नीणिओ अहं । समप्पिओ अयापालयस्स । अन्नयणपाणेणं जीविओ । पत्तो कुमारभावं । एत्थन्तरंमि पारद्धीफलणनिमित्तं गुणहरेण रत्ना कुल- देययापूयाविहाणं कयं । भोयणत्थं वावाइया पन्नरस महिसया । वग्गभणजणभोयणत्थं च सुसंभियं कयं महिसमंसं । इओ य 'किर पवित्तमुद्दो मेसो हवइ' ति लोयवाओ(आ)आणाविओ अहयं कायसुणजच्चिट्ठरद्धपक्कपरिसोहणनिमित्तं सूवयारेणं, ठाविओ महाणसदुच्चारे ।

कर्ममलयिनट्टितेन तत्र च्चियमाणेन मन्दभागेन । आत्मा यल्लु आत्मनैव जनितो जनन्या गर्भे ॥

सा च प्रत्यासन्ने प्रसवकाले गुणधरेण रात्ना पापद्धितो निवर्तमानेन अणासादितान्यप्राणिना तथाधिधक्षेत्रभागे कायजडतया मन्दं मन्दं परिथक्कती (गच्छन्ती) धाक्कणमारुध्य कोदण्डं विद्धा कणिक्कशरेण । प्रहारगुरुतया निपतिता धरणीपृष्ठे । लद्धलक्ष्यः परि- तुष्टो राजा । समागतस्तमुद्देशम् । दृष्टा स्फुरत्प्राणा, 'आपन्नसत्त्वा पया' इति लक्षिता तेन । ततश्च तस्या उदरं विदार्य [यद्दिर्] नीतो- ऽदम् । समर्पितोऽजापालकस्य । अन्यस्तनपानेन जीवितः, प्राप्तः कुमारभावम् । अत्रान्तरे पापद्धिफलननिमित्तं गुणधरेण रात्ना कुलदेवता- पूजापिधानं ऽतम् । भोजनार्थं ध्यापादिता पञ्चदश महिषाः । ब्राह्मणजनभोजनार्थं च सुसभृतं कृतं महिषमांसम् । इतश्च किल 'पवित्र-

तथो मए उस्सिद्धियं तं मंसं, भुत्तं वम्भणेहिं, विइणं आयमणं । उट्ठिया दियवरा, ठिया य पन्तिया-पन्तियाहिं । एत्थन्तरंमि
 विसेसुअल्लेवत्थं अन्तेउरं वेत्तूण आगओ गुणहरो । तं च मे दइण समुप्पन्नं जाइस्सरणं । विन्नाओ मे सन्ववुत्तन्तो । चरणेसु
 निवड्डिऊणं वाइया वम्भणा । भणियं च तेण-एसा पन्तिया तायस्स उवणमउ, एसा य-अज्जियाए, एयाओ य कुलदेवयाए त्ति ।
 तं पडिस्सुयं वम्भणेहिं । चिन्तियं च मए-अहो एवं पि नाम पुत्तए जयन्ते अहं दुम्बिओ त्ति । एत्थन्तरंमि भोयणनिमित्तं चैव
 सयलमाइलोयपरियओ उवविट्ठो राया । दिट्ठाओ देवीओ, न दिट्ठा नयणावली । तथो मए चिन्तियं-अहं कहिं पुण सा भविस्सइ ? ।
 एत्थन्तरंमि अन्नं उदिसिऊण भणियं एगाए चेडीए । हला सुन्दरिए, इह अज्जं चैव इमे महिसया वामाइया, ता किं पुण एम
 एवंविहो पूइगन्धो चि ? । तीए भणियं-हला पेम्ममञ्जूसिए, न एस महिसगन्धो; एसो सु देवीए नयणावलीए तहाऽज्जिणो रस-
 लोलुयत्तणेण मच्छयं खाइऊण कोढगहियाए वणन्तरुग्गणो देहनिस्सन्दवाओ । इयरीए भणियं-हला सुन्दरिए, न एम मच्छया-

मुखो मेयो भवति' इति लोकायाद् आनायितोऽहं कारुण्युनकोच्छिष्टरूपस्यपरिशोधनमित्तं सूर्यकारेण । स्यापितो महानसद्वारे ।
 ततो मया उच्छिद्धितं तन्मांसम्, भुक्तं ब्राह्मणैः, चित्तीर्णमाचमनम् । उत्थिता व्रिजवरा; स्थिताश्च पङ्क्तिरूपङ्क्तिरुक्ताभिः । अप्रान्तरे
 विशेषोल्लस्यलनेपथ्यमन्तःपुरं गृहीत्याऽऽगतो गुणधरः । तं च मे दग्ना समुत्पद्यं ज्ञातिस्मरणम् । विज्ञातो मया सर्ववृत्तान्तः । चरणेषु
 निपत्यामिवादिता ब्राह्मणाः । भणितं तेन-एषा पङ्क्तिरुक्ता तातस्योपनमनु, एषा चार्थिकायाः, एताश्च कुलदेवताया इति । तत्रप्रतिभुतं ब्राह्मणैः ।
 चिन्तितं च मया-बहो एवमपि नाम पुने जयति अहं दुःखित इति । अचान्तरे भोजननिमित्तमेव सकलमातृलोकपरितुत उपविष्टो
 राजा । इथा देव्यः, न इथा नयनावलिः । ततो मया चिन्तितम्-अथ कुत्र पुनः सा भविष्यति ? । अप्रान्तरे अन्यामुद्दिश्य भणितमेकया
 चेत्र्या । हले सुन्दरिके ! इह अथैव इमे महिषा व्यापादिताः, ततः किं पुनरेष एवंविधः प्रतिगन्ध इति ? । तथा भणितम्-हले प्रेम-

हारमे तसमुप्यन्नो क्रोद्धो, किं तु तहासन्भावियमहारायधिसंप्यओयवावायणजणियपावसमुत्थो चि । ता अलमम्हाणभिमीए । एहि अन्नओ गच्छम्ह, ता मा किंपि आणत्तियं देइस्सइ चि । गयाओ चेडियाओ । तओ सविसेसं पलोइया मए, दिट्ठा य एक्कपासोवविट्ठा मन्निवयमहस्ससंपायदूसिया विणिग्गयातम्हनयणा नयणावलि चि । तओ तं पेच्छिऊण तिक्कयरदुक्खसंतचो सोइउं पवत्तो । क्वं ?

हा किह सा पच्चक्खं कम्ममलोच्छाइया पणइणी मे । जम्मन्तरं व पत्ता रुवविज्जासभेएण ॥

ययणेण थणहरेणं चरणेहि य जीए निज्जिया आसि । सब्बविलयाणमहिंयं सोहा ससिक्कलसकमलाणं ॥

तीए च्चिय पेच्छ क्वं अहुलिविगमक्खयसंगंमेहिं च । ते चेव हन्दि देसा धणियं उक्खेवया जाया ॥

मञ्जूषिने ! न पय महिग्गन्धः, पय सल्लु देव्या नयनावल्या तथाऽजीर्णं रसलोलुपत्वेन मात्स्यं खादित्वा कुप्टवृद्धीतया व्रणान्तरदुर्गोर्णो देहनिःस्यन्द्यातः । इतरया भणितम्-हले सुन्दरिक्के ! नैप मात्स्याहारमात्रसमुत्पन्नः कुप्टः, किन्तु तथासद्भावितमहार्राजविप्रयोग-ध्यापानजनितपापलभुत्थ इति । ततोऽलमस्माकमनया । पट्टि, अन्यतो गच्छायः, ततो मा किमपि आशक्तिकां दास्यतीति । गते चेष्टिके । ततः तच्चित्तं प्रलोकिता मया, इष्टा च एकपार्श्वोपविष्टा मक्षिकासद्वन्नसंपातदुपिता विनिर्गताताम्रनयना नयनावलिरिति । ततस्तां प्रेक्ष्य तीव्रतरसुःगर्भतप्तः द्योचितुं प्रवृत्तः । कथम् ?

हा कथं सा प्रत्यक्षं कर्ममलावच्छादिता प्रणयिनी मे । जन्मान्तरमिच प्राप्ता रूपवियर्यासभेदेन ॥

यदनेन स्तनभरेण चरणाभ्यां च यया निर्जिताऽऽसीत् । सर्ववनिताभ्योऽधिकं शोभा शशिकलशकमलानाम् ॥

तस्या पय पश्य कथं अंगुलिविगमक्षयसंगमैश्च । ते पव हन्दि देशा गाढमुद्वेजका जाताः ॥

तओ मए उस्सिह्वियं तं मंसं, भुत्तं वम्भणेहिं, विइणं आयमणं । उट्ठिया दियवरा, ठिया य पन्तिया-पन्तियाहिं । एत्थन्तरंमि विसेसुज्जलेनेवत्थं अन्तेउरं घेत्तूण आगओ गुणहरो । तं च मे दट्ठण समुप्पन्नं जाइस्सरणं । वित्राओ मे सच्चवुत्तन्तो । चलणेसु निवडिऊणं वाइया वम्भणा । भणियं च तेण-एसा पन्तिया तायस्स उवणमउ, एसा य-अज्जियाए, एयाओ य कुलदेवयाए त्ति । तं पडिस्सुयं वम्भणेहिं । चिन्तियं च मए-अहो एवं पि नाम पुत्तए जयन्ते अहं दुक्खिओ त्ति । एत्थन्तरंमि भोयणनिमित्तं चैव सयलमाइलोयपरियओ उवविट्ठो राया । दिट्ठाओ देवीओ, न दिट्ठा नयणावली । तओ मए चिन्तियं-अह क्कहिं पुण सा भविस्सइ ? । एत्थन्तरंमि अन्नं उदिसिऊण भणियं एगाए चेडीए । हला सुन्दरिए, इह अज्जं चैव इमे महिसया चावाइया, ता किं पुण एम एवंविहो पूइगन्धो त्ति ? । तीए भणियं-हला पेम्ममञ्जूसिए, न एस महिसगन्धो; एसो सु देवीए नयणावलीए तद्दाऽज्जिणे रस-लोलुयत्तणेण मच्छयं खाइऊण कोट्ठगहियाए वणन्तरुग्गिणो देहनिस्सन्दवाओ । इयीए भणियं-हला सुन्दरिए, न एम मच्छया-

मुखो मेपो भवति' इति लोकायदाद् आनायितोऽहं कारुशुनकोच्छिष्टरूपस्वपरिशोधनमित्तं सूपकारेण । स्थापितो मद्यानसद्वारे । ततो मया उच्छिष्टहितं तन्मांसम्, भुक्तं ब्राह्मणैः, वितीर्णमाचमनम् । उत्थिता द्विजवराः, स्थिताश्च पङ्क्तिरूपङ्क्तिरामिः । अत्रान्तरे विशेषोज्ज्वलनेपथ्यमन्तःपुरं गृहीत्वाऽऽगतो गुणधरः । तं च मे दृष्ट्वा समुत्पन्नं जातिस्मरणम् । विद्मतो मया सर्ववृत्तान्तः । चरणेषु निपत्याभिवादिता ब्राह्मणाः । भणितं तेन-एया पङ्क्तिरूपा तातस्योपनमतु, एया चायिंकायाः, एताश्च कुलदेयताया इति । तत्प्रतियुतं ब्राह्मणैः । चिन्तितं च मया-अहो एवमपि नाम पुत्रे जायति अहं दुःखित इति । अत्रान्तरे भोजननिमित्तमेव सफलमातृलोरुपरिच्युत उपविष्टो राज्ञा । दृष्ट्वा देव्यः, न दृष्ट्वा नयनावलिः । ततो मया चिन्तितम्-अथ कुत्र पुनः सा भविष्यति ? । अत्रान्तरे अन्यामुद्दिश्य भणितमेकया चेत्या । हले सुन्दरिक्के ! इह अद्यैव इमे महिया व्यापादिताः, ततः किं पुनरेव पर्वविधयः पृतिगन्ध इति ? । तथा भणितम्-हले प्रेम-

द्वारमेचसमुप्यन्नो कोटो, किं तु तदासन्भावियमहारायचित्संपप्योयथावायणजणियपावसमुत्थो ति । ता अलमग्हाणमिमीए । एहि अन्नश्री गच्छम्ह, ता मा किंपि आणत्तियं देइस्सइ ति । गयाओ चेडियाओ । तओ सविसेसं पलोइया मए, दिट्ठा य एकपासोवचिट्ठा मखियमहस्ससंपायदूसिया विणिग्गयातम्बनयणा नयणावलि ति । तओ तं पेच्छिऊण तिब्बपरदुक्खसंतचो सोइउं पवत्तो । कढं ?

हा किह सा पचवखं कम्ममलोच्छाइया पणइणी मे । जम्मन्तरं व पत्ता रूवविज्जासभेएण ॥
 वयणेण थणहरेणं चरणेहि य जीए निडिजया आसि । सब्वविलयाणमहियं सोहा ससिकलसकमलाणं ॥
 तीए च्चिय पेच्छ कढं अहुलिविगमखयसंगमेहि च । ते चैव हन्दि देसा धणियं उब्बेवया जाया ॥

मञ्जूषिके । न एव महियगन्धः, एव गलु देव्या नयनावह्या तथाऽजीर्णे रसलोलुपत्वेन मत्स्यं खादित्या कुष्टगृहीतया व्रणान्तरुद्गोर्णो र्देहनिःस्यन्द्यतः । इतरया भणितम्-इले सुन्दरिके ! नैव मत्स्याहारमात्रसमुत्पन्नः कुष्ठः, किन्तु तथासद्भावितमद्वाराजवियप्रयोग-य्याणाद्वनजनितपापसमुत्थ इति । ततोऽलमस्माकमनया । एहि, अन्यतो गच्छावः, ततो मा किमपि आशसिकां दास्यतीति । गते चेष्टिके । नतः मण्डिपं प्रलोकिता मया, दृष्ट च एकपाश्र्वोपविष्टा मक्षिरासहस्रसंपातदृपिता विनिर्गतातात्रनयना नयनावलिरिति । ततस्तां प्रेक्ष्य नीनतरुःगस्ततः शोचितुं प्रवृत्तः । कथम् ?

हा कथं सा प्रत्यक्षं कर्ममलावच्छादिता व्रणयिनी मे । जन्मान्तरमिव प्राप्ता रूयविययांसभेदेन ॥
 यदनेन स्तनभरेण चरणाभ्यां च यया निजिताऽऽसीत् । सर्ववनिताभ्योऽधिकं शोभा शशिकलशकमलानाम् ॥
 तस्या एव पश्य कथं शंगुलिविगमशयसंगमैश्च । ते एव हन्दि देशा गाढमुद्गैजका जाताः ॥

केसाहरनयेहि सविभ्रमुद्भन्तपेच्छिष्टएहिं च । तिब्बतवाण ग्रुणीण वि जा चित्तहरा दढमासि ॥

स च्चैय कइ णु एण्हिं तेहिं चिय पावपरिणइयसेण । चिन्तिञ्जन्ती वि यिया कामीण वि कुणइ निब्बेयं ॥

एवं च चिन्तयन्तो जाव कंचि कालं चिद्धामि, ताव महाविओ राइणा सुवयारो, भणिओ य । अरे न रुचइ मे इमं महिसयमंसं, ता अन्नं किपि लहुं आपेहि ति । तओ सुवयारेण कलिऊग 'बण्डतासणो देवो, मा कालवसेवो हविस्सइ' ति ममं चैव एकं सत्थियं छेत्तण कयं भड्डिचयं, पेसियं च रत्तो । तेण वि य 'तायस्म उवणमउ' ति भणिऊग देवावियं येवमग्गासणियवम्भणणं, पेसियं च किपि नयणावलीए, धुत्तं च सेसमपणा ॥ एत्थन्तरंमि य जा सा महं जणणी गुणहरेण वावाइया आसि, सा कलिङ्गविसए महि-
सीए कुच्छिसि महिसओ समुण्णो; वड्डिओ कालकमेणं । सो य भण्डभरयं वहन्तो समागओ विसालं नयरि । वावाइओ य तेण

केशाघरनयने: सविभ्रमुद्भान्तप्रेक्षितेथ । तीव्रतपसां सुनीनामपि या चित्तहरा दढमासोत् ॥

सय एव कथं न्विदानीं तैरेव पापपरिणतिवसेन । चिन्त्यमानाऽपि प्रिया कामिनामपि फलेति निर्देम ॥

एव च चिन्तयन् यावत् कंचित् कालं तिष्ठामि तावत् शब्दायितो राज्ञा सूपकारः, भणितथ । अरे ! न रोचते मे इमं महिपमांसम्, ततोऽन्यत् किमपि लघु भानयेति । ततः सूपकारेण कलयित्वा 'चण्डशासनो देवः, मा कालशेषो भविष्यति' इति ममैकं सविद्य छित्वा कृतं भट्टिकम्, श्रेयितं च राज्ञः । तेनापि च 'ततस्योपनमत्तु' इति भणित्वा क्वपितं स्तोकमग्रासत्स्थप्राह्मणेभ्यः, प्रेषितं च किमपि नयनावल्याः, मुपतं च शेषमात्मना । अत्रान्तरे च या सा मम जननी गुणधरेण व्यापादिताऽऽसीत् सा कलिङ्गविपथे महिव्याः कुक्षी महियः समुपत्तः । वर्धितः कालकमेण । स च भण्डभरं वहन् विनालां नगरीम् । ध्यापादितथ तेन जलपानस्नाननिमित्तं सिंप्रानदी

जलपियण्ढाणनिमित्तं मिथ्यानदं गमोपरन्तो आममन्दुरापहाणो बोद्धाहकिमोरो । निवेद्यं रत्रो । मणियं च षेण-अरे आपणेह तं
 दृष्टमहिमयं । नखदममाणान्तरं च आणीओ एमो । तथो तं दट्टण रोसफुरियाहरेण भूवयारं सदाविज्जण भणियं राइणा । अरे एयं
 दुरायारं दृष्टमहिमयं सजीवं चैव लद्धं भडिचयं करेहि त्ति । तेण वि यं निहया सयलदिसायु लोहकोष्टया, लोहमङ्गलाहि च नियामिओ
 लोहकोष्टणु । कयं च से निगइगहिहुलयणजलभरियं पुरओ महाकडाहं । पजालिओ य चउसु वि दिमासु नाइदूरंमि चैव खइरवर-
 मारुद्धेहि दूर्यामणो । तथो य सो महामहन्तेण अग्गिणा पचमाणो मुक्कोट्टकण्ठताळु तिव्वतिमापरिगओ अहिययरं दुक्खं जणयन्तं
 मारपाणियं पिउमाग्दो । पलीविओ तेण मो देहमञ्जे । निगयं च से वीयपासेणं किञ्चित्तं । एत्थन्तरंमि समाणत्तं राइणा-
 पेमेदि लद्धं महिययभडित्तयं ति । तथो जन्थ जत्थ 'पहमंसं, तओ तओ छिन्दिज्जण पेसियं भूवयारेण । त्तिओ य एसो घयउत्ते-
 टण्णि । पविमत्तं च महियवट्टियं लेणं । विसेरेण पजालिओ जलणो । एत्थन्तरंमि आगओ रायपरिवेमओ । भणियं च षेण-

ममयत्तन् धम्यमन्दुरामधानो घोहदाधवक्रिशोरः । निवेदितं राज्ञः, भणितं च तेन-अरे आनयत तं दुष्टमहिमम् । नरपतिममादेशानन्तरं
 गनीत एयः । नतत्तं एया रोपस्फुरित्तापरेण मृगभारं शष्पयित्वा भणितं राजा । अरे पत्तं दुएणारं दुष्टमदियं सजीवमेव च्छु
 मट्टियकं कुम्भित्ति । तेनापि च निहता सकलद्विशु लोहकोलकाः, लोहदण्डुलाभिश्च नियमितो लोहकोलकेषु । कृतश्च तस्य त्रिकण्डुमदिहूल-
 यणजन्धराः पुरतो महाकडाहः । प्रत्यालितश्च चतुर्थपि विशु नातिदूरे पय गदिरवरत्तारकार्ण्डेहताशनः । ततश्च स अनिमहताग्निना
 पश्यमानः सुप्तोष्टरुष्टनालुम्भीत्रित्पूरिगतोऽधिकतरं दुःख जनयत् शारपानीयं पातुमारब्धः । प्रदीप्तस्तेन स देहमध्ये । निर्गतं च तस्य
 शिरापिगांथेण किलियम् । अत्रान्तरे समसत्तं राजा-प्रेश्य लयु महिगभट्टियकमिति । ततो यत्र यत्र पश्यमांसं ततस्ततो छित्त्वा प्रेषितं

अरे अन्नं पि विजाईयं भडित्तयं लहुं देहि ति । तओ पुलइओ अहं ख्वयारेण' । 'भडित्तयं कज्जिहामि' ति संभूढो हियएण, उंल्लुक्कं मिराजालं, विहडिओ अट्टिवन्धो, गलियाइं सच्चिन्दियवलाइं । तओ कण्ठगयपाणो चैव गहिओ ख्वयारेण, छिन्नं मे विइयपासयं । विमुक्को य मे देहो जीविणण ॥

तओ देवाणुत्पिया, एगममयंमि चैव सो महिसयजीवो अहं च मरिउण उप्पत्ता विसालापाणवाडए कुक्कुडीए गव्भंमि । अइक्कन्तो कोइ कालो । उंवरट्टिए पसवकाले वावाइया णे जणणी मज्जारयोयएण । कयवरोवरिं च तं स्वायमाणस्य गलियं अण्डयदुगं गओ मज्जारो । पक्खित्तो य णे उवरि काएवि चण्डालीए सुप्पकोणेण जीविया अग्गे । फुडियाइं अंडयाइं ।

सूपकारेण । सित्कथ एप घृतभरैः । प्रक्षितं च रुक्मणवर्तितं लयणम् । विशेषेण प्रज्वालितो ज्वलनः । अत्रान्तरे आगतो राजपरिवेयकः । भणितं च तेन-अरे अन्यदपि विजातीयं भट्टिकं लघु देहीति । ततः प्रलीकृतोऽहं सूपकारेण । (अहं) 'मट्टिनं करिष्ये' इति संभूढो हृदयेन, (उल्लुक्कं)स्तन्धं शिराजालम् । विघटितोऽस्थिवन्धः । गलितानि सर्वेन्द्रिययलानि । ततः कण्ठगतप्राण एव गृहीतः सूपकारेण, छिन्नं मे द्वितीयं पार्श्वम् । विमुक्तथ मे देहो जीवीतेन ।

ततो देवानुग्रिय ! एकसमये एय स महिपजीवोऽहं च मृत्या उत्पन्नो विसालापाणवाटके कुकुत्त्वा गर्भे । अतिक्रान्तः कोऽपि फालः । उपस्थिते प्रसवकाले व्यापादिता आधयोर्जननी मज्जांरपोत्तरेण । कचवरोपरि तां च पावतो गलितमण्डद्विरुम् । गतो मज्जांरः । प्रक्षिप्तदवायोरपरि कयाऽपि चाण्डाल्या शूर्पकोणेन कचवरः । तदुष्मप्रभवेण जीचितायाम् । स्फुटितेऽण्डके । निर्गतायाम् । गृहीतो

१ भडित्तयनिमित्तं अईवरोएण दिट्ठीए । तओ अह भडित्तयं वज्जिहामिति आभोइकण समूढो स । २ उल्लुक्कं ग । ३ उल्लुक्कं फ । ४ अण्डययुज ख ।
५ कज्जवो-कचवरः ६ तउम्हा० क, तदुण्हा० ख ।

निगमया अम्हे । गहियाई अणहुलाभिहाणेण चण्डालदारणं, जीवाविया तेण । जायाओ णे चन्द्रचन्दिमासच्छहाओ पिच्छावलीओ, समुब्भूया मे सुयसुहगुञ्जद्वारायसरिसा चूला गरुडचञ्चुसरिसा य मे चञ्चू । एत्थन्तरंमि दिट्ठाई अम्हे कालदण्डवासिएण । 'अहो इमाई राइणो खेहणजोगमाई'ति गहियाई तेण । उवणीयाई च गुणहरस्स । परितुट्ठो राया । समप्पियाई च णे एयस्स चैव कालदण्डवासियस्स । भणिओ य एसो-अरे जत्थ जत्थ वच्चांमि, तत्थ एयाई आपेणवाइ । पडिस्सुयमणेग । अब्बया सयलन्तेउरपरिपरिओ वसन्तकीलानिमित्तं गओ कुसुमापरुञ्जाणं राया । नीयाई अम्हे तहिं कालदण्डवासिएणं । ठिओ उज्जाणतिलयभूए बालकयलीहरयपरिविलत्ते माहवीलयामण्डवे राया । इयरो वि सह अम्हेहिं गओ असोपवीहियं । दिट्ठो य तत्थ भयवं ससिस्सगणपरियुडो ससिष्पहाभिहाणो आयरिओ ति । तओ अलियवन्दणं करेन्तो उवगओ साहुमूलं, धम्ममलाहिओ तेणं । तओ तं तवसिरिविरायन्तदेहं दट्ठुणं आयणिज्जण पयइसुन्दरं तस्स वयणं उवसन्तो विय एसो । भणियं च णेण-भयवं, कीइसो तुम्हाण धम्मो ? । भयवया

अणहुलाभिधानेन चण्डालदारकेण । जीवितो तेन । जाताइवावयोइचन्द्रचन्द्रिकासच्छायाः पिच्छावत्यः । समुदभूता मे शुक्रमुत्तगुञ्जा धरगतसदृशी चूडा, गरुडचञ्चूसदृशी च मे चञ्चूः । अत्रान्तरे इष्टावाचां कालदण्डपाशिकेन । 'अहो इमो राज्ञः खेलनयोग्यो' इति शृङ्गीतो तेन, उपनीतो च गुणधरस्य । परितुष्टो राजा । समर्पितो चाधामेतस्यैव कालदण्डपाशिकस्य । भणितश्चैपः-अरे यत्र यत्र व्रजगमि तत्र तत्र एतावानेतव्यो । प्रतिश्रुतमनेन । धन्यदा सकलाः तः पुरपरिवृतो वसन्तकीडानिमित्तं गतः कुसुमाकरोधानं राजा । नीतावाचां तत्र कालदण्डपाशिकेन । स्थित उद्यानतिलकभूते घालकवलीगृहपरिशिष्टे माघवीलतामण्डपे राजा । इतरोऽपि सद्वावाभ्यां गतोऽशोक-धीथिकाम् । इष्टश्च तत्र भगवान् स्वशिष्यगणपरिवृतः शशिप्रभाभिधान आचार्य इति । ततोऽलीकवन्दनं कुर्वन् उपगतः साधुमूलम् ।

भणियं-सुणे ।

सयलसत्तसाहारणो एगो चैव धम्मो । मूढो य एत्थ अणहियसत्थपरमत्थो जणो भेए कप्पेइ । सो उण समासेण इमो-
मणचयणकायजोगेहिं परपीडाए अकरणं, तथा सुपरिसुद्धस्म अणलियस्स भासणं, तणमेत्तस्स चि अदत्तादानस्स अग्गहणं,
मणचयणकायजोगेहिं अधम्मचेरपरिवज्जणं, गोसुवण्णहिरण्णाइएसुं च अपरिग्गहो; तथा निसिभत्तज्जणं, चापालीसेसणादोससुद्ध-
पिण्डपरिभोजो ॥

एत्थन्तरंमि भणियं दण्डवासिएणं । भयवं, अलं एहणा; कहेहि गिह्धिम्मं । कहिओ से भयवया पञ्चाणुव्याइओ सायययम्मो ।
भणियं च णेण-भयवं, करेमि अहमेयं धम्मं । नवरं पुव्वपुरिसक्कमागयं वेयविहिण्ण विहिणा न परिचएमि पसुवहं ति । भयवया
धर्मलाभितन्तेन । ततस्ते तयःश्रीयिराजेहेहं दृष्ट्वाऽऽकर्ण्यं प्रकृतिस्तुन्दरं तस्य वचनमुपशान्त इवैषः । भणितं च तेन-भगवन् ! कीदृशो
युष्माकं धर्मः ? । भगवता भणितम्-श्रुणु ।

सकलसत्त्वसाधारण एक एव धर्मः । मूढश्चात्रानधिगतशालपरमार्थो जनो भेदान् कल्पयति । स पुनः समासेनायम्-मनोवचन-
काययोगैः परपीडाया अकरणम्, तथा सुपरिशुद्धस्यानलीरुस्य भाषणम्, कृष्णमात्रस्यपि अदत्तादानस्याग्रहणम्, मनोवचनकाययोगैर-
ब्रह्मचर्यपरिवर्जनम्, गोसुवर्णहिरण्यादिकेषु चापरिग्रहः, तथा निशामकवर्जनम्, द्विचत्वारिंशदेषणादोपशुद्धपिण्डपरिभोगः ।

अत्रान्तरे भणितं दण्डपाशिकेन । भगवन् ! अलमेतेन, कथय गृह्धिर्मम् । कथितस्तस्य भगवता पञ्चाणुव्रतादिकुः श्रावकधर्मैः ।
भणितं च तेन-भगवन् ! करोम्यहमेतं धर्मम्, नवरं पूर्वंपुरुषक्रमागतं वेदविहितेन विधिना न परित्यज्यामि पशुवचमिति । भगवता

भणियं-जइ न परिचयसि, तओ इमं कुक्कुडमिहुणयं जहा तहा पाविहिसि संसारसायरे अणत्थं ति । दण्डवासिएण भणियं-भययं, किं पुण न परिचचमिमेहिं, को वा पाविओ अणत्थो ? । तओ भयवया जहा अम्हे जणगितणया आसि, जहा य पिट्टमयकुक्कुडवहो कओ, जहा य

सिहिसाणसत्थपसया मीणोहारा य अइयमेसा य । महिसयकुक्कुडपवली जाया संसारजलहिंमि ॥

जाइं च णे पचाइं तिब्बंदुवखाइं, सव्वमेयं सुयाइसयनाणिणा साहियं ति । एयं च सोऊग परं संवेगमावन्नो दण्ड-वासिओ । भणियं च णेण-भययं, अलं मे इय परिणामदारुणं वेयविहिएणावि पसुवहेणं; देहि मे गिदिधम्मोचियाइं वयाइं । तओ भयवया तिरथपरभासिएणं विहिणा से दिन्नो संसारजलहिवोहित्थभूओ पञ्चनमोकारो, तहा थूलपपाणाइवायविरमणाइयाइं च भणित्तम्-यदि न परित्तजसि तत इदं कुकुटमिथुनं यथा तथा प्रप्स्यसि संसारसागरेऽनर्थमिति । कण्डगच्छिकेन भणित्तम्-भगवन् ! किं पुनं परित्तफ्तमाभ्याम् ? को वा प्राप्तोऽनर्थः ? । ततो भगवता यथाऽऽयां जनीननयी आस्व, यथा च पिष्टमयकुकुटवधः कृतः, यथा च-
*श्रियिश्वाभ-संपसया मीनोहारी च 'अजाजमेपाथ' । महिय-कुकुटपश्रिणश्च जाता संसारजलधो ।

यानि चावयोः प्राप्तानि तीव्रदुःखानि सर्वमेतत् थुताशयस्त्रानिना कथितमिति । एतच्च थुत्वा परं संवेगमापन्नो दण्डपाशिरुः । भणितं च तेन-भगवन् ! अलं मे इति परिणामदारुणेन वेदविहितेनापि पशुवधेन, देहि मे गृदिधर्मोचितानि व्रतानि । ततो भगवता तीर्थकरभायितेन विधिना वृत्तः संसारजलधिवोहित्थभूतः पञ्चनमस्कारः, तथा स्थूलप्राणातिपातविरमणादिहानि च व्रतानि । गृह्योतानि

१ उट्ट० पृ० । २ भयवया भणियं-पुणाहि भइ ! इमे-तहा साहिटमारओ जहा पृ० । ३ उहारः शिशुमारः । ४ सारीरदुक्खादं स०० पृ० ।

* मयूरधानी, २ सर्वपत्तयो, ३ मीनशिशुमारो, ४ अजाजी, ५ मेयमहियो, ६ कुकुटपश्रियुगलं चेति पइ भवाः ।

ययाईं । गहियाईं च णेण नियचरियसवणसमुत्पन्नजाइस्सरोहिं परमसंवेगागएहि य अम्हेहिं । तओ परिओसविसेसओ संपत्तमुवण-
 गुरुधम्मवोहेहिं निट्टवियमाणुबन्धासुहकम्मेहिं कूलियं अम्हेहिं । सुयं च तं राइणा दूसहरन्तरगएणं जयावलीए सह सुरयसोअखमणु-
 हवन्तेणं ति । गहियमणेण पासरथं धणुवरं, सन्धिओ तीरियासरो, 'देवि, पेच्छ मे सहवेहित्तणं' ति भणिऊण सुक्को, तओ णेण
 वावाइयाईं अम्हे ॥

समुत्पन्नाणि तक्खणं चैव शुचमुच्चाए जयावलीए चैव कुच्छिसि । आविब्भूयज्जिणधम्मवोहिगम्भपहावेण समुत्पन्नो तीए दंढं
 अभयदानपरिणामो । दिन्नं सत्तसु अभयदानं । जायाईं कालकमेणं अहं दारओ जणणी मे दारिय ति । गम्भत्थेहिं च अम्हेहिं
 जणणी अभयदानपरा आसि; अओ पइट्ठाधियाईं नामाईं मज्झं अभयरुई इयरीए अभयमइ ति । वट्टियाईं च अम्हे देहोवचएण कला-
 कलावेण य । चिन्तियं च राइणा-करोमि अभयमईए विवाहं अभयरुइणो य जुयरञ्जाभिसेयं ति ॥

च तेन निजचरित्तथवणसमुत्पन्नजातिस्मरणाभ्यां परमसंवेगागताभ्यां चावाभ्याम् । ततः परितोषविशेषतः संप्राप्तमुवनगुरुधर्मयोधाभ्यां
 निष्ठापितसानुबन्धानुप्रकर्मभ्यां कृतितमावाभ्याम् । युतं च तद् राज्ञा द्रव्यगृहान्तरगतेन जयावल्या सह सुरतसौख्यमनुभवतेति ।
 गृहीतमनेन पार्श्वस्थं धनुर्वेदम्, सन्धितस्तिर्यकशरः, 'देवि ! पश्य मे शब्दत्रेधित्वम्' इति भणित्वा मुक्तः, ततस्तेन व्यापादितान्वाचाम् ।

समुत्पन्नौ तरक्षणमेव युक्तमुक्ताया जयावल्या एव कुक्षी । आविर्भूतजिनधर्मयोधिगर्भभावेण समुत्पन्नस्तस्या दृढमभयदानपरिणामः ।
 दत्तं सत्त्वेष्वभयदानम् । जाती कालक्रमेण अहं दारको जननी मे दारिकेति । गर्भस्थाभ्यां चावाभ्यां जननी अभयदानपराऽऽसीत्, अतः
 प्रतिष्ठिते नामनी ममाभयवचरितराया अभयमतिरिति । वर्धितौ चावां देहोपचयेन कलाकलापेन च । चिन्तितं च राज्ञा-करोमि अभय-
 मत्या विवाहम्, अभयरुचेदय यौवराज्याभिषेकमिति ।

एत्थन्तरंमि पयडो पारदिं राया, निग्गओ विसालाओ, पचो उज्जाणन्तरं । छिक्को कुसुमामोयसुरहिणा मारुएणं । अवलोइयं च पेण तमुज्जाणं । दिट्ठो य तरथ तिलयपायवासने ज्ञाणमुवगओ सुदत्तो नाम मुणिवरो । कुविओ राया, 'अवसउणो खु एमो पारद्वीए पयडुस्स, ता एयस्स कयत्थणाए चैव माणेमि एयं' ति चिन्तिउण छुळ्ळुक्कारसारं मुयाविया सुगया । अयालमच्चू विर मिग्घवेएण पत्ता मुणिवरसमीवं । सुहुयहुयासणो विव तवप्पहाए जलन्तदेहो दिट्ठो तेहिं मुणिवरो ।

तो तं समुज्जलन्तं साणा दट्ठुण निप्पहा जाया । ओसहिगन्थासोडियपब्भट्टविसा सुयङ्ग व्व ॥

तवकम्मपहावेणं काउण पयाहिणं सुणयवन्द्रं । धरणिगयमत्थएहिं पडियं पाए मुणिवरस्स ॥

, तओ तं दट्ठुण विलिओ राया । चिन्तियं च णेण-अहो वरं एए सुणहपुरिसा, न उण अहं पुरिससुणहो, जेण एवं तवचरण-निरयस्स भयउओ वि अकुमलं चिन्तियं ति । एत्थन्तरंमि समागओ सयलाए विसालानयरीए पहाणो साहुवन्दणनिमित्तं राइणो चैव

अत्रान्तरे प्रवृत्तः पापद्धि (भृगयो) राजा, निर्गतो विशालायाः, प्राप्त उद्यानान्तरम् । स्पृष्टः कुसुमामोदसुरभिना मारुतेन, अवलोकितं च तेन तदुद्यानम् । दृष्टश्च तत्र तिलरूपादपासने ध्यानमुपगतः सुदत्तो नाम मुनिवरः । कुपितो राजा । अपशकुनः सत्येप पापद्वया प्रवृत्तस्य, तत एतस्य कदर्थनयैव मानयाम्येतमिति चिन्तयित्वा सुहुत्कारसारं मोक्षिताः शुनकाः । अकालमृत्युरिव शीघ्रवेगेन प्राताः मुनिवरसमीपम् । सुहुतहुताशन इव तपःप्रभया ज्वलदेहो दृष्टस्तैर्मुनिवरः ।

ततस्तं समुज्ज्वलन्तं श्वाना दृष्ट्वा निष्पभा जाताः । औपधिगन्धामोदितप्रथप्रविषा भुञ्जन् इव ॥

तपःकर्मप्रभावेन कृत्वा प्रदक्षिणं शुनरुवन्द्रम् । धरणीगतमस्तकैः पतितं पादयोर्मुनिवरस्य ॥

ततस्त दृष्ट्वा व्यलीनो राजा । चिन्तितं च तेन-अहो वरमेते शुनरुपुर्याः, न पुनरहं पुरुपशुनकः, येनैवं तपश्चरणनिरतस्य भग-

बालमिचो विष्णव्रयणभाविमई अरुदत्तो नाम सेट्टिपुत्तो त्ति । विन्नाओ य तेण राहणो परलोयनिरेक्खयाए सुणित्रोवसग्गो । तओ
 पणमिऊण भणिओ तेण नरवई 'देव, किमेयं' त्ति । राहणा भणियं-जमुच्चियं पुरिससारमेयस्स । अरुहयत्तेण भणियं-देव, पुरिस-
 सीहो सु तुमं, ता कि एइणा । ओयरह तुरुहमाओ, वन्दह भयवन्तं सुदत्तमुणिवरं । एसो खु कलिङ्गाहिवस्स अमरदत्तस्स पुत्तो
 सुदत्तो नाम नरवई । एयस्स पढमजोव्वणे वट्टमाणस्स उवणीओ आरक्खिएण तक्करो । भणियं च तेण-देव, एएण परधरं पवि-
 स्सिऊण एयं महहुरं वाचाइय मुट्टं धरं, नीसरन्तो गहिओ अग्गेहिं; संपयं देवो पमाणं ति । एयं च सोऊण सदाविया णेण धम्म-
 सत्थपाढया, भणिया य । एयस्स इमिणा आरक्खिएण एय दोसो कहिओ, ता कीइसो इमस्स दण्डो त्ति । तेहिं भणियं-देव,
 पुरिसघायओ परदब्बावहारी य एमो; ता तियचउक्कचचरेहिं निवेइऊग जणवयाणं तओ नेत्तुपाडणकण्णनासुक्कचणकरचरणछेयणेहिं

यतोऽपि अकुशलं चिन्तितम् । अत्रान्तरे समागतः सकलायां विशालानगरीा प्रधानः साधुवन्दनमित्त राक्ष एव बालमित्रं जिनवचन-
 भावित्तमतिरुद्धेत्तो नाम श्रेष्ठिपुत्र इति । विशातदच तेन राक्षः परलोकनिरपेक्षतया मुनिवरोपसर्गः । ततः प्रणम्य भणितस्तेन नरपतिः,
 'देव ! किमेतद्' इति । राज्ञा भणितम्-यदुचित पुरुषसारमेयस्य । अर्हद्दत्तेन भणितम्-देव ! पुरुपसिंहः खलु त्वम्, ततः किमेतेन,
 अन्तरं तुर्गमात्, चन्द्रस्व भगवन्तं सुदत्तमुनिवरम् । एव खलु कलिङ्गाधिपस्यामरदत्तस्य पुत्रः सुदत्तो नाम नरपतिः । पतस्य प्रथम-
 शौचने वर्तमानस्योपनीत आरक्षकेन तस्करः । भणितं च तेन-देव ! एतेन परगृहं प्रविश्य एक महत्तरं वापाथ सुपित गृहम्, नि सत्त्
 गृहीतोऽस्मामि; साम्प्रतं देवः प्रमाणमिति । पतञ्च धृत्वा शब्दायितास्तेन धर्मशास्त्रपाठना भणिताश्च । पतस्थानिनारक्षकेन एव दोषः
 कथितः, ततः कीदृशोऽस्य दण्ड इति ? । तेभणितम्-देव ! पुरुषघातकः परद्रव्यापहारी चैव; ततस्त्रिक-चतुष्क-चत्वरेषु निवेद्य

जीवियानो चैव इमस्स दण्डो चि रित्तिवयणं । एवं चायण्णिज्जग चिन्तियमणेण । अहो जहन्ना रायकुलजीविया, जं ईदिसं पि
अणुमन्नीयइ चि । ता अलं मे अणेगोनहवभायणेणं रज्जसुहेणं ति । आणन्दसन्नियस्स भाइणेयस्स दाज्जण रजं सुहम्मगुरुसमीचे पवन्नो
पव्वजं ति । ता वन्दणीओ सु एसो ॥

एयं सोज्जण ससंभन्तो गओ राया मुणिवरसमीवं । वन्दिओ षेण भयवं सुदत्तमुणिररो । एत्यन्तरंमि समत्तो ज्ञाणजोगो ।
तओ धम्मलाहिओ षेणं भणिओ य । 'महाराय, उववित्तसु' चि । तओ 'अहो मए अकजं ववसियं' ति अहियजायपच्छायावो लज्जा-
वणयवयणकमलो उवविट्ठो राया^१ । चिन्तियं च षेणं । इमस्स रिसिस्स घायओ अहं ति । एवं च पयासिज्जग अत्तणो सिरच्छेयमन्त-
रेण न पायच्छिचं पेक्खामि । ता किं वट्ठणा; न सक्कुणोमि अरुज्जायरणकलङ्कदूसियं अत्तणं सुट्टत्तयं पि धारेउं । अओ अलं मे

जनपदानां ततो नेत्रोत्पादन-कर्णनासोत्कर्तन-करचरणच्छेदनेर्जीवितनाश एवास्य दण्ड इति क्रपिवचनम् । पय चाकण्य चिन्तितमनेन ।
अहो जघन्या राजदुःखजीविका यदीदृशमपि अनुमन्यते इति । ततोऽलं मेऽनेकोपद्रवभाजनेन रान्यसुखेनेति आनन्दसंक्षिप्ताय भागिनियया
दन्या राज्यं सुधर्मगुरुसमीये प्रपन्नः प्रमज्यामिति । ततो वन्दनीयः स्वरेपकः ।

एतच्च श्रुत्या ससंभ्रान्तो गतो राजा मुनिवरसमीपम् । वन्दनस्तेन भगवान् सुदत्तमुनिवधः । अगान्तरे समाप्तो ध्यानयोगः । ततो
धर्मलाभितस्तेन भणितश्च-महाराज ! उपविशेति । ततोऽ'हो मयाऽकार्यं व्यवसितम्' इति अधिकजातपश्चात्तयो लज्जानन्तरद्वनकमल
उपविष्टो राजा । चिन्तितं तेन-अस्य ऋषेयत्तकोऽहमिति । एवं च प्रजादयात्मनः शिरच्छेदमन्तरेण न प्रायश्चित्तं प्रेक्षे । ततः किं वटुना?
न शक्नोम्यकार्यचरणकलङ्कदुष्यितमात्मानं सुहृत्तमपि धारयितुम्, अतोऽलं मे इह स्थितेन, संपादयामि यथा समीहितमिति । अगान्तरे

१ दिशे राथमि इमएण जीवियगतो चैव वण्डो ए । २ चित्तिउ पयत्तो-नेमम्म पुराओ ठाइउ सक्कुणोमि, रिसि० ख । ३ पेच्छामि ए ।

इहृत्थिएणं; संपाडेमि जहा समीहियं ति । एत्थन्तरंमि समुत्पन्नमणपज्जवनानाणइसएण भणियं सुदत्तमुणिवरेण । महाराय, अलं ते इमिणा चिन्तिएण । न खलु एयं एत्थ पच्छित्तं, जं तए परियप्पियं । जओ आयघाओ वि पडिक्खुओ चेव धम्मपयत्थजाणएहि । भणियं च-

भाविजिणवयणाणं ममत्तरहियाण नत्थि हु विसेसो । अप्पणंमि परंमि य तो वज्जे पीडमुंभओ वि ॥

जं च अक्खायरणकलङ्कदूसियं अत्ताणं मन्नसि त्ति, एयस्स वि जिणवयणाणुट्ठाणजलं चेव पक्खालणं, न उण अन्नं ति । जं पि चिन्तियं 'संपाडेमि जहा समीहियं' ति, एत्थं पि अलं तेण भवानुवन्धिणा संपाडिएण । संपाडेहि असंपाडियपुब्बं तेलोककचन्धवणं जाइजरासणवन्धणविमुक्काणं त्तिरथरणं सासणं ॥ एत्थन्तरंमि मणगवाहिएपायपयडणेण 'अहो भगवओ नागं' ति मन्नमाणो 'इमाओ चेव पच्छित्तमवयच्छिस्सं' ति आणन्दवाहजलभरियल्लोयणो पडिओ मुणिवरस्स चलणेसु राया । विन्नत्तो तेण भयवं मुणिर्रो 'भयवं, समुपन्नमनःपर्यवशानातिशयेन भणितं मुनिवरेण । महाराज ! अलं तेऽनेन चिन्तितेन, न एत्थेत्तदत्र प्रायश्चित्तं यत्तया परिकल्पितम् । अत आत्मघातोऽपि प्रतिकुष्ट पथ धर्मपदार्थशायकैः । भणितं च-

भावितजिनवचनानां ममत्तरहितानां नास्ति एल्लु विशेषः । आत्मनि परस्मिन् च ततो वर्जयेत् पीडासुभयोरपि ॥

यच्चाकार्याचरणकलङ्कदूपितमात्मानं मन्यसे इति, एतस्यापि जिनवचनानुष्ठानजलमेव प्रशालनम्, न पुनरन्यदिति । यदपि चिन्तितं 'संपादयामि यथासमीहितमिति, अत्रापि अलं तेन भवानुवन्धिना संपादितेन । संपादयासंपादितपूत्रं त्रैलोक्यव्यवन्धवानां जातिजराभरणवन्धनयिमुन्तानां तीर्थकराणां शासनम् । अनन्तरे मनोगताभिप्रायप्रकटनेन 'अहो भगवतो ज्ञानम्' इति मन्यमानः 'अस्मादेव प्रायश्चित्तमवगमिष्यामि' इति आनन्दवाप्यजलमृतलोचनः पतितो मुनिवरस्य चरणयो राजा । विस्रसस्तेन भगवान् मुनिवरः । भगवन् ! कथय

कहेदि किमेत्थ पायच्छित्तं' ति ? । मुनिवरेण भणियं-महाराय, पडिक्खत्वासेवणं । तं पुण न नियणवज्जणमन्तरेणं ति, नियणं परिहरियच्चं । नियणं च एत्थ मिच्छत्तमोहणीयसंगयं अन्नाणं । तं च अन्नहा ठिएसु भावेसु अन्नहा पत्रज्जणं ति । चिन्तियं च तुमए 'अवसउणो सु एसो, अओ कयत्थणाए माणेमि' ति । अवसउणत्ते य इमं ते निमित्तं पडिहाइ, जहा किल एस अण्हाणसेवी कयत्तिरतुण्डमुण्डणो विरुद्धपात्तण्डवेत्तघारी भिक्खोवजीवगो चि । ता एत्थ महाराय, मज्झत्थो भविज्जण निसामेदि कारणं, के ण्हाणसेवणासेवणाए गुणदोत्त चि ? । तत्थ ण्हाणसेवणगुणा ।

देहो खणमेत्तमुई तंमि य राओ तहादिमाणो य । विलयाण पत्थणिज्जो सुइ ति दप्पो य अक्खणं ॥
इमे य दोया ।

किमत्र प्रायश्चित्तमिति । मुनिवरेण भणितम्-महाराज ! प्रतिश्लासेवनम् । तत्पुनर्न निदानयर्जनमन्तरेणेति निदाने परिहर्तव्यम् । निदानं चात्र मिथ्यात्वमोहनोयसंगतमज्ञानम् । तच्चान्यथा स्थितेषु भावेच्यन्यथा प्रपदनमिति । चिन्तितं च त्वया 'अपशकुनः पल्लवैः, अतः कदर्थनया मानयामीति । अपशकुनत्वे चेदं ते निमित्तं प्रतिभाति, यथा किल एषोऽस्नानसेवी कृतशिरस्तुण्डमुण्डनो विरुद्धपात्तण्डवेपधारी भिक्षोपजीवक इति । ततोऽत्र महाराज ! मध्यस्थो भूत्वा निशामय कारणम्, के स्नानसेवनासेवनायां गुणदोषा इति । तत्र स्नानसेवनगुणाः ।

देहः क्षणमात्रशुचिस्तस्मिँश्च रागस्तथाऽभिमानश्च । वनितानां प्रार्थनीयः शुचिरिति दर्पश्चाक्षणात् ॥
इमे च दोषाः-

जलगयजीवविघाओ उष्पीलणओ य अन्नसत्ताणं । अङ्गारक्षीरधुवणे अन्नाणपयासणं चैव ॥

एए चैव विवज्जएणं अण्हाणगुणा ।

दोसा उण विवुहज्जणं पडुच्च न हु केइ एत्थ विज्जन्ति । जं सब्वसत्थसारो पाणिदया तिगरणविसुद्धा ॥
एयं गणमाणेहिं चूलोवणयंमि जन्नदिक्खाए । सब्वायरेण गहियं अण्हाणवयं दिंएहिं पि ॥

अन्नं च

अक्खण्ढियवयनियमा गुत्ता दन्तिन्दिया जियकसाया । सज्झायझाणनिरया निच्चसुई सुणिवरा होन्ति ॥
सिरत्तुण्ढमुण्ढणं पि हु जइस्स सब्वासवा नियत्तस्स । पढमवयरक्खणट्ठा गुणावहं होइ नियमेणं ॥

जलगतजीवविघात उत्पीडनकच्चान्यसत्त्वानाम् । अङ्गारक्षीरधायने अन्नानप्रकाशनमेव ॥

एते एव विपर्ययेणास्नानगुणाः ।

दोषाः पुनर्विवुधजनं प्रतीत्य न खलु केऽप्यत्र विद्यन्ते । यत्सर्वशालसारः प्राणिदया त्रिकरणचिशुद्धा ॥

एतां गणयद्विश्चूडोपनये यद्बन्दीशायाम् । सर्वादिरेण गृहीतमस्नानप्रतं द्विजैरपि ॥

अथयच्च—

अखण्डितव्रतनियमा गुप्ता दान्तेन्द्रिया जितकपायाः । स्वाध्यायध्याननिर्ता नित्यशुचयो मुनिवरा भवन्ति ॥

शिरस्तुण्डमुण्डनमपि यलु यतेः सर्वास्त्रवाद् निवृत्तस्य । प्रथमव्रतरक्षणार्थं गुणावहं भवति नियमेन ॥

पासण्डे पि य एयं सुमङ्गलं वीयरायदोसेहिं । जग्हा जिणेहि भणियं अओ विरुद्धं ति वामोहो ॥
सञ्चारम्भनियत्तो अप्पडिवद्धो य उभयलोएसु । भिक्खोवजीवगो चिय पसंसिओ सव्वसत्थेसु ॥

एवं च, महाराय, परमगुणजुत्तत्तणेण त्तियसाण वि महामङ्गलं समणरूढं कइं ते अवसउणो त्ति ? ॥
एयमायण्णिऊण पणट्ठं राइणो मिच्छत्तं । अहो 'नाणाइसओ' चि जंपमाणो निवडिओ चलणेसु । भणियं च णेण-भयवं,
एयमेयं, जमाइं भयवया । वड्जियं मए नियणं । ता खंसु मे एयमवराहं ति । भयवया भणियं-उट्टेहि देवाणुप्पिया उट्टेहि, अलं
ते संभमेणं । खमापहाणा चेव सुणिणो हवन्ति । खमियं मए सव्वसत्ताणं । निसामेहि तित्थयरभासियं खमाए परंपराभाणं । विणा
त्रि वइयरं बालेणऽक्कोसिएणावि साहुणा खमा भावियव्वा 'सुन्दरो खु एसो जमेवमवि अहिणिविद्धो न मं तालेइ' । तालिएणावि

पारण्डमपि चैतत् सुमङ्गल वीतरागं द्वैः । यस्माज्जिनैर्भणितमतो विरुद्धमिति व्यामोहः ॥

सर्वारम्भनिवृत्तोऽप्रति रद्धञ्चोभयलोकेषु । भिक्षोपजीवरु पव प्रशंसितः सर्वशास्त्रेषु ॥

एवं च महाराज ! परमगुणयुक्त्वेन निश्चानामपि महामङ्गलं श्रमणरूपं कथं तेऽपशुकन इति ? ।

पतदाकर्ण्य प्रनष्टं राक्षो मिथ्यात्वम् । अहो 'क्षानातिशयः' इति जल्पन् निपतितध्वरणयोः । भणितं च तेन-भगवन् ! पदमेतद्
यदादिष्टं भगवता । धजितं मया निदानम् । ततः क्षमस्व मे पतमपराधमिति । भगवता भणितम्-उत्तिष्ठ देवानुप्रिय ! उत्तिष्ठ, अलं
ते संभमेण । क्षमाप्रधाना एव मुनयो भवन्ति । क्षामितं मया सर्वसत्त्वानाम् । निशामय तीर्थरुभ्रापितं क्षमायाः परम्पराभावनाम् ।
विनाऽपि धैरं घालेनाकुंष्टेनापि साधुना क्षमा भावयितव्या 'सुन्दरः सत्त्वेषः, यदेवमपि भभिनिविष्टो न मां ताडयति । ताडितेनापि

१ एया य जणपटिवा वेयगुई दिअवेदेहि जा भणिवा । किमगुणत्तम्ममि य जल्लिसेय बुवं जति ॥ २ ॥ २ ॥ २ ॥

साहुणा खमा भावेयव्या 'सुन्दरो तु एसो, जमेवमवि अहिणिविद्वो न मं जीवियाओ चवरोवेइ' ति । चवरोइज्जमाणेणायि साहुणा खमा भावेयव्या 'सुन्दरो तु एसो, जमेवमवि अहिणिविद्वो न मं संजमाओ भंसेइ, किं तु ममं चैव पुव्वकम्मपरिणई एम' ति । एयं च सोज्जण परितुदो राया । चिन्तियमणेणं-नरिथ अचिसओ नाम भयवओ नाणस्स । अओ पुच्छामि भयवन्तं तायस्स अजियाए य गइविसेसं ति । पुच्छओ भयवं, साहियो य भयवया पिट्टुकुकुडवहनिमित्तो मज्जराइलक्खणो जयावलीगवभसमुपत्तिज्जवसाणो ति । राइणा चिन्तियं-अहो जुगुच्छणीयया संसारस्स, अहो अणवतिथयसिणेहया इत्थियाणं, अहो गैरुयया मोहस्स, अहो दारुणवियागया अरुज्जायरणाणं, जमिह देवयानिमित्तं पिट्टमयकुकुडवहो वि एवं परिणओ ति ।

हा अहयं किं काहं निरत्थयं जेण जियसया बहुया । वावाइया फुरन्ता अन्नागमलावलित्तग ॥

साधुना क्षमा भावयित्तव्या 'सुन्दरः खल्वेयः, यदेवमपि अभिनिविष्टो न मां जीविताद् व्यपरोपयति' इति । व्यपरोप्यमाणेनापि साधुना क्षमा भावयित्तव्या 'सुन्दरः खल्वेयः, यदेवमपि अभिनिविष्टो न मां संयमाद् भ्रंशयति, किन्तु ममैव पूर्वैरुर्मपरिणतिरेवेति । एतच्च भृत्या परितुष्टो राजा । स्मिन्तितमनेन-नास्ति भवित्तो नाम भगवतो ज्ञानस्य । अतो पृच्छामि भगवन्तं तातस्यायिक्रियायाश्च गतिविशेषमिति । पृष्टो भगवान् । कथितश्च भगवता पिष्टकुण्डवधनिमित्तो मयूराविलक्षणो जयावलीगर्भसमुत्पत्तिपर्यवसान इति । राजा चिन्तितम्-अहो जुगुप्सनीयता संसारस्य, अहो अनवस्थितस्नेहता स्त्रीणाम्; अहो गुरुकृता मोहस्य, अहो दारुणविशयकृताऽकार्यान्तरणानाम् . यदिह देवतानिमित्तं पिष्टमयकुण्डवधोऽपि पचं परिणत इति ।

हा अहं किं करिष्यामि निरर्थकं येत जीवशतानि बहुक्रानि । व्याणादितानि स्फुरन्ति अज्ञानमलावलित्तेन ॥

ता नूनं गन्तव्यं निरयं कण्डुजुष्टुएण पन्थेण । नत्थि हु एत्थ उवाओ अहवा पुच्छामि भयवन्तं ॥
 एत्थन्तरंमि मुणियनरिन्द्राहिप्पाएणं भणियं सुदत्तमुणिवरेण-महाराय, अत्थि उवाओ । सो उण तिगरणविसुद्धा जिणधम्म-
 पडिवत्ती । सा पुण पुब्बदुक्कडेसु अच्चन्तमणुयावो, जिणवयणजलेण चित्तरयणसोहणं, सव्वारम्भचाएण चारित्तपडिवत्ती, भेत्तीप-
 मोयकंरुणमज्झत्थयाणं च जीवगुणाहियकिल्हिससमाणाविणीएसु भावणा । पडिवन्नचरणभावणा य पाणिणो तप्पभिइमेव अप्पमायाइस-
 एण पवदुमानसंवेगा निरइयास्सीलयाए खवेन्ति पुब्बदुक्कडाइं पावकम्माइं, अभावओ निमित्तस्स न वन्धेन्ति नवाइं । तओ ते, देवाणु-
 ष्विया, परमसुहमेया सुहपरंपराए चेव खविऊण कम्मजालं पावेन्ति जाइजरामरणरोयसोयरहियं परमपयं ति ॥

राइणा भणियं-भयवं, जइ ताउ तायअज्जियाणं एहहमेत्तस्स वि दुक्कडस्स ईइसो विवाओ, ता कहमहं महापावकम्मयारी

ततो नूनं गन्तव्यं निरयं काण्डुजुकेन पथा । नास्ति पत्त्वन्नोपायोऽथवा पृच्छामि भगवन्तम् ॥

अत्रान्तरे ज्ञातनरेन्द्राभिप्रायेण भणितं सुदत्तमुनिवरेण । महाराज ! अस्युपायः । स पुनस्त्रिकरणविशुद्धा जिनधर्मप्रतिपत्तिः । सा
 पुनः पूर्वदुष्टतेषु आत्यन्तमनुतापः, जिनवचनजलेन चित्तलतशोधनम्, सचोरम्भत्यगेन चारित्रप्रतिपत्तिः, भेत्तीप्रमोदकारुण्यमाध्यस्थानं
 च जीव-गुणाधिक-किल्हियमाना-चिनीतेषु भावना । प्रतिपन्नचरणभायनाश्च प्राणितः तत्प्रभृत्येव अत्रमादातिशयेन प्रवर्धमानतंवेगा
 निरतिचाराशीलतया क्षण्यगति पूर्वदुष्टतानि पापकर्मणि, अभावतो निमित्तस्यं न वधन्ति नवानि । ततस्ते देवानुप्रिय ! परमसुदत्त-
 भेता सुउपगल्परथैष क्षण्यित्या कर्मजालं प्राप्नुयन्ति जातिजरामरणरोगशोकरहितं परमपदमिति ।

राजा भणितम्-भयवन् ! यदि तावत् तातायिकानामेतावन्मात्रस्यापि दुष्टतस्य ईदृशो विपाकस्ततः कथमहं महापापकर्मकारी

१ यन्नुज्जएण ग । २ ०करण० क । ३ तयप्पभइ० क, तयप्पमिइ० र । ३ पवदुमाण र-ग ।

विवागओ निरयाइएसु अशुञ्जिण तं कम्मविवागं सोगइं लहामि ति ? । भयवया भणियं-महाराय, सुण । नत्थि असज्झं नाम
 चरणपरिणामस्स । एसो खलु परमामयं पात्रविसपरिणइए, वज्जं कम्मपव्वयस्स, चिन्तामणी समीहियाणं, कप्पपापवो मिद्धिसुहफलस्स ।
 जहेइ महाराय, विसलेसभोइणो वि एत्थपाणिणो अकयपडियारा पावेन्ति आवइं, सुज्झन्ति हियाहिएसु, न सेवन्ति माणुस्सयसुहाइं,
 परिच्चयन्ति जीवियं; तहेव एए पमाइणो जीना काऊण पावकम्माइं अकाऊग गडियारं पावन्ति तप्फलं जाइजरामरणरोयसोयं ति ।
 कयपडियारा उण परमामयसामत्थाओ निज्जणन्ति कालकूडं पि महाविसं, किमङ्ग पुण विसलेसं ति; एवं च अणाइभवभावणाओ
 जीवा काऊण पावकम्मं सेविज्जण तस्स पडिबक्खभूयं महाचरणपरिणामं निज्जणन्ति अणेयभवजणयं पि पावकम्मं, किमङ्ग पुण
 एगभवियं ति ॥ एयं सोऊण हरिसिओ राया, भणियं च णेण । भयवं, अह कीइसो पुण एस चरणपरिणामो ति बुच्चवइ ? । भयवया

विपारुतो निरयाइकेवशुक्त्वा तं कर्मविपाकं सुगतिं लभे इति ? । भगवता भणितम्-महाराज ! शृणु । नास्ति असाध्यं नाम
 चरणपरिणामस्य । पप खलु परमाप्तं पापविपरिणत्या, वज्रं कर्मपर्यंतस्य, चिन्तामणिः समीहितानाम्, कल्पपादपः सिद्धिसुखफ-
 लस्य । यथैव महाराज ! विपलेशभोजिनोऽपि अत्र प्राणिनोऽष्टतप्रतीगराः प्राप्नुवन्त्यापदम्, सुखान्ति द्विताहितेषु, न सेवन्ते माणुष्यक-
 सुरानि, परित्यजन्ति जीवितम्, तथैव पते प्रमादिनो जीवा कृत्वा पापकर्माणि अकृन्था प्रतीकारं, प्राप्नुवन्ति तत्फलं जातिजरामरण-
 रोगशोकमिति । दृष्टप्रतीकाराः पुनः परमाप्तुवन्त्यामर्थाद् निर्जयन्ति कालकूटमपि महाविषम्, किमङ्ग पुनर्विपलेशमिति । एवं चानादि-
 भवभावनातो जीवाः कृत्वा पापकर्म सेवित्वा तस्य प्रतिपक्षभूतं महाचरणपरिणामं निर्जयन्ति अनेकभवजनकमपि पापकर्म, किमङ्ग
 पुनरेकभविकमिति । पतत् थुत्वा हृदितो राजा, भणितं च तेन । भगवन् ! अथ कीदृशः पुनरेव चरणपरिणाम इत्युच्यते ? । भगवता

भणियं-सम्पन्नाणुव्यय विवरुईए दोसनिउत्तणं ति । भणियं च-

जाणइ उप्पन्नरुईं उइ ता दोसा नियत्तईं सम्मं । इहरा अपत्तिची य त्रि अणियत्ती चेत्त भावेणं ॥

एगो अणुद्वयमिदो कम्मपिगमहेऊ ॥ राइणा चिन्तियं-भयन्तमणुसेवन्ताणं न दुल्लहं सम्मन्नाणं, समुप्पन्नमम्मन्नाणाण य संमइ विवरुईं, तओ य सायत्तं दोसनिउत्तणं । ता धन्नो अहं, जस्स मे भयया दंसणं जायं ति । न अप्पणुणा महानिहि पेन्डन्ति । ता अलमन्नेण, भयओ चेत्त आणमणुचिद्धामि ति चिन्तिऊग भणियं च पोण । भयं, उचिओ अहं सामणगपडिववीए ? । भयया भणियं-महाराय, को अन्नो उचिओ ति ? ॥

तओ संजायहरिसेण भणियं राइणा-अरे निवेएह महसायरप्पमुहाणं अज्ज मन्तीणं । जहा कायवो देवानुप्पिएहिं अभयरुइणो

भणित्तम्-सम्यग्दानपूर्वक तीत्ररुव्या दोपनिवर्तनमिति । भणित च-

जानात्तु-पन्नरुचिर्यंदि ततो दोषान्निवर्तते सम्यक् । इतरथाऽप्रवृत्तिश्चापि अनिष्टुत्तिश्चैव भावेन ॥

पयोऽमुभयसिद्ध कर्मविगमहेतु । राज्ञा चिन्तितम्-भगन्तमनुसेवमानाना न दुर्लभं सम्यग्ज्ञानम्, समुत्पन्नसम्यग्ज्ञानानां च संभ वति तीमरुचि, ततश्च स्वायत्त दोपनिवर्तनम् । ततो धन्योऽहम्, यस्य मे भगवता दर्शनं जातमिति । न अप्पणुया महानिधि प्रेक्षन्ते । ततोऽलमन्येन भगवत्त प्वाणामनुविष्टामिति चिन्तयित्वा भणित च तेन । भगवन् ! उचितोऽहं ध्यामण्यप्रतिपत्त्या ? । भगवता भणितम्- महाराज ! कोऽन्य उचित इति ? ।

तत्त सजातद्वयेण भणित राज्ञा-अरे निवेदयत मत्तिमागप्रमुत्तणामच्च मन्त्रिणाम् । यथा कर्तव्यो देवानुप्रियैरभयरुचे राज्याभिवेक

रंजाभिसेओति, न कायव्यो य मम सन्तिओ सेओ; पत्रञ्जामि अहं भयवया सुरासुरनमिएण भुवणगुरुणा पणीयं समणलिङ्गं । जं देवो
याणनेद ति जंपिऊण गया निओगफारिणो । निवेइयं तेहि मन्तिजणवयाणं । सुओ एस बुत्तन्तो अन्तेउरेण । तओ नेहभयसंभमेणं
परिन्दइय अममाजियं अलेस्वगन्धव्याइ हाहारवमणाहं पयट्टमन्तेउरं । अहं पि तोहत्तो चेन एयं चइयस्मायणिऊण अभयसईए
ममेओ ति । चलणपरिमफणेणउ पत्ता य णे नरउइममीवं । दिट्ठो मुणिन्दपायमूले संवेगमुगओ राया रायपत्तीहि, किह-

मेउणितलासणत्थो त्रिच्छट्ठियल्लचचामराडोवो । किं होज न होज ति न सवियकं नरउई एमो ॥
तो ताहि मप्पणामं ममयं पसरुभियभूसणरवेणं । अणिरुप्रियस्वरत्थो जयसदो से समुग्घुट्ठो ॥
तेण पि वेरगारसा अणायरविइण्णमन्यरच्छेण । उल्लोलन्तसिणेहं ईसि समोणाभियं वयणं ॥

इति, न वरंत्यो मम मरक रेद । प्रपयेऽह भगवता सुरासुरन्तेन भुवनगुरुणा प्रणीत श्रमणलिङ्गम् । 'यद् देव आद्यापयति' इति
रुद्रियया गता नियोगशरिण । निवेदित तैर्मन्त्रिजनपदानाम् । श्रुत एव बुत्तान्तोऽन्त पुरेण । ततः स्नेहभयसंभ्रमेण परित्यज्यासमाप्त
मालेन्यगान्धवादि दाहारावसनाथ प्रवृत्तमन्त पुरम् । अहमपि तेभ्य एव एत द्यतिकरुमाकर्ण्योभयमत्या समेत इति । चरणपरिच्य-
एननेन (पादविहारेणन) प्रान्ताच्च वयं नरपतितमीपम् । इणे मुनीन्द्रपादमूले संवेगमुपगतो राजा राजपत्नीभिः । कथम् ?

मेदिनीनर्यानन्त्थो विन्दुदितछप्रचामराटोप । किं भवेद् न भवेदिति वा सचित्तकं नरपतिरेव ॥
ततस्ताभिः मप्रणामं समक प्रभुभितभूरणर्रेण । अनिरुपिताक्षरायो जयराज्यस्तस्य समुद्धुष्टः ॥
तेनापि वरगम्ययशाद् धनादरवित्तीर्णमन्यराक्षेण । उल्लोलस्नेहमीपत् समवनामित वदनम् ॥

एवं च संभासिष्ण सवन्तेऽरजणेण पायवडिष्ण विव्रतो नरवई ।

लंयदाढो ब्व अयद्दो किं एयं वारिनियलियगओ ब्व । सीहो ब्व पञ्जरथो शायसि पबभट्टरजो ब्व ॥
 तओ एवं विव्रत्तेण राइणा साहियं निरवसेसे सुणिवयणाइयं ति । तं च णे सोऊण समुप्पन्नं जाइस्सरणं । तओ तस्संभमेण
 निवडियाइ धरणिवेट्टे । हा किमेयमवरं ति मन्नमानीहिं विरुदयं रायपत्तीहिं । बाहजलसित्तगत्तं च णे उवरिं सुच्छमुवगया अम्वा ।
 तओ लद्धाओ चेषणाओ, विउट्टा अम्हे, समासासिया अम्वा, विव्रतो राया । ताय, अलं णे संसारकिलेमायासकारएहिं विसएहिं;
 अणुजाणाहि ताव अम्हानं पि सयलदुपुखविरेणं समणत्तणं ति । राइणा भणियं-अहासुहं देवणुप्पियाहं, मा पडिवन्धं करेइ ।
 तओ विजयर्थम्मणो नियभाइणेयस्स दाऊण रजं काऊण अट्टाहियामहामहिं सयलन्तेऽरपहाणजणसमेओ वेत्तण अम्हे अभिणिक्ख-

प्य च संभासिष्णेन सर्वान्तःपुरजनेन पादपनिन्तेन विव्रतो नरपतिः ।

शतदाढ इय भुजङ्गः किमेतत् वारिनिगडित्तगज इय । सिह इय पञ्जरस्थो ध्यायति प्रभष्टराज्य इय ॥
 तत पवं विशिन्तेन राजा कथितं निरवशेषं मुनिवचनादिः । तच्चवावयोः श्रुत्वा समुत्पन्नं जातिस्मरणम् । ततस्तत्संश्रमेण निप-
 तितौ धरणीपृष्ठे । 'हा किमेतदपरम्' इति मन्यमानाभिधिरद्वितं राजपत्नीभिः । बाष्पजलसित्तगात्रं चावयोऽपरि मूर्च्छांपुपगताऽम्वा ।
 ततो लब्धाद्येतनाः, विबुद्धाचाम्भाम्, समाश्रयस्तिताऽम्वा, विव्रतो राजा । तात ! अलमाधयोः संसारस्तेऽशयासकारकैर्विषये; अनुजानीहि
 तावदावयोरपि सकलदुःखविरेचनं श्रमणत्वमिति । राधा भणितम्-यथासुखं देवानुम्रियो ! मा प्रतिवन्धं कुरुतम् । ततो विजयवर्मणो

१ रायदाढो ब्व अही मत्तगइदो ब्व वारिमज्जमि । सीहो ब्व पञ्जरथओ क विसणमणो सि नरगाइ ॥ ख । २ तस्स सम० ख । ३ उट्टिया अ० ख ।

देवानुप्पिया ख । ५, वरेहि क-प ।

न्तो राया । चिन्तौ मए भयवं सुदत्तशुणिवरो । भयवं, करेहि अणुगहं नयणावलीए धम्मकहाए; पावेउ भयवओ पभावेण एसा वि सयलदुक्खचिगिच्छयं जिगण्णीयं धम्मं । भयवया भणियं-सोम, अविशओ खु एसा धम्मकहाए । संतप्पिओ इमीए अकज्जायर-णापच्छासेवणाए कम्मवाही, वद्धं च तच्चपुहवीए परभवाउयं, अओ पावियव्वमवस्सं तीए नारगत्तणं, न पवज्जइ य एसा महामोहाओ जिणधम्ममरणं ति । तओ मए चिन्तियं-अहो दारुणविवागया अकज्जायरणस्म, इइसो एस संसारसँहावो; ता किं करेमि ति ? । तओ अइययनाणावलीयसूरेण भयवया भणियं-अलं ते इमिणा संसारविचद्वेणेण तीए उवरिं अणुवन्धेण । एयं चेव सँयललीयदुल्लहं कहांचि लद्धं पव्वअं करेहि चि । तओ गुरुगुणाणुभावेण पालियं समणत्तणं, कालमासे य सिद्धन्तविहिणा करेऊण कालसुववनाइ सहस्ताराभिहाणे देवलोए ।

निजभागिनेयस्य दत्त्या राज्यं दृत्त्याऽप्राद्विकामद्वामहिमानं सकलान्तःपुरप्रधानजनसमेतो वृदीत्याऽऽयामभिनिष्कान्तो राजा । विवसो मया भगवान् सुदत्तमुनिव्रतः । भगवन् ! कुर्येनुग्रहं नयनावल्या धर्मरुथया, प्राप्नोतु भगवतः प्रभावेण पपाऽपि सकलदुःखचिन्तिसकं जिनप्रगीतं धर्मम् । भगवता भणितम्-सौम्य ! अविषयः सत्त्वेया धर्मरुथायाः । संतपितोऽगयाऽकार्याचरणापथ्यासेवनया कर्मव्याधिः, वद्धं च तृतीयपृथिव्याः परभवायुष्कम्, अतः प्राप्तव्यमवश्यं तया नारकात्तम्, न प्रपद्यते चैषा महामोहतो जिनधर्मस्तमिति । ततो मया चिन्तितम्-अहो दारुणचिपाकृताऽकार्याचरणस्य, ईदृश पप संसारस्वभाधः, ततः किं करोमीति । ततोऽतिशयज्ञानावलीरूसूरेण भगवता भणितम्-अलं तेऽनेन संसारविवर्धनेन तस्या उपर्येनुवन्धेन । पतमिेव सकललोकदुर्लभं कथंचिद् लब्ध्वां प्रवज्यां कुर्विति । ततो

१ करेह क-ग । २ धम्मकहाकरणेण ए । ३ ०सम्भावो क । ४ सयलत्तियल्लोय० क । ५ तओ पावनिगिपावद्दाए य तवोकम्मन्[मि] जत्तो कायव्वो । तथो ए । ६ गुरुगणुहावेण ए

तथ वि उवभुञ्जिऊण सुराउयं चविऊण देवलोयाओ कोसलाए विसयंमि साए नयरे विणयंधरस्स रत्तो लच्छिमईए महा-
 देवीए सुयसाए उववन्तो म्हि । जाओ कालक्कमेणं । कयं च मे नामं जसोहरो नि । अभयमईजीवदेवो वि चविऊण देवलोगाओ
 पाडलिपुत्ते नयरे ईसाणसेणस्स राइणो विजायाए महादेवीए कुञ्छिसि धूयाए समुववन्नो त्ति । जाया कालक्कमेणं । पइहावियं च
 से नामं विणयमइ त्ति । बड्डियाईं च अम्हे देहोवचएणं कलाकलावेण य । पेसिया य मे संयवरा ईसाणसेणेण विणयमई । सुयं च मए
 एयं । परितुट्ठो हियएणं । पत्ता य सा महया चडयरेणं, बहुमन्निथा ताएणं, आचासिया नपस्वाहिं । कयं वद्धावणयं । गणाविओ
 चारेअदियहो, समगओ मे मणोरहेहिं । निवत्तं षट्ठगयं । पयट्ठो अहं महाविभूईए विणयमई परिणेउं । वञ्जन्तेहिं विविहमङ्गल-
 तूरेहिं नचन्तेणं विलासिणिजणेणं पढन्तेहिं मङ्गलपाढएहिं गायन्तेण अम्मयालोएणं धवलगयवराहूतो समेओ, रायवन्नेहिं पुलोइअ-

गुरुगुणानुभावेन फालितं श्रमणतथम् । कालमासे च सिद्धात्तविधिना कृत्या कालमुपपन्नो सहस्रारामिधाने देवलोके ।

गुरुगुणानुभावेन फालितं श्रमणतथम् । कालमासे च सिद्धात्तविधिना कृत्या कालमुपपन्नो सहस्रारामिधाने देवलोके ।
 तथयि उपभुज्य सुरासुक्कं च्युत्वा देवलोकात् कोशलाया विषये साकेते नगरे विनयंधरस्य राशो लक्ष्मीवत्या महादेव्या सुततयो-
 पपन्नोऽस्मि । जातः कालत्रमेण । कृतं च मे नाम यशोधर इति । अभयमतीजीवदेवोऽपि च्युत्वा देवलोकात् पाटलिपुत्रे नगरे ईशान-
 सेनस्य राशो विजयाया महादेव्या कुश्रो दुहितृत्तया समुपपन्न इति । जातो कालक्कमेण । प्रतिष्ठापितं च तस्या नाम विनयमतीति ।
 यधितौ चावां देहोपचयेन कलाकलापेन च । प्रेषिता च मे स्वयंवरा ईशानसेनेन विनयमती । श्रुतं च मयैतत् । परितुष्टो हृदयेन ।
 प्राप्ता च सा महता चटकरेण (आड्यरेणेण), बहु मत्ता तातेन, आचासिता नगरवहिः । कृतं चर्धापनकम् । गणितो (चारेज्जप-दे.) विवा-
 हदिवसः, समागतो मे मनोरथेः । निर्वृतं स्नपनकम् । प्रभृत्तोऽहं महाविभृत्या वितयमतीं परिणेतुम् । बाधमानैविविधमङ्गलतूयंभू-

माणो पासायमालातलंगायाहिं पुरसुन्दरीहिं पत्तो रायमगं । एत्थन्तरंमि फुरियं मे दाहिणलोपणेणं, समुप्पन्नो हरिसन्विसेसो । चिन्तियं मए-भविपव्वं अओ वि अवरेणं महापमोएणं ति ॥

एत्थन्तरंमि दिट्ठो मए गोयरपविट्ठो कल्लाणसेट्ठिभवणङ्गणे साहू । तं च मे दट्ठण समुप्पन्नो संभमो । तओ अबत्थयाए साहू धम्मस्स विचित्तयाए कम्मपरिणईए अमोहदंसणयाए भयवओ समुप्पन्नं जाइस्सरणं । सुच्छिओ गइन्द्रस्सन्धे, निवडमाणो धारिओ पासवत्तिणा रामभदाभिहाणेण सयलहत्थारोहपद्धानमयहरेणं । 'हा किमेयं' ति विसण्णो रामभदो । 'मा वायह' ति वारिया तूरियादी, उवसन्ता य खिप्वं । 'हा किमेयं' ति अविमादी वि दढं विसण्णचित्तो समागओ ताओ । 'पूगफलाइमयमइओ हविस्सइ ति सिञ्चा-विओ चन्दणपाणिणं । लद्धा मए चेयणा, उम्भिच्छियं लोयणजुयं, कओ आसणपरिगदो, विरत्तं संसारसायराओ चित्तं । भणियं

त्यता विलासिनीजेनेन पटद्भिर्मङ्गलपाठकैर्गायनाऽम्बालोकेन धयलगजचरारूढः समेतो राजयन्द्रः प्रलोक्यमानः प्रासादमालातलंगताभिः पुरसुन्दरीभिः शक्तो राजमार्गम् । अग्रान्तरे स्फुरितं मे दक्षिणलोचनेन, समुत्पन्नो हर्षविशेषः । चिन्तितं मया-भवितव्यमतोऽपि अपरेण महाप्रमोदेनेति ।

अग्रान्तरे इष्टो मया गोचरप्रविष्टः कल्याणश्रेष्ठिभवनाङ्गणे साधुः । तं च मे दृष्ट्वा समुत्पन्नो संभ्रमः । ततोऽभ्यस्ततया साधुधर्मस्य विचिन्तया कर्मपरिणत्या अमोघदर्शनतया भगवतः समुत्पन्नं जातिस्मरणम् । मूर्च्छितो गजेन्द्रस्सन्धे, निपतन् धारितः पार्श्ववर्तिना राम-भद्राभिधानेन सरुलहत्थारोदप्रधाननायकेन । 'हा किमेतद्' इति विसण्णो रामभद्रः । 'मा वादयत' इति वारितास्तूर्यद्वयः, उप-शान्ताथ श्शिरम् । 'हा किमेतद्' इति अविषाद्यपि दढं विसण्णचित्तः समागतस्तातः । पूगफलादिमदमदिसो भविष्यतीति सिकञ्चन्दन-

च ताएण 'पुत्त, किमेयं' ति । मए भणियं-ताय, दारुणं संसारविलसियं । ताएण भणियं-पुत्त, को एत्थ अत्रसरो संसारस्स ? । मए भणियं-ताय, महन्ती खु एसा कहा, न संखेवओ कहिउं पारीयइ । ता एगंमि देसे उवविसउ ताओ, सद्दवेउ मे माइल्लोयं पहाणजणवयं च, जेण साहेमि तायस्स संसारावसरकारणं ति । तओ रायमगासन्नाए महासहाए उवविट्ठो राया सह मए । सद्दा-विओ अम्मयाजणो पहाणजणवओ य, ठिओ उचियठाणेसु । भणियं च ताएण-पुत्त, किमेयं; साहेहि तं संसारविलसियं । मए भणियं-आयणसु ताओ, जद्दा मए अणुहयं ति । तओ पारद्धो कहेउं । ताय, निग्गुणो एस संसरो । मोहाभिभूया खु पाणिणो न नियन्ति एयस्स सरूयं, आलोचेन्ति अणालोचियब्बाइं, पयइन्ति अहिए, न पेच्छन्ति आयइं । एत्थ खलु सुरासुरसाहारणा ताव एए जाइजराभरणोयसोयपियविप्पओयाइया वियारा । दारुणो य विवाओ थेवस्स वि पमायंचेट्ठियस्स, जेण पिट्ठमयकुवकुडवहो वि

पानीयेन । लब्धा मया चेतना, उन्मिलितं लोचनयुगम्, कृत आसनपरिग्रहः, विरक्तं संसारसागराच्चित्तम् । भणितं च तातेन 'पुत्र ! कमेतद्' इति । मया भणितम्-तात ! धारुणं संसारविलसितम् । तातेन भणितम्-पुत्र ! कोऽन्नावसरः संसारस्य । मया भणितम्-तात ! महती बल्वेषा कथा, न संक्षेपतः कथयितुं पार्यते । तत एकस्मिन् देशे उपविशतु तातः, शब्दयतु मे मातृलोकं प्रधानजनपदं ; येन कथयामि तातस्य संसारावसरकारणमिति । ततो राजमार्गोत्सथायां महासभायामुपयिद्यो राजा सह मया । शब्दायितोऽम्बाजनः शानजनपदश्च, स्थित उचितस्थानेषु । भणितं च तातेन-पुत्र ! किमेतत्, कथय तत्संसारविलसितम् । मया भणितम्-आकर्णयतु तः, यथा मयाऽनुभूतमिति । ततः प्रारब्धः कथयितुम् । तात ! निर्गुण एव संसारः । मोहाभिभूताः खलु प्राणिनः, न पश्यन्ति स्य स्वरूपम् । आलोचयन्ति भनालोचितव्यानि, प्रयतन्तेऽद्विते, न प्रेक्षन्ते आयतिम् । अत्र खलु सुरासुरसाधारणास्तावदेते जातिजरा-

१ समुत्प्लवं ख । २ परिवहेउ ए । ३ पमायविलसियस्स ए ।

पेच्छ कंहं परिणओ चि ? । भणिऊण साहिओ सुरिन्ददचजममाइओ जाइस्सरणपञ्जवसाणो निययवुत्तन्तो । तं च सोऊण 'अहो दारुणविवागया अकजायरणस्स' चि जंपमाणो संवेगधुवगओ राया अग्वाओ सेसज्जणवओ य । तओ मए भणियं-ताय, ईदिसं अकजायरणपरिणामं पेच्छिऊण विरत्तं मे भवचारगाओ चित्तं, विपम्भिओ जिणवयणपडिचोहो । ता अणुजाणउ ताओ, जेण तायप्पहानेणेव करेमि सफलं मणुयत्तणं ति । तओ अणाइभव्वभत्थमोहदोसेण अवियारिऊणायइं जंपियं ताएण । पुत्त, को पुत्तयस्स पणयभङ्गं करेइ, सफलं चैव भवउ मणुयत्तणं; ता परिणोहि ताव एयं ईमाणसेणधूयं । तओ करेआसि सम्मं पयापरिचालणेण महन्तं पुण्णखन्धं ति । मए भणियं-ताय, विन्नत्तं मए तायस्स, विरत्तं मे चित्तं भवचारगाओ । ता अलं मे दारपरिग्गहेण । ताएण भणियं-पुत्त, को विय दोसो दारपरिग्गहस्स ? । मए भणियं-ताय, दारपरिग्गहो हि नाम निरोसहो वाही, जेण आययणं मोहस्स, अवचओ

मरणरोगशोकप्रियधिमयोगादयो विकाराः । दारुणश्च विपाकः स्तोत्रस्यापि प्रमादचेष्टितस्य, येन पिष्टमयकुर्कुटवधोऽपि पश्य कथं परिणत इति भणित्वा कथितः सुरेन्द्रदत्तजन्मादिको जातिस्मरणपर्यवसानो निजवृत्तान्तः । तं च श्रुत्वा 'अहो दारुणविपाकताऽकार्याचरणस्य' इति जल्पन् संवेगमुपगतो राजा, अम्बाः शेषजनपदश्च । ततो मया भणितम्-तात ! ईदृशमकार्याचरणपरिणामं प्रेक्षित्वा विरक्तं मे भयचारकाल्चित्तम्, विजृम्भितो जिनवचनप्रतिबोधः । ततोऽनुजानतु तातः, येन तातप्रभावेणैव करोमि सफलं मनुजत्वमिति । ततोऽनादिभवाभ्यस्तमोहदोषेण अविचार्यायति जल्पितं तातेन । पुत्र ! कः पुत्रस्य प्रणयभङ्गं करोति, सफलमेव भवतु मनुजत्वम्, ततः परिणय तावदेतामीशानसेनदुद्धितम् । ततः कुर्याः सम्यक् प्रजापालनेन महान्तं पुण्यस्कन्धमिति । मया भणितम्-तात ! विजृम्भं मया तातस्य, विरपत्तं मे चित्तं भवचारकात् । ततोऽलं मे दारपरिग्रहेण । तातेन भणितम्-पुत्र क इव दोषो दारपरिग्रहस्य ? । मया

धिईए, सु(स)हा विक्खेवस्स, पडिवक्खो संन्तीए, भवणं मयस्स, वेरिओ सुद्धज्जाणं, पहवो दुक्खसमुदयस्स, निहणं सुहाणं, आ-
 वासो महापावस्स । पडिवज्जिऊण एयं पज्जरगया विय सीहा समथा वि परलोयसाहणे माणुसभावल्ममे वि सीयन्ति पाणिणो । अन्नं
 च-ताय, न जुत्तं रयणचित्तेणं कञ्चणथालेण पुरीससोहणं । पुरीससोहणमेत्ता य एत्थ विसया, अचित्तचित्तामणिमन्निहं च जिण-
 वयणवोहसंगयं माणुसत्तणं, वग्गभूमि य एसा, परमपदसाहणं च चरणानुट्ठाणं । ता अलमन्नहाविय्यप्पिण । अनुजाणाहि मे सयल-
 दुक्खविउडणिं पव्वञ्जं ति । तथो वाहोच्छ्लोयणेणं जंपियं ताएण । पुत्त, एवमेयं, किं तु परमत्थं पि जंपमाणो नेहकारं पीडिसि मे
 हिययं ति । मए भणियं-ताय, अलं मे अपरमत्थपेच्छिणा नेहेण । एसो चैव एत्थ पहणं संसारकारणं, जेण-

दीवो न्व तव्वलोगो खण्णे खणे जायए विणस्सइ य । संसरइ य नेहवसा निरुवायाणो उ उल्लाइ ॥

भणितम्-तात ! शरपरिग्रहो हि नाम निरीपघो व्याधिः, येनायतनं मोहस्य, अपचयो धृत्याः, सभा विक्षेपस्य, प्रतिपक्षः शान्तेः, भवनं
 मदस्य, वैरिः शुद्धध्यानानाम्, प्रभवो दुःरासमुदयस्य, नियनं सुखानाम्, आत्सो महापापस्य । प्रतिपद्येते प-जरगता इव सिद्धा
 समर्था अपि परलोकसाधने मनुष्यभावल्ममेऽपि सीदन्ति प्राणिनः । अन्यच्च-तात ! न युक्तं रत्नचित्रेण काञ्चनस्थालेन पुरीपशोधनम् ।
 पुरीपशोधनमात्रात्थात्र विषयाः, अचिन्त्यचिन्तामणिसन्निभं च जिनवचनयोधसंगतं मानुषत्वं कर्मभूमिश्चैवा, परमपदसाधनं च चर-
 णानुष्ठानम् । ततोऽलमन्यथा चिकल्पितेन । अनुजानीहि मे सकलदुःखविक्रुष्टनीं प्रव्रज्यामिति । ततो वाष्पाद्रिलोचनेन जल्पितं तस्मिन् ।
 पुत्र ! एवमेतत्, किन्तु परमार्थमपि जल्पन् स्नेहकारं पीडयसि मे हृदयमिति । मया भणितम्-अलं मे अपरमार्थप्रेक्षिणा स्नेहेन ।
 एव एवात्र प्रधानं संसारकारणम् । येन-

ताएण भणियं-एवमेयं, किं तु खिञ्जिहिइ सा तवस्सिसणी ईसासेणधूप चि । मए भणियं-ताप, धेवमेयं कारणं । अन्नं च-निवेया-
वेउ ताओ तीए वि य एयं बुतन्तं । कयाइ सा वि एयं सोऊण पडिबोहं पावइ ति ॥ तओ ताएण 'शुत्तमेयं' ति भणिऊण पेसिओ
सत्तवद्धणाग्निहाणो पुरोहिओ, भणिओ य ताएण । जहासुयं निवेएहि रायदुहियाए, भणाहि य तं 'एवं टिए किं अग्हेहिं कायन्वं'
ति ? ॥ गओ सहवद्धणो । आगओ धेववेलाए, भणियं च पेण । महाराय, 'संसिद्धा मणोरहा कुमारस्स; सुणेउ महाराओ । गओ अहं
इओ रायधूयासमीवं, पवेसिओ सबहुमाणं पडिहारेण; 'महारायपुरोहिओ' चि अहिणन्दिओ रायधूयाए, दवावियं आसणं, उवविट्ठो
अहयं । तओ मए भणियं-रायपुत्ति, अस्सि किञ्चि वत्तवं ति । तीए भणियं-भणाउ अओ । मए भणियं-रायपुत्ति, देवसासणमिणं
अवहियाए सोयन्वं ति । तओ तीए काऊण अहुट्ठि ओयस्सिऊण आसणाओ 'जं गुरू आणवेइ' चि वद्धो अड्डली । तओ मए भणियं-

धीप इव सर्वलोकः क्षणे क्षणे जायते चिनश्यति च । संसरति च स्नेहयथाद् निदयपादानस्तु विध्यति ॥

तातेन भणितम्-पचमेतद्, किन्तु खेतस्यति (खेत्वं गमिष्यति) सा तपस्विनी ईशानसेनदुहितेति । मया भणितम्-तात ! स्तोत्रमे-
तत्करणम् । अन्यच्च-निवेदयतु ततस्तस्यापि चैतं वृत्तान्तम् । फवाचित् साऽपि पतं शुक्वा प्रतियोधं प्राप्नोतीति । ततस्तातेन 'युक्त-
मेतद्' इति भणित्वा प्रेषितः शत्रुवर्धनामिथानो पुरोहितः, भणित्वा 'ततेन । यथाथुतं निवेदय राजदुहितुः, भण च ताम्, 'एवं
स्थिते किमस्माभिः कर्तव्यमिति ? । गतः शत्रुवर्धनः । आगतः स्तोत्रवेलायाम्, भणितं च तेन । महाराज ! संसिद्धा मथोरथा कुमारस्य,
शृणोतु महाराज ! गतोऽहमिती राजदुहितुस्तमीपम्, प्रेषेच्छितः सबहुमानं प्रतीहारेण, 'महाराजपुरोहितः' इत्यभिनन्दितो राजदुहित्रा,
कृपितमासनम्, उपविष्टोऽहम् । ततो मया भणितम्-राजपुत्रि ! अस्ति किञ्चिद् वक्तव्यमिति । तया भणितम्-भणत्वार्यः । मया

रायपुत्ति, इह आगच्छमाणस्तु कुमारस्तु साहुदंसणेणं समुत्पन्नं जाइस्सरणं, संभरिया य नव भवा, सिद्धा य तेणं । ते सुगाढ भोई । अत्रिय इहेव वासे विसाला नाम नयरी, तत्रय अमरदत्तो नाम नरवई होत्था, इओ य अतीयनवमभवंमि तस्स पुत्तो सुखिन्ददत्तो नाम अहमासि चि, जणणी मे जसोहरा, भज्जा य नयणावल्लि ति । जाव एत्तियं जंपामि ताम मोहं गया रायधूया । आउलीहूओ परियगो; 'हा क्रिमेयं' ति विसण्णो य अहयं । परिमिच्चा चन्द्रणपाणिणं, लद्धा तीए चयेणा । मए भणियं- 'रायपुत्ति, क्रिमेयं' ति ? । तीए भणियं- 'विचित्तया संमारस्मं' । मए भणियं- 'कहं विचित्तया' ? । तीए भणियं- जओ स न्चेन अहं जसोहरा तस्स माया अईयपरियाए ति साहिज्जण सिट्ठं कुमारसाहियं निययचरियं । तओ मए भणियं- रायपुत्ति, इमिणा वइयेरेण विरत्तं चित्तं भनचारगाओ कुमारस्म, इच्छइ रु मो पव्वइउं । तओ महाराएण भणियं- 'ता एवं ठिए किं अम्हेहिं कायव्वं' ति ? । तीए भणियं- विद्वेवेहि महा-

भणितम्-राजपुत्रि । देवशासनमिदमवदित्तया श्रोतव्यमिति । ततस्तथा कृत्वाऽथगुण्ठनमन्तीयांसनाद् 'यद् गुरुत्वापयति' इति यद्धोऽश्लिः । ततो मया भणितम्-राजपुत्रि ! इहागच्छतः कुमारस्य साधुदर्शनेन समुत्पन्नं जातिस्मरणम्, नन्मृताश्च नव भवाः, शिष्टाश्च तेन । तान् शृणोतु भवती । अस्ति इदं यै विसाला नाम नगरी । तत्रामरदत्तो नाम नरपतिरभवत् । इतश्चातीतनवमभवे तस्य पुनः सुरेन्द्रदत्तो नाम अहमासमिति । जननी मे यशोधरा । भार्या च नयनावल्लिरिति । यावदेतावज्जत्पामि तावन्मोहं गता राजदुहिता । आकुलीभूतः परिजनः, 'हा क्रिमेतद्' इति वियण्णाधादम् । परिपिक्ता चन्दनपानीयेन, लब्धा तथा चेतना । मया भणितम्- 'राजपुत्रि ! क्रिमेतर्' इति । तथा भणितम्- 'विचित्रता संसारस्य । मया भणितम्- 'कथं विचित्रता' ? तथा भणितम्- यतः सैवाहं यशोधरा तस्य माता-पुत्रीतण्ययि इति कथयित्वा शिष्टं कुमारकथितं निजकरुचितम् । ततो मया भणितम्-राजपुत्रि ! अनेन व्यतिकरेण विरस्तं चित्तं

रायं । जहा ताय, ईशो चैव एस संसारसहानो, कसस वा सयणविन्नाणस्स न विसागं करेइ ? । ता अलमेत्थ सुमिणयहेत्तविग्गमे
 पडिबन्धेण, संपाडेहि कुमारस्स समीहियं; अणुजाणाहि य ममं पि पन्वजं, जओ ममं पि वित्तं चैव चित्तं भवचारागाओ त्ति ॥ एयं
 च मोल्लण 'अहो माइन्दजालसरिसिया जीवलोयस्स' त्ति भणिल्लण परं संवेगमुत्तगओ सया । भणियं च तेण-पुत्त, न तुमं ममं पुत्तो,
 अवि य धम्मनिउज्जाणाओ गुरु । ता अलं अम्हानं पि इमिणा परिकिल्लेसेण; अहं पि पवज्जामि तुमए चैव सह पन्वजं । अम्वाही
 भणियं-अज्जउत्त, जुत्तमेयं; किमेत्थ नडपेडगोवमे असासयंमि जीवलोए पडिबन्धेण । तओ मए भणिय-अहासुहं देवाणुप्पिया !
 मा पडिबन्धं करेइ ॥ तओ ताएण दवावियं महादाणं, काराविया मन्वाययणेसु पूया, संमाणिओ रायसत्थो, ठावियो रज्जंमि रुडु-
 भाया मे वसवदूणाभिहाणो । पन्वइओ ताओ समं मए अम्वाए विणपमईए पहाणजणवएण प सुगिहीयनामधेयस्स भगवओ इन्दभू-

भवचारकात् कुमारस्य, इच्छति तलु स प्रवर्जितुम् । ततो महाराजेन भणितम्- 'तत एवं स्थिते किमस्माभिः कर्तव्यमिति । तथा
 भणितम्- विज्ञपय महाराजम् । यथा तात ! ईदृश एव एष संसारस्वभावः, कस्य वा सत्कर्णविज्ञानस्य न विसागं करोति ? । ततोऽलमत्र
 स्वान्मात्रविभ्रमे प्रतिबन्धेन, संपादय कुमारस्य समीहितम्, अनुजानीहि च ममापि प्रवर्ज्याम्, यतो ममापि विरक्तमेव चित्तं भव-
 चारकादिति । एतच्च श्रुत्वा 'अहो ! मुनेन्द्रजालसदृशता जीवलोकस्य' इति भणित्वा परं संवेगमुत्तगतो राजा । भणितं तेन-पुत्र ! न
 स्व मम पुत्रः, अपि च धर्मनियोजनाद् गुरुः । ततोऽलमस्माकमपि अनेन परिकल्लेशेन, अहमपि प्रपद्ये त्वयैव सह प्रवर्ज्याम् । अम्वा-
 भिर्भणितम्- आर्यपुत्र ! युक्तमेतद्, किमत्र नटपेटकोपमेऽशाश्वते जीवलोके प्रतिबन्धेन । ततो मया भणितम्- यथासुनं देवानुत्पिया ! मा
 प्रतिबन्धं कुरुत । ततस्तातेन दापितं महादानम्, कारिता सर्वायतनेषु पूजा, संमानितो राजसत्थः, स्थापितो राज्ये लघुभ्राता मे

१ मे ख । २ ०नियोजणाओ ख । ३ पुप्पियाइ स । ४ अम्वाए अन्तेउत्तेण ख । ५ विणयमइयमेएण ख ।

इस समीचे । ता एवं नियममेव मे चरियं निव्वेयकारणं । ति ॥

घणेण भणियं, भयन्नं, सोहणं ते निव्वेयकारणं । कस्स वा सहियस्स अन्नस्स वि इमं न निव्वेयकारणं ? । ईहसो एम संसारो । ता आइसउ मयवं, लं मए कायव्वं ति । जसोहरेण भणियं-सोम, सुण । दुह्हा चरणयम्मसामग्गी; जओ भणियं मयवया । दुविहा खलु जीवा हवन्ति, थावरा जङ्गमा य । तत्थ थावरा पुढविजलजलणमारुवणस्सइकायभेयभिन्ना, जङ्गमा उण किमिकीडपयङ्गगोम-हिमसरहवसहपसयमाइणो । तत्थ थावरचहुवगओ पुढवाइएसु असंलेजाओ वणस्सइमि अणन्ताओ उस्सप्पिणिअवसप्पिणीओ परिवसइ जीवो चि । अओ थावरत्ताओ जङ्गमत्तं दुछ्हं । जङ्गमत्तं पि पत्तो समाणो किमिकीडपयङ्गसु अणोयभेयभिन्नेसु आहिण्डिज्जण तओ

यशोचर्धन्ताभिघानः । प्रव्रजितस्तातः समं मयाऽम्बया विनयमत्या प्रधानजनपदेन च सुयुद्धीतनामधेषस्य भगवत इन्द्रभूतेः समीपे । तत एयं निजक्रमेय मे चरियं निव्वेयकारणमिति ॥

धनेन भणितम्-भगवन् ! शोभनं ते निव्वेदकारणम् । कस्य वा सद्बुद्धयस्यान्यस्यापीदं न निव्वेदकारणम् ? । ईदृश पप संसारः । तत आदिशतु भगवान्, यन्मया कर्तव्यमिति । यशोधरेण भणितम्-सौम्य ! शृणु । दुर्लभा चरणधर्मसामग्री, यतो भणितं भगवता । क्रियिष्याः तलु जीवा भवन्ति, स्थायरा जङ्गमाश्च । तत्र स्थायराः पृथिवीजलग्जलनमारुतवतस्वपति कायमेदभिन्नाः । जङ्गमाः पुनः कृमि-कीट-पतङ्ग-गो-महिष-शरभ-चुगभ-पसयादयः । तत्र स्थायरत्वमुपगतः पृथिव्यादिकेषु असंख्याताः, वनस्पती अनन्ता उत्सर्पिण्यवस-र्पिण्यः परिव्रजन्ति जीव इति । अतः स्थायरत्याजङ्गमत्वं दुर्लभम् । जङ्गमत्वमपि प्राप्तः सन् कृमिकीटपतङ्गेषु अनेकमेदभिन्नेष्वहिण्ड्य

१ धाररा भणिया तज्जहा-ए । २ उस्सप्पिणीभरणप्पिणीउ विहरइ, एणस्सइकायानं वणस्सइमि ए । ३ आहिण्डितस्स पंचिदियत्तणं दुह्हा हवइ । पंचिदिय पि पत्तो गमाणो ताव ए ।

पञ्चिन्द्रियत्वं पाण्डुः; तत्र नि स्वरकरहोर्णमहिषुडाहएषु परिभ्रमिज्जण माणुसत्तणं; तत्र वि य सगजणसवरवन्नरकायमुंरुण्डोड-
गोडाहएषु आहिण्डिज्जण आरियदेसजम्मं; तत्र वि य चण्डालडोम्बिलयरययंम्मयरसाउणियमच्छवन्धाहएषु आहिण्डिज्जण इक्खा-
गाइसु कुलजम्मं, तत्र वि य काणकुण्टपुजपडुलपयभूयन्धहिरवाहिविर्गलिन्दियसरीरेसु परिभ्रमिज्जण निरुमडुदुयं सरीरनिष्फत्ति,
तत्र वि य उण्डकसत्तरज्जुमाइहि जीविओवक्केहि अहाउयाणुहंवरणं, तत्र वि य कोहमाणमायालोहरागदोसन्धयारमोहिओ-
धम्मवुद्धि, तत्र वि य बहुविहंसु इन्दियाणुकूलजणमणोरमेसु अन्नानिपवचिएसु कुहम्मेसु परिभ्रमन्तो जहड्डियं सवन्नुभासियं

तत. पञ्चेन्द्रियत्वं प्राप्नोति । तत्रापि स्वरकरहोर्णमहिषुडाहएषु परिभ्रम्य मानुषत्वम्, तत्रापि च शक्र-यवन-शयर-चर-माय-सुरण्डो-
ड-गोडादिरेष्यादिष्वार्यदेशजन्म, तत्रापि च चाण्डाल-डोम्बिलक-रजक-चर्मकार-शाकुनिक-मत्स्ययन्धविकेष्वहिण्ड्य इक्ष्वाक्यादियु
कुलजन्म, तत्रापि च काण-कुण्ड-कुञ्ज-पङ्कक-मूका-न्ध-वधिर-व्याधि-विकलेन्द्रियशरीरकेषु परिभ्रम्य निरुपद्रुतां शरीरतिष्पत्तिम्,
तत्रापि च दण्ड-कशा-शख-रज्ज्वादिभिर्जन्तितोपकर्मैयथाऽऽयुष्कानुभवन्, तत्रापि च क्रोध-मान-माया-लोभ-राग-द्वेषान्धकारमो-
हितो धर्ममुद्धिम्, तत्रापि च बहुविधेषु इन्द्रियाणुकूलजनमनोरमेषु अन्नानिपवर्तितेषु कुधर्मेषु परिभ्रमन् यथाम्थितं सर्वशभावितं

१ गोमहिषाणु र १ परिभ्रमन्तस्य माणुसत्तणं इह इह, माणुसजन्म वि पत्तो समाणो तस्य विच ख । ३ सुरडोडोवाइसु आहिण्डवत्स आरिय-
देते जम्मो दुग्घो होइ, आरियजन्ममि पत्ते सभाने तस्य विच र । ४ ऽडोवत्थियं ख । ५ ऽम्माम् ० र । ६ हिउत्तस र । ७ इक्खागाइरेसु उप्पत्ती
दुल्लहा पेया । इक्खागाइकुले पत्ते समाने तस्यविच ख । ८ ऽविगच्छिएसु परिभ्रमन्ति, निरुत्तररीरनिष्पत्ती दुल्लहा हवइ, निरुत्तररीरनिष्पत्ति पत्तो समाणां
तस्य वि य र । ९ ऽइण हवइ, अहाउयपि परिवोलेण तस्य वि य ख । १० ऽमोहियस्स धम्मवुद्धी दुल्लहा हवइ, समुपपन्नाए वि धम्मवुद्धीए तस्य वि य ख ।
११ लोगाण य पवत्तिण्यु कुसलेसु सक्खेई परिभ्रमन्तो जहड्डिय ख ।

सिद्धिगुह्यककुलहरं धर्मं, तस्य वि य अणाइभयपरंपरबभृत्यअसुहभावणाओ असंपत्तपुत्रं सिद्धिनहुपद्मपाहुड मंदं, तस्य वि य सपुरोययारयं महापुरिससोविषं एगन्तपसंमणीयं चरणधर्मं । संपत्तो य इमं देवाणुष्पिया, अचिरेणेव पवेइ जाइजराभरणरोयसोय-त्रिद्वियं परसपयं ति । ता एयसंपायणे करेहि उल्लमं, किमन्नेण संपाइएण । असासया सब्वसंजोया, पहवइ विणिज्जियसुरासुरो मञ्चू, एगरुक्खतनिवासिसउणतुल्ला चन्थमा, विनायदारुणो य विसयपमाओ त्ति ॥

तओ ग्यमायण्णिज्जण संजायचरणपरिणामेण भणियं घणेण । भयवं अणुगिगहीओ म्हि इमिणा आप्सेण । ता संपाडेमि एयं । करेउ भयवं अणुगगहं, जाव निवेइज्जण भयवओ युत्तन्तं अम्मपिईणं पवजामो पवजं ति । भयवया भणियं-जहासुहं, देवाणुष्पिया, मा पडिवन्धं करेहि त्ति ॥

सिद्धिसुरैकतुल्युदं धर्मं, तत्रापि चानादिभयपरम्पराम्यस्ताशुभभावनातोऽसंप्राप्तपूर्वं सिद्धिवधूत्रथमप्राश्रुतं श्रद्धाम्, तत्रापि च स्वर-रोपक्रान्तं महापुरुरस्सेवितमेकान्तप्रदंसनीयं चरणधर्मम् । संप्राप्तश्चेत्तं देवानुप्रिय ! अचिरैरेव प्राप्नोति जातिजराभरणरोगशो रुचिरद्वितं परमश्रमिति । तत पतरसंपादने कुरूद्यमम्, किमन्वेन संपादितेन । अशाश्वताः सर्वसंयोगाः, प्रभवति विनिर्जितसुरासुरो मृत्युः, एकदृशनिवासिशकुन्तुल्या यागधवाः, विपाकदाठणञ्च विषयप्रमाद इति ।

तत एयमाकर्ण्यं संजातचरणपरिणामेन भणितं घनेन । भगवन् ! अनुगृहीतोऽस्मि अनेनादेशेन, ततः संपादयाम्येतम् । करोतु भगवान् अनुग्रहम्, यावद् निवेद्य भगवतो वृत्तान्तमभ्यगयितोः प्रपद्यामहे प्रवज्यामिति । भगवता भणितम्-यथासुखं देवानुप्रिय ! मा प्रतिवन्धं युच्यति ।

१ धर्मं न पाउणइ । तम्मि य पते एमाणे तस्य वि य अतोइल्लह अणाइ० ए । २ सद्ध न पाउणइ । ३ ०सोगाइरिद्विय ए ।

तत्रो गत्रो अम्मापिइसगासं धणो । परमसंवेगमुवगण य तेण साहिओ अम्मापिईणं । पडिबुद्धा एए । चिन्तियं च नेहि-अलं णे एवममुदपरिणामे भवे पडिवन्धेणं, जोगो य णे पुत्तो; ता निखिलविज्ज इमस्स भारं पवज्जामो पवज्जं ति भणिओ धणो । बच्छ, पडियग्गेहि मणिमोत्तियाइयं सारदब्बं; पवज्जामो अम्हे महापुरिससेवियं पवज्जे ति । धणेण भणियं-ताय, जुत्तमेयं; संपत्तमणुयभावेण पाणिणा इमं चेव कायब्बं ति । अं पुण समाइट्ठं ताएण, जहा पडियग्गेहि मणिमोत्तियाइयं सारदब्बं ति; एत्थ का उय सारया मणिमोत्तियाइद्वस्स । किं समत्थमिणं मच्चुणो रक्खेउं, किं वा न होन्ति एयपहावओ जम्मजराइया धियारा, किं तीरइ इमिणा समत्थस्म अत्थिवगस्स मणोरहापूरणं काउं, किं वा न परिचयइ इमं पयत्तरविल्लयं पि स्वीणभागधेयं पुरिसं, किं वा होइ कोइ दब्बजुयमयस्स परलोए गुणो ति । सेट्ठिणा भणियं-वच्छ, नत्थि एयं । धणेण भणियं-ता किमिमिणा

ततो गतोऽप्यपित्सकासं धनः । परमसंवेगमुपागतेन च तेन कथित एव वृत्तान्तोऽप्यापित्रोः । प्रनिबुद्धौ पत्नौ । चिन्तितं च ताभ्याम्-अलमाययोरेवमशुभपरिणामे भवे प्रतियन्धेन, योग्यधावयोः पुत्रः, ततो निश्चिन्त्यास्य भारं प्रपद्यावहे प्रवज्यामिति भणितो धनः । पत्न ! प्रतियुद्धान मणिमौक्तिकादिकं सारद्वयम्, प्रपद्यावहे आवां महापुरुषसेवितां प्रवज्यामिति । धनेन भणितम्-तात ! युक्तमेतद्, संभ्रातमनुजमात्रेण प्राणिना इदमेव कर्तव्यमिति । यत्पुनः समदिष्ट तस्तेन, यथा प्रतियुद्धान मणिमौक्तिकादिकं सारद्वयमिति, अत्र का पुनः सारता मणिमौक्तिकादिद्वयस्य ? । किं समर्थमिदं मृत्यो रक्षितुम् ? । किं वा न भवन्ति एतत्प्रभावतो जन्मजरादयो विकाराः ? । किं दृश्यतेऽनेन समस्तस्यार्थिवर्गस्य मनोरथापूरणं कर्तुम् ? । किं वा न परित्यजति इदं प्रयत्नरक्षितमपि श्रीणभागधेयं पुरुषम् ? । किं वा भवति कोऽपि द्रव्ययुतमृतस्य परलोके गुण इति ? । श्रेष्ठिना भणितम्-यत्स ! नास्त्येतद् । धनेन भणितम्-ततः किमनेनाहोपुरुषियकाव-

अहोपुरिसिवाचकारपाएणं; अणुमन्नउ ताओ मज्झं पि अत्तणो सरिसमणुचिद्धियं ति । सेट्ठिणा भणियं-च्च, अणुमयं मए । किं पुण विसमा गईं जोव्वणस्म; एत्थ खलु दुइमाई इन्दिंयाई, पहवइ संसारतखीयभूओ अणङ्गो, आयट्टन्ति य मणोहरा विसय ति । घणेण भणियं-त्ताय, न खलु अविवेगओ अन्नं जोव्वणं ति । अणाइमन्ता इमे जीवा, न एत्थ परमत्थओ कोइ जोव्वणत्थो न वा बुट्टओ ति । दीसन्ति अविवेगसामत्थओ बुट्टा वि एत्थ जम्मं अणियचविसयविसाहिलासा अगणेऊण लोयवयणिज्जं अवियारिऊण परमत्थं अप्पाणयं विडम्बेमाण ति; हिययाहियमलेण वि य दव्वन्तरजोएण कालपरिणामतुकिले वि करेन्ति कालए केसे, अङ्गरुद्धिणयाहेउं च सेवन्ति पारयमद्दणं, बुट्टमावदोसभीरू साहेन्ति इत्तरं जम्मकालं, वियारसीलयाए परिसक्केन्ति वियडयाई, पयट्टन्ति अपयट्टियव्वे, न पेच्छन्ति क्षीणमाउं, न चिन्तेन्ति जम्मन्तरं ति । अत्ररे उण सुयञ्जत्थपरलोयमगा तरुणया वि एत्थ जम्मं विवेयसामत्थेण

स्सत्ताप्पायेण, अनुमन्यतां तातो ममापि आत्मनः सदृशमनुष्ठितमिति । श्रेष्ठिना भणितम्-वत्स ! अनुमतं मया । किंपुनर्विषमा गति-
 र्येषिनस्य, अत्र गत्तु दुर्दमानीन्द्रियाणि, प्रभवति संसारतखीयभूतोऽनङ्गः, आट्टयन्ति च मनोहरा विषया इति । घनेन भणितम्-न खल्व-
 वित्रेकतोऽन्यद् गीयन्मिति । धनदिमन्त इमे जीवाः, नात्र परमार्थतः कोऽपि योवनस्थो नवा वृद्ध इति । दृश्यन्तेऽचिवेकसामथ्यतो
 गृह्णा अथ्यत्र जम्मन्यनिवृत्तविषयविषयभिलाषा अणयित्वा लोक्वचनीयमविचार्य परमार्थमात्मानं विडम्बयन्त इति, हृदयाहित-
 मलेनापि च द्रव्यान्तरयोगेन कालपरिणामशुभलानपि कुर्वन्ति कालकान् केशान्, अङ्गरुद्धिनताहेतुं च सेवन्ति पारदमर्दनम्, वृद्धभाच-
 दोपभिरुः कथयन्ति इत्थरं (अस्यं) जम्मकालम्, विभारशीलतया परिष्वक्कन्ति (परिष्वेवन्ते) विट्टतानि, प्रवर्तन्तेऽप्रवर्तनीये, न प्रेक्षन्ते
 क्षीणमायुः, न चिन्तयन्ति जम्मन्तरमिति । अपरे पुनः श्रुताभ्यस्तपरलोकमार्गं तरुणा अन्यत्र जन्मनि विवेकसाप्रदर्थेन शात्वा विद्युह-

नाऊण विञ्जुलयाडोवचञ्चलं जीयं असारयं विसयसुहाणं विवायदारुगयं च पमायचेट्टियस्स मञ्चुभयभीया विय हरिणया उत्तथा पावहेऊणं सेवन्ति परलोयवन्धवं चरणधम्मं ति । ता अकारणं एत्थ जीव्वणं ति । न य विवेगिणो विइयसंसारसरूवस्स दुइमाइ इन्दियाइं । अदन्तेहिं एएहिं दमियव्वो अप्पा दोगईए; दमिएहि य एत्थ पत्तमसुहं परलोए य भवपरंपराए मोक्खसुहं ति जाणमाणो को इमे न दमेइ ? । अणङ्गो वि य अणञ्जसंकप्पमूलो परिचत्तेहिं अणञ्जसंकप्पेहिं भाविए वीयरागवयणे उवलद्धे पंसमसुहसरूवे अमुयन्ताण गुरुपायमूलं चिन्तयन्ताण पडिचक्खभावणं क्हं पवइ ति ? । किं वा मणोहरत्तं विसयाणं ? । पोगलपरिणामा हि एए फरिसरसरूवगन्धसद्द; विचिच्चपरिणामा पोगला सुहा वि होऊण असुहा हवन्ति, असुहा वि य सुहा; किं वा एएहिं अत्तणो अत्थन्तरभूः एहिं; न एएसिं संजोओ परमत्थओ सुहहेऊ, अवि य दुक्खहेऊ; 'असंजोए य नियसरूवपचासनयाए पाणिणो परमत्थओ सुहं' ति

ताटोपचञ्चलं जीयितमसारतां विषयसुधानां विपाकदाहणतां प्रमादचेष्टितस्य मृत्युभयभीता इव हरिणका उत्त्रस्ताः पापहेतुभ्यः सेवन्ते परलोकयान्धवं चरणधर्ममिति । ततोऽकारणमत्र यौवनमिति । न च विवेकिणो विदितसंसारस्वरूपस्य दुर्दमानीन्द्रियाणि । अत्रान्तैरेते र्दमितव्य आत्मा दुर्गता । दागैश्चान् प्रशमसुखं परलोकं च भवपरम्पया मोक्षसुखमिति जानन् क इमानि न दमयति ? । अनङ्गोऽपि चानार्यसंकल्पमूलः परित्यक्तैरनार्यसंकल्पैर्गायिते चीतरागवचने उपलब्धे पशमसुखस्वरूपेऽमुञ्चर्ता गुरुपादमूलं चिन्तयतां प्रतिपत्स भावर्ता कथं प्रभवतीति ? । किं वा मनोहरत्वं विषयानाम् । पुद्गलपरिणामा हि एते स्पर्शरसरूपगन्धशब्दाः, विचित्रपरिणामाः पुद्गलाः शुभा अपि भूत्वा अशुभा भवन्ति, अशुभा अपि च शुभाः, किंवा एतैरात्मनोऽर्थान्तरभूतैः, नैतेषां संयोगः परमार्थतः सुपहेतुः, अपि च दुःखहेतुः । 'असंयोगे च निजस्वरूपप्रग्यासन्नतया प्राणिनः परमार्थतः सुखम्' इति मन्यमानं कथमित्याहुयन्ति विषया इति । ततः

मन्त्रमाणं कर्हं आयद्वन्ति विमय चि । ता क्रिं एइणा । तायपद्दावओ चैव मे अविग्धं भविस्सइ चि ॥
तओ पडिसुयं तेण, दवावियं च घोसणापुब्बयं महादानं, कराविया अट्टाहिया महिमा । तओ महापुरिसिनिकखमणविहीए
अम्मापिईसमेओ अन्नं च पद्दाणपरियणेण पवन्नो धणो जसोहरायरियसमीवे पव्वजं ति ॥

अइक्कन्तो कोइ कालो । अहिजियं सुत्तं, अब्भत्थो किरियाकलावो, भावियाओ भावणाओ, वेरग्गाइसयओ पवन्नो एगल्लविहा-
रपडिं । विहरमाणो य गामे एगरायं नगरे पञ्चरायविहारेणं समागओ कोसम्भं ॥

इओ य यो नन्दओ गोसे तमपेच्छिऊण धणसिरिसमेओ लद्धिऊण जलनिहिं तीए वयणेणं थीदव्वलोहेण य अगणिऊण सेट्ठि-
धणक्याइं सुक्याइं कोसम्भं आगओ चि । समुद्दत्तनामपरियत्तेणं च ठिओ तीए चैव नयरीए ॥ उचियसमएणं च पविट्ठो भयवं

किमेतेन । तातप्रभावत पव मेऽयिज्ज भविष्यतीति ।

ततः प्रतिश्रुतं तेन, दापितं च योपणापूर्वकं महादानम्, कारिता अप्राहिका महिमा । ततो महापुरुषनिक्रमणविधिना अग्यापिट-
समेतोऽन्येन च प्रधानपरिजनेन प्रपन्नो धनो यशोधराचार्यसमीपे प्रव्रज्यामिति ।

अतिक्रान्तः कोऽपि कालः । अद्योतं सूत्रम्, धर्मस्तः क्रियाकलापः, भाविता भावनाः, धैराग्यातिशयतः प्रपन्न पक्काकिविहार-
प्रतिमाम् । विहरंश्च ग्रामे पक्कात्तं नगरे पञ्चरात्रविहारेण समागतः कौशाम्बीम् ॥

इत्थं न गन्तुकः प्रातः तं (धनं) अग्रेक्ष्य धनश्रीसमेतो लद्धित्वा जलनिधिं तस्या वचनेन खीद्रव्वलोमेन चागणयित्वा श्रेष्ठिधन-
कृतानि सुरृतानि कौशाम्बीमागत इति । समुद्रदत्तनामपरिवर्तेन च स्थितस्तस्यामेव नगर्याम् । उचितसमयेन च प्रविश्यो भगवान्

गोपं, तस्य वि य नन्दयगिहं । दिट्टो घणसिरीए पच्चभिन्नाओ य । चिन्तयं च तीए-कहं न विवन्नो चैव सो समुद्दमज्जं वि । अहो मे अहन्नया, जं पुणो वि एमो दिट्टो ति । अहवा तहा करेमि संपयं, जहा न पुणो जीवइ ति । एत्थन्तरंमि अइक्कन्तो जायणास-
मओ नि निगओ भयं । अहिपरं से पओसमावन्ना घणसिरी । 'पच्चभिन्नाया अहं, अन्नहा कहं सिग्घमेव निगओ' ति चिन्तिज्जण पत्तिया चेडी । इला, कहं पुण एम समणओ ठिओ ति सम्मं वियाणिज्जण लहुं मे संचाएहि । तीए भणियं- 'जं सामिणी आणवेइ' ति भणिज्जण निगया चेडी, लगा एयस्स मगओ । निययसमएणं च निगओ भयं । न पडुप्पन्नो य से जहोचिओ आहारो, गओ नयरिंदवयापडिबद्धं उज्जाणन्तरं । एत्थन्तरंमि ओगाढा चरिमा, ठिओ भयं काउस्सगेंणं । तओ कंचि कालं चिट्ठिज्जण 'न एण इओ गच्छइ' ति मुणिज्जण आगया चेडी, निवेइयं धणसिरीए । भणिओ तीए नन्दओ । अपडुसरीरे तुमंमि उवाइयं भयवईए नयरिंदवयाए, जहा किण्डपमखट्टमीए गहिओववासवयाए आययणवासो कायव्वो ति । अइक्कन्ता य मे पमायओ अट्टमी । तओ

गोपं, तत्रापि च नन्दकगृहम् । ह्यो घनश्रिया प्रत्यभिज्ञातश्च । चिन्तितं न तथा-कथं न विपन्न एव स समुद्रमध्येऽपि? । अहो मेऽधन्या, यत्पुनरपि पप हृष्ट इति । अथवा तथा करोमि साम्प्रतं यथा न पुनर्जीवतीति । अत्रान्तरेऽतिक्रान्तो याचनासमय इति निर्गतो भगवान् । अचिह्नतरं तस्य प्रद्वेषमाण्ना घनश्रोः । प्रत्यभिसाताऽहम्, 'अन्यथा कथं शीघ्रमेव निर्गतः' इति चिन्तयिन्वा प्रेषिता चेटी । एते कुप पुनरेव धमणः स्थित इति सम्यग् विजय लघु मे संवाद्य । तथा भणितं-यत्स्वामिन्याक्षापयति' इति भणित्वा निर्गता चेटी, तन्ना पत्तस्य मार्गतः । नियतासमयेन च निर्गतो भगवान् । न प्रत्युत्पन्नश्च (प्राप्तश्च) तस्य यथोचित आहारः । गतो नगरीदेवताप्रतिबद्ध-
मुद्यानाग्रम् । अनान्तरेऽवगाढा चरमा (पौरुषी) । स्थितो भगवान् कायोत्सर्गेण । ततः फञ्चित् कालं स्थित्वा 'नैप इतो गच्छति' इति मात्याऽऽगता चेटी । निवेदिनं घनश्रियं । भणितस्तथा नन्दकः । अपडुसरीरे त्वयि उपयाचितं भगवत्या नगरीदेवतायाः, यथा कृष्ण-

सुमिण्यंमि चोश्या अहं भयवईए । पसुत्ताए चेत्र य तुमं गोसे किचकरणे निगगओ चि, अओ न साहिओ पहाए सुविणओ । कओ
 अज्ज उववासो । अओ अहं तत्थ गच्छामि त्ति । संपाडिहि मे भयवईए पूओवथरणं ति । संपाडियं नन्दएणं । तओ कम्मयरदुगाहि-
 ट्ठिया सह पुव्वचेडियाए गया धणसिरी तमुज्जाणं । दिट्ठो तीए तवस्सी ॥ एत्थन्तरंमि आगओ सारकट्टभरिएण पवहणेण तमुद्देसं
 सागडिओ, भग्गो य से अवखो । तओ अत्थमुग्गप्पाओ दिणयरो । न कोइ कट्ठे गेण्हइ चि वेत्तण गोणे गओ निययेगेहं । तओ
 चिन्तियं धणमिरीए-लट्ठयं जायं, एण्हिं चैव सारकट्ठेहिं डहिस्सामि एयं ति । गया चण्डियाययणं, कया देवयाए पूया, दिन्नं
 कम्मयराणं पाणभोयणं, पसुत्ता एए । तओ एयाइणी चैव गया मुणिवरसयांसं । अन्नाणकोहमूढाए विरइयाइं भयवओ समीवंमि
 कट्ठाइं, न लखिलयाइं च ज्ञाणजोयमुवगएणं भयवया । पज्जालिओ जलणो, छिको भयवं जलणजालावलीए । संजाओ से करुगपहा-

पक्षाष्टम्यां गृहीतोपवासत्रतयाऽऽयतनवासः कर्तव्य इति । अतिक्रान्ता च मे प्रमादतोऽष्टमी । ततः स्वप्ने चोदिताऽहं भगवत्या । प्रसु-
 तायामेव च त्वं प्रातः ऋत्यकरणे निर्गत इति, अतो न कथितः प्रभाते स्वप्नः । कृतोऽद्योपवासः । अतोऽहं तत्र गरुडामीति । संपाद्य
 मे भगवत्याः पूजोपकरणमिति । संपादितं नन्दकेन । ततः कर्मकराद्विक्रिप्रिप्ता सह पूर्वचेटिरूया गता धनश्रीस्तदुद्यानम् । दृष्टस्तया
 तपस्वी । अत्रान्तरे आगतः सारकाष्टभृतेन प्रचष्टेन तमुद्देशं शारुटिकः, भगवच्च तस्याशः । ततोऽस्तमुपगतप्रायो दिनकरः । न कोऽपि
 काष्ठानि गृह्णातीति गृहीत्या गावो गतो निजकृगेहमिति । ततश्चिन्तितं धनधिया-लष्टं जानम्, एतैरेव सारकौष्ठः धक्ष्याम्येतमिति । गता
 चण्डिकाऽऽयतनम्, कृता देवतायाः पूजा, दत्तं कर्मकराभ्यां पानभोजनम्, प्रसुप्तो पत्नी । तत एकाकिन्येव गता मुनिवरसकाशम् ।
 अज्ञानकोधनृद्धया विरचितानि भगवतः समीपे काष्ठानि, न लक्षितानि च ध्यानयोगमुपगतेन भगवता । प्रज्वालितो ज्वलनः, स्पृष्टो

णत्तणेण ज्ञाणजोयसंक्रमो । किह ?

चिन्तेइ य सो भगवं काउस्सगंमि अचलियसहावो । अणुयम्पागयचित्तो जलिए जलणंमि डञ्झन्तो ॥
इह धन्ना सत्पुरिसा जे नवरमणुत्तरं गया मोक्खं । जम्हा ते जीवाणं न कारणं कम्मबन्धस्स ॥
एसो उ मोहवमओ कोइ मं पाविऊण कुगईए । वचिहिइ अहो कट्ठं कट्ठं बहुदुक्खपउराए ॥
अहमेयस्स निमित्तं दोग्गइरामणे निमित्तविहरेण । न हु दोइ कञ्जसिद्धी भणियमिणं लोयनाहेण ॥
सोएमि न नियदेहं एयं सोएमि मोहपरतन्तं । जिणवयणवाहिरमइं दुक्खसमुदंमि निवडन्तं ॥
मोहवमयाण अहवा केत्तियमेयं किलिड्डुसत्ताण । एसो मोहसहावो धिरत्थु संसारवासस्स ॥
इय सो सुहपरिणामो तीए विणिग्गाइओ उ पावाए । पन्नरससागराऊ उववन्नो सुक्ककप्पंमि ।

भगवान् ज्वलनज्वालावल्या । संजातस्तस्य करुणाप्रधानत्वेन ध्यानयोगसंक्रमः । कथम् ?

चिन्तयति स भगवान् कायोत्सर्गञ्चलितस्वभावः । अनुकम्पागतचित्तो ज्वलिते ज्वलने दृष्टमानः ॥

इह धन्याः सत्पुरुषा ये नवरमणुत्तरं गता मोक्षम् । यस्मात्ते जीवानां न कारणं कर्मबन्धस्य ॥

एव तु मोहवशतः कोऽपि मां प्राप्य कुण्ठी । व्रजिष्यति अद्वो कष्टं कष्टं बहुदुःखप्रचुरायाम् ॥

अहमेतस्य निमित्तं दुर्गतिगमने निमित्तविहरेण । न खलु भयति कार्यसिद्धिर्भणितमिदं लोकनाथेन ॥

शोचामि न निजदेहमेतं शोचामि मोहपरतन्त्रम् । जिणवचनवाह्यमति दुःखसमुद्रे निपतन्त्रम् ॥

मोहवशगानामथवा क्रियन्मानं ह्यिष्टसत्वानाम् । एव मोहस्वभावो धिगस्तु संसारवासम् ॥

इओ य सा घणसिरी ससञ्जसा विय गया चण्डियायपणं, पविममाणी य वेइया चेडियाए । भणिया च तीए-सामिणि, कहि गया आमि ? । तीए भणियं-न कहिचि, परं अद्धरत्तसंज्ञाए भयवईए पयाहिणं कर्यं ति ।

एत्थन्तरंमि उवलद्धो चेडियाए हुयासणुओओ । किमेयं ति वियप्पिऊण पसुत्ता य एसा । पहाया स्यणी । तओ काऊण देवयाए पूयं संमाणिऊण कम्मयरे पत्थिया घणसिरी सगिहं । दिट्ठो य पन्थे वावन्नो रिती घणसिरीए कम्मयरेहि चेडियाए य । अहो केण एयं ववसियं ति जंयियं कम्मयरेहिं । 'न याणामि' चि भणियं घणसिरीए । समुप्पन्नो चेडियाए वियप्पो । पेसिया अहं भयवओ अन्नेसणनिमित्तं, निग्गया य एसा अद्धरत्तसमए, उवलद्धो य मए तीए चेव वेलाए उओीवो । ता न याणामो कहमेयं; मन्नेमि, जोइया अहं एयाए महापाव(वा)देसंमि । एवं चिन्तयन्ती पविट्ठा सह घणसिरीए गेहं ति ॥

इति स शुभपरिणामस्तथा विनिपातित्तु पापया । पञ्चदशसागरायुरुपपन्नः शुक्रकल्पे ॥

इतश्च सा धनत्रीः समाधत्सा इय गता चण्डिकायतनम्, प्रविशन्ती च चेद्विता चेदिकया । भणिता च तया-स्वामिनि ! कुत्र गताऽऽसोः ? । तथा भणितम्-न कुत्रचिद्, परमर्धात्रसंध्यायां भगवत्याः प्रदक्षिणं कृतमिति ।

अत्रान्तरे उपलब्धश्चेदिकया हुताशनोद्योतः । 'किमेतद्' इति विरुल्य प्रसुप्ता चैषा । प्रभाता रज्जो । ततः कृत्वा देवतायाः पूजां संमान्य कर्मरूरो प्रस्थिता धनत्रीः स्वगृहम् । इदृश्च पथि व्यापन्न ऋषिर्धनत्रिया कर्मकराभ्यां चेदिकया च अहो केनैतद् व्यवसितमिति जल्पते कर्मकराभ्याम्, 'न जानामि' इति भणितं धनत्रिया । समुत्पन्नश्चेदिकया विरुल्य । प्रेषिताऽहं भगवतोऽन्वेषणनिमित्तम्, निर्गता चैषाऽर्धरात्रसमये, उपलब्धश्च मया तस्यामेव वेलायामुद्योतः । ततो न जानामिः कथमेतत्, मन्ये, योजिताऽहमेतया महापापादिशे ।

१ भणिय च वेदि-अहो ख । २ जपियं घणसिरीए न वाणामि ति ख । ३ अइडरत्त० क । ४ उज्जोओ ख ।

एत्थन्तरंमि आगओ सागड्ढिओ । दिट्ठो य णेणं पि अट्ठिमेत्तसेसो मुणिवरो । चिन्तियं च णेण-अहो मे अधन्नया । पडिच्चन्नो अहं कस्मइ किलिद्धमत्तस्स भगवओ उवसग्गकरणेण सहायभावं । पाडिओ मए अप्पा दोग्गईए । ता निवेएमि एयं नरवइस्स । अद्धजाममेत्ते य वासरे गओ नरवइसमीवं । निवेइयमणेण । कुविओ राया । निउत्तो णेण दण्डवासिओ 'अरे लहु रिसिघायगं लहेहि' ति । निग्गओ दण्डवासिओ, गओ चण्डियाययणं । पुच्छिया णेण भोइया । को उण अज्ज एत्थं वमिओ ति ? । तीए भणियं-न कोइ शुपङ्गप्पाओ, जइ परं समुद्धत्तस्स घरिणी धणसिरे ति । दण्डवासिएण भणियं-किं पुण से निवासकज्जं ? । भोइयाए भणियं-न याणामो ति । दण्डवासिएण चिन्तियं-न अज्ज अट्ठमी, न चउइसी, ता किं पुण से^३ निवासकरणं ? । पवसणनिमित्तं होज्जा; तं पि अधडमाणयं, जओ कळंसि अङ्गारयदिणो, चरमपोरिसीए य विट्ठी आसि विणिवायजोगो ति । न खलु दुट्ठमिथिया-

पयं चिन्तयन्ती प्रथिथा सह घनधिया गेहमिति ।

अत्रान्तरे आगतः शार्कटिकः । इष्ट्वा तेनापि अस्थिमात्रशेषो मुनिवरः । चिन्तितं च तेन-अहो मेऽधन्यता, प्रतिपन्नोऽहं कस्यचित् क्षिप्रस्तरस्य भगवत उपसर्गकरणेन सहायभावम् । पातितो मयाऽऽत्मा दुर्गती, ततो निवेदयास्येतव् नरपतये । अर्घयाममात्रे च वासरे गतो नरपतिसमीपम् । निवेदितमनेन । कुपितो राजा । नियुक्तस्तेन दण्डपाशिकः, अरे लघु क्रियतातं लभस्वेति । निर्गतो दण्डपाशिकः, गतश्चण्डिकायतनम् । पृष्टस्तेन पूजिका, कः पुनरत्रोपित इति ? । तथा भणितम्-न कोऽपि भुजङ्गप्रायः, यदि परं समुद्रवत्स्य गृहिणी घनधरिति । दण्डपाशिकेन भणितम्-किं पुनस्तस्या निवासकार्यम् ? । पूजिकया भणितम्-न जानीम इति । दण्डपाशिकेन चिन्तितम्-नाद्याएमी, न नवमी, न चतुर्दशी, ततः किं पुनस्तस्या निवासकरणम् ? । प्रवसननिमित्तं भवेत् तदप्यघटमानकम्, यतः कल्येऽ-

१ देवयायण ख । २ निवासस्य कारण ख । ३ तीए पयोयण ? तभो उडवसिएण अहिप्पासे निवास० क ।

यणं मोत्तूणमेवंविहं कम्मं पि पाएण कस्सइ अन्नस्स संभवइ । ता गच्छामि ताव ससुइदत्तगेहं, तओ चेव मे उवल्लही हविस्सइ चि । गओ एसो, दिट्ठा य तेण दुचारदेस भायंमि चेव चेडी । पुच्छिया एसा । अत्थि इह सत्थवाहघरिणी न व चि ? । तओ ससंखोहं भणियं चेडियाए । किं पुण तीए पओयणं ? । तओ दण्डवासिएण अहिप्पायभणिइकुसलेण साम्बयमिव जंपियं-आ पावे विसुमरिओ ते रिसिबु-सन्तो चि ? । तओ सक्कम्मदुत्तणेण नियडिवलिययाए य भणियं चेडियाए । अज्ज, गवेसणनिमित्तं चेव भगवओ ते अहं सामिणीए पेसिया, न उण अन्नं वियाणामि । तओ दण्डवासिएण 'न एत्थ संदेहो, अन्नहा किं गवेसणनिमित्तं' ति चिन्तिउण पुच्छिया एसा । सुन्दरि, अलं भयसङ्काए; किं पुणुदिसिय तुमं भयवओ गवेसणनिमित्तं पेसिया । चेडियाए भणियं-अज्ज, सो खु भयवं कळे तइय-पोरिसीए भिक्खानिमित्तं इहं पधिट्ठो चि, अगेण्हिउण भिक्खं लहु चेव निग्गओ । तओ निग्गच्छमाणं पेच्छिउण भणिया अहं सामिणीए, जहा 'मज्जरिए, गच्छ, कहि पुण एस ससणओ ठिओ चि जाणिउण लहुं संवाएहि' । तओ संवाइयं मए, न उण कज्ज

ङ्कारकदिनः, चरमपौरुष्यां च विष्टिरासोद् चिन्निपातयोग इति । न खलु दुष्टं स्त्रीजनं सुक्त्वा एवंविधं कर्मापि प्रायेण कस्यचिदन्यस्य संभवति, ततो गच्छामि तावत् समुद्रदत्तगेहम्, तत एव मे उपलब्धिर्भविष्यतीति । गत एव, दृष्टा च तेन द्वारदेशभाग एव चेटी । पृष्टैया-अस्तीह सार्धचाहगृहिणी नथेति ? । ततः ससंक्षोभं भणितं चेष्टिकया-किं पुनस्तस्याः प्रयोजनम् ? ततो दण्डपाशिकेनाभिप्रा-यमणितिकुशलेन साम्बयमिव जल्पितम्-आः पापे ! चिस्मृतस्ते ऋषियुत्तान्त इति ? । ततः स्वकर्मदुष्टत्वेन निकृतिवलिक्तया च भणितं चेष्टिकया-आर्य ! गवेरणनिमित्तमेव भगवतोऽहं स्वामिन्या प्रेषिता, न पुनरन्यद् विजानामि । ततो दण्डपाशिकेन नात्र संदेहः, अन्यथा किं गवेपणनिमित्तम् इति चिन्तयित्वा पृष्टैया ! सुन्दरि ! अलं भयशङ्कया, किं पुनरुद्दिश्य त्वं भगवतो गवेपणनिमित्तं प्रेषिता ? । चेष्टि-कया भणितम्-आर्य ! स खलु भगवान् कल्पे तृतीयपौरुष्यां भिक्षानिमित्तमिह प्रविष्ट इति, अगृहीत्वा भिक्षां लब्धेव निर्गतः । ततो

धियाणामि । दण्डवासिण्य भणियं-तओ तथ गन्तूण किं कयं तस्स तीए ? । चेडियाए भणियं-अज्ज, न किञ्चि, न वन्दिओ वि एसो सामिणीए, अवि चण्डियाए कया पूय त्ति । दण्डवासिण्य चिन्तियं । अओ चेव कूरेदयविहाणनिमित्तं पयारिज्जण परियणं एयाए वाचाइओ हविससइ । ता पेच्छामि ताव सत्थवाहवरिणिं, तओ सुहवियारओ चेव लखिबस्सामि त्ति । गओ तीए पासं, संबुद्धा घणसिरी, लखिबओ से भाओ दण्डवासिण्य, भणिया य णेण । पेसिओ अहं महाराएण, [“वावाइओ रिसी,] रिसिवावायगअण्णेमण- निमित्तं, पवलो य तस्स धाययधियाणणत्थं ति । पसुत्ता य तुमं चण्डियाययो, वियाणिओ य एस बुत्तन्तो मए । ता एहि, नरवइ- समीवं गच्छमइ । एवं च सोज्जण ससब्बसा भयपवेविरङ्गी निवडिया धरणिवट्टे धणसिरी । दण्डवासिण्य चिन्तियं-कयमिणमिमीए, कइमन्नहा एवंविहं भयं ति । निब्भच्छिया एसा । मिलिओ जणवओ । एवं च वइयरमायणिज्जण जणसयासाओ ‘मा अहं च एवं

निर्गच्छन्ते मेदप भणिताऽहं स्वामिन्या, यथा ‘मञ्जरिके ! गच्छ, कुत्र पुनरेप श्रमणः स्थित इति ज्ञात्वा लघु संवादय’ । ततः संवादितं मया, न पुनः कार्यं विजानामि । दण्डपाशिकेन भणितम्-ततस्तत्र गत्वा किं कृतं तस्य तथा ? । चेष्टिक्रया भणितम्-आर्य ! न क्रिञ्चित्, न वन्दितोऽप्येव स्वामिन्या, अपि चण्डिकायाः कृता पूजेति । दण्डपाशिकेन चिन्तितम्-अत एव क्रूरदेयताविधाननिमित्तं प्रतार्य परिज- नमेतया व्यापादितो भविष्यति । ततः प्रेक्षं तावत् सार्थवाहयुद्धिणोम्, ततो मुखविकारत एव लक्षयिष्यामीति । गतस्तस्याः पार्श्वम्, संशुग्ध्या धनश्रीः, लक्षितस्तस्या भावः दण्डपाशिकेन, भणिता च तेन । प्रेषितोऽहं महाराजेन, [व्यापादित क्रपिः,] कपिव्यापादका- न्येयणनिमित्तम्, प्रबृत्तश्च तस्य घातकविशानार्थमिति । मसुत्ता च त्वं चण्डिकायते, विज्ञातद्वेष वृत्तान्तो मया । तत एहि नरप- तिसर्गए गच्छायः । पतच्च थुत्वा समाधत्सा भयप्रवेपमानाङ्गी निपतिता धरणीपुष्टे धनश्रीः । दण्डपाशिकेन चिन्तितम्-कृतमिदमनया,

* अर्थ को दृष्टान्तगत पाठः कपुस्तके नास्ति । १ घाययन्नेसणत्थं य ।

चेत्र घेषिस्सामि' ति चिन्तिऊण अप्पविसिऊण नियगेहं दुवारओ चैव पलाणो नन्दओ । नीया य एसा नरवहसमीवं । साहिओ बुत्त
 न्तो नरवइस्स । पुलइया पेणं, चिन्तियं च । हन्त कहमेयाए आगिईए इमं ईदिसं निसंसकम्मं भविस्सइ ? । पुच्छिया य पेणं । अहं
 किनिमित्तं तुमं चण्डियाययणं गया आसि ? । तओ य तं वयणं सोऊण संखुद्धत्तेणं न जंपियमिमीए । समुप्पन्ना सङ्का राइणो । थेव-
 वेलाए पुणो वि पुच्छिया । कओ तुमं कस्स वा धूय ति ? । तओ साहियमिमीए । सुमम्मनयराओ, अहं पुण्णभइस्स धूया, समुहइ-
 सस्स धरिणी धणसिरी नाम । गवेसविओ से भत्ता, नोवल्लो य । तओ अचन्तसुद्धसहावपाए जहाठियं पयापरिवालणसइमुञ्जहन्तेणं
 'कयाइ न तरइ रायपुरओ साहिउं पओयणं, ता वीरत्था साहिस्सइ' ति कुलप्पवाहपरियाणणनिमित्तं पेसिओ राइणा पुण्णभइमन्तरेण
 एयवइयरपडिबद्धेहसणाहो लेहवाहओ । रक्खाविया एसा, पइदियहं पुच्छावए नरवई, न य किंचि जंपइ ति । आगओ लेहवाहओ,

कथमन्यथा एवंविधमयमिति । निर्भस्तिस्तेषा । मिलितो जनव्रजः । पतं च व्यतिकरमाकर्ण्य जनव्रजसकाशात् 'माऽह च पथमेव ग्रहीष्ये'
 इति चिन्तयित्वाऽप्रविश्य निजगेहं द्वारत एव पलायितो नन्दनः । नीता चैषा नरपतिसमीपम् । कथितो वृत्तान्तो नरपतये । दृष्टा तेन,
 चिन्तितं च । हन्त कथमेतयाऽऽकृत्या इदमीदृशं नृशंसकर्म भविष्यति ? पृष्टा च तेन-अथ किनिमित्तं त्वं चण्डिकारयतनं गताऽऽसीः ? ।
 ततश्च तद् वचनं श्रुत्वा संशुब्धत्वेन न जल्पितमनया । समुत्पन्ना शङ्का राक्षः । स्तोत्रवेलायां पुनरपि पृष्टा-कुतस्त्वं कस्य वा दुहि
 तेति ? । ततः कथितमनया-सुशर्मनगरत, अहं पूर्णभद्रस्य दुहिता, समुद्रदत्तस्य गृहिणी धनश्रीर्नाम । गवेपिनस्तस्य भर्ता, नोपल-
 ब्यदन् । ततोऽत्यन्तशुद्धस्वभावतया यथास्थितं प्रजापालनशब्दमुद्धत्ता 'कदाचिद् न शक्यते राजपुरतः कथयितुं प्रयोजनम्, ततो
 विश्वस्मा कथयिष्यति' इति कुलप्रवाहपरिज्ञाननिमित्तं प्रेषितो राक्षा पूर्णभद्रमन्तरेण (समीपे) पतद्यतिरुप्रतिबद्धलेखसनाथो लेखवाहकः ।

समस्पर्शो तेन पडिलेहो, वाइओ राइणा । लिहियं च तत्थ । अत्थि मे धूया धणसिरी कुलदूसणा य । तओ राइणा चिन्तियं-
 असंसयं कयमिणमिमीए, अकजायरणमीला चैव एसा महापावा । अहो से मूढया, अहो महापावकम्माणुद्दणं, अहो क्रूरहिययया,
 अहो अणालोइयत्तणं । तदा वि 'अवज्झा इत्थिय' ति धाडिया णेण सरञ्जाओ । गच्छमाणी य वासरन्ते तण्हल्लुहाभिभूया पसुत्ता
 गामदेउलसमीवे । डक्का धुयङ्गमेणं । मंहापरिकिलेसेण विमुक्का जीविएणं । उववन्ना य एसा मरिऊण वालुयप्पभाए पुढवीए सत्तसाग-
 रोवमट्टिई नारगो ति ॥

याकिनीमहत्तराद्यनु-परमगुणानुरागि-परमसत्यप्रिय-भगवत्-श्रीहरिभद्रस्वरिविचितायां
 'समराइचकहाए' चतुर्थो भवः समाप्तः ।

रक्षितेय, प्रतिदिवसं प्रच्छयति नरपतिः, न च किञ्चिज्जल्पतीति । आगतो लेपवाहकः, समर्पितस्तेन प्रतिलेखः, वाचितो राज्ञा । लिखितं
 च तत्र । अस्ति मे दुहिते धनश्रीः कुलदूरणा च । ततो राज्ञा चिन्तितम्-असंशयं कृतमिदमनया, अकार्याचरणशीला पथैवा महापापा ।
 अहो ! अस्या मूढता, अहो महापापकर्मानुष्ठानम्, अहो क्रूरहृदयता, अहो अनालोचितत्वम् । तथापि 'अवध्या लो' इति धाटिता तेन
 स्वराज्याद् । गच्छन्ती च घातरान्ते तृष्णाशुदमिभूता प्रसुप्ता ग्रामदेवकुलसमीपे । दया भुजङ्गमेन । महता परिक्लेशेन विमुक्ता जीवितेन ।
 उपपन्ना चैषा सुत्वा वालुकाभयां पृथिव्यां सप्तसागरोपमस्थितिनोरक इति ।

इति श्रीयाकिनीमहत्तराद्यनु-परमगुणानुरागि-परमसत्यप्रिय श्रीहरिभद्राचार्यविरचितायां
 समरादित्यकथायां संस्कृतानुवादे चतुर्थोऽध्यायः समाप्तम् ।

॥ पञ्चमो भवो ॥

वक्त्रायं ले भणियं घणघणसिरिमो य एत्य पइभजा । जयविजया य सहोयर एतो एयं पववत्रामि ॥

अथि इहेव जम्बुद्वीवे दीवे भारहे वासे कायन्दी नाम नगरी । जीए समुद्रोद्देशा विय पङ्कयगाहाउलाओ फरिहाओ, पइव्या-
जणमणो विय परपुरिसालङ्घणिओ पांगारो, धरणिहरकन्दराई विय सीहवालयसमद्वारसियाई दुवारतोरणाई, सरयजलहरुनकेरा विय
धरलाभोयमुन्दरा पागाया । अवि य

दियहपियविहरखिन्नो जीए पओसंमि कुलवहूसत्यो । दूमिअइ जालन्तरपैडिएहि मियङ्ककिरणेहि ॥

व्याख्यातं यद् भणितं धन-धनश्चित्री चात्र पतिमार्थे । जयविजयो च सहोदरे इत पतत् प्रवक्ष्यामि ॥

अस्ति इत्थं जम्बूद्वीपे द्वीपे भारते वर्षे कारुन्दी नाम नगरी । यस्याः समुद्रोद्देशा इव पङ्कजग्राहाकुलाः परिपाः, प्रतिव्रताजनमन
इव परपुण्यालङ्घनीयः प्राकारः, धरणीघरकन्दराणीव सिद्ध्यालरुसमध्यासितानि द्वारतोरणानि, शरज्जलधरोत्करा इव ध्रुवलाभोयमुन्दराः
प्रासादाः । अपि च—

विवसप्रियविरहतिम्नो यस्यां प्रदोषे कुलवधूसार्थः । द्रुयते जालान्तरपतितेर्मुंगाङ्ककिरणेः ॥

गुरुर्यणविणञ्जुतो पणईयणवच्छलो सुहृभिगमो । धम्मत्थसाहणरई जीए जणो गुणनिही वसइ ॥
तीए अबण्डियनियभुयपरक्कमो दूरनेओ नाम राया ।

जंमि रणनासरेसुं विसालवंसंमि वियडकडंमि । अत्थघराहरसिहरे व्व दूरतेओ पडिप्फलिओ ॥

तस्स य सयलन्तेउरपहाणा रुवि व्व कुसुमचावघरिणी लीलावई नाम भारिया । तस्स राइणो इमीए सह विसयसुहमणुहवन्तस्स
अइकन्तो कोइ कालो ॥

इओ य सो महासुक्ककप्पवासी देवो अहाउयमणुत्रालिऊण तओ चुओ समाणो समुप्पन्नो लीलावईए कुच्छंसि । दिट्ठो य तीए
सुमिणयंमि तीए चेव रयणीए पहायसमयंमि संपुणमण्डलो सयलजणमणणन्दयारी चन्दिभापसाहियसुवणभवणो मयलञ्छणो वयणे-

गुरुजनयिनयोशुकः प्रणयिजनवांसलः सुखाभिगम्यः । धर्मार्थसाधनरतिर्यस्यां जनो गुणनिधिर्बसति ॥
तस्यामपण्डितनिजमुलगराक्रमः सूरतेजा नाम राजा ।

यस्मिन् रणवासरेषु चिशालवंशे विकटकटके । अस्तघराघरशिखरे इव सूरतेजः प्रतिफलितम् ॥
तस्य च सकलान्तःपुरप्रधाना रूपिणीव कुसुमचापशृङ्घिणी लीलावती नाम भार्या । तस्य राक्षोऽनया सह धिययसुर्यमनुभवतोऽति-
क्रान्तः कोऽपि कालः ।

इतश्च च महाशुक्ककल्पवासी देवो यथायुरनुपाल्य ततश्च्युतः सन् समुत्पन्नो लीलावत्याः कुक्षौ । इषुश्च तथा स्वाने तस्यामेव रजन्यां
प्रभातसमये संपूर्णमण्डलः सकलजमनधानन्दकारी चन्द्रिकाप्रसाधितभुवनभवनो मृगलाञ्छनो वदनेनोदरं प्रविशन्निति । दृष्ट्वा च तं सुख-

णमुयरं पविसमाणो ति । पासिउण य तं सुहविबुद्धाए सिद्धो तीए जद्दविहि दइयस्स । हरिसवसुभिन्नपुलएणं भणिपा य तेणं । सुन्दरि, सयलसामन्तमियद्धो पुत्तो ते भविस्सइ । पडिस्सुयमिमीए । परितुट्ठा एसा । तिवग्गसंपायणसुहमणुहवन्तीए पत्तो पवइसमओ सुहजोएणं च पय्या एसा । जाओ से दारओ । निवेइओ निव्बुइनामाए रायदारियाए नरवइस्स । कयं जहोचियमणेणं । अइक्कन्तो मामो । पइट्ठावियं च से नामं दारयस्स जयकुमारो ति कहणयविसेसेण । पत्तो कुमारमावं । गहिओ तेण रायकुमारोचियकलाकलावो । पुब्बभवभावणाओ य अत्थि से धम्मचरणंमि अणुराओ ॥

अन्नया य निग्गओ आसवाहणियाए । दिट्ठो य तेण चन्दोदयउज्जाणे अहाफासुए पएसे दिणयरो विय दित्तयाए चन्दो विय सोमयाए समुद्धो विय गम्भीरयाए रयणरासी विय महग्गयाए कुसुमामेलो विय लायणयाए संगो विय रग्गयाए मोक्खो विय निव्वयणिज्जयाए सेयवियाहिवस्स जसवग्गणो पुत्तो पडिवन्नसमणल्लिङ्गो ससमयपरसमयगहियसारो अणैयसमणपरियाओ सणंकुमारो

चियुद्धया चिण्टस्तया यथाविधि दयित्तस्य । हयवशोद्विन्नपुलकेन भणिता च तेन । सुन्दरि ! सकलसामन्तमृगाद् पुत्रस्ते भविष्यति । प्रतिश्रुतमनया । परितुष्टेया । त्रियर्गसंपादनसुखमनुभवन्त्याः प्राप्तः प्रसूतिलभयः । शुभयोगेन च प्रसूतेया । जातस्तस्या दारकः । निवेदितो निर्वृतिनामया राजदारिकया नरपतये । कृतं यथोचितमेन । अतिक्रान्तो मासः । प्रतिश्रुपितं च तस्य नाम दारकस्य 'जयकुमार' इति कथानकविशेषेण । प्राप्तः कुमारभावम् । गृहीतस्तेन राजकुमारोचितकलाकलापः । पूर्वभवभावनातश्चास्ति तस्य धर्मचरणेऽनुरागः ।

अन्यथा च निर्गतोऽश्वघाहनिकया । दृष्टस्तेन चन्द्रोदयोचाने यथाप्रासुके प्रवेशे दिनकर इव दीप्या, चन्द्र इव सौम्यतया, समुद्र इव गम्भीरतया, रत्नराशिरिव महार्घतया, कुसुमापीड (काम) इव लावण्यतया (लावण्येन), स्वर्ग इव रम्यतया, मोक्ष इव निर्वचनीयतया श्वेतविक्रान्धिरस्य यशोवर्मणः पुत्रः प्रतिपन्नश्रमणल्लिङ्गः स्वसमयपरसमयगृहीतसारोऽनेकश्रमणपरिवृतः सनत्कुमारनामाचार्य

नामायरिओ ति । तं च ददृण समुत्पन्नो कुमारस्त संवेगो । चिन्तितं च जेणं । अहो णु खलु ईहसो एस संसारो, जेण एवंविहेहिं पि सुरलोयदुद्धेहिं अजत्तसंपज्जन्तसयलमणोरहेहिं मद्वापुरिसेहिं परिचत्तो ति । ता को पुण एसो, किं वा से परिचायविससकारणं ति पुच्छामि एयं । गओ तस्स समीवं, वन्दिओ तेण भयवं सणकुमारारिओ सेससाहुणो य । धम्मलाहिओ भयवया सेससाहुहि य । उवविट्ठो गुरुपायमूले । विणयरइयकरयलज्जलिउडं भणियं च जेणं । भयवं, असारो चेष एस संसारो कस्स वा सयणविन्नाणस्स न निव्वेय-कारणं, तद्वा वि पाएणं न वज्झनिमिचमन्तरेण एस संजायइ ति । ता आचिंसल भयवं, किं ते विससनिव्वेयकारणं, 'कं वा भयवन्त-मवगच्छामि ति । तओ भयवया 'अहो से विवेगो, अहो वयणविन्नासो, अकहिज्जमाणे मा अलोइयं संभावइस्सइ' ति चिन्तिज्जण भणियं । सोम, सुण । विससकारणं पि न संसारवियारमन्तरेण, तद्वा वि विइयसंसारसहावस्सवि भवओ कोउयं ति कालिऊग साहिज्जइत्ति ।

इति । तं च ददृण समुत्पन्नः कुमारस्य संवेगः । चिन्तितं च तेन-अहो ! नु खलु ईदृश एव संसारः, येन एवंविधैरपि सुरलोकदुर्लभै-र्यत्नसंपद्यमानसकलमनोरथैर्महापुरियैः परित्यक्त इति । ततः कः पुनरेव, किं वा तस्य परित्यागविशेषकारणमिति पुच्छाम्येतम् । गत-स्तस्य समीपम् । वन्दितस्तेन भगवान् सनत्कुमाराचार्यः शेषसाधवश्च । धर्मलाभितो भगवता शेषसाधुमिश्र । उगविट्ठो गुरुपादमूले विनयरचितकत्तलाज्जलिपुटं भणितं च तेन । भगवन् ! असार एवैव संसारः, कस्य वा सकर्णविद्धानस्य न निर्वेदकारणम् ? तथाऽपि-प्रायेण न बाह्यनिमित्तमन्तरेण एव संजायते इति । तत आचक्ष्य भगवन् ! किं ते विशेषनिर्वेदकारणम्, 'कं वा भगवन्तमवगच्छामीति । तत्तो भगवता 'अहो तस्य विवेकः, अहो पचनविग्यासः, अकथ्यमाने मा अलोकिकं संभावयिष्यति' इति चिन्तयित्वा भणितम् । सीम्य ! त्थणु । विशेषकारणमपि न संसारविचारमन्तरेण, तथाऽपि विदितसंसारस्वभावस्यापि भवतः कौतुकमिति कल्पयित्वा कथ्यते इति ।

सुणिऊणऽप्पनियाणं महाविवागं च कम्मपरिणामं । चित्तङ्गयविज्जाहरसमणसमीवंमि निक्खन्तो ॥

किह ?

अत्थि इहेव भारहे वासे सेयविया नाम नयरी । तत्थ जसवम्मो राया । तस्स पुत्तो सगंकुमाराभिहाणो अहं । जायमेत्तस्स आहं च मे संवच्छरिएण विज्जाहरनरिन्दत्तणं त्ति । अइवछहो तायस्स कुमारभावे तत्थ चिट्ठाभि जाव गहिया केइ तक्करा वज्झा निज्जन्ति । दिट्ठा य ते मए वाहियालिं गएणं । भणियं च तेहिं । देव, सरणागया अम्हे, परित्तायउ देवो । तओ मोयाविया मए, रुद्धा नायरया, निवेइयमारक्खिएहि महारायस्स । भणियं च तेणं । जहा कुमारे न यणइ, तहा गेण्हिऊण ते निवेइऊण नायरयाणं चाआएह त्ति । वावाइया य तक्करा, विवाओ मए एस वुत्तन्तो । रुद्धो महारायस्स निग्गओ नयरीओ बला पहाणपरियगस्स, आगओ तामलिंत्ति । युणिओ एस वुत्तन्तो तन्नयरिसामिणा ईयाणचन्देण । निग्गओ पच्चोणिं । बहुमच्चिओ अहं तेण भणिओ य । चच्छ,

तामलिंत्ति । युणिओ एस वुत्तन्तो तन्नयरिसामिणा ईयाणचन्देण । निग्गओ पच्चोणिं । बहुमच्चिओ अहं तेण भणिओ य । चच्छ,

धृत्याऽस्पनिदानं महात्रिणाकं च कर्मपरिणामम् । चित्राङ्कद्विधाधरथस्मणसमीपे निष्कान्तः ॥

कथम् ? !

अस्ति इदं भारतं वर्षं श्वेतचिक्का नाम नगरी । तत्र यशोधर्मा राजा । तस्य पुत्रः सनःकुमाराभिधानोऽहम् । जातमात्रस्यादिष्टं च मे सायत्तरिखेन विद्याधरनेन्द्रवभ्रित्ति । अतिबलमस्तातस्य कुमारभावे तत्र तिष्ठामि यावद् गृहीताः केचित् तस्करा बध्या नीयन्ते । इथाथ ते मयाऽब्रवाहनिमीं गतेन । भणितं च तैः-देव शरणागता वयम्, परित्रायतां देवः । ततो मोचिता मया । रुष्टा नागरिकाः, निवेदितमारक्षकैर्महाराजस्य । भणितं च तेन-यथा कुमारे न जानाति तथा गृहीत्वा तान् निवेद्य नागरिकेभ्यो व्यापावयतेति । व्यापादि ताव तस्कराः, विज्ञातो मयैव वृत्तान्तः । रुष्टो महाराजाय निर्गतो नगर्यां यलात् प्रधानपरिजनस्य । आपतस्तामलिनीम् । शत पर्य

इमं पि ते नियमं चैत्र रज्जं; ता सुन्दरमणुचिद्धियं, जमिहागओ सि चि । पविट्टो नयरिं, दिन्नो मे कुमारावासो । अइकरुन्तेसु कइय-
यदिजेसु भणाविओ अहं तेण । शेणहाहि जहिच्छियं जीवणं ति । न पडिचन्नं च तं मए ॥

तओ तत्थेय चिट्टमाणस्स आगओ अविवेयग्घवियजणमणणन्दयारी वसन्तसमओ, विपम्भिओ मलयमारुओ, फुल्लियाइं काण-
णुज्जाणाइं, उच्छल्लिओ परहुयारवो, पयत्ताओ नयरिचचरीओ । एवंविहे य वमन्तसमए नियगेहाओ चैव विसेसुज्जलनेवच्छो वयंसय-
समेओ पयट्टो कीलानिमित्तं तामलिचीतिलयभूयं अणङ्गनन्दणं नाम उज्जाणं । अइयओ रायमग्गं, दिट्ठो य वायायणनिविट्टाए
नयरिसामिणो ईसाणचन्दस्स धूयाए विलासवईए । भवन्तरब्भासओ समुप्पन्नो से ममोवरि अणुराओ, विमुक्का वावायणासन्नं
वचमाणस्स तीए ममोवरि सहत्थगुत्था वउलमालिया, लक्सिया य मे विइयदिययभूएण वसुभूइणा, निवडिया मे कण्ठदेसभाए ।

दुत्तान्तो तन्नगरीस्वामिना ईशानचन्द्रेण । निर्गतः (पञ्चोणि दे) सम्मुत्थम् । बहुमानितोऽहं तेन भणितश्च । वत्स ! इदमपि ते निजकमेव
राज्यम् , ततः सुन्दरमनुष्ठितं यद्विहागतोऽसीति । प्रविष्टो नगरीम् , दत्तो मे कुमारावासः । अतिशान्तेषु कतिपयदिनेषु भणितोऽहं तेन
गृह्याण यथेप्सितं जीवनमिति । न प्रतिपन्नं च तन्मया ।

ततस्तत्रैव तिष्ठत आगतोऽविवेकपूर्णजनमनआनन्दकारी वसन्तसमयः, विजृम्भितो मलयमारुतः, फुल्लितानि काननोद्यानानि, उच्छ-
लितः परभृताद्यः, प्रवृत्ता नगरचर्चयः । पर्वविधे च वसन्तसमये निजगेहादेव विशेषोज्ज्वलनेपथ्यो वयस्यसमेतः प्रवृत्तः क्रीडानिमित्तं
तामलिशीतिलकभूतमनङ्गनन्दनं आमोद्यानम् । अतिगतो राजमार्गम् , दृष्टश्च वातायननिविष्टया नगरीस्वामिन ईशानचन्द्रस्य दुहित्रा विला-
सवत्या । भवान्तराभ्यासतः समुत्पन्नस्तस्य ममोपर्ययुतागः, विमुक्का वातायनासन्नं व्रजतस्तया ममोपरि स्रष्टस्तप्रियता वकुलमालिका,

पुलइयं मए उवरिद्धुचं, दिढं से चायायणविणिग्गयं वयणकमलं, समुप्पन्नो मे हिययंमि परिओसो, पेच्छमाणीए य निमिया सा मए सिणेहवहुमाणं कण्ठदेसे । एत्यन्तरंमि परिओसविसायगब्धिणं ईसिविहसियसणाहं नीससियमिमीए । अइक्कन्तो अहयं तमुद्देसं देहमेत्तेणं न पुण चित्तेण, पत्तो अणङ्गनन्दणं उज्जाणं । तत्थ वि य वयंसयाणुरोहेण विचित्तकीलापवत्तो वि देहचेट्टाए तं चैव पयइ- सुन्दरं तीए वयणकमलं चिन्तयन्तो ठिओ कंचि कालं । उचियसमएणं च पविट्ठो तामलित्तिं । कयं उचियकरणिज्जं । अइक्कन्तो चामरो, समागया रयणी । संमाणिऊण 'सिरं मे दुक्खेइ' त्ति लहुं चैव विमज्जिया वयंसया । गओ वासभवणं, ठिओ सयणिजे । तत्थ य अणाचिक्खणीयं असंभावणीयं अणणुद्दयुव्वं तद्दाविहं दुक्खाइसयमणुहवन्तस्स खणमेत्तलद्धनिदस्स अइक्कन्ता रयणी । कयं- गोसकिच्चं । समागया वसुभूइप्पमुहा वयंसया । विइणाइं तंबोलाइ । गया अग्गे कीलानिमित्तं तमेव भवणुज्जाणं । पवत्ता कीलिउं

लक्षिता च मे द्वितीयहृदयभूतेन वसुभृतिना, निपत्तिना मे कण्ठदेशभारे । प्रलोकितं मया उपरिभूतम्' (ऊर्ध्वम्,) दृष्टं तस्या वाता- यनविनिर्गतं धदनकमलम्, समुपन्नो मे हृदये परितोपः, प्रेक्षमाणायं च स्थापिता सा मया स्नेहयहुमानं कण्ठदेशे । अत्रान्तरे परितो- पविपादगभितमीयद्विहसितसनाथं निःश्वसितमनया । अतिक्रान्तोऽहं तमुद्देशं देहमात्रेण न पुनश्चित्तेन, प्राप्तोऽनङ्गनन्दनमुद्यानम् । तत्रापि च वयस्यानुरोधेन विचित्रक्रीडाप्रवृत्तोऽपि देहचेष्टया तदेव प्रकृतिसुन्दरं तस्या यदनकमल चिन्तयन् स्थितः कञ्चित्कालम् । उचितस- मयेन च प्रविष्टः तामलित्तीम् । कृतमुचितरूपायाम् । अतिक्रान्तो वासरः, समागता रजनी । संमान्य 'शिरो मे दुःखयति' इति लक्ष्येव विसर्जिता वयस्याः । गतो वासभवनम्, स्थितः शायनीये । तत्र चानाख्येयमसभावनीयमननुभूतपूर्वं तथाविधं दुःखातिशयमनुभवतः क्षणमात्रलब्धनिद्रस्यातिक्रान्ता रजनी । कृतं प्रातःकृत्यम् । समागता वसुभृतिप्रमुखा वयस्याः । वितीर्णानि ताम्बूलानि । गता वयं क्री-

त्रिचिन्तनीलाहि । सुन्नहियत्तणाओ य लखिखओ मे चिन्तमि मयणवियारो वसुभूइणा । 'चित्ते य कीलावहररे माहवीलया-
मण्डवंमि चिट्टमाणो भणिओ अहं तेण । भो वयस्स, अह 'किं पुण तुमं अज्ज वासरंमि व ससी विच्छाओ दीससि, खणं च ज्ञाणगओ
विय सुणी सयलचेहं निरुम्भसि, तओ य लद्धलाहो विय जूयारो परिओसमुव्वहसि चि । तओ मए असमिक्खियकारियाए मयणस्स
धीयदिययभुयस्स वि गूहमाणेण निययमायारं जंपियं ' न किंचि लक्खेमि' चि । वसुभूइणा भणियं 'अहं लक्खेमि' । मए भणियं
'किं तयं' । वसुभूइणा भणियं-आरोविओ ते वउलमालियानिहेण रायदारियाए गरुयचिन्तामारो, विद्धो य तीए दिट्ठिपायच्छेलेण
मयणसरघोरणीहिं । तज्जणिओ एस वियारो । अन्नहा क्हमयण्डम्मि चैव परिण्डुरं ते वयणं, अलद्धनिदासुहाइं च तारतम्वाइं लीय-
णाइं, हिययायासकारिणो दीहदीहा नीसास चि । ता मा संतप्प; इच्छइ सा तए सह समागमं, येसिया य तीए 'सिणेहवहुमाणं वउ-

उत्तमित्तं तदेव भयनेयानम् । प्रवृत्ताः क्रीडितुं विचित्रक्रीडाभिः । शून्यहृदयत्वाच्च लक्षितो मे चित्ते मदनविकारो वसुभूतिना । वृत्ते
च फीडान्यतिकरे माधवीलतामण्डपे तिष्ठन् भणितोऽहं तेन । भो वयस्य ! अथ किं पुनस्त्यमद्य वासर इव शशी विच्छाओ हृदयसे,
क्षणं च प्यानगत इव मुनिः सरुल्लक्षेणं निरुणत्सि, ततश्च लब्धलाभ इव घतकारः परितोपमुद्वहसीति ? । ततो मयाऽसमीक्षितकारितया
मदनस्य द्वितीयहृदयभूतस्यापि गूहता निजमाकारं जल्पितं 'न किंचिद् लक्षयामि' इति । वसुभूतिना भणितम्-'अहं लक्षयामि' ।
मया भणितम्-'किं तद्' । वसुभूतिना भणितम्-आरोपितस्ते वरुल्लभालिक्कानिमेत राज्जदरिक्कया शुद्धचिन्तामारः, विद्धश्च तया इट्ठि-
पातच्छेलेन मदनशरघोरणिभिः । तज्जनित एव विकारः । अन्यथा कथमकाण्डे एव परिणण्डुरं ते वदनम्, अलब्धनिद्रासुखे च तारतात्रे
लोचने, हृदयायासकारिणो वीर्यदीर्घा निःश्वासा इति ? । ततो मा संतप्यस्व, इच्छति सा तथा सह समागमम्, प्रेषिता स तथा

लमालिया दई । अनं च-अनहिओ विही अणस्ममनियन्वेसुं, -घडेइ एम अहिसुहीहओ नियमेण अन्नदीग्गयं पि पाणिणं । करेमि अहं एत्थ कंचि उपायं ति । पंडिसुयं मए । कओ तेण विलासवइथापिधूयाए अणइसुन्दरीए सह पत्तओ । अहिगमणीयपुरिसमुण-
 जोगओ लग्गा य सा तस्स ।

अइकन्ता कंइपि दियहा । तओ 'न रुयमिह किंचि वसुभूइणा, न पहवइ वा से मइगोयरो' ति चित्तन्यन्तो मयणपरायत्तयाए गओ सयणिअं । तत्थ पुण सुच्छिओ विर्यं मूढो विय मत्तो विय मूओ मिय गहगहिओ विय वेवमाणहियओ अप्पहवन्तो इन्दियाणं चिट्ठामि जाय धेयवेलाए चेव पहइयणपइओ आगओ वसुभूई । वयणवियारेण लक्खियं मए, जहा कयमणेण पओयणं भणिसमइ ति । भणियं च तेण । भो वयस्स, परिअय विसायं, अङ्गीकरेहि पमोयं, सपन्नं ते समीहियं ति । मए भणियं- 'कंइ विय' ।
 तेण भणियं-सुण ।

स्नेहयट्टमानं यमुलमालिका दूती । अन्यन्च अवहितो विधिरशयमवितन्येषु घटयत्येषोऽभिमुखीभूतो नियमेनान्यद्रीपगतमपि प्राणि-
 नम् । करोम्यहमत्र कचिपुणायमिति । प्रतिश्रुते मया । कृतस्तेन विलासवतीघात्रीदुहिनाऽनङ्गसुन्दर्या सह प्रसङ्गः । अभिगमनीयपुरुष-
 गुणयोगतो लग्ना च सा तस्य ।

अतिमान्ता फत्यपि द्वियसाः । ततो 'न कृतमिदं किञ्चिद् वसुभूतिना, न प्रभवति वा तस्य मतिगोचरः' इति चिन्तयन् मदनपरा-
 यत्ततया गतो शयनीयम् । तत्र पुनर्मुच्छित इयमूढ इव मत्त इव मूरु इव भीत इव अहगृहोत इव चेषमानहृदयोऽप्रभवन् इन्द्रियाणां
 तिष्ठामि यावत् स्तोकरवेलायामेव प्रष्टयन्नपरदूज आगतो वसुभूति । यवनविकारेण लक्षितं मया, यथा कृतमनेन प्रयोजनं भविष्यतीति ।

१ यदयदि० ख । २ 'विय' पाठस्थाने सार्धत्र 'द्व' पाठ. यपुस्तके । ३ अय पाठ वपुस्तके नास्ति । ४ त्रिह ग ।

गओ अहमिओ अज अणङ्गसुन्दरीगेहं । दिट्ठा मए पच्चाययणपङ्कया अणङ्गसुन्दरी, भणिया य । सुन्दरि, किं पुण ते उव्वेय-
कारणं; आचिक्ख, जइ अरुहणीयं न होइ । तीए भणियं-

कह तंमि *निच्चरिअइ दुक्खं कैण्डुज्जुएण हियएण । अदाए पडिविम्भं व जंमि दुक्खं न संकमइ ॥
मए भणियं-सुन्दरि !

विरला जाणन्ति गुणा विरला जंपन्ति ललियकन्नाइं । सामन्नधणा विरला परदुक्खे दुक्खिया विरला ॥

तहावि अत्थि मे तुह मणोरहसंपायोच्छा । तीए भणियं-जइ एयं, ता सुण । अत्थि महारायथूया त्रिलासवई नाम कन्नया ।
सा मे भिन्नदेहा वि अत्ताणनिच्चिसेसा सामिमाली वि असायिसालिसीला । तीए अपच्छिमा अवत्था वट्टइ । तओ मए भणियं । किं
मणितं च तेन-भो पयस्य ! परित्यज विवादम्, अङ्गीकुरु प्रसोदम्, संपन्नं ते समीद्धितमिति । मया भणितम्-'कथमिव' । तेन
भणितम्-शृणु ।

गतोऽहमितोऽद्य अनङ्गसुन्दरीगेहम् । दृष्टा मया म्लानवदनपद्मजाऽनङ्गसुन्दरी, भणिता च । सुन्दरि ! किं पुनस्ते उद्वेगकारणम् ?
आचक्ष्य, यद्यरुधनीयं न भयति । तथा भणितम्—

कथं तस्मिन् कथ्यते दुःखं काण्डर्जुकेन हृदयेन । आदर्शं प्रतिविम्बमिव यस्मिन् दुःखं न संक्रामति ॥
मया भणितम्-सुन्दरि !

विरला जानन्ति गुणान् विरला जल्पन्ति ललितकाव्यानि । आमण्यधना विरलाः परदुःखे दुयिता विरलाः ॥

तथाप्यस्ति मे तय मनोरथसंपादनेच्छा । तथा भणितम्-यथेव ततः शृणु । अस्ति महाराजदुहिता विलासयती नाम कन्यका । सा
* उ खे तिग्गः । उ सविपवस्य क्वेनिच्चरादेशो वा भनति । सिद्धं ८-४-३ ॥ १ व-दुज्जु० २ । २ गुणे क-ग । २ एल्लति निज्जणा नेहा ख ।

पुण एत्थ कारणं । तीए भणियं 'मयणनियारो' । तओ मए भणियं-रूण पुण भयवया वीयरगेण विय खण्डियं विणिज्जियसुरासुरस्म
रइमणणन्दयारिणो पञ्चवाणस्स सासणं । तीए भणियं-न याणामि खण्डियं न खण्डियं ति । एत्तिओ उण मे संतावो, जं से मणो-
रहविसओ न नज्जइ । मए भणियं 'कहं विय' । तीए भणियं-सुण । पवत्ते मयणमहूसवे निंगयासु नयरचचरीसु चचरियाभेत्तसंग-
याए दिट्ठो इमीए-अणुमाणओ वियाणामि-सुत्तिमन्तो विय कुसुमाउहो कोवि जुवाणओ । अन्नहा कहं ईइमस्स कन्नपारयणस्म अणीइसे
वरे अहिलासो ति । न पत्थइ पङ्कयसिरी हट्ठणाइ । सुक्का य तीए तस्सुवरि सहत्थगुत्था वउलमालिया, निवडिया से इमी विय कण्ठ-
देसे मणोरहेहिं । तओ उवरिहुत्तमवल्लोइऊग निमिया य त्तेणं अन्नजणत्तंपायभीरुययाए घेतुण तीए हियं पिव कण्ठमिं । अइहन्तो
य सो । विलामवई वि य तर्पणभूइरेव परिचचनियववारा तहा कया चम्महेण, जहा अविक्खित्तं पि न यारीयइ ति । विन्नाओ य

मे भिन्नदेहा अपि आमनिविशेषा स्वामिन्मयपि अस्वामिनीशीला । तस्या अपश्चिमाऽवस्था वर्त्तते । ततो मया भणितम्-किं पुनरत्र
कारणम् ? । तथा भणितम्-'मदन्तविकारः' । ततो मया भणितम्-केन पुनर्भगवता चीतरागेनेव सण्डितं विनिर्जितसुरासुरस्य रत्तिमनशा-
नन्दकारिणः पञ्चराणस्य शासकम् ? । तथा भणितम्-न जानामि सण्डितं न सण्डितमिति । एतावान् पुनर्मे संतापः, यत्तस्या मनोरथ-
विप्लवे न क्षयते । मया भणितम्-'कथमिव' । तथा भणितम्-शृणु । प्रवृत्ते मदनमधूत्सवे निर्गतानु नगरचर्चरीषु चर्चरि कामानसंगतया
दृशेऽनया-अनुमानतो विजानामि-मूर्तिमानिव कुसुमायुधः कोऽपि युवा । अन्यथा कथमीदृशस्य अन्यास्तनस्यानीदृशे चरेऽभिलाप इति ? ।
न प्रार्थयने पङ्कजधोर्हट्टमनानि । मुक्ता च नया तस्योपरि स्रहस्तत्रयिता यकुलमलिका, निपतिता तस्येयमपि न कण्ठदेशे मलोरथैः ।
तत उपरिभूतमवलोक्य स्थापिता च तेनान्यजनसंपातभीलकतया गृहीत्या तस्या हृदयमिव कण्ठे । अतिज्ञान्तश्च सः । विलासवत्यपि च

१ विणिग्गयसु रा । २ मीदिसस रा । ३ अत्तासि अ० रा । ४ मी मा० रा । ५ धइममन्तो तमु,साओ रा । ६ तयण्णभिइमेव रा । ७ अत्तिमित्तउ रा

गओ अहमिओ अज अणङ्गसुन्दरीगेहं । दिट्ठा मए पव्वायवयणपङ्कया अणङ्गसुन्दरी, भणिया य । सुन्दरि, किं पुण ते उब्बेय-
कारणं; आचिक्ख, जइ अकहणीयं न होइ । तीए भणियं-

कह तंमि *निव्वरिजइ दुक्खं कण्डुज्जुएण हियएण । अद्दए पडिविम्बं व जंमि दुक्खं न संक्रमइ ॥
मए भणियं-सुन्दरि !

विरला जणन्ति गुणा विरला जंपन्ति ललियकब्बाइं । सामन्नघणा विरला परदुक्खे दुक्खिया विरला ॥

तहावि अस्थि मे तुह मणोरहसंपायणेच्छा । तीए भणियं-जइ, एवं, ता सुण । अस्थि महारायधूया त्रिलासवई नाम कन्नया ।
सा मे भिन्नदेहा वि अत्ताणनिव्विसेसा सामिमाली वि असामिसालिसीला । तीए अपच्छिमा अवत्था वड्डइ । तओ मए भणियं । किं
भणितं च तेन-भो घयस्य ! परित्यज विपादम्, अङ्गीकुरु प्रमोदम्, संपन्नं ते समोद्धितमिति । मया भणितम्-‘कथमिव’ । तेन
भणितम्-शृणु ।

गतोऽहमितोऽद्य अतङ्गसुन्दरीगेहम् । दृष्ट्वा मया म्लानघदनपद्मजाऽनङ्गसुन्दरी, भणिता च । सुन्दरि ! किं पुनस्ते उद्वेगकारणम् ?
आचक्ष्व, यद्यरुथनीयं न भवति । तथा भणितम्-

कथं तस्मिन् कथ्यते दुःखं काण्डर्जुकेन हृदयेन । आदर्शे प्रतिविम्बमिव यस्मिन् दुःखं न संक्रामति ॥
मया भणितम्-सुन्दरि !

विरला जानन्ति गुणान् विरला जल्पन्ति ललितकान्यानि । श्रामण्यधना विरलाः परदुःखे दुःखिता विरलाः ॥

तथाप्यस्ति मे तव मनोरथसंपादनेच्छा । तथा भणितम्-यद्येव ततः शृणु । अस्ति महाराजदुहिता विलासवती नाम कन्यका । सा
* दुःखे निव्वरः । दु एविपयस्य क्येनिव्वरादेवो वा भवति । तिच्च, ८-४-३ ॥ १ कन्दुज्जु० ए । २ गुणे क-ग । ३ पालति निव्वणा नेहा ख ।

पुण्य एतत् कारणं । तीए भणियं 'मयणत्रियारो' । तओ गए भणियं-केण पुण भयवया वीयरणेण विय खण्डियं विणिजियसुरासुरस्स
 रइमणानन्दयारिणो पञ्चवाणस्स सासणं । तीए भणियं-न याणामि खण्डियं न खण्डियं ति । एत्तिओ उण मे संतावो, जं से मणो-
 रहविसओ न नजइ । मए भणियं 'कहं विय' । तीए भणियं-सुण । पवत्ते मयणमहूसवे निंगयासु नपरचचरीसु चचरियामेत्तसंग-
 याए दिट्ठो इमीए-अणुमाणओ वियाणामि-सुत्तिमन्तो विय कुसुमाउहो कोवि जुवाणओ । अन्नहा कहं ईइस्स कनयारयणस्स अणीइत्ते
 वरे अहिलासो ति । न पत्थइ पङ्कयत्तिरी हटवणाइ । सुक्का य तीए तस्सुवरि सहत्थगुत्था वउलमालिया, निवडिया से इमी विय कण्ठ-
 देसे मणोरेहिं । तओ उवरिहुत्तमवलोइऊन निमिया य तें अन्नजणसंपायभीरुययाए चेतुण तीए हियं पिव कण्ठमिं । अइक्कन्तो
 य सो । विलासवई वि य तय्यप्पभूइयेय परिचत्तनिययवात्तारा तहा कया वम्महेण, जहा अविक्खित्तं पि न पारीयइ चि । विन्नाओ य

मे भित्तदेहा अयि आ मनिविशेषा स्वामिन्यपि अस्वामिनीशीला । तस्या अपश्चिमाऽवस्था वनैते । ततो गया भणितम्-कि पुनरत्र
 कारणम् ? । तथा भणितम्-'मदनविकारः' । ततो मया भणितम्-केन पुनर्भगवता धीतरागेणैव खण्डितं विनिजितसुरासुरस्य रतिमनआ-
 नन्दकारिणः पञ्चगणस्य शालतम् ? । तथा भणितम्-न जानामि खण्डितं न खण्डितमिति । एतावान् पुनर्मे संतापः, यत्तस्या मनोरथ-
 विषयो न ज्ञायते । मया भणितम्-'कथमिव' । तथा भणितम्-२७णु । प्रवृत्ते मदनमधूत्सवे निर्गतासु नगरखर्चरीषु चर्चरिक्कामानसंगतया
 दृष्टोऽनया-अनुमानतो विजानामि-मूर्तिमानिव कुसुमायुधः कोऽपि युवा । अन्यथा कथमीदृशस्य कन्यारत्नस्यानीदृशे वरेऽभिलाप इति ? ।
 न प्रार्थयते पङ्कजश्रीर्दृठवन्ननि । मुक्ता च तथा तस्योपरि स्महस्तत्रयिता वकुलमालिका, निपतिता तस्येयमपि च कण्ठदेशे मनोरथैः ।
 तत उपरिभूतमवलोम्य स्थापिता च तेनान्यजनसंपातभीरुकृतया शुद्धीत्या तस्या हृदयमिव कण्ठे । अतिक्रान्तश्च सः । विलासवत्यपि च

१ विणिगयासु रा । २ ०मीदिसस्स रा । ३ अत्तरिसे अ० रा । ४ ०मि मात् रा । ५ अइमन्तो तमु, साओ रा । ६ तदप्पभिइमेव रा । ७ आविभित्तउ रा

एतद्बुचन्तो मए वन्वरियासयासाओ, पुणो रायधूयाओ ति । समासासिया सा मए । सामिणि, अलं विसाएणं, संवाएमि सामिणिं हिययवह्णेण । न खण्डिअइ कोइइं मयलच्छणेणं ति । भणिऊण पणिहिलोयणेहिं निरुधियो सो, न उण उवलद्वोत्ति । तओ य सा अज्ज मयणवियारओ चैव असंपाइयपओयणं मं अयगच्छिऊण निब्भरुकण्ठा पराहीणहियाया संकन्तदूमइसरीरसंतावं परिचइय संयणीयं अवलम्बिय सैहीयणं उवरितलमारूढा । दक्खिणानिलेण य सविसेमपञ्जलिअन्तमयणाणला उण्हं च दीहं च नीमसिय तं चैव रायमग्गुइसं पुलोइहं पवत्ता । पव्वालिया य से अहिययरं वाहसल्लिेण दिट्ठी । तओ सहसा चैव झणझगारवधुहलमणिअलयं विहुणिय कैरपल्लवं अवहत्थिय अङ्गसंधारयं सहियायणं मोहमुवगय ति । तओ ससंमन्तो उट्ठिओ अहं, भणिओ य वसुभूई । वयस्स, कहिं सा हिययाणन्दयारिणी, दंसेहिं मे, अलं तीए अचाहिंए जीविण । वसुभूइणा भणियं-देव, वत्तं खु एयं, कहामाणं पि ताव हियया-

तत्थशुत्थेव परित्यक्कनिज्जकव्याणार तथा कृता मन्मथेन यथाऽवेक्षितुमपि न पार्यते (शक्यते) । चिन्तातथैव वृत्तान्तो मया वर्चरिक्ता(चिट्ठी) सकाशात्, पुना राजदुहितुरिति । समाश्वसिता सा मया-स्वामिति । अलं विगदेन, संपादयामि स्वामितो हृदययत्नेन । न गण्डाने कौमुदी मृगलाच्छनेनेति भणित्वा प्रणिधिलोचनेनिरूपितः सः, न पुनरुपलब्ध इति । ततश्च सा अद्य मदनविकारत प्यासंपादितमनोजनां मामयगत्य निर्भरोत्कण्ठा पराधीनहृदया संक्रान्तदुःसहशरीरसंतापं परित्यज्य शयनीयमवलम्ब्य सपीजनमुपरितलमारूढा । वक्षिणानिलेन च सविशेषप्रज्वाल्यमानमदनानला उष्णं च दीघं च निःश्वस्य तमेव राजमार्गोद्देशं द्रष्टुं प्रवृत्ता । छादिना च तस्या अधि-कतरं वाष्पसलिलेन दृष्टिः । ततः सहसैव झगझणारवमुखरमणिवलयं विधूय करगह्वमपहस्तयित्वाऽङ्गसंधारकं सरीजनं मोहमुवग-तेति ॥ ततः संसंभ्रान्त उत्थितोऽहम्, भणितश्च वसुभृतिः । वयस्य ! कुत्र सा हृदयानन्दकारिणी ? दर्शय मे, अलं तस्या अस्यादिते

णन्दकारयं चैव, तं सुणउ देवो । तओ लजावणवयणकमलं ईसि विहसिऊण णुवन्नो अहं । वसुभूइगा भणियं-तओ, देव, निमिया सहियाहि उच्छङ्गमयणिजे, वीजिया मए वाहसलिलसित्तेण तालियण्टेण, दिन्नं च से सहावसीयलवच्छत्थलंमि चन्दणं, उवणीओ मुणा-लियावलयरारो, लद्धा कहवि तीए चेषणा, उम्मिच्छियं अलद्धनिदाक्खेयपाडलं लोयणजुयं । मए भणियं-सामिणि, किं ते वाहइ ति । तओ उक्कडयाए मयणवियारस्स अणवेक्खिऊण सहियणं अब्वत्तं चैव जंपियं तीए 'तस्स चेवादंसणं' ति । तओ मए तीए साहारणत्थं अलियं चैव जंपियं । सामिणि, धीरा होहि, उवलद्धा तस्स मए पउत्ती, विन्नविस्सं, सामिणि, तमन्तरेण । तओ विहसियं तीए, दिन्नं च मे कडिसुत्तयं ॥ एत्थन्तरंमि समागया से जणणी, भणिया य तीए । जाय विलासवइ, सारेहि वीणं, जओ आणत्तं महाराएण 'अज्जे तए वीणाविणोओ कायन्वो' ति । तओ गुरुणलज्जालुयाए जंपियं तीए । जइ एवं, ता लहुं वीणायरिणिं सदेहि । सहिया वीणाय-

(प्राणान्तकष्टे) जीवितेन । वसुभूतिना भणितम्-देव ! धृतं खल्येतत्, कथावसानमपि तावद् हृदयानन्दकारकमेव, तच्छुणोतु देवः । ततो लजायनतवदनकमलमीयद् विहस्य निपन्नो(सुतोऽ)हम् । वसुभूतिना भणितम्-ततो देव ! न्यस्ता सखीभिःसंगशयनीये, वीजिता मया वाप्यसलिलसिक्तेन तालवृन्तेन, दत्तं च तस्य स्वभावशीतलवक्षःस्थले चन्दनम्, उपनीतो मृणालिकावलयरारः, लब्धा कथमपि तथा चेतना, उम्मिलितमलन्धनिद्राखेयपाटलं लोचनयुगम् । मया भणितम्-स्वामिनि ! किं ते वाधते इति ? । तत उत्कटतया मदन-विभ्रास्थानपेक्ष्य सखीजनमभ्यक्तमेव जल्पितं तथा 'तस्यैवादर्शनम्' इति । ततो मया तस्याः संधारणार्थमलीकमेव जल्पितम्-स्वामिनि ! धीरा भव, उपलब्धा तस्य मया प्रकृतिः, विद्मरयित्प्यामि स्वामिनि ! तमन्तरेण (अवसरेण) । ततो विहसितं तथा, दत्तं च मे कटिसूत्र-कम् । अत्रान्तरे समागता तस्या जननी । भणिता च तथा-जाते विलासवति ! सारय वीणाम्, अत आब्रूतं महाराजेन 'अद्य त्वया

रिणी । एत्थन्तरंमि किंकायव्यमूढा अत्रिमञ्जिया चेत्त रायधूप्राए निगया रायगेहाओ, आगया सभयणं, निरुपिओ त्रिसेतेण, न लद्धा य तस्स पउत्ती । ता कि पुण अहं सामिणीए त्रिन्नविस्सं ति समद्धामिया चिन्तापिसाइयाए । ता एयं मे उव्वेयकारणं ति ॥ मए भणियं-परिग्रय चिन्तापिसाइयं, जाणामि अहयं तं जुत्ताणयं । ता तहा करिस्सं, जहा ते सामिणी निवुत्तया भविस्सइ चि । अणङ्ग-सुन्दरीए भणियं-माहेहि तान, कइं तुमं जाणामि, को वा सो जुत्ताणओ । मए भणियं-अत्थाणनिव्विसेसो वयंमओ, अहया सामि-सालो, ओओ त्रियाणामि । सो पुगो सेयत्रियाहिन्स महारायजमम्मणो पुत्तो सणकुमारो नाम । तस्स कीलानिमित्तं अणङ्गानन्दणं पत्थियंस्स पेसिया तीए वउलमालिया, बहुमन्निया य तेगं । अणङ्गसुन्दरीए भणियं-जइ एवं, ता अलं ते सामिसालेण, जो एयं पि सामिणीहियं वियाणिय निरुत्तमो चिट्ठइ । मए भणियं । न निरुत्तमो, किं तु उवायं त्रिचिन्तेइ 'कहं पुण अणिन्दिएण त्रिहिणा एमा

वीणाविन्दे-कतंथ्य' इति । ततो गुणगणलज्जालुत्तया जल्पिनं तथा-यथेयं ततो लडु वीणाचार्यां शब्दय । शब्दिना वीणाचार्या । अत्रान्तरे किन्तंल्यमूढा अविस्मिन्नैव राजदुहिना निर्गता राजगेहात्, आगता स्वभयनम्, निरुपितो त्रिशेतेण, न लद्धा च तस्य प्रवृत्तिः । ततः 'किं पुनरहं स्वामिन्ये विसृजयिष्यामि' इति समाध्यातित्वा चिन्तापिशचिन्त्या । तत एतन्ने उडेगकारणमिति ॥ मया भणितम्-परिलयज चिन्तापिशचिन्त्याम्, जानामाहं तं युत्तानम् । ततस्तथा करिष्यामि यथा ते स्वामिनी निर्मृता भविष्यतीति । अनङ्गसु-दर्या भणितम्-एग्रय तान्त्, कयं त्वं जानासि, नो वा स युत्ता ? । मया भणितम्-आत्मनिर्देशो वयस्य, अथया स्वाधी, अतो विजानामि । न पुन त्र्येवत्रिणाधिपत्य महाराजयद्योत्तरेण पुत्र सप्त कुमारो नात् । तस्य कीलानिमित्तमनन्दन प्रस्त्रियस्य पेयिता तथा वकुल मालिका, ययुगता च तेन । आङ्गसुन्दर्या भणितम्-यय्यं ततोऽहं ते स्वामिना, य एतमपि स्वामिनीदृश्य त्रिदाय निहयमस्तिवृत्ति ।

पावियन्व' ति । अणङ्गसुन्दरीए भणियं-समाणरूवाणुरायकुलकन्याहरणं पि अणिन्दिओ चैव विही । मए भणिय । अत्थि एवं, किं तु अचन्तसिणेहचन्तो महाराओ सणकुमारस्स, जओ अपडिहओ सबत्थामेसु गइपसरो, उवन्नत्थं च तस्स सबहुमाणं महाराएण जीवणं । ता कयाइ पत्थिओ चैव देइस्सइ ति । ता किं एहणा । निवेएहि ताव एयं बुत्तन्तं सामिणीए, चिन्तेहि य उवायं, कइं पुण एयाणं दंसणं संजाइस्सइ ति । अणङ्गसुन्दरीए भणियं-निवेएमि एयं । दंसणोवाओ पुण, नेइस्सं अहं सामिणिं मन्दिरुजाणं, तुमं पि य कुमारं वेत्तूण तहिं चैव सन्निहिओ हवेज्जासि ति । पडिस्सुयं च तं मए । संपयं तुमं पमाणं ति ॥

तओ एयं सोऊण मोहदोसेणाहं सबसोक्खाणं पिव गओ पारं, पीईए वि य पाविओ पीईं, धिईए व अवलम्बिओ धिईं, ऊसवेण विय कओ मे ऊसवो । दिन्नं वसुभूणो कडयजुयलं । भणिओ य एसो । वयंस, न खु अहं भवन्तमप्पमाणीकरेमि ति । गया अम्हे

मया भणितम्-न निरुद्यमः, किन्तूपायं विचिन्तयति 'कथं पुनरनिन्दितेन विधिनैषा प्राप्तव्या' इति । अनङ्गसुन्दर्या भणितम्-समानरूपा-
 सुरागकुलकन्यकाहरणमपि अनिन्दित पव विधिः । मया भणितम्-अस्येतत्, किन्तु अत्यन्तस्नेहवान् महाराजः सनत्कुमारस्य, यतोऽ-
 प्रतिहतः सर्वस्थानेषु गतिप्रसरः, उपन्यस्तं च तस्य सबहुमानं महाराजेन जीवनम् । ततः कदाचित् प्रार्थित पव दास्यतीति । ततः
 क्रमेतेन । निवेद्य नावदेतं वृत्तान्तं स्वामिन्यै, चिन्तय चोपायम्, कथं पुनरेतयोर्दर्शनं संजनियते इति ? । अनङ्गसुन्दर्या भणितम्-
 निवेदयाम्येताम् । दर्शनोपायः पुनर्नयेऽहं स्वामिनीं मन्दिरोद्यानम् । त्वमपि च कुमारं गृहीत्वा तत्रैव सन्निहितो भवेरिति । प्रतिश्रुतं च
 तन्मया । साम्प्रतं त्वं प्रमाणमिति
 तत पतच्छ्रुत्वा मोहदोषेणाहं सर्वसौख्यानामिव गतो पारम्, प्राल्येव प्राप्तः प्रीतिम्, धृत्येवावलम्बितो धृतिम्, उत्सवेनेव कृतो

तमुजार्ण । दिद्धा य तत्थ रुक्खसत्थविकोविषयपुरिससंपाहयागालडोहलपद्यपविषारोवलखिज्जमाणसरूत्ता मन्वे उऊ । पढमं चेत्त कुसु-
 मियतिलयासोयसिन्दुवारमञ्जरीमणहरो वसन्तो, तओ वि य वियसियसुरहिमल्लियाकुसुममोहिओ गिम्हो, तओ कयम्बकुसुमगन्धा-
 णुवासिओ घणसमओ, तओ गहन्दमयगन्धाणुवासियसत्तच्छयकुसुमसमुग्गमो सरयकालो, तओ परियिञ्जरपियहुमञ्जरीकयात्रयंमो
 हेमन्तो, तओ वियम्भिउदाभकुन्दकुसुमहरहासभवलो मिसिरसमओ ति । तओ तं दट्टूण चिन्तियं मए । अहो मणुस्सलोयदुल्लहा इयं
 उज्जाणरिद्धी । तहि च जात्र थेवकालं चिद्धामि, ताव सा आगया अणङ्गसुन्दरी । भणियं च तीए । कुमार, आसणपरिग्गेण अलंकरेहि
 एयं चन्दणलयाहरयं । तओ मए पुलोइयं वसुभूइवयणं । भणियं च तेण 'जं एसा भणइ' ति । तओ अग्हे गया चन्दणलयाहरयं ।
 दिद्धा य तत्थ जलहरोयरविणिग्गययणियरणइणि व्व तारायणपरियुडा रायंहमि व्व कलहंसिपरिवारा समुहवेल् व्व थूलमुत्ताहलक-
 लियसलायणपओहरा, अणङ्गयरिणि व्व उउलच्छिपरिगया चिचाणुकूलाणुरत्तनिउणसहियणमञ्जगया लहुइयरत्तकमलमोहेहि

मे उत्सवः । दत्तं वसुभूतये कटक्युगलम् । भणितथैपः-चयस्य । न एत्थहं भवन्मप्रमणीकरोमीति । गतायावां तदुद्यानम् । दृष्टाश्च
 तत्र दृश्यान्त्रविकोविदुषुर्यसंपादिताकालदोहदप्रसुतचिकारोपलक्ष्यमाणस्वरूपाः सर्वे ऋतयः । प्रथममेव कुसुभितिलकाशोरुसिन्दुवा-
 रमञ्जरीमनोहरो वसन्तः, ततोऽपि च विकसितसुरभिमह्लिकाकुसुमशोभितो प्रोष्मः, ततः कदम्बकुसुमगन्धानुवासिनो घनसमयः, ततो
 गजेन्द्रमदगन्धानुवासितसत्तच्छन्दकुसुमसमुद्रमः शररकालः, ततः परियिञ्जरप्रियङ्गमञ्जरीकृतायतंसो हेमन्तः, ततो विजृम्भितोदाभ-
 कुन्दकुसुमहरहासधवलः शिशिरसमय इति । ततस्तं दृष्ट्वा चिन्तितं मया-अहो मनुष्यलोकदुर्लभेयुद्यानकृद्धिः । तत्र च यावत् स्तो-
 ककालं तिष्ठामि तावत्साऽऽगताऽनङ्गसुन्दरी । भणितं तथा-कुमार ! आसन्नपरिग्रहेण अलंकुरु एतच्चन्दनलतागृहम् । ततो मया ह्यं
 वसुभूतियदन्म् । भणितं च तेन 'यदेया भणति' इति । तत आवां गतो चन्दनलतागृहम् । दृष्ट्वा च तत्र जलधरोदरविनिर्गतरजनीर-

कुम्भुदएहिं घणसरलकोमलङ्गुलिविहूसिएहिं अलविखजमाणसिराजालमणहरेहिं निम्मलनहमऊहोहपडिवद्धपरिएसमण्डलेहिं अलद्वहि-
यपवेसेणं पिव पुब्बसेवासंपायणोवायचउरेणं जावयराएणं पडिवन्नएहिं चलणेहिं, चलणाणुरुवाहिं चैव पसन्नसुकुमालाहिं अकय-
कुङ्कुमराययिञ्जराहिं जड्हियाहिं, मयणजमल्लोणीरकरणिल्लेणं पैयामथोरेणं च निरन्तरेणं च ऊरुजुयलेणं, उचत्तकणयनिम्मिएणे
ब्ब यीवरेणं घडियविमलमणिमेहलाहरणेणं अणङ्गभवणेणं पिव विरिथणेणं नियम्वविम्बेणं, सयलतेलोकलायगसलिलनिवाणेणं
पिव सदावगम्भीरेणं नाहिमण्डलेणं, कुमुमाउहचवलेहाविब्भमाए तणुमज्झपसाहणाएँ रोमराईए, जोवग्गरुहणसोत्राणभूयतिवलिस्सणा-
हेणं मज्झेणं, ईसानडिएण लायणाइसयलम्पडेणं पिव मयणेण सह समालिङ्गिएहिं परिणाहुब्भन्नन्तएहि अपओहरेहिं पओहरेहिं,
सुपइट्टियाहिं वाहुलयाहिं, अमोयपल्लवविब्भमेहिं सुपसत्थलेहालंकिएहिं माणिकपज्जुत्तकणयकडयसणाहेहिं अणुचियकम्माकरेहिं

प्रणयिनीच तारागणपट्वृता, राजहंसीच कलहंसीपरिवारा, समुद्रवेल्लेच स्थूलमुक्ताफलरुलितसलावण्यपयोधरा, अनङ्गुहिनोथ ऋतुलक्ष्मीप-
रिगता, चित्तनुकूलदुरक्तसपीजनमथगता, लघूदुरत्तककमलशोभाभ्यां कूर्मोन्नताभ्यां घनसरलकोमलाङ्गुलिविभूषिताभ्यां अलक्ष्यमाणशिरा-
जालमनोहरारभ्यां निमलनरमयूषोघप्रतिध्वपरिवेशमण्डलाभ्यामलब्धहृदयप्रवेशेनेच पूर्वसेयासंपादनोपायचतुरेण यावऋतुरेण प्रतिपन्नाभ्यां
चरणाम्याम्, चरणानुरूपाभ्यामेव प्रसन्नसुकुमालाभ्यामकृतकुङ्कुमरागपिञ्जराभ्यां जह्वाभ्याम्, मदनयमलतूणीर(करणिल्लेणं) सदृशेण
(पयाम)अनुपूर्वस्थलेन च निरन्तरेण च ऊरुयुगलेन, उत्तकनकनिर्मितेनेव पोवरेण द्रटितविमलमणिमेखलाभरणेन अनङ्गभवनेनेव विस्ती-
र्णेन नितम्बविम्बेन, सरलत्रैलोक्यलावण्यसलिलनिपानेनेच स्वभावगम्भीरेण नाभिमण्डलेन, कुमुमायुचवापलेखाविभ्रमया तनुमध्य-
प्रसाधनया रोमराज्या, यौवनारोहणसोपानभूतत्रिवलिसथानेन मध्येन, ईशानडिएण)ध्याकुलितेन लावण्यातिशयलम्पटेनेच मद्नेन सदा

करेहि, परिमण्डलाए महछमुचाहलमालापरिगयाए तिलेहालांकियाए सिरोहराए, वन्धूयकरणिल्लेणं सहाचारुणेण अहरेण, विणिज्जिय-
कुन्दकुमुसोहेहि विणिन्तमउहजालसोहिल्लेहि दसणेहि, उत्तुङ्गेणं सहावरमणिज्जणं नासावंसएण, कन्तिपडिपूरिएहि विणिज्जियचन्द-
विम्बसोहेहि असोयपह्छवावयंसपैडियपडिमेहि गण्डपासेहि, विउद्धनवकुमलयदलरुन्तिसुकुमालेहि सुपम्हलेहि दंसणगोयरावडियजण-
मणान्दणेहि नयणेहि, गैहकल्लोलदरगहियिङ्कमण्डलनिहेण सुसिणिद्वालयाउलेणं निडालवट्टेणं, वयणाणुरूवेहि जचतवणिज्जतल-
वचियांसगाहेहि अप्पियवयणासवणेहि मवणेहि, जिणक्षणणलडज्जन्तमयणधूमुगारेणं पिव कमिणकुडिलेणं मालईकुसुमदामसुरहि-
गन्धायड्डियभमन्तमुहलभमरोलिपरियएणं केसकलावेणं, तिहुयणेकुसुन्दरपरमाणुविणिम्मियं पिव अपडिरूवं रूवसोहं वहन्ती, ईसि-

समालिङ्गिताभ्यां परिणाहोद्दिद्यमानाभ्यामपयोधराभ्यां पयोधराभ्याम्, सुप्रतिष्ठिताभ्यां चाहुलताभ्याम्, अशोकपल्लवविभ्रमाभ्यां सुप्रशस्त-
रेयाऽलंकृताभ्यां माणिक्यपर्युक्तकनककटरुसनाथाभ्यामनुन्तिकर्माकराभ्यां कराभ्याम्, परिमण्डलया महन्मुकाफलमालापरिगतया त्रिरे-
यालंकृतया शिरोधरया, वन्धूरुसदृशेण स्वभावारुणेनाधरेण, विनिजितकुन्दकुसुमशोभंविनिर्गच्छन्मयूषजालशोभमानैर्दशनैः, उत्तुङ्गेन स्वभा-
वरमणीयेन नासावंशेन, कान्तिप्रतिपूरिताभ्यां विनिजितचन्द्रविम्बशोभाभ्यामशोकपल्लवावतंसरूपतितप्रतियिभ्याभ्यां गण्डपाथार्थाभ्याम्,
विबुद्धनवकुचलयदलकान्तिसुकुमालाभ्यां सुपक्षमलाभ्यां दर्शनगोचरापतितजनमनधानन्दनाभ्यां नयनाभ्यां ग्रहकल्लोलेपदगृहितमृगाङ्गनिभेन
सुस्निग्धालकाकुलेन ललाटपट्टेन, वदनातुरूपाभ्यां जात्यतपनीयतलवर्तिकासनाथाभ्यामप्रियवचनाश्रवणाभ्यां श्रवणाभ्याम्, जिनध्याना-
नलदहामानमदनधूमोद्गारेणैव कृष्णकुटिलेन मालतीकुसुमदामपुरभिगन्धाकर्पितभ्रमगुणभ्रमराचल्लिपरिगतनेन केशकलापेन, त्रिभुवनेक-
सुन्दरपरस्माणुविनिर्मितामियाप्रतिरूपां रूपशोभां वहन्ती, ईपद्विहसितारब्धसबीजनकथाप्रवन्धा विमलमणिम्यप्रयुक्त(प्रचित)कनकासनो-

१ वरणिण (दे) सदसम् । २ ०५डिमावएहि गण्डहावोसिहि रत्न । ३ वल्लो(दे) शत्रुः राहुर्लियः । ४ तलवत्तिय (दे) कर्णाभरणम् । ५ ० विणिम्मिविधं रत्न ।

विहसियारद्वसहियणकहापवन्धा विमलमाणिक्यज्जुत्तकणयासणोत्रविट्ठा विलासवद ति । तओ तं दङ्कुण मोहतिमिरोसेण अणिरुवि-
 उण परमत्थं अखिखप्पन्तहिययं फुरन्तवाहुजुयलो परिचिन्तिउं पयत्तो । किह

ओहामियसुरसुन्दरिरूवाइसयं विणिम्मियं दहुं । विहिणो वि नूणमेयं बहुमाणो आसि अप्पाणे ॥

एसा चावायङ्कुणवियलं युणिऊण वग्गमं विहिणा । जणहिययभेयणसहा विणिम्मिया हत्थभन्ति व्व ॥
 एत्थन्तरंमि समागओ से अहं दंसणगोयरं, पुलइओ य तीए ससिणेहमारत्तकसणथवेहि चलन्ततारएहि नयणेहिं ससञ्जसा
 विय अणाचिकणीयं अत्थन्तरमणुहवन्ती समुट्ठिया एसा । तओ [भणियं अणंगुन्दरीए सुमागंयं मयरद्धयस्स,] मँए वि भणियं
 सागंयं वमन्तलच्छीए । सुन्दरि, अलं संभसेण । एत्थन्तरंमि तं चेवासणमुवदंसिऊण भणिपं अगङ्गसुन्दरीए । उवविसउ कुमारो ।
 विलासवदआसंणं ति बहुमाणेण उवविट्ठो अहं । उचणीयं च मे कलधोमपपतलियाए तम्बोलं । तं च वेत्तूग भणियं मए । उवविसउ

पविष्ठा विलासवतीति । ततस्तं दद्या मोहतिमिरोसेणानिरुप्य परमार्थमाक्षिप्यमानहृदयं स्फुरद्वाहुयुगलः परिचिन्तितुं प्रवृत्तः । कथम् ?

तुलितसुरसुन्दरीरूपातिशयां चिन्मितां दद्या । विधेऽपि नूनमेतां पदुमान आसीवात्मनि ॥

एया चाणार्कणयिकरुलं शाल्वा मग्गयं विधिना । जन्हदयमेवेनसहा चिन्मिता हस्तभहिरिव ॥
 अत्रान्तरे समागतस्तस्याहं दर्शनगोचरम्, दृष्टश्च तथा सस्नेहमारक्तकुण्णधयलाभ्यां चलत्तारकाभ्यां नयनाभ्याम् । ससाध्वसेव अना-
 ख्येयमवस्थान्तरमनुभवन्ती समुत्थिता । ततो [भणितमनङ्गसुन्दर्या-सुस्वागतं मकरध्वजस्य] मयाऽपि भणितम्-स्वागतं वसन्तलक्ष्याः ।
 सुन्दरि ! अलं संभ्रमेण । अत्रान्तरे तदेवासनमुपदृश्ये भणितमनङ्गसुन्दर्या-उपविशतु कुमारः । विलासवत्यासतमिति यदुमानेनोपविष्टो-

१ पज्जण० ए । २ अग्गणमोहरो० ख । ३ भायं कोट्टान्तर्गतः पाठः क-ग पुस्तके नास्ति । ४ मए, भ० क । ५ ०आसो ति ख ।

दुवारदेसभाए अणङ्गचइनामाए रायपत्तीए । अकजायरणकुलहरत्तणेण मयणरस समुपन्नो तीए वि ममोवरि अहिलासो । गंया अम्हे सगिहं ॥ वासरन्तंमि य घेचूण विजाहरयन्धगुत्थाइं सिन्दुवारकुसुमाइं विलेवणसणाहं च तम्बोलमागया अणङ्गसुन्दरी । भणियं च तीए । कुमार, विन्नचं सामिणीए 'एयाइं सिन्दुवारकुसुमाइं अवस्सं अज्जउत्तेणं परिहियव्वाइं' ति । तओ 'संवैहयं चैव इमिणा उववना-सेण मे समीहियं' ति चिन्तिऊण, 'जं देवी आणवेइ' ति भणिऊण गहियं कुसुमदामं, विरइयं उत्तिमङ्गे; 'विलित्तो वि पिययमा-वहुंमाणेण पुणो विलित्तो अप्पा; भोत्तणमावीलं समाणियं तम्बोलं । एत्थन्तरंमि भणियं वसुभूइणा । अणङ्गसुन्दरि, दिहं तए पिय-वयंसस्स विणीयत्तणं । तीए भणियं । न एवंविहेसु महापुरिसेसु विणओ अच्छेरयं ति । तओ कंचि वेलं गमेऊग पयइ। अणङ्ग-

ततो वसुभूतिना भणितम्-वयस्य ! पद्भिः गच्छत्वः, विना विलासवत्या किमिह स्थितेनेति । निर्गन्तावावाम् । दृष्टो च उद्यानदेश भागे अनङ्गवतीनामया राजपरत्या । अक्षर्याचरणकुलगृहत्वेन मदनस्य समुत्पन्नस्तस्या अपि ममोपर्यभिलाषः । गतावावां स्वगृहम् । वास-रान्ते च गृहीत्या चिन्ताधरवन्धप्रथितानि सिन्दुवारकुसुमानि विलेपनसनाथं च ताम्बूलमागताऽनङ्गसुन्दरी । भणितं च तथा-कुमार ! विद्वानं स्वामिन्या 'पतानि स्वहस्तप्रथितानि सिन्दुवारकुसुमानि अवश्यमार्यपुत्रेण परिधातव्यानि' इति । ततः 'संश्रुतं चैवानेनोप-न्यासेन मे समीहितम्' इति चिन्तयित्वा 'यद् देवी आह्वापयति' इति भणित्वा गृहीतं कुसुमदाम, विरचितमुत्तमङ्गे, विलित्तोऽपि (कृतविलेपनोऽपि) प्रियतमावहुमानेन पुनर्विलिप्त आत्मा, मुस्ताऽऽवीलं (समाणिअं) भुक्तं ताम्बूलम् । अत्रान्तरे भणितं वसुभूतिना-अन-ङ्गसुन्दरि ! दृष्टं त्वया प्रियवयस्यस्य विनीतत्वम् । तथा भणितम्-नैवंविधेषु महापुरुषेषु विनय आश्चर्यमिति । ततः काञ्चिद् धेलां

१ तओ त वीण वायंतीमपेच्छऊण स । २ नाम विलासवइसंतीया दासनेडिया चलणेसु निवडिऊण स । ३ संगइयं स । ४ पुन्वविलित्तो सतो ख ।
५ बहुमाणओ स ।

सुन्दरी । दिन्नो य से मए सुयणसारो कण्ठओ । तओ पहडुवपणकमला 'संपन्ना सामिणीए मणोरह' ति चिन्तयन्ती भणिया य एसा । सुन्दरि, सयं ते गेहमेयं, ता इहागमणेण खेओ न कायन्वो चि । तओ 'जं कुमारो आणवेइ' ति भणिकुग गया अणङ्गसुन्दरी । पनडुमाणुसायाण अइकन्ता कहवि दियहा ॥

अत्रया य रायकुलाओ निगच्छमाणो भणियो अहं चेडियाए । कुमार, महारायपत्नी अणङ्गमई' भगाइ 'जइ नाईव उवरोहो, ता इहागच्छउ कुमारो' ति । तओ व्रीसत्ययाए महारायस्स 'अम्वाए वि आणासंपायणे न उवरोहो' ति भणिकुग पयडो अगङ्गवई-समीवं । दुवारपवेसे यं फुरियं मे वामलोयणेणं, उवरोहमीलयाए तहवि य पविडो अहयं । दिड्डा य सा मए वामकरयलपणामियं परिमलियकवोलपत्तलेहं वयणकमलमुवहन्ती पणमिया सायरं । अपरिफुडवखरं च 'कुमार सरणागया, परितायाहि' ति जंपियं

गमयित्वा प्रवृत्ताऽनङ्गसुन्दरी । दत्तस्तस्यै मया भुयनस्तारः कण्ठकः । ततः प्रहृष्टवदनकमला 'संपन्नाः स्नामिन्या मनोरथाः' इति चिन्तयन्ती भणित्वा धिया । सुन्दरि ! स्वं ते गेहमेतद्, तत इहागमनेन खेदो न कर्तव्य इति । ततो 'वत्कुमार आनापयति' इति भणित्वा गताऽनङ्गसुन्दरी । प्रवर्धमानानुरागयोरतिक्रान्ताः कत्यपि दिवसाः ।

अन्यथा च राजकुल्याद् निर्गच्छन् भणितोऽह चेष्टिकया । कुमार ! महाराजपत्नी अनङ्गवती भणति 'यदि नातीवोपरोधस्तत इहागच्छतु कुमार' इति । ततो विश्वस्तया महाराजस्य 'अम्वाया अथ्याद्वासंपादने न उपरोधः' इति भणित्वा प्रवृत्तोऽनङ्गवतीमपीपम् । द्वारप्रदेशे च स्फुरितं मे वामलोचनेन, उपरोधशीलतया तथाऽपि च प्रविष्टोऽहम् । दृष्टा च सा मया धामकरतल्लङ्घितं परिमर्दितकवोलपत्तलेयं वदनकमलमुवहन्ती प्रणता सादरम् । अपरिस्फुटाक्षरं च 'कुमार ! शरणागता, परिनायस्य' इति जल्पितं तथा । मया भणितम्-

१ अणगमती स । २ ०मति० स । ३ पणमिय-अपितम् । ४ परितायह ति स ।

तीए । मए भणियं । अम्ब, कुओ मयं । तओ मयणवियारनिम्भराए दिट्ठीए मं पुंलोइऊण भणियं तीए । कुमार, अणंगओ । जयप्पभिइ दिट्ठो मए मन्दिइरूजाणओ निगच्छमाणो तुमं, तयप्पभिइ पञ्चवाणो वि मयणो ममं चित्तलक्खे दसवाणकोडी संबुत्तो । ता हियएण समप्पियं नियगुणेहिं संदामियं अणुराएण धारियं मयणवाणेहिं सल्लियं निव्ववेहि मे सरीरं अत्तणोवओमेण । ते य सत्तिमन्ता पुरिसा, जे अब्भत्थणावच्छेत्ता, समावडियकञ्जा न गणेन्ति आयइं, अब्भुद्धरेन्ति दीणयं, पूरेन्ति पैरमणोरहे, रक्खन्ति सरणागयं । ता रक्खेहि मं इमाओ अणङ्गाओ चि । तओ एयमायणिऊण ताडिओ वियं अंसणिवरिसेण भिन्नो विय द्दलेणं समाहओ विय मग्गेषु सुच्चमाणो विप जीविणं महन्तं दुक्खमणुपत्तो म्हि । तओ 'नत्थि अकरणिजं विसयाउराणं' ति चिन्तिऊण जंपियं मए । अम्ब, परिचय इमं उभयलोयविरुद्धं अणज्जसंक्रप्पं, आलोएहि अत्तगो महाकुलं, अवेक्खाहि महारायसन्तिए गुणे । संकप्पजोणी

अम्ब ! कुतो भयम् ? । ततो मदनविकारनिर्भरया दृष्टया मां दृष्ट्वा भणितं तथा । कुमार ! अनङ्गात् । यत्प्रभृति दृष्टो मया मन्दिरोद्यानाद् निर्गच्छन् त्वम्, तत्प्रभृति पञ्चवाणोऽपि मदनो मम चित्तलक्षे दशवाणकोटिः संबृत्तः । ततो हृदयेन समर्पितं निजगुणैः संदामितं (यद्धं) अनुरागेण धारितं मदनवाणैः शशियतं निर्वाप्य मे शरीरमात्मोपयोगेन । ते च शक्तिमन्तः पुरथा येऽन्यर्थनायन्सत्ताः, समापत्तितकार्या न गणयन्त्यायतिम्, अभ्युद्धरन्ति दीनम्, पूर्यन्ति परमनोरथाच्च, रक्षन्ति शरणागतम् । ततो रक्ष मामस्मादनङ्गादिति । तत एवमाकर्ण्य ताडित इवाशनिचर्येण, भिन्न इव शूलेन, समाहत इय जीवितेन महान्तं दुःखमनुप्राप्तोऽस्मि । ततो 'नास्त्यकरणीयं विषयातुराणाम्' इति चिन्तयित्वा जल्पितं मया । भग्न ! परित्यजेममुभयलोकविरुद्धमनार्थसंकल्पम्, आलोचय्यात्मनो महा-

य निरयगमणेकदेशिओ अणङ्गो, न यापरिचत्तेहि इमेहि एस उवरमइ । न य विहाय चलणवन्दणं तुह सरीरेण मे उवओगो । सत्ति-
मन्ता वि य पुरिसा, जे न परिचयन्ति घम्मं, न खण्डेन्ति सीलं, न लङ्हेन्ति आचारं, न करेन्ति वयणिञ्जं, न मुञ्चन्ति उचिएसुं ।
अणङ्गपरिवर्त्तणं पि य न विवेयसन्नाहमन्तरेण । अन्नं च-बल्लहो अहं ते, ता कह खणियसुहं चैव बहु मन्निऊण पाडेहि मे
अविज्झायहुयवहजालावलीभीसणे नए । अओ परिचय इमं अविवेइजणबहुमयं कामाहिलासं । सामिसाली य तुमं ति । अओ एवं
भणामि । भणियं च ।

जो पावं कुणमाणं अणुयचइ सामियं व मित्तं वा । सो निरयपत्थियसस कहेइ कण्डुज्जुयं मगं ॥

एत्यन्तरंमि लज्जावणयवयणाए भणियं अणङ्गवईए । साहु कुमार साहु, उचिओ ते विवेगो । मए वि रूवसीलाइं विरुद्धाइं ति
कुलम्, अपेक्षस्व महाराजसत्काम् गुणान् । संकल्पयोनिश्च निरयगमनैरुदेशिकोऽनङ्गः, न चापरित्यक्तैरेभिरेप उपरमति । न च विहाय
चरणवन्दनं तव शरीरेण मे उपयोगः । शक्तिमन्तोऽपि च (ते) पुरुषा ये न परित्यजन्ति धर्मम्, न सण्डयन्ति शीलम्, न लङ्घयन्त्या-
चारम्, न कुर्वन्ति वचनीयम्, न मुह्यन्त्युचितेषु । अनङ्गपरिरक्षणमपि च न विवेकसन्नाहमन्तरेण । अन्यच्च-बल्लभोऽहं ते, ततः कथं
क्षणिकसुखमेव बहु मत्वा पातयसि मामधिथ्यातहुतवह्वज्वालाचलिभीषणे नरके । अतः परित्यजेममधिवेकिकजनयहुमतं कामाभिलापम् ।
स्वामिशाली च त्वमिति, अत एवं भणामि । भणितं च—

यः पापं कुर्वन्तमनुवर्तते स्वामिकं वा मित्रं वा । स नरकप्रस्थितस्य कथयति काण्डर्जुक (काण्डवत्-वाणवद् ऋजु-सरलम्) मार्गम् ॥

अत्रान्तरे लज्जावतवदनया भणितमनङ्गवत्या । साधु कुमार ! साधु, उचितस्ते विवेकः । मयाऽपि रूपशीले विरुद्धे इति लोक-

लोगनायवि(ञ्जि)न्नासणत्थं इममणुचिद्धियं, न उण परमन्थओ त्ति । ता गच्छउ कुमारो । तओ अहं पणमिञ्जण तीए चलणञ्जुयलं निग्गओ, तओ गओ नियगेहं ॥

अइकन्ता काइ वेला । समागओ नस्वइवीयहिययभूओ विणयंथरो नाम नयरारक्सिओ । भणियं च तेण । कुमार, वजुक्कामो अहं; ता विवित्तमप्पाणयं आणवेउ कुमारो त्ति । तओ पुलइया वसुभूइपमुहा वयंसया, अवगया य । भणियं च तेण । कुमार, अत्र-
द्विओ सुण ।

अरिथ भनओ पिइजंमि सत्थिमई नाम सन्निवेशो । तत्थ वीरसेणो नाम कुलउचओ । सो य

अचन्तदानवसणी अहिमाणधणो दयालुओ दुरो । गम्भीरो सरणागयपरिरक्खणवद्धकच्छिल्लो ॥

यावजिज्ञासनार्थमिदमनुष्ठितं न पुनः परमार्थत इति । ततो गच्छतु कुमारः । ततोऽहं प्रणम्य तस्याश्चरणयुगले निर्गतः । ततो गतो निजगोदम् ।

अतिक्रान्ता फान्चिद् वेला । समागतो नरपतिद्वितीयहृदयभूतो वितयंधरो नाम नगरारक्षकः । भणितं च तेन-कुमार ! वस्तु-
कामोऽहम्, ततो विधिक्रमात्मानमालापयतु कुमार इति । ततो दृष्टा वस्तुभूतिप्रमुखा वयस्या भपगताश्च । भणित च तेन-कुमार,
अवदितः शृणु ।

अस्ति भयतः पितृराज्ये स्वस्तिमती नाम सन्निवेशः । तत्र वीरसेनो नाम कुलपुत्रकः । स च--

अत्यन्तदानव्यसनी अभिमानधनो दयालुकः दूरः । गम्भीरः शरणागतपरिरक्षणवद्धकशावान् ॥

तस्स य कल्पपायवस विय परत्थसंपायणेण सफलं जम्ममणुहवन्तस्स अहक्कन्तो कोइ कालो । जाया य से आवन्नसत्ता घरिणी । तओ सो तं गेण्हिऊण महया चडयरेण पयट्ठो तीए कुलहरं जयत्थलं नाम नयरं । पत्तो सेयत्रियं, आवासिओ वाहिरियाए । एथन्तरंभि समागओ साससमाचूरियाणणो भयक्कायरचक्खू खीणगणसत्ती कण्ठगयणो तुरियं तुरियं कोइ कुलउत्तओ । भणियं च तेण । अज्ज, परित्तायाहि परित्तायाहि, सरणागओ अज्जस्स । कुलउत्तएण भणियं । भद, अलं भएण, को मम पाणेषु घरन्तेसु भदस्स केसं पि उप्पाडेइ । घरिणीए भणियं-अज्जउत्त, मा एवं करेहि; कयाइ दोसयारी भवे । कुलउत्तएण भणियं । सुन्दरि, अंदोसयारी किं सरणं पत्र ज्जइ । ता किं एइणा । जो होउ, सो होउ; पडिबन्नो मए । भणियो य एसो 'भद, उवविसाहि'त्ति । तेण भणियं । अज्ज, कयन्तहत्थि लद्धियाणि विय मयकुलाणि सीयन्ति मे अज्जाणि, भयाभिभूयइत्थियाहियं विय धरहरन्ति मे ऊरू, परनिन्दाए विय सज्जगभारी

तस्य च कल्पपादस्येव परार्थसंपादनेन सफलं जन्मानुभवतोऽतिक्रान्तः कोऽपि कालः । जाता च तस्यापन्नसत्त्वा गृहिणी । ततः स तां गृहीत्वा महता चटक्रेण (परिकरेण ।) प्रवृत्तस्तस्याः कुलगृहं जयस्थलं नाम नगरम् । प्राप्तः श्वेतयिकाम् । आवासितो वाहायाम् । अत्रान्तरे समागतः श्वाससमापूरिताननो भयकान्तृक्षुः क्षीणगमनशक्तिः कण्ठगतप्रणस्त्वरितं त्वरितं कोऽपि कुलपुत्रकः । भणितं तेन-आर्थ ! परित्रायस्व, परित्रायस्व, शरणागत आर्थस्य । कुलपुत्रकेन भणितम्-भद्र ! अलं भयेन, को मम प्राणेषु धरत्सु भद्रस्य केऽमपि उत्पाटयति । गृहिण्या भणितम्-आर्थपुत्र ! मा एवं कुब, कदाचिद् दोषचारी भवेत् । कुलपुत्रकेण भणितम्-सुन्दरि ! धनो-पचारी किं शरणं प्रपद्यते ? । ततः क्रिमेतेन । यो भवतु स भवतु, प्रतिपन्नो मया । भणितश्च भद्र ! उपविशेति । तेन भणितम्-आर्थ !

१ अणवरययथाणएहि य पत्तो सेयत्रियं भवन्नो विडणो जसोधम्मणो रायहाणि क । २ दोसयारी सरणं पवउजइ, न उण निदोसो सरणं पवउजइ ति क ।

३ धरहरान्ते स ।

न पसरइ मे गई, अत्थिजणुछावा विय पए पए खलन्ति चलणया, पेयनाहस्स विय देवस्स विजयवम्मणो आसन्नीहवन्ति निहस-
यारिणो चि । कुलउत्तएण भणियं । भद्द, अलं भएण । को मम पाणेसु धरन्तेसु भद्दस्स अंगुलीए वि दसइस्सइ चि । ता परिच्चय
विसायं, उवविससु आवामन्तरे ॥ एत्थन्तरंमि समागया रायपुरिसा । भणियं च तेहिं । अरे रे पावकम्म, चण्डं देवसासणमहक्कमिऊण
अज्ज वि पाणे धारेसि ।

जइ वचमि पायालं सरणं वा सुरवदं पयत्तेणं । लद्धेसि जलनिहिं वा तहावि ज्जीयं न पावेसि ॥

कुलउत्तएण भणियं-भद्द, किं कयमणेणं । तेहिं भणियं-परद्व्यावहारेणं देवसासणाइक्कमो चि । कुलउत्तएण भणियं-भद्द,
कृतान्तहन्तिलद्धितानीय मृगकुलानि सीदन्ति मेऽहानि, भयाभिभूतलोहृदयमिद्य कम्पेते मे उरू, परनिन्द्यामिद्य सज्जनभारती न प्रस-
रति मे गतिः, अर्थान्नोद्वेषा इय पदे पदे स्तलतश्चरणौ, प्रतनाथस्येव देवस्य विजयधर्मण आसन्नीभनन्ति निर्वेशकारिण इति ।
कुलपुत्रकेण भणितम्-भद्द ! अलं ते भयेन, को मम पाणेषु धरन्तु भद्रस्य अङ्गुल्यापि दर्शयिष्यतीति । ततः परित्यज वियादम्,
उपविद्य आवासान्तरे । अत्रान्तरे समागता राजपुरुषाः । भणितं च तैः-अरे रे पापकर्मान् ! चण्डं देवशासनमतिक्रम्य अद्यापि
प्राणान् धारयसि ? ।

यदि प्रजमि पातालं शरणं वा सुरयति प्रयत्नेन । लद्धसे जलनिधिं वा तथापि जीवितं न प्राप्नोसि ॥

कुलपुत्रकेन भणितम्-भद्द ! किं कृतमनेन ? । तैर्भणितम्-परद्व्यावहारेण देवशासनातिक्रम इति । कुलपुत्रकेन भणितम्-भद्द !

१ केयपि उपपट्टेद म् । २ आवासन्तरं, उवविद्धो य एगो इगद्धरुभन्तरे । एत्थ क । ३ जीवं क ।

सरणागयपरिवर्जनं चौररक्षणं च दुर्वे वि द्रु विरुद्धाणि; तद्वावि अमुनिऊण परमत्थं पडिवन्नं मए इमस्स सरणं । एवं च ठिए समाणे
 भद्दा पमाणं ति । तेहि भणियं-भो कुलउत्तय, जइ अग्हे पमाणं, ता समप्येहि एयं पावकम्मं, मा पवजेहि देवकोवाणलजालावलीए
 पयङ्गत्तणं । कुलउत्तएण भणियं-न ईइयो सधुरिसाण मग्गो, जं सरणागओ समाप्पिजइ । तेहिं भणियं । जइ एयं, परिरक्खेहि एयं;
 बला नेण्हामो ति । तेण षणियं । को मम पाणेसु धरन्तेसु एयं नेण्हइ ति । भणिऊण मग्गियं मण्डलगं कुलउत्तएण, सबद्धो य
 से परित्तरो । तओ रायपुरिसेहि 'मा णे अवरुद्धियं भविस्सइ' ति चिन्तिऊण निवेदयं महारायस्स । भणियं च तेण । सामणाइकन्ते
 पि 'मे मरणागयं' ति रक्खइ; ता ल्हं धामाएह ति । तओ समागयं अहिययरं नरिन्दसाहणं, वेदिया कुलउत्तयस्सावासाभूमी, पयङ्ग-
 माओहणं ॥ एत्थन्तरंमि समागओ वाहियालीओ महारायपुत्तो महया आसमाहणेण जमोरम्मदेवो । पुच्छावियं तेण 'अरे किमेयं'

शरणागतपरिवर्जनं चौररक्षणं च द्वे अपि बलु विरुद्धे, तथाऽप्यज्ञात्वा परमाथ प्रतिपन्नं मयाऽस्य शरणम् । एवं च स्थिते सति भद्राः
 प्रमाणमिति । तैर्भणितम्-भो कुलपुत्रक ! यत्रियं प्रमाणं ततः समर्पय पतं पापकर्माणम्, मा प्रपद्यस्व देवकोपानलजालावल्यां पतङ्ग-
 त्वम् । कुलपुत्रकेन भणितम्-न ईदृशः सत्पुरुषाणां मार्गो यच्छरणागतः समर्प्यते । तैर्भणितम्-यद्यं परिरक्ष पतम्, बलाद् गृह्योम
 इति । तेन भणितम्-को मम प्राणेषु धरन्तु पतं गृह्णातीति भणित्या मार्गितं मण्डलाग्रं कुलपुत्रकेण, सन्नद्धं तस्य परियाः । ततो
 राजपुत्र्यै 'मस्माकं अपराद्धं भविष्यति' इति चिन्तयित्वा निवेदितं महाराजय । भणित च तेन-शासनातिक्रान्तमयि मे शरण्यगतमिति
 रक्षति ततो लघु व्यापादयतेति । ततः समागतमधिकतरं नरेन्द्रसाधनम्, वेष्टिता कुलपुत्रस्यावासाभूमिः, प्रवृत्तमायोधनम् । अत्रान्तरे
 समागतो वाह्यालीतो महागजपुत्रो महनाऽश्वसाधनेन यशोवर्मदेवः । प्रच्छितं तेन-अरे किमेतदिनि । कथितं च तस्य राजपुत्र्यैः ।

१ समप्पिजइ क । २ निगाया रायपुरिसा निवेदय ख । ३ अय पाठ खपुस्तके नास्ति ।

ति । साहियं च से रायपुरसिंहि । भणियं च तेण । अरे मए अचावाइयंमि को सरणागयचच्छलं वावाएइं ति निवेह तायस्म । तओ उवसन्तमाओहणं, निवेइयं राइणो, अवहीरियं च तेण । मह, वीसथो गच्छाहि ति बहु माणिऊण कुलउत्तयं गओ कुमारो । कुलउत्तओ य तकरं पइऊण अणुमासिऊण य तं पत्तो दुमासमेत्तेण कालेण जयत्थलं । पइया से धेरिणी । जाओ से दारओ; सो उण कुमार, अहं चैव । ता एवं तयलमत्तोवगारगो वि विसेसओ उवयारी ते पिया तायस्य अम्बाए ममं चत्ति । ३ निवेइयं कुमारस्स, कारणं पुण इमं । अञ्ज खलु समागयमेत्तो चैव ईसाणचन्दो महाराओ वाहियालीओ पविट्ठो अणञ्जचगेहं । दिट्ठा य तेण कररुहविलिहियाणणा वाहजलधोयक्योलपत्तलेहा अणञ्जचई, भणिया य 'सुन्दरि, किमेयं' ति । तीए भणियं-सीलपरिक्खणविवाओ । राइणा भणियं । राहेउ सुन्दरी, कस्म सुमरियं कयन्तेण । तीए भणियं । न विन्नत्तं चैव मए महारायस्म; 'किमणेण असंचद्धपलावेणं' ति । अन्नहा

भणितं च तेन-अरे मयि अब्यापादिते कः शरणागतवत्सलं व्यापादयतीति निवेदयत तातस्य । तत उपशान्तमायोधनम्, निवेदितं रासः, अवधीरितं च तेन । भद्र ! विश्वस्तो गच्छ इति बहु मानयित्वा कुलपुत्रकं गतो कुमारः । कुलपुत्रकश्च तस्करं पूजयित्वाऽनुशिष्य च तं प्राप्तो छिन्मासमात्रेण कालेन जयस्थलम् । प्रसूता च तस्य गृहिणी । जातस्तस्या दारकः, स पुनः कुमार ! भद्रमेव । तत पश्य मकलसत्स्योपकारकोऽपि विशेषत उपकारी ते पिता तातस्याम्बाया मम चेति । निवेदितं कुमाराय, कारणं पुनरिदम्-अद्य खलु समागत-मात्र एव ईशानचन्द्रो महाराजो फल्लालितः भविष्येऽनञ्जचत्तीरोद्धम् । इष्टा च तेन फररुहविलिखितान्ना वाष्पजलघोतकपोलपत्रलेखाऽ-नहयती । भणिता च सुन्दरि ! किमेतदिति । तथा भणितम्-शीलपरिरक्षणविपाकः । राशा भणितम्-कथयतु सुन्दरी, कस्य स्मृतं कृता-

१ वारावियं महाराण क । २ भारिया क । ३ सुय च मे अण्णिजणयाण सयासाओ । जहा विजयधम्मणो पुत्तजमोधम्मसंतिओ ने जियलोओ । जस्स नाम पि सुमरिऊण हरिसवमुकुट्ठोयणो वासरीपि सयलं तस्स सम्भयगुणकित्तणं करेत्ताण न तिप्पइ मत्तो चैव ईसाणवंदो क ।

अरुंता कश्चि वापरा सणकुमारस्म मं पत्थेमाणस्स । न पडिच्चन्नं च तं मए । अज्ज उण सयमेवागच्छिऊण अपडिच्चज्जमणी से हिय-
यइच्छियं एं कयस्थिय म्हि । तओ कुवियो राया । भणियं च तेण । अरे विणयंथर, लहुं तं दुरायारं कुलफंसणं वावाएहि चि । मए
भणियं । जे देवो आणवेइ । राइणा भणियं । तथा तए वावाइयव्वो, जहा न कोइ णं लक्खेइ चि । तओ मए चिन्तियं । अहो दारुणे
निउत्तो म्हि । एवंफला नरिन्दपचामन्नया । धन्ना सु ते जणा, सेवन्ति जे निहुअणाइं तवोचणाइं । हा किमेत्थ कायव्वं ति । सोहणं
होइ, जइ सो दीहाऊ न वावाइजइ । समद्धासिओ चिन्तापिसाइयाए 'तहावि य अलङ्घणीओ देवाएसो' ति पयड्ढो एयवइयरेण । एत्थ-
न्तरंमि छीयं केणावि तोरणपएसे । तमायणिऊग विलम्भमाणो भणियो सिद्धाएवनेमित्तिएण । भइ विणयंथर, मा विलम्भेहि; जओ
सोम्मा नाम सत्तमी एया छिक्का अरोगगफला अणन्तरा अपुव्वअत्थलाभोत्तरा य । तथा य भणियमिणमिसीहिं-

ग्तेन ? । तथा भणितम्-न विअसमेव मया महाराजाय 'क्रिमेनासंयद्धप्रलापेन' इति । अन्यथाऽतिकान्ताः काथपि चासराः सगरकुमारस्य
मां प्रार्थयमानस्य । न प्रतिपद्ये च तन्मया । अद्य पुनः स्वयमेवागत्यागतिपयमाना तस्य हृदयेऽपि सनमेवं कदश्चिताऽस्मि । ततः कुपितो
राजा । भणितं च तेन-अरे विनयन्धर ! लघु तं दुराचारं कुलपांसनं व्यापादयेति । मया भणितम्-यद् देव आशापयति । राजा भणि-
तम्-तथा त्वया व्यापादयितव्यो यथा न कोऽपि तद् लक्षयतीति । ततो मया चिन्तितम्-अहो दारुणे नियुक्तोऽस्मि । पदंफला नरे-
न्द्रभृत्यामन्नता । धन्याः एतु ते जनाः सेवन्ते ये निर्दुर्जनाति तपोवनानि । हा क्रिमन कर्तव्यमिति । शोभनं भवति यदि स दीर्घायुर्न
व्यापायते । समध्यामित्तिद्यग्नापिशविक्कया, 'तथापि चालङ्घनीयो देवादेशः' इति प्रवृत्त एतद्भवति करेण । अत्रान्तरे धुतं केनापि तोर-
णप्रदो । तमारुण्यं विलम्भमानो भणितः, सिद्धादेशंनमित्तिरेण । भइ विनयन्धर ! मा विलम्भवस्व, अतः सोम्या नाम सप्तम्येया धुत

पतिसेहमजत्तं वा हाणि बुद्धिं स्वयं असिद्धिं वा । आरोग्यमत्थलाभं स्त्रीयंमि पयाहिणदिसासु ॥

तं एत इमीए विवागो । निमित्तन्तरजोगओ य अवगच्छामि, निर्दोसवत्थुविसओ विहण्णो ते रत्ता विरुद्धाएसो, नाहिण्पेओ य भवओ । ता मा संतप्प । जहा तुमं चिन्तेसि, तहा एसो परिणमिस्सइ । किं तु सिग्घं पयडेहि, अब्रहा असोहणं परिणमइ ॥ तओ मए चिन्तियं । अणयसंजणियपच्चओ सिद्धाएसो खु एसो, एयं च एवंविहं पओयणं, विन्नवणागोयोरो य कोवो देवस्स, सब्रहा विस-ममेयं ति चिन्तयन्तो गओ निययेगेहं । हा को उण इहोवाओ त्ति चिन्तयन्तो गहिओ उव्वेएण । पुच्छिओ य जणणीए । पुत्तय, किमेवमुव्विग्गो विय लवस्वीयसि । तओ मए 'नत्थि जणणीओ वि अवरं वीसासथामं' ति साहियं तीए । भणियं च णए । पुत्तय, न तए इममणुचिद्धियव्वं, कुलोवयारिपुत्तो खु एसो पुत्तयस्स ति । साहिओ क्कहियवुत्तन्तो । ता एवं ववत्थिए कुमारो पमाणं ति ॥

(छिका) आरोग्यफलाऽनन्तराऽपूर्वार्थलाभोत्तरा च । तथा च भणितमिवसृष्टिभिः—

प्रतिषेधमयत्नं(यानं) वा ह्यनि वृद्धि क्षयमिच्छि वा । आरोग्यमर्थलाभं ध्रुते प्रदक्षिणदिक्षु ॥

तदेवोऽस्या विपाकः । निमित्तान्तरयोगतश्चावगच्छामि, निर्दोषवत्तुविययो वितोर्णस्ते राज्ञा विरुद्धादेशः, नाभिप्रेतश्च भवतः । ततो मा संतप्यस्व । यथा त्वं चिन्तयसि तथैव परिणस्यति । किन्तु शीघ्रं प्रवर्तस्व, अन्यथाऽशोभनं परिणपति ततो मया चिन्तितम्-अनेक संजनितप्रत्ययः सिद्धादेशः खल्वेव; परतच्च एवंविधं प्रयोजनम्, विद्यापनागोचरश्च कोपो देवस्य, सर्वथा वियममेतद्विति चिन्तयन् गतो निजकरोहम् । हा कः पुनरिहोपाय इति चिन्तयन् गृहीत उद्देशेन । पृष्टश्च जनन्या । पुत्र ! किमेवमुद्धिन्न इय लक्ष्यसे ? । ततो मया 'नास्ति जननीतोऽप्यपरं विश्वासस्थानम्' इति कथितं तस्यै । भणितं चानया-पुत्र ! न त्वयेदमनुप्रातव्यम्, कुलोपकारिपुत्रः खल्वेव पुत्रस्येति कथितः कथितवृत्तान्तः । तत्त एवं व्यवस्थिते कुमारः प्रमाणमिति ॥

ठिओ तुण्हिको विणयंधरो । तओ मए चिन्तियं । अहो मायासीलया इत्थिचगगस्स । अहवा महिलिया नाम भुयङ्गमगई विय कुडिलहियया, विञ्जू विय दिट्टनट्टपेग्मा, सरिया विय उभयकुलोच्छायणी, ससङ्गपव्वज्जा विय अपुट्टधम्मा, हिंसा विय जीवलोयगर-हिय ति । अहवा किं इमीए चिन्ताए । अविवेकबहुला विसयविसलालमा ईइसी चेव महिलिया होइ । अह कह पुण महागएण तीए वयणओ एयमेवं चेव पडिवन्नं ति । अहवा ईदिसी मे अवत्था, जेण संबवइ एयं पि । अविभिस्सगारीणि किल जोव्वणाणि हवन्ति । इट्ठा य सा महारायस्स । ता किमेत्थं जुचं ति । किं साहेमि जहट्टियं महारायस्स । अहवा वात्ताइज्जइ सा तवस्सिणी अवस्सं महाराएण । न कयं च से समीहियं । ता कहमन्नं पि अणत्थं से संपाडेमि । असाहिज्जमाणे य मइलणा मे कुलहरस्स । तहावि वरं मइलणा, न उण परपीड ति । चिन्तयन्तो भणिओ विणयंधरेण । ता आइसउ कुमारो, किं मए एत्थ कायव्वं ति । मए भणियं । भइ, आएमयारी

स्थितस्तृष्णिको विनयन्धरः । ततो मया चिन्तितम्-अहो मायाशीलता स्त्रीवर्गस्य । अथवा महिलिका नाम भुजंगमगतिरिव कुटिलहृदया, विद्युदिव दृष्टनट्टप्रेमा, सरिदिव उभयकुलोच्छादनी, ससंगप्रव्रजेव अस्पृष्टधर्मा, हिंसेव जीवलोरुगर्हितेति । अथवा क्रिमनया चिन्तया । अविवेकबहुला विषयविषलालसा ईदृश्येव महिलिका भवति । अथ कथं पुनर्महाराजेन तस्या वचनत एतदेवमेव प्रतिपन्नमिति ? अथवा ईदृशी मेऽवस्था, येन संबन्धयेतदपि । अविमृश्यकारीणि किल यौवनानि भवन्ति । इष्टा च सा महाराजस्य । ततः क्रिमन्न युक्तमिति । किं कथयामि यथास्थितं महाराजाय । अथवा व्यापायते सा तपस्विनी अयश्यं महाराजेन । न कृतं च तस्याः समीहितम् । ततः कथमन्यमप्यनर्थं तस्य संपादयामि । अरुध्यमाने च मलिनता मे कुलगृहस्य । तथापि वरं मलिनता, न पुनः परपीडिति चिन्तयन् भणितो विनयन्धरेण । तत आदिशतु कुमारः, किं मया कर्तव्यमिति । मया भणितम्-भद्र ! आदेशकारी त्वम्, ततः

तुम्, ता संपाडेहि रायसासर्णं; किं वा मए दुरायारेण कुलकर्मणेण जीत्रमाणेणं ति । अद्रभणिए छिक्किय सिरिहराभिहाणेण रायमग्ग-
 चारिणा नरेणं ति । नियवहापडिचदं च रायमग्गामिएहिं महया एहेणं जंपियं वम्भणेहिं 'भो किं बहुणा, न एस दोसयारी, एत्थ
 अम्हे क्षीमवियएहिं पचाएमो' । एयमायणिज्जण भणियं विणयंधरेण । कुमार, न तुमं दुरायारी, जओ जंपियं सिद्धाएसेण 'निदोम-
 वरथुवियओ विहण्णो ते रत्ता विरद्धाएमो' ति । अविताहाएसो य सो भयवं, न सहिओ य यवओ दुरायाराइसदो अचित्तहसुयगेहिं
 छिक्कादिनिमिचेहिं । ता किं एइणा पलावप्पाएण । साहेहि, कहं पुण इमं ववत्थियं; जेण विन्नवेमि महारायस्स । मए भणियं । भद्र,
 किमहं साहेमि; अम्हा पत्थ पमाणं । तेण भणियं । कुमार, न तुज्ज एत्थ दोगो, दुद्धा य सा पाव ति सामन्नओ निच्छियसिणं, विसेमं
 नाग्गन्हामिं । ता किं ममेइणा । एवं चैव एयं विन्नवेमि महारायस्स; तओ सो चैव एत्थ अन्तं लहिस्सइ ति । भणिज्जा उट्टिओ

संगाय राजगाक्कम, किं वा मया दुराचारेण कुलपांसनेन जीवतेति अर्धभणिते ध्रुनं श्रोधराभिधानेन राजमानंचारिणा नरेणेति ।
 निजकथामतिक्रमं च राजमार्गामिकर्महता दृष्टेन जल्पितं ब्राल्लणः 'भो ! किं बहुणा, न एय दोसकारी, अत्र वयं +कोचविषयैः प्रत्याय-
 याः । एतदाकर्ण्यं भणितं विनयन्धरेण । कुमार ! न त्वं दुराचारः, यतो अल्पितं सिद्धादेशेन 'निर्दोषयस्तुविषयो विस्तीर्णस्ते राया विह-
 जादेशः' इति । अघितथादेशश्च स भगवान्, न सोढश्च भवतो दुराचारादिशब्दोऽविनयसूचकैः धृतादिनिमित्तैः । ततः क्रियेतेन प्रत्यार-
 प्रायेण । कथञ्च कथं पुनरिदं श्यञ्चस्थितम्, येन विज्ञापयामि महाराजाय । मया भणितम्-भद्र ! किमहं कथयामि, अग्गाऽत्र प्रमाणम् ।
 तेन भणितम्-कुमार ! न तवात्र दोगः, दुष्टा च सा पपेति मामान्यतो निश्चितमिदम्, विशेषं नावगच्छामि । ततः किं मनैतेन । एवमे-
 वैतन् विज्ञापयामि महाराजाय, ततः न एवात्र अन्तं लप्स्यते इति भणितोत्थितो विनयन्धरः, धृतो मया भुजावण्डे भणितश्च । भद्र !

१ बोधगणहेहिं ए । + बोत्त.-एत्थयाएथे तस चोहादिसस्यमयुत्तविच्चविशेषः ।

विणयंधरो, धरिओ मए धुयादण्डे, भणिओ य । भद्द, अलं अम्माए उवरि संरम्भेण । चञ्चलं जीवियं । न खलु एयं बहु मन्निज्जण
 गुरुयणसंक्लितकरणं जुञ्जइ । विणयंधरेण भणियं । कुमार, पुत्तो तुमं महाराजमवम्मणो, किमेत्थ अवरं भणीयइ । अओ चेत्त मे
 तीए पात्राए उवरि कोवो । ता करेहि पसायं; सुच्च सं, जेण विन्नेवेमि एयं वइयरं देवस्स । मए भणियं । अलमिमिणा निव्वन्धेण ।
 तेण भणियं । कुमार, अवस्समिणं मए देवस्स विन्नवियवन्नं ति । मए भणियं । भद्द, जइ एवं, ता अवस्सं मए वि अत्पा वावाइ पव्वो
 त्ति । एयमोयण्णिज्जण वाहुल्लोयणो विसण्णो विणयंधरो । भणियं च णेण । अहो देवस्स अत्तमिक्खियकारिया, जं ईइमं पुरिसरयण-
 मेवं संभावीयइ । धिरत्थु एयस्स देवसदो । मए भणियं । भद्द, मा तायं अहिक्खिवाहि; को एत्थ दोसो तायस्स, मम चेत्त पुव्वकम्म-
 यरिणइ एस्स त्ति । तओ महासोयाभिभूएण भणियं विणयंधरेण । कुमार, जइ एवं, ता आइसउ कुमारो, किं मए पात्रकम्भेण कायवन्नं
 ति । मए भणियं । भद्द, आप्पसयारी तुमं, पात्रकम्मो अहं; ता संपाडेहि रायसासणं । किं मए दुट्ठसीलेण जीनन्तएण । तेण भणियं ।

अलमम्याया उपरि संरम्भेण, चञ्चलं जीवितम्, न गृत्वेतद् बहु मत्वा गुरुजनसंक्लेशकरणं युज्यते । विनयन्धरेण भणितम्-कुमार !
 पुत्रस्त्वं महाराजयसोवर्मणः, किमत्र अपरं भण्यते । अत एव मे तस्या पापया उपरि कोपः । ततः कुरु प्रसादम्, मुञ्च माम्, येन
 विशपयाम्येतं व्यतिकरं देवस्य । मया भणितम्-अलमनेन निर्वन्धेन । तेन भणितम्-कुमार ! अवश्यमिदं मया देवस्य विश्रितव्यमिति ।
 मया भणितम्-भद्र ! यद्येवं ततोऽवश्यं मयाऽप्यात्मा व्यापादयितव्य इति । पतदाकर्ण्य व्यापाद्रलोचनो धियण्णो विनयन्धरः । भणितं च
 तेन-भद्रो देवस्यासमीक्षितकारिता, यदीदृशं पुरुपरत्नमेवं संभान्यते । धिगस्तु एतस्य देवशब्दः । मया भणितम्-भद्र ! मा तातमधि-
 क्षिप, कोऽत्र दोषस्तातस्य, ममैव पूर्वकर्मपरिणतिरेवेति । ततो महाशोकाभिभूतेन भणितं विनयन्धरेण । कुमार ! यद्येवं तत आदिशतु

मा एवमाइतद कुमारी, किं इमिणा असंचद्वपलाचेण वयणविष्णासेण, जहाह दुदुमीलो पावकम्भो; धन्नो तुमं, भायणं सयलकल्लाणणं
 आलओ सयलसुणरस्यणणं, कप्यतरुभूओ सयलमत्ताणं । किं बहुणा, निव्वुइदाणकप्पो तेलोककस्स चि । ता जइ न विन्नवेयव्वमेयं
 देवस्स, रक्सियव्वा सा रायदुदुपत्ती, ता चिन्तेहि एत्थुवायं, जहा भवओ पाणयाणाणन्दिदयमणो देवस्स अणवराही हवामि चि ।
 तओ मए चिन्तियं । न वानाएइ एसो; अवायाएन्तो य एवमवराहियं न पावेइ, जइ अलक्खिओ परियेणं वसुभूइविइओ विप्पसिद्ध-
 देसन्तराधुवगच्छामि चि । चिन्तिऊण इमं चैव भणिओ विणयंधरो । भणियं च तेण । कुमार, को अन्नो उवायन्नु चि, ता अणुचिद्धउ
 इणमेव कुमारी । अन्नं च-पयदुं चैव चंदणं सुवणभूमिं, अज्जेव रयणीए सुच्चिस्सइ चि । तेणेव सुवणभूमिगमणेण अणुगहेउ मं
 कुमारी । मए भणियं । जं वो रोयइ चि ॥

कुमार, किं मया पापकर्मणा कर्तव्यमिति । मया भणितम्-भद्र ! आदेशकारी त्वम्, पापकर्माऽद्धम्, ततः संगदय राजशासनम् । किं
 मया दुष्टशीलेन जीयता । तेन भणितम्-भैवमान्दित्तु कुमारः, किमनेनामंयद्वप्रलापेन वचनविन्यासेन, यथाऽहं दुष्टशीलः पापकर्मा,
 धन्यस्त्वम्, भाजनं सरुलकल्याणानाम्, आलयः सरुलगुणरत्नानाम्, कल्पतरुभूतः सरुलसत्त्वानाम्, किं बहुना ? निर्युतिदानकल्पस्रै-
 लोक्यस्यापि । ततो यदि न विश्रपयित्त्यमेतत् देवस्य, रक्षितव्या सा राजदुष्टरानी, तन्धिन्तयानोपायम्, यथा भवतः प्राणधारणान-
 निवृत्तमना भैवस्यानगराधी भवामीति । ततो मया चिन्तितम्-न व्यापादयथैव, अत्यापादयथैव पचमगराधितां न प्रान्नोति, यदि अलक्षितः
 परिक्षिनेन वसुभूतिद्वितीयो विप्रक्रष्टदेशात्तरसुपगच्छामीति । चिन्तयित्वा इवमेव भणितो विनयन्धरः । भणितं च तेन-कुमार ! कोऽन्य
 उपायान्न इति, ततोऽनुतिष्ठत्वियमेव कुमारः । अन्यच्च-प्रवृत्तमेव वदनें सुवर्णभूमिम्, अथैव रजन्यां मोक्षयते इति । तेनेव सुवर्णभूमि-

एत्थन्तरंमि समागतो संज्ञासमओ । निग्गओ अहं वसुभूइविणयंधरममेओ तामलितीओ, गओ वेलाउलं । ममप्पिया अग्हे विणयंधरेण सच्चदुमाणं वहणसामिणो समुद्दत्तस्स, पडिच्छिया तेण । अइकन्ता थेपवेला । मसुग्गओ कामिणीगण्डपण्डुरो चन्दो, समागया संसुद्धजलयरनिनायगन्धिणा समुद्दवेला । समारूढो य अहयं वसुभूइइओ जाणवत्तं । चलणेसु निवडिऊण 'कुमार, न मे कुप्पिद्वयं' ति भणिऊण बाहोछ्लोयणो 'नियत्तो विणयंधरो । कयाइं मद्दलाइं, उवउत्तो कण्हारो, आपूरियं जाणवत्तं, पयइं पवण-वेणेण । एत्थन्तरंमि वसुभूइणा भणियं । भो वयंस, किमेयं ति । तओ मए सादिओ अणङ्गवइवुत्तन्तो । तेण भणियं । अह किं पुण जह-द्वियं चेव न निवेइयं महारायस्स । मए भणियं । वयंस, अणङ्गवइपीडाभएणं ति ।

पत्ता अग्हे दुमासमेत्तेण कालेण सुवण्णभूमिं, ओइण्णा पवहणाओ । गया सिरिउरं नाम नयरं । दिट्ठो य तत्थ सेयविपावत्थ-

गमनेनानुगृह्णतु मां कुमारः । मया भणितम्-यद् घो रोचते इति ॥

अत्रान्तरे समागतः सन्ध्यासमयः । निर्गतोऽहं वसुभृतिविनयन्धरसमेतः तामलितीत, गतो वेलाकुलम् । समर्पितावात्रां विनयन्धरेण सवद्गुमानं वहनस्वामिनः समुद्रदत्तस्य । प्रतीष्टी तेन । अतिक्रान्ता स्तोत्रवेला । समुद्रतः कामिनीगण्डपाण्डुरश्चन्द्रः, समागता संश्रुब्धजल-चरनिनादगभिन्ता समुद्रवेला । समारूढध्याहं वसुभृतिद्वितीयो यानपात्रम् । चरणयोर्निपत्य 'कुमार ! न मे कुपितव्यम्' इति भणित्वा वाष्पा-र्द्रलोचनो निवृत्तो विनयन्धरः । कृतानि मङ्गलानि, उपयुक्तः कर्णधारः, आपूरितं यानपात्रम्, प्रवृत्तं पवनवेगेन । अत्रान्तरे वसुभृतिना भणितम्-भो वयस्य ! श्रिमेतदिति । ततो मया कथितोऽनङ्गयतीवृत्तान्त । तेन भणितम्-अथ किं पुनर्यथास्थितमेव न निवेदितं महा-सजाय । मया भणितम्-वयस्य ! अनङ्गवतीपीडाभयेनेति ।

व्यओ समिद्धित्तसेट्टिपुत्तो चाणिल्लसमागओ मणोरहदत्तो नाम चालयंत्तओ चि, तेण वि य अम्हे । तओ असंभावणीयायमपणसंकेण
 निरुविया कंचि कालं, विहसियं च अम्हेहि । तओ पच्चभिन्नाया अम्हे । पगमिऊण हरिसविसायगन्धिभगं जपियं तेण । कुमार, अवि
 कुसलं महासायस्स । मए भणियं 'कुसलं' । नीया तेण सगिहं । कओ णे विमपपीइसरिसो उचयारो । सुत्तुत्तरकालंमि पुच्छिओ आग-
 सणपओयणं । तायनिब्बेएण विणिग्गओ, सीहलेसरनियमाउलसमीवं गमिस्सामि' ति साहिऊग सवहुमाणं भणिओ य एमो । सीहल
 दीवगामिवहणोयलभ्भे अवहिएण होयब्बं' ति । मणोरहदत्तेण भणियं । जं कुमारो आणवेइ ॥ अइइइइ ॥ पीइल्लिंओ
 विओयभीरुत्तेण न साहेइ णे उवलद्धं पि सीहलदीवगामियं वहणं । अन्नया य सुणिउण अम्हाणमूखयत्तणं भणियमणेग । कुमार,
 किमवस्समासत्तमेव गन्तब्बं कुमारेण । मए भणियं । वयंस, पओयणं मे अत्थि चि । तेण भणियं । जइ एवं, ता खमियब्बं कुमारेण,

प्राप्तागावां द्विमासभागेण कालेन सुवर्णभूमिम् । अगतीर्णो प्रवहणात् । गतो श्रीपुरं नाम नगरम् । इपृथ्व तत्र श्वेतविक्रवास्तव्यः
 समृद्धिदत्तेश्रेष्ठिपुत्रो चाण्डियसमागतो मनोरथदत्तो नाम चालयपस्य इति, तेनापि चावाम् । ततोऽसंभावनीयागमनशङ्केन निरूपितो
 कञ्चित्कालम्, विहसितं चावाभ्याम् । ततः प्रत्यभिज्ञतावानाम् । प्रणम्य हर्षविषादगर्भितं जल्पितं तेन । कुमार ! अपि कुशलं महारा-
 जस्य । मया भणितं-कुशलम् । नीतो तेन स्वपृष्ठम् । कृतो नो विभवप्रीतिसदृश उपचारः । भुक्तोत्तरकाले पृष्ट आगमनत्रयोजनम् । 'तात-
 निर्वेदेन विनिर्गत', 'सिहलेश्वरनिजमातुलसमीपं गमिष्यामि' इति कथयित्वा सवहुमानं भणितश्चैव । 'सिहलद्वीपगामियद्वनोपलम्भेऽव-
 दितेन भवितव्यम्' इति । मनोरथदत्तेन भणितम्-यत्कुमार आज्ञापयति ॥ अतिक्रान्तः कोऽपि कालः । प्रीतिलङ्घितो त्रियोगभीरुत्तेन
 न कथयति नो उपलब्धमपि सिहलद्वीपगामिकं वहनम् । अन्यदा च शाल्याऽऽवयोद्यस्तुक्त्वं भणितमनेन । कुमार ! किमवश्यमासन्नमेव

जं मए विओयभीरुत्तणेण एइहमेत्तं कालं कओ पओयणविघओ त्ति; जओ पाएणमिओ पइदिणमेव वहणाइं सीहलदीवं गच्छन्ति । मए भणियं । वयंस, जइ एवं, ता अज्जेव गच्छम्ह । तेण भणियं, 'अविघं कुमारस्स' । उवलद्धं जाणत्तं, पसाहियं करणिज्जं । उवणीओ य मे फुरन्तभासुरच्छओ महापमाणो अचन्तसहिणरूयो पडओ । भणियं च तेण । कुमार, सकोउयं ति करिज्जा गेण्हाहि एयं नयणमोहणाभिहाण पडरणय ति । मए भणियं 'कीइसं कोउगं' ति । तेण भणियं । इमेण पच्छाइयत्तरीरो न दीसइ नयणेहि पुरिसो त्ति । मए वि(जि)न्नासियं जाव तहेव चि । समुत्पन्नं च मे कोउयं । भणिओ मनोरदहत्तो । वयंस, कइं पुण तए एय पाविओ चि । तेण भणियं । सुण-

इहेवागयस्स समुत्पन्ना मे पीई आणन्दउरनिवासिणा सिद्धविज्जापओएण सिद्धसेणाभिहाणेणं सिद्धउत्तेण । भणिओ य सो मए । वयंस, को उण इह विज्जासाहणंमि परमत्थो, किं हवइ सच्चमेवह दिव्वसंवाओ न व त्ति । तेण भणियं । जहुत्तयारिणो हवइ त्ति ।

गन्तव्यं कुमारेण । मया भणितम्-वयस्य ! प्रयोजनं मेऽस्तीति । तेन भणितम्-यद्येवं ततः शन्तइयं कुमारेण, यन्मया वियोगभीरुत्वेन पतावन्मानं कालं कृतः प्रयोजनविधात इति, यतः प्रायेण इतः प्रतिदिवसमेव चदनानि सिद्धलडीपं गच्छन्ति । मया भणितम्-वयस्य ! यद्येवं ततोऽघेव गच्छावः । तेन भणितम्-'अविघ्नं कुमारस्य' । उपलब्धं यानपात्रम्, प्रसाधितं करणीयम् । उपनीतश्च मह्यं स्फुरद्भासुरच्छओ महाप्रमाणोऽत्यन्तशुश्रूष्यः पठः । भणितं च तेन-कुमार ! सकीतुरुमिति कृत्वा शृद्धान्तद् नयनमोहनाभिधानं पटल्लमिति । मया भणितं-कीदृशं कीतुरुमिति ? । तेन भणितम्-अनेन प्रच्छादितशरीरो न इदृश्यते नयनाभ्यां पुरुष इति । मया विन्यामितं (जिज्ञासितं) यावत्तथैवेति । समुत्पन्नं च मे कीतुरुम् । भणितो मनोरथदत्तः । वयस्य ! कथं पुनस्त्वया एव प्रात इति ? । तेन भणितम्-शृणु ।

इहेवागतस्य समुत्पन्ना मे प्रीतिरानन्दपुरवासिना सिद्धविद्याप्रयोगेण सिद्धसेनाभिधानेन सिद्धपुत्रेण । भणितश्च स मया । वयस्य !

मए भणियं । वयंस, महन्तं मे कोडय; ता दंसेहि मे दिव्यविलसियं ति । तेण भणियं धेगभियं, किं तु कायवं मण्डलं । मए भणियं
 'करेड वयंसो' । तेण भणियं । जइ एवं, ता संजचीकरेह सिद्धत्यमाइयं मण्डलोवगरणं । संपाइयं मए । तओ अत्थमिए दिणयरे विय-
 म्भिए अन्धयारे रडन्तेसु निसायरेसु वेत्तूण मण्डलोवगरणं विणिगगाया अग्हे दुवे वि नयराओ ति । पत्ता य पेयवणं । आलिहियमणेण
 तरथेगट्टेमम्मि मण्डलं, समधिपयं च मे मण्डलगं, जालिओ जलणो । भणियं च तेण । वयंस, अप्पमत्तेण होयव्वं ति । पडिस्सुयं
 मए । पारद्वो तेण मन्तजावो । तओ थेवेलाए चेव दिट्ठा मए गरुयनियम्भवहणायासझीणमज्झा अहिणवुड्ढिभन्नकडिणयणविरायन्त-
 वच्छरथला संपुण्णमयलच्छणमुहो वियसियकन्दोदुनयणसोहा सुरतरुसुममालाविहूसियं धम्मच्छेमुव्वहन्ती परिणयमहुयकुसुमवण्णा पव-
 णधुयवसणपपयडं ऊरुजुयलं ठण्ण्ती गयणयलाओ समोवयसाणा जक्खकन्नय चि । तओ मए चिन्तियं । अहो महापहायया मन्तस्स ।

कः पुनरिदं विद्यासाधने परमार्थः, किं भवति सत्यमेवेह दिव्यसंवादो नवेति । तेन भणितम्-यथोक्तकारिणो भवतीति । मया भणितम्-
 ययस्य ! महद् मे कौतुकम्, ततो वराय मे दिव्यविलसितमिति । तेन भणितम्-स्तोकमिदम्, किन्तु कर्तव्यं मण्डलम् । मया
 भणितम्-'करेणु वयस्यः' । तेन भणितम्-यथेव ततः संयाओकुव सिद्धार्थादिकं (संयादि)मण्डलोपकरणम् । संयादितं मया । ततोऽ-
 स्तमिते दिनकरे विज्जम्भितेऽन्धकारे रटस्सु निशाचरेसु (धूकाविपु) गृहीत्वा मण्डलोपकरणं विनिर्गतावावां द्वावपि नगरादिति । प्राप्तो
 च प्रेतवनम् । आलिगितमनेन तत्रैकदेशे मण्डलम्, समर्पितं च मे मण्डलाग्रम्, ज्वालितो ज्वलनः । भणितं च तेन-वयस्य ! अप्रम-
 सेन भवितव्यमिति । प्रतिथुतं मया । प्राग्-यस्तेन मग्गजापः । ततः स्तोकेलायामेव दृष्टा मया गुरुनितम्भवहनायासझीणमथ्या अग्नि-
 नयोद्विनाकठिनस्तनधिराजद्वशःस्थला संपूर्णमृगलान्छनमुत्तो विशसित(कन्दोट्ट)नीलोत्पलनयनशोभा सुरतरुसुममालाविभूषितं धम्मि-

तीए पणमिओ सिद्धसेणो, भणिओ य सबहुमाणं । मयवं, किं पुण मे सुमरणपओयणं ति । तेण भणिगं । न किंचि अन्नं, अत्रि य दिव्वदंसणाणुराई मे पियवयसो । तओ तीए मं पुलोइऊण भणियं । भद्द, परितुट्ठा ते अहं इमेण दिव्वदंसणाणुराएण; ता किं ते पियं करेमि ति । मए भणियं । तुह दंसणाओ वि अवरं पियं ति । तीए भणियं । तद्दावि अमोहदंसणाओ देवयाओ; गेण्हाहि एयं नयण मोहणं पडरयणं ति । तओ मए ससंभमसंभासणजणिओवरोहेण पणमिऊण तीसे चलणजुयलं सबहुमाणं चेव गहियं इमं । गया जक्ख-कवया र पविट्ठा अम्हे पभायाए रयणीए नयरं । ता एवं पारिओ त्ति ॥

मए भणियं । सुन्दरा संपत्ती । गहियो पडो । तओ आउच्छिऊण मणोरहदत्तपरियणं अहिणन्दिया तेण, सह मणोरहदत्तेण गया वेलाउलं । दिट्ठं च सुरविमाणगारमणुगरेन्तं विचिचयमालोवसोहियं जाणवत्तं । अब्भुट्ठिया जाणवत्तसामिणा ईसरदत्तेण । कओ

लमुद्धहन्ती परिणतमधूककुसुमवर्णा पवनधूतवसनप्रफुट्मूरुयुगलं स्थगयन्ती गगनत्तास्तमयपतन्ती यक्षकन्धेति । ततो मया चिन्ति तम्-अहो महाप्रभायता मन्नस्य । तथा प्रणत्त. सिद्धसेन; भणितश्च सबहुमानम् । भगवन् ! किं पुनर्मे स्मरणप्रयोजनमिति ? । तेन भणि तम्-न किञ्चिद्वन्यत्, अपि च दिव्यदर्शनानुरागी मे प्रियवयस्यः । ततस्तया मां दृष्ट्वा भणितम्-भद्र ! परितुष्टा तेऽहं दिव्यदर्शनानुरागेण, ततः किं ते प्रियं करोमीति । मया भणितम्-तव दर्शनादपि अपरं प्रियमिति ? । तथा भणितम्-तथाप्यमोघदर्शना देवता; गृह्णातव नयनमोहत्वं पटरत्नमिति । ततो मया ससंभ्रमसंभाषणजनितोपरोधेन प्रणम्य तस्याश्चरणयुगलं सबहुमानमेव गृहीतमिवम् । गता यक्ष कन्यका । प्रविष्टावावां प्रभातायां रत्न्यां नगरम् । तत एवं प्राप्त इति । मया भणितम्-सुन्दरा संपत्ति. । गृहीतः पटः । तत आपुच्छय मनोरथदत्तपरिजनमभिनन्दिती तेन, सह मनोरथदत्तेन गती वैलाकुलम् । दृष्टं च सुरविमानाकारमनुकुर्वद् विचिन्तन्त्वज्जमालोपशोभित यान-

षेण यणामो । उवणीयाई आमणाई । ममरिपया मणोरहदत्तेण । भणियं च तेण । सत्यगहपुत्त, एए सु मम सामिणो वयसया वन्ववा
 जीविय, न केइ ते जे न हवन्ति त्ति; ता सुन्दरं दट्टव्या । तेण भणियं । वयंम, क्रिमणेणं पुगरुत्तविग्गासेण; मज्झ वि इमे ईइसा चेव
 ति । तओ उवास्सा जाणवत्त, खिन्नो बली ममुद्दस्स, ज्जमिओ मियवडो, दिन्नं दिसिसंमुह निज्जामएण पनहणं ति । एणमिज्जण अम्हे
 ठिओ मणोरहदत्तो । पपट्टं जाणवत्तं । गम्मए सीहलदीयाविमुहं ति । एवं गच्छमाणेण तेरसमे 'दियहे उन्नओ अम्हाणमुपरि कालो वन
 कालमेहो, जीवियामा विप फुरिया विज्जुलेहा, उम्मूलियगिरिकाणणो य आगम्पयन्तो जलनिहिं उविलवन्तो महन्तकहोले विप-
 म्मिओ विसममारुओ, निमडियं अमणियरिसं, उम्मेण्ठमत्तहत्थी विप अणियमियगमणेणं अवसीहूयं जाणवत्तं, विसण्णा निज्जामया ।
 तओ मए अट्टम्भं काज्ज छिन्नाओ सियमडनिवन्नाओ रज्जूओ, मउलिओ सियवडो, विमुक्का नज्जरा । तहाविय गेरुययाए मण्डस्स

गात्रम् । अभ्युत्थिता यालयाग्रस्त्राग्निश्वेतत्तेन । कृतस्तेन प्रणामः । उपनीतान्यासनानि । समर्पितौ मनोरथदत्तेन । भणितं च तेन-सार्ध-
 याहपुत्र ! एतौ सखु मय स्वामिनो वयस्यौ वान्धवौ जीवितं, न कावपि तौ यौ न भवत इति, ततः सुखं द्रष्टव्यं । तेन भणितम्-वय-
 स्य ! क्रिमेनेन पुनरुक्तविन्यासेन, ममापीमो ईदृशाविवेति । तत उपासद्वौ यावपात्रम्, क्षिप्तो बलिः समुद्रस्य । उच्छ्रितः सितपटः । इत्तं
 दिवस्यमुगं निर्यामकेन प्रचक्षणमिति । प्रणम्यावां स्थितौ मनोरथदत्तः । प्रवृत्तं यावपात्रम् । गम्यते सिंहलद्वीपाभिमुखमिति । एवं गच्छतां
 त्रयोदशे दिवसे उग्रतोऽस्मरुपरि काल इव कालमेघः, जीवितशेष स्फुरिता विद्युल्लेपा, उन्मूलितगिरिकाननधारुम्पयन् जलनिधि-
 मुख्यापन् महतः फडोलान् विजृम्भितौ विपममारुतः, निपतितमशनिवर्षम्, उन्मिण्ड(द्विस्तिपकोत्कान्त)मत्तद्वस्तौवानियमितगमनेनाव-
 लीभूतं यावपात्रम् । विपण्णा निर्यामकाः । तनो मयाऽवष्टम्भं कृत्वा छिन्नाः सितपटनिवन्धना रज्जवः, मुकुलितः सितपटः । विमुक्ता ना-

१ जे क । २ दिसें क । ३ सीयवडो क । ४ गध्याए स ।

संपुद्गयाए जलनिधिणो उक्कडयाए असणिवरिससस विसण्गयाए निजामयाणं विचित्तयाए कम्मपरिणामसस विवन्नं जाणवत्तं । वन्धवा वि य कालपरियाएणं विउत्ता सन्वपाणिणो । समासाइयं मए फल्यं । तओ अहं आउपसेसयाए गमिऊण तिणिण अहोरोत्ते फलयदु-इओ पत्तो उडसमीवं । अन्वयारलेहा विय दिट्ठा वणराई । समूससियं मे हियएण । उच्चिणो जलनिहीओ, निष्पीलियाइं पोत्ताइं । न तिन्तं च निवसणगण्ठिसंठियं पडरयणं । अहो एयसस सामत्थं ति जाओ मे विम्भओ । तओ गन्तूग थवं भूमिभागं उवविट्ठो जम्बु-पायवसमीवे । चिन्तियं च मए । एयाणि ताणि विहिणो जहिच्छियाविलसियाणि, एसा य सा कम्मणो अचिन्तणीया सची, जमेव-मवि असइहणिजं अवस्थन्तरमणुहविऊण पाणे धारेमि । किं वा एगुदरनिवासिणा विय वसुभूइणा विउत्तसस पाणेहिं । अहवा विचित्ता कम्मपरिणई, न विसाइणा होयन्वं ति । दिवसनिशिसमा संजोयविओया; कयाइ सो वि एवं चेव कहंचि पाणे धारेइ ति । तओ

द्वराः । तथाऽपि च गुरुकृतया भाण्डस्य संशुद्ध्यतया जलनिधेरकूकटतयाऽऽनिवर्पस्य विपणतया नियामकानां विचित्रतया कर्मपरिणामस्य विपन्नं यानपात्रम् । यान्धवा इय कालपर्यायेण वियुक्ताः सर्वप्राणिनः । समासादितं मया फलकम् । ततोऽहमायुःशेषतया गमयित्वा प्रीन-होरानान् फलकद्वितीयः प्राप्तः तटसमीपम् । अन्धकारलेखेव दृष्टा वनराजिः । समुच्छ्रसितं मे हृदयेन । उत्तीर्णां जलनिधितः, निष्पाडि-तानि पोतानि (बल्लाणि) । न निमित्तं (आर्द्रं) च निवसनग्रन्थिसंस्थितं पटलम् । अहो एतस्य सामर्थ्यमिति जातो मे विस्मयः । ततो गत्वा स्तोत्रं भूमिभागमुपविष्टो जम्बूपादपसमीपे । चिन्तितं च मया-पतानि तानि विधेयथेच्छविलसितानि, एया च सा कर्मणोऽचिन्तनीया शक्तिः, यदेवमपि अश्रद्धानीयमवस्थान्तरमनुभूय प्राणान् धारयामि । किं वा एकोदरनिवासिनेव वसुभूतिना वियुक्तस्य प्राणः । अथवा विचित्रा कर्मपरिणतिः, न विपादिना भवितव्यमिति । दिवसनिशासमौ संयोगवियोगौ, कदाचित् सोऽपि एवमेव कथञ्चित्प्राणान् धार-

रुढापिवासाभिभूओ उययकलनिमित्तं पयद्वो उत्तराहिमुहं । गओ थें भूमि । दिट्टा य फणमकयलयमहयारमंछन्नकूला तीरतरुकु-
 सुमरयरंजियजला गिरिनेई । कया पाणविची । चिट्टमाणेण य महयारपायसमीचे गिरिनेईपुलिणम्मि दिट्टो पियाए चाडुयं करेमाणो
 सारसजुणओ । सुमरियं तिलासउईए । जाया मे चिन्ता । अहो शु सलु एए अदिट्टवन्धुविरहदुक्खा साहीणाहारपयारा अविन्नायजा-
 यणादीणभाजा पामट्टियपणइणीपमङ्गदुछलिया असज्जायमहाउसणभया सुहं जीवन्ति मियपत्रिखणो । एवं चिन्तयन्तस्म अत्यगि-
 रिसिहरमुत्तगओ सहस्सरस्सी, ग्यणुज्जीवो त्रिय सीयलीहूओ आयवो । कयं मए विमलसिलायलम्मि पल्लवमयणिज्जं । सम्पाडियं
 सञ्झाउस्सयं । उचियसमए कओ देवयागुरुपणामो । शुवन्नो वामपासेणं । अहिणन्दिओ कुसुमसुरहिणा मारुएणं । बहुदिवसखेयओ
 समागया मे निदा । अइक्कन्ता स्यणी । विउद्धो नाणाविहविङ्गमविरुयपाहाउएण । कओ देवयागुरुपणामो । पयद्वो काणगन्तराहं पुलो-

यतीति । ततः क्षुत्पिपासाभिभूत उदरकलनिमित्तं प्रवृत्त उत्तराभिमुखम् । गतः स्तोत्रां भूमिम् । दृष्ट्वा च पनसरुदलसहकारसञ्चन्नकूला
 तीरतरुकुसुमरजोरञ्जितजला गिरिनेदी । कृता प्राणवृत्तिः । तिष्ठता च सहकारपादपसमीपे गिरिनेदीपुलिने दृष्टः प्रियायाश्चाटुकं कुर्वन्
 मारमयुवा । स्पृष्टुं च विलासतत्याः । ज्ञाता मे चिन्ता । अहो नु सख्येते अदृष्टवन्धुविरहदुःखाः स्वाधीनाहाराप्रचारा अविशातयाच-
 नादीनभाजाः पार्थस्थितप्रणयिनीप्रसरुदुर्ललिता असंजातमहान्यसनभयाः सुखं जीवन्ति मृगपक्षिणः । एवं चिन्तयतोऽस्तगिरिशिखरसु-
 पागतः सहस्ररश्मिः, रत्नोद्भूत इव शीतलीभूत आतपः । कृतं मया विमलशिलातले पल्लवशयनीयम् । संपादितं सन्ध्यावश्यरुम् । उचि
 तसमये वृत्तो देवतागुरुप्रणामः । निपन्नो (शयितः) वामपार्श्वेण । अभिनन्दितः कुसुमसुरमिना मारुतेन । बहुदिवसखेदतः समागता मे
 निद्रा । अतिग्रन्ता रजनी । विबुद्धो नानाविधविहङ्गमविरुतप्रभातिकेन । कृतो देवतागुरुप्रणामः । प्रवृत्तः काननान्तराणि द्रष्टुम् । पश्यंश्च

इत् । पेच्छमाणो य विचित्त काण्णभाए पत्तो सुकुमारवालुयं अचन्तसोमदंषणं गिरिसरियापुलिणं । दिट्ठा य तत्थ सुवइट्टियहुलितला
 पसत्थलेहालङ्किया तवखणुट्टिया चेव पयपन्ती । निरुविया हरिसियमणेणं, विन्नाया य लहुयसुकुमारभावओ इत्थियाए इयं न उण
 पुरिमस्म । लग्गो पयमग्गओ । दिट्ठा य नाइदूरंमि चेवं सहिणवकलनियसगा तवियकगयावदायदेहा हिययनिब्भच्छिण विय चल
 णतल्लग्गेण राएण अत्रिभाविअिसरिगुण्णमग्गहेण मयणभवणतोरणेण विय जाणुजुयलेण रसणाकंलावजोगेण विउलेणं नियम्यमा
 एणं बहुदिवसोवसासखिन्नेण विय किमयरेणं मज्जेणं सज्जगच्चित्तमभीराए विय मयणरसकूवियाए नादीए तवविणिज्जिएण त्रिय
 मोहन्यपारेण पुणो हिययपवेमकामेणं रोमलयामग्गेण सुकयपरिणामेहि विय समुन्नएहिं पओहरेहिं अहिणवुग्गयरत्तासोयलययाविब्भ-
 माहिं बोहाहिं कम्बुपरिमण्डलाए सिरोहराए पाडलकुसुमसन्निहेणं अहरेणं अचन्तसच्छविमलाहिं कवोलवालीहिं हरिणवहूकयसंविमा-

विचिमान् कान्तमाणान् प्रातः सुकुमात्वालुकमत्यन्तसौम्यदर्शनं गिरिसरिपुलिणम् । इष्टा च तत्र सुप्रतिष्ठिताङ्गलितला प्रशस्तरेष्वाऽ-
 लंठना तद्दर्शपोत्थितैव पदयंक्तिः । निरूपिता हृदयितममसा, चिन्ता च लघुकुसुमारभायतः स्त्रिया इयं न पुनः पुरुषस्य । लग्नः पद-
 मार्गतः । इष्टा च नानिदुर पय खल्लणवकलनियसगा, तसकनकावदातवेहा हृदयनिर्भोत्सतेनेव चरणतल्लग्गेन रागेण, अविभावित-
 शिरापुलुकसंथाप्रेन मदनमयन्तोरणेनेव जानुयुगलेन, रसनाकलापयोगेन विपुलेन नितम्यमागेन, बहुदिवसोपवाससिद्धेनेव कृशन्तरेण
 मयेन, सज्जनचित्तमभोरयेव मदनरसकूपिकया नाभ्या, तपोविनिर्जितेनेव मोहाग्धकारेण पुनहृदयमवेशकामेन रोमलतामार्गेण सुकृत-
 परिणामाग्यामिन समुन्नताभ्यां पयोधराभ्याम्, अभिनवोद्गातरत्ताशोकलताविभ्रमाभ्यां चाहुभ्याम्, कम्बुपरिमण्डलया शिरोधरया, पाट-

पृष्टिं प्रिय लोपणेहि पमाणशुचेषं नामियासंसेजं दीहपद्मलाहि आयट्टियकोडण्डसन्निभाहि भ्रमुहाहि सुसिगिद्रदंमणेणं चन्दसन्निमेण
 निडालन्देणं पट्टिद्रेपमंठिणं नियम्यसुररकरणेण प्रिय चक्रपुस्तपाणुयारिणा कुडिलकेमकलावेण वामहृत्थगहियछंझिया दाहिणह-
 र्थेण दुमुमाचयं करेन्ती तामरुत्तय ति । ते च दट्टण चिन्तियं मए । अहो वणवासदुक्खमणुहवन्तीए वि लीयणं । उरगन्तुणं च
 धेभूमिभागं मनिसेमं पुलइया लयाजालयन्तरेणं जाय मोचूण वणवासवेसं सव्वं चेव विलासवईए अणुगरेइ ति । तओ सुमरण-
 पाणमन्थुक्किओ पञ्जलिओ मे मणम्मि मयणाणलो । भरिया य तीए कुसुमाण छझिया । पयइडा ताव वणाहिमुहं । तओ अहं
 निग्घिडण मयणियां निग्गओ लैयाजालयाओ, गओ तीए समीयं । पणमिऊण भणिया एमा । भयवइ, वट्टउ ते
 तयोक्कमं । अहं तु पुरिसो सेयनियाए वरथवओ तामलिचीओ सीहलदीवं पयइओ । अन्तराले विअं मे जाणवत्तं । अओ एगा-

लानुसुमन्तन्निमेण यधरेण, अय्यन्तस्वच्छाविमलाभ्यां कपोलपालीभ्याम्, हृष्टिचयभ्रुकृतसंविभागाभ्यामिव लोचनभ्याम्, प्रमाणयुक्तेन
 नातिभ्रान्तिनेन, दीर्घपद्मलाभ्यामाहृष्टोदण्डसन्निभाभ्यां धूम्याम्, सुस्निग्धदर्शनेन चन्द्रसन्निमेण ललाटपट्टेन, पृष्ठदेशसंस्थितेन
 नितम्बगुह्यतरक्षणेनेव चतुःश्रवानुकारिणा कुटिलकेयकलापेन, यामद्वस्तगृहीतछगिजका(पुष्पकरुण्डिका) दक्षिणहस्तेन कुसुमानचयं
 पुर्यती तापस्वमन्यंकरति । तां न इद्वा चिन्तितं मया । अहो ! यनवासदुखमनुभवन्त्या अपि लापयम् । उपगत्य च स्तोकभूमिभागं
 सविशेषं दृष्ट्वा लतात्राटकान्तरेण याम्मुक्त्वा यनवासवेशं सर्वभेय विलासयत्या भनुरुतीति । ततः स्मरणपवनसंबुक्षितः प्रज्वलितो
 मे मन्सि मदनानलः । श्रुता च तथा कुसुमैः करण्डिका । प्रवृत्ता तान्द वनाभिमुत्तम् । ततोऽहं निगुह्य मदनजिहारं निर्गतो लता-
 त्राटकात्, गतस्तस्याः नमीपम् । प्रणम्य भणितेषा । भगवन्ति ! वर्धतां ते तपःकर्म । अहं रात्रु पुष्टयः श्वेतविकाया वास्तव्यः ताम

१ दुदयानन्द-क । २ छगिजका (दे०) पुष्पावनम्, वनेरीति भाषाशाम् । ३ रावण इदृश्या क । ४ निग्घिडण क । ५ लयागो तामलित ए ।

गी संयुक्तो। ता कहेउ भयवई, को पुण इमो पएसो, कि ताव जलनिहितडं, कि वा कोइ दीवो, कहि वा तुम्हाणभासमपयं
ति। तओ सा मं ददूण निउञ्चियदिट्टिपसरा दिसामण्डलं पुलोएमाणी मन्दवल्पिवितिरिच्छलयणायामं ससञ्जसा विय खगमेतं
अहोमुही ठिया अदिन्नपडिवयणा पयडा तवोत्रणाहिमुहं। तओ 'जुवई तावसी एगागिणी य, ता 'कि इह इमीएः अन्नं कंचि पुच्छि-
स्सामि' ति चिन्तिऊण नियत्तो अहं। पविट्ठो तं चैव सहावसुन्दरं लयागहणं। चिन्तियं च मए। पेच्छामि ताव, कहि पुण एसा
वचइ चि। पुलोइउं पयत्तो। दिट्ठा य सविसेसमन्थराए गईए वचमाणी। गया य थें भूमिभायं। मगओ पुलोइयं तीए। न दिट्ठो
कोइ सत्तो। तओ मो^१ण कुसुमछञ्जियं परिहियं पि पुणो परिहियं वक्कलं, परामुट्ठो केमकलावो, मोडियाइं अज्जाइं, उव्वेह्लियाओ
चाहुलयाओ, पयइं वियम्भणं ति। तओ मए चिन्तियं। अह कि पुण इमं, अहवा किमणेण विरुद्धवत्थुविसएणं आलोचिएणं। गओ

ल्लितीतः स्तिदलक्षीपं प्रवृत्तः। अन्तराले विपन्नं मे यानपात्रम्, अत एकाकी संवृत्तः। ततः कथयतु भगवती, कः पुनरयं प्रदेशः, कि
तापग्जलनिधितटं किवा कोऽपि द्रोपः, कुत्र वा युष्मारुमाश्रमपदमिति?। ततः सा मां दृष्ट्वा निकुञ्चितदृष्टिप्रसरा विग्मण्डलं पश्यन्ती
मन्दबलितवितिर्यग्लोचनायामं ससाध्यसेव क्षणमात्रमधोमुखी स्थिताऽदत्तप्रतिवचना प्रवृत्ता तपोचर्नाभिमुखम्। ततो 'युवतिः तापसी
परमाक्रीची च ततः किमिदं अनया, धन्यं कंचित् प्रक्षयामि' इति चिन्तयित्वा निवृत्तोऽहम्। प्रविष्टस्तेदेव स्वभावसुन्दरं लतागहनम्।
चिन्तितं च मया-पश्यामि तावत्, कुत्र पुनरेषा व्रजतीति। द्रष्टुं प्रवृत्तः। दृष्टा च सविशेषमन्थरया गत्या व्रजन्ती। गता च स्तोत्रं
भूमिभागम्। मार्गतः प्रलोकितं तथा। न दृष्टः कोऽपि सत्वः। ततो मुक्त्वा कुसुमकरण्डिकां परिहितमपि पुनः परिहितं वल्कलम्,
परामृष्टः केशरूपायः, मोटितान्ग्यङ्गानि, उद्वेष्टिते बाहुलते, प्रवृत्तं विजृम्भणमिति। ततो मया चिन्तितम्-अथ किं पुनरिदम्, अथवा

गिरिन्दं । कया पाणविची । परिन्धमन्तस्स काणणन्तरे अइक्कन्तो वासरो । पमुचो य पुव्वविहिणा । दिट्ठो य जाममेत्तावसेसाए विहावरीए सुमिणओ । उवणीया मे कच्चणपायवासन्नसंठियस्स दिव्वइत्थियाए सव्विन्दियमणोहराए कुसुममाला । भणियं च वीए । कुमार, एसा सु दिव्वइत्थियममाला पुव्वनिव्वत्तिया चैव मए कुमारस्स उवणीया; ता गेण्हउ कुमारो । गहिया य सा मए, विइण्णा कण्हंसे । एत्थन्तरंमि वियम्भिओ सारसरयो, विउद्धो अहयं परिसुट्ठो चित्तेण । चिन्तियं मए । आसन्नकन्नयालाहफलसूयणं ति होयच्चमणेणं, अणुकूलो सु सउणसंवाओ, अचिरफलदायगो सु एस सुमिणओ, अरणं च एयं; ता न याणामो कहं भविस्सइ चि । एत्थन्तरंमि कुस्सियं मे दाहिणभुयाए लोपणेण य । तओ मए चिन्तियं । न अन्नहा रिमिवयणं ति होयच्चमणेण । अणुकूलो सउणसंवाओ । न य मे विलासरायहाणि विलासवइं वञ्जिय अन्नकन्नालाहे वि बहुमाणो । भणियं च सुमिणयदेवयाए 'कुमार, एसा सु

किमनेन विक्कयिपयेणालोचिनेन । गतो गिरिनदीम् । कृता प्राणवृत्तिः । परिश्रमतः कान्तान्तरेऽतिक्रान्तो वासरः । प्रसुप्तश्च पूर्वविधिना । इष्टञ्च याममात्रान्देशयां विभावर्था स्वप्नः । उपनीता मे क्वाञ्चनपादपातन्नसंस्थितस्य दिव्यस्त्रिया सर्वेन्द्रियमनोहरया कुसुममाला । मणितं च तथा-कुमार ! एषा मल्लु दिव्यकुसुममाला पूर्वनिर्घोषिता एव मया कुमाररयोगनीता, ततो गृह्णतु कुमारः । गृहीता च सा मया, धितीणां कण्ठदेशे । धात्रान्तरे यिञ्जिमतः सारसरयः, विबुद्धोऽहं परितुष्टश्चित्तेन । चिन्तितं मया-आसन्नकन्यकालाभफलसूचकेन [श्रुति] भवितव्यमनेन, अनुकूलः मल्लु शकुनसंघातः, अचिरफलदायकः धल्वेय स्वप्नः । अरण्यं चैतत् . ततो न जानीमो कथं भविष्यतीति । अत्रान्तरे स्फुटितं मे दक्षिणभुजया लोचनेन च । ततो मया चिन्तितम्-नान्यथा ऋषिचचनमिति भवितव्यमनेन । अनुकूलः शकुनसंघातः । न च मे विलासराजयानी विलासवती वज्रित्वाऽन्यकन्यालामेऽपि बहुमानः । मणितं च स्वप्नदेवतया-कुमार ! एषा मल्लु दिव्यकुसुम-

दिव्यकुसुममाला पुव्वनिव्यचिया चैव' । तो न अन्ना दिव्यकुसुममालाए उप्पमानसंगया, न अन्नाए पुव्वपरिचओ त्ति विलासवइलाहेग
 चैव होयव्वं ति । अणुहरइ य सा तावसी विलासवईए । विचिन्ताणि य विहिणो विलसियाइं । कयाइ मं चैव होज्ज ति । अन्नहा कंहं
 तावसी, कंहं मयणवियारो । किं च-जइ वि सा विलासवई, तहावि पडिवन्नवयाए विरुद्धो विसयसङ्को । अहवा संपत्तदंसणसुहस्स
 पिययमामग्गमणुगच्छमाणस्स वयधारणं पि मे सुन्दरं चैव । एवं च चिन्तयन्तस्स अइक्कन्ता रयणी, उग्गओ अंसुमाली, घडियाइं
 रयणिविरहपीडियाइं चक्कयायाइं । तओ अहं उक्कडयाए रायस्स रम्मयाए काणणाणं विलोहणिजयाए सुमिणयस्स गहिओ कामजर-
 एण पयत्तो तं तावसिं गवेसिउं । वग्गभट्टस्स विय हरिणयस्स जूहभट्टस्स विय गइन्दस्स तंमि चैव काणणन्तरे भमन्तस्स महया
 परिक्लेसेणं अइक्कन्ता कहवि दियहा । दिट्ठो माहवीलयालिङ्गिओ सहयारो । उवविट्ठो तस्म समीवे । तं चैव मुद्धहरिणलोयाणं चिन्त-
 यन्तो चिट्ठामि जाव, सुओ मए सुक्कपत्ताणं मरमराखो । वालिया सिरोहरा, वियारिया दिट्ठी । दिट्ठाय भूइनिम्मिणं निडालपुण्ड-
 माल्हा पूर्वनिर्वतित्ता एव' । ततो नान्या दिव्यकुसुममालाया उपमानसंगता, न अन्यायाः पूर्वपरिचय इति विलासवतीलामेनेव भवितव्य-
 मिति । अनुहरति च सा तापसी विलासघत्याः । विचित्राणि च विधेविलसितानि, कदाचित् सैव भवेदिति । अन्यथा कथं तापसी, कथं
 मदनधिकारः ? । किंच यद्यपि सा विलासवती तथापि प्रतिपन्नवतया विरुद्धो वियसंगः । अथवा संप्राप्तदर्शनसुखस्य प्रियतमामार्गमनुग-
 ञ्छतो व्रतधारणमपि मे सुन्दरमेव । एवं च चिन्तयतोऽनिकान्ता रजनी, उदरतोऽशुमाली, घटिता रजनीविरहपीडिताश्चक्रवाकाः । ततो
 ऽहमुक्कटतया रागस्य, रम्यतया काननानां विलोभनीयतया स्थानस्य गृहीतो कामज्वरेण प्रवृत्तस्तां तापसी गवेययितुम् । वगंभ्रष्ट्येव
 हरिणस्य यूथभ्रष्ट्येव गजेन्द्रस्य तरिम्मन्नेव काननान्तरे भ्रमतो महता परिक्लेशेनात्तिकान्ताः कल्पपि दिवसाः । इट्ठो माघवीलताऽऽ-

एषं उद्वेदनेन जडाकलावेण पुञ्जीयमालालंकिरणं दाहिणरुरेण वामहृत्थगहियकमण्डलं महन्तवककलनिमसणा बहुदिवससंचियत-
 चायासेण अट्टिचम्मानसेसेणं सरीरणं अइवकन्तमज्झिमयपसा तावसि ति । तओ तं दद्वग गूहिओ मए मयणवियारो । पणभिया
 य सा । तओ वियेणेण मं पुलोइऊण ईसिवाहोछल्लोयणाए भणियं तीए 'रायपुत्त, चिरं जीवसु' ति । तओ मए चिन्तियं । कइं पुग
 एसा मं वियाणइ ति । अहवा विमलनणनयणो चैव तवस्सियणो होइ; ता किं न याणइ ति । एत्थन्तरंमि पुणा भणियमिमीए ।
 कुमार, उवविमग्ग; अत्थि किञ्चि भणियच्चं तए सह । तओ मए 'जं भयवई आणवेइ' ति भणिऊण एमज्झियं थरणिवट्टं । उवविट्ठा
 तायमी अहयं च । भणियं च तीए । कुमार, सुण ।

अत्थि इदं भारहे चासे वेयद्वो नाम पव्वओ । तत्थ गन्थसमिद्धं नाम विज्जाहरपुरं । तत्थ सहस्सवलाभिहाणो राया होत्था,
 लिद्रितः सदकारः । उपयिष्टस्तस्य समीपे । तामेव सुग्धहरिणलोचनां चिन्तयन् तिष्ठामि थायत् । श्रुतो मया शुक्पत्राणां मर्मरत्नः ।
 यालिता शिरोधरा, वितारिता दष्टिः । दृष्टा च भृत्तिनिर्मतेन दलाटपुण्ड्रेण ऊर्ध्ववक्षेन जटाकलापेन पुञ्जीवरुमालाऽलंरुतेन दक्षिणक-
 रेण यागदस्तगृहीतरुमण्डलुर्मददृक्कलनियमना बहुदिवससंचिततपआयासेन अस्थिचर्मात्रशेषेण शरीरकेन अतिक्रान्तमध्यमत्रयाः ताप-
 मीति । तस्मां दृष्ट्वा गूढो मया मदन्यिकारः । प्रणता च सा । ततो विशेषेण मां दृष्ट्वा ईपदयाप्याद्र्लोचनया भणितं तथा 'राजपुत्र !
 चिरं जीय' इति । ततो मया चिन्तितं-कथं पुनरेषा मां विजानातीति । अथवा विमलनणनयन एव तपस्विजनो भवति, ततः किं न
 जानातीति । अत्रान्तरे पुनर्भणितमनया-कुमार ! उपविशाव; अस्ति किञ्चिद् भणितव्यं त्वया सह । ततो मया 'यद् भगवत्याज्ञापयति'
 इति भणित्वा प्रमाजितं धरणीपृष्ठम् । उपविष्टा तापसी अहं च । भणितं तथा-कुमार ! शृणु ।

गुप्पभा से भारिया, ताणं सुया अहं मयणमञ्जरी नाम । संपत्तजोव्यणा परिणीया विलासउरनयसामिणो विज्जाहरनरिन्दस्स पुत्तेणं
 पयणगइणा । अइक्कन्तो य कोइ कालो विसयसुहमणुहवन्ताण । अन्नया य आगासजाणेणं गयाइं नन्दणवणं, पवत्ताइं कीलिउं विचि-
 च्चकीलाहिं, जान अयण्हंमि चेन निवडिओ रुगयसिलासणाओ पयणगई, अणाचिक्खियपओयणं च संमिच्छियं तेण विणिज्जियकन्दो-
 इइलमोहं लीयणजुयं, पयस्सिपया सिरोहरा, पव्वायं वयणरुमलं । तओ असारयाए जीवलीयस्स पेच्छमाणीए चेव सो पञ्चत्तमुवगओ
 चि । तओ अहं अणाहा विप गइहिया महासोएण, सोगाइरेयओ य सारसी विप अणिचारियं परिब्भमन्ती सहसा चेव निवडिया घर-
 णिरुट्टे, लद्धचेयणा य उप्पइउमारद्धा जान न पसरइ मे गई । तओ सुमरिया नहङ्गणगामिणी विज्जा, तहावि न पसरई ति । तओ मए
 चिन्तिय 'हा किमेयमवरं' ति जान थेववेलाए समागओ तायविइयहियभूओ पडिवन्नतावसवओ देवाणन्दो नाम मिज्जाहरो । भणियं

अस्ति इहैव भारते वयं वैताढ्यो नाम पर्वतः । तत्र गन्धसमृद्धं नाम विद्याधरपुरम् । तत्र सहस्रबलाभिधानो राजाऽभवत् ।
 सुमभा तस्य भार्या । तयोः सुताऽहं मदन्तमञ्जरी नाम । समासयौवना परिणीता विलासपुरनगरस्थासामिनो विद्याधरनरेन्द्रस्य पुत्रेण
 पवनगतिना । अतिक्रान्तश्च क्रोऽपि कालो विषयसुखमनुभवतोः । अन्यदा चाकाशयानेन गतो नन्दनवनम् । प्रवृत्तौ क्रीडीतुं विचित्र-
 कीडाभिः, यावद्दण्डे पव निपतितः कनकशिलाऽऽसनात् पवनगतिः । अनास्थातप्रयोजनं च संमिलितं तेन विनिश्चितरुमलदलशोभं
 लोचनयुगम्, प्रकम्पिता शिरोधरा, म्लानं वदनरुमलम् । ततोऽसारतया जीवलोकस्य प्रक्षमाणायामेव स पञ्चत्वमुपगत इति । ततोऽह-
 मनाथेन गृहीता महाशोकेन । शोकातिरेकतश्च सारसीव अनिघारितं परिभ्रमन्ती सहसैव निपतिता धरणीपृष्ठे । लब्धचेतना च उत्पत्ति-
 तुमारब्धा यावद् न प्रसगति मे गतिः । ततः स्मृता नमोऽङ्गणगामिनी विद्या, तथाऽपि न प्रसरतीति । ततो मया चिन्तितम्- 'ह्य किमे
 तदपरम्' इति यावत् स्तोकवेलायां समागतः तातद्वितीयहृदयभूतः प्रतिपन्नतापन्नतो देवानन्दो नाम विद्याधरः । भणित च तेन-वत्से

च तेण । वच्छे मयणमञ्जरि, क्रिमेयं ति । मए भणियं । मए भणियं 'कहं विय' । तेण भणियं 'कहं विय' । मए भणियं । विवन्नो मे अज्जउत्तो, न पहवइ य नहगामिणी विज्जा । तओ वाहोहल्लोयणेण भणियं भयवया । वच्छे, अलं परिदेविण्णं, ईइमो चेव एस संसारो । पयं च अत्तारयं संसारस्स अद्दुवयं जीवलोयस्स रणभंगुरयं संगमाणं चञ्चलयं इन्द्रियाणं परिचिन्तिज्जण पवज्जन्ति पाणिणो सयल-तेलोयकरुपरमत्थवन्धवं धम्मं । तओ मए 'एवमेयं' ति चिन्तिज्जण भणियो भयवं । करेहि मे अणुगहं वयपयाणेण । भयवया भणियं । वच्छे, जुत्तयेयं, अहं किं पुण ते नहगमणविज्जाभंसकारणं । मए भणियं । भयवं, न याणासि । तओ नाणावलोएण निरुवियं भयवया, भणियं च तेण । वच्छे, सोयाभिभूयाए लद्धियं मिद्वाययणकूडं, निगडियं च ते एयस्स चेव सिहरमाए कुसुमदामं, तन्निमित्तो ते विज्जाभंसो ति । मए भणियं । भयवं, अलमिहलोयमेत्तोवयारिणीहि विज्जाहिं, करेहि मे अणुगहं वयपयाणेणं ति । तओ भयवया

मदन्तमञ्जरि ! क्रियेतादिति । मया भणितम्-भगवन् । श्रुतान्तविलसितम् । तेन भणितम्-‘कथमिव’ । मया भणितम्-विपन्नो मे आर्यपुनः, न प्रमत्ति च नभोगामिनी पिद्या । ततो याणार्द्रलोचनेन भणितं भगवता । वत्से ! अलं परिदेवितेन, ईदृश पदैप संसारः । पतां चासात्तां संसारस्य अधुवतां जीवलोकस्य, क्षणमद्दुर्तां संगमानां चञ्चलतामिन्द्रियाणां परिचिन्त्य प्रपद्यन्ते प्राणिनः सकलद्रैलोक्य परमार्थयाव्ययं धर्मम् । ततो मया ‘एवमेतद्’ इति चिन्तयित्वा भणितो भगवान् । कुरु मेऽनुग्रहं व्रतप्रदानेन । भगवता भणितम्-पत्से युक्तमेतद्, अथ किं पुनस्ते नभोगमनविद्याधंशकारणम् ? । मया भणितम्-भगवन् ! न जानामि । ततो शनावलोकेन निरूपितं भगवता, भणितं च तेन । वत्से ! शोकाभिमृतया लङ्घितं खिलायतनकूटम्, निपतितं च ते पतस्यैव शिखरभागे कुसुमदाम, तन्निमित्तस्ते निघाधंश इति । मया भणितम्-भगवन् ! अलमिहलोकमात्रोपकारिणीभिविद्याभिः, कुरु मेऽनुग्रहं व्रतप्रदानेनेति । ततो भगवता

पुच्छिच्छग तापं संसिद्धिग नियममाचारं तपःप्रभावेण आणिकुण तावसीगमुचियमुवगरणं एत्थ चेव दीवंमि दिक्खिय म्हि भय-
यया । अइक्कन्तो कोइ कालो । अनया य कुसुमसांमिहेयनिमित्त गया समुदतीरं । दिट्ठा य तत्थ जलहिजलकल्लोलनोद्धिया मिय-
इल्लेहा विप देहप्पहाए समुजोचयन्ती तमुदेसं फल्लहयदुइया कन्नय चि ॥ एवं सोऊण, भो कुमार, वियम्मिओ मे पमोओ । चिन्तियं
च मए । दीसइ मणोरहपायवस्स कुसुमुग्गमो ॥ तावमीए भणियं । तओ अहं गया तमुदेसं, दिट्ठा य लायण्णसञ्जभावओ 'जीवइ' चि
गम्ममाणा कन्नय चि । अब्भुक्खिया कम्मण्डपुणिएणं, उम्मिल्लियं तीए लोयणजुयं, भणिया य सा मए । वच्छे धीरा होहि ।
तावसी खु अहं । तओ वाहजलभरियलोयणं पणमिया तीए । ससंभमं च उवविसिद्धण खिद्धियं चित्तेणं, लक्खिओ से भावो । तओ मए
चिन्तियं । अहो से महाणुभावया; भवियन्वमिमिमीए महाकुलपसुयाए चि । उवणीयाइं च से फलाइं । अणिच्छमाणी वि य करारविया

पृष्ठा तातं संसित्वा निजमाचारं तपःप्रभावेण आनोय तापसीनामुचितमुपकरणमेव द्वीपे दीक्षिताऽस्मि भगवता । अतिक्रान्तः कोऽपि
कालः । अन्यदा च कुसुमसामिधेयनिमित्तं गता समुद्रतीरम् । दृष्टा च तत्र जलधिजलकल्लोलनोदिता (प्रेरिता) मृगाङ्गलेखेव देहप्रभया
समुद्रयोतयन्ती तमुदेसं फल्लकृद्धितीया कन्यकेति । पतच्छ्रुत्वा भोः कुमार ! विजृम्भितो मे प्रमोदः । चिन्तितं च मया-दृश्यते मनोरथ-
पादपस्य कुसुमोद्गमः ॥ तापस्या भणितम्-ततोऽहं गता तमुदेशम्, दृष्टा च लाघण्यसद्भावाद् 'जीवति' इति गम्यमाना कन्यकेति ।
अभ्युक्षिता कम्मण्डपुणीनीयेन, उन्मीलितं तथा लोचनयुगम्, भणित्वा च सा मया । वत्से ! धीरा भव, तापनी पल्लवहम् । ततो वाण्य-
जलभृतलोचनं प्रणता तथा । ससंभ्रमं चोपविश्य सिद्धं चित्तं, लक्षितस्तस्या भावः । ततो मया चिन्तितम्-अहो तस्या मद्वाजुभावता,

पाणवित्ति । नीया आसमपदं, दंसिया कुलइणो, पणमिओ तीए भयवं, अहिणदिद्या य भगवया । कयं आससयं, पुच्छिया य सा मए । वच्छे, कुओ तुमं । तीए भणियं । भयवइ, तामलितीओ । मए भणियं । का उण तुमं, कहिं वा पट्टिय च्चि । तओ दीहदीहं नीससिय न जंपियमिमीए । तओ मए चिन्तियं । महाकुलपस्यया खु एसा; ता कहमेवमत्ताणं पयासेइ; ता किं एइणा; कुलइणं पुच्छिस्सामि च्चि । अइहन्तो वासरो । कयं सञ्जासमओचियमणुट्टाणं । गयाहं कुलवइमयासं । पणमिऊण पुच्छिओ भयवं कुलइणं । भयवं, का उण एणा कन्नया, कहं वा इमं ईइममररन्तरं पत्ता, कीइसो वा 'से' निवाओ भविस्सइ च्चि । तओ दाऊणमुअओगं वियाणिऊग तवप्पहावेणं भणियं भयवया । सुण । तामलितीसामिणो ईयाणचन्दस्स धूया खु एसा भत्तारसिणेहपरहीणयाए इमं ईइसं अवत्थन्तरं पत्त च्चि । मए भणियं । भयवं, किन्न एसा कन्नय च्चि । भयवया भणियं । कन्नया दब्बओ, न उण भाओ च्चि । मए भणियं 'कहं विय' । मय-

भवित्तयमनया महाकुलप्रसूतयेति । उपनीतानि तस्याः फलानि । अनीच्छत्यपि च कारिता प्राणवृत्तिम् । नीताऽऽथमपदम्, दंसिता कुलपतये, प्रणतस्तया भगवान्, अभिनन्दिता च भगवता । कृतमावश्यकम्, पृष्टा च सा मया । वत्से ! कुतस्त्वम् ? । तया भणि- तम्-भगवति ! तामलितीतः । मया भणितम्-का पुनस्त्वम्, कुन वा प्रस्थितेति ? । ततो दीर्घदीर्घं निःश्वस्य न जल्पितमनया । ततो मया चिन्तितम्-महाकुलप्रसूता खल्वेया, ततः कथमेवमात्मानं प्रकाशयति ? तत क्रमेतेन, कुलपतिं प्रश्यामीति । अतिक्रान्तो वासरः । कृत सन्ध्यासमयोचितमनुष्ठानम् । गताऽहं कुलयत्तिसकाशम् । प्रणम्य पृष्टो भगवान् कुलपतिः । भगवन् ! का पुनरेया कन्यका, कथं वेदमीदृशमवस्थान्तरं प्राप्ता, कीदृशो वा तस्या विपाको भविष्यतीति । ततो दत्त्योपयोगं विज्ञाय तपःप्रभावेण भणितं भगवता । शृणु- तामलितीर्यामिन् ईयानचन्द्रस्य दुहित्वा खल्वेया भर्तृस्नेहपरार्थीनतया इदमीदृशमवस्थान्तरं प्राप्तेति । मया भणितम्-भगवन् ! किन्न

वया भणियं । सुण । दिट्ठो इमीए मयणमहूसवम्मि तीए चेव नयरीए सेयवियाहिवस्स जसवम्मणो पुत्तो सणंकुमारो नाम । [मोया-
विया पेण तकरा । ते य कहश्चि दिट्ठि वञ्चाविऊण वावाइया से ताएणमायणियं वयणमणेण । तओ निगच्छिऊण तायजाओ
कीवेणमागओ तामलित्तिं । पडिच्छिओ सवहुमाणं ईसाणचन्देण । तओ वसन्तसमए] कीलानिमित्तं अणङ्गणन्दणं उञ्जाणं गच्छमाणो
दिट्ठो इमीए, समुप्पन्नो य से तम्मि अणुसाओ । पडिवन्नो तीए एस भत्ता मणोरहेहिं न उण परिणीय चि । अइक्कन्तेसु कइवयदिणेसु
जजरवाओ वियाणियमिमीए, जहा सो वावाइओ चि । तओ तन्नेहमोहियमणा 'अहं पि खु तम्मि चेव पिउवणे पञ्चत्तमुवगयं पि तं
पेच्छिऊण पाणे परिचयामि' चि चिन्तिऊण अट्टरत्तसमए पसुत्ते परियणे एगाणिणी चेव निगया रायगेहाओ । ओइणा रायमग्गं,
गहिया-तक्करेहिं, नेण्हिऊण आहरणयं विक्कीया वव्वरक्कूलगामिणो अयलसत्थवाहस्स हत्थे । पयट्टाविया तेण निययकूलं । विवन्नं च

एया कन्यकेति ? भगवता भणितम्-कन्यका द्रव्यतो न पुनर्भावत इति । मया भणितम्-'कथमिव' ? । भगवता भणितम्-शृणु । दृष्टोऽ-
नया मदनमधूत्सवे तस्यामेव नगर्यां श्वेतविक्राधिपस्य यशोवर्मणः पुत्रः सनत्कुमारो नाम । [मोचिता अनेन तस्कराः । ते च कथञ्चिद्
दृष्टिं यञ्चयित्वा व्यापादितास्तस्य तातेन, आकणितं वचनमनेन । ततो निर्गत्य तातायांत् कोपेनागतो तामलितोम् । प्रतीष्टः सवहुमान-
मीशानचन्द्रेण । ततो वसन्तसमये] श्रीडानिभित्तमनङ्गणन्दनमुद्यानं गच्छन् दृष्टोऽनया, समुत्पन्नश्च तस्यास्तास्मिन्नपुराणः । प्रतिपन्नश्च
तया पय भर्ता मनोरथैर्न पुनः परिणीतेति । अतिक्रान्तेषु कतिपयदिनेषु जनरथाद् विश्रान्तमनया, यथा स व्यापादित इति । ततः तत्स्नेह-
मोहितमनाः 'अहमपि खलु तस्मिन्नेव पितृवने पञ्चत्वमुपगतमपि तं (भर्तारं) प्रेक्ष्य प्राणान् परित्यजामि' इति चिन्तयित्वाऽधरात्रसमये
प्रसुप्ते परिरुत्ने एकान्येव निर्गता राजगेहात् । अवतीर्णा राजमार्गम् । गृहीत्वाऽऽभरणं विक्रीता वर्षरक्कूलगामिनो-

तं ज्ञानप्रतं, ममामाहयं च इमीए फलहयं । तत्रो तिरिचिण पत्ता इमं कैलं अवत्यं च । विवाओ उण, पात्रिऊण भत्तारं सुञ्जिऊण
 भोए परलोयमाहणेणं सफलं चेत्त माणुमत्तणं करिस्सइ त्ति ॥ मए भणियं । भयं, किन्न यत्ताइओ से हिययरह्हो । भयवया भणियं
 आम ति । मए चिन्तियं 'सोहणं संजायं' ति । अइक्कन्त्ता सा रयणी । विइयदियहंमि य भणिया मए सा । रायपुत्ति, परिचय विमायं
 अवलम्भेहि विहं ईइसो एम संमारो । एत्थ राहु सुमिणयसंपत्तिह्हाओ रिद्धीओ, अमिलाणकुसुममिन् खणमेत्तरमणीयं जोव्वणं,
 विज्जुविलिमियं पिय दिट्टनट्टाइं सुदाइं, अणिचा पियज्जणसमागम ति । तीए भणियं । भयवइ, एत्तमेयं; ता करेहि मे पसायं वयप्प-
 योणेणं । मए भणियं । रायपुत्ति, अलं तं वयगहणेणं । दुन्निमारणीओ पढमजोव्वणत्थस्स पाणिणो मयगवाणपसरो । पुच्छिओ य
 मए दिव्यनाणथरो तुज्ज वृत्तन्तं सव्वं चेत्त भयवं कुलइं । साहिओ य तेण सेयनियाहिवसुयदंमणाइओ । ता मा संत्थ, भविस्सइ

ऽव्यसार्थयादस्य हस्ते । प्रवर्तिता तेन निजमूलम् । विपन्नं च तद् यानपात्रम् । समासादित चानया फलकम् । तत्तस्मिन्पत्रेण
 मान्देवं मूलमग्रस्थां च । विपाकः पुनः प्राप्य भर्तारं भुक्त्वा भोगान् परलोकसाधनेन साकलमेव मानुषत्वं करिष्यतीति । मया भणितम्
 -भगवन् । किं न व्यापादितस्तस्या यत्तुभः ? । भगवता भणितम्-आममिति । मया चिन्तितम्-'शोभनं संजातम्' इति । अतिक्रान्ता
 सा रजनी । द्वितीयविद्यसे च भणिता मया सा । राजपुत्रि ! परित्यज विपादम्, अवलम्बस्व धृतिम्, ईदृश एव संसारः । अत्र राहु
 स्वप्नसंपत्तिबुल्या ऋद्धयः, अम्लानबुभुषमिव क्षणमात्रमरणोयं शोचनम्, विद्युद्विलसितमिव दृष्टनष्टानि सुखानि, अनित्याः प्रियजनसमागमा
 इति । तथा भणितम्-भगवति ! एवमेतद्, ततः कुरु मे प्रसादं व्रतप्रदानेन । मया भणितम्-राजपुत्रि ! अलं तत्त व्रतग्रहणेन । दुनि
 पारणीयः मथमयोधनस्थस्य प्राणिनो मदनगणप्रसरः । पृथग्र मया दिव्यज्ञानसूस्त्व वृत्तान्तं सर्वमेव भगवान् कुलपतिः । कथितश्च

१ िमीए क । २ एउ ईउग (ईद्विधि) अव-क । ३ -निलसिवाद् विव क । ४ ताव क ।

तुह तेण समागमो, जीवइ खु सो दीहाउओ त्ति । तओ परिओसविम्हयसगाहं अचन्तसोहणसगाचिक्खणीयं अवत्थन्तरमुवगच्छिऊग
संकप्यओ असन्तं पि ओयारिऊण दिन्नं मम कडयजुयलं, पणामिओ य हारलयानिमित्तं सिरोहराए हत्थो, असंपत्तीए य तस्स
समागम्यं से चित्तं, विलिया य एसा । तओ मए भणियं । रायपुत्ति, अलं संपमेगं, उचिया खु तुमं ईइसस्स तुट्टिदाणस्स । ता अलं
तव वयगहणेणं ति । तओ 'जं तुमं आणवेसि'चि षडिस्सुयं तीए । तावमकन्नओचिएणं च विहिणा अइकन्तो कोइ कालो । अन्नया
गओ य णे भयवं कुलवई धम्ममाउयंदंसणत्थं सिद्धपव्वयं ति । जाव इओ अईयकइवयदिणमि गन्तूग एमा कुसुमसाभिहेपस्स अइ-
वन्ताए उचियवेलाए मगओ पुलोएमाणी अणुफुसियक्वोलतललग्गवाइजलला सेयसलिलओयगंत्ता खीरोयमहणतक्खणुट्टिया त्रिय
सिरी अरइपरिगया आगया आसमपयं । तओ मए पुच्छिया 'रायपुत्ति, किमेयं' ति । तीए भणियं । अज्ज मए वन्धवाणं सुमरियं ।

तेन श्वेतनिष्ठाधिपपुत्रदर्शनादिकः । ततो मा संतप्यस्व, भविष्यति तव तेन समागमः, जीवति पलु स दोर्घायुःक इति । ततः परि-
तोयविस्मयसनाथमत्यन्तशोभनमनाब्धेयमवस्थान्तरमुपगत्य संरूपतोऽस्तवपि अवतार्य दत्तं मङ्ग कटन्युगलम्, अपितश्च हारलता-
निमित्तं शिरोघरायां हस्ताः । धसंप्राप्त्या च तस्य समागतं तस्याश्चित्तम्, व्यलीका चैवा । ततो मया भणितम्-रजपुत्रि ! अलं
संश्रमेण, उचिता पलु त्वमीदृशस्य तुष्टिदानस्य । ततोऽलं तव व्रतग्रहणेनेति । ततो 'यत् त्वमाज्ञापयमि' इति प्रतिश्रुतं तया ।
तापसकन्योचितेन च विधिनाऽतिक्रान्तः कोऽपि कालः । अन्यदा गतश्च अस्माकं भगवान् कुलपतिर्धर्मभ्रातृदर्शनार्थं सिद्धपवंतमिति ।
यावद्वितोऽतीतकतिपयदिने गत्थेया कुसुमसामिधेयाय (कुन्नुम-काष्टसमूहाय) अतिक्रान्तायामुच्चित्तयेलायां मार्गतः पश्यन्ती अनुजोञ्जित-
कपोलतल्लभवाप्यजल्लया स्वेदसलिलधौतगात्रा क्षीरोदमथनतक्षणादुत्थितेव श्रीशिवारतिपरिगताऽऽगताऽऽधमपद्मम् । ततो मया पृष्टा

मए भणियं । परिचय विसायं, जाव कुलवई आगच्छइ; तओ सो बन्धवाणं नेईस्सइ ति । पडिस्सुयं तीए । जाव तओ चेव दिवसाओ आरब्भ मन्दायरा देवयापूयाए अणुज्जुत्ता अतिहिबहुमाणे न करेइ कुसुमोच्चयं, न पणमइ हुयासणं, आलिहइ विज्जाहरमिहुणाई, पुलोएइ तारसल्लुयलाई, करेइ मणोहवस्स वि मणोरहे जोव्वणवियारे, नियभत्तारगयइत्थियाणुरायपहाणयोराणियकहासुं च उव्वहइ परिओसं । तओ मए चिन्तियं । अहो से वयविसेसेण उवागयं जोव्वणं, जोव्वणेणं मओ, मएग मयणो, मयणेणं विलासा, विलासेहिं सव्वहा न सुलहं निव्वियारं जोव्वणं ति । अवि य

न य अत्थि नेवि य होही पाएणं तिहुयणंमि सो जीवो । जो जोव्वणमणुपत्तो विचाररहिओ सया होइ ॥

विइयदियहंमि य नागवल्लीलयालिङ्गियं पूयपायवमवलोइऊग तयासन्नं च सहयरिचडुयम्मकारयं रायहंसं चिहुणियकरपच्छवं 'राजपुत्रि ! किमेतद्'रति । तथा भणितम्-अथ मया बान्धवानां स्मृतम् । मया भणितम्-परित्यज विपादम्, यावत्कुलपतिरागच्छति, ततः स बान्धवान् नेप्यतीति । प्रतिथतं तथा । यावत् तत एव दिवसादारभ्य मन्दाइरा देवतापूजायामनुद्युक्ताऽतिथियद्दुमने न करोति कुसुमोच्चयम्, न प्रणमति हुताशनम्, आलिखति विचारमिथुनानि, पश्यति सारसयुगलानि, करोति मनोभवस्यापि मनोरथान् यौवनधिकारात्, निजभर्तृगतखत्रुपरागप्रधानपौराणिकरूपासु च उद्गृह्णति परितोषम् । ततो मया चिन्तितम्-अहो अस्या वयोविशेषेणोपागतं यौवनम्, यौवनेन मदः, मदेन मदनः, मदेन विलासाः, विलासैः सर्वथा न सुलभं निर्विकारं यौवनमिति । अपि च न चास्ति नापि च भवियति प्रायेण त्रिभुवने स जीवः । यो यौवनमनुप्राप्तो विकाररहितः सदा भवति ॥

द्वितीयदिवसे च नागवल्लीलताऽऽलिङ्गितं पूगपादपमवलोभ्य तदासन्नं च सहचरीचातुकर्मकारकं राजहंसं विभूतकरपल्लवं चाप्या-

१ नइसइ क । २ -जुयल ख । ३ उवगय क । ४ न इव क । ५ चूयपायव- ख, अतोयपायव- क । ६ चाडुयम्मगारय क ।

बाहोबल्लोयणा 'नीससिऊण दीहदीहं निग्गया तवोणणाओ । न सोहणो से आगारो । ता पेच्छामि ताव कहि एसा वचइ ति । ज्ञान य गेण्हिऊण छजियं गया कुसुमोच्चयभूमिं, तरलतारयं च पयत्ता पुलोइडं । तओ मए चिन्तियं । किं पुण एसा पुलोएइ चि । ज्ञाव पुलोएमाणी य गया असोयवीहियं । कयलिवणन्तरिया य टिया से अहं मग्गओ । परुणा य सा । भणियं च तीए । भयवईओ वणदेनयाओ, एमो रु सो पएसो, जहि अज्जउत्तेण तावसि चि कलिऊण सविणयं पणमिय म्हि, भणिया य । भयवई, चट्टउ ते तनोकम्मं. अहं रु पुरिसो सेयवियावत्थव्वओ तामलिचीओ सीहलदीवं पयट्टो । अन्तराले विवन्नं जाणवत्तं, अओ एगाई संवुत्तो । ता कहेउ भयवई, को पुण इमो पएसो; किं ताव जलनिहितडं, किं वा कोइ दीनो; कहि वा तुम्हाणमासमपयं ति । मए पुण सनज्झसहियाए न दिन्नं पडिवयणं वीमयाए सहावेण उक्कडयाए मयणस्म न तिण्णं मए जंपिउं । गया थेंवं भूमिभायं । का-ऊण धीरयं पुलोएमाणीए न उगलद्धो य पिट्टओ । ता न याणामि, किं उप्पेम्भेमिं तं दीहाउयं, आउ हियायाओ मे विणिग्गओ, आउ

द्रलोचना निःश्वस्य दीर्घदीर्घं निर्गता तपोवनात् । तनो मया चिन्तितम्-न शोभनस्य आकारः । ततः पश्यामि तावत् कुत्रेण वज-
तीति । यान्त्र गृहीत्वा पुष्पकरण्डिमां गता कुसुमोच्चयभूमिम्, तरलतारकं च प्रवृत्ता द्रग्दुम् । ततो मया चिन्तितम्-किं पुनरेषा
पश्यतीति ? यावत् पश्यन्ती च गताऽशोकवीथिकाम् । कदलीवनान्तरिता च स्थिता तस्या अहं मार्गतः । प्ररुद्रिता च सा । भणितं च
तया-भगवत्यो वनदेवताः ! एष एतु स प्रदेशः, यत्र आर्यपुत्रेण तापसीति कलयित्वा सचिनयं प्रणताऽस्मि, भणिता च । भगवति ! वर्धतां
ते तपःकर्म, अहं एतु पुरुषः श्वेतविकायास्तव्यः तामलिप्लीतः सिहलद्वीप प्रवृत्त । अन्तराले विपन्नं यानपात्रम्, अत एकानी संवृत्तः ।
ततः कथयतु भगवती, कः पुनरयं प्रदेशः, किं तावज्जलनिधितटम्, किं वा कोऽपि द्वीप, कुत्र वा शुष्माकमाथमपद्ममिति । मया पुनः ससा-

पलोहेद्दं मं अञ्जउत्तचेसेण कोइ अमाणुसो, आउ सञ्चयं चेव अञ्जउत्तो, ति । सञ्चहा जं होउ तं होउ । न सककुणोमि पुणो पञ्ज-
 लिपमयणाणला अञ्जउत्तविरहदुक्खं विसहिउं । ता एयाए अइमुत्तयलयाए उच्चन्धिऊग वावाएमि अत्ताणयं । अप्पमत्ता होञ्जह तरीरे
 अञ्जउत्तस्स, साहेञ्जह य एयं बुत्तन्तं जणणिनिविसेसाए अयारणवच्छलाए भयवईए । अहं पुण लज्जापराहीणयाए न सककुणोमि आ-
 चिन्निवउं ति । भणिऊणमारूढा वम्भीयसीहरं, निवद्धो लयापासओ । तओ मए चिन्तियं । नत्थि दुक्करं मयणस्स । कओ तीए
 गुरुदेवयाणं पणामो, दिन्नो पासओ सिरोहराए, पवत्ता मेळिउं अप्पाणयं । एत्थन्तरंमि परित्तायह चि भणन्ती गया अहं तीए पासं ।
 अवणीओ से पासओ, भणिया य सा । रायउत्ति, जुंत्तं णु इमं लोयन्तरपयद्दाए वि अणापुच्छणं जणणितुल्लाए य मे पओयगाक्कहणं
 ति । तओ हेद्धी सब्वं चेव एयाए आयणियं ति लज्जावणयवयणाए जंपियं तीए । भयवइ, न तए कुप्पियब्बं; लज्जां य मे अवरज्झइ ।

ध्वत्तहृदयया न दत्तं प्रतिवचनम्, वामतया स्वभायेन उरुकटतया मदनस्य न शक्तं मया जल्पितुम् । गता स्तोत्रं मूमिभागम् । कृत्वा
 चीगतां पश्यन्त्या च नोपलब्धाश्च पृष्ठतः । ततो न जानामि-किमुपेक्षे तं दीर्घायुष्कम्, अथवा हृदयान्मे चिनिर्गतः, अथवा प्रलोभयति मामा-
 र्यपुत्रवेदेषु कोऽव्यमानुषः, अथवा सत्यमेवार्थपुत्र इति । सर्वथा यद् भवतु तद् भवतु । न शक्नोमि पुनः प्रज्वलितमदनानलाऽऽर्यपुत्रविरह-
 दुःखं विग्नोढुम् । तत एतयाऽतिमुक्कलतया उद्धृत्य ध्यापादयाम्यात्मानम् । अप्रमत्ता मयैः शरीरे आर्यपुत्रस्य, कथयतं चैतं वृत्तान्तं जननीनि-
 विदेगया अकारणवत्सलाया भगवत्याः । अहं पुनर्लज्जापराधीनतया न शक्नोम्याख्यातुमिति । भणित्वाऽऽरूढा बल्मीकशिखरम्, निवद्धो
 लतायादाः । ततो मया चिन्तितम्-नास्ति दुष्करं मदनस्य । कृतस्तथा गुरुदेवताभ्यः प्रणामः, दत्तः पाशः शिरोभ्रतयाम्, प्रवृत्ता क्षेप्तुमात्मा
 नम् । अघान्तरे परित्रायध्वमिति भणन्ती गताऽहं तस्याः पार्श्वम् । अपनीतस्तस्याः पाशः । भणित्वा च सा-राजपुत्रि ! युस्तं न्विदं लोका-

१ पुणो वि ख । २ -सिहरंमि ख । ३ जुत्तमिण ख । ४ अहद्धी क । ५ लज्जा मे ख ।

तत्रो मए भणियं । रायउत्ति, अलं कोवासंकाए, न कोवणो तवस्सिज्जणो होइ । साहेहि ताव, किं तए एत्थ अउब्बो कोइ अइही दिट्ठो चि । तीए भणियं । सुयं चेत्त भयवईए । मए भणियं । रायउत्ति, धीरा होहि; अमोहवयणो खु भयवं कुलवई । ता अवस्समासत्तं ते पियं भविस्सइ । ता एहि ताव, गच्छम्ह आसमपयं । तत्रो 'जं भयवई आणवेई'त्ति पडिसुयं तीए । गयाओ अम्हे आसमपयं । पेमिया य मए तुज्ज अण्णेसणनिमित्तं मुणिकुमारया । अप्पमत्ता य पोराणियकहाविणेएण ठिया अहं रायउत्तिसमीवे । निवेइयं च मे मुणिकुमारएहि 'न अम्हेहि दिट्ठो' चि । तत्रो अहं रायउत्तिसमीवे निउत्तिय सयलपरियणं 'न अन्नो से जीविओवाओ' चि विचिन्विउण एगागिणी चेव तुज्ज अन्नेसणनिमित्तं इह आगय म्हि । दंसिओ य मे तुमं अवस्सकज्जविणिओगदक्खाए भवियव्वयाए । ता एहि, गच्छम्ह आसमपयं; जीवावेहि तं कण्ठगयपाणं अवन्धवं कक्षयं ति ।

न्तरप्रतुत्तयाऽपि अनाग्रच्छन्नं जननीतुल्यायाश्च मे प्रयोजनाकथनमिति । ततो ह्य धिक्, सर्वमेव पतयाऽऽकर्णितमिति लज्जावनतवदनया जल्पितं तथा । भगवति ! न त्वया कृपितव्यम्, लज्जा च मेऽपराध्यति । ततो मया भणितम्-राजपुत्रि ! अलं कोपाशङ्कया, न कोपनः तपस्विजनो भवति । कथय तान्त् किं त्वयाऽन अपूर्वः कोऽपि अतिथिर्दृष्ट इति ? । तथा भणितम्-श्रुतमेव भगवत्या । मया भणितम्-राजपुत्रि ! धीरा भव, अमोघवचनः सल्लु भगवान् कुलपतिः । ततोऽवश्यमासन्नं ते प्रियं भविष्यति । तत पट्टि तावत्, गच्छाव आश्रमपदम् । ततो 'यद् भगवतो आश्रापयति' इति प्रतियुतं तथा । गते आश्रमाश्रमपदम् । प्रेषिताश्च मया तवान्नेषणनिमित्तं मुनिकुमारकाः । अग्रमत्ता च पीराणिकरुयाचिनोदेन स्थिताऽहं राजपुत्रीसमीपे । निवेदितं च मे मुनिकुमारकैः 'नास्माभिर्दृष्टः' इति । ततोऽहं राजपुत्रीसमीपे निर्युज्य सरलपरिज्जनं 'नान्यस्वस्या जीवितोपायः' इति विचिन्त्य एकाकिन्येव तवान्नेषणनिमित्तमिहागताऽस्मि । दशितश्च मे रामन्दयकार्यचिनियोगदक्षया भवितव्यतया । तत पट्टि, गच्छाव आश्रमपदम्, जीवय तां कण्ठगतप्रणामवान्धवां कन्यकामिति ।

तओ मए भणियं 'जं भयवई आणवेई' ति । गयाइं तयोवणं । पविट्ठा पढं चैव तावसी, पच्छा य मुणिकुमारयाहूओ अह्य ति । उवणीयं मे आसणं । दिट्ठा य मुणालियापलयहारसुव्वहन्ती नल्लिणिलसत्थरगया विलासवई । सा य मं दट्ठण 'विलिया मोत्तूण सत्थरं अब्भन्तरं गया । उवविट्ठो य अहयं, संपाइओ अग्घो तीए वयंसियाहिं तावमकुमारियाहिं । तावसीसमाएसेणं च घेत्तूण चलणसोयं संठवेन्ती उत्तरिज्जं पुलोएमाणी वलियकन्धरं दिसामुहाइं समागया विलासवई । सोचिया चलणा ॥ एत्थन्तरंमि ठिओ गरणमज्झयारी दिणयो, जाओ य सन्नियोयत्परो मुणिजणो, उवणीयाइं फणसमाइयाइं फलाइं, कया पाणविती । आगया य तावसी । भणियं च तीए । रायपुत्त, तएजारिसाणं आसमपयमागयाणं कन्दफलमेत्ताहाराण पाणविती । वक्कलनिमसणो य तावसजणो, ता किं करेउ अतिहितकारं । तं एमा विलासवई मम जीवियाओ वि वल्लहयरा पुब्बसंपाडिया चैव विहिणा पुणो मे संपाडिय

रू० मया भणित्तम्--'यद् भगवत्याज्ञापयति' इति । गतो तपोधनम् । प्रविष्टा प्रथममेव तापसी, पश्चाच्च मुनिकुमारकाहृतोऽहमिति । उपनीत. च मे आसनम् । इष्टा च मृणालिकापलयहारमुद्गहन्ती नलिनीवल्लस्तगता विलासवती । सा च मां दृष्ट्वा व्यलीका मुस्त्या स्रस्तस्मभ्यन्तरं गता । उपविष्टथाहम्, संपादितोऽर्घस्तस्या ययस्याभिः तापसकुमारिकाभिः । तापसीसमादेशेन च गृहीत्वा चरणशौचं संस्थापयन्ती उत्तरीयं पश्यन्ती वलितकन्धरं दिङ्मुखाणि समागता विलासवती । शौचितो चरणौ । अत्रान्तरे स्थितो गगनमध्यचारी दिनकर, जातश्च स्तनियोगतस्पर्शे निजतः । उपनीतानि पनसादिकानि फलानि, कृता प्राणवृत्तिः । आगता च तापसी । भणितं, च तथा -राजपुत्र ! त्वत्सदृशानामाधुमपदमागतानां कन्दफलमात्राहाराणां प्राणवृत्तिः, वक्कलनिवसनश्च तापमजनः, ततः किं करोत्वतिथिसत्कारम् । तदेवा विलासवती मम जीवितादपि यल्लभतरा पूर्वसंपादितेव विधिना पुनर्मया संपादितेति । भणित्वा वक्कलान्तपिहितानना रोदितुं प्र-

ति । भणिऊण वक्कलन्तव्हियाणणा रोचिउं पंपत्ता । तओ मए भणियं । भयवइ, विइयसंसारसहावा चैव तुमं; ता किमेयं ति । उवर्पीयं च से तावमकुमारियाए सविणयं वयणसोयणसलिलं । सोचियं तीए वयणं, वक्कलन्तेणमवमज्जिऊण उट्ठिया आसणाओ । सयमेव होममण्डवे होमकुण्डमि चैव मङ्गलं ति कलिय पज्जालिओ हुयवहो । निययाहरणभूसिया समप्पिया मे विलासवई । गहिया य सा मए पदमं हियएणं पच्छा करयलेणं । भमियाइं मण्डलाइं । पणमिया भयवई । तस्समाएसेणं च गयाइं अम्हे तवोवणासन्नं चैव सुन्दरणं नाम उज्जाणं । तं पुण समवाओ विय उऊणं निवासो विय गन्धरिद्धीए कुलहरं विय वणस्सईणं आययणं विय मयरद्धयस्स । तत्थ नि य कप्पूरस्ससिचमाणमालईगुम्भवेदियं पविट्ठाइं एलालयापिणद्धं हरिचन्दणगहणं । तत्थ य महुयररुयगीयमणाहं मन्दमलयाणिलमनचिरीओ पियहुमञ्जरीओ अन्ने य अउव्वविन्भमे लोयणसुहए तरुणो पेच्छमाणामहक्कन्ती वासरो । विरइयं पछुवसयणिज्जं ।

धृत्ता । ततो मया भणितम्-भगवति ! विदितसंसारस्वभावा एव त्वम्, ततः किमेतदिति । उपनीतं च तस्यै तापसकुमारिकया सविनयं घदगंगोचन(गुचिकरण)सलिलम् । शोचितं (शुचीकृतं) तथा वदनम्, बह्मकलान्तेनावमार्थं उत्थिताऽऽसनात् । स्वयमेव होममण्डपे होमकुण्डे एव मङ्गलमिति कलयित्वा प्रज्वालितो हुतवहः । निजकाभरणभूपिता समर्पिता मे विलासवती । गृहीता च सा मया प्रथमं हृदयेन पथागरनलेन । अमितानि मण्डलानि । प्रणता भगवती । तत्समादेशेन च गतावावां तपोवनासन्नमेव सुन्दरवनं नामोद्यानम् । तत् पुनः समगय इव ऋतूनां निवास इव गन्धरुद्धवाः कुलशृङ्गमिव वनस्पतीनामायतनमिव मरुत्खजस्य । तत्रापि च कर्पूरससिच्यमानमालतागुमर्षेष्टितं श्रविष्ठी पलालतापिनद्धं हरिचन्दनगहनम् । तत्र च मधुकररुतगीतसनाथं मन्दमलयानिलवशन्तृत्यन्तीः प्रियङ्गुमञ्जरीरन्त्या-

पसुत्ताई च अम्हे । समुपपन्नो वीसम्भो । अहकन्ता रयणी । एवमणुदियहं चिद्वन्ताणं अइकन्तेसु य कहवयदिणेसु उवगयाइं अम्हे कुसुमसाग्निद्वयस्स । गहियाइं मए फलाहं । विलासवई पुंण पयणवसपकम्पियाहिं सोउमंल्लोहेण विय परामुमिजमाणी वणलयाहिं उम्भिनकलियानियरेहिं च रोमञ्चियाहिं विय पुलोइज्जमाणी तरुवरेहिं कुसुमगन्धलोहिल्लयाए य उवरि निवडमाणेणं भमरजालेण सम-त्तपओयणा वि अक्खिचहियाया 'एहि गच्छामो' च्चि मए भणिया वि न विरमए कुसुमोचयस्स । तओ मए चिन्तियं 'नयणमोहणप-डपाउग्णेण विप्पलम्भेमि एयं' ति समीवसंठिएणं चैव अपेच्छमाणीए पाउओ पडो । पुलोइयं च तीए, न दिट्ठो अहं । तओ असे-भवेण गमणवियप्पस्स 'हा अजउत्त' च्चि भणमाणी निवडिया धरणिवट्ठे । तओ मए 'हा किमेयमणुचिद्वियं' ति चिन्तिएण मोत्तूण तं पडं कुसुयालयाभिहाणाओ विहङ्गणकुलहराओ वेत्तूण भिसिणीपत्तं सीविएण निच्छिदं पुडयं तं मल्लिएण करिय समागओ

आपूर्वेयिभ्रमान् लोचनसुसदान् तरुगणान् श्रेक्षमाणयोररिक्तान्तो वासरः । विरचितं पद्मवशयनीयम् । समुत्पन्नो विश्रमः । अतिक्रान्ता रजनी । पवमनुदिवसं तिष्ठतोररिक्तान्तेषु च कतिपयदिवसेषु उपगतायायां कुसुमसामिधेयाय (कुसुम-क्राष्टसमूहाय) । गृही-तानि मया फलानि । विलासवती पुनः पवनवशाप्ररुम्पिताभिः सौकुमार्यलोभेनेच परामुदयमाना वनलताभिरुद्भिन्नकलिका निकरैश्च रोमा-ञ्चिनैस्त्रिच प्रलोन्यमाना तरुवरैः कुसुमगन्धलोभितया चोपरि निपतता भ्रमरजालेन समासप्रयोजनाऽप्याश्चिभहदया 'पहि गच्छावः' इति मया भणित्वाऽपि न विरमति कुसुमोचयात् । ततो मया चिन्तितम्- 'नयनमोहनपटप्रावरणेन विप्रलम्भयामि यताम्' इति समीपस्थिते-नैव अश्रेक्षमाणयां प्रावृतः पटः । प्रलोकितं च तथा, न दृष्टोऽहम् । ततोऽसम्भवेन गमनविकल्पस्य 'हा आर्यपुनः' इति मणन्ती निपतितता धरणीपृष्ठे । ततो मया 'हा किमेतदनुष्ठितम्' इति चिन्तयित्वा मुक्त्वा त पटं कुमुदालयाभिधानाद् विहंगगणकुलगृहाद् (सरस्सः) गृहीत्वा

१ इण क । २ तओ य संभगेण फ । ३ -विहंगगमण-ख । ४ सल्लिए पुण वेत्तूणमागओ ख ।

दुलियं । परिचित्ता य जलेण समामासिया एसा । भणियं च तीए 'अजउच, क्रियेयं' चि । मए भणियं 'किं तयं' । तीए भणियं । एण्दि चैन न दिट्ठी मए तुमं ति, एण्दि नैव दिट्ठो, ता क्रियेयं ति । मए भणियं 'न यत्तामो' चि । तीए भणियं । हा कहं न यान्नि । ममुप्पन्नं मे सज्जतं, ता साहेदि परमत्थं ति । तओ मए 'कायराणि इत्थियाहिययाणि, मा अन्नहा संभावइस्सइ' चि चिन्ति-
उत्ता तादिओ एडरयणयुत्तन्तो । निन्नासिओ य तीए, उवलद्धपचयाए य गहिओ पडो ॥

एयं च वट्टुमाणाणुरायाण अइकन्तो कोइ कालो । जाया य मे चिन्ता 'गच्छामो सएस्स' । साहियं विलासवईए । भणियं च तीए । अजउच, जं वी रोपइ ति । पुच्छिया तामसी । अणुमयं तीए । कओ भिन्नपोयद्धओ । गया कैइवि दियहा । एत्थन्तरंमि समागया सात्वाहियाए निजामया । दिट्ठा य ते मए । भणियं च तेहि । भो महापुरिस, महाकळाहवासिणा साणुदेवसत्थवाहेण मलयविसयप-
यित्तितीपयं स्यूत्वा त्रिच्छिद्वपुट्टकं तं सल्लिलपूर्णं वृत्त्वा समागतः शीघ्रम् । परिपिक्त्वा च जलेन समाश्वस्वितेया । भणितं च तथा 'आर्यपुत्र ! क्रिमेतद्' इति । मया भणितम्-इदानीमेव न वृष्टो मया त्वमिति, इदानीमेव वृष्टः, ततः क्रिमेत-
दिति । मया भणितम्-न जानीमः' इति । तथा भणितम्-हा कथं न जानासि ? समुत्पद्य मे साधवसम्, ततः कथय परमार्थमिति । ततो मया 'कतस्सणि स्त्रीएइयानि, माउप्यथा संभावपिप्पत्ति' इति चिन्तयित्वा कथितः पटस्सन्दुत्तान्तः । चिन्त्यासित्थ तथा, उप-
लस्यमवयया च वृदीतः पटः ।

एयं च पथेमानानुरागयोरतिक्रान्तः कोऽपि कालः । जाता च मे चिन्ता 'गच्छावः स्वदेशम्' । कथितं विलासवत्ये । भणितं च तथा-
आर्यपुत्र ! यद् वी रोचते इति । पृष्टा तामसी । अनुमतं तथा । कृतः भिन्नपोत्त-पज- । गता कत्यपि दिवसाः । अजान्तरे समागता लघु-

स्थिणं दृष्ट्वा भिन्नवोपद्वयं पेसिया अम्हे । ता एहि गच्छम्ह । तओ मए भणियं । भद्दा, जायादुइओ अहं । तेहिं भणियं । न दोसो
 सो, सा वि पयड्डउ त्ति । तओ आपुच्छिऊण तावसज्जणं तावसज्जणं अणुगममाणो य तेग गओ जलनिहितडं । पणमिऊण तावसे जायादुइओ
 आरूढो गालवाहियं । पत्तो य जाणवत्तं बहुमन्निओ य सत्थवाहपुत्तेण । तओ मए 'इत्थियासहावओ घोराए महोयहिस्स पढममि-
 लियाए विवंपमेण मा से पमाओ पडरयणम्मि भविस्सइ' त्ति चिन्तिऊण गहियं पडरयणमप्पणा । अइकन्ता कइवि वासरा । अन्नया
 य जामावसेसाए रयणीए पासवणनिमित्तं उड्डिओ अहं सत्थवाहपुत्तो य । एत्थन्तरंभि चिन्तियं सत्थवाहपुत्तेण । इमं ईइसं इत्थियार-
 यणं, सब्बावराहच्छाडणी य सव्वरी; दुल्लहो य ईइसो अवसरो । ता वत्तिऊण महोयहिंमि एयं अङ्गीकरोमि मयणमज्जूसं इत्थीरयणं
 ति संपाडेमि जहासमीहियं । हियए ववत्याविय भणियं च तेण 'ठायसु तुमं' ति । ठिओ अहं जाणवत्तणिज्जूहए, पेच्छिओ य तेण

नीजाया निर्यामकाः । दृष्ट्वाश्च ते मया । भणितं च तेः । भो महापुरुष ! महाकटाहवासिना सानुदेवसार्धवाहेन मलयविषयप्रस्थितेन दृष्ट्वा
 मिन्नयोत्तञ्चजं प्रेषिता वयम् । तत ण्हि, गच्छामः । तत्तो मया भणितम्-भद्रा ! जायाद्वितीयोऽहम् । तैर्भणितम्-न दोषः सः, साऽपि
 प्रवर्ततामिति । तत आपुच्छय तापसजनमनुगम्यमानश्च तेन गतो जलनिधितटम् । प्रणम्य तापसान् जायाद्वितीय आरूढो लघुनावम् ।
 प्राप्तश्च यानपात्रं बहुमानितश्च सार्थवाहपुत्रेण । ततो मया 'स्त्रीस्वभावतो घोरतया महोदधेः प्रथममिलिताया विभ्रमेण मा तस्याः प्रमादः
 पट्टरत्ने भविष्यति' इति चिन्तयित्वा गृहीतं पट्टरत्नमात्मना । अनिश्चान्ताः कत्यपि वासराः । अन्यदा च यामावशेषायां रजन्यां प्रम्ववण-
 निमित्तमुत्थितोऽहं सार्थवाहपुत्रश्च । अत्रान्तरे चिन्तितं सार्थवाहपुत्रेण । इदमीदृशं स्त्रीरत्नम्, सर्वापराघच्छादनी च शर्वरी, दुर्लभश्च
 ईदृशोऽवसरः । ततः क्षिप्त्वा महोदधायेतमङ्गीकरोमि मदनमञ्जूषां स्त्रीरत्नमिति संपादयामि यथासमीहितम् । हृदये अचस्थाय्य

१ जायादुतीओ ख । २ पढममुणियाइ ख । ३ मा से विवंपमेण न पडरयणं भविस्सइ क । ४ समीहिय ति । सपहारिकण हियए भणियं तेण क ।

निवडिओ संभारविसाले सायरे । समासाइयं च पुव्वभिन्नबोहिहसन्तियं फलहयं । लङ्घिओ जीवियसेसयाए पञ्चरत्तेणं जलनिही ।
 पत्तो मलयहूलं, उत्तिण्णो जलनिहीओ । चिन्तियं मएं । अह किं पुण सत्थवाहपुत्तस्स मम वाचायणपओयणं । नूणं विलसिवाइलोहो ।
 ता मूढो गु सो वाणियओ अणभिन्नो विलाभवइचित्तस्स । न खलु सा मम विओए पाणे धारेइ, विन्नायं पडयसंभमेण । विणा य तीए
 किं कजं मे निष्फलेण पाणसंघारणेणं । ता वाचाएमि अत्ताणयं ति । चिन्तिऊण निज्झाइयाओ दिसाओ, दिट्ठो य नाइदूरंमि चेव थल-
 संठिओ नीवपायवो । तओ निव्वावेमि पिययमाविरहसंतावियं एत्थ उक्कलंबणेण अप्पाणयं ति चिन्तिऊण पयडो नीवपायवसमीवं ।
 दिट्ठ च नाइदूरंमि चेव तीरतरुसण्डमण्डियं वियसियकमलसङ्घायसंछाइयमज्झमायं हसन्तं विय कुमुयगणेहिं पुलोयन्तं विय कसणुप्प-
 लविलासेहिं रुयन्तं विय चक्कवायकूइएहिं गायन्तं विय मुइयमहुयररुएहिं नचमाणं विय हल्लन्तवीइहत्थेहिं कमलरयपिञ्जरजलं महासरं ।
 भणितं च तेन 'तिष्ठ त्वम्' इति । स्थितोऽहं यागपात्रनिर्ग्रहके, प्रेरितश्च तेन निपतितः संसारविशाले सागरे । समासादितं च पूर्व-
 भिन्नबोहित्यसत्कं फलरुम् । लङ्घितो जीवितशेषतया पञ्चरात्रेण जलनिधिः । प्राप्तो मलयकूलम्, उत्तीर्णो जलनिधितः । चिन्तितं मया ।
 अथ किं पुनः सार्धंवाहपुत्रस्य मम व्यापादनप्रयोजनम् ? । नूनं विलासवतीलोमः । ततो मूढः खलु स वाणिजकोऽनभिन्नो विलासवती-
 चित्तस्य । न खलु सा मम वियोगे प्राणात् धारयति । विज्ञातं पटसंभ्रमेण । विना च तथा किं कार्यं मे निष्फलेन प्राणसंघारणेन ।
 ततो व्यापादयाम्यात्मानमिति । चिन्तयित्वा निध्याता (अवलोकित्वा) दिशः । दृष्टश्च नातिदूरे पथ स्थलसंस्थितो नीपपादपः । ततो निर्वा-
 पयामि प्रियतमाविरहसंतापितमत्रोत्कलम्बनेनात्मानमिति चिन्तयित्वा प्रवृत्तो नीपपादपसमीपम् । दृष्टं च नातिदूरे एव तीरतरुपण्डम-
 ण्डितं विकसितरुमलसंघातसंछादितमध्यभागं हसदिव कुमुदगणैः, विलोकयदिव कृष्णोत्पलविलासैरुददिव चक्रवाककूजितैर्गायदिव मुदि-

दिष्टो य तत्र एको कलहंसो कद्वि पियमारहिओ । पियदइयारहिओ पुण इमेहि लिमेहि विन्नाओ ॥
 अवलोएइ दसदिसि एगागी तालतारयं खिन्नो । कलुणं च कूजिऊणं खणमेत्तं निचलो ठाइ ॥
 पिययमसरिसं हंसि दद्वणं हरिसिओ समच्छियइ । सुणिऊण य अन्नं तं नियत्तए नवर सविसायं ॥
 मरणावेसियचिचो पज्जालियं हुयवहं व कमलवणं । पंडसइ सुणालखण्डं विसं व सो पेच्छए पूरओ ॥
 विहुणइ पवणापमिपयकमलउक्खुडियपिअरुच्छायं । विरहाणलपञ्जालियं व मणहरं पेहुणकलवं ॥
 मिउपवणपहछावियमलिगतं शुच्छलन्तसिसिरेहि । सिचन्तो मुच्छिअइ विवसो जलसीयरेहि पि ॥
 वीइअन्तो य पुणो भलिणीपेचेहि चेयणं लहइ । दद्वण नियं छांयं जलम्मि परिओसमुव्वहइ ॥

मधुकएहैनेत्यदिव कम्पमानवीचिहस्तैः कमलरजःपिञ्जरजलं महासरः ।
 दएथ तत्रैकः कलहंसः कथमपि प्रियतमाविरहितः । प्रियव्यिताररहितः पुनरेमिलिकैविज्ञातः ॥
 अवलोकयति दश दिश एकाकी तरलताटकं खिन्नः । कथं व कूजित्वा क्षणमात्रं निश्चलस्तिष्ठति ॥
 प्रियतमासदृशीं हंसो दसु हृषितः समालीगते । क्षायं चान्यां तां निवर्तते नवरं सचिपादम् ॥
 मरणाधिष्ठितः प्रत्यलितं इत्यहमित्य कमलधनम् । प्रविशति मृणालखण्डं विपन्निव स प्रेक्षते पुरतः ॥
 विधुनति पवनाकम्पितकमलरजोमिथितपिञ्जरच्छायम् । विरहानलप्रग्वलितमिव मनोहरं पिच्छकन्यापम् ॥
 मृदुपवनप्रचालितचपलनरज्जोच्छलच्छिरैः । सिच्यमानो मूर्च्छति विवसो जलसिकरैरपि ॥

तं पेच्छिडज्ज मज्झं जाया चिन्ता कदण्णु एत्तो वि । पियविप्पओयदुहिओ विहिणा विणडिअइ वराओ ॥
 तेणेय पण्डिया परिहरंति पेम्मं अहिं विलगयं व । जाणन्ति जेण पियविप्पओयविमवेयमाहण्यं ॥
 इय जा चिन्तेमि अहं ताए य कलहंमओ विहिवसेण । पत्तो परिब्भमन्तो सरम्मि एकं सरुद्धेम्मं ॥
 असणिभययिप्पण्ड्या वियडं भमिऊण सरवरं तत्थ । कुवल्लयछायाए टिया दिट्ठा कलहंसिया तेण ॥
 विरहपरिदुब्बलङ्गी असमत्था कूइउं पि सोएण । दट्ठण य तं हंसो धणियं परिओसमावन्नो ॥
 दट्ठणं पियजायाघडियं फलहंसयं विहिवसेण । मज्झं पि सावय तओ मगम्मि चिन्ता समुत्पन्ना ॥
 एवं जीवन्ताणं कालेण कयाड होइ सम्पत्ती । जीवाण मयाणं पुण कत्तो दीहम्मि संसारे ॥

जीव्यमानश्च पुनर्नैलिनीपत्रेधेतनां लभते । दृष्ट्वा निजां छायां जले परितोपमुद्रहति ॥

तं प्रेक्ष्य मम जाता चिन्ता कथं नु पयोऽपि । प्रियविप्रयोगदुःखितो विधिना विगुच्यते (व्याकुलीक्रियते) घराक. ॥
 तेनैव पण्डिताः परिहरन्ति प्रेम अहिं विट्ठगतमिध । जानन्ति येन प्रियविप्रयोगविषयवेगमाहान्म्यम् ॥
 इति यावच्चिन्तयामि अहं तावच्च कलहंसको विधिवशेन । प्राप्तः परिभ्रमन् सरत्येकं शरोद्देशम् ॥
 अशान्तिभयविप्रमष्टा विकटं भ्रान्त्या सरोवरं तत्र । कुवल्लयच्छायायां स्थिता दृष्ट्वा कलहंसिक्रा तेन ॥
 विरहपरिदुर्बलाङ्गी असमयां कृजितुमपि शोकेन । दृष्ट्वा च तां हंसो गाढं परितोपमापन्नः ॥
 दृष्ट्वा च प्रियजायाघटितं फलहंसकं विधिवशेन । ममापि थावरु ! ततो मनसि चिन्ता समुत्पन्ना ॥
 पद्य जीयतां कालेन कदाचिद् भवति संप्रसिः । जीवानां मृतानां पुन, कुतः दीर्घं संसारे ॥

प्राणेषु धरन्तेसु य नियमा उच्छाहसत्तिमद्यन्तो । पावेइ फलं पुरितो नियववसायाणुरूपं तु ॥
 अन्नं च । विलासवईए वि साहिओ कुलवइणा विवाओ, जहा पाविऊण भचारं शुञ्जिऊण भोए परलोयसाहणेण सफलं चैव माणु-
 सत्तणं करिस्सइ त्ति । ता न वावाएइ सा अत्ताणयं । विचित्ताणि यं विहिणो विलसियाइं । ता इमं ताव पत्तकालं, जं तीए गवेसणं
 ति । चिन्तिऊण नारद्दोवओएण कया पाणविची । पयड्डो जलनिहितडेणं, गओ अद्धजोयणमेत्तं भूमिभागं । दिट्ठं च वीईपणोल्लिज्ज-
 माणं समुद्धतीरंमि फलहयं । पयड्डो तस्स सभिवं । पत्तं च तीरं । दिट्ठा य तत्थलग्गा कण्ठगयपाणा विलासवई । हरिसियो चित्तेणं,
 पच्चभिन्नाओ य अहं तीए । रोविउं पयत्ता, समासासिया मए पुच्छिया य 'देवि, किमेयं' ति । तीए भणियं । अज्जउत्त, सुण । मम
 मन्दभागधेयाए अपुणोहि निवडिए तुमम्मि अज्जउत्तसोएणं च अत्ताणयं समुद्धपवाहणुञ्जए संथवाहे तन्निवारणत्थं च मह मए

प्राणेषु धरन्तु (विद्यमानेषु) च नियमादुत्साहशक्तिमुञ्चन् । प्राप्नोति फलं पुरपो निजव्यवसायानुरूपं तु ॥

अन्यच्च—विलासवत्या अपि कथितः कुलपतिना विपाकः, यथा प्राप्य भर्तारं भुक्त्वा भोगान् परलोकसाधनेन सफलमेव मानुषत्वं
 करिष्यतीति । ततो न व्यापादयति साऽऽत्मानम् । विचित्ताणि च विधेर्विलसितानि । तत इदं तावत्प्राप्तकालं यत्तस्या गयेयणमिति ।
 चिन्तयित्वा नारद्दोपयोगेन कृत्वा प्राणवृत्तिः । प्रवृत्तो जलनिधितटेन, गतोऽर्धयोजनमात्रं भूमिभागम् । इष्टं च वीचिप्रणुद्यमानं समुद्र
 तीरे फलकम् । प्रवृत्तस्तस्य समीपम् । प्राप्तं च तीरम् । दृष्टा च तत्रलग्ना कण्ठगतप्राणा विलासवती । दृष्टश्चित्त, प्रत्यभिज्ञातश्चाहं
 तथा । रोचितुं प्रवृत्ता, समाश्वसिता मया, पृष्टा च देवि ! 'किमेतद्' इति । तथा भणितम्—आर्यपुत्र ! शृणु । मम मन्दभागधेयाया

१ 'मममि तव्यवाहपुत्ते य 'मम पत्नी दोहि' ति भणन्ते तओ अणिच्ठः-ठी अह' इति पाठ कपुस्तकप्रान्तभागे एव लिखितः, स च प्रक्षिप्त आभाति ।
 पूर्वपरमदर्भप्ररोधान ।

आउलीहूए परियणो पहायाए रयणीए 'अवट्ट अवट्ट' ति वाहरन्ते कण्हारे रज्जुपरिवत्तणुल्लएसुं निज्जामएसुं अयण्डम्मि चेव गिरि-
सिहरनिवडियं पिव विवदं जाणवत्तं । विहडिओ जणो । अज्जउत्तअणुभावेण मम पुण्णोयएणं च समासाइयं मए फलहयं । लद्धिओ
जलनिही, दिट्ठो य तुमं ति ॥ तओ मए चिन्तियं । अहो मायासीलया अहो अरुज्जसङ्कप्पपरिणामो सत्थवाहस्स । अहवा क्रिमेत्थ
अच्छरियं । न खलु अणुवायओ कज्जसिद्धी, अणुवायओ पावायरणं सुहाणं, जेण तत्थ पढमं चेव अत्तणो संकिलेसो पुणो य परपीडा ।
ता कहमेवंविहब्भासओ सुदपरिणामो । तहावि अविइयसुहसाहणोवाया पयट्टन्ति एत्थ पाणिणो विपलट्ठा मीण व्व गलसम्पत्तितु-
ह्हाए विवागदारुणाए सुहमम्पत्तीए ॥ एत्थन्तरंमि भणियं विलासवईए । अज्जउत्त, तुमं पुण कहं निवडिओ, कहं वा उत्तिणो ति ।
तओ 'न जुत्तं परदोसपयहणं' ति चिन्तिज्जण जम्पियं मए । देवि, पमायओ फेल्लुसिज्जण निवडिओ तदेमसमासाइयपुब्बयभिन्नपहण-

अपुण्येनिपत्तिते त्वयि आर्यपुत्रशोकेन चात्मानं समुद्रप्रवाहणोद्यते सार्थवाहे च तत्रिवारणार्थं सह मया आकुलीभूते परिज्जने प्रभातायां
रज्ज्यां 'अपवर्तय अपवर्तय' इति व्याहरति कर्णधारे रज्जुपरिवर्तनोद्यतेषु नियमिकेषु अरुण्डे एव गिरिशिखरनिपत्तितमिव विपदं
यानपानम् । विघटितो जनः । आर्यपुत्रानुभावेन मम पुण्योद्येन च समासादितं मया फलकम् । लद्धितो जलनिधिः, हृष्टश्च त्रिमिति ॥
ततो मया चिन्तितम्-अहो मायाशीलता, अहो अकार्यं संरूपपरिणामः सार्थवाहस्य । अथवा क्रिमयाश्चर्यमिति । न खल्वनुपायतः
कार्यसिद्धिः, अनुपायतः पापाचरणं सुयानाम्, येन तत्र प्रथममेव आत्मनः संश्लेशः पुनश्च परपीडा । ततः कथमेवंविधाभ्यासतः शुभपरि-
णामः, तथाप्यविदितमुपसाधनोपायाः प्रवर्तन्तेऽत्र प्राणिने चित्रलब्धा मीना इव गलसंम्राप्तिस्तुथायां विपाकदारुणायां सुलसंम्राप्तौ ।
अत्रान्तरे भणितं विलासवत्या । आर्यपुत्र ! त्वं पुनः कथं निपत्तितः, कथं वोत्तोर्णं इति । ततो 'न युक्तं पादोपमरुदनम्' इति चिन्तयित्वा

फलदण्डं च उचिष्णो म्निह ॥

अङ्कन्ता काइ वेला । तीए भणियं । अजउत्त, तिमाभिभूय म्निह । मए भणियं । देवि, इओ नाइदूरंमि चैव महन्तं मरवरं । ता एहि गच्छम्ह । पयडा विलासवई । समागया धेवं भूमिभागं । तओ गरुययाए नियम्बस्स खीणयाए समुदररेणं सोमालयाए देहस्स वीस-
त्याए मम सन्निहाणेणं न सक्केइ चंक्रमिउं । तओ मए भणियं । देवि, चिंद्वाहि ताव तुमं नग्गोहपायवसमीत्ते, जाव संपाडेमि देवीए नलिणपत्तणमुदयं ति । तीए भाणयं । न मे तुह वयणदंसणतद्वाओ वाहए सलिलतद्वा । मए भणियं । देवि, धीरा होहि; आगओ चैव अहयं ति । कयं च से पल्लसयणिजं । समप्पिओ नयणमोहणो पडो । भणिया य एमा । देवि, बहुपच्चवायं अरणं, अओ एय-
पच्छाइयमरीराए चिद्धियच्चं, जात्र अहमागच्छामि ति । अवहुमयं पि हियएण अपडिक्कूलाए पडिस्सुयं तीए । अहं गओ सरवरं ।

पच्छाइयमरीराए चिद्धियच्चं, जात्र अहमागच्छामि ति । अवहुमयं पि हियएण अपडिक्कूलाए पडिस्सुयं तीए । अहं गओ सरवरं ॥

जलितं मया । देवि । प्रमादतः (फेल्डुत्तिज्जण दे.) खया निपतितस्तद्देशसमासादितपूर्वभिन्नघहनफलकेन चोत्तीर्णोऽस्मि ॥
अतिक्रान्ता काऽपि धेला । तथा भणितम्-आर्यपुत्र ! तयाऽभिभूताऽस्मि । मया भणितम्-इतो नातिदूरे पत्र महत्त सरोधरम् । तत्
पदि गच्छायः । प्रवृत्ता विलासघती । समागता स्तोकं भूमिभागम् । ततो गुरुतया नितम्बस्य क्षीणतया समुद्रतरेण सुकुमारतया
वेदस्य विश्वस्तया मम सन्निधानेन न शक्नोति चंक्रमितुम् । ततो मया भणितम्-देवि ! तिष्ठ तावत्तं न्यम्रोघपादपसमीपे यावत्
संपादयामि देव्य नलिनीरेणोद्भ्रमिति । तथा भणितम्-न मे तव वदनदर्शनवृष्णाया वाधते सलिलवृष्णा । मया भणितम्-देवि !
धीरा भव, आगत पयाहमिति । कृतं च तस्याः पल्लवशयनीयम् । समर्पितो नयनमोहनो पटः । भणिता चपा, देवि ! बहुप्रत्य-
यायमरण्यम्, अत एतत्प्रच्छादितशरीरया स्थातव्यम्, यावद्बहमागच्छामीति । अयहुमतमपि हृदयेन अप्रतिकूलतया प्रतिश्रुतं तथा ।

१ गिपयाए क । २ भणिय च गाए 'न सक्कुणामि चक्कमिउ' क । ३ चिइ क ।

गहियमुद्यमं नारङ्गफलाणि य । पयड्यो पडिवहेणं, समागओ तमुदेसं । भणिया य एसा । देवि, मुञ्च नयणमोहणं पडयं, गेण्हाहि उदगं ति । जात्र न वाहरइ ति, तओ मए भणियं । देवि, अलं परिहासेणं, मुञ्च नयणमोहणं पडयं । तहावि न वाहरइ । तओ मए चिन्तियं । नूनं नस्थि चेय इह देवी । अनहा दहूण मं कंहं न अब्भुट्टेइ, कंहं वा न वाहरइ ति । तओ परामुट्ठो सत्थरो, नोवलद्धा य देवी । तओ आसङ्खियं मे हियएणं, फुरियं वामलोयणेणं, निवडियं च मे हत्थाओ पयचगहियं पि सोपयं नल्लिणिवत्तं । विसाय-परहीणो विय बुण्णवयणतरलच्छं 'देवि देवि' ति जंपमाणो पवत्तो गवेसित्तं । वालुयाथलीए य उवलद्धा अयगरयसणी । वेवमाणहि यओ पयड्यो तयणुसारेणं । दिट्ठो य तैस्सरगहणे अइकस देहच्छवी विणिन्तनयणविसिहाजालभासुरो नयणमोहणपडगसणवावडो महाकाओ अयगरो ति । तं च दहूण चिन्तियं मए । हट्ठी वावाइया देवी । तओ न जाणियं मए, किं दिवसो किं रत्ती किं उण्हं किं

अहं गतः सरोवरम् । गृहीतमुदकं नारङ्गफलानि च । प्रवृत्तः प्रतिपद्येन, समागतस्तमुद्देशम् । भणिता चैषा । देवि ! मुञ्च नयनमोहनं पटम्, गृह्णाणोदकमिति । यावन्न व्याहरतीति, ततो मया भणितम्-देवि ! अलं परिहासेन, मुञ्च नयनमोहनं पटम् । तथापि न व्याहरति । तनो मया चिन्तितम्-नूनं नास्येव इह देवी, अन्यथा हृष्टा मां कथं नाभ्युत्तिष्ठति, कथं वा न व्याहरतीति । ततः परामृष्टः स्रस्तः, नोपलब्धा च देवी । तत आशङ्कितं मे हृदयेन, स्फुरितं वामलोचनेन, निपतितं च मे हस्तात्प्रयत्नगृहीतमपि सोदकं नल्लिनीपत्रम् । विषादपरार्थीन इव भीतवदनतरलाक्षं 'देवि देवि' इति जल्पन् प्रवृत्तो गवेपयितुम् । वालुकास्थल्यां चोपलब्ध्याऽज्जगरयणी । वेवमानहृदयः प्रवृत्तस्तदनुसारेण । हृष्टश्च तरुवरगहनेऽतिकृष्णदेहच्छविनिर्धनप्रणविपशिपाज्वालाभासुरो नयनमोहनपटप्रसन्नव्यापृतो महाकायोऽज्जगर इति । तं च हृष्टा चिन्तितं मया । हा धिग्, व्यापादिता देवी । ततो न ज्ञातं मया, किं दिवसः किं रात्रिः,

सीयं किं सुहं किं दुःखं किं ऊनवो किं चमणं किं जीवियं किं मरणं किं गओ किं ठिओ किं ति; केवलमणाचिक्खणीयं अवत्थन्तरे पाविळण मुच्छानिमीलिनयणो निवडिओ धरणिवट्ठे, विउत्तासवो विय ठिओ कंचि कालं । जलहिमारुयसमागमेणं च लद्धा चेयणा । चिन्तियं मए । जाव एस अयगरो न देसन्तरमुवगच्छइ, ताव चेव इमिणा अत्ताणयं खंवावेमि । मयस्स वि बहुमओ चेव मे देवीस-पागमो चि । मओ अयगरसमीवं । सो य सं दहूण कयावराहो विय कुपुरिसो संखुडिओ अयगरो । चिन्तियं मए । मयस्स वि पिययमासमागमो दुल्लहो चि । तओ क्हं अकुविओ ममं गहेळणं एसो गसिस्सइ' चि आहओ उत्तिमङ्गभाए अयगरो । भयकायरेणं च तेण निग्गिहो नयणमोहणो पडो, आवद्धा मण्डली, निसामिओ फणाभोओ । तओ पिययमागत्तसङ्गबहुमाणेण गहिओ पडो, विइणो वच्छत्थले । चिन्तियं च मए । एयं चेव नयणमोहणं द्वियए दाळण उक्कलम्बणेण वावाएमि अत्ताणयं ति । गओ नग्गोह-समीवं, जत्थ पिययमा पसुत्ता आसि । निवट्ठो पासओ, साहागएणं च निमिया सिरोहरा, विमुक्को अप्पा, निरुद्धो कण्ठदेसो । तओ

किमुष्ण किं शीतम्, किं सुते किं दुःपम, किमुत्सवः किं व्यसनम्, किं जीवितं किं मरणम्, किं गतः किं स्थित इति । केवल-मनारचेयमवस्थान्तरं प्राप्य मूर्च्छानिमिलितनयनो निपतितो घरणीपुंठे, विद्युक्कासुत्वि स्थितः कश्चिक्कालम् । जलधिमारुतसमागमेन च लब्धा चेतना । चिन्तितं मया । यावदेवोऽजगरो न देशान्तरमुपसर्पति तावदेयानेनात्मानं खाद्यामि । मृतस्यापि बहुमत एव मे देवीसमागम इति । गतोऽजगरसमीपम् । स च मां दृष्ट्वा कृतापरध इव कुपुरुषः संकुचितोऽजगरः । चिन्तितं मया-मृतस्यापि म्रियतमासमागमो दुर्लभ इति । ततः 'कथमकुपितो मां गृहित्वा अतिक्रियति' इति आहत उत्तमाङ्गभागेऽजगरः । भयक्रान्तरेण च तेन निग्गिहितो नयनमोहनः पटः, आवद्धा मण्डली, निशामितः फणाभोगः । ततः म्रियतमागाव्रसङ्गबहुमानेन गृहीतः पटः, चितीणो वक्षः-

ममियं विय काणणेहि, निवडियं विय नहङ्गणेणं, विणिग्गयाई नयणाई, अयसीहूयं सरीरयं । अओ परमणाचिक्खणीयं अणणुभूयपुब्बं संमोहमणुपत्तो म्हिह । थेववेलाए य सुमिणए विय दिट्ठो मए कमण्डलुपाणिएण ममं चैव गत्तसिञ्चणवावडो रिशी । समागया चैयणा । चिन्तियं च । इन्त, धरणिगओ अहं, न विवन्नो चैव मन्दपुणो ति । तओ परामुट्ठं मे अङ्गमिसिणा । भणिओ य सो मए । भयवं, किं तए ववसिय ति । तेण भणियं । सुण । दिट्ठो तु अत्तवावायणुअओ मए दूरदेसवत्तिणा कुसुमसामिहेयागएणं । तओ 'हा को पुण एसो सपुणिसनिन्दियं मग्गं पवअइ, किंवा से ववसायकारणं पुच्छिऊण निवारेमि एयं' ति चिन्तिऊण पयडो तुयियतुरियं, जाव सुक्को तए अप्पा । तओ 'मा साहसं मा साहसं' ति भणमाणो तुयियरं घाविओ पत्तो य नगोहसमीवं । एत्थन्तरंमि तुट्ठो ते पासओ । निवडिओ धरणिवट्ठे । तओ य सित्तो मए कमण्डलुपाणिएण, लद्धचैयणं मुणिऊण परामुट्ठं च ते अङ्गं । एय मे ववसियं

स्थले । चिन्तितं च मया-पतमेव नयनमोहं हृदये दत्त्वा अकल्प्यमेव व्यापादयाम्यात्मानमिति । गतो न्यप्रोधसमीपम्, यत्र त्रियतमा प्रसुप्ताऽऽसीत् । निवद्धः पाशकः, शापगतं च न्यस्ता शिरोधरा, विमुक्त आत्मा, निरुद्धः कण्ठदेशः । ततः ध्रान्तमिव काननैः निपतितमिव नमोऽङ्गणेन, चिन्तितं नयने, अक्षयीभूतं शरीरम् । अतः परमत्राण्येयमनुभूतपूर्वं संमोहमनुप्राप्तोऽस्मि । स्तोत्रवेलायां च स्वप्ने इव दृष्टो मया कमण्डलुपानीयेन ममैव गानसेचनन्यापृत ऋपिः । समागता चेतना, चिन्तितं च । इन्त, धरणीगतोऽहम्, न विपन्न एव मन्दपुण्य इति । ततः परामुट्ठं मेऽङ्गमिणा । भणितश्च स मया । भगवन् ! किं त्वया व्यवसितमिति । तेन भणितम्-ऽणु । दृष्टस्वभावाव्यापादनोद्यतो मया दूरदेशवर्तिना कुसुम-सामिधेया(प्राणा)गतेन । ततो हा कः पुनरेव सप्तपुरपनिन्दितं मार्गं प्रपद्यते, किंवा तस्य व्ययसायकारणं पुत्रा निवारयाम्येतम्' इति चिन्तयित्वा प्रवृत्तस्त्वित्त्वरितम्, यावन्मुक्तस्त्वयाऽऽत्मा । ततो 'मा साहसं मा साहसं' इति भणन् त्वरिततरं घावितः प्राप्तश्च न्यप्रोधसमीपम् । अत्रान्तरे अट्टितस्ते पाशः । निपतितो धरणीपट्ठे ।

ति । ता आचिक्व धम्मसील, किं पुण इमस्स ववसायस्स कारणं । तओ सवल्लिएणं जंपियं मए । भयवं, अलं मे ववसायकारणेणं ।
 तेण भणियं । वच्छ, अलं ते लज्जाए । मव्वस्स जणणिभूओ तवस्सिजणो होइ । असुणियवुत्तन्तो य किमहं भणामि ति । ता आचि-
 वखड भवं । तओ मए 'अकारणवच्छलो माणणीओ गिहिणो जइजणो' चि चिन्तिऊण साहिओ सेयवियानिगमणाइओ उक्कलम्बणा-
 वसाणो निययवुत्तन्तो । भणियं च तेण । वच्छ, ईइसो एस संसारो । एत्थ खलु सरयजलहरसमं जीवियं, कुसुमियतरुममाओ रिद्धीओ,
 सुमिणओधयोयसरिसा विसयभोगा, विओयावसाणाइं पियजणसमागमाइं । ता परिच्चय इमं ववसायं ति । न परिच्चत्तपणो वि जीवो-
 अक्काऊण कुशलसंचयं समीहियं संपावेइ ति । मए भणियं । भयवं, एवमेयं; तहावि न सककुणोमि पिययमाविस्सहजलणजालागलीपे-
 रियरिओ खणे खणे मरणाइरित्ते दुक्खमणुहविउं । ता अवस्सं मरणुज्जयस्स आचिक्ख भयवं, केअ उण उवाएण इयाणिं चेव मे लोप-
 ततअ सिक्खो मया कमण्डलुपानीयेन । लब्धचेतनं शात्वा परासुटं च तेऽङ्गम् । एतन्मे व्यवसित्तमिति । तत आचक्ख धम्मशील !
 किं पुनरस्य व्यवसायस्य कारणम् । ततः सख्यलीकेन जल्पितं मया-भगवन् ! अलं मे व्यवसाय कारणेन । तेन भणितम्-वत्स !
 अलं ते लज्जया, सर्वस्य जन्तोभूतः तपस्विजनो भवति, अदात्तवृत्तान्तञ्च किमहं भणामि इति । रात आचष्टां भवान् । ततो
 मया 'अकारणवत्तलो मालतीयो गृहिणो यतिजनः' इति चिन्तयित्वा कथितः श्रेतयिकानिर्गमनादिकु उरुक्कलम्बनावसानो निजनुत्तान्तः ।
 भणितं च तेन-वत्स ईइश एव संसारः । अत्र खलु शरज्जलवरसमं जीवितम्, कुसुमिततरुसमा ऋद्धयः, स्वप्नोपयोगसदृश
 विययभोगा, धियोगागलानाः प्रियजतसमागमाः । ततः परित्यजेनं व्यवसायमिति । न परित्यक्तप्राणाऽपि जीवोऽरुत्वा कुशलसंचये
 समीहितं समाप्नोतीति । मया भणितम्-भगवन् ! एवमेतद्, तथाऽपि न शान्तोमि प्रियतमात्रिहज्ज्वलनज्वालबालिपरिवृतः श्रेणे श्रेणे

न्तरगयाए वि पिययमाए संजोगो हवेज्ज ति । तेण भणियं । जइ एधं, ता सुण । अत्थि इहेव मलयपव्यए मणोरहापूरयं नाम सिहरं । तं च किल कामियं पडणं । ता एयमारुहिय काऊण जहोचियं पणिहाणं पाविहिसि समीहियं ति । तओ मए पणमिऊण चलणजुयलं पुच्छिओ इसी । भयचं, कहि पुण तंसुहेसं मणोरहापूरयं ति । दंसियमणेण । पयडो अहयं, पत्तो तइयदियहे । आरूढो सपपुरिसाहि-
माणं व तुङ्गं सिहरं । 'जग्मन्तरे वि तीए समागमो हवेज्ज' ति भणिय कओ पणिही, विमुक्को अप्पा । 'अहो पमाओ' ति भणमाणेण गयणयलचारिणा धुव्वन्तचीणंसुएणं वामपासनिमियासिणा संभमोवयणवियलियमुण्डमालेण चन्द्राणुगारिणा अचन्तसोमदंसणेण पडिच्छिओ विजाहरेण, नीओ सहावसीयलं चन्द्रकन्तमणिसणाहं चन्द्रणलयाहरयं । समासासिऊण भणिओ य तेण । भो महासत्त, किं पुण ते अणन्नमरिमागिइपिसुभियमहापुरिमभावस्स इमं ईइसं इयरपुरिसाणुरूवं चेट्टियं, किं वा एत्थ कारणं; साहेहि ताव, जइ

मरणातिरिक्त दुःखमनुभवितुम् । ततोऽवश्यं मरणोद्यतस्याचक्ष्व भगवन् । केन पुनरुपायेन इदानीमेव मे लोकात्तरगताया अपि म्रियत-
मायाः संयोगो भवेदिति । तेन भणितम्-यथेवं ततः श्रुणु । अस्ति इहैव मलयपर्वते मनोरथापूरकं नाम शिखरम् । तच्च किल कामितं
पतनम् । तत पतदाकृत्वा कृत्या यथोचितं प्रणिधानं प्राप्स्यसि समीहितमिति । ततो मया प्रणम्य चरणयुगलं पृष्ट ऋषिः । भगवन् !
कुत्र पुनस्तदुद्देशं मनोरथापूरकमिति । दर्शितमनेन । प्रवृत्तोऽहम्, प्रातस्तृतीयद्विचसे । आरूढः सत्पुरुषाभिमामनमिद्य तुहं शिखरम् ।
'जग्मन्तरेऽपि तथा समागमो भवेद्' इति भणित्वा कृतः प्रणिधिः, विमुक्त आत्मा । 'अहो प्रमादः' इति भणता गगनतलत्वारिणा
धूयमानचीनांशुकेन वामपार्श्वेन्यस्तातिना मंभ्रमावपतनविचलितमुण्डमालेन चन्द्रानुकारिणाऽत्यन्तसोमपदर्शनेन प्रतीक्षो विद्याधरेण,
नीतः स्वभावशीतलं चन्द्रकान्तमणिसनाधं चन्द्रनलतागृहम् । समाश्वास्य भणिञ्च तेन । भो महासत्त ! किं पुनस्तेऽनन्य-

अकहणीयं न होह । मए भणियं । किं नाम परोपयारनिरयस्स दोसवज्जिणो विइयपाणिधम्मस्स सज्जणस्सावि अकहणीयं । ता सुणउ भदो । पिययमाविओयवाथायणुअयस्स साहियं मे रिसिणा इमं मणोरहावूरयं कामियं पडणं । तओ 'ज्मन्तरंमि वि पिययमाजोओ हवेज्ज' चि काळण पणिहाणं विमुक्को अप्पा । एयं मे एत्थ कारणं ति । तओ ईसि विहसिऊण भणियं विजाहरेण । अहो णु खलु नत्थि दुक्करं सिणेहस्स । सिणेहो हि नाम मूलं सब्बदुक्खाणं निवासो अविवेयस्स अगला निब्बुइए वन्धवो कुगइवासस्स पडिक्खो कुमलजोयाणं देसओ संसाराडवीए वच्छलो असच्चवसायस्स । एण अभिभूया पाणिणो न गणन्ति आपइं, न जोयन्ति कालोचियं, न सेवन्ति धम्मं, न पेच्छन्ति परमत्थं, महालोहपञ्जरगया विव केसरिणो समत्था वि सीयन्ति चि । सविसओ वि एस एवं पावो, किमङ्ग पुण अविसओ । ता परिच्चय इमं अविस्सयसिणेहं । आलोएहि विवेदीवालोएण निन्नासिऊण मोहतिमिरं, कहं विचित्तकम्मपरिणा-

महशाकृतिपिणुनितमहापुरुरयभावस्य इवमीदशमितरपुरुरगरूपं चेष्टितम्, किंवाऽत्र कारणम्, कथय तावद् यद्यकथनीयं न भवति । मया भणितम्, किं नाम परोपकारनिरतस्य दोषवज्जिनो विदितप्राणिधर्मस्य सज्जनस्याप्यकथनीयम् । ततः शृणोतु भद्रः । प्रियतमा-
खियोगव्यापादनेद्यतस्य कथितं मे कृपिणा इदं मनोरथापूरकं कामितं पतनम् । ततो 'ज्मन्तरेऽपि प्रियतमायोगो भवेद्' इति कृत्वा प्रणिधानं विमुक्त आत्मा । एतन्मेऽत्र कारणमिति । तत ईषद् विहस्य भणितं विद्याधरेण । अहो तु खलु नास्ति दुष्करं स्नेहस्य । स्नेहो नाम मूलं सर्वदुःखानां निवासोऽविवेकस्य अर्गला निवृत्तेः बान्धवः कुगतिवासस्य प्रतिपक्षः कुशलयोगानां देशकः संसाराटव्या वस्तलोऽसत्यध्यवसायस्य । पतेनाभिभूताः प्राणिनो न गणयन्त्यायतिम्, न पश्यन्ति कालोचितम्, न सेवन्ते धर्मम्, न प्रेक्षन्ते पर-
मार्थम्, महालोहपञ्जरगता इव केसरिणः समर्था अपि सीदन्तीति । सवियथोऽपि एष एवं पापः, किमङ्ग पुनरविषय इति । ततः परित्य-
जेममधिपयस्नेहम् । आलोचय विवेकदीपालोकेन निर्नाश्य विवेकदीपालोकेन निर्नाशय मोहतिमिरम्, कथं विचित्तकर्मपरिणामवशात्तानां जीवानां पतनानुभावत एका

मधसयाणं जीवाणं पडणाणुहात्रओ एगा गई संगमो वा । तद्वाकम्मपरिणइभावे य किं इमिणा संरम्भेणं । अहिलमियसाहगोवाओ वि य न दाणसीलत्वे मोचूण एत्थ दिट्ठो परमत्थपेच्छएहिं ति ।

अन्नं साहेमिः अहं पचयजणयं तु तव्वसत्तणं । जं वित्तं वणियाणं अचन्तस्सिद्धयं सोम ॥

नेहेण पओसेण य भिन्नं काऊण एत्थ पणिहाणं । जह तं भज्जुपईयं निहणगयं तं निसामेहि ॥

अत्थि इह मलयविसए कणियारसिवं नाम सन्निवेशो । तत्थ सच्चिमलओ नाम गाहापई । तस्स नामओ वि अमणुन्ना सीहा नाम भारिया । सो वुण इमीसे जीवियाओ वि इट्ठयोरी । ताणं चं परोप्परं विओयदंमणे बहु मन्नन्ताणमइकन्तो कोइ कालो । अन्नया य आयण्णियं तेणं मणोहरापूरयं कामियं पडणं । जाँयानिब्बेयओ आगन्तूणं मा मम जम्मन्तरंमि वि एमा भारिया हवेज्ज'त्ति काऊण गतिः समागमो वा । तथाकर्मपरिणत्तिमात्रे च किममेन संरम्भेण । अभिलपितसाधकोपायोऽपि च न दानशीतलगाँल मुम्त्वाऽन हएः परमार्थेऽप्येवैरिति ।

अन्यत्कथयाम्यहं प्रत्ययजनक तु सर्वस्त्वानाम् । यद् वृत्तं वणिजोरत्त्वन्तविट्ठकं सौम्य ! ॥
स्नेहेन प्रद्रेपेण च भिन्नं कृत्वाऽत्र प्रणिधानम् । यथा तद् भार्यापत्योनिधनगतं तद् निशामय ॥

अस्तीह मलयवियये कणिंकारशिव नाम सन्निवेशः । तत्र सच्चिमलको नाम शृद्धपतिः । तस्य नामतोऽपि अमनोशा सिद्धा नाम भार्या । स पुनरस्या जीवित्तादपीष्टतरः । तयोश्च परस्पर वियोगदर्शने बहुमन्थतोरतिक्रान्तः कोऽपि कालः । अन्यत्र च्याकणितं तेन मनोरथा-

१ समारमेण क ए । २ भज्जुपईय ए, भ. वृषईय क । ३ सपिसओ ग, सभिलओ क । ४ जायानिब्बेएण

पणिहाण विमुक्तो अप्पा, मओ य सो । मुणिओ य एस बुत्तन्तो भारियाए । गहिया सोएणं । आगया इमं पडणं । भत्तारसिणेहओ कओ वीए पणिही 'जम्मन्तरंमि वि सो चेवं मे भत्ता भवेज्ज' त्ति । विमुक्तो अप्पा, मया य सा । परोप्परविरोहओ य तव्कंमि, न संपन्ना तेसिं मणोरहा ॥ ता किं एहणा जुत्तिविरहियविसएण अणुट्ठाणेणं । कहं कया वा पिययमाए विओओ संजाओ त्ति ता आ-चिक्ख एयं । तओ मए 'सुन्दरं भणइ' त्ति चिन्तिऊण साहिओ अयगरवुत्तन्तो । तइयदियहो य इमस्स वत्तस्स । विज्जाहरेण भणियं । केदूरे वचं ति । मए भणियं । अत्थि इओ दसहिं जोयणेहिं । विज्जाहरेण भणियं । जइ एवं, ता अलं विसाएण; न विवन्ना ते पिय-यमा । मए भणियं । कहं विय । तेण भणियं । सुण । अत्थि अपेयविज्जाहरनरिन्दमउलिमणिप्पभाविसरविच्छुरियपायपीढो चकसेणो नाम विज्जाहरवई । पारद्धं च तेण अपडिइयचक्काए महाविजाए साहणं । दुवालसमासिया से कया पुब्बसेवा । तओ अडयालीसजोयणं

पूरकं कामित पतनम् । जायानिर्वेदतश्चागत्य 'मा मम जन्मान्तरेऽप्येषा भार्या भवेद्' इति कृत्वा प्रणिधानं विमुक्त आत्मा, सूतश्च सः । शतश्रेण वृत्तान्तो भार्याया । गृहीता शोकेन । आगतेदं पतनम् । भर्तृस्नेहतः कृतस्तया प्रणिधिः 'जन्मान्तरेऽपि स एष मे भर्ता भवेद्' इति । विमुक्त आत्मा, मृता च सा । परस्परविरोधतश्च तर्क्यामि, न संपन्ना तयोर्मनोरथाः । ततः किमेतेन युक्तिविरहितविषयेणा-नुष्ठानेन । कथं कदा वा प्रियतमाया वियोगः संज्ञान इति तावद् आचक्ष्य एतद् । ततो 'सुन्दरं भणति' इति चिन्तयित्वा कथितोऽज्जरवुत्तन्तः । तृतीयदिवसश्चास्य वृत्तस्य । विद्याधरेण भणितम्-क्रियददूरे वृत्तमिति । मया भणितम्-अस्तीतो दशभिर्योजनैः । विद्याधरेण भणितम्-यदेवं ततोऽलं विपादेन, न विपन्ना ते प्रियतमा । मया भणितम्-कथमिव । तेन भणितम्-शृणु । अस्ति अनेक-विद्याधरनरेन्द्रमौलिमणिप्रभाविसरविच्छुरितपादपीठश्चकसेनो नाम विद्याधरपतिः । प्रारब्धं च तेनप्रतिहतचक्राया महाविद्यायाः

काळज येत्तसुद्धिं सब्वसत्ताणं दाऊणभयदानं 'सत्तरत्तं जाव रक्खियव्वा इह महापयत्तेणं हिम' ति निरुविऊण नियसरीरभूए विजा-
 हरे पहाणसिद्धिनिमित्तं एगागी चेव गेण्हिऊण फल्लिहमणिवलयं पविट्ठो सिद्धिनिलयाभिहाणं मलयगिरिसुहं ति । पारद्धो तेण सत्तल-
 विखओ मन्तजावो । पूराणि य् से समं पणइमणोरहेहिं अज्जेव सत्त राहंदिवाहं, भविस्सइ य सुए सामिणो विजासिद्धी । अओ अव-
 गच्छामि, एहहमेत्तखेचमज्झगया न विवन्ना ते पिययमा; जओ उज्जुत्ता सामिकज्जे विजाहरा ॥ तओ मए चिन्तियं । एवमेयं जुत्ति-
 संगयं च । अन्नहा कहं पडरयणपाउयाए केवलपडरयणसयणं, कहं वा तक्खणोवभुत्ताए तहा मण्डलिकरणं अयगरस्स ति । चिन्ति-
 ऊग भणिओ विजाहरो । भो महापुरिस, जइ पवं, ता पुजन्तु ते मणोरहा । आसासिओ अहं भयवया, नियत्तिओ अकुसलववसा-
 याओ । वा चिट्ठ तुमं, अहं पुण गच्छामि पिययमं अन्नेसिउं । विजाहरेण भणियं । अलं किलेसेण । अहमेव कल्लं संपाडियदेवसासणो
 म्माधनम् । दादउमसिक्की तस्याः कृता पूर्णसेवा । ततोऽप्युच्चत्वारिशद्व्योजनां कृत्वा क्षेत्रशुद्धिं सर्वसत्त्वेभ्यो दत्त्वाऽभयदानं 'सत्त-
 रात्रं यावद् रक्षितव्येह मह्यप्रपत्नेन हित्सा' इति निरूप्य निजशरीरभूतान् प्रधत्तस्त्रिद्विनिमित्तं एकान्यैव शृहीत्वा स्फटिक-
 मण्डित्वायं प्रविष्टः सिद्धिनिलयाभिधानां मलयगिरियुद्धामिति । प्रारब्धक्षेत्रेण सत्तल्लिङ्गको मन्त्रजापः । पूर्णानि च तस्य समं प्रणयिम
 नोरथैर्यैव सत्त रात्रिदियानि, भविष्यति च श्वः स्वामिनो विद्यासिद्धिः । अतोऽवगच्छामि एतावन्मात्रक्षेत्रमध्यगता न विपन्ना ते
 प्रियतमा, यत् उचुक्ताः स्वामिकार्ये विद्याधराः । ततो मया चिन्तितम्-एवमेतद् युक्तिसंगतं च । अन्यथा कथं पटस्त्नप्रावृतायाः
 केवलपटस्त्नप्रसन्नम्, कथं वा तत्क्षणेपभुक्तायां तथा मण्डलीकरणमजगरस्येति । विन्तयित्वा भणितो विद्याधरः । भो महापुरुष !
 येद्येयं ततः पूर्वेस्तां ते मनोरथाः । आध्यासितोऽहं भगवता. नियतितोऽकुशलव्यवसायात् । ततस्तिष्ठ त्वम्, अहं पुनर्गच्छामि प्रियतमा-

पडिपुण्यमणोरहो सेसविजाहरेहिंत्तो उवलहिऊण जहट्टियं वुत्तन्तं पिययमं ते घडिस्सामिं । तओ मए 'अलङ्घणीयवयणो सुंहि' ति चिन्विऊण 'जं तुमं भणासि' ति बहुमच्चिओ विजाहरो ।

अइक्कन्तो वासरो । अट्टजामावसेसाए रयणीए अयण्डम्मि चए उज्जोविपं(य)नहङ्गणं, संबुद्धियंजलनिहिं पयम्पियमहियल गिज्जन्तमङ्गलं च समागयं सुखविमाणारासणुगरेन्तं विजाहरविमाणं । तंओ 'संभन्तो उट्टिओ विजाहरो । भणियं च तेण । भो भो पेक्ख पेक्ख संभिद्धमहाविज्जस्स सामिणो चक्कसेणस्स रिद्धिं । पेच्छमाणण य वोलियं चडगरेणं, पभाया रयणी, उग्गओ अंसुमाली । तओ य मं वेत्तूण गओ चक्कसेणसमीवं निव्वुइकरं नाम मलयसिहरं । पणमिओ तेण विजाहरीसरो । विइण्णाइं आसणाइं । उवविट्ठा अम्हे । साहिओ तेण मंदीययुत्तन्तो चक्कसेणस्स । भणियं च तेण । भो महापुरिस, मा संतप्प । अज्जेव ते पिययमं घडिस्सामि ति ॥ एत्थ-

मन्वेपयितुम् । विद्याधरेण भणितम्-अलं फलेणेन । अहमेव कल्ये संपादिनदेवशासनः प्रतिपूर्णेमनोरथः शेषविद्याधरेभ्य उपलभ्य यथास्थितं वृत्तान्तं ते प्रियतमां घटयिष्यामि । ततो मया 'अलङ्घनीयवचनः सुद्ध' इति चिन्तयित्वा 'यत्त्वं भणसि' इति बहु मानितो विद्याधरः । अतिक्रान्तो वासरः । अर्थयामावशेषायां रजन्यामकाण्डे पबोद्द्योतित्तनभोऽङ्गणम्, संश्लोभितजलनिधि, प्रकम्पितमहीतलम्, गीयमानमङ्गलं च समागतं सुरयिमानाकारमनुकुर्येद् विद्याधरविमानम् । ततः संभ्रान्त उत्थितो विद्याधरः, भणितं च तेन । भो भो ! प्रेक्षस्व प्रेक्षस्व संसिद्धमहाविद्यस्य स्वामिनश्चक्रसेनस्य ऋद्धिम् । प्रेक्षमाणयोध्यातिक्रान्तं चटकरेण (समूहेन) । पभाता रजनी, उद्रतौऽशुमाली । ततश्च मां गृहीत्वा गतश्चक्रसेनसमीपं निर्वृतिकरं नाम मलयशियरम् । प्रणतस्तेन विद्याधरेश्वरः । वितोणे वासने । उपविष्टावाताम् ।

१ परियुण-क । २ उवलभिऊण ए । ३ -मि ति क । ४ सुणहि ए । ५ बहुदिओ जलनिही क-ग । ६ पयम्पिय मदियल क-ग । ७ नास्ति ए पुत्तके । ८ सलभतो क । ९ मतीय-ए ।

न्तरंमि समागया दुवे विजाहरा । पणमिओ तेहि चक्रसेणो । भणियं च एणेण । महाराय, देवसमाएसेणेव सयलजीवोवघायपरिख-
णनिमित्तं ममन्तेहिं काणणन्तराई एगमि उदेसे दिट्ठा महाकायअयगरभएण मोत्तूण उत्तरीयं 'हा अजउत्त, हा अजउत्त'त्ति भणमाणी
[उट्टिया पछुत्तसयणीयाओ] पलायमाणा इत्थिया । निवडिऊण वावत्तिभीएहिं गहिया य अम्हेहिं, उवणीया मलयसिहरं, विमुक्का य
पछुत्तसयणिओ । मुच्छिया विप ठिया कञ्चि कालं । तओ भयवेधिराङ्गी 'हा अजउत्त हा अजउत्त'त्ति भणमाणी उट्टिया पछुत्तसय-
णीयाओ । भणिया य अम्हेहिं । सुन्दरि, अलं ते भएण; साहेहि ताव, कहिं ते अजउत्तो । तीए भणियं । उदयस्स सखरं गओत्ति ।
तओ गविट्ठो तत्थ अम्हेहिं, न उण उवलद्धोत्ति । सा उण तओ चैव दिवसाओ आरब्भ अकयपाणविची 'हा अजउत्त हा अजउत्त'त्ति-
परायणा चिट्ठइ । एयं सोऊण देवो पमाणं ति । तओ मं पुल्लोइऊण भणियं चक्रसेणेण । भइ, निरूवेहि ताव, किं सा भवओ पिययमा

कथितस्तेन मदीयधृत्तान्तध्वक्रसेनाय । भणितं च तेन-भो महापुरुष ! मा संतप्यस्य, अद्यैव ते प्रियतमां घटयिष्यामीति । अजान्तरे
समागती द्वी विधाधरो । पणतस्ताभ्यां चक्रसेनः । भणितं चैकेन-महाराज ! देवसमादेशेनैव सकलजीवोपघातपरिरक्षणनिमित्तं भ्रमद्भयां
पानयान्तराणि पक्रस्मिन्दुदेशे दृष्टा महान्नायाजगरभयेन मुक्त्वोत्तरीयं 'हा आर्यपुत्र ! हा आर्यपुत्र !' इति भणन्ती [उत्थिता पल्लवश-
यनीयान्] पलायमाना स्त्री । निपत्य व्यापत्तिभीताभ्यां गृह्येता चावाभ्याम्, उपनीता मलयशिखरम् । चिमुक्ता च पल्लवशयनीये ॥
मुच्छिन्नेय स्थिता कञ्चित्कालम् । ततो भयवेगमानाङ्गी 'हा आर्यपुत्र ! हा आर्यपुत्र !' इति भणन्ती उत्थिता पल्लवशयनीयात् । भणिता
चागम्यात्-सुन्दरि ! अलं ते भयेन, कथय तावत् कुन ते आर्यपुत्रः । तथा भणितम्-उदकाय सखरं गत इति । ततो गवेपितस्तत्रा-
वाभ्याम्, न पुनरपलब्ध इति । सा पुनस्तत एव दिवसादारभ्य अरुतप्राणवृत्तिः 'हा आर्यपुत्र ! हा आर्यपुत्र !' इति परायणा तिष्ठति ।

१ अं पाठः षपुनरपलब्धभागे । २ इण फ । ३ कहिं गओ बहिं गओ त्ति फ । ४ ताव त्ति परायणा ख । ५ पुल्लोइऊण क ।

न व त्ति । तत्रो विज्ञाहरदुइओ गओ चन्दणवणाभिरामं मलयसाणुं । दिट्ठा य सयलकलोववेया वि वीयचन्दलेहागारमणुगारेन्ती कण्ठगयजीविया विलासवई । ऊससियं मे हियएण । समासासिया एसा, कारिया विज्ञाहरोवणीएणं सयलिन्दिओवयारिणा दिव्वाहारेण पाणवित्ति । साहियं चक्कसेणस्स, जहा स खेव मे पिययम त्ति । चक्कसेणेण भणियं । सुन्दरं जायं । भद्र भण, किं ते अवरं करणिज्जं करेमि त्ति । मए भणियं । नत्थि अओ वि अवरं करणिज्जं त्ति । तेण भणियं । भद्र, देहलक्खणेहिंत्तो चेवावगच्छामि, भवियञ्चं तए विज्ञाहरनरिन्देण । ता गेण्हाहि एयं महापुरिसवसायमेत्तसाहणं अजियवलं नाम महाविज्जं त्ति । पाएणमक्किञ्चसाहणा एसा परिणामफलदा य । तत्रो मए सुमरिऊण वालभावसाहियं संवच्छरियवयणं 'माणणीया महापुरिस'त्ति चिन्तिऊण जंपियं 'जं तुमं भणासि' त्ति । तत्रो तेण विइण्णा विज्ञा, साहिओ साहणोवाओ । तत्रो गएसु विज्ञाहरेसु समुप्पन्ना मे चिन्ता । 'सिद्धिखेत्तमेयं, एयाई य अहं ।

पतञ्जुत्त्या देवः प्रमाणमिति । ततो मां प्रलोक्य भणितं चक्रसेनेन । भद्र ! निरूपय तावत् किं सा भवतः प्रियतमा नवेत्ति । ततो विद्याधरद्वितीयो गतश्चान्दन्वनाभिरामं मलयसानु । इष्टा च सरुलकलोपेताऽपि द्वितीयाचन्द्रलेखाकारमनुकुर्वती कण्ठगतजीविता विलासवती । उच्छ्वसित मे हृदयेन । समाश्वसितैषा, कारिता विद्याधरोपनीतेन सरुलेन्द्रियोपकारिणा दिव्याद्वारेण प्राणवृत्तिम् । कथितं चक्रसेनाय यथा सैव मे प्रियतमेति । चक्रसेनेन भणितम्-सुन्दरं जातम् । भद्र ! भण, किं तेऽपरं करणीयं करोमीति । मया भणितम्-नास्त्यतोऽपि अयं करणीयमिति । तेन भणितम्-भद्र ! देहलक्षणेभ्य पद्मावगच्छामि भवितव्यं त्वया विद्याधरनरेन्द्रेण । ततो गृह्णैतां महापुरुषव्यवसायमात्रसाधनामजितवली नाम महाविद्यामिति । प्रायेणाविष्णुसाधनैषा परिणामफलदा च । ततो मया स्मृत्वा वालभावकथितं सांवात्सरिकवचनं 'माननीया महापुरुषाः' इति चिन्तयित्वा जल्पितं 'यत्त्वं भणसि' इति । ततस्तेन चितीर्णा विद्या, कथितः साधनोपायः । ततो

ता कंहं पुण विणा उत्तरसाहस्य एयं पसाहेमि चि । तुमरियं च वसुभूइणो । एत्थन्तरंमि भवियव्वयानिओएण स्ययन्तो विय महावि-
 ज्ञासिद्धिं तात्रसवेसघरी समागओ वसुभूई । वाहोछलोयणं च मगगयक्खरं 'अहो देव्वपरिणामो' चि जंपमाणेण आलिङ्गिओ अहम-
 णेण । किमेयं ति सवियक्केण पणमिओ सो मए देवीए य । 'वयस्स चिरं जीवसु, तुमं पि अविहया होहि' ति जंपियमणेण । वसुभूइ
 ति पचभिन्नाओ मए सदेणं । संपत्तो अहमणाचिक्खणीयं परिओसं । आणन्दवाहजलभरियलयणं दिन्नं से मए पछवासणं । संपाडिय
 देवीए चलणसोयं । काराविओ पाणवित्तिं, पुच्छिओ बुत्तन्तं । वयस्स, कंहं पुण तुमं नित्थिणो समुद्धं; किं वा पावियं तए; कुओ वा
 संपयं ति । वसुभूइणा भणियं । सुण ।

विवन्ने जाणवंचे संपत्ते तहाविहे फलए तओ 'फलहगइओ भवियव्वयानिओएण पञ्चहिं दिणेहिं लद्धिऊण जलनिहिलगो मल-

गतेपु विद्याघरेपु समुत्पन्ना मे चिन्ता-सिद्धिद्वैत्रमेतद्, एकामी चाहम्, ततः कथं पुनर्विना उत्तरसाधकेनेतां प्रसाधयामीति । स्मृतं च
 वसुभूतेः । अत्रान्तरे भवितव्यतानियोगेन सूचयन्निच मद्वाग्निद्यासिद्धिं तापसवेषधारी समगतो वसुभूतिः । वाष्पाद्रूलोचनं च सगद-
 द्वाक्षरं 'अहो दैवपरिणामः' इति जल्पताऽऽलिङ्गितोऽहमेनेन । क्रमेतदिति सचितर्केण पणतः स मया देव्या च । 'वयस्य ! चिरं जीव,
 त्वमपि अविधया भव' इति जल्पितमनेन । वसुभूतिरिति प्रत्यभिज्ञातो मया शब्देन । संप्राप्तोऽनाह्यानीयं परितोपम् । अनन्दवाण-
 जलभृतलोचनं दत्तं तस्मै मया पृष्टवासानम् । संपादितं देव्या चरणशौचम् । कारितः प्राणवृत्तिम् । पृष्टो वृत्तान्तम् । वयस्य ! कथं पुन-
 स्यं निस्तीर्णः समुद्रम् . किं वा प्राप्तं त्वया, कुतो वा साम्प्रतमिति । वसुभूतिना भणितम्-शृणु ।

विपन्ने यात्पाने संप्राप्ते तथाविधे फलके ततः फलकद्वितीयो भवितव्यतानियोगेन पञ्चभिर्दिनेर्लक्षित्वा जलनिधिं लग्नो मलयकूले,

यकूले, दिट्टो य समुद्रतटावल्लोयगगणं तावसेणं । समासासिओ तेण भणिओ य । वच्छ, तवोधणं गच्छम्ह । गओ तवोत्रणं । दिट्टो कुलवई, वन्दिओ सवहुमाणं । काराविओ य तेणाहं पाणवित्तिं । पुच्छिओ पच्छा 'वच्छ, कुओ भवं' ति । साहिओ से सयल्लयुत्तन्तो । 'ईइतो एस संसारो' ति अणुसासिओ तेणं । तओ मए चिन्तियं । चयस्सविउत्तस्स तवोधणं चैव रमणीयं । अलमन्नहिं गएण, अलं च सुधिणयसेमागमक्किममे सुयणसंगममि इमिणा संसारपरिकिल्लेसेणं ति । चिन्निऊग निवेइओ कुलगइणो निययाहिप्पाओ । मणियं च तेण । वच्छ, उचियमिणं; किं तु अइरोदा कम्मपरिणई, दुप्परिचया सिणेहतन्त्वो, विसमाहं इन्दियाइं, अब्भत्था विसया, दुप्परिचओ संसारपरिकिल्लेसो, विसमं मुणिज्जणचरियं, अब्भुवगयापालणं च अणत्थसङ्गयं परलोए लजावणिज्जयं इहलोयम्मि । ता नाऊणमुचियभागमत्थं तुलिऊगमप्पाणय जुअए संसारपरिकिल्लेमचाओ न उण अन्नह ति । अब्भं च । नाणओ अवगच्छामि, धरइ ते पियव-

दृश्य समुद्रतटावल्लोरुगगतेन तापसेन । समाश्वासितस्तेन भणितश्च । यत्स ! तपोवनं गच्छावः । गतो तपोवनम् । दृष्टः कुलपतिः, वन्दितः सवहुमानम् । कारितश्च तेनाहं प्राणवृत्तिम् । पृष्टः पश्चाद् 'यत्स ! कुतो भवान्' इति । कथितस्त्वस्मै सकलवृत्तान्तः । 'ईदृश पप संसारः' इति धनुशिष्टस्तेन । ततो मया चिन्तितम्-चयस्यवियुक्तस्य तयोवनमेव रमणीयम् । अलमन्यत्र गतेन, अलं च स्वप्नसमागमिभ्रमे सुजनसङ्गमेऽनेन संसारपरिच्छेदेनेति । चिन्तयित्वा निवेदितः कुलपतये निजामिप्रायः । भणितं च तेन-यत्स ! उचितमिदम्, किन्तु अतिरोद्रा कर्मपरिणतिः, दुप्परित्यजाः स्नेहतन्त्ववः, विपमानीन्द्रियाणि, अभ्यस्ता विपयाः, दुप्परित्यजः संसारपरिच्छेदाः, विपमं मुनिजनचरितम्, अब्भुवगतापालनं चानर्थसंगतं परलोकं लज्जनीयमिहल्लोके । ततो द्वात्योचितगमार्थं तोलयित्वाऽऽत्मानं युज्यते

यस्यो प्राणे, - मनिस्सइ तेण तुह सन्नमो । ता इमं ताव एत्थ पत्तकालं, तवस्सिजणं चेव पज्जुगासमाणो कच्चि कालं चिट्ठसु चि । तओ अहं मुणिग्गणाओ तुह दंसणजायपचासो तवस्सिजणपज्जुगासणपरो ठिओ एत्तिपं कालं । तहयदियहे य सुओ मए तावसेण कुलवइणो निरेइजमाणो तुज्ज बुत्तन्तो । कदावसाणे य 'सो चेव मे वयस्सओ' चि संसिज्जण कुलवइणो अणुन्नविय कुलवइं पयडो मणोरदापरं गम्यतो य कल्लं । दिट्ठो य विजाहरो, पुच्छिओ ते पवुत्तिं । पुच्चवन्धवेण विय निरवसेसा साहिया य तेण । तओ अहं भवन्तमन्नेममाणो इह आगओ । एम मे बुत्तन्तो चि ॥

तओ मए चिन्तियं । मचियब्बं विजासंपयाए, अन्नहा कहमपण्डम्मि चेव वसुभूइणा सह समागमो । साहिओ से विजालम्मवुत्तन्तो । ईसि निहसिज्जण भणियं च तेण । भो वयंस, न अन्नहा संवच्छरियवयणं । विलासवइविजासंपत्तीओ चेवावगच्छामि, भवि-
 संसारपरिस्लेदात्तागो न पुनरन्वयेति । अन्यच्च दानतोऽद्यगच्छामि, धरति ते प्रियवयस्यः प्राणान्, भविष्यति तेन तव संगमः । तत् इदं तापदयं शान्तकालम्, तपस्विजनमेव पर्युपासमानः कच्चित्कालं तिष्ठेति । ततोऽहं मुनिवचनात् तव दर्शनजातप्रत्याशः तपस्विजन-पर्युपासनपरः स्थितं पत्तान्तं कालम् । तृतीयदिवसे च धृतो मया तापसेन कुलपतये निवेद्यमानस्तव वृत्तान्तः । कथावसाने च 'स परं मे वयस्यः' इति संसित्वा कुलपतयेऽनुशास्य कुलपति प्रवृत्तो भनोरथापूरकं संप्राप्तश्च कल्पे । दृष्टश्च विद्याधरः, पृष्टश्च ते प्रवृत्तिम् । पूर्वव्यान्धयेनैव निरवसेया(प्रवृत्तिः)कथिता च तेन । ततोऽहं भवन्तमन्धैपमाण इहागतः । परं मे वृत्तान्त इति ।

ततो मया चिन्तितम्-भवितव्यं विद्यासंपदा, अन्यथा कथमक्काण्डे पव वसुभूतिना सह समागमः । कश्चित्स्तस्मै विद्यालाभवृत्तान्तः । इदं निहस्य भणितं च तेन । भो वयस्य ! नाग्यथा सांस्तरिक्कचनम् । विलासवती-विद्यासंपत्तौ-विद्यासंपत्तौ त्वया विद्या-

यत्वं तए विज्ञाहरनरिन्देण । ता करेहि समीहियं ॥ तओ तंमि चैव मलयसिहरे पारद्धा पुव्वसेवा । अइकन्ता मोणव्वयसेवणाए परिमियफलाहारस्स विसुद्धवग्भयारिणो छम्मासा । समत्तो पुव्वसेवाकप्पो । भणिया विलासवई । देवि, धीरा होहि । संपन्नं समीहियं, कय जमिह दुकरं । संपयं अहोरत्तसज्जं फलं ति । तीए भणियं । पुअन्तु मणोरहा अज्जउत्तस्म । तओ मए सा 'कायरहियया इत्थिय' चि ठविया नाइदूदेसवत्तिणीए मलयगिरिगुहाए । पारद्धा पहाणसेवा । उवणीयाइं दसद्धवणाइं कुसुमाइं । ठाविया देवया । 'विहिओ वसुभई दिसावालो । कओ पउमासणबन्धो । निविट्ठाइं मुद्दामण्डलाइं । पारद्धो सयसाहस्सिओ मन्तजावो । अइकन्ता काइ वेला । जाव हसियं विय नहङ्गणेण, गजियं विय अयालमेहेहिं. गुडगुलियं विय समुद्रेण, कम्पियं विय येइणीए । तओ मए चिन्तियं । पाविस्सइ भयं पिययमा । सुमरियं चकसेणवयणं 'न अन्नो विहीसियं मोत्तूण उवद्वो'चि । पयट्ठो मन्तजावो । तओ थेववेलाए चैव दिट्ठो

धरनरेन्द्रेण । ततः कुव समीहितम् । ततस्तस्मिन्नेव मलयशिखरे प्रारब्धा पूर्वसेवा । अतिक्रान्ता मौनव्रतसेवनया परिमितफलाहारस्य विगुण्डब्रह्मचारिणः पण्मासाः । समाप्तः पूर्वसेवाकल्पः । भणिता विलासयती । देवि ! धीरा भव, संपन्नं समीहितम् । कृतं यदिह दुष्कर्म । साम्प्रतमहोरान्नसाध्यं फलमिति । तथा भणितम्-पूर्यन्तां मनोरथा आर्यपुत्रस्य । ततो मया सा 'कातरहृदया स्त्री' इति स्थापिता नातिदूरदेशयतिन्यां मलयगिरिगुहायाम् । प्रारब्धा प्रधानसेवा । उपनीतानि दशार्धवर्णानि कुसुमानि । स्थापिता देवता । विहितो वसुभूतिदि-
 कपालः । कृतः पद्मासनयन्धः । निविष्टानि मुद्दामण्डलानि । प्रारब्धः शतसाहस्रिभ्यो मन्त्रजापः । अतिक्रान्ता काण्डिय वेला । यावद् हसित-
 मिव नभोज्जणेन गजितमिवाकालभेदैः, गुडगुण्डितमिव समुद्रेण, कम्पितमिव मेदिन्या । ततो मया चिन्तितम्-प्राप्स्यति भयं प्रियतमा ।

१ ठविया क । २ वसुभई दिसावालो कओ ख । ३ पलव- क । ४ पिव क । ५ दमेइ य ।

मए दन्तगविभिन्नलम्बमाणहोरणो कण्णवाल्लुडियङ्कसो अमरिसावेसकुण्डलियकरो करविक्खिच्चसिसिरीयरासारो आसारपयइम-
यवारिपरिमलो परिमलोवयन्तमुहलमंडुयरउलो उत्तरमेहो च्व गुंलुगुलेन्तो 'हा अजउत्त हा अजउत्त'त्ति विलवन्ति विलासवइमइकमि-
ऊग अरत्तणो चैव समुवयन्तो मत्तवारणो । न खुदो य चित्तेण, अवगया विहीसिया । थेववेलाए य अइभीसणकसणवण्णा सोयामणि-
फुलिङ्गलोयणा गलोलम्बियकरचरणमाला रुहिरोल्लनरचम्मनिवसणा कवालचसएण रुहिरासवं पियन्ती अडुहासाणलेण नहङ्गणमुज्जोव-
यन्ती वामहत्थेण भयसंभन्तलोयणं विलासवं गेण्हऊण 'अरे रे विज्जाहरसङ्गदुवियडु काबुरिस कहिं वच्चसि'त्ति जंपमाणी आगमण-
वेगाणिलनिवाडियसाहिजाला तुरियतुरियं अभिमुहमुवागच्छमाणी दिट्ठा मए दुट्ठपिसाइय ति । न खुदो हियएणं, उवमन्ता विहीसिया ।
थेववेलाए य अणवभमेव गज्जिपं मेहेहिं, वरिसियं रुहिरधाराहिं, फेक्कारियं सिवाहिं, धाहावियं वेयालेहिं, नच्चियं कवन्थेहिं, पज्जलन्त-
स्सुत्ते चक्खसेनवचनं 'नान्यो विभीपिकां सुक्त्वा उपद्रवः' इति । प्रवृत्तो मन्त्रजापः । ततः स्तोत्रवेलायामेव दृष्टो मया दन्ताग्रविभिन्नलम्ब-
मानाधोरणः कर्णपाल्लुठिताकुशोऽम्पविशिशिरसीकरासार आसारप्रवृत्तमदवारिपरिमलः परिमलावपतन्मुहुरम-
धुकरकुल उत्तरमेव इव गुडगुडायमानो 'हा आर्यपुत्र ! हा आर्यपुत्र ! इति विलपन्ती विलासयतीमतिक्लम्य आत्मन एव समुपयन् मत्तवार-
णः । न शुभ्यश्च चित्तेन, अपगता विभीपिक्का । स्तोत्रवेलायां चात्तिभीपणकृष्णवर्णा सौदामिनिस्कुलिङ्गलोचना गलावलम्बितकरचरणमाला
रुधिराद्रंतनचर्मनिवसना कपालचपकेन रुधिरासवं पियन्ती अट्टहासानलेन नभोऽङ्गणमुद्योतयन्ती वामहस्तेन भयसंभ्रान्तलोचनां विलास-
यतीं दृढीत्या 'अरे रे विद्याधरलङ्कदुविदग्ध कापुरुष ! कुच व्रजसि'इति जल्पन्ती आगमनवेगान्द्विनिपातितशापिजाला त्वरितत्वरितम-
भिमुपमुपगच्छन्ती दृष्टा मया दुष्टपिशाचिकेति । न शुभ्यो हृदयेन, उपशान्ता विभीपिका । स्तोत्रवेलायां चानभ्रमेव गजितं मेघैः, वृष्टं

नयनतारायाहि च उदकेसियाहि विमुक्कनिवसणाहि किलिकिलियं डाइणीहिं । न खुद्धो चित्तेणं, पण्डा विहीसिया । श्रेववेलाए य
 केणावि अमुणियं चैव पणट्टचन्ददिवायरे निरयघोरुधयारे पखिखत्तो महापायलमीसणे अयडे, दिट्ठाओ य तत्थ भयस्स वि य भयं-
 करीओ दाढावियारालमीसणेहि वयणेहि कवालमालापरिगयाहिं सिरोहराहिं नाहिमण्डलगएहिं धणेहिं पलम्बमाणमहोयरीओ सुणसव-
 विबममेहि ऊरुएहिं तुङ्गतालखन्धसंठाणाहिं जह्वाहिं निसियकप्पणीहिं नरकलेवरे विगतमाणीओ जलन्तनयणतारयं च अइमीसणमिओ
 तओ पुलोएपाणीओ दुट्टरकखसीओ 'हण हण छिन्द छिन्द भिन्द' भणमाणीओ य थावियाओ अभिमुहं । न खुद्धो चित्तेणं,
 पसन्ता विहीसिया । तओ अदूजामावसेसाए जामिणीए समत्तपाए मन्तजवे सुरहिकुसुमामोयगन्धिभणो पवाइओ महुरमारुओ, निवडिया
 कुसुमदुट्टी, जय जय चि उट्टिओ कलयलरयो, गाइयं किन्नरीहिं । तओ श्रेववेलाए चैव उल्लोवयन्ती नहङ्गणं अपोयदेवयापरिगया

रुधिरघाराभिः, फेत्कारितं शिवाभिः, घाहावितं (चित्रकारित/वेतालैः, नतितं कवन्धैः, प्रज्वलन्नयनतारकाभिश्च ऊर्ध्वकेशिकाभिविमुक्कनि-
 वसनाभिः किलिकिलितं डाकिनोभिः न क्षुब्धश्चित्तेन, प्रनष्टा विभीषिका । स्तोत्रवेलायां च केनाप्यज्ञातमेव प्रनष्टचन्द्रदिवाकरे निरय-
 घोराब्धकारे प्रक्षिप्तो महागतालभीषणेऽवटे । दृष्टाश्च तत्र भयस्यापि भयंकरो दाढाविकरालभीषणैर्वेदनैः कपालमालापरिगताभिः शिरो-
 धराभिर्नाभिर्मण्डलगतैः स्तनैः प्रलम्बमानमहोदर्यः सूनाशवचिभ्रमैरुहभिः तुङ्गतालस्कन्धसंस्थानाभिर्जोह्विकाभिर्निशितकर्तनीभिर्नरकलंब-
 रान् विकर्तयन्त्यो ज्वलन्नयनतारकं चात्तिभीषणमितस्ततः प्रलोकयन्त्यो दुष्टराक्षस्यो 'हत हत छिन्त छिन्त भिन्त भिन्त' इति भणन्त्यश्च
 धाविता अभिमुपसू । न क्षुब्धश्चित्तेन, प्रशान्ता विभीषिका । ततोऽर्धयामावशेषायां यामिन्यां समाप्तप्राये मन्त्रजापे सुरभिकुसुमामोद-
 गर्भितः प्रवातो मधुरमारुतः, निपतिता कुसुमवृष्टिः, जय जय इत्युत्थितः कलकलरवः, गीतं किन्नरीभिः । ततः स्तोत्रवेलायामेव

१ -निवसणं स । २ किलिकिलियं फ । ३ विरुपमाणीओ क । ४ सूजलन्त-क ।

आगया अत्रियवल चि । दिष्टा य सा मए

दित्ताणलस्स व सिद्धा पहासमिद्धि व्म सारयरविस्स । जोण्हा छणचन्दस्स व वसन्तकमलायरसिरि व्व ॥

भणियं च तीए । अहो ते वजसाओ, अहो ते पोरुसं, अहो ते निच्छओ, अहो ते उवओगो चि । ता सिद्धा ते अहं । उवरमइओ ववसायाओ चि । तओ मए असमचकइवयमन्तजावेण विहीसियासङ्काए अपणमिऊण भयवइं ममाणिओ मन्तजावो, पणमिया य पच्छा । एत्थन्तरंमि

पहाणकायसंगया सुयन्धगन्धगन्धिया । अवायमल्लमण्डिया पइण्णहारचन्दिमा ॥

लसन्तहेमसुत्तया फुरन्तआउहप्पहा । चलन्त रुणकुण्डला जलन्ततीसभूसणा ॥

उइयोत्तयन्ती नमोऽङ्गणमनेकदेवतापरिगताऽगताऽजितवलेति । इथा व सा मया ।

दीप्तानलस्येव श्रिया प्रभासमृद्धित्वि शारदरवेः । ज्योत्स्ना क्षणचन्द्रस्येव वसन्तकमलाकरश्रीस्त्वि ॥

भणितं च तया-अहो ते व्यवसाय, अहो ते पौरुषम्, अहो ते निश्चय, अहो ते उपयोग इति । ततः सिद्धा तेऽहम् । उवरम इतो व्ययसायादिति । ततो मयाऽसमासकृतिपयमन्त्रजापेन विभीषिकाशुद्रयाऽप्रणम्य भगवतीं समाप्तो मन्त्रजापः । प्रणता च पथ्यात् । अत्रान्तरे

प्रधानकायसंगताः सुगन्धगन्धगन्धिताः । अम्लानमाल्यमण्डिताः प्रकीर्णहाराचन्द्रिकाः ॥

लसन्तहेमसूत्रकाः स्फुरदायुधप्रभाः । चलन्तकुण्डला ज्वलच्छीर्गभूषणाः ॥

नियद्वीज्युद्धग मुकन्तरुमंगया । मियद्वीयोद्वियागणा नसागन्दिगच्छहा ॥
 समन्तरुमंगद्विया विनिगकामन्त्रिणो । समुद्रदुदुहिस्मणा पणाममंठियञ्जनी ॥

समागया विज्ञाश्च नि ।

मणियं च देवयाए । पुनय, महापूरिगमस्रायगुनायुगञ्जियं पडिस्त्रभिगभां पणमइ चण्डुमीरूप्यमुदं मन्तमेव विज्ञाद्वयन्तं ।
 तत्रो मए 'पण भयार्इपनात्रो'नि मणिऊग ममाइन्ठिया विज्ञाहग । मणियं च देवयाए । पुनय, करंमि ते विज्ञाह्नगिन्दिद्विमियं ।
 मए मणियं । करंउ भयार्इ, म्ति देवीए वमुभूनी य पणसं ति । तत्रो म्त्वारिश्चो म्मुभूई, जाग न जंमइ ति; तत्रो निगालिजो,
 जाग न दीमइ नि । तत्रो आगद्वियं मे दिगण्य । विज्ञाह्नगमेत्रो य नद्वह्णगामणं पयद्वो गयेमिउं । दिद्वो य एगंमि निगुजे इओ

नियज्योभनोद्वराः सुसान्तरुजसंगणाः । गुणाद्वोमितान्ता नंयारचिन्वसञ्जयाः ॥

समन्तरुस्र्नाद्विता विनिगकामकणियः । समुद्रदुदुगिरुणाः प्रणाममंठियसान्तरुपः ॥

समागया विद्याधरा इति ।

मणियं च देवयाए । पुनरु ! महापुनरुमयपमायुगानुस्त्रितं प्रणियज्युद्धभां प्रणमति चण्डुगिद्वयमुं मन्तमेव विद्याधरपयम् । गणे
 मया 'पण मणयणीप्रसार' इति मणियग ममागया (ग द्वा) विद्याधराः । मणियं च देवतया-पुनरु ! करंमि ते विद्याधरनंरुद्रा
 निभेगम् । मया मणितम्-करंजु भागनी, किन्तु देव्या म्त्सुभूनेश्च म्त्वरुमिति । ततः सन्तरुगिलो म्मुभूतिः, यार न जलयायी ।
 ततो निगान्तिो यार न इत्यते इति । तत धाञ्जिजं मे इत्येन । विद्याधरतमेगश्च नभोज्ञणगमेनेन म्त्सुणे गेगणियुन । इत्यश्च

१ मयणी-रा ।

ततो परिभ्रमन्तो वसुभूई । सो य पेच्छिऊण अग्ने उभयकरगहियरुस्वसालो 'अरे रे दुडुविज्जाहरा, पियवयंसस्स जीवियाओ वि अब्भहिययरं देवि विलासवइं अबहरिऊण कहिं गच्छसि'त्ति भ्रणमाणो घावियो अहिसुहं ति । तओ मए चिन्तियं । अबहरिया देवी, अफलो मे परिस्समो । पुच्छिओ वसुभूई 'कहिं कहिं देवि'त्ति । तओ तेण विज्जाहरविप्पलद्धुद्धिणा वाहिओ मे घाओ । वञ्चिओ सो मए अबहरिया य से साहा । तओ गेण्हिऊण हत्थे 'वयस्स, अलमन्नहावियप्पिण्ण; साहेहि ताव, कहिं देवि'त्ति पुणो पुणो पुच्छिओ । तओ विसेसेण पउत्तलोयणवाचारं मं पुलोइऊण भणियमणेण । भो वयस्स, सुण । पउत्तविज्जासाहणारम्भे तुमंमि जाए अड्डरत्तसमए समागयं विज्जाहरवन्द्रं, विहीसियासङ्काए य अवमन्नियं तं मए । तओ धेववेलाए चेव 'हा अज्जउत्त, हा अज्जउत्त'त्ति आयणिओ देवीए सद्दो । आसङ्कियं मे हियण्णं । दिट्ठा य विज्जाहरविमाणारूढा 'अज्ज वसुभूई परित्तायाहि परित्तायाहि'त्ति अक्कन्दमानी देवी ।

एकस्मिन् निकुञ्जे इतस्ततः परिभ्रमन् वसुभूतिः । स च प्रेक्ष्यास्मान् उभयकरगृहीतवृक्षशापः 'अरे रे दुष्टविद्याधर ! प्रियवयस्यस्य जीवितादप्यधिकतयं देवीं विलासवतीमपहृत्य कुत्र गच्छसि' इति भ्रमन् घावितोऽभिसुखमिति । ततो मया चिन्तितम्-अपहृता देवी, अफलो मे परिश्रमः । पृथो वसुभूतिः 'कुत्र कुत्र देवी' इति । ततस्तेन विद्याधरविप्रलब्धवुद्धिना वाहितो मे घातः । वञ्चितः स मया, अपहृता च तस्य शापा । ततो गृहीत्या हस्ते 'वयस्य ! अलमन्यया विकल्पितेन, कथय तावत् कुत्र देवी' इति पुनः पुनः पृष्टः । ततो विशेषेण प्रयुक्तलोचनव्यापारं मां प्रलोक्य भणितमनेन । भो वयस्य ! शृणु । प्रयुक्तविद्यासाधनारंसे त्वयि ज्ञातेऽर्धरात्रसमये समागतं विद्याधत्वन्द्रम् । विभीषिकाशङ्कया चावमतं तन्मया । ततः स्तोकवेलायामेव 'हा आर्यपुत्र ! हा आर्यपुत्र ! इत्याकर्णितो देव्याः शब्दः । आशङ्कितं मे हृदयेन । दृष्टा च विद्याधरविमानारूढा 'आर्य वसुभूते ! परित्रायस्य परित्रायस्व' इत्याक्कन्दमाना देवी । संभ्रमविशेषतः

संभ्रमयित्सुओ संजायासंकेण निरुविया गुहाए जात्र नत्थि । तओ विमानानुमारेणं धात्रिओ मग्गओ, न पावियं च विमाणं । अओ न याणामि; संपयं कहिं देत्रि त्ति । मए चिन्तियं । विज्जाहरेण हरिया देवी । अत्थि य मे गयणगमणसत्ती । ता कहिं सो नइस्सइ । भणिओ य वसुभूई । परिचय निमायं । सिद्धा मे अज्जियत्ता । ता अत्रमेयं ति । एत्थन्तरंमि समागया विज्जा । भणियं च तीए । वन्ठ, किमेयं ति । साहिओ से श्रुत्तन्तो । को पुण तुमं परिहवइ ति कुत्रिया य एमा । पेसिया दिसो दिसं तीए अन्नेमणनिमित्तं पण- गइणमुहा विज्जाहरा । विज्जासमाएसेण य ठिया अग्हे तहिं चेव मलयमिहरे । तइयदियहंमि य ममागओ पणगई । भणियं च तेण । देव, उवलद्धा देवी । मए भणियं । कत्थ उवलद्ध त्ति । तेण भणियं । देव, सुण । अत्थि वेयइपव्वए रहनेउरचक्कालउरं नाम नयरं । तत्थ उवलद्ध त्ति । मए भणियं । कहं त्रिय । तेण भणियं । देव, सुण । पत्थिओ देवसमाएसेणाहं परिब्भमन्तो गओ रहनेउर- चक्कालउरं नयरं । दिट्ठं च तं सव्वमेव उब्धिग्गज्जणयं सव्वाययणसंपाइयपूओयारं भमन्तमगडवल्लिमहस्ससंहुलं चत्थममारद्धवि- निहलक्खइहोम च । तओ मए तत्थ पुन्ठिओ एगो विज्जाहरो 'मइ, किमेयं' ति । तेण भणियं । सामिणो दुन्नपफलस्स कुसुमुग्गसो

संजाताशंसेन निरुपिता गुहायां यात्रास्ति । ततो विमानानुमारेण धात्रितो मार्गतः (पृष्ठतः), न प्रात च विमानम् । अतो न जानामि साम्प्रतं कुत्र वेधीति । मया चिन्तितम्-विद्याधरेण हता देवी । अस्ति च मे गगनगमनशक्तिः, ततः कुत्र स नेष्यति । भणितव्य वसुभूतिः । परित्यज विपादम्, सिद्धा मेऽजितयत्ना, ततः स्तोत्रमेतदिति । अत्रान्तरे समागता विद्या । भणितं च तया-वयस ! किमेय- मिति । कथितस्तस्यै पुरागतः । 'कः पुनस्त्यां परिभवति' इति कुपिता चेरा । भ्रमिता विश्वि तयाऽन्नेयणनिमित्तं पत्रगतिप्रमुगा विद्याधरा । विद्यासमाधेरेण च स्थिता पर्यं तत्रैव मलयशिखरे । तृतीयदिवसे च समागतः पत्रगतिः । भणितं च तेन-देव ! उप-

चि । मए भणियं । कहं विय । तेण भणियं । सुण । अत्थि एत्थ अणङ्गर्इ नाम विज्जाहरनयरसामी । तेण मयणवसवत्तिणा कस्सइ
 महापुरिसस्स विजासाहणुज्जयस्स अवहरिज्जण पिययमा इहं आणीय चि । अणिच्छमाणिं च तं बला 'गेण्हिउं पवत्तो । एत्थन्तरंमि
 'कहा एस' चि अणवेक्खिज्जण अहयं पवट्टमाणकोधाणलो 'अरे रे दुट्ठविजाहरा, कहं मए जीवमाणंमि मम जायं परिह्वसि'चि 'को
 एत्थ चिट्ठइ; अरे खगं खगं' ति भणमाणो उट्ठिओ अमरिसेण पयट्टो अट्ठिमुहं । तओ 'पसीयउ देवो'चि जंपियं पवणगइणा ।
 भणियं च तेण । देव, कहाणयमिणं; न उण केसरिकिसोरजायं पसज्जं सारमेओ अहिहवइ । ता कहावसाणं पि ताव निसामेउ देवो
 चि । तओ विल्लिज्जण उवचिट्ठो अहं पुणो । भणियं च तेण । बला गेण्हणपवत्तस्म य 'असमओ' चि काज्जण उवट्ठिया महाकालि-

लब्धा देवी । मया भणितम्-कुनोपलब्धेति । तेन भणितम्-देव ! शृणु । अस्ति चैताल्यपर्वते रथनूपुरचक्रवालपुरं नाम नगरम्, तत्रोप-
 लब्धेति । मया भणितं-कथमिव । तेन भणितम्-देव ! शृणु । प्रस्थितो देवसमादेशेनाहं परिभ्रमन् गतो रथनूपुरचक्रवालपुरं नगरम् । दृष्टं
 च तत्सर्वमेवोद्दिशजन्मजं सर्वार्थतन्संयादितपूजोगचारं भ्रमच्छकटयत्सहस्रसंकुलं चत्वरसमारव्यविधिलक्ष्मणं च । ततो मया तत्र पृष्ट
 एको विद्याधरो 'भद्र ! किमेतद्' इति । तेन भणितम्-स्वामिनो दुर्नयफलस्य कुसुमोद्गम इति । मया भणितम्-कथमिव । तेन भणितम्-शृणु ।
 अस्यत्र अनङ्गरतिर्नाम विद्याधरनगरस्वामी । तेन मदनपशवर्तिना कस्यचिद् महापुरुषस्य विद्यासाधनोद्यतस्य अपहृत्य प्रियतमेदानीतेति ।
 अनिच्छन्तीं च तां बलाद् शरीतुं मवृत्तः । अत्रान्तरे 'कथा एषा' इत्यनवेद्याहं प्रवर्धमानकोपानलः 'अरे रे दुष्टविद्याधर ! कथं मयि जीवति मम
 जग्यां परिभवसि'इति 'कोऽत्र तिष्ठति, अरे खड्गं खड्गमिति भणन्नुत्थितोऽमर्षेण प्रवृत्तोऽभिमुत्तम् । ततः 'प्रसीदतु देवः' इति जल्पितं पवनग-
 तित्ना । भणितं च तेन-देव ! कथानकमिदम्, न पुनः केशरिर्ऋशोरजायां प्रसद्य सारमेयोऽभिभवति । ततः कथावसानमपि तावद्

विज्ञा । संजाओ भूमिकम्पो, निवडियाओ उक्काओ, समुब्भूओ निग्घाओ । भणिओ य तीए अणङ्गरई । भो भो न जुत्तं इमं संपत्तविज्ञाहरनरिन्दसद्दस्स कावुसिस्सेट्ठियं । तओ नियत्तो सो इमाओ ववसायाओ काएण, न वुण चित्तेण । पंपलियाए य नयरदेव-याए पुणो नयरविणासो आसि चि संजायसंकेहि पत्थुयं सन्तिगम्मं नायरएहिं । तओ मए भणियं । कहिं पुण सा इत्थिया चिट्ठइ । तेण मणियं । नरिन्दभवणुज्जाणे सहयारपायवत्तले चि । तओ मए नाइदूदेसवत्तिणा गणयलसंठिएण निरूविया देवी । दिट्ठा य अणेय-विज्ञाहरीयन्द्रमज्जगया धामकरयलपणाभियधयणकमलमुब्बहन्ति चि । आरखिविज्ञाहरसंवाहभावओ अणाएसओ य देवस्स न गओ तीए समीवं । आंगओ इहई । एयं च सोळण देवो पमाणं ति ॥

तओ मए पुलइओ वसुभूई । भणियं च तेण । भो वयस्स, इमं ताव एत्थ पत्तकालं । नयरदेवओवएसेण लज्जिओ खु भो राया ।

निशामयतु देव इति । ततो व्रीडित्वा उपविष्टोऽहं पुनः । भणितं तेन, बलाद्ग्रहणप्रवृत्तस्य च 'असमयः' इति कृत्योपस्थिता महा-कालीविद्या । संजातो भूमिकम्पः, निपतिता उल्का; समुद्भूतो निर्घातः । भणितश्च तयाऽनङ्गरतिः । भो भो न युक्तमिदं संप्राप्तविद्या-घरनरेन्द्रशब्दस्य कापुरुपचोष्टितम् । ततो निवृत्तः सोऽस्माद् व्यवसायात् कायेन न पुनश्चित्तेन । प्रचलितार्थां(प्रव्यलितार्थां ?) च नगरदेव-तायां पुनर्नगरविनाश आसीदिति नञ्जाताशङ्कैः प्रस्तुतं शान्तिरुर्भं नागरकैः । ततो मया भणितम्-कुन पुनः सा खी तिष्ठति । तेन भणितम्-नरेन्द्रभवतोद्याने सहकारपादपत्तले इति । ततो मया नात्तिदूरदेशवतिद्या गगनतलसंस्थितेन निरूपिता देवी । दृष्ट्वा चानेकवि-द्याधरीवन्द्रमध्यगता धामकरतलन्यस्तवदनकमलमुद्बहन्तीति । आरक्षन्विद्याधरसंवाधभावतोऽनादेशतश्च देवस्य न गतस्तस्याः समीपम् । आगत इह । पतच्छ्रुत्वा देवः प्रमाणमिति ॥

ता पेसेहि से सामपुव्वगमेव देवीजायणनिमित्तं कंचि दूयं ति । तओ वम्मयत्तेण भणियं । सदाराणयणे वि दूयसंपेसणमपुव्वो साम-
मेओ । समरसेणेण उत्तं । तस्स वि दूयसंपेसणं ति महन्तो अणक्खो । चाउवेगेण भणियं । न संपन्नमहिलसियं । वाउमित्तेण भणियं ।
देवो जाणइ ति । विहसियं चण्डसीहेण, उन्नाडियं पिह्लगन्धारेण, पयम्पियं मयङ्गेण, नीससियं अमयप्पहेण, पंचलियं देवोस-
हेण । तओ सुभडभावेण वीरेकरसाणं अणभिमओ वि विज्जाहराणं 'एस ट्टिइ'चि पडिबोहिल्लण ते पवणगई चेव विसञ्जिओ दूओ ति ।
भणिओ य एसो । भद्द, वत्तव्वो तए स विज्जाहरनरिन्दो । जं खल्लु अयसस्स कौरयं अत्तणो हारयं धिईए वारयं लोयस्स हासयं
सत्तुणो आणन्दयं उभयलोयविरुद्धं च, तं कहं सप्पुरिसो समायरइ । विरुद्धं च परदारहरणं । ता परिचय एवं असव्ववसायं, पेसेहि
मे जायं ति । अपडिबज्जमाणे य वत्तव्वा तए देवी, जहा 'न कायव्वो तए खेओ, उवलद्धा तुमं ति; अवस्सं थोवदिणकभन्तरे सोया-

ततो मया दृष्टो यजुभृतिः । भणितं च तेन-भो वयस्य ! इदं तावदत्र प्राप्तकालम् । नगरदेवतोपदेशेन लज्जितः पल्लुस राजा । ततः
प्रेयय तस्य सामपूर्वं रुमेव देवीयाचननिमित्तं कंचिद् द्रुतमिति । ततो ब्रह्मदत्तेन भणितम्-स्वदारानयेऽपि द्रुतसंप्रेयणमपूर्वंः सामभेदः ।
समरसेनेनोक्तम्-तस्यापि द्रुतसंप्रेयणमिति महान् (अणक्खो दे) अपवादः । वायुवेगेन भणितम्-न संपन्नमभिलपितम् । वायुमित्रेण भणि-
तम्-देवो जानातीति । चिह्नसितं चण्डसिंहेन, उन्नाटितं पिह्लगान्धारेण, प्ररुम्पितं मतङ्गेन, निःश्वसितममृतप्रभेण, प्रचलितं देवप्रेमेण ।
ततः सुभटभावेन वीरेकरसानामभिमतोऽपि विद्याधराणाम् 'पया स्थितिः' इति प्रतियोध्य तान् पानगतिरेव विसर्जितो द्रुत इति ।
भणितश्चैव; भद्र ! वक्तव्यस्त्वया स विद्याधरानरेन्द्रः । यत् पल्लवयशसः कारकमात्मनो हारकं धृत्या वारकं लोकस्य हासकं शत्रो-
रानन्कमुभयलोकविरुद्धं च, तत्कथं सपुरुषः समाचरति । विरुद्धं च परदारहरणम् । ततः परित्यजितमसह्यवसायम्, प्रेयय मे

वेभि' । तत्रो 'जं देवो आणवेइ'चि भणिऊण गओ पवणगई । विइयदियहे य आगओ । भणियं च तेण । देव, भणिओ जहाइइ देवेण सो विजाहराहमो । न पडिवन्नं च देवसासणं । भणियं च तेण । कं धरणिगोयोरो वि मे 'परिच्चय एयं असव्वसायं' ति आणं पेसेइ । ता न पेसेमि से जायं । साहेउ जस्स साहियव्वं ति । देवीए य विन्नत्तं । अजउत्तस्स धरणिमइं वहन्तीए को मं खेओ च्चि ॥ तत्रो एयं सोऊण खुहिया विजाहरभडा । गरुयवियम्भमाणामरिसविसेसेण हुंकारियं वम्भयेत्तेण, एणसुच्छाहपुलइएण अण्फालिओ थुओ समसेणेण, रोसरञ्जन्तनयणताराया भिउडीविसेयभीसणा खगरयणंमि निवाइया दिट्ठी वाउवेणेण, रिउपहारविसमं उन्नामियं वच्छत्थलं वाउमित्तेण, कोवाणलजलिएणं पिव अन्धारियं मुहं चण्डसीहेण, उव्वेच्छिउद्धवाहुजुयलं वियम्मियं पिङ्गलगन्धारेण, पय-म्पियमाहिहरं समाहयं धरणियलं मयङ्गेण, आसन्नसमपरिओसफुरियनयणमुहेण आससियं अमियप्पहेण, नीसेसभरियगिरिगुहाकन्दरं.

जायामिति । अप्रतिपद्यमाने च वक्तव्या त्वया देवी, 'यथा न कर्तव्यस्त्वया खेदः, उपलब्धा त्वमिति, अयद्यं स्तोत्रदिनाभ्यन्तरे मोक्ष-यामि' ॥ ततो 'यद् देव आशापयति' इति भणित्वा गतः पवनर्गतः । द्वितीयदिवसे चागतः । भणितं च तेन-देव ! भणितो यथादिष्ट-देवेन स विद्याधराधमः । न प्रतिपन्नं च देवशासनम् । भणितं च तेन, कथं धरणीगोचरोऽपि मे परित्यजैतमसद्यवसायम्' इति आशां प्रेषयति । ततो न प्रेषयामि तस्य जायाम् । कथयतु यस्य कथयितव्यमिति । देव्या च विज्ञप्तम्-आर्यपुत्रस्य गृहिणीशब्दं बहन्त्याः को मम खेद इति ॥ तत पतच्छ्रुत्वा शुब्धा विद्याधरभटाः । शुरुविजृम्भमाणामर्षविशेषेण हुंकारितं ब्रह्मदत्तेन, एणरसोत्साहपुलकितेनास्ता-लितो भुजः समरसेनेन, रोपरज्यमातनयनतारका भृकुटिविशेषभीषणा खड्गारले निपातिता दृष्टिर्वायुवेगेन, रिपुप्रहारविषममुन्नामिति वक्षःस्थलं वायुमित्रेण, कोपानलञ्चलितेनेवान्धकारितं मुखं चण्डसिंहेन, उद्वेष्टितोर्ध्ववाहुयुगलं विजृम्भितं पिङ्गलगन्धारेण, प्रकम्पितम-

हमियं देवोत्सहेणं ॥ ततो मए भणियं । आसन्नविणिवाओ पणहुवुद्धिविहवी य सो तंवस्सी । ता अलं तंमि संरम्भेण । चिहुह तुंभे । अहं पुण सगदुइओ चेव इओ गच्छिऊण दंसेमि से भूमिगोयरपरकमं ति । विजाहरेहि भणियं । देव, असमत्थो खु सो देवस्स भिचपरकमं पि पेविंखउं, किंमङ्ग पुण देवपरकम ति ।

एत्यन्तरंमि मिलियं विजाहरवलं । उंवणीयं मे विमाणं, अजियवलपवचिओ उवारूढो वसुभूइसमेओ विमाणे । समाहयाइं समर-मज्जलतराईं । अणुगूलमारुयन्दोलिरविमाणधयवडं चलियं विजाहरवलं । समुघुडो जयजयसदो, निरडिया कुसुमवुड्डी, समुभूओ आणन्दो । आगासगमणेणं च पेच्छमाणो नाणाविहगामागरनगरसयसोहियं महिमण्डलं अजायपरिस्समो रणरसुच्छाहेण थेत्रवेलाए चेव पत्तो वेयद्दुयन्वयं । अजियवलाएसओ य आवासिओ हेडुओ । कओ तिरत्तोववासो, सव्वविजाणं च संपाडियाओ पूयाओ ।

दीधर समाहृतं धरणीतलं मतङ्गेन, आसन्नसमएपरितोपस्फुरितनयनमुखेनाश्वसितममृतप्रमेण, निशेषभृतगिरियुद्धाकन्दरं हसितं देवर्षे-भेण ॥ ततो मया भणित्तम्-आसन्नविनिपात प्रनष्टुद्धिप्रवथ्य स तपस्वी । ततोऽलं तस्मिन् संरम्भेण । तिष्ठत यूयम् । अहं पुनः राङ्गद्वितीय एव इतो गत्वा दर्शयामि तस्मै भूमिगोचरपरराक्रममिति । विद्याघटैर्भणितम्-देव ! असमर्थः खलु स देवस्य भृत्यपरार-ममपि प्रेक्षितु किमङ्ग पुनर्देवपरराक्रममिति ॥

अत्रान्तरे मिलितं विद्याधरयत्नम् । उपनीतं मे विमानम्, अजितवलाप्रवर्तित उपारूढो वसुभृतिसमेतो विमाने । समाहृतानि समरमङ्गल-तूर्याणि । अनुकूलमारुतान्दोलयद्द्विभागध्वजपट चलितं विद्याधरयत्नम् । समुद्रघुष्टो जयजयशब्दः, निपतिता कुसुमवृष्टिः, समुद्रभूत आनन्दः । आकाशगमनेन च प्रेक्षमाणो नानाविधग्रामाकरणगरशतशोभितं महीमण्डलमजातपरिश्रमो रणरसोत्साहेन स्तोत्रवेलायामेव प्राप्तो

१ वराओ फ । २ -डुतीओ ख । ३ पेच्छिउ ग । ४ कि पुण ग । ५ उवणय ख । ६ -पवत्थि उ ख । ७ समाहय समरमगल्लर ख ।

भेत्तिषुवगया मे सेसविज्ञाहरा । मुणियं अणङ्गरइणा अवञ्जाविलसिएणं । पेसिओ तेण दुग्घुहो नाम सेणावई, समागओ महया विज्ञा-
हरवलेणं । आगयं परवलं ति उंद्दाइओ अम्हाण सेन्नमि कलयलो । आहया समरभेरी । पवत्ता संनञ्जितं विज्ञाहरा । गहियं मे स्वग्ग-
रयणं ॥ एत्यन्तरंमि समागओ दूओ । भणियं च तेण । भो भो पवन्नभूमिगोयरभिचभावा विज्ञाहरभडा, निसामेह सेणावइसासणं ।
पेसिओ अहं अणङ्गरइसेणावइणा दुग्घुहाभिहाणेणं । भणियं च तेण । अत्थि तुम्हाणं अइभूमिगयमोहाणं अपडिहयसासणेण देवेण
अणङ्गरइणा सह समरसद्धा, पयड्ढा य तुब्भे देवरायहाणिं । ता किं इमिणा किलेसेग । सज्जा होह । समाणेमि अहं देवस्स एगभिचो
एत्थेव तुम्हाणं विगहं ति । एवं च सोऊण 'नाणङ्गरई आगओ' चि सुकं मए स्वगरयणं, मउलियं विज्ञाहरवलं । सेणावई आगओ
त्ति, अह पि ईहइं सेणावइ ति उट्ठिओ चण्डसीहो । भणियं च तेण । देवें, देहि आणत्तिं । पेक्खन्तु देवैस्स भिच्चविलसियं विज्ञाहर-

वैताडघपवर्तम् । अजितयलादेशतश्चावासितोऽथः । कृतस्त्रिरात्रोपवासः, सर्वविद्यानां च संपादिताः पूजाः । मैत्रीमुपगता मे शेषविद्या-
घराः । ज्ञातमनङ्गरतिनाऽथञ्जाविलसितेन । प्रेषितस्तेन दुर्मुखो नाम सेनापतिः, समागतो महता विद्याधरयत्नेन । आगतं परवल-
मित्युच्चावितोऽस्माकं सैन्ये फलकलः । आहता समरभेरी । प्रवृत्ताः संनद्धुं विद्याधराः । गृहीत मया खङ्गरत्नम् । अत्रान्तरे समागतो
दूतः । भणितं च तेन । भो भोः प्रपन्नभूमिगोचरश्रुत्यभावा विद्याधरभट्टाः ! निशामयत सेनापतिशासनम् । प्रेषितोऽहमनङ्गरतिसेनापतिना
दुर्मुखाभिधानेन । भणितं च तेन-अस्ति युष्माकमतिभूमिगतमोहानामप्रतिहतशासनेन देवेन अनङ्गरतिना सह समरश्रद्धा, प्रवृत्ताश्च यूयं
देवराजधानीम् । ततः किमनेन फलेशेन । सज्जा भवत । समापयाम्यहं देवस्यैकश्रुत्योऽत्रैव युष्माकं विग्रहमिति । पत्तच्च श्रुत्वा 'नानङ्गरति
रागतः' इति सुकं मया खङ्गरत्नम्, मुकुलितं विद्याधरयत्नम् । सेनापतिरागत इति, अहमपीह सेनापतिरित्युत्थितश्चण्डसिंहः । भणितं

१ उद्दाइओ ग । २ से एमा-त्त । ३ इह उ क । ४ देह आणत्ति क । ५ देवभिच्चस्स क ।

भडा । तओ मए 'उचियमेयं' ति चिन्तिऊण दिनें कण्ठकुसुमदामं । पणामपुव्वयं गहियं च गेण, ठावियमुत्तिमेङ्गे । धावियो दुम्मुह-
 वलाभिमुहं । ठिओ अहं विमाणे सह विआहरेहिं । आगया समरेकवगा सुरसिद्धा अच्छराओ य । पवत्तमाओहणं । मेहजालेण
 विय ओत्थयं अम्बरयलं सरजालेण. निग्घाया विय पडन्ति खगप्पहारा, आहम्मन्ति विआहरभडा, मिलिया य नायगा । तओ
 जंपियं चण्डसीहेण । अरे रे दुरायार, अग्गओ होहि । अहं चण्डसीहो, तुमं दुम्मुहो ति । समागओ एसो । लगं गयाजुद्धं । दिन्नो
 पहारो दुम्मुहेण, पडिच्छिओ चण्डसीहेण । तओ रोसायम्बलोयणेणं 'कीइसो तुह [वि दिन्नो हवह] पहारो, सहसु मे संपयं' ति
 भणमाणेण दिन्नो से उत्तिमेङ्गे, विदारियं च [सि^३ उत्तिमेङ्गं] । जाओ विहलंयलो य सो मुक्कलहिरुगारं निवडिओ धरणिवट्टे । भग्गं
 दुम्मुहवलं । उग्घुट्टो जयजयरवो । विमुक्कं सुरसिद्धिहि उवरि चण्डसीहस्स कुसुमवरिसं । तओ विणिज्जिए सेणावइमि चडिओ अहं

च तेन-देव ! देहि आबुत्तिमिति । प्रेक्षन्तां देयस्य भृत्यविलसितं विद्याधरभटाः । ततो मया 'उचितमेतद्' इति चिन्तयित्वा दत्तं
 कण्ठकुसुमदाम । प्रणामपूर्वकं शृद्धीतं च तेन, स्थापितमुत्तमाङ्गे । धावितो दुर्मुखवलाभिमुखम् । स्थितोऽहं विमाने सह विद्याधरैः ।
 आगताः समप्रेक्षकाः सुरसिद्धा अप्सरसश्च । प्रवृत्तमायोधनम् । मेघजालेनेवाथस्ततमम्बरतलं शरजालेन, निर्घाता इव पतन्ति पङ्कप्रद्वाराः,
 आहन्यन्ते विद्याधरभटाः, मिलिताश्च नायकाः । ततो जल्पितं चण्डसिद्धेन । अरे रे दुराचार ! अग्रतो भव, अहं चण्डसेनस्त्वं दुर्मुख इति ।
 समागत पपः । लग्नं गदायुद्धम् । दत्तः प्रहारो दुर्मुखेन, प्रतीपृश्चण्डसिद्धेन । ततो रोपाताम्रलोचनेन 'कीदृशस्तव [अपि दत्तो भवति]
 प्रहारः, सहस्व मे साम्प्रतम्' इति मणता दत्तस्तस्योत्तमाङ्गे, विदारितं च [तस्योत्तमाङ्गम्] । जातो विह्वलाङ्गश्च स मुक्कलधियोद्धारं
 निपतितो धरणीपृष्ठे । भग्नं दुर्मुखवलम् । उद्घुष्टो जयजयरवः । विमुक्कं सुरसिद्धेरुपरि चण्डसिद्धस्य कुसुमवर्षम् । ततो विनिर्जिते

वेयङ्गुयव्वयं, गओ र्हनेउरचक्कालउरविसयं । पेसिया मए अणङ्गरइसमीवं दुवे विजाहरा । भणिया य एए । भणह तं अणङ्गरइं, जहा
 किमणेण अप्पोपयमीणचेड्डिएण; भोत्तूण रज्जं तवोवणं वा जाहि, ममासमकोहिन्धणुप्पन्नसत्थाणलगाहुई वा हवाहि ति । गया ते
 मम चरणजुयलं चन्दिउं । आगया धेववेलाए । भणियं च तेहिं । देव, अणुचिड्डियं देवसासणं अम्हेहि । भणओ जहाइड्डमेव देवेण
 अणङ्गरइं । कुविओ य एसो । समाहयं धरणिवट्टं । अरे धरणिगोयर, अहं तव सत्थाणलगाहुई हंवामि न उण तुमं ममं ति; ता किं
 एइणा, धेवमेत्थमन्तरं ति । भणिज्जण समाइट्टं च तेण । देहं सन्नाहभेरिं रंएह सगडवूहं; अइभूमिमागओ धरणिगोयोरो ति । तओ
 आहया मेरी, निसामिओ मेरीरवो अणेगहा सेणिगेहिं । पढमं भयहित्थलोयणेहिं कुपुरिसेहिं, आसन्नविरहूसुयगलन्तवाहाहिं सेणाभ-
 डीहिं, चिररूढफुडियवणकन्दरेहिं रणरहसुब्बिभज्जमाणपुलएहिं सामिसुक्कयपडिमोयणासयण्हेहिं सुहडेहिं, पढमरणदंसणसुएहिं रायकुमारोहिं,
 सेनापती आरूढोऽहं वैताडयपर्यंतम्, गतो रथनूपुरचक्रवालपुरविययम् । प्रेषितौ मयाऽनङ्गरतिसमीपं द्वौ विद्याधरो । भणितो चेतौ ।
 भणत तमनङ्गरतिम्, यथा किमनेन अल्लोदकमीनचेष्टितेन, मुक्त्वा राज्यं तपोवनं वा याहि, ममासमकोधेन्वयोत्पन्नशस्त्रानलाप्राहुतिभे-
 वेति । गतौ तौ मम चरणयुगलं धन्दितुम् । आगतौ स्नोकवेलायाम् । भणितं च ताभ्याम्-देव ! अनुष्ठितं देवशासनमावाभ्याम् । भणितो
 यथादिष्टमेव देवेनानङ्गरतिः । कुपितश्चैपः । समाहृतं धरणीष्टम् । अरे धरणीगोचर ! अहं तव शस्त्रानलाप्राहुतिर्नवासि न पुनस्त्वं
 ममेति, ततः किमसेन, स्तोकमत्रान्तरमिति । भणित्वा समादिष्टं च तेन । दत्त सन्नाहमेरीम्, रचयत शरूढव्यूहम् । अतिभूमिमागतो
 धरणीगोचर इति । तत आहता मेरी, निशामितो मेरीरवोऽनेकधा सैनिकैः (ध्रणिगैः) । प्रथमं मयन्नस्तलोचनैः कापुरपैः, आसन्नविरहो-
 त्सुभ्यगलदूषाणाभिः सेनाभटीभिः, चिररूढस्फुटितवणकन्दरे रणरमसोद्भिद्यमानपुलकैः स्वामिसुकृतप्रतिभोचनासत्त्व्यैः सुभटैः, प्रथम-

नियनिओगसंपणपुरिएहिं निओपकसीहिं । पवत्तं संनज्जिउं अगङ्गरइवलं । दित्तोसहिपरिगया विय सेलकूडा दोइज्जन्ति कञ्चण-
 तत्राहा, दुज्जणवाणीओ विय भेयकरीओ आणीयन्ति मल्लीओ, जमजीहासन्निगासाओ सुहडजणरुहिरलालसाओ सुवहुज्जणजीविय-
 हरीओ पायडिज्जन्ति असिलट्टीओ, वेसिद्धिययाओ विय गुणनिचद्धाओ वि पयइकुडिलाओ धणुहीओ, ललजणालावा विय मम्मघ-
 ट्टणसमत्था य नाराया, असणिलयासन्निगासाओ य गयाओ । एवं च उवणीयमाणेहिं समरोवगरणेहिं केणावि 'पिययमापओहरफंस-
 रुम्भओ' चि न कओ सन्नाहो तरीरंभि, अन्नेण समसुहवद्धराएण थोरंसुयं असदं रुयन्ती वि न गणिया पिययमा, अन्नेण तक्ख-
 णसिद्धिलयला वियलियकच्चिदामा नयणनिग्गयवाहसलिला मङ्गलविलक्खहसिएहिं अवहीरयन्ती गाढसंतावं 'एसो अहं आगओ' चि
 समासासिपा पिययमा, अबस्स गमणुस्सुयस्स पाणभरियं चट्टयं पियावपणसभप्पियं पीयमाणं पि तीए सुट्टुपरं भरियंसुएहि, अत्राए
 य निग्गच्छमाणे पिययमे सुच्छाए चैव दंसियो अणुराओ । एवं च वट्टुमाणे अणङ्गरइवले समागया अम्हे । संपयं देवो पमाणं ति ॥

रणदर्शनोत्सुकै राजकुमारै; निजनियोगसंपादनत्वत्तैर्नियोगकारिभिः । प्रवृत्तं स्तन्दुशुभनङ्गरतियलम् । किंत्तोपधिपरिगता इव शैलकूटा
 दोषयन्तौ काञ्चनसन्नाहाः, दुज्जणवाण्य इव भेदकर्यं आनीयन्ते मल्लयः, यमजिह्वासंनिकाशाः सुभटजनरुधिरलालसाः सुवहुजनजीवितद्वयः
 प्रकट्यन्तेऽसिलट्टयः, वेदयास्त्रिय इव गुणनिचद्धा अपि प्रकृतिकुटिला घट्टुपः । ललजणालावा इव मर्मघट्टनसमर्थाश्च नारायाः, अत्रा
 निलतासंनिकाशाश्च गदाः । एवं चोपनीयमानैः समरोपकरणैः केनापि 'प्रियतमापयोअस्परशरोधकः' इति न कृतः सन्नाहः शरीरे, अन्येन
 तराक्षणशिथिलवलयया विचलितकाञ्चीदामा नयननिर्गतवाष्पसलिला मङ्गलविलक्खहसितैर्यधीरयन्ती गाढसन्तापं 'पपोऽहमागतः' इति
 समाभ्वसिता प्रियतमा, अन्यस्य गमनोत्सुकस्य पाणभृतं वर्तकं (वाटकं) प्रियावदनसमर्पितं पीयमानमपि तथा सुण्डुतरं भृतमद्युभिः ।
 अन्यया च निर्गच्छति प्रियतमे मूच्छैयैव दशितोऽणुरागः । एवं च वतमानेऽनङ्गरतियले समागता धयम् । साम्प्रतं देवः प्रमाणमिति ॥

तत्रो मए मणियं । ताडेह समरसन्नाहमेरिं । आएससमणन्तरं च ताडिया समरभासुरेण । सा य कुवियकयन्तहुंकारसन्निहा
वञ्जप्पहारफुट्टन्तगिरिसद्भीसणा पलयजलयणायतरिसं गञ्जिउं पवत्ता । समरसाहसरसियाणं च समुट्ठिओ कलयलवो विजाहरमडाणं ।
तत्रो नीयमाणविलेवणं दिज्जमाणसुरदिक्खुमुममालं पिज्जमाणपवरासवं हसिज्जमाणसुहडं आलोइज्जमाणसन्निज्जं
वण्णिज्जमाणपडिवकयं सज्जिज्जमाणविमाणं उब्भिज्जमाणमडइन्धं दिज्जमाणपढायं पलम्बिज्जमाणचामरं पज्जमाणकिट्ठिणीजालं रइज्ज-
माणवूहविसेसं मण्डिज्जमाणायवत्तं संपाडिज्जमाणगमणमङ्गलं उग्घोसिज्जमाणजयसदं सुणिज्जमाणपुण्णाहयोसं आवुरिज्जमाणरायङ्गणं
पयट्टमाणकल्लयलं पहावमाणपरियणं अग्घाणं पि सन्नद्धं वलं ति । उप्पइया विजाहरमडा, पयलियाणि विमाणणि, निवेसिया पउमवू-
हरयणा । ठिओ वूहस अग्गओ चण्डसीहो, वामपासे समरसेणो, दक्खिणेण देवोसहो, पच्छिमेण मयङ्गो, मज्जे पिङ्गलगन्धारो ।

ततो मया भणितम्-ताडयत समरसन्नाहमेरीम् । आदेशसमन्तरं च ताडिता समरभासुरेण । सा च कुपितकृतान्तहुंकारसन्निहा
यस्रमद्दारस्फुटन्निरिच्छाश्चभीषणा प्रलयजलदनादसहशं गर्जितुं प्रवृत्ता । समरसाहसरसिकानां च समुरिथतः कलकलरवो विद्याधरमटानाम् ।
ततो नीयमानविलेपनं दीयमानसुरभिक्खुमुममालं पीयमानप्रयरासवं हास्यमानवल्लभं संमान्यमानसुभटम् आलोस्यमानसन्निश्यं वर्ण्यमान-
प्रतिपक्षं सज्यमानविमानम् उब्भिमिचमानभटचिह्नं दीयमानपताकं प्रलम्ब्यमानचामरं यच्चमानकिट्ठिणीजालं रच्यमानव्यूहविशेषं मण्डयमा-
नात्पद्मं संपाद्यमानगमनमङ्गलम् उद्घोष्यमानजयशुभ्रं श्रयमाणपुण्याह(वाच)घोषम् आपूर्यमाणराजाङ्गणं प्रवर्तमानकलकलं प्रधावमान-
परिजनपस्माकमपि सन्नद्धं यलमिति । उत्पतिता विद्याधरमटाः, प्रचलितानि विमानि, निवेशिता पद्मव्यूहरचना । स्थितो व्यूहस्याप्रतक्ष-

अहं पि य विमानारूढो वाउवेगपमुहविजाहरायपरियओ ठिओ आसनीहृयं अणद्गरइवलं । पुच्छिओ मए परवल-
 राईणं नामाई अभियगई । भणियं च तेण । देव, तुण्डे ठिओ सपडयूहस्स कञ्चणदादो, वामपासे अमोओ, दक्खिणे कालसीदो,
 मज्झे विरूवो, पिट्ठओ अणद्गरई । तओ परवलदंसणपहट्टं पयलियं चण्डसीहवलं । पुरओ से ठियं जुद्धसजं कञ्चणदादसेनं । तओ वज्ज-
 न्तसमत्तूरं वगन्तविजाहरं उग्घोसिञ्जन्तपुञ्जपुरिसगोत्तं सुचन्तसीहनायं समावडियं जुद्धं । तय खलसमिद्धीओ विय असुहयाओ
 निवडन्ति मच्छीओ, कालरचिदिट्ठिसन्निगाता अइन्ति नाराया, जमहिसमिद्धतुछाओ पडन्ति गयाओ, लहुइयअसणिमाहप्पा वियम्भन्ति
 मोगारा, अद्धचन्दछिन्नाणि उप्पायमण्डलाणि विय गलन्ति आयवत्ताणि । तओ मोणियसिच्चमहियलं विजाहरमीमसंकुलं वट्टपडिय-
 कवन्धभीसणं निवडमाणपहरणसद्दालं सन्नाहनिवडियासिसंभूयहुयवहजालाउलं च जायं महागमरं ति । लग्गा दो वि नायगा । असि-

ण्डसिहः, वामपाशे समरसेनः, दक्षिणेन देवर्षभः, पश्चिमेन मतङ्गः, मध्ये पिद्दलगान्धारः । अहमपि च विमानारूढो वायुवेगप्रमुत्तविचार-
 राजपरिवृतः स्थितो गगनमार्गे । तत आसनीभूतमनङ्गरतिवलयम् । पृष्ठे मया परयलराजानां नामानि अभितगतिः । भणितं च तेन-धेच । तुण्डे
 (मुखे) स्थितः शकटयूहस्य काञ्चनदंष्ट्रः, वामपाशेऽशोकः, दक्षिणे कालसिहः, मध्ये विरूपः, पृष्ठतोऽनङ्गरतिः । ततः परवलदंसनप्रदंष्ट्रं
 प्रचलितं चण्डसिहवलयम् । पुरतस्तस्य स्थित युद्धसज्जं काञ्चनदंष्ट्रैर्न्यम् । ततो वायुमानसमस्तूर्यं यत्नाद्विद्योपयस्म उद्योत्थमानपुंषुण्य-
 गोत्रं मुच्यमानसिहनादं सभापतितं युद्धम् । तत्र फलसमृद्धय स्वातुल्यत्वात् निपतन्ति भल्लपः, कालरत्रिट्टिसन्निगाता आयान्ति नारायाः,
 यममहियशुद्धतुल्याः पतन्ति गदाः, लघूटताशनिमाहात्म्या विगृभन्ते मुद्गराः, अर्धवन्दरुच्छिन्नाणि उत्पातमण्डलानीय गत्यन्ति आतपप्राणि ।
 ततः शोणितसिक्कमहीतलं विद्याधरदीर्घसंकुलं यदुपतितकवन्धभीषणं सन्नाहनिपतितसिसंभूतप्रुतवहज्यालाकुलं च

१ वायुवेग- क-प । २ कालसीदो प । ३ -येगाटा क । ४ लुइयास-क ।

सत्तिरुन्तचक्रेहि आत्रडियं पद्मणजुद्धं । तत्रो कंचि वेलं जुञ्जिऊण त्रिसण्णो चण्डसीहो आहओ कञ्चणदाढेण निडालनेट्टे सग्गरयेणेण,
 नित्रडिओ य एसो । उट्टिओ अणङ्गइवले विगमत्तूरनिघोसमणाहो उद्दामरूलयलो । भग्गं चण्डसीहसेन्नं । उट्टियं अणङ्गइवले ।
 तत्रो अहं समसेणप्पमुहमिआहरनरिन्दमहिओ धावियो अहिमुहं अणङ्गइवलस्स ।

आत्रडियं तेण समं महसमरं मुक्कतियसक्कुसुमोहं । पडिमडसंघडियभडोहसंकुलं तक्खणं चेव ॥

आयण्णायट्टियजीयकोडिचक्कलियचायमुक्केहिं । अप्फुण्णं गयणयलं सरेहि घणजलहरेहिं व ॥

अन्नोत्राउढणएणक्खणन्तकरालनिवहसंजणिओ । तडिनियरो व्व समन्ता विप्फुरिओ सिद्धिफुलिङ्गोहो ॥

नट्टा य विमाण्णं गुरुप्पनिवहेहि तक्कणं छिन्ना । सरघणजालन्तरिया धनलघया रायहंस व्व ॥

कुन्तग्गाभिन्ननिद्वयदप्पियमिआहरीमसंघाया । वरिमन्ति रुहिरवरिसं भयजणया पलयमेह व्व ॥

जातं महासमरमिति । लग्नो द्वाधपि नायको । अस्ति-शक्ति-पुन्त-चक्रेरापतितं प्रधानयुद्धम् । ततः काञ्चिद् वेलं युद्धेन विपण्णञ्चण्ड-
 सेन आहतः काञ्चनवन्त्रेण ललाटपट्टे एङ्गरत्नेन, निपतितश्चैपः । उट्थितोऽनङ्गरतियले विगमत्तूर्यनिघोसनाय उद्दामकलकलः । भग्गं
 चण्डसिंहसेन्यम् । उरिथतमनङ्गरतियलम् । ततोऽहं समसेनप्रमुगविचायनेन्द्रसद्धितो धात्रितोऽभिमुपमनङ्गरतियलस्य ।

आपतितं तेन समं महासमरं मुक्कत्रिद्वशुरुसुमौघम् । प्रतिभटसंघटितभट्टोघसंकुलं तत्क्षणमेव ॥

आश्र्णोक्कपितजीवाकोटिचक्रीरुत्तचापमुक्के । आनान्तं गगनतल शरैर्घनजलधरैरिव ॥

अन्योन्यापतनप्रणयमानकरवालविघहसंजनित । तत्रिभिक्कर इव समन्ताद् विस्फुरितः शिगिस्फुलिङ्गोव ॥

नष्टाश्च विमानानां शुरुप्रनिवहैस्तत्क्षणं छिन्नाः । शरघनजालान्तरिता धवलध्वजा राजहंसा इव ॥

मेछन्ति सीहनाए ससीओ मिण्डिमालचक्काइं । अन्नोन्नरणसुगगपुलया दपुद्धरं सुहडा ॥
 एवं च वट्टमाणे महासमरे दिट्ठो मए अणङ्करइं, भणिओ य एमो । भो भो विजाहरीसर, किमेएहिं वावाहएहिं विजाहरभडेहिं,
 तुज्झं मंभं च विवाओ; वा इओ एहि । तओ सो विहसिउण चलिओ मे अहिमुहं । भणियं च णेण । अरे धरणिगोयर, कीइसो
 तुज्झ मए सह विवाओ । किं सुओ तए कंसरिसियालाण विवाओ ति । मए भणियं । किं इमिणा जंपिणं । समागया नियणवेला,
 ता भणिस्सन्ति एए समरसहासया सुरसिद्धविजाहरा, जो एत्थ सियालो, जो वा केसरि ति । एत्थन्तरंमि चिइण्णो सुरसिद्धविजा-
 हरेहिं साहुवाओ । ओसरियाइं बलाइं । ठिया समरववहारसहासया विजाहरनरिन्दा, अग्हे वि गयणचारिणो । मुक्कं च णेण ममोवरि
 असणिवरिसं, वारियं च तं चम्मरयणेण भयवईए । ठिया अदूरे फुरन्तकरवालभासुरा विज्जुसंगया चिय मेहावली वामपासंमि भयवई ।

कुन्ताप्रभिन्ननिर्दयदपितविद्याधरेशसंघाताः । वर्षन्ति रुधिरवर्षे भयजनकाः प्रलयमेघा इव ॥

मुञ्चन्ति सिंहनादान् शक्तीभिन्दिपालचक्राणि । अन्योन्यरणरसोद्गतपुलका दर्पोद्भुरं सुभटाः ॥

एषं च वर्तमाने महासमरे दृष्टे मयाऽनङ्गरतिः, भणितश्चैषः । भो भो विद्याधरेश्वर ! किमेतैर्व्यापादितेविद्याधरभटैः, तव मम च विवादः,
 तत इत पदि । ततः स विहस्य चलितो मेऽभिसुखम् । भणित च तेन-अरे धरणीगोचर ! कीदृशस्त्वय मया सह विवादः । किं धृत-
 स्वया केसरिशृगालयोर्विवाद इति । मया भणितम्-किमनेन जल्पितेन । समागता निदानवेला, ततो भणिव्यत्येते समरसभासदः
 सुर-सिद्ध-विद्याधराः, योऽत्र शृगालो यो वा केसरीति । अत्रान्तरे चित्तीर्णः सुर-सिद्ध-विद्याधरैः साधुवादः । अपखृतानि बलानि ।
 स्थिता. समल्यवहारसभासदो विद्याधरजरेन्द्राः, आवामपि गगनचारिणौ । मुक्कं च तेन ममोपरि अशनिवर्षम्, वारितं च तच्चर्मरत्नेन

१ निहसवेला क । २ विजाहर्हिदा ख । ३ य ससीवे क ।

मए मणियं । भो भो विज्ञाहरीसर, नियाणमेयं । ता कि इमिणा मायाञ्जिण्णएण, निययेण जुद्धामो त्ति । पडिबन्न च तेण ।
 आहओ अहं सचीए उरे । पहारावियणाउरो निवडिओ धरणिवट्टे । उट्टाहओ कलयलरवो, किल्लिमिलियं अणङ्गइवलेण । अमरिसवसेण
 उट्टिओ अहयं । रोसफुरियाहरं च मए वि आहओ गयाए अणङ्गइ, भिन्नभिरत्ताणमत्थगो निवडिओ धराए । उट्टाहओ कलयलरवो,
 निगारिओ सो मए । गओ तस्स समीवं । समासासिऊण उट्टाविओ एसो । लगो य सो ममं चाहुजुज्जेण । तओ दप्पुडुरा विय
 वसहा पवणहया विय जलहरा मचा विय दिसागया तहा संपलग्गा दुवे वि अम्हे, जहा रुहिरधारापरिमित्तगत्ताणं पहारसंचुणियम-
 उडाणं च न लखिलओ विसेसो अम्हाणं सुरसिद्धविज्ञाहरेहिं । तओ मए विज्ञावलाहरेणेण विणिज्जिओ अणङ्गइ । उग्घोसिओ जय-
 जयमहो सुरभिद्धविज्ञाहरेहिं, विमुक्कं च णे उवरि कुसुमवरिसं, समाहयं जयतूरं । तओ मए दिज्जमाणं पि रज्जं अणिच्छिऊण गओ

भगवत्या । स्थिता अट्टे स्फुरत्कवालाभासुरा विद्युत्संगतेषु मेघावली वामपार्श्वे भगवती । मया भणितम्-भो भो विद्याधरेश्वर ! निदा-
 नमेतत्, ततः किमनेन मायायुञ्जन्, निजयलेन युष्याव इति । प्रतिपन्नं च तेन । आहतोऽहं शम्भ्या उरसि । प्रहारवैदनातुरो निप-
 तितो धम्णीश्रेष्ठे । उत्थितः कलकलत्स्यः, किल्लिक्लितमनङ्गरतिवलेन । अमर्षवैशानोत्थितोऽहम् । रोपस्फुरिताधरं च मयाऽपि आहतो
 गदयाऽनङ्गरतिः, भिन्नशिरव्याणमस्तको निपतितो धरायाम् । उत्थितः कलकलत्स्यः, निवारितः स मया । गतस्तस्य समीपम् । समा-
 श्वस्य उत्थापित पयः । लग्नञ्च स मया वाहुयुञ्जन् । ततो द्यौर्दियुराविय घृयमौ पवनहताविव जलधरो मत्ताविव दिगजो तथा
 संप्रलनौ द्राप्ययायाम्, यथा गृधिरधारापरिमित्तगात्रयोः प्रहारसंचूर्णितमुकुटयोश्च न लक्षितो विशेष आवयोः सुर-विद्ध-विद्याधरैः ।
 ततो मया विद्यावलातिरेकेण विनिर्जितोऽनङ्गरतिः । उद्धोषितो जयजयशब्दः सुर-विद्ध-विद्याधरैः, विमुक्तं च ममोपरि कुसुमवर्षम्,

१ उच्चाहओ रा । २ वराओ क । ३ उच्चाहओ रा । ४ हलाए विय क ।

तद्योवणमणङ्गरई । अहमवि य सयलविज्जाहरिन्दसमुइओ पविट्टो नयरं । दिट्ठा य चिरहपरिदुब्बलङ्गी आणन्दवाहोछलोयणा देवी ।
 ईमि विहमियं मए । विलिया य एसा रूवविग्घयक्खिचहियएहिं पणमिया विज्जाहरिन्देहिं । कयाओ नयरवत्थाओ । अहिसित्तो
 अहयं उभयवलविज्जाहरीसरेहिं तत्थ रज्जे । ठावियाओ नीइओ ।

चोलीणा कइययदियहा । तओ समं कइययविज्जाहरेहिं विलासवईए य गओ गुरुजणदंसणत्थं । वन्दिया तेसिं चलणा । जणिओ
 विभूइदंणेण आणन्दो । विलासवईनिग्गमणदुहिओ य सिद्धाएसमुणियमयलदुत्तन्तो तप्पभूइ कुविओ अगङ्गवईए गन्तूग सविणयं
 पसाइओ ईसाणचन्दो । एवं गमिज्जण कइययदियहे समागओ निययरज्जे । अइक्कन्तो कोइ कालो रज्जमुहमणुहवन्तस्स ।

अन्नया य मेरु व्व तुङ्गयाए घणतमालभमरञ्जणसरिसदेहच्छवी एरावणसरिसो चउदन्तसुसलो चरिमजामावसेसाए रयणीए दिट्ठो
 समाहत्तं जयतूर्यम् । ततो मया दीपमानमपि राज्यमनिष्ठा गतः तपोवनमनङ्गरतिः । अहमपि च सकलविद्याधरसमुदितः प्रविष्टो नगरम् ।
 दृष्ट्वा च चिरहपरिदुर्यलाङ्गी आनन्द्यापापाद्रंलोचना देवी । इषद् विहसितं मया । व्रीडिता चेया रूपविस्मयाक्षिप्तहृदयैः प्रणता विद्याधरे-
 ण्द्रैः । कृता नगरव्यवस्थाः । अभिपिक्तोऽहमुभयवलविद्याधरेश्वरैस्तत्र राज्ये । स्थापिता नीतयः ।

व्यतिक्रान्ताः कतिपयदिवसाः । ततः समं कतिपयविद्याधरैर्विलासवत्या च गतो गुरुजनदर्शनार्थम् । वन्दितास्तेषां चरणाः । जनितो
 विभृतिदर्शनेनानन्दः । विलासवतीनिर्गमनदुःखितश्च सिद्धादेशशतसकलदुःचान्तस्तत्प्रभृति कुपितोऽनङ्गवत्यै गत्वा सविनयं प्रसादित
 ईशानचन्द्रः । एवं गमयित्वा कतिपयदिवसान् समागतो निजराज्ये । अतिक्रान्तः कोऽपि कालो राज्यसुखमनुभवतः ।

अन्यदा च मेरुरिय तुङ्गतया घन-तमाल-भ्रमरा-ञ्जनसदृशदेहच्छविरैरावणसदृशश्चतुर्दन्तमुशलश्चरमयामाचशेषायां रजन्यां दृष्टो

विलासवर्द्धे सुहृत्सुत्ताए सुमिणयंमि सयलकखणोववेओ वयणेणसुयंरं पविसमाणो महागइन्दो ति । सुहृत्पडिबुद्धा एसा, साहिओ य हरिससुफुल्लोयणाए देवीए ममं । भणिया एसा मए । सुन्दरि, मयलविज्जाहरनमिओ विज्जाहारचक्राड्डी पुत्तो ते भविस्सइ । पडिसुयमिमीए । तयप्पभिइं विसेसेण तिवग्गसंपायणरयाए अइक्कन्ता नव मासा अद्धहमाणि य राइंदियाणि । तओ सुपसत्थतिहिमुहुत्ते जाओ सुओ । बद्धाविओ अहं मञ्जरियाभिहाणाए दासचेडीए । दिवं पारितोसियं । कारावियं वद्धावणयं जाव संपन्नो मासो ति । अजियवलापभावेण पाविया रायलच्छि ति काऊण अगाए चैव उवलद्धो कयं च से नामं अजियवलो ति । पत्तो कुमारभावं ।

एत्थन्तरंमि समुत्पन्ना मे चिन्ता । को दाणिं कालो अम्मपिइणं दिट्ठणं ति । दुष्पडियाणि अम्मापियरो लोयंमि भवन्ति । अन्नं च । किं ताए रिद्धीए सेसफेणारयणलाभतुल्लाए, जा सुयोणेहि न श्रुत्ता, जा न य दिट्ठा खलपणेहिं । ता मम्मं पुच्छिऊण

चियासवत्था सुत्तमसुनया स्वप्ने सकललक्षणोपेतो चदनेतोक्करं प्रविशन् महासजेन्द्र इति । सुखप्रतिबुद्धया, कथितश्च हर्षवशोत्फुल्ललोचनया देव्या मम । भणितेया मया-सुन्दरि ! सकलविद्याधरन्ततो विद्याधरचक्रवर्ती पुत्रस्ते भविष्यति । प्रतिश्रुतमनया । तत्प्रभृति विशेषेण धियर्गसंपादनतायाऽतिक्रान्ता नव मासा अर्धाष्टमानि च रात्रिदियानि । ततः सुप्रशस्ततियिनुहूतं जातः सुतः । वर्धापितोऽहं मञ्जरिकाभिधान्तया दासचेदथा । दत्तं पारितोयिकम् । कारित् वर्यापन्नकं यावत्संपन्नो मास इति । अजितवलाप्रभावेण प्रापिता राज्यलक्ष्मीरिति कृत्या अनयैवोपलब्ध [इति] कृतं च तस्य नाम अजितवल इति । प्राप्तः कुमारभावम् ।

अनन्तरे समुत्पन्ना मे चिन्ता-रु इदानीं कालो मातापितृणां दृष्टानामिति । दुष्प्रतिकाराश्च मातापितरौ लोके भवन्ति । अन्यञ्च किं तथा क्रद्धया शेषफणारत्नलाभतुल्यथा, या सुजनैर्न भुक्ता, या न च दृष्टा सलजनैः । ततः सम्यक् पुद्गा विद्याधरनरेन्द्रान् अजितवला

१ परिचा रायउलब्धिति स । २ उवलद्धो जाओ मे पुत्तो स । ३ अम्मपिऊण क । ४ दुष्पडिया य मायापियरो भवन्ति लोयम्मि क । ५ फणाजाल-क ।

विजाहरन्दिं अजियचलं भयवई च गच्छामि सदेसं ति चिन्तिऊग संपाडियं समीहियं । अणुमन्नियं च तेहिं । निरुविऊण कोट्ट-
 वालं देवोसंहं निगओ राया महया चडगरेण, अजियवलविउव्विए तेलोक्कविग्घयजगए विमाणमारुढो विलासवइसमेओ कुमारअजि-
 यवलेण य । कइयपदियहेहिं पचो सेयवियं, आवासिओ सव्वरिउसमूहसन्निहे उज्जाणे । पेसिओ मए पवणगई निवेइउं तायस्म,
 पविट्ठो पडिहारसंइओ तायसयासं । निवेइयं कयञ्जलिउडेण ममागमणं । तओ आणन्दचाहजलभरियलयणो कण्टइयसव्वङ्गो उट्ठिओ
 महाराओ; निगओ सयलन्तेउरअमचमहासामन्तनायरेहि य यरिहरिओ । पचोणिं गन्तूग नियडियाइं चलणेसु अम्मपिइण अम्हे ।
 परुन्नं च पैभूयसुभयवग्गेहिं । संमासासियाइं कहकहवि अमचमहासामन्तेहिं । तओ पवेसियाइं राइणा महाविभूइए [सेयवियं । जण-
 णिजणयाण निययदंमणेण आणन्दो कुमारेण कओ । तओ महाविभूइए] अइक्कन्तो कोइ कालो तायसगासे चिट्ठन्तस्स । तओ

भगवर्तो च गच्छामि स्वदेशमिति चिन्तयित्वा संपादित समीहितम् । अनुमतं च तैः । निरूप्य कोट्टपालं देवयेभ निर्गतो राजा महता
 चटकरेण (आडम्बरेण). अजितवलाचिकुरियितं त्रैलोक्यविस्मयजनक विमानमारुढो विलासवतीसमेतः कुमारोज्जितवलेन च । कतिपय-
 दिवसैः प्राप्तः श्वेतविक्रामम् । आवासितः सर्वतुलसमूहसन्निभे उद्याने । प्रेषितो मया पवनगतिनिवेद्यितुं तातस्य । प्रविष्टः प्रतीद्वार-
 संसूचितः तातसकाशम् । निवेदितं कृताञ्जलिपुटेन ममागमनम् । तत आनन्दयाण्यजलभृतलोचनः कण्टकितसर्वाङ्ग उरथितो महाराजः,
 निर्गतः सकलान्तःपुरा-मात्य-महासामन्त-नागरैश्च परिधृतः । पचोणिं (दि-) सन्मुखं गत्वा निपतिनाधरणयोर्मातापितृणां वयम् ।
 प्रगदितं च प्रभृतमुभयवर्गैः । समाश्वसिताः कथं कथमपि अमात्य-महासामन्तैः । ततः प्रवेशिता राज्ञा महाविभूर्या [श्वेतविक्रामम् ।

१ देवतोसय क । २ निवेइओ म । ३ वडूय-क । ४ कहकहवि समासासियाइं क । ५ अत्रया गन्तूण तामलित्ति (सि) वि(ल)सवइनिगमण्यदुहिओ सिअए-
 सवयणमुणियसयलउत्तते तयप्पभिई बुदिओ अणगईणु गत्तूण सविणयं पसाइओ इसाणबंदो कुमारेण । एवं सो गमिऊण ताथ वइ(व)यदियहे समागओ पुणो वि

पञ्चमश्रुवगएसु काङ्गण जण्णिजणएसु रञ्जाभिसेयं नियाणुजस्स किञ्चिनिलयाभिहाणस्स गओ वेयड्डपव्वयं । पविट्ठो रहनेउरब्वक-
वालपुरं । अहकन्ती कोइ कालो ।

एत्यन्तरंमि आगओ भयवं बहुसीसपरिवारो संपुण्णसमणगुण्हरो चउनाणसंगओ चित्तङ्गओ नाम विञ्जाहरसमणगो त्ति । आय-
ण्णओ मए परियणओ । निग्गओ अहं भयवन्सदंसणवड्डियाए । वन्दिओ भयवं । धम्मलाहियो भयवया । भणियं च तेण । भो
भो विजाहरीसर, पावियं तए फलं पुव्वभागधेयानं; ता इमं वियाणिज्जण पुणो वि कुशलपक्खे मइं करेहि त्ति । मए भणियं । कीइस्सो
कुशलपक्खो त्ति । आचिचिखओ भयवया परमसंवेगमूलो जिणदेसिओ धम्मो । परिणओ अग्घाणं, पड्डिवन्नं सम्मत्तं, गहियाइं अणु-
व्वयाइं । पुच्छिओ भयवं चित्तङ्गओ । भयवं, अहं किं पुण मए पुव्वमायरियं, जस्स इमो विचिओ पिययमाविहजलणसंतावो परि-
जन्नीजनकयोश्च निज्जदर्शनेनानन्दः कुमारेण कृतः । ततो महाविभूत्या] अतिक्रान्तः काळः तातसकाशे तिष्ठतः । ततः पञ्चत्व-
सुपगतयोर्जनीजनकयोः कृत्या राज्याभिषेकं निजानुजस्य कीर्तिनिलयमिधानस्य गतो वैतादयपर्यतम् । प्रविष्टो रथनुपूरबकयालपुरम् ।
अतिक्रान्तः कोऽपि कालः ।

अनन्तरं आगतो भगवान् चतुर्थाश्रयपरिवारः संपूर्णश्रमणगुणधरश्चतुर्द्वानसंगतश्चिन्तंगदो नाम विद्याधरश्रमणक इति । आकणितो
मया परिजनात् । निर्गतोऽहं भगवद्दर्शनवृत्तितया । वन्दिता भगवता । धर्मलाभितो भगवता । भणितं च तेन-भो भो विद्याधरेश्वर !
भाप्तं त्वया फलं पूर्वंभागधेयानाम्, तत इदं विद्याय पुनरपि कुशलपक्षे मति कुर्वति । मया भणितम्-कीदृशः कुशलपक्ष इति ।
आश्रयतो भगवता परमसंवेगमूलो जिनदेशितो धर्मः । परिणतोऽस्माकम्, प्रसिपलं सम्यग्भवम्, युद्धीतान्यणुजतानि । पृष्टो भग-
तावनगरि(रिं), डिओ त-थ कइवि दियेहिं" इत्यधिक. पाठः कपुस्तके । १ -गणहरो क । २ विविचो क-ग ।

णामो चि । भयवया मणियं । सुण ।

अथि इहेव भारहे वासे कम्पिल्लं नाम नयरं । तत्थ चन्दउत्तो नाम नरवई होत्था । जगसुन्दरी से भारिया । ताणं सुओ राम-
गुत्तो नाम तुमं ति । एसा य ते उत्तरावहनरीसतरापीढधूया हारप्पहा नाम पिययम ति । कयं च तुमए इमीए सह विसयसुहमणुह-
वन्तेण अणाभोगओ इमं । उवेट्टिए वसन्तसमए गयाइं तुम्हे कीलिउं भवणुज्जाणं । पेवत्ता य कीला, मज्जियाइं भवणदीहियाए । उवट्टियाइं
तीरसंटिएसु कयलीहरएसु । उवणीयं कुंकुमविलेवणं । कओ अङ्गराओ । एरथन्तरंमि समागयं हंसमिहुणयं । तओ कोउगेण सरसकुंकुम-
विलिचहत्थेण गहिया तए हंसिया इयीए हंसओ चि । जणियं तेसिं विरहदुक्खं । फसलियाणि कुंकुमराएण । विमुक्काणि थेववेलाए ।
पयट्टाणि अनोचं गवेसिउं । कुंकुमरायसङ्गेण चक्खवायासङ्काए दंसणे वि परोप्परं न पच्चभिजाणियमणेहिं । विरहवेयणाउराइं च ववसियाइं
यान् चित्राङ्गदः । भगवन् । अथ किं पुनमेया पूर्वमाचरित्तम् , धस्यायं चिचित्रः प्रियतमाचिरहृद्व्यलनसंतापः परिणाम इति । भगवता
भणित्तम्-गुणु ।

अस्तीद्वैव भारते वपे क्वाग्गिल्य नाम नगरम् । तेच चन्द्रगुत्तो नाम नरपतिरभवत् । जगसुन्दरी तस्य भार्या । तयोः सुतो राम-
गुत्तो नाम त्यमिति । एया च ते उत्तरायथनरेश्वरतारापीठदुहिता, हारप्रभा नाम प्रियतमेति । कृतं च त्वयाऽनया सह विययसुप्रमनु-
भवताऽनाभोगत इदम् । उपस्थिते वसन्तसमये गतौ शुभां क्रीडितुं भवनोद्यानम् । प्रवृत्ता च फ्रीडा, मज्जितौ भवनदीर्घिकायाम् । उपस्थितौ
तीरसंस्थितेषु फवलीगृहेषु । उपनीत कुंकुमविलेपनम् । कृतीङ्गरागः । अत्रान्तरे समागतं हंसमियुनकम् । ततः कौतुकेन सरसकुंकुम-
विलिचहस्तेन गृहीता त्वया हंसिका इतरया हंसक इति । जनितं च तयोर्विरहदुःखम् । [फसलियाणि'(दे.)] शृङ्गारितौ कुंकुमरागेण ।

१ उट्टिए क । २ "महया विभूतीप" इत्यधिकः कणुत्तेके । ३ तुब्बे क । ४ सभणु-क । ५ वत्ता क ।

मरणं । पत्राहिओ दोहिं पि तेहि गेहदीहियाए अप्पा । निरुद्धनीसासं च निब्बुड्डाणि जलमज्जे । तओ दुप्परिच्चययाए जीवियस्स भवियच्चयाए पियसंगमस्स अचिन्तसत्तीए कम्मणो अवणीयंकुमरायं कण्ठगयपाणाणि उब्बुड्डाणि सहसा । जायं परोप्परदंसणं । पच्चभिन्नायाणि अब्बोन्नं ॥

एयं तए आयरियं, एयवइयरं च जं वद्धं कम्मयं, तस्स एत्तो परिणामो चि । तओ मए चिन्तियं । अहो अप्पं नियाणं महन्तो विवाओ चि । ता अलमणेयदुक्खसंवड्डण इमिणा पयासेण । पवज्जामि भयवओ समीवे समणत्तणं ति । भणिओ य भयवं चित्तङ्गओ । भयवं, विरत्तं मे चित्तं इमिणा नियचरियसवणेण । ता करेहि मे अणुगगहं, उत्तारेहि इमाओ भवाडवीओ, देहि मज्जे समणलिङ्गं । पडिवन्नं भयवया । तओ अहं नियसुयाजियबलस्स दाळ्ग रज्जं आघोसणापुण्यं दवाविज्जण य महादाणं महया विभूईए वसुभूइणा विमुक्तो स्तोक्खेलायाम् । प्रवृत्तो अन्योन्यं गवेपयित्तुम् । कुड्डमरागसंगेन चकवाकाशङ्कया दर्शनेऽपि परस्परं न प्रत्याभिशातमाभ्याम् । विरहवेदनातुरी च व्यवसित्तो मरणम् । प्रयाहितो द्वाभ्यामपि ताभ्यां गृहदीधिकायामात्मा । निरुद्धनिःश्वासं च निमग्नो जलमध्ये । ततो दुष्परित्यजतया जीवितस्य भवितव्यतया प्रियसङ्गमस्य अचिन्त्यशक्त्या कर्मणोऽपनीतकुड्डमरागं कण्ठगतप्राणो उन्मग्नो सहसा । जात परस्परदर्शनम् । प्रत्याभिशातावन्योन्यम् ।

पतत्त्वयाऽऽचरितम्, पतद्व्यतिकरं च यद् वद्धं कर्म, तस्यैप परिणाम इति । ततो मया चिन्तितम्-अहो अल्पं निदानम्, महान् विषाक इति । ततोऽलमनेरुदुःखसंबर्धकेनानेन प्रयासेन । प्रपद्ये भगवतः समीपे श्रमणत्वमिति । भणितश्च भगवान् चित्राङ्गदः । भगवन् ! विरक्तं मे चित्तमनेन निजचरितश्रवणेन । ततः कुरु मेऽनुग्रहम्, उत्तारय अस्या भवाटवीतः । देहि मह्यं श्रमणलिङ्गम् । प्रतिपद्यं भग-

देवीए य पहाणपरियेण य समेओ पवन्नो समणत्तणं । ता एय मे विसेसकारणं ति ॥

तओ जयकुमारेण भणियं । भयवं, सोहणं विसेसकारणं । धणो तुमं । अह कंहं पुण भवाडवीओ उत्तरणं, उत्तिष्णाण वा कत्थ गमणं ति । भयवया भणियं । सुण । एत्थ अडवी दुविहा, दब्वाडवी भावाडवी य । तत्थ दब्वाडवीए ताव उदाहरणं । जहा कुओ वि य नयराओ कोइ सत्थवाहो पुरन्तरं गन्तुकामो घोसणं कारेइ 'जो मए सह असुंगं पुरं गच्छइ, तमह निदेशकारिणं अविग्घेण पावेमि'त्ति । निसामिऊण तमाघोसणं पयट्ठा तेण सह वहवे सत्थिया । तओ सो तेसिं पन्थदोसगुणे कहेइ । भो भो सत्थिया, एत्थ खलु एगो पन्थो उज्जुओ, अवरो मणागमणुज्जुओ । तत्थ जो सो अणुज्जुओ, तेण सुहरं गम्मइ, परं वहुणा य कालेण, पञ्जन्ते वि उज्जुयं ओयरिऊण इच्छियपुरं पाविञ्जइ । जो पुण उज्जुओ, तेण दुक्खयरेण गम्मइ लहुं च पाविञ्जइ, जम्हा सो अतीव विसमो

वता । ततोऽह निजमुताजितवलाय दत्त्वा राज्यमाघोपणापूर्वकं दापयित्वा च महादानं महता विभूत्या वसुभूतिना देव्या च प्रधानपरिजनेन च समेतः प्रपद्यः श्रमणत्वम् । तत पतन्ने विशेषकारणमिति ।

ततो जयकुमारेण भणितम्-भगवन् ! शोभनं विशेषकारणम्, धन्यस्त्वम्, अथ कथं पुनर्भयाटवीत उत्तरणम्, उत्तीर्णानां वा कुत्र गमनमिति । भगवता भणितम्-शृणु । अत्राटवी द्विविधा, द्रव्याटवी भावाटवी च । तत्र द्रव्याटव्यां ताचदुदाहरणम् । यथा कुतोऽपि च नगरात् कोऽपि सार्थयाहः पुरन्तरं गन्तुकामो घोषणं कारयति 'यो मया सहामुकं पुरं गच्छति तमहं निर्देशकारिणमचिन्नेन प्रापयामि' इति । निश्चय्य तदाघोषणं प्रवृत्तास्तेन सह वहव्यः सार्थिकाः । ततः स तेभ्यः पथदोपगुणान् कथयति । भो भोः सार्थिकाः ! अत्र तत्त्वेकः पन्था ऋजुकः, अपरो मनागन्तुकः । तत्र यः सोऽन्तुकः तेन सुखतरं गम्यते, परं वहुना च कालेन, पर्यन्तेऽपि ऋजुकमय-

संकडो य । तस्य सल्ल ओयारे चैव अचन्तभीमणा अहिलसियपुरसंपत्तिविग्घेयवो दुवे वग्घमिंघा परिवसन्ति । ते य ओयरिउं चैव नो पयच्छन्ति । तओ ते पुरिसयारेण उद्धंसिऊण ओयरियन्वं । ओइण्णाण वि य ताव अणुवड्ढन्ति जाव अहिलसियपुरसमीवं । उम्मगलमं च पाणिणं वाचाणन्ति; मगलमग्गस्स य न पहवन्ति त्ति । रुक्खा य एत्थ एगे मणोहरा सिणिद्धपत्तला सुरहिक्कुसुमसोहिया सीयलच्छाया, अन्ने य परिसडियपण्डपत्ता कुसुमफलविचञ्जिया अमणोहरा य । तस्य पढमाणं छाया वि विणासकारणं, किं पुण परिभोगो त्ति । न तेसु वीसमियन्वं, इयरेसु सुद्धुत्तमेत्तं वीसमियन्वं ति । मणोहररूक्घारिणो मद्दुरवयणा य एत्थ मग्गतडड्डिया वहवे पुरिमा इक्कारेन्ति 'एह भो सत्थिया एह, एवं पि तं पुरं गम्मइ' त्ति । तेसिं वयणं न सोयन्वं । सुत्तथिया उण सुद्धुत्तमेत्तमवि कालं खणमवि न भोत्तव्या । एयाइणो नियमा भयं । दुरन्तो य थेवो दवग्गी अप्पमत्तेहिं उल्लहेयन्वो, अणोल्हविजन्तो नियमेण ड्हइ ।

तीयं इत्थितपुरं प्राप्यते । यः पुनःकुंजुकस्तेन दुःसत्तरेण गम्यते, लघु च प्राप्यते, यस्मात् सोऽतीव विषमः संकटश्च । तत्र सत्यतारे पयात्यन्तभीरुणाथभिलपिनपुरस्सप्राप्तिसिचिच्चहेत्तु द्वी व्याघ्रसिंहो परिचस्ततः । तौ चाघतरित्तुमेघ न प्रयच्छतः । ततस्तौ पुरुषकारेण उद्दध्य स्यावतरित्तयम् । अयतीर्णानामपि च तावदनुवर्तते चावदमित्थितपुरसमीपम् । उन्मार्गलनं च प्राणिनं व्यापादयतः, मार्गलस्य च न प्रमथत इति । पृथक्थात्र एकं मनोहराः स्निग्धपत्राः सुरभिकुसुमयशोभिताः शीतलच्छायाः, अन्ये च परिश्रुतितपाण्डुपत्राः कुसुमफलविचञ्जिता अमनोहराश्च । तत्र प्रथमानां छायाऽपि विनाशकारणम्, किं पुनः परिभोग इति । न तेषु विधमित्तव्यम्, इतरेषु सुद्धर्तमानं विधमित्तव्यमिति । मनोहररूपधारिणो मधुरवचनाश्चात्र मार्गतटस्थिता यहवः पुरुषा आहारयन्ति 'पत भोः सार्थिका पत, पवमपि तस्युरं गम्यते' इति । तेषां वननं न श्रोतव्यम् । सुमार्थिकाः पुनर्मुहूर्तमात्रमपि कालं क्षणमपि न मोरुक्याः । एकान्तिनो नियमाद् भयम् । दुरन्तश्च

पुणो य दुग्गो ल्चो य पव्वओ, सो वि उवउत्तेहिं लद्धियव्वो; अलद्धणे य नियमा मरिज्जइ । तओ वि य महन्ती अइगुविलगव्वरा वंससुडङ्गी, सा वि य दुययरं वोल्लेयव्वा । संठियाणं च तीए समीवे अणेए उवइवा । तेओ अणन्तरं च लहुओ खड्डोलओ । तस्म समीवे मणोरहो नाम वम्मणो निचमेव परिवसइ । सो षणइ । भो भो सत्थिया, मणायं पूरेइ एयं, तओ गंमिस्मह चि । तस्म नो मोयव्वं वयणं, अँवगेणिकुण गन्तव्वं । न खलु सो पूरियव्वो । सो खु पूरिज्जमाणो महच्छयो हवइ, पन्थाओ य पँडिभंसइ । फलाणि य णं एत्थ दिव्वाणि पञ्चप्पयाराणि नेचाइसुहयराणि किपागणं, न पेक्सियव्वाणि, न वा भोत्तव्वाणि । चावीसं च णं एत्थ घोरा मँहाकाया कराला पिसाया खणं खणमहिइवन्ति । ते वि य ण णेयव्वा । भत्तपाणं च एत्थ विभागओ परिभुज्जमाणमईव त्रिसं दुछइं च हवइ चि (वित्रागओ उणमईव सरसं जहा वालस्स य जवाभेसजं) । तत्थ न त्रिसाइणा होयव्वं । अपयाणयं न कायव्वं ति,

स्तोत्रो द्याग्निप्रमत्तैविध्ययित्थ; अविध्याप्यमानो नियमेन दहति । पुनश्च दुर्गे उच्चश्च पर्यतः सोऽपि उपयुक्तैर्लक्षितन्यः, अल्पाने च नियमाद् म्रियते । ततोऽपि च महती अतिगुपिल(गहन)गह्वरा वंशकुङ्की, साऽपि च द्रुततरमतिन्मितव्या । संस्थितानां च तस्याः समीपेऽनेन उपद्रवाः । ततोऽनन्तरं च लघुको गर्तालयः । तस्य समीपे मनोरथो नाम ब्राह्मणो नित्यमेव परियसति । स भणति-भो भोः सार्थिणः ! मनाः पूरयत एतम्, ततो गमिष्यथेति । तस्य नो श्रोतव्यं वचनम्, अत्रगणथ्य गन्तव्यम् । न यल्लु स पूरयितव्यः । स यल्लु पूर्वमाणो महत्तरो भवति, पथश्च परिश्रयति । फलानि चात्र दिव्यानि पञ्चप्रकाराणि नेत्रादिसुखरराणि किपाकानाम्, न प्रेक्षितव्यानि न वा भोक्तव्यानि । द्वाचिंशत्तिश्चात्र घोरा महाकायाः करालाः पिशाचाः क्षणं क्षणमभिद्रवन्ति । तेऽपि च न गणयितव्याः । भक्तपान चात्र विभागतः परिभुज्यमानमतीव धिरसं दुर्लभं च भवतीति (चिपाकतः पुनरतीव सरसं यथा वालस्य च इन्द्रववभैरव्यम्) । तत्र न विपादिता

१ अद्गुविला क । २ नास्ति सपुस्तके । ३ पूरेहिं य । ४ गमिस्ससि य । ५ अवमत्रिकुण ख । ६ पलिहँजइ य । ७ महामराला क-य । ८ नास्ति सपुस्तके ।

रयणीण वि जामदुयं नियमेण वहियव्वं । एवं च गच्छमाणेहि देवाणुप्पिया, खिप्पमेवाडवी लद्धिज्जइ, लद्धिता य तमेगन्तदोगच्च-
 वजियं निब्बुइपुरं पाविज्जइ त्ति । तत्थ न होन्ति पुणो केइ किलेसोवद्दवा ॥ एस दिट्ठन्तो, इमो उण उवणओ ॥ एत्थ सत्थ-
 वाहो तिलोयच्चिन्तामणी सुरासुरइओ अरहा । घोसणं तु अक्खेवणिक्खेवणिसंवेयणिनिव्वेयणिलक्खणा धम्मकहा । सत्थिया
 य संमाराडविलहणेण निब्बुइपुरपत्थिया जीवा । अडवी पुण नारयतिरियमणुयदेवगइलक्खणो संमारो । उज्जुयपन्थो साहुधम्मो;
 मणागमणुज्जुओ सावयधम्मो, सो वि य पज्जन्ते साहुधम्मफलो चेव इच्छिज्जइ । न य भावओ अपडिवचसाहुधम्मा संसाराडवि
 लद्धेन्ति । इच्छिउयपुरं पुण जम्मज्जामरणरोगमोगाइउवद्दवरहियं सियपुरं । वग्घसिंधा य मोक्खविग्घहेयवो रागदोमा । अभिभूया य
 कोहि याणिणो पेच्छमाणा वि माइन्दुज्जालसरिसं जीवलोयं न चएन्ति पडिवज्जिउं परमपयसाहयं समणत्तणं । पवन्नवयाणं पि य एए

भवित्तव्यम् । अप्रयाणकं न कर्तव्यमिति । रजन्यामपि यामदुगं नियमेन घोढव्यम् । एवं च गच्छद्भिर्देवानुप्रियाः ! क्षिप्रमेवाटवी लह्यते,
 तद्वित्या च तदेकान्तर्दीगल्ययजितं निर्धृत्तिपुरं प्राप्यते इति । तत्र न भवन्ति पुनः केऽपि फलेशोपद्रवाः ॥ पर इष्टान्तः, अयं पुनरुपनयः ।
 अथ सार्थयाहखिलोकचिन्तामणिः सुरासुरपूजितोऽर्हन् । घोषणं तु आक्षेपणी-विक्षेपणी-संधेवनी-निर्वेदनीलक्षणा धर्मकथा । सार्थिकाश्च
 संसाग्दयील्लुनेन निर्धृत्तिपुरप्रस्थिता जीवाः । अटवी पुनर्नारकतिर्यगमनुजदेवगतिलक्षणः संसारः । ऋजुकपन्थाः साधुधर्मः । मनागन्तुः
 धायकधर्मः, सोऽपि च पर्यन्ते साधुधर्मफल एव इत्येते । न च भावतोऽप्रतिपन्नसाधुधर्मा संसाराटवी लह्यन्ते । इप्सितपुरं पुनर्जन्मज्जामर-
 णरोगशोकाद्यपद्रवरहितं शिवपुरम् । व्याघ्रसिंहो च मोक्षविघ्नहेतू रागहेयो । अभिभूताश्च ताभ्यां प्राणिनः प्रेक्षमाणा अपि मृगेन्द्रजाल-
 सदृशं जीवलोकं न शक्नुयन्ति प्रतिपत्तुं परमपदसाधकं श्रमणत्वम् । प्रपन्नव्रतानामपि चैतो असंमत्तकेवलभावानां न सुश्रुतो मार्गम्,

असंपत्कैवलभानाणं न मुपन्ति मग्गं, विमुक्कज्जिणवणमग्गे अहिहवन्ति जीवे न उण इयरे त्ति । मणोरमरुक्खलच्छायाओ सपडिबन्धाओ
 थीपमुपण्डयसंतत्ताओ वसहीओ । परिसडियण्डुपत्ताओ य अणवज्जवपहीओ । मग्गतडत्था य हक्कारणपुरिसा परलोयविरुद्धोवएसदा-
 यगा पासत्थाई अरुक्खणमिच्चा, सुमत्तियया उण अट्टारससीलङ्गसहस्सधारिणो समणा । दवग्गी कोहो, पव्वओ माणो, वंमकुडङ्गी
 माया, खट्टोलओ लोहो । मणोरहवम्भणो इच्छाविसेसो, थेवपूरणे वि इमस्स अपज्जवमाणगमणं । किपागफलाणि सदादओ विसया ।
 सीओण्हपुहापिनासाइया य वावीसं परीसहा पिसाया । विरसं भोयणं अणवज्जं महुररवितीए एमणिज्जं । अपयाणयं सया अप्प-
 माओ । जामदुपगमणं च सज्झायकरणं । एवं च वट्टमाणेहिं देवाणुप्पिया, सिग्घमेव भवाडवी लङ्खिज्जह, लङ्खिच्चा य तमेगन्तमणा-
 वाई सिवपुरं पाविज्जइ त्ति ॥

तथो संजायसम्मत्तदेसविरइपरिणामेण भणियं जयकुमारेण । भयवं, एवमेयं न अन्नहा । गहियाई अणुव्वयाई । पविट्ठो नयरि ।

विमुक्कज्जिणवचनमागांन् अभिमयतो जीवान् न पुनरितरानिति । मनोरमवृक्षच्छायाः सप्रतिवन्धा स्त्रीपशुपण्डकसंसक्ता वसतयः । परिश-
 टितपाण्डुपत्राश्चानवद्यवसतयः । मार्गतटस्थायश्च आकारणपुरुषाः परलोकाविरुद्धोपदेशदायकाः पार्श्वस्थादयोऽफल्याणमित्राणि, सुसाथिकाः
 पुनरप्रादयशीलाङ्गसहस्रधारिणः श्रमणाः । दवान्निः क्रोधः, पर्वतो मानः, वंशकुडङ्गी माया, गर्तालयो लोभः । मनोरथग्राहण इच्छा-
 विक्षेपः, स्तोत्रपूरणेऽपि अस्य (गर्तालयस्य) अपर्यवसानगमनम् । किपाकफलानि शब्दादयो विपयाः । शीतोष्णश्रुत्पिपासादयश्च ह्याविशतिः
 परिपद्दाः पिशाचाः । विरसं भोजनमनवद्यं मधुररवृत्या पपणीयम् । अप्रयाणकं सदाऽप्रमादः । यामद्विरुगमनं च स्वास्यायकरणम् ।
 एव च वर्तमानैर्देवानुमिय ! शीघ्रमेव भवाटवो लह्यते, लङ्खित्वा च तदेकान्तमनावाधं शिवपुरं प्राव्यते इति ।

ततः संजातसम्यक्त्वेदेशविरतिपरिणामेन भणितं जयकुमारेण । भगवन् ! पवमेतद् नान्यथा । गृहीतान्यणुव्वतानि । प्रविष्टो नगरीम् ।

कञ्चो से पिउणा जुइरझाहिसेओ । पवत्तो सेविउं भयवन्तं सणकुमारायरियं । वित्तो मासकप्पो । गओ भयवं ॥
 एत्थन्तरंमि सो धणमिरीजीवनारओ तओ नरयाओ उव्वड्डिऊण संसारमाहिण्डिय अणन्तरजम्मंमि य तदाविहं कंपि अकाम-
 निउरं पाण्डिऊण मओ समाणो समुत्पन्नो इमस्स चैव जयकुमारस्स भाउयत्ताए त्ति । जाओ कालकमेण, पइहावियं च से नामं विजओ
 त्ति । पत्तो कुमारभावं । बह्हो जयकुमारस्स, अवह्हो जयकुमारो विजयस्स । एवं च अइकन्तो कोइ कालो ।

अन्नया अमारयाए संसारस्य निरवेवखयाए मच्चुणो विचित्तयाए कम्मपरिणामस्स सपजवसाणयाए जैम्मणो पञ्चत्तमुवगओ
 राया । अहिमित्तो रज्जमि सामन्तमण्डलेण जयकुमारो । विजओ य पओसेण पलायमाणो रज्जट्टिइं काऊण वद्धो रज्जचिन्तएहिं । जाओ
 य से जणणीए सोओ ॥ अन्नया य अत्थाइयामण्डवगयस्स राइणो आगया समुद्वीई विय मुत्तानियरवाहिणी पाउससिरी विय समुन्न-

कृतस्सस्य पित्रा यौराज्याभियेकः । प्रवृत्तः सेवितुं भगवन्तं सन्तकुमारारार्यम् । वृत्तो मासकल्पः । गतो भगवान् ।

अत्रान्तरे स धनधीजीवनारकस्ततो नरकादुद्दुष्ट्य संसारमाहिण्डिय अनन्तरजन्मनि च तथाविधां कामपि अकामनिर्जरां प्राप्य
 मृतः सन् समुत्पन्नोऽस्थीय जयकुमारस्य ध्राष्टयेति । जातः कालक्रमेण । प्रतिष्ठायितं च तस्य नाम विजय इति । प्राप्तः कुमारभागम् ।
 पश्यभो जयकुमारस्य, अवह्हभो जयकुमारो विजयस्य । एवं चातिक्रान्तः कोऽपि कालः ।

अन्यद्वाऽसारतया संसारस्य निरपेक्षतया मृत्योर्विचित्रतया कर्मपरिणामस्य सपर्यवसानतया जन्मनः पञ्चत्वमुपगतो राजा । अभि-
 विक्तो राज्ये सामन्तमण्डलेन जयकुमारः । विजयश्च प्रदेशेण पलायमानो राज्यस्थितिं कृत्वा वद्धो राज्यचिन्तकैः । जातश्च तस्य जन्म्याः
 शोकः । अन्यद्वा चास्थानिकामण्डपगतस्य राज्ञ आगता समुद्रवीचिरिव मुक्तानिरुवादिनी, प्रातृदृशीरिव समुन्नतपयोधरा मलयमेघलेख

१ राणपुमर्ह म् । २ एयर क । ३ जन्तुणो क । ४ अम्मन् वरक्माणो क ।

यपओहारा मलयमेहला विय चन्दनगन्धवाहिणी वसन्तलच्छी विय रेश्वरपत्तिलयाहरणा पडिहारी । तीए य दुहाविरिकसंघडियकम-
 लसंपुडेण विय मत्थयावत्थिएण अञ्जलिणा पणामं काऊण विणत्तो राया । देव, एसा खु ते जणणी केणावि कारणेण देवदंसणमहि-
 लसन्ती पडिहारभूमीए चिट्ठइ । तओ ससंभमं 'चिट्ठइ तुब्भे' त्ति भणन्तो रायसंधायं उट्ठिओ राया । गओ दुवारभागं । पणमिया
 जणणी मणिया य । अम्ब, किं न सदावियो अहं, किं वा आगमणपओयणं । तओ परइया एसा । भणियं च णेण । अम्ब, किंनि-
 मित्तमिमं । तीए भणियं । जाय, सुयसिणेहसंवड्डियसोयाणलवियारो; ता देहि मे पुत्रजीवियं । राहणा भणियं । अम्ब, कुओ भयं
 कुमारस्स । तीए भणियं । जाय, ठिई एसा पयापरिवालणुज्जयाणं नरवईणं, जं पडिवक्खभूओ महया जत्तेण रक्खिज्जइ । तओ सो
 कुमारो 'मा अन्नसामन्तपयारिओ संपयं अहिइविस्सइ' त्ति गहिओ रज्जचिन्तएहिं, अणुमयं च मे एयं । किं पुण जहा तस्स सरिरे

चन्दनगन्धवाहिनी वसन्तलक्ष्मीरिव रुचिरपत्रतिलकाभरणा प्रतीहारी । तथा च द्विधाविरिक्त(विभक्त)संघटितकमलसंपुटेनेव मस्त-
 काचस्थितेन अञ्जलिना प्रणामं कृत्वा चिह्नसो राज्ञा । देव ! पया खलु ते जननी केनापि कारणेन देवदर्शनमभिलपन्ती प्रतिहारभूमौ
 तिष्ठति । ततः ससंधमं 'तिष्ठत यूयम्' इति भणन् राजसंधातमुत्थितो राजा । गतो द्वारभागम् । प्रणता जननी भणिता च । अम्ब !
 किं न शब्दायितोऽहम्, किं वाऽऽगमनप्रयोजनम् । ततः प्ररुदितैषा । भणितं च तेन-अम्ब ! किं निमित्तमिदम् । तथा भणितम्-जात !
 सुतस्नेहसंधितशोकानलविकारः, ततो देहि मे पुत्रजीवितम् । राज्ञा भणितम्-अम्ब ! कुतो भयं कुमारस्य । तथा भणितम्-जात !
 स्थितिरैषा प्रजापरिपालनोद्यतानां नरपत्नीनाम्, यत्प्रतिपक्षभूतो महत्ता यत्नेन रक्ष्यते । ततः स कुमारो 'मा अन्यसामन्तप्रतारितः साम्प्र-

प्रमाओ न हवइ, तथा तए जइयव्वं ति । राइणा भणियं । अम्ब, किं पडिवक्खभूओ मे कुमारो; जइ एवं, ता को उण सपक्खो ति ।
 ता किं एइणा । एहि, अडिअन्तरं पविसम्ह । पविट्ठो राया । उवणीयं से जणणीए आसणं । उवविट्ठा य एसा । भणियं च जेण । भो
 भो महन्तया, आणेह इइ कुमारं । गया कुमारणयणनिमित्तं रायपुरिसा । चिन्तियं च राइणा । अहो णु खलु ईइसं इमं रज्जे, जस्स
 कए महं अणाचिखियकारणन्तरमवलम्बिऊण एयं पि चवसियं महन्तएहि ति । ता किं एइणा बन्धुजणस्स वि अणिन्वुइकरेण विह-
 लकिलेमायासगेत्तेण परमपमाएकहेउणा विवागदाखणेणं रजेणं । एत्थं पि बहुमाणो अविइयसंसारसरूचाणं जीवाणं । अओ देमि इमं
 कुमारस्स, अवणेमि सुयसिणेहसंबड्डियसोयाणलवियारमच्चाए । एत्थन्तरंमि पुब्बकयकम्मदोसेणं राइणो उवरि वहपरिणामपरिणओ
 आणिओ कुमारो । दिट्ठो राइणा, सवहुमाणं च ठविओ सीहासणे । आणाविया सुगन्धोदयमरिया कणयकलसा । गहिओ राइणा
 तमभिद्रविष्यति' इति श्रुहीतो राज्यचिन्तकैः, अनुमते च मयेतद् । किं पुनर्यथा तस्य शरीरे प्रमाओ न भवति तथा त्वया यतितव्यम् ।
 राजा भणितम्-अम्भ । किं प्रतिपक्षभूतो मे कुमारः, पचेयं ततः कः पुनः स्वपक्ष इति । ततः किमेतेन । पट्टि, अभ्यन्तरं प्रविशावः । प्रविष्टो
 राजा । उपनीतमथ जनन्या थासनम् । उपविष्टा चेया । भणितं च तेन-भो भो महान्तः, आगत्येह कुमारम् । गताः कुमारानयननिमित्तं
 राजपुर्याः । चिन्तितं च राज्ञा-अहो नु खल्विच्छसिदं राज्यम्, यस्य कृते महद् अनाख्यातकारणान्तरमवलम्ब्य एतदपि व्यवसितं
 महद्विरिति । ततः किमेतेन बन्धुजनस्याप्यनिर्द्वैतिकरेण विफलश्लेशायासमात्रेण परप्रमादैकहेतुना विपारुदारणेन राज्येन । अत्रापि
 श्रुमानोऽविवित्तसंसारस्वरूपाणां जीवानाम् । अतो ददामीदं कुमाराय, अपनयामि सुतस्नेहसंबधितशोकानलविकारमग्वायाः । अत्रान्तरे
 पूर्वैकतकर्मदोषेण राज्ञ उपरि वधपरिणामपरिणत आनीतः कुमारः । इष्टो राज्ञा, सवहुमानं च स्थापितः सिद्धासने । आनायिताः सुग-

यपओदरा मलयमेहला विय चन्दणगन्धयाहिणी वसन्तलच्छी विय रंहरपत्तिलयाहरणा पडिहारी । तीए य दुहाविरिकसंघडियकम-
 लसंपुडेण विय मत्थयावत्थिएण अञ्जलिणा पणामं काऊण विणत्तो राया । देव, एसा खु ते जणणी केणावि कारणेण देवदंसणमहि-
 लसन्ती पडिहारभूमीए चिट्ठइ । तओ ससंभमं 'चिट्ठइ तुब्भे' ति भणन्तो रायसंघायं उट्ठिओ राया । गओ दुवारभागं । पणामिया
 जणणी भणिया य । अम्ब, किं न सदाविओ अहं, किं वा आगमणपओयणं । तओ परइया एसा । भणियं च येण । अम्ब, किंनि-
 मिचमिमं । तीए भणियं । जाय, सुयसियेहसंवैड्डियसोयाणलवियारी; ता देहि मे पुत्तजीवियं । राइणा भणियं । अम्ब, कुओ मयं
 कुमारस्स । तीए भणियं । जाय, ठिई एसा पयापरिवालणुअयाणं नरवईणं, जं पडिवक्खभूओ महया जत्तेण रक्खिअइ । तओ सो
 कुमारो 'मा अन्नसामन्तपयारिओ संपयं अहिइविस्सइ' ति गहिओ रञ्जचिन्तएहिं, अणुमयं च मे एयं । किं पुण जहा तस्स सरीरे

चन्दणगन्धयाहिनी वसन्तलक्ष्मीरिव रुचिरपत्रतिलकाभरणा प्रतीहारी । तया च द्विधाचिरिक्त(विभक्त)संघटितकमलसंपुटेनेव मस्त-
 कायस्थितेन अञ्जलिना प्रणामं कृत्या विद्वसो राजा । देव ! एषा खलु ते जननी केनापि कारणेन देवदर्शनेनमभिलषन्ती प्रतिहारभूमौ
 तिष्ठति । ततः ससंभमं 'तिष्ठत यूयम्' इति भणन् राजसंघातमुत्थितो राजा । गतो द्वारभागम् । प्रणता जननी भणिता च । अम्ब !
 किं न शब्दायितोऽहम्, किं वाऽऽगमनप्रयोजनम् । ततः प्रलपितैया । भणितं च तेन-अम्ब ! किं निमित्तमिदम् । तया भणितम्-जात !
 सुतन्नेहसंबन्धितशोकानलविकारः, ततो देहि मे पुत्रजीवितम् । राजा भणितम्-अम्ब ! कुतो भयं कुमारस्व । तया भणितम्-जात !
 स्थितिरेषा प्रजापरिपालनोद्यतानां नरपतीनाम्, यद्यत्तिपक्षभृतो महता यत्नेन रक्ष्यते । ततः स कुमारो 'मा अन्यसामन्तप्रतारितः साम्प्र-

पमाओ न हवह, तहा तए जइयब्बं ति । राइणा भणियं । अन्व, किं पडिवकरभूओ मे कुमारो; जइ एवं, ता को उण सपक्खो ित्त । ता कि एइणा । एहि, अडिभन्तरं पविसम्ह । पविट्ठो राया । उवणीयं से जणणीए आसणं । उवविट्ठा य एसा । भणियं च पेण । भो भो महन्तया, आपोह इह कुमारं । गया कुमारणयणनिमित्तं रायपुरिमा । चिन्तियं च राइणा । अहो णु खलु ईइसं इमं रत्तं, जस्स कए मंहं अण्णाचिखियकारणन्तरमलम्बिऊण एयं पि ववसियं महन्तएहिं ति । ता कि एइणा वन्धुजणस्स वि अणिव्वुइकरेण विहलक्खिमायासगेत्तेण परमपमाएक्केउणा विवागदारुणेणं रत्तेणं । एत्थं पि बहुमाणो अविइयसंसारसरूवाणं जीवाणं । अओ देमि इमं कुमारस्स, अरणेमि सुयसिणेहसंवट्ठियसोयाणलवियारमम्भाए । एत्थन्तरंमि पुव्वकयकम्मदोसेणं राइणो उवरि वहपरिणामपरिणओ आणिओ कुमारो । दिट्ठो राइणा, सच्चहुमाणं च ठविओ सीहासणे । आणाविया सुगन्धोदयमरिया कणयकलसा । गहिओ राइणा

तमभिद्रविष्यति' इति गृहीतो राज्यचिन्तकैः, अनुमतं च मयैतद् । किं पुनर्यथा तस्य शरीरे प्रमादो न भवति तथा त्वया यत्तित्थयम् । राजा भणितम्-अम् । किं प्रतिपश्यमृतो मे कुमारः, यद्येयं ततः कः पुनः स्वपक्ष इति । ततः किमेतेन । एहि, अभ्यन्तरं प्रविशवः । प्रविष्टो राजा । उपनीतमथ जनन्या आसन्नम् । उपविष्टा चैया । भणितं च तेन-भो भो महान्तः, आनयतेह कुमारम् । गताः कुमारानयननिमित्तं राजपुत्र्याः । चिन्तितं च राजा-अहो नु सत्त्विवृशभिर्दे राज्यम्, यस्य कृते महद् अनाख्यातकारणान्तरमथलग्न्य एतदपि व्यवसितं महद्भिरिति । ततः किमेतेन वन्धुजनस्याप्यनिर्बृत्तिकरेण विफलश्लेशायासमात्रेण परमप्रमादैकहेतुना विषाकदारुणेन राज्येन । अत्रापि पूर्ववृत्तकर्मदोषेण राज उपरि घघपरिणामपरिणत आनीतः कुमारः । दृष्टो राजा, सगुहमानं च स्थापितः सिद्धासने । आनायिताः सुग

१ अणोवेगियव-क । २ सुगन्धो-रा । ३ युगन्धतोय-क ।

सयमेव एको, गहिया य अन्ने पहाणसामन्तेहि । अहिसित्तो कुमारो । भणियं चं णेणं । भो भो सामन्ता, भो भो महन्तया, एस भे राय त्ति । छ्वा नवज्जा राइणा सेससामन्तएहि य । तओ चलणेसु निवडिऊण पुच्छिया अम्मा । अम्भ, अवि अवगओ ते सोयाणलो । तओ महापुरिसचरियत्रिम्हयविलत्तहिययाए भणियमम्वाए । जाय, कहमेवं अवेह; न खलु इन्धणेहितो चेव अवगमो सोयाणलस्स । राइणा भणियं । अम्भ, किं पुण एत्थ कारणं ति नागवच्छामि । तीए भणियं । जाय, सुण । महामिसभूयं खु एयं रज्जं । एयवहु-माणेण य कुणिमग्गिद्धा इव मण्डला अपरमत्थपेच्छिणो कावुरिसा न गणेन्ति सुरुयं, न जाणन्ति उचियं, न पेच्छन्ति आयइं; विस-यविसमोहियमणा सब्बहा तं तमायरन्ति, जेण सहीणे सग्गनिव्वाणगमणसाहणे अचिन्तचित्तामणिरयणभूए मणुयत्ते निरयमेव गच्छन्ति त्ति । महापुरिसो य तुमं ति कज्जओऽवगच्छामि । एसो उण ते भाया कयाइ न एवंविहो हवेज्ज त्ति । अरुह्माणमित्रवं च राया हवइ । तस्स खलु अणारिया विसयलोलुयत्तणेण कहं नाम अम्हे पिया भविस्सामो । तओ 'देस इणे एस विमयसाहणं धणं' ति

न्धोदकभृताः कनककलशाः । गृहीतो राज्ञा स्वयमेव एकः, गृहीताश्चान्ये प्रथानसामन्तैः । अभिपिक्तः कुमारः । भणितं च तेन-भो भोः सामन्ता, भो भो महान्तः, एव युष्माकं राजेति । क्षिप्ता (णवज्जा दे.) नमस्या राज्ञा शेषसामन्तेश्च । ततश्चरणयानिपत्य पृष्टाऽभ्या । अभ्य ! अव्यपगतस्ते शोकानलः । ततो महापुरुषचरित्तिस्मयाश्रित्तदृश्यया भणितमभ्यया । जात ! कथमेवमपैत्ति, न खलु इन्धनेभ्य पवापगमः शोकानलस्य । राज्ञा भणितम्-अभ्य ! किं पुनरन कारणमिति नावगच्छामि । तथा भणितम्-जात ! शृणु । महाऽऽभिपभूतं एत्थेतद् राज्यम् । पतद्द्यूमानेन च कुणिमगृद्धा इव मण्डला (काका) अपरमार्थेप्रेक्षिणः कापुरुषा न गणयन्ति सुट्टतम्, न जानन्त्युचितम्, न प्रेक्षन्ते आयत्तिम्, विषयविषमोद्धितमनसः सर्वथा तत्तदाचरन्ति, येन स्वाधीने स्वर्गनिर्वाणगमनसाधने अचिन्त्यचिन्तामणिरत्नभृते मनुजत्वे निरयमेव गच्छन्तीति । महापुरुषश्च त्वमिति कार्यतोऽवगच्छामि । एव पुनस्ते भ्राता कदाचिन्न एवंविधो भवेदिति । अकल्याणमित्रंवाश्च

करन्ति अक्रूरिञ्जं, लंपन्ति अलंपियञ्चं, पवत्तन्ति उभयलोगविरुद्धे, नियत्तन्ति धम्मववमायाओ । तओ सो सयं पि पात्ररुम्मो पात्ररुम्मोहि य पत्रत्तियो, नरिय तं जं न सेवइ । अओ जमासद्धियमिस्स, तं इमाओ नियमेण ते संभावेमि । ता कंढं सोयाणलो मे अवेइ त्ति । राइणा भणियं । अम्ब, अलमासद्धाए । सत्थो खु कुमारो । अहवा किमणेण । पत्रज्जामि अम्वाए अणुनाओ सयलजी- वनिव्हुइकारयं समणत्तणं ति । तीए भणियं । जाय, अलं ते समणत्तणेणं । पयं परिवालेहि, एयस्स वि य करेहि जुवरज्जाहिसेयं ति । राइणा भणियं । अम्ब, तापसायलालियाओ धन्नाओ पयाओ । निउत्तो य एयासिं परिवालणे कुमारो । कयरज्जाहिसेयस्स य निरुद्धो जुवरज्जाहिसेओ । जिणधम्मन्नोइणेण विरत्तं च मे चित्तं संसारवासाओ । ता किं बहुणा । करेउ पमायं अम्वा, पवज्जामि अह समणत्तणं ति । भणिऊण निउडिओ चलणेसु । तीए भणियं । जाय, जं ते रोयइ; किं तु अहं पि पडिवज्जामि त्ति । राइणा भणियं ।

राजा मयति । तस्य पश्यन्तार्यां विषयलोलुपत्वेन 'कथं नाम वयं प्रिया भविष्यामः, ततो दास्यति नः (पप) विषयसाधनं धनम्' इति कुर्यन्त्यकरणीयम्, जल्यन्त्यजल्पितन्यम्, प्रयतन्ते उभयलोकविरुद्धे, निवर्तन्ते धर्मन्यवसायान् । ततः स स्वयमपि पापकर्म पापकर्मभिश्च प्रयतितो नास्ति तद् यत्र सेवते । अतो यदाशङ्कितमस्य तदस्माद् नियमेन ते संभावयामि, ततः कथं शोकात्तलो मेऽपितीति । राजा भणितम्-अम्ब ! अलमाशङ्कया । स्वस्थः खलु कुमारः । अथवा किमनेन । प्रपद्येऽभ्ययाऽनुशातः सकलजीवनिर्बुद्धिहारकं धाम्णत्वमिति । तथा भणितम्-जात ! अलं ते अमणत्वेन । प्रजां परिपालय, पत्रस्यापि च कुरु यौवराज्याभिप्रेकमिति । राजा भणितम्-अम्ब ! तातप्रसादल्लिता धन्याः प्रजाः । त्रियुक्तधैतासां परिपालने कुमारः । कृतराज्याभिप्रेकस्य च विरुद्धो यौवराज्याभिप्रेकः । जितधर्मयोधेन विरक्तं च मे चित्तं संसारवासात्, ततः किं बहुना । करोतु प्रसादमभ्या, प्रपद्येऽहं अमणत्वमिति । भणित्वा निरपत्त-तधरणयोः । तथा भणितम्-जात ! यत्ते रोचते, किन्त्यहमपि प्रक्तिपद्ये इति । राजा भणितम्-अम्ब ! प्रकृतिनिर्गुणे संसारे युक्तमेतद् ।

अत्र, पयइनिगुणे संसारे लुचमेयं । एत्थ खलु सव्वे सपज्जवसाणा निचया, पडणन्ता उस्सेहा, विश्रीयपज्जवसाणा संजोया, मर-
णन्तं जीवियं । अकयसुकयकम्माण य दारुणो विवाओ, दुल्लहं च मणुयत्ते जिणिन्दवयणं । ता किचमेयमञ्चाए वि । भणिओ य
कुमारो । वच्छ, तायपसायलालियाओ पयाओ; तं तथा चेद्वियव्वं, जहा पयाओ केणइ जयइवेण न सुमरेंति तायस्स । परिचइयव्वं कुमार-
चेद्वियं, अवलम्बियव्वं रायरिसिचरियं, न महलियव्वो पुव्वपुरिसनिव्वतो जमो । किं वहुणा । जहा सुलद्धमिह माणुमत्तणं इवइ, तथा
कायव्वं ति । भणिया य रज्जचिन्तया सामन्ता य । तुव्वभेहिं पि उचियं नियविवेगस्स सरिसं तायपसायाणं अणुरूयं महाकुलस्स
विद्विकारयं किच्चीए हियं पयाकुमारणं उभयलोयसुहावहं चेद्वियव्वं ति । तत्थ केहिंचि इहलोयसावेक्खएहिं भणियं । महाराय, की-
इसा अम्हाणं महारायविरहियाणं दुवे वि लोया । तथावि जं देवो आणवेइ । अप्पडिइयसासणो देवो । के अम्हे समीहियन्तरायकर-
णस्म विसेसओ परलोयमग्गे । तओ अहिणन्दिऊण एयं तेसिं वयणं उट्टिओ राया । पयट्टो सणंकुमारायरियममीवं ।

अत्र खलु सर्वे सपर्यवसाना निचया, पतनान्ता उत्सेधा, वियोगपर्यवसानाः त्वयोगाः, मरणान्तं जीवितम् । अट्टतसुट्टरुमंणां च
दारुणो विपाकः । दुर्लभं च मनुजत्वे जिनेन्द्रवचनम् । ततः कृत्यमेतदव्याया अपि । भणितश्च कुमारः, वत्स ! तातप्रसादलालिताः प्रजाः,
तत्तथा चेष्टितव्यं यथा प्रजाः केनचिदुपद्रवेण न स्मरन्ति तातस्य । परित्यक्त्यं कुमारचेष्टितम्, अथलम्बितव्यं राजनिचरितम्,
न मलिनयितव्यं पुर्वपुरुषार्जितं यशः । किं वहुना, यथा सुलच्चमिह माणुमत्तं भवति तथा फर्तव्यमिति । भणिताश्च राज्यचिन्तकाः
सामन्ताश्च । शुष्मभिरपि उचितं निजविवेकस्य सदृशं तातप्रसादानामनुरूपं महाकुलस्य वृद्धिकारकं फीत्यां दितं प्रजाकुमारयोर्लभ्य-
लोकसुखावहं चेष्टितव्यमिति । तत्र कैश्चिदिहलोकरुसापेक्षैर्भणितम्-महाराज ! कोइशो अस्माकं महाराजविरहितानां द्वाचपि लोको, तथाऽपि
येइव आशाययति । अग्रतिहत्तशासनो देवः । के वयं समीहितान्तरायकरणस्य, विशेषतः परलोकरुमंणं । ततोऽभिनन्द्य एतेतेषां वचनसु-

पृथन्तरंमि समागतौ गुरुपयत्तिरूहणनिउत्तो मिद्वत्थो नाम धम्मणो । भणियं च तेण । देव, संसिद्धा ते मणोरहा । इहेवागतो भगवं मणंकुमारारिओ, आवासिओ तेन्दुगुज्जाणे । एयं च सोऊण हरिसिओ राया । सत्तट्ट वा पयाणि गन्तूण तप्पएमट्टिएणेव पडिलेहिय महियलं समुल्लमियरोमञ्चं धरणिनिहियजाणुकरयलेणं वन्दिओ णेण, वन्दिऊण पयट्टो भयवन्तंमणवडियाए । विन्नतो महन्तयमामन्नेहि । देव, संपन्नं चैव समीहियं देवस्स । ता एत्थेव पसत्थतिङ्किरणमुहुत्तजोए पव्वहस्सइ देवो । पडिसुयं राइणा । गओ गुरुममीवं । इयरेहि पि विजयं भणिऊण द्वावियं महादानं, काराविया सव्वाययणेसु पूया । अन्नया य पसत्थे तिहिकरणमुहुत्तजोए समारुद्धो रत्थवं परियरिओ रायलोएण उग्गोमिज्जमाणए वरवरियाए पूरेन्तो अत्थिजणमणोरहे 'अहो अच्छरीयमहो उत्तिमपुरिसन्नेट्ठियं' ति भणमाणेहि पुलोइऊमाणो नायरेहि 'अणाहा कायन्दी, अयालो य एसो पव्वजाए' ति जंपमाणीहि सदृक्खं कहकहवि

स्थितो राजा । प्रवृत्तः सनकृत्कारचार्यसमीपम् ।

अत्रान्तरे समागतो गुरुप्रवृत्तिरुथनविभुक्तः सिद्धार्थो नाम ब्राह्मणः । भणितं च तेन-देव ! संसिद्धास्ते मनोरथाः । इहेवागतो भगवान् सनकृत्कारचार्यः । आवाञ्जितस्तिन्दुक्कोद्याने । पत्तञ्च श्रुत्वा हृष्टो राजा । ससाष्ट या पदानि गत्वा तत्प्रदेशस्थितेनैव प्रतिलेख्य महीतलं समुल्लसितरोमाञ्च धरणीनिहितजात्रुकरतलेन वन्दितस्तेन । वन्दित्वा प्रवृत्तो भगवद्दर्शनवृत्तितया । विससो महत्कृतसामन्तैः-देव ! संपन्नमेव समीहितं देवस्य । ततोऽश्रेय प्रशस्ततिथिरुणमहर्तयोगे प्रव्रजिष्यति देवः । प्रतिश्रुतं राजा । गतो गुरुसमीपम् । एतरेरपि विजयं भणित्या युगितं महादानम्, फारित्ता सर्वायतनेषु पूजा । अन्यद्वा च प्रशस्ते तिथिरुणमुहर्तयोगे समारुद्धो रथवं परियुतो राजलोकेन उद्गोष्यमाणया वरवरिकया पूर्यन् आर्थजनमनोरथान् 'अहो आश्चर्यमहो उत्तमपुरुषचेष्टितम्' इति भणद्भिः प्रत्यो

दिस्ममाणो नायरियाहि वञ्जन्तेण पुण्णाहत्तरेण पढन्तेहि मङ्गलाइं वन्दिदन्त्रेहि पव्वज्जानिमित्तं निग्गओ नयरीओ राया । पत्तो तेन्दु-
 गुज्जाणं । पंब्बइओ एमो सणंकुमारारियसमीवे सह जणणीए पहाणपरियणेण य । कंचि वेळं चिद्धिज्जण य वन्दिज्जण य भयवन्तं
 बाहोह्लोयणा पविट्ठा कायन्दि रायनायरया । अन्नया य समत्ते मासरुप्ये विहरिओ भयवं । अहिज्जियं च सुत्तं जयाणगारेण । तओ
 निरइयारं मामणमणुगालेन्तस्स अइक्कन्तो कोइ कालो ॥

इओ य 'न वानाइओ पव्वइओ'त्ति जाओ से मच्छरो विजयस्स । पेसिया य णेण कुओइ कालाओ इमस्स नियपचइयपुरिसा वा-
 यायगा । तेहि न्णिय 'किनिमित्तं अणिमित्तं वानायणं'ति अवावाइज्जण 'वावाइओ'चि निवेइयं विजयस्स । परितुट्ठो खु एसो ॥ अन्नया
 य 'कयाइ कस्मइ मं दट्ठण हवेअ जिणधम्मपडिबोहो' चि अवस्सभवियव्वयानिओएण अणुन्नविय गुरुं कइवयसुसाहुपरिवारिओ सय-
 पयमानो नागरकैः 'अनाथा काकन्दी, अकालश्चैप प्रयज्यायाः' इति जल्पन्तीभिः सदुःखं कथं कथमपि इदृश्यमानो नागरिकाभिः, याद्य-
 नानेन पूर्णादन्वयेण पठद्भिर्मङ्गलानि वन्दिमन्त्रैः प्रयज्यानिमित्तं निर्गतो नगर्था राजा । प्राप्तस्तिन्दुकोचानम् । प्रव्रजित एव सनत्कु-
 मारतय्यसमीपे सह जनन्या प्रधानपरिजनेन च । काञ्चिद् वेलां स्थित्वा च वन्वित्वा च भगवन्तं वाष्पाद्रलोचनाः प्रविश्याः काकन्दी
 राजनागरकाः । अन्यदा च समाप्ते मासकल्पे विहृतो भगवान् । अधीतं च सूत्रं जयानगारेण । ततो निरतिचारं श्रामण्यमनुपालय-
 तोऽतिशान्तः कोऽपि कालः ॥

इतश्च 'न व्यापादितः प्रव्रजितः' इति जातश्चाथ मत्सरो विजयस्य । प्रेषिताश्च तेन कुतश्चित्कालादस्य निजप्रत्ययितपुरुषा व्यापा-
 दकाः । तेरेय कि निमित्तमनिमित्तं व्यापादनम्' इत्यव्यापाद्य 'व्यापादितः' इति निवेदितं विजयाय । परितुष्टः सत्वेपः । अन्यदा च

पालेयणनिमित्तं कायन्दिं चैव गओ जयाणगारी । निवेइयं राइणो । कुविओ एसो तेसिं वावायगपुरिसाणं । सदाविया णेणं पुच्छिया य । अरे कत्थ वा कहं वा तुब्भेहिं सो समणगरूवधारी वेरिओ मे वावाइओ ति । तओ तेहिं विन्नायतयागमणेहिं भणियं । देव, नन्दि-वद्धणे सन्निवेरो । केसालंकारविगमेण न पच्चभिन्नाओ अम्हेहिं । तओ पुच्छिओ तत्थ एगो समणगो 'कहिं कयमो वा एत्थ जओ' ति । तेण भणियं । एत्थ नागदेवहरए जौ एस णाणमुवगओ ति । तओ 'सुन्नमेव तुज्जाणं' ति गन्तूण वावाइओ अम्हेहिं । राइणा मणिय । अन्नो कोइ तवस्सी तुब्भेहिं वावाइओ, सो उण महापावो इहागओ ति । तेहिं भणियं । देव, न सम्मं वियाणामो । राइणा भणियं । 'किं गयं एत्थ संपयं वावाएस्सामो' । पडिस्सुयं च णेहिं । निगओ य एसो नियमन्दिराओ भयवन्तदंसणनिमित्तं । दिट्ठो णेण भयवं वन्दिओ य । धम्मलाहिओ य भयवया । कहिओ से सब्वन्नुमासिओ धम्मो । न विरत्तो एसो संसारवासाओ ति मुणिओ

'कदाचिन् कस्यचिद् मां दृष्ट्वा भवेद् जिनधर्मेप्रतिबोधः' इत्यवश्यभचितव्यतानियोगेनानुज्ञाप्य गुरुं कतिपयद्युत्साधुपरिवृतः स्वजना-लोकननिमित्तं काकन्दीमेव गतो ज्याऽनगाः । निवेदितं राक्षे । कुयित पप व्यापाइकपुरुषेभ्यः । शब्दायितास्तेन पृष्टाश्च । अरे कुत्र वा कथं या युष्माभिः स श्रमणकरूपधारी धैरिक्को मे व्यापादित इति । ततस्तैर्विज्ञाततदागमनैर्भणितम्-देव । नन्दिवर्बने सच्चिवेसे । केसालंकारविगमेन न प्रत्यभिज्ञातोऽस्माभिः । ततः पृष्ट परुः श्रमणकः 'कुत्र कतमो वाऽत्र जय' इति । तेन भणितम्-अत्र नागदेवगृहे य पर ध्यानमुपगत इति । ततः 'शून्यमेव तदुद्यानम्' इति गत्वा व्यापादितोऽस्माभिः । राज्ञा भणितम्-अन्यः कोऽपि तपस्वी युष्मा-मिध्यार्णादितः, स पुनर्मेहापाय इहागत इति । तैर्भणितम्-देव । न सम्यग् विज्ञानीमः । राज्ञा भणितम्-किं गतम्, अत्र साम्प्रतं व्यापादिविध्यामः । प्रतिश्रुतं च तैः । निर्गतं पर निजमन्दिराद् भगवद्दर्शननिमित्तम् । दृष्टस्तेन भगवान् चन्दितश्च । धर्मलाभि-

से अहिष्णाओ । भणिओ य एसो । महाराय, अवगयं चैव तए एयं, जहा कम्मपरिणामफलं संसारियाण सत्ताणं सुहं दुक्खं च । सन्वे य सत्ता सुहं अहिलसन्ति, न दुक्खं । मूलं पुण इमस्स धम्मो । तस्स परिणामो सुरूवया पियममागमसुहाइं सोहगं अरोगया विउला य भोया । ता अवलम्बेहि सयलसोवखनिहाणभूयं धम्मं, आयासु मेत्तिं, वेट्टेहि दाणं, करेहि सन्वसत्तेसु दयंति । विजएण चिन्तियं । समुप्पन्नं इमस्स मरणभयं, अओ एवं भणाइ । ता कहिं वच्चइ ति । चिन्तिऊण भणियं च णेण । भयवं, जं तुमं आणवेसि । अन्नं च, जैयप्पभूइमेव पडिबन्नो तुमं वीयरागमासियं धम्मं, तैयप्पभूइमेव आहत्तं मए इमं । भयवया भणियं । सोहणं कयं तए । तओ कंचि वेलं पजुवासिऊण पविट्ठो नयरि । चिन्तियं च णेण । अञ्जेव एयं दुरायारं वाराएमि । पसन्ते वि भयवन्ते पुब्बकयकिलिङ्गकम्मपरि णई चेवेत्थ कारणं विजयस्स । भणियं च

तश्च भगवता । कथितश्च तस्मै सर्वज्ञभाषितो धर्मः । न विरक्त एव संसारवासादिति ज्ञातस्तस्याभिप्रायः । भणितश्चेयः । महाराज ! अवगतमेव त्वयैतद्, यथा कर्मपरिणामफलं सांसारिकानां सत्त्वानां सुखं दुःखं च । सर्वे च सत्या सुखमभिलषन्ति, न दुःखम् । मूलं पुनरस्य धर्मः । तस्य परिणामः सुरूपता प्रियसमागमसुखानि सौभाग्यमरोगता वियुलाश्च भोगाः । ततोऽवलम्बस्य सकलसौख्यनिधान भूतं धर्मम्, आचर मैत्रीम्, वर्तय दानम्, कुरु सर्वसन्धेषु दयामिति । विजयेन चिन्तितम्-समुत्पन्नमस्य मरणभयम्, अत एव भणति । ततः कुत्र प्रजतिः ? इति चिन्तयित्वा भणितं च तेन । भगवन् ! यत्र महापापयसि । अन्यच्च यत्प्रभृदेषु प्रतिपन्नस्यं धीत-रागभाषितं धर्मं तत्प्रभृत्येवारब्धं मयेदम् । भगवता भणितम्-शोभनं कृतं त्वया । ततः काञ्चिद् वेलां पर्युपास्य प्रविष्टो नगरीम् । चिन्तितं च तेन-अद्यैव पतं दुराचारं व्यापदयामि । प्रशान्तेऽपि भगवति पूर्वकृतनिलएकर्मपरिणतिरेवात्र कारणं विजयस्य । भणितं च—

१ आरोग्यया ख । २ दवावधि क । ३ जयप्पभिइमेव क । ४ तयप्पभिइमेव क ।

असंकलिङ्ककम्माणुवेयणे जो उ होइ परिणामो । सो संकलिङ्ककम्मस्स कारणं जमिह पांएण ॥

समागया रयणी । भणिया य राइणा पुव्वपेसिया वावायगपुरिसा । अरे अजं वं दुरायारं वात्राएमो ति । पडिस्सुयमणेहि । अत्थ-
सिओ मियङ्को । कइवयपुरिसपरिवारिओ गओ जयाणगारससीवं विजओ । दिट्ठो य णेण निर्वायसरणपदीओ व्व सज्झाणसंगओ भयवं ।
तिव्याणुहावकसाओदएणं च कट्टियं मण्डलगं । अहियरं गहिओ कसाएहि । अवगया सुकयवासणा, पवत्तो महामोहो, आमगलिओ
तिव्वकम्मपरिणईए । पवञ्चुमाणकोवाणलेण पदओ सिरोहराए, एगपहारेणेव पाडियं उत्तिमङ्गं । 'विजयकुमारो चैव एसो' ति 'अहो
विचित्तया जीवचरियाणं, अचिन्तणीया कम्मणो गइ' ति चिन्तिऊण अवगया साहुणो ॥

भयवं पुण गम्भीरयाए आसयस्स विसुद्धयाए 'मेत्तीए' अचलिययाए ज्ञाणस्स निम्ममयाए शरीरे भावियेयाए जिणवयणस्स खीण-

अतिसंश्लिष्टकर्मामुवेरुत्ते यस्तु भवति परिणामः । स संश्लिष्टकर्मणः कारणं यद्विह प्रायेण ॥

समागता रज्जो । भणित्ताञ्च रात्ता पुर्येपिप्पिता ध्यापादकपुरुषाः । अरे अद्य तं दुराचारं ध्यापादयाम इति । प्रतिश्रुतमेभिः । अस्तमित्तो
सृगङ्गः । कत्तिपयपुरुषपरिवृतो गतो जयान्तगारसमीपे विजयः । दृष्टस्तेन निवातशरणप्रदीप इव सञ्छ्यानसंगतो भगवान् । तीव्रानु
भावरूपयोदयेन च कृष्टं मण्डलाग्रम् । अधिकतरं गृहीतः कपयैः । अपगता सुदृढवासना, प्रवृत्तो महामोहः, (आसगलिओ दे.)
आक्रान्तः तीव्रकर्मपरिणत्या । प्रवर्धमानहोपानलेन प्रहतः शिरोधरयाम् । एकप्रहारेणैव पातितमुत्समाङ्गम् । 'विजयकुमार पपः' इति
अहो विचित्रता जीवचरितानाम्, अचिन्तनीया कर्मणो गतिः' इति चिन्तयित्वाऽपगताः साधवः ॥

भगवान् पुनर्गम्भीरतयाऽऽश्चायस्य विशुद्धतया मैत्र्या अचलिततया ध्यानस्य निर्ममतया शरीरे भाविततया जितवचनस्य क्षीण

१ हरे क । २ निव्वायसरणपदीओ क । ३ -सत्ता क । ४ जीवाणमुवरि मेत्तीए क । ५ भाणयाए ।

से अहिष्णाओ । भणिओ य एसो । महाराय, अवगयं चैव तए एयं, जहा कम्मपरिणामफलं संसारियाण सत्ताणं सुहं दुक्खं च । सव्वे य सत्ता सुहं अहिलसन्ति, न दुक्खं । मूलं पुण इमस्स धम्मो । तस्स परिणामो सुखया पियसमागमसुहाइं सोहगं अरोगया विउला य भोया । ता अवलम्बेहि सयलसोचखनिहाणभूयं धम्मं, आयरसु मेत्ति, वेद्वेहि दाणं, करेहि सव्वसत्तेसु दयं ति । विजएण चिन्तियं । समुप्पन्नं इमस्स मरणभयं, अओ एवं भणाइ । ता कहिं वच्चइ ति । चिन्तिऊण भणियं च णेण । भयवं, जं तुमं आणवेसि । अन्नं च, ज्येप्पभूइमेव पडिवन्नो तुमं वीयरगभासियं धम्मं, त्थेप्पभूइमेव आढत्तं मए इमं । भयवया भणियं । सोहणं कयं तए । तओ कंचि वेलं पज्जुवासिऊण पविट्ठो नयरिं । चिन्तियं च णेण । अज्जेव एयं दुरायारं वानाएमि । पसन्ते वि भयवन्ते पुब्बकयकिलिड्डकम्मपरि णई चैवेत्थ कारणं विजयस्स । भणियं च

तच्च भगवता । कथितञ्च तस्मै सर्वश्रमापितो धर्मः । न निरक्त एव संसारथासादिति ज्ञातस्तस्याभिप्रायः । भणितञ्चैव । महाराज ! अयगतमेव त्वयैतद्, यथा कर्मपरिणामफलं सांसारिकानां सत्वानां सुखं दुःखं च । सर्वे च सत्त्वा सुखमभिलषन्ति, न दुःखम् । मूलं पुनरस्य धर्मः । तस्य परिणामः स्वरूपता प्रियसमागमसुखानि सौभाग्यमरोगता निपुलाश्च भोगाः । ततोऽवलम्ब्य सकलसौख्यनिधान-भूतं धर्मम्, आचर मैत्रीम्, वर्तय दानम्, कुरु सर्वसत्तेषु दयामिति । विजयेन चिन्तितम्-समुत्पन्नमस्य मरणभयम्, अत एव भणति । ततः कुत्र व्रजति? इति चिन्तयित्वा भणितं च तेन । भगवन् ! यत्त्वमाज्ञापयसि । अन्यच्च यत्प्रभृदेषु प्रतिपन्नस्यं वीतरागभाषितं धर्मं तत्प्रभृत्येवारब्धं मयेदम् । भगवता भणितम्-शोभनं कृतं त्वया । ततः काञ्चिद् वेलां पयुंयास्य प्रविष्टो नगरीम् । चिन्तितं च तेन-अथैव पतं दुराचारं व्यापदयामि । प्रशान्तेऽपि भगवति पूर्वकृतत्रिलष्टकर्मपरिणतिरेयात्र कारणं विजयस्य । भणितं च—

अहसंकलिङ्कम्माणुवेयणे जो उ होइ परिणामो । सो संकलिङ्कम्मस्स कारणं जमिह पाएण ॥

समागया रयणी । भणिया य राइणा पुव्वपेसिया वाचायगपुरिसा । अरे अज्जं तं दुरायारं वाचाएमो त्ति । पडिस्सुयमणेहि । अत्थ-
मिओ मियङ्को । कइवयपुरिसपरिचारिओ गओ जयाणगारसमीवं विजओ । दिट्ठो य णेण निवोयसरणपदीवो व्व सज्झाणसंगओ भयवं ।
तिव्वाणुहावकसाओदएणं च कट्ठियं मण्डलगं । अहिययरं गहिओ कसाएहि । अवगया सुकयवांसणा, पवत्तो महामोहो, आमगलिओ
तिव्वक्कम्मपरिणईए । पवड्डुमाणकोवाणलेण पदओ सिरोहराए, एगपहारेणैव पाडियं उत्तिमङ्गं । 'विजयकुमारो चैव एसो' त्ति 'अहो-
विचित्तया जीवचरियाणं, अचिन्तणीया कम्मणो गइ' त्ति चिन्तिऊण अवगया साहुणो ॥

भयवं पुण गम्भीरयाए आसयस्स विसुद्धयाए भेत्तीए अचलियायाए ज्ञाणस्स निम्ममयाए सरिरे भावियंयाए जिगवयणस्स खीण-

अतिसंनिलट्टकर्मानुवेदने यस्तु भवति परिणामः । त संकिल्ट्टकर्मणः कारणं यदिह प्रायेण ॥

समागता रजनी । भणिताञ्च रात्ता पूर्वंप्रेपिता व्यापादकरुपाः । अरे अच्च तं दुराचारं व्यापादयाम इति । प्रतिश्रुतमेभिः । अस्तमितो
मृगाङ्गः । कतिपयपुरुषपरिवृतो गतो जयानगारसमीपं विजयः । दृष्टस्तेन निवातशरणप्रदीप इव सद्दयानसंगतो भगवान् । तीव्रानु-
भावकपायोद्देयन च कृष्टं मण्डलाग्रम् । अधिकतरं गृहीतः कपायैः । अपगता सुश्रुतवासना, प्रवृत्तो महामोहः, (आसगलिओ दे.)
आक्रान्तः तीव्रकर्मपरिणत्या । प्रवर्धमानकोपानलेन प्रहतः शिशोधरायाम् । एकप्रहारेणैव पातितमुत्तमाङ्गम् । 'विजयकुमार पयः' इति
अहो विचित्रता जीवचरितानाम्, अचिन्तनीया कर्मणो गतिः' इति चिन्तयित्वाऽपगताः साधवः ॥

भगवान् पुनर्गम्भीरतयाऽऽशयस्य विशुद्धतया मैत्र्या अचलिततया ध्यानस्य निर्भमतया शरीरे भाविततया जिनवचनस्य क्षीण

१ हरे क । २ निव्वायसरणपर्ईवो क । ३ -सना क । ४ जीवाणमुवरि मेत्तीए क । ५ भाएणाए ।

प्याययाए पाचकम्बुणो विमुद्धयाए लेसाभावस्त थिरयाए संजमधिईए आसन्नयाए परमपयस्स अपरिचिडियसुहपरिणामो चइऊण देहं
 समुप्पन्नो आणयाभिहाणे देवलोए सिरिपेहे विमाणे अट्टारससागरोचमाऊ वेमाणिओ चि। विजयओ, वि य तं चावाइऊण महाणुभावं
 कयकिचं मन्नमाणो अप्पणं पविट्ठो नयरिं। सेससाहुणो वि गोसे गया संणकुमारारयिरियसमीवं। साहिओ सयलडुत्तन्तो आयरियस्स।
 सुसीसो चि काऊणमणन्नसरिसं कयं परिदेवणं गुरुणा। इयरो वि य विजयनरवई तयप्पभूइमेव महया पावोदएण समुप्पन्नमहावाहि-
 वेयणो 'जओ चाचाइओ' चि एइहमेत्तेणमप्पणं कयत्थं मन्नमाणो अहाउयं पालिऊण दुक्खमच्चुणा मओ समाणो उप्पन्नो पङ्कप्पहाए
 पुढवीए दससागरोवमाऊ महापोरनारओ ति ॥

॥ पञ्चमं भवग्गहणं समत्तं ॥

प्रायतया पापकर्मणो विमुद्धतया लेदयाभावस्य स्थिरतया संयमधृत्या आसन्नतया परमपदस्य अपरिपतितशुभपरिणामश्च्युत्वा देहं
 समुत्पन्न आनताभिधाने देवलोके श्रीश्रेष्ठे विमाने अष्टादशसागरोपमायुक्को वैमानिक इति। विजयोऽपि च तं व्यापाद्य महानुभावं
 कृतकृत्यं मन्यमान आत्मानं प्रथिषो नगरीम्। शेषसाधवोऽपि प्रातर्गताः सनत्कुमारारचार्यसमीपम्। कथितः सकलवृत्तान्त आचार्याय।
 सुशिष्य इति कृत्वाऽनन्यसदृशं कृतं परिदेवं गुरुणा। इतरोऽपि च विजयनरपतिस्तत्प्रभृत्येव महता पापोदयेन समुत्पन्नमहाव्याधिदे-
 वनो 'जयो व्यापादितः' इति पताचगमोत्रेणात्मानं कृतार्थं मन्यमानो यथायुक्तं पालयित्वा दुःखसृयुता मृतः सन्नुत्पन्नः पद्मप्रभायां
 पृथिव्यां दशसागरोपमायुक्को महाघोरनारक इति।

इति श्रीयाकिनीमहत्तरासूनु-परमगुणानुरागि-परमसत्यप्रियश्रीहरिभद्राचार्यविरचितायां
 समरपदित्यकथायां संस्कृतानुवादे पञ्चममयप्रहणे समाप्तम् ॥

॥ छट्टो भवो ॥

जयविजया य सहोयर जं भणियमिहासि तं गयमियाणि । वोच्छामि पुव्वविहियं धरणो लच्छी य पइभजा ॥
अत्थि इहेव जम्बुदीवे दीवे भारहे वासे परिहरिया अहम्मणेणं वज्रिया कालदोसेण रहिया उवह्वेण निवासो नयमिरीए मायन्दी
नाम नयरी ।

जीए मइमत्तकामिणिलीलाचंक्रमणेउरसेण । भवणधणदीहिओयररया वि हंसा नडिजन्ति ॥

जीए सरलसहावो पियंवओ धम्मनिहियनियचित्तो । पटमाभासी नेहालुओ य पुरिमाण वग्गो त्ति ॥

तत्थ दरियारिमइणो सुकयधग्गाम्मधवत्थो [कालो व्व रिपुणं] कालमेहो नाम नरवई । तस्स अईव वहुमओ सयलनयरिसिद्धिचूडामणी-

जयविजयो च सहोवरी, यद् भणितं तं मतमिदानीम् । वक्ष्ये पूर्वोचिहितं धरणो लक्ष्मीश्च प्रतिभार्ये ॥

अस्तीदिव जम्बुद्वीपे द्वीपे भारते वर्षे परिहृताऽधर्मेण, वज्रिता कालदोषेण, रहिता उपद्रवेण, निवासो नयत्रियो माकन्दो नाम नगरौ ।

यस्यां मधुमत्तकामिनीलीलाचंक्रमणनूपुरसेण । भवन्दीधिकोदरता अपि हंसा सुव्यन्ते (व्याकुलीक्रियन्ते) ॥

यस्यां सरलस्वभावः प्रियंवदो धर्मनिहितनिजचितः । प्रथमामायो स्नेहालुकश्च पुरयाणां वर्ग इति ॥

तत्र इत्थारिमर्दनः सुश्रुतधर्मधर्मन्ययस्थः काल इय रिपुणां कालमेवो नाम नरपतिः । तस्यातीव यगुमतः सरलनगरेश्चिद्धिचूडामणीभूतो

१ गातित तपुस्तके । २ पशुमणी ए ।

भूओ वन्दुत्तो नाम सेट्टि त्ति । सो य परम्मुहो परकलत्ते न अब्भत्थणाए, अलुद्धो परविभवे न धम्मोवञ्जणे, असंतुट्ठो परोवयारे न धणागमे,
अदिग्गओ पीईए न मच्छरेणं, दरिद्रो दोसेहिं न विहवेणं । तेण सा नयरी मलयवणं पिव पारिजाएण वसन्तो विय कुसुमुग्गमेण पाउंससिरी
विय मेहावलीए संरयकालो विय चन्दमण्डलेणं अहिंयं विभूसिय त्ति । तस्स कमलायस्स विय विलुप्पइ कोसो मित्तमण्डलेण, कप्प-
तरुवस्स विय खन्धे पायं काळण गहियाइं फलाइं अत्थिनिवहेण । तस्स समाणकुलरूचविहवसहावा-हारप्पहा नाम भारिया । स इमीए
सह धम्मत्थअथग्गयस्सं विसयसुहमणुहं विसु त्ति ॥ इओ य सो आणयकप्पवासी देवो तम्मि देवलोए अहाउयं पालिऊण चुओ समाणो
समुप्पन्नो हारप्पहाए कुञ्छिसि । दिट्ठा य णाए तीए चैव रयणीए चरिमजामंमि सुमिणए दिव्वपउमासणोवविट्ठा धवलदुगुल्लनिवसणा
विधिहरयणसचियरसणाकलावा सुकुमालमिउफंसेण उत्तरीएण पञ्छाइयपओहरा मुत्तावलीविहूसियाए सिरोहराए रुण्टन्तमहुं पफुल्लग-

यणुदत्तो नाम श्रेष्ठीति । स च पराङ्मुपः परकलत्रे नाभ्यर्थनायाम्, अलुब्धः परविभवे न धर्मोपाजने, असंतुष्टः परोपकारे न धनागमे,
अधिगतः प्रीत्या न मत्सरेण, दरिद्रो दोगैर्न विभवेन । तेन सा नगरी मलयवनमिव पारिजातेन वसन्त इव कुसुमोद्गमेन प्रावृत्थीरिव
मेयायत्या शरत्काल इव चन्द्रमण्डलेनाधिकं विभृषितेति । तस्य कमलाकरस्येव विलुप्यते कोशो मित्रमण्डलेन, कल्पतरुवस्येव रक्षन्धे
पादं पृत्वा गृहीतानि फलान्यर्थनिवहेन । तस्य समानकुल-रूप-विभव-स्वभावा हारप्रभा नाम भार्या । सोऽनया सह धर्मांधाभग्नप्रसरं,
विषयसुपमन्वभवत् । इतश्च स आनतकल्पवासी देवो तस्मिन् देवलोके यथायुक्तं पालयित्वा च्युतः सन् समुत्पन्नो हारप्रभायाः कुश्लो ।
इथा चानया तस्यामेव रजन्यां चरमपामे स्वप्ने दिव्यपद्मासनोपविष्टा धवलदुकूलनिवसना विधिहरत्नखचितरसनाकलापा सुकुमारसृष्टुस्प-
शोणोत्तरीयेण प्रच्छादितपयोधरा मुक्तावलिविभृषितशिरोधरया [विधाजमाना] स्वन्मधुकरोत्फुल्लगृहीतकमला धवलकरिवराभ्यां दिव्य-

द्विकमला धवलकरिवरेहि दिव्यकञ्चुकलसेहि अहिसिचमाणा सिरी वयणेणमुयरं पविसमाणि चि । तओ तं दट्टण विउद्धा एसा । माहिओ तीए हेरिसनिम्भराए दइयस्स । मणिया य णेणं । सुन्दरि, सिरिनिवासो ते पुत्तो भविस्सइ । पडिस्सुयमिमीए । तओ विसे-
 सेण तिवग्गसंपायणरयाए अइक्कन्तो कोइ कालो । पत्तो पयइसमओ । पखया य एसा, जाओ से दारओ, निवेइओ परित्तोसनामाए
 थेडियाए वन्धुदत्तस्स । परित्तुओ एसो । दिन्नं तीए पारिओसियं । कयं उचियं करणिज्जं । अइक्कन्तो मासो दारयस्स । पइइवियं च
 से.नामं पियोमहस्स सन्तियं धरणो चि । पत्तो कुमारभावं, गाहिओ कलाकलावं । निम्माओ य तत्थ पयाणुसारी संजुत्तो ॥

एथन्तरंमि सो विजयजीवनारओ तओ नरयाओ उब्बट्टिऊण पुणो संसारमाहिण्डिय अणन्तरभवे तहाविहमणुट्टाणं कारुण तीए
 चेव नयरीए कत्तियस्स सेट्टिस्स जयाए भारियाए कुट्टिच्चिसि इत्थियत्ताए उववन्नो चि । जाया कालकमेण । पइइवियं च से नामं
 काञ्चनकलशाभ्यामभिचियमाना श्रीवन्देनोदरं प्रविशन्तीति । ततस्तां दृष्ट्वा विबुद्धेपा । कथितस्तथा ह्वयनिर्भरया दयिताय । भणिता च
 तेन-मुन्वृरि ! श्रीनिवासस्ते पुत्रो भयिष्यति । प्रतिश्रुतमनया । ततो विशेषेण त्रिघर्गसंपादनरत्ताया अतिप्राग्तः कोऽपि कालः । प्रातः
 प्रसूतितमयः । प्रसूता चैया, जानस्तस्य दारकः, निवेदितः परितोपानाम्या चेटिक्या वन्धुदत्ताय । परितुष्ट एयः । दत्तं तस्यै पारितो-
 णिकम् । पृतमुन्नित करणीयम् । अतिक्रान्तो मासो दारकस्य । प्रतिष्ठापितं च तस्य नाम पितामहस्य सत्कं धरण इति । प्रातः कुमार-
 भायम्, प्रादितः कलाकलापम् । निर्मायथ तत्र पदासुसारी संवृत्तः ॥

अत्रान्तरे स विजयजीवनारकः ततो नरकाबुद्धुन्य पुनः संसारमाहिण्डिय अणन्तरभवे तथायिघमनुष्ठानं कृत्वा तस्यामेव नगर्या
 फातिकस्य धेठिनो जयाया भार्यायाः कुक्षौ स्त्रीतयोपपन्न इति । जाता कालकमेण । प्रतिष्ठापितं च तस्या नाम लक्ष्मीरिति । प्राता च

लच्छि त्ति । पत्ता य जोच्चणं । अचिन्तणीयथाए कम्मपरिणामस्म भवियन्वयाए निओएण महाविभूर्इए परिणीया य णेणं । अत्थि
 पीई धरणस्स लच्छीए, न उण तीए धरणंमि । चिन्तेइ एसा । अलं मे जीवलोएण, जत्थ धरणो पइदिणं दीसइ त्ति । एवं च विडम्ब-
 णापायं विसयसुहमणुहन्ताणं अइक्कन्तो कोइ कालो ॥

अन्नया य पयत्ते मयणमहूसवे कीलानिमित्तं पयट्टो रहवरेण धरणो मलयसुन्दरं उज्जाणं । पत्तो नयरिदुवारदेसं । एत्थन्तरंमि
 तओ चेत्त उज्जाणाओ कील्लिज्जाणाओ रहवरेण नयरिदुवारदेसभायं पञ्चनन्दिसेट्ठिपुत्तो देवनन्दि त्ति । मिलिया रहवरा दुवारदेसमाए ।
 चित्थिण्णयाए रहवरणं न दोण्हं पि निग्गमणपवेसभूमी । भणियं च देवनन्दिणा । भो भो धरण, ओसारेहि ताव रहवरं, जाव मे पवि-
 सइ रहो त्ति । धरणेण भणियं । अइगओ मे रहो, न तीरए वालेउं । ता तुमं चेत्त ओसारेहि, जाव मे नीसरइ त्ति । देवनन्दिणा
 योयनम् । अचिन्तनीयतया कम्मपरिणामस्य भवितव्यताया नियोगेन महाधिभूत्या परिणीता च तेन । अस्ति प्रीतिर्धरणस्य लक्ष्म्यां न
 पुनस्तस्या धरणे । चिन्तयत्येपा-अलं मे जीवलोकेन, यत्त धरणः प्रतिदिनं दृश्यते इति । एवं च विडम्बनाप्रायं विषयसुखमनुभवतोरति-
 क्रान्तः कोऽपि कालः ॥

अन्यदा च प्रवृत्ते मदनमहोत्सवे क्रीडानिमित्तं प्रवृत्तो रथवरेण धरणो मलयसुन्दरसुधानम् । प्रातो नगरीद्वारदेशम् । अत्रान्तरे तत्
 पयोद्यानात् क्रीडित्वा गतो रथवरेण नगरीद्वारदेशभागं पञ्चनन्दिश्रेष्ठिपुत्रो देवनन्दीति । मिलितौ रथवरी द्वारदेशभागे । विस्तीर्णतया
 रथवरयोर्न द्वयोरपि निर्गमनप्रवेशभूमिः । भणितं च देवनन्दिना-भो भो धरण ! अपसारय तावद् रथधरम्, यावन्मे प्रविशति रथ
 इति । धरणेन भणितम्-अतिगतो मे रथः, न गन्यते चालयितुम् । ततस्त्वमेवापसारय, यावन्मे निःसरतीति । देवनन्दिना भणितम्-

१ देवनन्दिना भणियं क । २ रहवरं ताव स ।

मणियं । भो भो धरण, अह केष उण अहं भवओ ऊणओ, लेण रहवरं ओसारेमि । धरणेण भणियं । भो भो देवनन्दि, तुल्लमेवेयं । एवं च पित्तका दुवे वि सेट्ठिपुत्ता । रुद्धो निग्गमपवेसमग्गो नापरयाणं । पवित्थिण्णो जणवाओ । विच्चाओ एस बुत्तन्तो नयरिमहन्तएहि । आलोचियं च णेहि । दुवे वि खु महापुरिसपुत्ता, न खलु एत्थ एगस्स वि निरागणं जुञ्जइ चि । ता इमं एत्थ पत्थ पत्थालं; निम्भच्छिज्जन्ति एए । जहा 'कीस तुम्भे पुब्बपुरिसस्सिएणं विहवेणं गन्वमुब्बहह । केष तुम्हाण नियमुओवज्जिएणं दविणजाएणं दिन्ने महादाणं । केष वा काराविओ धम्ममाहिगारो । केष वा अब्भुद्धरिओ विहलवग्गो । केष वा परिओसिया जणणिजणया । ता किमेइणा निरत्थएण बुहजणेवहसणिज्जेण अहोपुरिसियापाएण चेट्ठिएणं । अओ उवसंहरह एयं, ओसारेह नियनिययामाओ चए पिट्ठओ रहवरे किमन्नेणं ति । एवमालोचिऊण 'इणमेव तुम्भेहि ते वत्तव्व' चि भणिऊण विसज्जिया वयणविच्चासकुसला धम्मत्थविसारया परिणया वओवत्थाए निवासो उवंसमस्स इहपरलोयावायदंसगा सुट्ठिया धम्मपक्खे सयलनयरिजणयहुमया चचारि चारिया । गया ते वेसिं समीवं ।

भो भो धरण! अय केन पुनरहं भवत ऊनः, येन रथवत्सपसारयामि । धरणेन भणितम्-भो भो देवनन्दिन् । तुल्यमेवैतत् । एवं च विसेधित्ती हावपि श्रेष्ठपुत्रो । रुद्धो निर्गमप्रवेशमार्गो नागरिकाणाम् । प्रचिस्तीर्णो जनयादः । विस्वात पय घृत्तात्तो नगरीमहदुर्मिः । आलोच्यितं च तैः । हावपि खलु महापुरुषपुत्रो, न खल्वत्र एकस्यापि निराकरणं युज्यते इति । तत इदमत्र प्राप्तकालम्, निर्भस्त्येते पत्नो, यथा कस्माद् युवां पूर्वपुरुषाजितेन विभवेन गर्भमुद्बुध्यः । केन युवयोर्निजशुभोपाजितेन द्रविणजातेन दत्तं महादानम्, केन वा कारित्तो धर्माधिकारः, केन वाऽभ्युदयुतो विहलवर्गः, केन वा परितोपितो जननीजनको । ततः किमेतेन निरर्थकेन बुधजनोपहसनीयेनादोषुदयि-काप्रारयेण चेष्टितेन । अत उपसंहरतैतद्, अपसारयतं निजनिजस्थानादेव घृष्टतो रथवरो, किमन्वेनेति । पचमालोच्य 'इदमेव युष्माभिस्तौ

अबभुट्टिया य णेहि । अणुसासिया चारिएहि । साहिओ पउराहिष्पाओ । 'अहो सोहणं ति' परितुट्टो देवनन्दी । असोहणं ति लज्जिओ धरणो । भणियं च तेण । भो भो महन्तया, जं तुब्भे आणवेह, तमवस्सं मए कायव्वं । किं तु पडिबोहिओ अहं तुब्भेहिं, लज्जिओ य अत्तणो चेड्डिएणं, महई मे ओहावणा, आमगभपायं च मन्नेमि अचाणयं । ता एवं मे अणुगगहं करेह । ओसारिज्जन्तु एए रहवरा । गच्छामो य अम्हे इओ अज्जेव देसन्तरं । तओ संवच्छरेण जो चेव णे पैहुयं दविणजायं विठविज्जण इहागच्छिय अहियं सप्पुरिमचेड्डियं करेस्सइ, तस्सेव सन्तिओ रहो इमीए चेव तेरसीए पविस्सिस्सइ वा निक्खमिस्सइ वा । चारिएहिं भणियं । अलमेइणा अभिनिवेसेण । धरणेण भणियं । न अनहा मे निव्हुई होइ । चारिएहिं भणियं । पउरामेत्थ पमाणं । धरणेण भणियं । निवेएह पउराणं । देवनन्दिणा

यत्कव्यो' इति भणित्वा विसर्जिता वचनचिन्त्यासकुशला धर्मार्थविशाखाः परिणता वयोऽवस्थया निवास उपशमस्य इहपरल्लोकापायदर्शकाः सुस्थिताः धर्मपक्षे सरुलनगरीजनयहुमताश्चत्वारश्चारिकाः (प्रधानपुरुषाः) । गतास्ते तयोः समीपम् । अभ्युत्थिताश्च ताभ्याम् । अनुशाग्नितो च चारिकैः । कथितः पौराभिप्रायः । अहो शोभनमिति परितुष्टो देवनन्दी । शोभनमिति लज्जितो धरणः । भणित च तेन-भो भो महान्तः ! यद् यूयमाज्ञापयत तदवश्यं मया कर्तव्यम् । किंतु प्रतियोगितोऽहं युष्माभिः, लज्जितश्चात्मनेश्चिष्टेन, महती मेऽपभावना, आमगभंप्रायं च मन्ये आत्मानम् । तत एवं मेऽनुग्रहं कुरुत । अपसार्यतामेतो रथवरो । गच्छायश्चावामितोऽद्यैव देशान्तरम् । ततः संवत्सरेण य प्वावयोः प्रभूतं द्रविणजातमुपार्ज्य इहागत्याधिकं सत्पुरुषचेष्टितं करिष्यति तस्यैच सत्को रथोऽस्यामेव त्रयोदश्यां प्रवेक्ष्यति वा निष्कमिष्यते वा । चारिकैर्भणितम्-अलमेतेनाभिनिवेदेन । धरणेन भणितम्-नान्यथा मे निर्वृतिर्भयति । चारिकैर्भणितम्-पौरा अत्र

१ मे क । २ बहुयं क । ३ पउरमेत्थ क ।

भणियं । जुत्तमेयं, को एत्थ दोसो । तओ निवेइयं पउराणं । बहुमयं च तेसिं । सद्दविया य तेसिं जणणिजणया । साहिओ जुत्तन्तो, बहुमओ य तेसिं पि । तओ काराविया सवहं 'न तुब्भेहिं एएसिं संवाहणा कायव्या' । सद्दविया धरणदेवनन्दी । समण्वियं पत्तेयं तेसिं पञ्चदीणारलक्कवपमाणं भण्डमोहं । कपं ववत्थापत्तयं 'जो वेव एएसिं संवच्छरम्भन्तरे अहियपरदण्डिणजाएण पोरुसं पयडइस्सइ, तस्सेव सन्तिएण रहवरेण गन्तव्वं, न इयरस्स' । दिन्ना य णेहिं सहत्था । सुद्धियं पत्तयं । छुहं पउरभण्डारे । निग्गया नियपरिवारपरियरिया महया चडयरेण धरणदेवनन्दी; गेण्हिऊण जहोच्चियं भण्डं पयट्टा देयन्तरं, एगो उत्तरावहं, अवरो पुव्वदेमं ।

एत्थन्तरंमि चिन्तियं लच्छीए । दीहाणि देसन्तराणि, सुहेण विओओ, दुक्खेण समागमो; ता न याणामो, अन्तराले किंमहं पाविस्सं ति । अवावाइओ चेव विउत्तो खु एसो । गया य सत्थवाइपुत्ता एगं पयाणयं । पेसियाओ य एएसिं वन्धुदत्तपञ्चनन्दीहिं प्रमाणम् । धरणेन भणितम्-निवेदयत पौरंभ्यः । देवतन्दिना भणितम्-युक्तमेतत्, कोऽत्र दोषः । ततो निवेदितं पौरंभ्यः । बहुमतं च तेषाम् । शब्दायितौ च तयोर्जननीजनकौ । कथितो वृत्तान्तः, बहुमतश्च तयोरपि । ततः कारितौ शपथ 'न युष्माभिरेतयोः संवाहना (सहायता) कर्त्तव्या' । शब्दायितौ धरणदेवतन्दिनी । समर्पितं प्रदयेक तयोः पञ्चदीनारक्षप्रमाणं भाण्डमौल्यम् । कृतं व्यवस्थापत्रम् 'थ पदैतयोः संघसराभ्यन्तरेऽधिकरुनख्द्विणजालेन पौरुयं प्रकटयिष्यते तस्यैव सत्केन रथवरेण गन्तव्यम्, नेतरस्य' । वृत्तौ चाभ्यां स्वहस्ती । सुद्रितं पत्रम् । क्षिप्तं पौरभाण्डागारे । निर्गतौ निजपरिवारपरिवृतौ महताऽऽडम्बरेण धरणदेवतन्दिनी, शुद्धीत्या यथोचितं भाण्डं प्रधृत्तौ देशान्तरम् । एक उत्तरापथम्, अपरः पूर्वदेशम् ।

अत्रान्तरे चिन्तितं लक्ष्म्या-दीर्घाणि देशान्तराणि, सुखेन धियोगः, दुखेन समागमः, ततो न जानामि, अन्तराले क्रियहं प्राप्स्यामि

१ आगण उवविहा पणामपुव्वय' इत्यधिकः पाठः कपुत्तके । २ विमेथ भविस्सइ ति क ।

अभ्युद्विषा य जेहि । अणुभासिया चारिएहि । साहिओ पउराहिष्पाओ । 'अहो सोहणं ति' परितुष्टो देवनन्दी । असोहणं ति लज्जिओ परणो । भणियं च तेण । भो भो महन्तया, जं तुम्भे आणवेह, तमनस्तं मए कायवं । किं तु पडिवोहिओ अहं तुम्भेहि, लज्जिओ य अचणो चेद्विण्णं, महई मे ओहातणा, आमगम्भपायं च मन्नेमि अचाणयं । ता एवं मे अणुग्गं करेह । ओसारिज्जन्तु एए रहवरा । गच्छामो य अग्हे इओ अलेख देसन्तरं । तओ संवच्छरेण जो चेव णे पँहुयं दविणजायं विदविऊण इहागच्छिय अहियं सपुणिसचेद्वियं करेस्सइ, तस्सेण सन्तिओ रहो इमीए चेव तेरसीए पणिसिस्सइ वा निकखमिस्सइ वा । चारिएहिं भणियं । अलभेइणा अभिनिवेसेण । धरणेण भणियं । न अब्रहा मे निब्भुई होइ । चारिएहिं भणियं । धरणेण भणियं । धरमेत्थ पमाणं । धरणेण भणियं । देवनन्दिणा

वचच्यौ' इति भणित्वा चित्तजिता धचनयिम्यासकुशला धर्मार्थविशाखाः परिणता वयोऽस्यया निवास उपशमस्य इहपरलोकापायदर्शकाः सुस्थिता- धर्मपक्षे सकलनरीजनयद्भुमताद्यत्वारश्चारिकाः (प्रधानपुरुषाः) । गतास्ते तयोः समीपम् । अभ्युत्थिताश्च ताभ्याम् । अनुशान्तिं च चारिकेः । कथित पौराभिप्रायः । अहो शोभनमिति परितुष्टो देवनन्दी । अशोभनमिति लज्जितो धरणः । भणित च तेन-भो भो महान्तः ! यद् द्यूयमासापयत तदवश्यं मया कर्तव्यम् । किंतु प्रतियोगितोऽहं युष्माभिः, लज्जितश्चात्मनेश्चेष्टितेन, महती मेऽपभावना, आमगम्भपायं च मन्ये आत्मानम् । तत परं मेऽनुग्रहं कुरुत । अपसार्यतामेती रथचरते । गच्छावश्चावामितोऽद्यैव देशान्तरम् । तत. संवत्सरेण य पथावयोः प्रभूतं द्रविणजातमुपाज्यं इहागत्याधिकं सत्पुरुषचेष्टितं करिष्यति तस्यैव सत्को र्योऽस्यामेव प्रयोद्दश्यां प्रवेक्ष्यति या तिष्ययिष्यते या । चारिकैर्भणितम्-अलभेतेनाभिनिवेशेन । धरणेन भणितम्-नान्यथा मे निर्बृतिर्भवेति । चारिकैर्भणितम्-पौरा अत्र

भणियं। जुत्तमेयं, को एत्थ दोसो। तओ निवेइयं पउराणं। बहुमयं च तेसिं। सदाविया य तेसिं जणणिज्जणया। साहिओ जुत्तन्तो, बहुमओ य तेसिं पि। तओ काराविया सवहं 'न तुब्भेहिं एएसिं संवाहणा कायव्वा'। सदाविया धरणदेवनन्दी। समप्पियं पत्तेयं तेसिं पच्चदीणारल्लखपमाणं भण्डमोहं। कयं चत्थापत्तयं 'जो चेव एएसिं संबच्छरुभन्तरे अहिययरदग्गिजाएण पोरुसं पयडइस्सइ, तस्सेव सन्तिएण रक्खरेण गन्तव्वं, न इयरस्स'। दिन्ना य पेहिं महत्था। मुद्दियं पत्तयं। छुटं पउरभण्डारे। निग्गया नियपरिचारप-रियरिया महया चडयरेण धरणदेवनन्दी; गेण्हिऊण जहोचियं भण्डं पयडा देमन्तरं, एगो उत्तरावहं, अवरो पुब्बदेमं।

एत्थन्तरंमि चिन्तियं लच्छीए। दीहाणि देसन्तराणि, सुहेण विओओ, दुक्खेण समागमो; ता न याणामो, अन्तराले किमदं पाविस्सं ति। अवासाइओ चेव विउत्तो खु एसो। गया य सत्थसाइपुत्ता एगं पयाणयं। पेसियाओ य एएसिं चन्धुदत्तपञ्चनन्दीहिं प्रमाणम्। धरणेन भणितम्-निवेद्यत पौरुष्यः। देवनन्दिना भणितम्-युक्तमेतत्, कोऽत्र दोषः। ततो निवेदितं पौरुष्यः। यहुमतं च तेयम्। शब्दायितो च तयोर्जननीजनको। कथितो वृत्तान्तः, यहुमतश्च तयोरपि। ततः कारितो शपथ 'न युष्माभिरेतयोः संवाहना (सदायता) कर्त्तव्या'। शब्दायितो धरणदेवनन्दिनी। समर्पितं प्रत्येक तयोः पञ्चदीनारल्लक्षप्रमाणं भाण्डमौल्यम्। कृतं व्यवस्थापत्रम् 'य पयितयोः संपत्सराभयन्तरेऽधिकनद्रविणजातेन पौरुष्यं प्रकटयिष्यते न स्यैव सत्केन रथवरेण गन्तव्यम्, नेतरस्य'। वृत्तो चाभ्यां स्वदस्ती। मुदितं पत्रम्। शिस्तं पौरुभाण्डागारे। निर्गतो निजपरिचारपरिवृतो महताऽऽडम्बरेण धरणदेवनन्दिनी, यद्दीत्या यथोचितं भाण्डं प्रवृत्तो देशान्तरम्। एक उत्तरापथम्, अपरः पूर्वदेशम्।

अत्रान्तरे चिन्तितं लक्ष्म्या-दीर्घाणि देशान्तराणि, सुखेन धियोगः, सुखेन समागमः, ततो न जानामि, अन्तराले किमदं प्राप्स्यामि

१ आगवूण उवविहा पणामपुब्बय' इत्यधिकः पाठः कपुस्तके। २ किमेत्थं भविस्सइ, ति क।

सरीरद्विनिमित्तमालोचिय आउच्छिऊण नयरिमहन्तए सपरिवाराओ वहुओ, मिलियाओ य एएसिं । पइदिणपयाणएहिं च गच्छमाणाणं अइकन्ता कहवि दिवहा ॥

अन्नया य परिवहन्ते सत्थे दिट्ठो धरणेण एंगंमि वणनिउञ्जे अबन्तसोमरूवो उप्पायनिवाए करेमाणो विज्झाहरकुमारओ । गओ तस्स समीवं । पुच्छिओ य एसो । भो किंनिमित्तं पुण तुमं असंजायपक्खो विय गरुडपोयओ मुहवियारोवलखिजमाणनहङ्गणगमणूसुओ विय उप्पायनिवाए करेमि । आचिक्ख, जइ अकहणिज्जं न होइ । तओ अहो से भावन्नुयया, अहो आगई, अहो वयणविवासो' ति चिन्तिऊण भणियं विज्झाहरेण । भो, सुण । अहं खु वेयड्डुपन्नए अमरपुरनिवासी हेमकुण्डलो नाम विज्झाहरकुमारो अणग्भत्यविज्जो सपनिओपपरो तत्थेव चिट्ठमि, जाव समागओ तायस्स परममिचो विज्जुमाली नाम विज्झाहरो । भणिओ य ताएण । कुओ

-इति । अन्यथापदित पव वियुक्तः सत्वेयः । गतो च सार्धंवाहपुत्री पकं प्रयाणकम् । प्रेषिते चैतयोर्वन्धुदत्तपञ्चनन्दिभ्यां शरीरस्थितिति मित्तमालोचय आपुच्छय नगरीमहतः सपरिवारे वध्वो, मिलिते चैतयोः । प्रतिदिनप्रयाणकैश्च गच्छतोरतिक्रान्ताः कत्यपि द्वियत्ताः ॥

अन्यथा च परिवहति साथे दृष्टो धरणेन परस्मिन् वननिकुञ्जेऽत्यन्तसौम्यरूप उत्पातनिपातान् कुर्वन् विद्याधरकुमारः । गतस्तस्य समीपम् । पृष्टश्चैयः । भोः किंनिमित्तं पुनस्त्वमसंजातपक्ष इव गरुडपोतको मुलविकारोपलक्ष्यमाणनभोरङ्गणगमनोत्सुक इव उत्पातनिपातान् करोपि । आचक्ष्व यद्यकथनीयं न भवति । 'ततोऽहो तस्य भावप्रता, अहो आकृतिः, अहो वचनयिन्यासः' इति चिन्तयित्वा भणितं विद्याधरेण । भोः ! शृणु । अहं खलु वैतादधपर्वेतेऽमरपुरनिवासी हेमकुण्डलो नाम विद्याधरकुमारोऽनभ्यस्तविद्यः स्वनियोगपरस्तत्रव तित्ठामि, यावत् समागतस्तातस्य परममिदं विद्युन्माली नाम विद्याधरः । भणितश्च तातेन । कुतस्त्वम्, कस्माद् वा विममरकदुर्मेनस्को

तुम्, कीस वा विमणदुम्मणो दीसेसि । तेण भणियं । विञ्झाओ अहं । विमणदुम्मणत्त पुण इमं कारण । दिढं मए विञ्झाओ इहा-
गच्छमाणेण उज्जेणीए निव्वेयकारणं । ताएण भणियं । कीइसं निव्वेयकारणं । विञ्जुमालिणा भणियं । सुण ।

अरिध उज्जेणीए सिरिपहो नाम राया । तस्म रुविणि वर कुमुमाउहवेजयन्ती जयसिरी नाम धूया । सा य पर्यमाणस्त वि न
दिवा कोट्टणरायपुत्तस्स सिंसुवालस्म, दिन्ना य ईमेण वच्छेसासुयस्स परोवयाकरणेकालसस्म सिरिविजयस्स । कुविओ मिसुवालो ।
आगओ जयसिरिविवाहनिमित्तं सिरिविजओ । तओ पारुद्धे महाविभूईए विवाहमहूसवे निग्गया मयणवन्दणनिमित्तं समालोचिय वि-
हाणमवखन्दं दाऊणं अवहरिया सिंसुवालेण जयसिरी । उट्टाइओ कलयलो । सुणिओ बुत्तन्तो सिरविजएणं । लग्गो मग्गओ । समा-
साइओ सिंसुवालो । आत्रपहारीकरणं च जेऊणं सिंसुवालं नियत्तिया जयसिरी । पहासगरुययाए य सो महाणु-

दयसे । तेन भणितम्-विन्ध्यादहम्, विमनोदुर्मनस्त्वे पुनरिदं कारणम् । दृष्टं मया विन्ध्यादिहागच्छता उज्जयिन्यां निवेदकारणम् । तस्मिन्
भणितम्-कीदृशं निवेदकारणम् । विजुन्मालिना भणितम्-शृणु ।

धस्त्युज्जयिन्यां श्रीप्रभो नाम राजा । तस्य रूपिणीच कुसुमायुधैजयन्ती जयश्रीनाम दुहिता । सा च प्रार्थयमानस्यापि न वृत्ता कोट्ट-
णराजपुत्रस्य शिशुपालस्य, वृत्ताऽनेन वत्सेश्वरस्तुनस्य परोपकारकरणेकालसस्य श्रीविजयस्य । कुपितः शिशुपालः । आगतो जयश्रीविया-
हनिमित्तं श्रीविजयः । ततः प्रारण्ये महाविभूय्या विवाहमहोरसवे निर्गता मदनयन्दननिमित्तं समालोच्य विहायसाऽधस्कन्दं दत्त्वाऽपहृता
शिशुपालेन जयश्रीः । उत्थितः कलकलः । ज्ञातो वृत्तान्तः श्रीविजयेन । लग्नो मार्गतः । समासादितः शिशुपालः । आपतितमायोधनम् ।

१ संदतो क । २ महानिव्वेय- एव । ३ रुविध क-ए । ४ सिंसुवालस ए । ५ इमेण सिरिपहहराइणा क । ६ मयणपूयानिमित्तं । ७ उज्जाओ ए ।
८ त्रिणिऊण क ।

भावो पाणसंसर्ग वदुए । सा वि राघधूया 'न अहमेयमि अकयपाणभोयणे पाणवित्ति करेमि' चि वामकरयलपणामियवयणपङ्कया अणाचिकखणीयं अत्थन्तरमणुहवन्ती दुक्खेण चिट्ठइ ॥ एयं मे एत्थ कारणं । ताएण भणियं । ईहसो एस संसारो । सेल्लणयभूया सु एत्थ कम्मपरिणईए पाणिणो । ता अलं निब्बेएण ॥ तओ मए चिन्तियं । साहियं मे कळं चेत्र हिमवन्तपञ्चयगयस्म दरिदरुगयं महोसहिमयलोइऊण गन्धव्वरइत्तामेण गन्धव्वकुसारेण मम वयंसएण । जहा भो हेमकुण्डल, सच्चो खु एम लोयवाओ, जं अचिन्तो हि मणिसन्तोसहीणं पभावो ति, जओ एयाए ओसहीए एसो पहावो, जेण विदारियट्ठी वि खगैगाइपहारो इमीए पक्खालणोयएणं पि पणहुवेयणं तक्खणा चैव रुज्झइ चि । दिट्ठपच्चया य मए सा । ता गच्छामि अहयं हिमवन्तं गेण्हऊण तयं ओमहि उवणेमि सिरि-विजयस्स । तओ सुमरिऊण कंहंचि गयणगामिणिं विजं गओ हिमवन्तपञ्चयं । गहिया ओसही । ओइण्णो हिमवन्ताओ । 'मा सि-

गाढप्रहारीकृतेन च जित्या शिशुपालं निर्वर्तिता जयश्रीः । प्रहारगुरुकृतया च स महानुभावः प्राणसंशये वर्तते । साऽपि राजदुहित्वा 'नाहमेतस्मिन्नकृतपानभोजने प्राणवृत्तिं करोमि' इति वामकरतर्लापितवदनपङ्कजाऽनाख्यानोपमवस्थान्तरमनुभवन्ती दुःखेन तिष्ठति । पतन्मैऽत्र कारणम् । तगतेन भणितम्-ईदं एव संसारः । खल्लनकभूताः खल्लत्र कर्मपरिणत्याः प्राणितः । ततोऽलं निर्देन । ततो मया चिन्तितम्-कथितं मे कल्ये एव हिमयत्पर्वतगतस्य दरीगृहोद्धतां महौपधिमचलोक्षय गान्धर्वकुमारेण मम ययस्येन । यथा भो हेमकुण्डल ! सत्यः खल्वेप लोकवाद्; यदचिन्त्यो हि मणिमन्त्रौपधीनां प्रभाव इति । यत पतस्या ओपध्या एव प्रभावः, येन त्रिदरिता-स्थिरपि खन्नादिप्रहारोऽस्याः प्रक्षालनोदकेनापि प्रनष्टवेदनं तदृशणादेव रक्षते इति । इष्टप्रत्यया च मया सा । ततो गच्छाम्यहं हिमवन्तं गृहीत्या तामोपधिसुपनयामि श्रीविजयाय । ततः स्मृत्या कथंचिद् गगनगामिनीं चिद्यां गतो हिमवत्पर्वतम् । अन्तरीणां

१ नाहमेयमि क । २ खेळणय- क । ३ खगैगाइपहारोण क । ४ मम एसा ख ।

रिचिजयस्स अचाहियं भविस्सइ' ति पडिनिपत्तो वेएण । पत्तो एयं निउज्जं, खीणयाए वेयागमणेण वीसमणनिमित्तं ओइण्णो इहइं, कयं चलणसोयं उवचिद्वो कुवयपायवसमीये, ठिओ सुहुत्तमेत्तं, उच्चलिओ य उज्जेणि । सुमारिया गयणगामिणी विज्जा. जाव अहिणव-
 मिहीयत्तणेण गमणसंभमेण य विसुमारियं मे पयं । तओ सा न बहइ चि उप्पायनिवाए करेमि । धरणेण भणियं । भो एवं ववत्थिए
 को इह उवाओ । हेमकुण्डलेण भणियं । नत्थि उवाओ । अओ चेव रायउत्तविणाससङ्काए उत्तम्मइ मे हिययं, पणस्मइ मे मई ।
 सब्बहा न अप्यपुण्णाणं समीहियं संपज्जइ चि दंढं विसण्णो म्हि । धरणेण भणियं । भो अत्थि एम कप्पो, जं सा अन्नसैस समक्खं
 पडिज्जइ । हेमकुण्डलेण भणियं 'अत्थि' । धरणेण भणियं । जइ एवं, ता पढ; कयाइ अहं ते पयं लद्धामि । तओ हेमकुण्डलेण 'नत्थि
 अविसओ पुरिससामत्थस्स' ति चिन्तियं सामन्नसिद्धिं काऊण पटिया विज्जा । पयाणुसारित्तणेण लद्धं पयं धरणेण । साहियं हेमकु-

द्विमयतः । 'मा श्रीचिजयस्याख्यादित्तं भविष्यति' इति प्रतिनिवृत्तो वेगेन । प्रात एतद् निकुञ्जम् । क्षीणतया वेगागमनेन विश्रमणनिमि-
 त्तमवतीर्णं इह । कृतं चरणशौचम्, उगविष्टः कुल्यकपादयसमीये, स्थितः मुहूर्तमात्रम्, उच्चलितश्रोत्रयिनीम् । स्मृता गगतगामिनी विद्या,
 यावदभिनवगृहीतत्वेन गगनसंभ्रमेण च विस्मृतं मया पदम् । ततः सा न बहतीति उत्पातनिपातान् करोमि । धरणेन भणितम्-भो
 पयं व्यवस्थिते क इहोपायः । हेमकुण्डलेन भणितम्-नास्त्युपायः । अत एव राजपुत्रविनाशाशङ्कया उत्ताम्यति मे हृदयम्, मणश्यति मे
 मतिः । सर्वथा नाल्पपुण्यानां समीहितं संपद्यते इति दृढं विरण्णोऽस्मि । धरणेन भणितम्-भो आस्त्येप कल्पः, यत्साऽन्यस्य समक्षं
 पठ्यते । हेमकुण्डलेन भणितम्-'अस्ति' । धरणेन भणितम्-यथेवं ततः पठ, कदाचिदहं तव पदं लभे । ततो हेमकुण्डलेन 'वास्यविषयः
 पुरयसामर्थ्यस्य' इति चिन्तयित्वा सामान्यसिद्धिं कृत्वा पठिता विद्या । पदानुसारित्वेन लब्धं पदं धरणेन । कथितं हेमकुण्डलाय । परि-

१ गद्दीयत्तणेण । २ क्षात्तणे णि क । ३ चिन्तिकण क ।

ण्डलस्स । परितुडो एसो । भणियं च णेण । भो भो महापुरिस, दिन्नं तए जीवियं मम समीहियसंपायणेण रायउत्तस्स, ता किं ते करेमि । धरणेण भणियं । कयं ते क्कणिज्जं; गच्छ समीहियं संपाडेहि । तओ हेमकुण्डलेण 'अहो से महाणुभावय' ति चिन्तिय परत्थं करेज्जासि ति भणित्थण दिन्नं ओसहिवलयखण्डं । पणयभङ्गभीरुत्तणेण गहियं च णेण । गओ विजाहरो, आगओ प घणो नियय-सत्थं । अहक्कन्ता कहवि दियहा ॥

अत्रया य गिरिनिहतीरमि समावासिण् सत्थे गवलजलयवणा वेच्छिनिवद्धुकेसहारा वक्कलद्वनिवसणा कणियकोण्डवानडग्ग-हत्था सुणयवन्द्रसंगया सदुक्खं रुयमाणा दिट्ठा धरणेण नाइदूरगामिणा संवरजुवाणय ति । सदाविया णेण पुच्छिया य । भो किनिमिचं रुयह ति । तेहिं भणियं अज्ज, अत्थि अम्हानं कालसेणो नाम पल्लीचई ।

तुष्ट पयः । भणितं च तेन-भो भो महापुरय ! दत्तं त्वया जीवित मम समीहितसंपादनेन राजपुराय, ततः किं ते करोमि । धरणेन भणितम्-कृतं त्वया करणीयम्, गच्छ समीहितं संपादय । ततो हेमकुण्डलेन 'अहो तस्य महानुभावता' इति चिन्तयित्वा 'परार्थं कुर्याः' इति भणित्वा दत्तमोपधिवलयखण्डम् । प्रणयभङ्गभीरुत्वेन गृहीतं च तेन । गतो विद्याधरः, आगतश्च धरणो निजसार्थम् । अतिक्रान्ताः कत्यपि दियस्ताः ।

अन्यदा च गिरिनिधीतीरे समावासिते सार्थे गवलजलदयर्णां वेच्छिनिवद्धोर्ध्वेकेशहारा वक्कलाघनिवसनाः कर्णिकुकोण्डुय्यापृताग्रहस्ताः शुनकचन्द्रसंगताः सदुःखं रुदन्तो दृष्ट्वा धरणेन नातिदूरगामिना शवयुधान इति । शब्दायितास्तेन पृष्टाश्च । भोः किनिमिचं रुदितेति । तेर्भणितम्-आर्य ! अस्यस्माकं कालसेनो नाम पह्लिपतिः ।

जस्म इह विम्बिहयाओ सचिनियाणाणि चिन्तयन्तीओ । न समल्लियन्ति दुग्गं परचक्कभए वि वाहीओ ॥
एकसरघायलद्धा जस्स य करिकुम्भदारणेकरसा । न वि विहलन्तसरीरा गच्छन्ति परं पि केसरिणो ॥

‘सो खु केसरी आगओ चि आयणिय घेत्तूण कोदण्डं कण्णियसरं च एगागी चैव निग्गओ पल्लीओ । न दिट्ठो य णेण नग्गो-
हपायवन्तरिओ केसरी । गओ तस्स समीवं । गहिओ य णेण पट्ठिदेसे । वावाइओ तेण वलिऊण कट्टारएण केसरी । तेण वि य ’से
तोडियं उत्तिमङ्गखण्डं । तओ सो ‘नत्थि मे जीवियं’ ति मन्नमाणो जलणपवेसं काउमारद्धो । सुणिओ से एँस बुचन्तो गेहिणीए । तओ
सा वि आवन्नसत्ता तं चैव काउं वधसिया, वारिया वि पल्लीवइणा न विरमइ चि । तओ तेण पेसिया अम्हे तीए संघारणत्थं पिउणो
से आणयणनिमित्तं । वीरसपहाणो खु सो सयणवच्छलो य । ता न याणामो, किं पड्विबज्जिस्सइ चि । महादुक्खपीडिया असमत्था

यस्येह विस्मिता शक्तिनिदानानि चिन्तयन्त्यः । न समालीयन्ते(समाश्रयन्ति)दुर्गं परचक्रभयेऽपि व्याथ्यः (व्याधयन्त्यः)

एकशरघायलद्धा(प्राप्ता) यस्य च करिकुम्भदारणेकरसाः । नापि विहलच्छरीरा गच्छन्ति पदमपि केसरिणः ॥

स खलु केसरी आगत इत्यारुण्यं गृहीत्वा कोदण्डं कर्णिकशरं च एकाक्येव निर्गतः पल्लितः । न दृष्ट्यानेन न्यग्रोधपादपान्तरितः
केसरी । गतस्तस्य समीपम् । गृहीनश्च तेन पृष्टदेशे । व्यापादितस्तेन वलित्या कट्टारकेन केसरी । तेनापि च तस्य तोडितमुत्तमाङ्ग-
खण्डम् । ततः स ‘नास्ति मे जीवितम्’ इति मन्यमानो ज्वलनप्रवेशं कर्तुमारब्धः । ज्ञातस्तस्यैव वृत्तान्तो गेहिण्या । ततः साऽपि आप-
न्नसत्त्वा तमेव कर्तुं द्यवसिता, वारिताऽपि पल्लिपतिना न विरमतीति । ततस्तेन प्रेषिता वयं तस्याः संघारणार्थं पितुस्तस्या आनयन-
निमित्तम् । वीरसप्रधानः खलु स स्वजनवत्सलश्च । ततो न जानीमः किं प्रतिपत्स्यत इति । महादुःखपीडिता असमर्थश्च धर्तुमिमं

१ सो य केसरी क । २ कोडण्डं क । ३ छुरियाए क । ४ तोडियं से उत्तिमङ्ग-क । ५ जीय क । ६ थयस्स क । ७ पल्लि-क । ८ एसो क ।

य धरिउं इमं सीयाइरेयं अविजमानोवाया य पडियञ्जिऊण इत्थियाभावं केवलं रुयग्घ । धरणेण भणियं । भद्दा, अलं सोएण । दंसेहि
 मे तं पल्लीवइं । कयाइ जीवावेमि अहयं । तओ चलणेसु निवडिऊण हरिसवसुफुल्ललोयणेहि जंपियं सवरेहि । अज्ज, एवं तुमं देवाव-
 यासो विय आगईए । ता तुमं चेव समत्थो सि देवं समासासेउं । अन्नं च । जइ अग्घेसु अणुग्घइयुद्धी अज्जस्स, ता तुरियं गच्छउ
 अज्जो; मा तस्स महाणुमावस्स अक्काहियं भवे । तओ घेतूण विज्जाहरविइणं ओसहिवलयं आरुहिय वेसरं कइवयनियपुरिसपरिवारिओ
 वुरियवुरियं गओ सत्यवाइपुत्तो । दिट्ठो य तेणं नग्गोइपायवतलम्मि चियगासन्नसंठिओ रुहिरधारापरिसित्तगतो सिणेइसारमसइं च
 रोवंमाणीए जायाए संगओ कालसेणो । निवेइओ से बुत्तन्तो सवरजुवाणएण । अब्भुट्टमाणो य सुच्छानिमीलियलोयणो निवडिओ
 धरणिवट्टे । धरणेण भणियं । उदयसुदयं ति । तओ आणीयसुदयं नैल्लिणिपत्तेणं । छुंढमोसहिवलयं दाऊणसुत्तिमङ्गखण्डं । सित्तो य

शोकातिरेकम्, अविद्यमानोपायाश्च प्रतिपद्य स्त्रीभावं केवलं रुक्मिणः । धरणेन भणितम्-भद्रा ! अलं शोकेन । दर्शय मे तं पल्लीपतिम्,
 कदाचिज्जीवियाम्यहम् । ततश्चरणयोनिपत्य हर्षवयोत्फुल्ललोचनैर्जल्पितं शयतेः । आर्य ! एवं त्वं देवाद्यतार इयाह्वरया । ततश्च मेव सम
 शोऽसि देवं समाश्वस्वितुम् । अन्यच्च, यद्यस्मास्यनुग्रहबुद्धिरार्यस्य ततस्त्वरितं गच्छत्वार्थं, मा तस्य महाबुभावस्यात्याहितं भवेत् ।
 ततो गृहीत्वा विद्याधरचितोर्मोपधिचलयमाकृष्य वेसरं कतिपयनिजपुरुषप्रवृत्तस्वरितत्वरितं गतः सार्थवाहपुत्रः । दृष्टस्तेन न्यग्रोध-
 पादपतले चितासन्नसंस्थितो रुधिरधारापरिपिक्तगात्रः स्नेहसारमश्राद्धं च रुदत्या जायया संगतः कालसेनः । निविदितस्तस्य
 वृत्तान्तः शबरयूना । अभ्युत्तिष्ठन्ध मूर्च्छानिमिलितलोचनो निपतितो धरणीपृष्ठे । धरणेन भणितम्-उर्वकमुदकमिति । तत आनीतमुदकं

णेण, जाव अचिन्तयाए ओसदिपहावस्स पुब्बरूवाओ वि अहियरं दंसणीओ अलक्खज्जमाणवणविभाओ उट्ठिओ कालसेणो । तुट्ठा य से घरिणी सह परियणेण । चलणेसु निवडिज्ज भणियं च णेण । अज्ज, पिययमाजीयरक्खणेणं संपाडियमहापओयणा तुह सन्तिया पाणा; किमेत्थ अवरं मणीयइ । घरणेण भणियं । सन्वसाहारणा चेव महापुरिस, पाणा ह्वन्ति । किमेत्थ अहियं । कालसेणेण भणियं । ता आइसउ अज्जो, जं मए कायव्वं ति । घरणेण भणियं । महापुरिसो सु तुमं; ता किं अवरं मणीयइ; तहा वि सत्तेसु दया । कालसेणेण भणियं परिवञ्जिया जावञ्जीवमेव मए अज्जवयेणेण पारब्धी । घरणेण भणियं । कयं मे करणिजं । तओ गओ सत्थवाहपुत्तो निययसत्थं ॥

अइकन्ता कइवि दियहा अणयरयपयाणएणं । दिट्ठो य णेण पक्खसन्धीए उववासंट्टिएणं आयामुहीसन्निवेसम्मि आवासिए सत्थे नल्लिणीपेत्रेण । क्षिप्तमोषधिवलयं दस्वोत्तमाइखण्डम् । सिक्कस्तेन, यावदचिन्त्यतया ओषधिप्रमायस्य पूर्वरूपद्रव्यधिकतरं दर्शनीयोऽलक्ष्यमाणप्रविभाग उतथितः कालसेनः । तुष्टा च तस्य गृहिणी सह परिजनेन । चरणयोनिपत्य भणितं च तेन । आर्य ! प्रियतमाजीवितरक्षणेन संपादितमहाप्रयोजनास्तव सत्काः प्राणाः, किमत्रापरं भण्यते । घरणेन भणितम्-सर्वसाधारणा एव महापुरुष ! प्राणा भवन्ति, किमत्राधिकम् । कालसेनेन भणितम्-तत आदिशार्यः, यन्मया कर्तव्यमिति । घरणेन भणितम्-महापुरुषः यल्लु त्वम्, ततः किमपरं भण्यते, तथापि सत्थेषु दया । कालसेनेन भणितम्-परिवाजिता यावज्जीवमेव मयाऽऽर्यवचनेन पापदिः । घरणेन भणितम्-इतं मे करणीयम् । ततो गतः सार्यवाहपुत्रो निजसार्यम् ।

अतिफ्रान्ता कत्यपि दिवसा अनवरतप्रयाणकेन । हृष्टेन पक्षसन्धौ उपवासस्थितेन आयामुलीसन्निवेशे आवासिते सार्थे जरञ्ची-

१ णेणमोसदिधोवउदएणं क । २ अउवं क । ३ पयाणएहि वरुचमाणेण क । ४ उववाससट्टिएण क ।

अरुणीरनिमणो गेरुपचिलित्तसव्यगतो खन्धदेशारोविपतिवखल्लिओ अचोरो वेव चोरो ति करिय गहिओ वजन्तविरसडिण्डिमं
 वजस्त्यामं नीयमाणो चण्डालजुवाणओ ति । तेण पि य महन्तं सत्थमथलोइय सुट्टयाए आसयस्स बह्दहाए जीवियस्स तस्स समीवमि
 पेय महया मदेण जंपियं । भो भो सत्थिया, सुणेह तुब्भे । महासरनिवासी मोरिओ नाम चण्डालो अहं, कारणेण य कुसत्थलं पयड्ढो,
 विप्लद्धयुद्धीहि य दण्डवासिएहि अपेच्छिऊण चोरे अदोसयारी चेव मन्दभागो गिहीओ म्हि । ता मोयावेह, भो मोयावेह; सरणा-
 गओ अहं अजाणं । अन्नं च, मरणदुक्खाओ धि मे इयमब्भहियं, जं तहाविहनिक्कलङ्कपुवपुरिसज्जियस्स जैसस्स विणा वि दोसेण
 मइलण ति । ता मोयावेह, भो मोयावेह । तओ सुद्धचित्तयाए चिन्तियं घरणेण । न खल्लु दोमयारी एवं जंपइ । करुणापवत्तेण भणिया
 पेण आरखिया । भो भो कुलउत्तया, मम कएण विहीरह सुहुत्तयं, ज्ञाव एयमन्तरेण विन्नविऊण नरवइं दविणपैयाणेणावि सोया-

रनिमणो गेरुपचिलित्तसव्यगात्रः स्कन्धदेशारोपिततीक्ष्णश्लिकोऽचोर एव चोर इति कृत्वा गृहीतो वाद्यमानविरसडिण्डिमं वध्यस्थान
 नीयमानवण्डालयुवेति । तेनापि च मदान्त सार्थमवलोक्य गृह्यतयाऽऽशयस्य बह्वमतया जीवितस्य तस्य समीप एव महता शब्देन जल्पि-
 तम्-भो भोः साधिकाः शृणुत यूयम् । महाशरनिवासी मौर्यो नाम चण्डालोऽहम्, कारणेन च कुशस्थलं प्रवृत्तः, विप्रलब्धयुद्धिभिश्च
 दण्डवासिकैरेष्व चौरान् अदोषकार्येव मन्दभाग्यो गृहीतोऽस्मि । ततो मोचयत भो मोचयत, शरणागतोऽहमार्याणाम् । अन्यच्च मर-
 णदुःखदपि मे इदमप्यधिकम्, यत्तथाविधनिष्कलद्रूपवंपुरुषाजितस्य पशसो चिनापि दोषेण मलिनतेति । ततो मोचयत भो मोचयत । मम
 ततः सुद्धचित्तया चिन्तितं घरणेन । न खल्लु दोषकारी एवं जल्पति । करुणाप्रयत्नेन भणितस्तेन आरक्षकाः । भो भोः कुलपुत्रा ! मम
 एतेन प्रतीक्ष्यं मुहूर्तम्, यावदेतदन्तरेण (प्रातस्संयत्नेन) विश्व्य नरपतिं द्रविणप्रदानेनापि मोचयाम्येतम् । तैर्भणितम्-येधेवं ततो लघु

१ मुणह क । २ मोरियओ क । ३ कुलजसत्स क । ४ -पयणिण य क ।

येमि एयं । तेहि भणियं । जइ एवं, ता लहुं होहि । तओ घेचूण नरिन्दरिसणनिमित्तं दीणारस्यसहस्रगुल्लं सुत्ताहलमालं गओ नर-
 चइसभीवं । दिट्ठो य जेण राया । साहिऊण बुत्तन्तं विनचो चण्डालमन्तरेण नरइ । कओ से पसाओ । दूयमहिओ य तस्म मोक्खण-
 निमित्तं आगओ तयुइसं । मोयाविओ एसो । 'तुब्भे इमस्स जीविपदायग' ति भणिऊण पूइया आरक्खिपा । 'देवाविऊण पाहेयं
 भणिओ य चण्डालो । मइ, संपाडेहि समीहियं । 'अज्ज, मा तुह सा अवत्था हवउ, जीए मए चिय पओयणं' ति भणिऊण [कैयड-
 लिउडो खिइनिमियजाणुकरयलमुत्तिमहो पणमिऊण सत्थवाहपुत्तं] गओ चण्डालो ॥

धेरणो वि य कइयपपयाणएहि पत्तो उत्तरावहतिलयभूयं अयलउरं नाम र्पट्टणं । दिट्ठो य राया । बहुमच्चिओ तेणं । विभागसंप-
 तीए य विभिणिणियमणेण मण्डं । सुभासाइओ अट्टंणो लामो । ठिओ तत्थेय कयविक्रयनिमित्तं चत्तारि मासे । पुण्णोयएणं च विट्ठं
 भय । ततो गृहीत्या नरेन्द्रवंशननिमित्तं वीनारथतसहस्रमूल्यां सुक्काफलमालां गतो नरपतिसमीगम् । इट्ठथ तेन राज्ञा । कथयिताया वृत्ता-
 न्तं विससथण्डालान्तरेण (चण्डालसंयन्धेन) नरपतिः । कृतस्तस्य प्रसादः । इतसहितथ तस्य मोक्षणनिमित्तमागनस्तमुद्देशम् । मोचित
 पयः । 'यूयमस्य जीवितरायकाः' इति भणित्वा पूजिता आरक्षकाः । दापयित्वा पायेयं भणितथ चण्डालः । मद्र ! संपादय समी-
 पितम् । 'आर्य ! मा तव न्यायस्था भयतु यस्यां ममेव प्रयोजनम्' इति भणित्वा [इताञ्जलिपुटः क्षिनिन्वस्तज्ञानुकरस्तलोत्तमाङ्गः
 प्रणस्य सार्धधादपुत्रं गतश्चण्डालः ॥

धरणोऽपि च कतिपयप्रयाणकैः प्रात उत्तरापथतिलकभूतमचलपुरं नाम पत्तनम् । इट्ठथ राज्ञा । बहु मानितस्तेन । विभागसंपरया

१ एहि क । २ 'परिहाणिकेण सुमत्तं' इत्यधिकः फणुत्तके । ३ अत्रं पाठः 'व्ययुत्तके नारित । ४ "तस्य एमोवाओ राणण न युण विभेन" इत्यपिरः पाठः
 फणुत्तके । ५ तओ परणो वि क । ६ नवरं क । ७ इत्थहो क ।

पथ्यं दधिणजायं । संखाविषं च षेण, जाव अत्थि कोडिमेचं ति । तओ गहियं मायन्दिस्ववहारोचियं भण्डं । भराविओ सत्थो ।
 पयट्ठो नियदेसागमणनिमित्तं महया चडयेण ।

पइदियहपयाणेण य सवरवहूगेयसु(मु)हियमयजूहं । थेवदियहेहि सत्थो पत्तो कायम्भरि अडवि ॥

वसहमयमहिससडूलकोलसयसंकुलं महाभीमं । माइन्दिचन्दणनिरुद्धससिखरकरपसरं ॥

फलपुट्टरुवरट्टियपरपुट्टविमुक्कविसमहलचोलं । *वरुंक्कणइकयन्दोलणवाणरबुक्काररमणिज्जं ॥

मयणाहदरियरुञ्जियसहममुत्तथफिडियगयजूहं । वणदवजालवेदियचलमयरायन्तगिरिनियरं ॥

च विकीतमनेन भाण्डम् । समासादितोऽष्टगुणो लाभः । स्थितस्तत्रैव ऋयधिकयनिमित्तं चतुरो मासान् । पुण्योदयेन चाजितं प्रभृतं
 द्रधिणजातम् । संख्यापितं च तेन, यावदस्ति कोटिमात्रमिति । ततो गृहीतं मारुन्दीसंब्यधहाराचितं भाण्डम् । भरितः सार्धः । प्रवृत्तो
 निजदेशागमननिमित्तं महताऽऽडम्बरेण ।

प्रतिदिवसप्रयाणेन च शत्रव्यधूनेयमुग्धमृगयूथाम् । स्तोत्रदिवसैः सार्धः प्राप्तः काद्रम्वरीमटवीम् ॥

वृषभ-मृग-महिय-शार्दूल-कोलशतसंकुलां महाभीमाम् । माकन्दद्वन्द-चन्दननिरुद्धशशि-सूरकरप्रसराम् ॥

फलपुष्टरुवरस्थितपरपुष्टविमुक्कविषमकोलाहलाम् । तखलताकृतान्दोलनवानरबुक्कारमणीयाम् ॥
 मृगनाथदसकञ्जितशब्दसमुत्प्रस्तस्फेटितगथयूथाम् । वनदवज्वालावेष्टितचलन्मृगराजदगिरिनिकराम् ॥

निद्वयराहघोणाहिधायजजरिपपछ्लोयन्तं । दप्पुद्दुधुरकरिनिउरुम्बदलियहिन्तालसंघायं ॥
 तीए व्हिऊण सत्थो तिणिण पयाणाइ पछ्लसमीवे । आवासिओ य पछ्लजलयरसंजणियसंखोहं ॥
 आवासिऊण तीरे सरस्त मज्झमि कीलिऊण सुंहं । तो रयणीए सत्थो सुत्तो दाऊण थाणाइं ॥
 रयणीए चरिमज्जामंमि भीसण(य)सिङ्गसद्दगद्दमा । अह सवरभिछ्छसेणा पडिया सत्थंमि वीसत्थे ॥
 हण हण हण ति गद्दब्भसद्दसंजणियजुवइसंतासा । अब्बोन्नसम्भमालगदीहकोदण्डसंघाया ॥
 तीसे ससद्दवोहियसत्थियपुरिसेहि सह महाभीमं । जुज्झमह संपलगं सरोहविच्छिन्नसरनियरं ॥
 सत्थियपुरिसेहि दढं सेणा दप्पुद्दुधुरेकवीरेहिं । आवाए चिय खित्ता दिसो दिसं हरिणजूह व्व ॥

निर्द्वयवराहघोणाभिघातजर्जरित्तपल्वलोयान्ताम् । दपोद्दुरकरिनिउरुम्बदलितद्विन्तालसंघाताम् ॥
 तस्यामृद्वा (यहनं कृत्वा) सार्थलीणि प्रयाणानि पल्वलसमीपे । आवासितश्च पल्वलजलयरसंजनितसंक्षोभम् ॥
 आवास्य तीरे सरसो मध्ये क्रीडित्वा सुखम् । ततो रजन्यां सार्थः सुतो दत्त्वा (थाणाइं दे.) रक्षाः ॥
 रजन्याश्चरमयामे भीषणशृङ्गशब्द(गद्दमा दे.) कठोर । अथ शवरभिछ्छसेना पतिता सार्थे विश्वस्ते ॥
 जहि जहि जहोति कठोरशब्दसंजनितयुवतिसंत्रासा । अन्योन्यसंभ्रमाद् लग्नदीर्घकोदण्डसंघाता ॥
 तस्याः स्वशब्दयोधितसार्थिरुपुरुयैः सह महाभीमम् । युद्धमथ संप्रलनं शरोघविच्छिन्नशरनिकरम् ॥
 सार्थिरुपुरुयैर्दढं सेना दपोद्दुधुरेकवीरैः । आपाते पव क्षिप्ता क्षिप्ति हरिणयूथवद् ॥

तो वीरसेनपुत्रा सवरा सन्धे पुणो वि मिलिऊण । अत्रोन्नतज्जणजणियरोसपसरा समछीणा ॥
 अह निजिओ स सत्थो येवत्तणओ य सवरसेणाए । पयो पिवीलियाणं भीमं पि भुयंगं डसइ ॥
 निज्जिणिऊण य सत्थं रित्थं घेत्तूण निरवसेसं पि । वन्दं पि किपि सवरा उवट्टिया कालसेणस्स ॥
 भणियं च जेहिं । एयं रित्थं सत्थाओ देव आणीयं वन्दं च किपि धेवं । संपइ देवो पमाणं ति । तओ कालसेणेण पुच्छिया
 वन्दयपुरिसा । भो कुओ एस सत्थो कस्स वा सन्तिओ चि । एत्थन्तरंमि सीहकपपहारसंरोहणनिमित्तं सत्थवाहपुत्तेण सहागओ उव-
 लद्धो पचभिन्नाओ णेण संगमो नाम सत्थवाहपुत्तपुरिसो । भणियं च णेण । भइ, कहिं तुमं मए दिट्ठो चि । तेण भणियं । न या-
 णामो, तुमं येव ज्ञाणमि चि । कालसेणेण भणियं । अवि आसि तुमं इओ उत्तरावहपयट्टस्स मम पाणपयाणहेउणो अविन्नायानामधे-

ततो वीरसेनपुत्राः शवराः सर्वे पुनरपि मिलित्वा । अन्योन्यतर्जनाजनितरोपसराः समालोनाः ॥

अथ निर्जितः स सार्थः स्तोत्रत्वाच्च शवरसेनया । प्रकरः पिपीलिकानां भोममपि भुजङ्गमं दशति ॥
 निर्जित्य च सार्थं रिष्यं शृद्धीत्या निरवशेषमपि । वन्दिन्मपि कमपि शवरा उपस्थिताः कालसेनस्य ॥

भणितं च तेः-पतद् रिष्यं सार्थाद् देव ! आनीतं वन्दी च कोऽपि स्तोत्रकः । संप्रति देवः प्रमाणमिति । ततः कालसेनेन पुत्रा
 वन्दिपुरुषाः । भोः कुत पप सार्थः, कस्य वा सत्क इति । अत्रान्तरे सिहकृतप्रहारसंरोहणनिमित्तं सार्थवाहपुत्रेण सहागत उपलब्धः
 प्रत्यभिप्रातस्तेन संगमो नाम सार्थवाहपुत्रपुरुषः । भणितं तेन-भद्र ! कुत्र त्वं मया दृष्ट इति । तेन भणितं-न जानामि, त्वमेव जाना-
 सीति । कालसेनेन भणितम्-अपि आसीस्त्वमित उत्तरापथप्रवृत्तस्य मम प्राणप्रदानहेतोरेविविज्ञाननामधेयस्य सार्थवाहपुत्रस्य समीपे ।

१ अह निजिऊण सत्थं क । २ तु क । ३ एह समागभोवल्लो क ।

यस्स सत्थवाहपुत्तस्स समीवे । संगमेण भणियं । को कं वा तुह पाणपयाणहेऊ । कालसेणेण भणियं । अत्थि इओ अईयवरिसंमि कयन्तेणेव केसरिणा कंइचि कण्ठगयपाणी अं कओ आसि । तओ इओ उत्तरावं वचमाणेण केणावि सत्थवाहपुत्तेण न याणामो कंइचि जीवाविओ म्हि । ता एवं मज्झ सो पाणपयाणहेऊ त्ति । तओ सुमरिऊण वुत्तन्तं पंचभियाणिऊण कालसेणं भणियं संगमेण । जइ एवं, ता आसि दिट्ठो तुमए । कालसेणेण सबहुमाणमवरुण्डिऊण पुच्छिओ संगमओ । भइ, कंइ सो सत्थवाहपुत्तो । तओ वाह-जलभरियल्लोयणेण भणियं संगमएणं । भो महापूरिस, देव्वो वियाणइ त्ति । कालसेणेण भणियं । कंइ विय । संगमएण भणियं । सुण, एमो खु तस्म सन्तिओ चेव सत्थो । आवडिए य सत्थवाए कोदण्डसरसहाओ दिट्ठो मए सत्थरसंमुहं धावमाणो । तओ न संपयं वियाणामि । तओ एयमायणिऊण दीहं च नीमसिय 'हा कयमकज्जं' ति भणिऊण मोहमुचगओ कालसेणो, वक्कलाणिलेण वीइओ

संगमेण भणितम्-कः कथं वा तव प्राणप्रदानहेतुः । कालसेनेन भणितम्-अस्तीतोऽतीतवर्षं कृतान्तेनैव केसरिणा कथंचित् कण्ठगत-प्राणोऽहं कृत आसम् । तत इत उत्तरापथं ब्रजता केनापि सार्थवाहपुत्रेण न जानीमः कथंचिज्जीचितोऽस्मि । तत एवं मम स प्राण-प्रदानहेतुरिति । ततः स्मृत्वा वृत्तान्तं प्रत्यभिज्ञाय कालसेनं भणितं संगमेन । यद्येवं तत आसं दृष्टस्त्वया । कालसेनेन सबहुमान-मालिङ्ग्य पृष्टः संगमकः । भद्र ! कुत्र स सार्थवाहपुत्रः । ततो वाष्पजलवृत्तलोचनेन भणितं संगमकेन-भो महापुरुष ! देवं विजाना-तीति । कालसेनेन भणितम्-कथमिव । संगमकेन भणितम्-श्रुणु, पय एल्लु तस्य सत्क एव सार्थः । आपतिते च सार्थघाते कोदण्ड-शरसहायो दृष्टो मया शररसंमुखं धावन् । ततो न साम्प्रतं विजानामि । तत एतदाकर्ण्य दीर्घं च निःश्वस्य 'हा कृतमकार्यम्' इति

सवरेहि, लद्धा चेषणा । भणियं च षेण । हरे, न एत्थ कोह वावाइओ त्ति । सवरेहि भणियं । न वावाइओ, केवलं पहारीकओ त्ति । तओ निरूविथा पडिबद्धपुरिसा, न दिट्ठो य धरणो । तओ एगत्थ रित्थं करेज्जण समाप्तासिज्जण सत्थं पडिबद्धपुरिसाण य वणकम्म-माइसिय धरणगवेसणनिमित्तं पयइाविथा दिसो दिसं सवरपुरिसा । अप्पणा वि य 'हा दुट्ठ कयं' ति चिन्तयमाणो गओ तं गवेसिउं । न दिट्ठो य तेण धरणो । समागओ सत्थं । मिलिया सब्वसवरा । निवेइयं च षेहि । देव, न दिट्ठो त्ति । तओ परं सोगमुवगओ काल-सेणो । भणियं च षेण ।

दुज्जणजंमि सुकयं असुहफलं होइ सज्जणजणस्त । जह भुयगस्त विदिंनं खीरं पि विसत्तणमुवेइ ॥

दिन्ना य षेण पाणा मज्झं जायाए तह य पुत्तस्त । एयस्त मए पुण सब्वमेव विवरीयमापरियं ॥

भणित्वा मोहमुपगतः कालसेनः, यत्कलानिलेन धीजितः शवरैः, लब्धा चेतना । भणितं च तेन-अरे नात्र कोऽपि व्यापादित इति । शवरैर्भणितम्-न व्यापादितः, केवलं प्रहारीकृत इति । ततो निरूपिताः प्रतिबद्धपुरुषाः । न दृष्टश्च धरणः । तत एकत्र रिस्यं कृत्या समाभास्य सार्थं प्रतिबद्धपुरुषाणां च व्रणकर्मादिश्य धरणगवेपणनिमित्तं प्रवर्तिता दिशि दिशि शवरपुरुषाः । आत्मनाऽपि च 'हा दुष्टु कृतम्' इति चिन्तयन् गतस्तं गवेपयितुम् । न दृष्टश्च तेन धरणः । समागतः सार्थम् । मिलिताः सर्वेशवराः । निवेदितं च तैः-देव । न दृष्ट इति । ततः परं शोकमुपगतः कालसेनः । भणितं च तेन-

दुर्जनजने सुकृतमशुभफलं भवति सज्जनजनस्य । यथा भुजगाय यितीर्णं क्षीरमपि विपत्त्वमुपैति ॥

दत्ताश्च तेन प्राणा मम जायायास्तथा च पुत्रस्य । पतस्य मया पुनः सर्वमेव विपरीतमाचरितम् ॥

ता किं एहणा अयालकुसुमनिगमेण विय निष्फलेणं वायावित्थरेणं । भो भो सत्थिया, भो भो सवरा, एसा मंहं पइना ।

जइ तं न घडेमि अहं इमिणा विहवेण पञ्चहि दिणेहि । पइसामि सुहुयहुयवहजालानिवहंमि किं बहुणा ॥

एवं च पइन्नं काऊण कयं कुलदेवयाए कायम्बरिनिवासिणीए ओवाइयं ।

जइ तं महाणुभावं जीवन्तं एत्थ कहवि पेच्छिंस्सं । दसहि पुरिसेहि भयवइ तो तुज्झ वल्लिं करिस्सामि ॥

एवं च ओवाइयं काऊण गहियाणेयदिवसपाहेया पट्टविया धरणगवेसणनिमित्तं दिसो दिसं सवरा । अप्पणा वि य अब्बन्तवि-
मणदुम्मणो गओ तं गवेसिउं ॥

सो पुण धरणो विणिज्जिए सत्थे 'न एत्थ अब्भो उवाओ' ति चिन्तिऊण ओसहिवलयमेचरित्थो घेचूण लच्छि पलाणो पिट्टओ-
ततः किमेतेनामालकुसुमनिर्गमेनेव निष्फलेन चाग्विस्तरेण । भो भोः साधिक्काः ! भो भोः शवरा ! एषा मम प्रतिशा ।

यदि तं न घटयाम्यहमेनेन विभयेन पञ्चभिदिनैः । प्रविशामि सुहुतहुतवहज्यालानिवहे किं बहुना ॥

एव च प्रतिशां कृत्वा कृत कुलदेवतायाः कावम्बरीनिवासिन्या औपयाचितम् ।

यदि तं महाणुभावं जीवन्तमत्र कथमपि प्रेक्षिष्ये । दशभिः पुरुषैर्भगवति ! ततस्तव वल्लिं करिष्यामि ॥

एवं औपयाचितं कृत्वा गृहीतानेकदिवसपाथेयाः प्रस्थापिता धरणगवेपणनिमित्तं विशि विशि शयराः । आत्मनापि च अत्यन्त-
विमनोदुर्मना गतस्तं गयेपयितुम् ।

स पुनर्धरणो विनिर्जिते सार्थे 'नानान्य उपायः' इति चिन्तयित्वा ओपधिवलयमात्ररिक्त्यो गृहीत्वा लक्ष्मीं पलायितः पृष्ठतोमुखः ।

भुहो । जायाए भएणं च मूढदिसामण्डलं तुरियतुरियं गच्छमाणो पत्तो मुहुत्तमेत्तसेसे वासरे
 बहुविहरुक्खसाहासंघट्टसंभवन्तवणदवं । वणदवपलित्तकन्दरविणिन्तसीहं ।
 सीहद्वयपडिहयहत्थिकडेवरकयारविसमं । विसमखलणदुक्खहिण्डन्तभीयमुद्धमयं ।
 मयरुहिरपाणमुद्दयघोरन्तसुत्तवर्घं । वग्घभयपलायन्तमहिंसउलं ।
 महिसउलंचलणगलगगरुयअयगरं । अयगरविमुत्तनीसाससद्भीमं ।
 भीमबहुविहभमन्तकव्वायलुत्तसत्तं । सत्तखयकालसच्छहं सिलिन्धनिलयं नाम पव्वयं ति ।

तस्य य अणुचियचलणपरिसक्कणेण खीणगमणमत्तिं सेयजलवालिद्ववयणकमलं च पेच्छिऊण लच्छि चिन्तियं धरणेण । अहो

जायाया भयेन च मूढदिग्मण्डलं त्वरित्त्वरितं गच्छन् प्रातो मुहूर्तमानशेषे वासरे

बहुविधबृक्षशाखासंघट्टसंभवद्दनदयं, वनदयप्रदीप्तकन्दराविनिर्यत्सिद्धम् ।
 सिंहदत्तप्रतिहत्तहस्तिकलेवरकचवरचियमं, धियमस्खलनदुःखहिण्डमानभीतमुग्धमृगम् ।
 मृगरुधिरपाणमुदितधुरन्तसुत्तव्याघ्रं, व्याघ्रभयपलायमानमदिपकुलम् ॥

मदिपकुलचलनाप्रलान्तगुरुकाजगरं, अजगरविमुक्तनिःश्वासशब्दभीमम् ।

भीमबहुविधभ्रमत्कव्यादलुत्तसत्त्वं, सत्त्वक्षयकालसच्छायं शिलिन्ध्रनिलयं नाम पर्वतमिति ।

मे कम्मपरिणई, जेण पिययमाए वि ईहसी अवत्थ चि । लच्छीए चिन्तियं । किलेसो वि मे बहुमओ चेव एयस्स आवईए । गचिंठे धरणेण लच्छीए पाणसंधारणनिमिच्चं फलोययं, न उण लद्धं ति । अइकन्तो वासरो । पसुत्ताइं पछवमत्थरे । अइकन्ता रयणी । [उरुंगओ अंसुमाली । तओ] विइयदियहे य जाममेत्तसे वासरे खुहापिवासाहिभूयां नगोहपायवच्छायाए निवडिया लच्छी । संमिछियमिमीए लोणजुयं, विमूढा से चेषणा, निवडियं ताहुयं, मिलायं वयणकमलं । तओ धरणेण चिन्तिय । अहो दारुणो जीवलोगो, अचिन्ता कम्मपरिणई, न मे जीविण्णावि एत्थ साहारो चि । तहावि वाहजलमरियलोयणेणं संवाहियं से अङ्गं । समागया चेषणा । तओ अव्वत्तसइं जंपियमिमीए । अज्जउत्त, दढं तिसाभिभूय म्हि । तओ सो 'सुन्दरि, धीरा होहि, आणेमि उदयं, तए ताव इहेव चिट्ठि-अव्वत्तसइं जंपियमिमीए । तओ 'उदयमन्तरेणं न एमा जीवइ' चि तुवरिट्ठियं पेच्छिऊण यब्बं' ति भणिऊण आरूढो तरुवरं । पलोइयं उदयं, न उण उवलद्धं । तओ 'उदयमन्तरेणं न एमा जीवइ' चि तुवरिट्ठियं पेच्छिऊण

तत्र चातुचित्रचरणपरिष्यक्तनेन(परिचक्रमणेन) क्षीणगमनशक्तिं स्वेदजललयाश्लिष्टवदनकमलां च प्रेक्ष्य लक्ष्मीं चिन्तितं धरणेन । अहो तत्र चातुचित्रचरणपरिष्यक्तनेन(परिचक्रमणेन) क्षीणगमनशक्तिं स्वेदजललयाश्लिष्टवदनकमलां च प्रेक्ष्य लक्ष्मीं चिन्तितं धरणेन । अहो मे कर्मपरिणतिः, येन प्रियतमाया अपीदृशी अवस्थेति । लक्ष्म्या चिन्तितम्-फलेशोऽपि मे बहुमत एव पतध्यायात् । गवेपितं धरणेन लक्ष्म्याः प्राणसंधारणनिमित्तं फलोदकं न पुनर्लब्धमिति । अतिक्रान्तो वासरः । प्रसुप्तो पछवन्नस्तरे । अतिक्रान्ता रजनी । उदृतोऽश्रुमाली । ततो द्वितीयदिवसे च याममात्रशेषे वासरे क्षुरिपवासाभिभूता न्यग्रोधपादपच्छायायां निपतिता लक्ष्मीः । संमिलितमनया लोचनयुगम्, विमूढा तस्याश्चेतना, निपतितं ताहु, म्लानं वदनकमलम् । ततो धरणेन चिन्तितम्-अहो दारुणो जीवलोकः, अचिन्त्या कर्मपरिणतिः, न मे जीवितेनाप्यत्र साधारः(उपकारः) इति । तथापि वाप्यजलमृतलोचनेन संवाहितं तस्या अङ्गम् । समागता चेतना । ततोऽव्यक्तशब्दं जल्पितमनया-आर्यपुत्र ! दढं त्वाऽभिभूताऽस्मि । ततः स 'सुन्दरि ! धीरा भव, आनयाम्युदकम्, त्वया तावद्विहैव स्थातन्यम्' इति

१ ईदिसी क । २ पहाया क । ३ अय पाठो नास्ति ख-ग पुस्तके । ४ -दिहिया फ ।

तीर्त् य किर रसेण संगमं सिलीभूयमचि सोणियं उदपसारिच्छं हवइ' ति ता एएण सुमरियपओएणं 'देमि से तुवतिट्टियारसेणं संपा-
 डिओदपभावं बाहुसिरामोक्खणेण नियमेव रुहिरं, इमिणा य वणदवमिणा पइऊग छुहावणोयणनिमित्तं ऊरुमंसं ति; अन्नहा निस्तं-
 सयं न होइएसा, विवन्नाए य इमीए किं महं जीविएणं; अत्थि य मे वणसंरोहणं ओमहिबलयं, तेण रुहिरसंगएणेव अवणीयवणवेयणो
 इमीए वि न दुवखकारणं भविस्सइ' ति चिन्तिऊण नियच्छुरिपाए पलासपत्तुडयंमि संपाडियं समीहियं ति । गओ य तीसे
 समीवं । भणिया य एसा । सुन्दरि, संपन्नमुदयं, ता पियउ सुन्दरी । पियं च णाए । समामरथा एसा । उवणीयं च से मंसं । भणियं

जेणं । सुन्दरि, एयं सु वणदवविबन्नससयमंसं, सुक्खिया य तुमं, ता आहारसु चि । आहारियमिमोए ॥
 तओ कंचि वेलं गमेऊण पयट्टाणि दिणयराणुमारैण उत्तरासुहं । पत्ताणि य महासंरं नौम नयरं । अरथमिओ सुरिओ ति न पइ-

भणित्था आरुढस्तकवरम् । प्रलोकितमुदकं न पुनरुपलब्धम् । तत 'उदकमन्तरेण नैया जीवति' इति तुयर्थस्थिकां प्रेष्य तस्याश्च किल
 रसेन संगतं शिलीभूतमपि शोणितमुदकसदृशं भवति' इति तत एतेन स्मृतप्रयोगेण 'ददामि तस्यै तुयर्थस्थिकारसेन संपादितोदकभावं
 बाहुशिरामोक्षणेन निजमेव रुधिरम्, अनेन च वनदघाग्निना पक्त्वा शुदपनोदनिमित्तमूरुमांसमिति, अन्यथा निःसंशयं न भवत्येवा,
 विपन्नायां चास्यां किं मम जीवितेन, अस्ति च मे घणसंरोहणमोपधिबलयम्, तेन रुधिरसंगतेनैवापनीतमणवेदनोऽस्या अपि न दुःख-
 कारणं भविष्यति' इति चिन्तयित्वा निजच्छुरिकया पलाशपत्रपुटे संपादितं समीहितमिति । गतश्च तस्याः समीपम् । भणित्ता
 चैवा-सुन्दरि ! संपन्नमुदकम्, ततः पिबतु सुन्दरी । पीतं चानया । समाश्वस्तेषा । उपनीतं च तस्य मांसम् । भणितं च तेन-
 सुन्दरि ! एतत्पल्लु वनदवविपन्नशशकमांसम्, तुमुक्षिता च त्वम्, तत आहरेति । आहृतमनया ॥

१ जीण य क । २ तुवरदिया क । ३ नास्ति क-पुस्तके ।

ट्ट्याणि नयरं । ट्टियाणि जक्खालए । तओ अइकन्ते जाममेत्ते जंपियं लच्छीए । अजउत्त, तिसामिभूय म्हि । धरणेण भणियं । सुन्दरि, चिट्ठ तुमं, आणेमि उदयं नईओ । गहिओ तत्थ वारओ, आणीयसुदयं । पीयं च णाए । पसुनो धरणो । चरिमजामंमि य विउद्धा लच्छी । चिन्तियं च णाए । अणुकूलो मे विही, जेण एसो ईइसं अवत्थं पाविओ त्ति । ता केण उवाएण इओ वि अहिययरं से हवेज्ज त्ति । एत्थन्तरंमि य आरक्खियपुरिसपेच्छिओ गहियरणभण्डो खीणगमणसत्ती पविट्ठो चण्डरुद्धाभिहाणो तकरो । रुद्धं च से वारं । भणियं चारक्खियनरेहिं । अरे, अपमत्ता हवेज्जह । गहिओ सु एसो, कहिं वच्चइ त्ति । सुर्यं च एयं लच्छीए, आयण्णिओ चण्डरुद्धे पयसदो । चिन्तियं च णाए । भवियब्बं एत्थ कारणेण । ता पुच्छामि एयं, किं पुण इमं ति । कयाइ पुज्जन्ति मे मणोरहा । तओ दीहसुं सारपिसुणियं गया चण्डरुद्धसमीयं । पुच्छिओ एसो । भइ, को तुमं, किं वा एए दुवारदेसंमि इमं वाहरन्ति । तेण भणियं ।

ततः फाञ्चिद् वेलां गमयित्वा प्रवृत्तो दिनकरानुसारेणोत्तरामुखम् । प्राप्तौ च मदाशरं नाम नगरम् । अस्तमितः सूर्य इति न प्रविष्टो नगरम् । स्थितौ यक्षालये । ततोऽतिक्रान्ते याममात्रे जल्पितं लक्ष्या-आर्यपुत्र ! तयाऽभिभूताऽस्मि । धरणेन भणितम्-सुन्दरि ! तिस्र त्वम्, 'आनयाम्युदकं नद्याः, गृहीतस्तत्र वारकः (पात्रम्), आनीतमुदकम् । पीतं चानया । प्रसुप्तो धरणः चरमयामे च विबुद्धा लक्ष्मीः । त्विन्तितं चानया-अनुकूलो मे विधिः, येन पप ईदृशीमवस्थां प्रापित इति । तत केनोपायेन इतोऽप्यधिकतरं तस्य भवेदिति । अत्रान्तरे चारक्षकपुरुषपीडितो गृहीतरत्नमाण्डः क्षीणगमनशक्तिः प्रविष्टश्चण्डरुद्राभिधानस्तस्करः । रुद्धं च तस्य द्वारम् । भणितं चारक्ष-कनरैः-अरे अपमत्ता भवत । गृहीतः पत्न्येपः, कुत्र यजतीति । धृतं चैतद् लक्ष्या, आकणितश्चण्डरुद्रपदराध्वः । चिन्तितं चानया-भयितव्यमत्र कारणेन । ततः पृच्छाम्येतम्, किं पुनरिदमिति । कदाचित् पूर्वेन्ते मे मणोरथाः । ततो वीर्यसुत्कारपिशुनितं गत्वा चण्डरुद्रलमीपम् । पृष्ट पपः-भद्र ! कस्त्वम्, किंवा एते द्वारवेशे इदं व्याहरन्ति । तेन भणितम्-सुन्दरि ! अलं मया (मे प्रभवेन) ;

सुन्दरि, अलं मए । किं तु पुच्छामि सुन्दरि 'अत्रि अत्थि कश्चि धेगमुदयं' ति । तीए भणियं । अत्थि, जइ मे पओरणं साहेसि । वओ चिन्तिमणेणं । अहो धीरया इत्थियाए, अहो साहसं, अहो वयणविन्नासो; ता भवियन्नभिमीए पत्तभूयाए ति । चिन्तिऊण जंपियं चण्डरुदेणं । सुन्दरि, महन्ती सु एसा कहा, न संखेवओ कहिउं पारीयइ । तहावि सुण । संपयं ताव तक्करो अहं, नरिन्दगे हाओ गहेऊण रणभण्डं नीसरन्तो नयराओ उवलद्धो दण्डवासिएहिं । लग्गा मे मग्गओ बहुया दण्डवासिया, एयो य अहयं । खीण-गमणसत्ती य एत्थ पविट्ठो ति । एए य अन्धारायाए रण्णीए सायेवखयाए जीवियस्स साहारणयाए पओरणस्स 'संपन्नं च णे अहि-लसियं' ति मन्नमाणा दुनारदेसमायं निरुम्भिऊण दण्डवासिया एवं वाहरन्ति । तओ 'संपन्नं मे समीहियं, जइ विही अणुवत्तिस्मइ' ति चिन्तिऊणं जंपियं लच्छीए । भइ, जइ एवं, ता अलं ते उव्यएणं; अहं तुमं जीवावेमि, जइ मे वयणं सुणेसि । चण्डरुदेण भणियं । आणवेउ सुन्दरी । लच्छीए भणियं । सुण । अहं खु मायन्दीनिवासिणो कच्चियसेट्ठिस्स धूया लच्छिमई नाम पुत्तवेरिण्ण त्रिय परि-

किन्तु पुच्छामि सुन्दरीम्, 'अव्यस्ति अत्र कथञ्चित् स्तोक्कमुदकम्' इति । तथा भणितम्-अस्ति. यदि मे प्रयोजनं कथयसि । तत्-चिन्तितमनेन-अहो धीरता स्त्रियाः, अहो साहसम्, अहो वचनचिन्प्यासः, ततो भवितव्यमन्त्या यात्रभूतयेति चिन्तयित्वा जल्पितं चण्डरुदेण । सुन्दरि ! महती खत्रीया कथा, न संक्षेपतः कथयितुं पर्यते, तथापि शृणु । साम्प्रतं तावत्सकरोऽहम्, नरेन्द्रयुद्धाद् गृहीत्या रत्नभाण्डं निःसरन् नगरदुपलब्धो दण्डपाशिकैः । लग्ना मे मार्गतो (शृष्टतः) बहवः दण्डपाशिकाः, एरुआहम्, क्षीणगमन-शक्तिश्चान् मविष्ट इति । एते चान्धकारतया रज्ज्या-सापेक्षतया जीवितस्य साधारणतया मयेजनस्य 'संपन्नं नोऽमिलिपितम्' इति मयमाना, द्वारदेशभागं निकष्य दण्डपाशिका एव व्याहरन्ति । ततः 'संपन्नं मे समोहितं यदि विधिर्न्युयतिष्यते' इति चिन्तयित्वा जल्पितं लक्ष्म्या । भद्र ! यद्येवं ततोऽयं ते उद्वेगेन, अहं त्वां जीवयामि, यदि मे वचनं शृणोसि । चण्डरुदेण भणितम्-आज्ञापयतु

णीया धरणेण । अणिट्ठो मे भत्तारो, पसुत्तो य एत्तो एत्थ देवउले । ता अङ्गीकरेहि मं, परिचयसु मोसं, पावेउ एत्तो सकम्मसरिसं गति । पहायाए रयणीए गिहीएहि तुब्भेहि नरवइसमवखं पि भणिस्सामि अहयं 'एत्तो महं भत्तारो, न उण एत्तो' त्ति । तओ सो चेत्तं भयवओ कयन्तस्स पाहुडं भंविस्सइ । चण्डरुद्देण भणियं । सुन्दरि, अत्थि एयं, किं तु अहमेत्थ वत्थव्यओ चउचरणपडिवद्धो । अओ विंयाणइ मे 'तं अगिहीयनामं मन्वलोओ पेव एत्थ महिलियं त्ति । लच्छीए भणियं । जइ एवं, ता को पुण इह उवाओ । चण्डरुद्देण भणियं । अत्थि एत्थ उवाओ, जइ थेवमुदयं इवइ । तीए भणियं 'कहं विय' । चण्डरुद्देण भणियं । सुण । अत्थि मे चिन्तामणिरयणभूया भयवया सुन्दरुद्देण विइण्णा दिट्ठपच्चया परदिट्ठिमोहणी नाम चोगुलिया । तीए य उदयसंज्ञोएण अञ्जिएहि नयणेहि सहस्सलोयणो देवाहिवो वि न पेच्छइ पाणिणं, किमङ्ग पुण मचलोयवासी जणो । लच्छीए भणियं । जइ एवं, ता कहि गुलिया ।

सुन्दरी । लक्ष्म्या भणितम्-२७णु । अहं खलु माकन्द्रीनिवासिनः कातिकुश्रेष्ठिनो द्रुहिता लक्ष्मीवती नाम पूर्ववैरिक्केनापि च परिणीता धरणेन । अनिट्ठो मे भर्ता, प्रसुतश्च एयोऽन देवकुले । ततोऽङ्गोऽकुरु माम्, परित्यज्ज मोगम् (मुयितम्), प्राप्नोत्वोग स्वकर्मसइशी गतिम् । प्रभातायां रजन्यां गृहीतयोर्युचयोरनरपत्तिसमक्षमपि भणिष्याम्यहम् 'एव मम भर्ता, न पुनरेपंइति । ततः स एव भगवतः कृतास्तस्य प्राशृतं भविष्यति । चण्डरुद्देण भणितम्-सुन्दरि । अस्येतत्, किन्तु अहमत्र वास्तव्यश्चतुश्चरणप्रतिबद्धः (भार्यायुक्तः), अतो विजानाति मे तामगृहीतनाम्नी सर्वलोक एवात्र महित्यामिति । लक्ष्म्या भणितम्-येद्येवं ततः कः पुनरिहोपायः । चण्डरुद्देण भणितम्-अस्यत्र उपायः, यदि स्तोकमुदकं भवति । तथा भणितम्-'रुधमिच' । चण्डरुद्देण भणितम्-२७णु । अस्ति मे चिन्तामणिरत्नभृता भगवता स्कन्दरुद्देण वितीर्णा दृष्टप्रत्यया परदिष्टिमोहणी नाम चौरगुष्टिका । तथा चोदकसंयोगेन अक्षितयोरनयनयोः सहस्रलोचनो देवाधिपोऽपि

१ सो ए । २ सो गणयमत्तरिस क । ३ च्चैन नरवई क । ४ यइभिसइ क । ५ नियाणइ क । ६ थ क । ७ एत्तुवाओ क । ८ एह सो वि य उवाओ क ।

चण्डरुद्रेण भणियं 'उड्डियाए' । लच्छीए भणियं । जइ एवं, ता किं न अञ्जेसि । चण्डरुद्रेण भणियं 'नत्थि उदर्यं' ति । लच्छीए भणियं 'अहं देमि' । चण्डरुद्रेण भणियं 'जीवाविओ भोईए' । दिंनमुदर्यं । दुवेहिं पिं अड्डियाइं लोयणाइं । भणिया य एमा । सुन्दरि, अणीणिए सत्थमाहपुत्तमि न तए गन्तव्वं ति । पडिस्सुयमिमीए । पुक्कं रयणभण्डं धरणसमीवे । टियाइं एगदेसे ॥

पहाया रयणी । उड्डिओ धरणो । गहिओ आरम्मिषएहिं । निहालियं रयणभण्डं, उवलद्वं च तस्स समीवे । तओ नीणिओ देव-उलाओ । बद्धो सु एत्तो । चिन्तियं च पेण । हन्त किमेयं ति । अह्या न किञ्चि अन्नं; अवि य पडिक्कलस्स विहिणो वियम्मियं ति । पडिक्कले य एयंमि अमयं पि हु विसं, रज्जू वि य किण्हसप्पो, गोप्यं पि सायरो, अणू वि य गिरी, मूसयविवरं पि रसायलं, सुयणो वि दुज्जणो, सुओ वि वैइरी, ज्ञाया वि सुयङ्गी, पयासो वि अन्धयारं, खन्ती वि कोहो, मद्दं पि माणो, अज्जवं पि माया, संतोसो वि

न प्रेक्षते प्राणिनम्, किमङ्ग पुनर्मर्त्यलोकवासो जनः । लक्ष्म्या भणितम्-येद्यं ततः कुत्र गुष्टिः ॥ चण्डरुद्रेण भणितम्-'उट्टिकायां' (पात्रविशेषे) । लक्ष्म्या भणितम्-येद्यं ततः किं नाञ्जयसि । चण्डरुद्रेण भणितम्-नास्त्युत्कृमिति । लक्ष्म्या भणितम्-'अह ददामि' । चण्डरुद्रेण भणितम्-'जीवितो भवत्या' । दत्तमुदरुम् । द्वाभ्यामपि अञ्जिते लोचने । भणिता चेवा । सुन्दरि ! अनीते सार्थयाद्यपुत्रे न त्वया गन्तव्यमिति । प्रतिथुतमनया । मुक्तं रत्नमाण्ड धरणसमीपे । स्थितावेकदेशे ॥

प्रभक्ता रजनी । उत्थितो धरणः । गृहीत आरक्षकैः । निभाळितं रत्नमाण्डम्, उपलब्धं च तस्य समीपे । ततो नीतो देवकुलाद्-यद्दः खट्वेपः । चिन्तितं च तेन-हन्त किमेतदिति । अथवा न किञ्चिदन्यत्, अपि च प्रतिकूलस्य विधेविजृम्भितमिति । प्रतिकूले चैतस्मिन् अमृतमपि यत्तु विषम्, रज्जुरपि च कृष्णसर्पः, गोप्यमपि सागरः, अणुरपि च मिरिः, मूगकचिचरमपि रसातलम्, सुज्जोडपि

१ दिन्नं से उचय लच्छीए क । २ पि संजोइकण गुणियं क । ३ गोप्यं पि स । ४ वैरी स । ५ माया स ।

लोहो, सचं पि अलियं, पियं पि फरुसं, कलत्तं पि (मित्तं पि) वेरिओत्तिं । ता किं इमिणा वि चिन्तिएणं । एयस्स वसवत्तिणा न तीएए अन्नहा वट्टिउं । इमाओ वि य कयत्थणाओ इमं मे अहियं वाहइ, जं सा तवस्मिणी अदिट्ठवन्धुविहा न दीसइ । अहवा वरं न दिट्ठा चेव । मा सा वि मे संसग्गिकलङ्कदूसिया इमं चेव पाविसइत्ति । चिन्तयन्तो नीओ रायउलं । अप्पत्थावो नरिन्दस्स त्ति घरिओ राय-मग्गे । अइक्कन्तो वासरो । अवसरो त्ति कलिय निवेइओ नरिन्दस्स । देव, सलोत्तओ चेव मायापओयकुसलो वाणिययवेसधारी गहिओ महाभुयङ्गो । संपयं देवो पमाणं ति । तओ राइणा भणियं । किं तेण, वावाएह त्ति । नीओ जेहिं पाणवाडयं । समप्पिओ रायउलकमा-गयाणं वहनिओगकारीणं पच्चइयपाणाणं । भणिया य एए । हरे, देवो समाइसइ 'एस तकरो वावाइयन्वो' त्ति । तेहिं भणियं । जं देवो आणवेइ त्ति । समप्पिज्जण तेसिं गया ङडवासिया । भणियं चण्डालमयहरेण । हरे, कस्स वावायणमासवारओ । चण्डालेहिं

दुर्जनः, सुतोऽपि वैरी, जायाऽपि [माताऽपि] भुजङ्गी (व्यभिचारिणी), प्रकाशोऽपि अन्धकारम्, शान्तिरपि क्रोधः, मार्दवमपि मानः, आर्जवमपि माया, संतोषोऽपि लोभः, सत्यमपि अलीकम्, प्रियमपि परुषम्, कलत्रमपि (मित्रमपि) वैरिकमिति । ततः क्रिमेनेनापि चिन्ति-त्तेन । पतस्य वशवर्तिना न शस्यतेऽन्यथा वर्तितुम् । अस्या अपि च कदर्थनाया इदं मेऽधिकं याचते, यत्सा तपस्विनी अदृष्टवन्धुविरहा न हृदयते । अथवा वरं न दृष्ट्वैव । मा साऽपि मे संसर्गकलङ्कदूषिता इमां (कदर्थनां) एव प्राप्स्यतीति । चिन्तयन् नीतो राजकुलम् । अप्रस्ताग्रे नरेन्द्रस्येति धृतो राजमार्गं । अतिमान्तो वासरः । अवसर इति कलित्वा निवेदितो नरेन्द्रस्य । देव । सलोत्त्रक एव मायाप्रयोगकुशलो वाणिज्यवेपधारी गृहीतो महाभुजङ्गः । साभ्रतं देवः प्रमाणमिति । ततो राज्ञा भणितम्-किं तेन, व्यापायतेति । नीतस्तैः प्राणवाटकम् (चण्डालवाटकम्) । समर्पितो राजकुलकभागतानां प्रत्ययितचिथ्वस्तप्राणानाम् । भणिता चेते । अरे देवः समादिशति 'एए तस्करो

१ अत्र 'पिया वि मियारी, अंधना विग्घा' इत्यधिकः पाठः क । २ धारिओ क । ३ अइवन्ता काद वेला क । ४ 'भणियमारविपएहिं' इत्यधिकः पाठः क ।

भणियं 'मोरियस्स' । तेण भणियं । लहुं सँदावेह मोरियं । सद्दाविओ मोरिओ, आगओ य । भणिओ मयहरेण । हरे मोरिय, एस तद्धरो देवेण पेसिओ वावाइयव्वो त्ति । ता नेऊण मसाणभूमिं लहुं वागाएहि । जाममेत्तावसेमो य वासरो, एण्हि अत्तावाइए मा रयणीए पमाओ भविस्सइ । मोरियएण भणियं । जं तुमं भणसि चि समप्पिओ मोरिययस्स पच्चिभिन्नाओ य जेणं । 'कहं सो चेव एसो जीवियिदायओ मे सत्थवाहपुत्तो; अहो कहं, इमस्स चि ईइसी अबत्थ' त्ति चिन्तिऊण चिसण्णो मोरियओ । चिन्तियं च जेणं । अहवा पावेन्ति चन्ददिगायरा नि मुहुत्तमेचं गहक्खोलाओ आवइ । बद्धुमओ य मे सामिमालसमाएसो एयस्स दंसणेणं । ता नेमि ताव एयं मसाणभूमिं । जाणामि य् इमाओ जहट्ठियं बुत्तन्तं । नीओ मसाणभूमिं, छोट्टिया चन्धा, चलणेसु निग्गडिऊणं पुच्छिओ य जेणं । अज्ज, अवि सुमरेसि मं आयामुहोए विमोइयं । धरणेण भणियं । भइ, न सुट्ठ सुमरेसि । "मोरियएण भणियं । कहं न सुमरेसि,

व्यापादयितव्यः' इति । तैर्भणितम्-यद् देव आहापयति इति । समर्प्य तेभ्यो गता दण्डपाशिकाः । भणितं + चण्डालमुत्थेन-अरे कस्य व्यापादनमासचारकः । चण्डालेर्भणितं 'मौर्यस्य' । तेन भणितम्-लघु शब्दाययत मौर्यम् । शब्दाप्यितो मौर्यं आगतश्च । भणितो मुख्यचण्डालेन-अरे मौर्य ! एष तस्करो देवेन प्रेषितो व्यापादयितव्य इति । ततो नीत्या इमशानभूमिं लघु व्यापादय । याममात्रावशेषश्च वासरः, इदानीमन्यापादिते मा रजन्यां प्रमादो भविष्यति । मौर्येण भणितम्-यत्प्र भणसीति । समर्पितो मौर्यस्य प्रत्यभिज्ञातश्च तेन । कथं स पक्षेप जीवितदायको मे सार्थवाहपुत्रः, अहो कष्टम्, अस्यापीदृशी अवस्थेति चिन्तयित्वा विपण्णो मौर्यः । चिन्तितं च तेन-अथवा प्राप्नुतश्चन्द्रद्वियाकरावपि मुहूर्तमात्रं ग्रहऋहोलाद् (राहो.) आपदम् । बहुमतश्च मे स्वामिसमादेश एतस्य दर्शनेन । ततो नयामि ताचदेतं इमशानभूमिम् । जानामि चास्माद् यथास्थितं वृत्तान्तम् । नीतो इमशानभूमिम्, छोट्टिता चन्धा, चरणयोर्निपत्य पृष्टधानेन । आर्य ! अपि

१ सत्तरेहि ए । २ पच्चिभिन्नाओ क । ३ इदिही क । ४ सुमरामि क । ५ मोरिएण क । + अत्र महयत्तव्यो देदयो मुख्यवाची ।

हरिसवमुफुल्ललयणेणं । पुच्छिया एसा । सुन्दरि, कुओ तुम ति । तओ सा रोविडं पयत्ता भणिया य जेणं । सुन्दरि, मा रोव, ईइसो एम संसरो । आवयाभायणं खु एत्थ पाणिणो । ता अलं विसाएण । धनो य अहयं, जेण तुमं संपत्त ति । तओ तीए भणियं । अज्जउत्त, एसवणनिमित्तमुट्टिया गट्टिया तफरेण, इत्थीसद्दावाओ अज्जउत्तसिणेहाइसएण य न किपि वाहरियं । 'अणिच्छमणी य इत्थिया न वेप्यइ' ति करिय सुसिऊण उज्झया इहइं । अन्नं च । तकरकयत्थणाओ वि मे एयं अहिययरं वाहइ, जं तुमं ईइसिं अवत्थमुवगओ दिट्ठो ति । तओ 'न अब्रह्मा मे वियपियं' ति चिन्तिऊण भणियं धरणेणं । सुन्दरि, धेर्वमियं कारणं । न मे उव्वेवकारिणी इयंमवत्था तुह दंसणेणं । ता कि एइणा । एहि, गच्छमइ । चिन्तियं च णए । अहो मे पावपरिणइं, जं कयन्तमुहाओ वि एस आगओ ति । पयट्ठा एमा । समागयाइं वियारउरं नाम सन्निवेशं । कया पाणविची । अत्थमिओ स्वरिओ । अइवाहिया रयणी । चिन्तियं धरणेणं । एवं

लोचनेन । पुट्टिया । सुन्दरि ! कुतस्त्वमिति । ततः सा रोदितुं प्रवृत्ता भणिता च तेन । सुन्दरि ! मा रुद्रिदि, ईइइ एव संसारः । आप-
 द्भ्राजनं तत्त्वन प्राणितः । ततोऽलं विशदेन । धन्यश्चाहं येन त्वं संप्राप्सेति । ततस्तथा भणितम्-आर्थपुत्र ! प्रवक्ष्यन्निमित्तमुत्थिता
 गृहीता तस्करेण, खीस्वभावाद् आर्यपुनस्नेहातिशयेन च न क्रिमिष्ये व्याहृतम् । 'अनिच्छन्तो च खी न गृह्यते' इति कृत्वा सुपिय्वा
 उज्झितेह । अन्यच्च तस्करकथंथाया अपि मे पतदधिभूतरं वाधते, यन्धमीदृशीमस्यामुपगतो ह्ये इति । ततो 'नान्यथा मे विक-
 त्पितम्' इति चिन्तयित्वा भणितं धरणेन । सुन्दरि ! स्तोत्रमिदं कारणम् । न मे उद्वेगकारिणोयमवत्था तव दर्शनेन । ततः किमेतेन ।
 पट्टि गच्छावः । चिन्तितं वानया-अहो मे पावपरिणतिः, यत्कृतागतमुखादपि एव आगत इति । प्रवृत्तैवा । समागतौ चिवारंपुरं
 नाम सन्निवेशम् । कृता माणवृत्तिः । अस्तमितः सूर्यः । अनिवाहिता रजनी । चिन्तितं धरणेन-एवं कृतान्ताभिभूतस्य न युक्तमिह

१ -तं समुद्रिया क । २ -सदाशओ क । ३ धरणेण भणिय क । ४ वेवमिद क । ५ एसो क । ६ -मावयस क ।

अजे अग्रस्तमहर्ष्याणं यावाएमि । ता गच्छत अजो । तत्रो 'नस्थि अत्रिसत्रो सञ्जनसिणेहस्त'त्ति चिन्तिऊण जंपियं धरणेणं । भद्र,
 जइ एवं, ता अवक्कमामि । मोरिएण भणियं । अंशुगिगहीओ म्हि । दंसिओ से पन्थो । पणमिऊण य नियत्तो मोरिओ । मिच्चोत्रो-
 हेण पलाणो धरणो । चिन्तियं च णेण । अह कहिं पुण सा मुद्धमयलोयणा भविस्सइ । नूणमुवरोहसीलयाए मं अणुट्टविय पामवणनि-
 मिच्चमुट्टिया केणावि तकरेणं समासाहया भवे, नीया य णेणं, मम विणोसासद्धिणीए न जंपियमिसीए; अन्नहा कंहं न दिट्ठ ति ।
 अदंसणेणं च तीसे विहलमेव पाणलाहं मन्नामि त्ति । चिन्तयन्तो पयट्ठो गवेसिउं । ण्हाओ उज्जुवालियाए ॥

इओ य सो चण्डरुद्धो तओ देवउलाओ अवक्कमिऊण गओ उज्जुवालियं नइ । चिन्तियं च णेणं । अहो दारुणया इत्थिवग्गस्स,
 प्राणव्यापत्तिं करोति । अगच्छति चार्ये अवश्यमहमन्मानं व्यापादयामि । ततो गच्छर्यार्यः । ततो 'नास्त्यविषयः सञ्जनस्नेहस्य' इति
 चिन्तयित्वा जल्पित धरणेन । भद्र ! यद्येवं ततोऽपक्रामामि । मीयेण भणितम्-अनुगृहीतोऽस्मि । दक्षितस्तस्य पन्थाः । प्रणम्य च निवृत्तो
 मीर्यः । मित्रोपरोधेन पलायितो धरणः । चिन्तितं च तेन-अथ कुत्र पुनः सा सुगन्धनृगलोचना भविष्यति, नूनमुपरोधशीलतया मामनुत्याप्य
 प्रस्रवणनिमित्तमुत्थिता केनापि तस्करेण समासादिता भवेत्, नीता च तेन, मम विनाशाशङ्किन्या न जत्थितमनया, अन्यथा कथं न दृष्टेति ।
 अदर्शनेन च तस्या विफलमेव प्राणलाभं मन्ये इति । चिन्तयन् प्रवृत्तो गवेपयितुम् । स्नानं कर्तुयात्तिकायाम् ।

इतश्च स चण्डरुद्धस्ततो देवउलादपकल्प्य गत'कञ्चुवालिकां नदीम् । चिन्तितं च तेन-अहो दारुणता खीवर्गस्य, यदेया परुषदे पव मजा-

१ अप्पाणय क । २ 'देव, महापलाओ' इत्थिन पाठः कपुस्तके । ३ तत्रो मोरिआरांहेण गओ धरणो क । ४ -मारोहसीलयाए क-ए । ५ विणास-
 सद्धियाए क । ६ तीए क । ७ उज्जुवालियाए क उज्जुवालियाए एव । ८ उज्जामालिय क ।

जमेसा एगएए चेव महावसणपायाळंमि पक्खिविय भचारं अणवेक्खिऊण नियकुलं सिविणयंमि वि अदिट्टुण्वेण मए सह पयट्ट ति ।

-हा किंहे दूरेण जियं विमवग्घमुयङ्गसिद्धमरहणं । कलिकालयण्डिरखमिकयन्तचरियं महिलियाहिं ॥

अमल्लिपङ्कगाही होइ खणेणं अकन्दरा वग्धी । अणियत्ता जमभिउडी अणब्भवजासणी महिला ॥

महिला आलकुलघरं महिला लोयंमि दुच्चरियखेतं । महिला दुग्गइदारं महिला जोणी अणत्थाणं ॥

विज्जु व्व चञ्चलाओ महिलाउ विसं व पमुहमहुराओ । मञ्जु व्व निग्घिणाओ पावं पिव वज्जणिञ्जाओ ॥

ता अलं मे एयाए; मा मज्झं पि इणमेव संपाडइस्सइ ति चिन्तिऊण घेचूणमङ्गलगं सुवणयं परिचत्ता खु एसा ।

चिन्तियं च तीए । तहावि सोहणं चेव एयं, जं सो वात्राइओ ति । ता गच्छामि अबत्थ । पयट्टा नईतीराए । दिट्ठा धरणेण

व्यसनपाताले प्रक्षिप्य भर्तारमनपेक्ष्य निजकुलं स्वप्नेऽपि अदृष्टपूर्वेण मया सह प्रवृत्तेति ।

हा कथं दूरेण जितं विप-व्याघ्र-भुजङ्ग-सिंह-शरभानाम् । कलिकालवहिराक्षसीकृतान्तचरितं महिलाभिः ॥

असल्लिपकग्राही+ भवति क्षणेनाकन्दरा व्याधी । अनिवृत्ता यमभृकृटिलभ्रवजाशनिर्महिला ॥

महिला आल(असहोपारोप)कुलगृहं महिला लोके दुश्चरितक्षेत्रम् । महिला दुर्गतिद्वारं महिला योनिरथानाम् ॥

चिद्युक्चि चञ्चला महिला विपमिव प्रमुसमयुराः । मृत्युखि निर्घृणाः पापमिव वर्जनीयाः ॥

ततोऽलं मे पतया, मा ममापीदमेय मंपादप्यित इति' चिन्तयित्वा गृहीत्वाङ्गलग्न सुवर्णं परित्यक्ता खल्वेया ।

चिन्तितं च तया-तथापि शोभनमेवैतत्, यत्स व्यापादित इति । ततो गच्छाम्यन्यत्र । प्रवृत्ता नदीतीरे । इष्टा धरणेन हर्यवशोगुह्य-

१ वहं क । २ कुलहरं क । + ग्राहो जलजन्तुविशेषः, तस्य स्त्री जातिस्वात् ग्राही ।

लो भवं विप अचोरो चैव 'चोरो'ति कलिय गहिओ अहं महया द्रविणजाएण पेच्छिऊण नरवहं तए विमोइओ ति । धरणेण भणियं ।
 भद्द, धेनमेयं । मोरिएण भणियं । ता साहेउ अज्जो, कहं पुण अज्जस्म ईइसी अवत्थ ति । धरणेण भणियं । भद्द, देव्वं एत्थ पुच्छसु
 ति । मोरिएण चिन्तियं । न एत्थ कालक्खेवेण पओयणं, अहिमाणी य एसो कहं केहइस्सइ । किं वा कहिएणं । विचिन्ताणि विहिणो
 निलगियाणि । ता किं मयेइणा निबन्धेण । अहवा कदियं चेवाणेण परमत्थओ 'देव्वं पुच्छसु'ति भणमाणेण । ता इमं ताव एत्थ पत्त-
 यालं, जं एत्तो इओ लहुं विमैलीयइ ति । चिन्तिऊण भणियो खु एसो । अज्ज, किं वहुणा जंपिएण; मोत्तूण विमाय लहुं अवक्कमसु ।
 धरणेण भणियं । भद्द, न खलु अहं परपाणेहि अत्तणो पाणे खखेमि । ता वावाएहि मं, निदेसकारी खु तुमं ति । मोरिएण भणियं ।
 अज्ज, अलं मज्झ पाणर्णिणाससद्दाए । संत्तपुरित्तो खु एत्त राया, न अम्हाणं अवराहसए वि य पाणवावत्तिं करेइ । अगच्छमाणे य

स्मरसि मामायामुल्यां विमोचिन्तम् । धरणेन भणितम्-न सुच्छु स्मरामि । मोर्येण भणितम्-कथं न स्मरति, यो भवतिव अचोर पथ 'चोर'
 इति कलयित्वा गृहीतोऽहं महता द्रविणजातेन प्रेक्ष्य नरपति त्वया विमोचित इति । धरणेन भणितम्-भद्र ! स्तो रुमेतद् । मोर्येण भणितम्-
 ततः कथयत्यायं; कथं पुनरायस्य ईदृशी अयस्थिति । धरणेन भणितम्-भद्र ! देवमन गृच्छेति । मोर्येण चिन्तितम्-नात्र कालक्षेपेन प्रयोजनम्,
 अभिमानी चैप कथं कथयिष्यति, किं वा क्रथितेन । विचित्राणि विधेद्विलसितानि । ततः किं मर्भतेन निर्धन्धेन । अथवा कथितमेवानेन
 परमार्थतो 'देव्यं पृच्छ'इति भणता । तत इदं तावदत्र प्राप्तकालम्, यदेव इतो लघु विसर्ज्यते इति । चिन्तयित्वा भणितः सत्त्वैयः । आय !
 किं वहुना जल्पितेन, मुग्धा विषादं लघु अपक्राम । धरणेन भणितम्-भद्र ! न सत्त्वहं परप्राणैरात्मनः प्राणान् रक्षामि । ततो व्यापार्य माम्,
 निदेसकारी एतु त्वमिति । मोर्येण भणितम्-आर्य ! अलं मम प्राणविनाशशङ्कया । सत्पुरुषः सत्त्वैय राजा, नास्माकमपराधशतेऽपि च

१ पओयण ति क । २ कहिस्सइ ख । ३ विसज्जिक्खइ ख । ४ अवक्कमाहि क । ५ आप्पययारी क । ६ विणामणासंमाए क । ७ सत्तइरिखिओ क । ८ विवित्ति क ।

क्यन्ताभिभूयस्स न जुत्तमिह चिद्धिउं । ता पराणेमि ताव एयं दन्तउरनिवासिणो खन्ददेवमाउलस्स समीवं; पच्छा जहाजुत्तं करेस्सामि
त्ति । साहियं लच्छीए । बहुमयं च तीए । पयट्टाणि दन्तउरं ॥

इओ य न लद्धो सत्थवाहपुत्तो चि संजायसोएण पच्चइयनियपुरिसाण समप्पिओ सत्थो कालसेणेण । भणिया य एए । हरे,
पात्रियव्वो तुम्हेहि एम महाणुभावस्स गुरूणं ति । चिन्तियं च णेण । जइ त्रि न संपन्नमोवाइयं, तहावि कायम्बरीए जहा भणियमेव
बलिविहाणं काऊण पइन्नं पि ताव सफलं करेमि ति । पेसिया बलिपुरिसनिमित्तं सवरपुरिसा । कत्ताविया कायम्बरीए पूया, मज्झिओ
गिरिनईए, परिहियाइं वक्कलाइं, कया कणवीरमुण्डमाला, रयाविया महामहल्लकट्टेहिं चिया, पयट्टो चण्डियाययणं ॥

इओ य दन्तउरपत्थिओ विइयदियहंमि अरुणुगगसे चैव कायम्बरिं परिम्भमन्तेहिं समासाइओ सत्थवाहपुत्तो कालसेणसवरैहिं । बद्धो
स्थातुम् । ततः परानयामि तावदेतां दन्तपुरनिवासिनः स्क्रन्ददेवमालुस्य समीपम्, पश्चाद् यथायुक्तं करिष्यामीति । कथितं लक्ष्म्ये ।

बहुमतं च तथा । प्रवृत्तौ दन्तपुरम् ॥

इत्थ न लद्धः सार्थवाहपुत्र इति संजातशोकेन प्रत्ययितनिजपुरुवेभ्यः समर्पितः सार्थः कालसेनेन । भणितार्थेते । अरे प्रापयितव्यो
युष्माभिरेप महानुभावस्य गुरूणामिति । चिन्तितं च तेन-यद्यपि न संपन्नमौपयाचितं तथापि कादम्बर्या यथाभणितमेव बलिविधानं कृत्वा
प्रतिशामपि तावत्सफलां करोमीति । प्रेषिता बलिपुरुपनिमित्तं शवरपुरुषयाः । कारिता कादम्बर्याः पूजा, मज्जितो निरिणद्याम्, परिहितानि
बलकलानि, कृता कर्त्वीरमुण्डमाला, रचिता महामहाकाण्ठीश्चिता, प्रवृत्तश्चण्डिकाऽऽयतनम् ॥

इत्थ दन्तपुरप्रस्थितो द्वितीयदिवसेऽरुणोद्गमे एव कादम्बरीं परित्रमद्भिः समासादितः सार्थवाहपुत्रः कालसेनशवरैः । बद्धो

यष्टिरञ्जम् । पयट्टात्रिओ समहिलिओ चैव चण्डियायणं । गओ थैवं भूमिभागं । दिट्ठं च णेण चण्डियायणपासमण्डलं । कीइसं ।
 परिमडियजिण्णरुक्कयगुं देहियत्वरुक्कसंघायसंकुलं शुयङ्गमिहुणसणाहवियडवम्भीयं परत्तमुहलसउणगणकयवमालं वियडतरुखन्धवहल-
 रुहिरायट्टियतिग्रसंघायं पायनमाहायचद्धमहिसमेसमुहपुच्छगुरासिद्धसिरोहराचीरनिवहं ति । अवि य
 वायममउन्तसंवलयिगिद्धवन्द्रेहि विष्फुरन्तेहि । पडिवद्धसुरकिरणं कट्ठकलियं मसाणं व ॥
 गहभूयजक्कररक्खमपिसायसंजणियहियपरिओसं । रुहिरवल्लिखित्तपसमियनिससेसघराउग्घायं ॥

तं च एत्तगुणाहिरामं चण्डियायणपासमण्डलं समयं वोळ्ळण आययणं पेच्छिउं पयत्तो ।
 धवलवरनरकलेररवित्थिण्णुत्तुङ्गयडियपायारं । उच्चमडक्कन्धविरइयतोरणपडिवद्धसिरमालं ॥

यद्विरज्या । प्रवर्तितः समहिलिक एव चण्डिकायतनम् । गतः स्तोकं भूमिभागम् । दृष्टं च तेन चण्डिकायतनपार्श्वमण्डलम् । कोट-
 शम् । परिशट्टिनजीर्णं दृशगोदेहिकागादित्तं । एत्संघातसंकुलं भुजगमिथुनसनाथचिरुत्थल्मीकं प्ररक्तमुखरशकुनगणकृत(धमाल दे.)कोलाहलं
 विरटतरुक्कन्धयहलरुधिराट्टयिगुलसंघानं पादपशागावचद्धमद्विप-मेयमुगपुच्छगुराङ्गशिशोघराचीरनिवहमिति । अपि च-

वायममउ कुन्तसंवलित्तगृध्ररन्द्रेविरसुरद्वभिः । प्रतिवद्धसूर्यकिरण कट्ठकलितं इमशानमिध ॥
 प्रहमूतयक्षराक्षसपिशाचसंजनितद्वयपरितोयम् । रुधिरयल्लिक्षितप्रशमितनिःशेषधराजजडातम्(समूहम्) ॥
 तं त्रैयंगुणाभिरामं चण्डिकायतनपार्श्वमण्डलं समयं द्यतिक्रम्यायतनं प्रेक्षितुं प्रवृत्तः ।
 धवलवरनरकलेवरयिम्तीणोत्तुङ्गघटितप्राकारम् । उद्धटक्कन्धयधिरचित्तोरणप्रतिवद्धशिशोमालम् ॥

मयणाहवयणभीसणधिरइयपायासिहरसंघायं । उतुङ्गवेणुलम्बियदीहरपोण्डरियकत्तिक्षयं ॥
 दीणमुहपासिपिण्डियवन्दयवीभच्छरुद्धओवासं । निसियकरवालवावडकरसवरजुवाणपरियरियं ॥
 विमसमाहायपडुपडहसद्वित्तत्थसउणसंघायं । अचंतरुयन्तसदुक्खसवरिविलयाज्जणाइण्णं ॥
 वियडगयदन्तनिम्भियभित्तिसमुक्खिन्नसुलसंघायं । तक्खणमेतुक्कत्तियचम्मसमोच्छइयगब्भहरं ॥
 पुरिसवसापरिपूरियकवालपञ्जलियमङ्गलपईवं । उज्झन्तविछुगुगुलुपवियम्भियधूमसंघायं ॥
 सवरवहूरुहिरक्खयगयमोत्तियरइयसत्थियसणाहं । चन्दकरथवलदीहरपरिलम्बियचमरसंघायं ॥
 रुहिरकसब्वालम्बियदीहरवणकोलववभनिउरुम्बं । कङ्केछिपह्युपुण्णनिमियरेहन्तधरणितलं ॥

मृगनाथवदनभोपणचिरचित्तप्राकारशिखरसंघातम् । उतुङ्गवेणुलम्बियतदीर्घपोण्डरीककृत्तिध्वजम् ॥
 दीनमुत्पाशपिण्डितवन्दिकवीभत्सरद्वावकाशम् । निशितकरवालव्यापृतकरशवरजुवाणपरिकरितम् ॥
 वियमसमाहृतपट्टपट्टहशब्दवित्रस्तशकुनसंघातम् । अत्यन्तरुदत्सदुःखशवरोवनिताजनाकीर्णम् ॥
 विकटगजदन्तनिर्मितभित्तिसमुत्कीर्णशूलसंघातम् । तत्क्षणमात्रोत्कृत्तितचर्मसमाच्छादितगभगृहम् ॥
 पुरुषवसापरिपूरितकपालप्रज्वलितमङ्गलप्रदीपम् । दह्यमानधिल्वगुगुलुप्रविजृम्भितधूमसंघातम् ॥
 शवरवधूरुधिराक्षतगजमौक्तिकरचितस्वस्तिकसनाथम् । चन्द्रकरथवलदीर्घपरिलम्बितचामरसंघातम् ॥
 रुधिर-(कसब्ब दे)ध्यातालम्बियतदीर्घघनकोलवध्ननिकुरम्भ्यम् । कंकेछि(अशोक)पह्यवोत्पंक(राशि)न्यस्तराज्जखरणीतलम् ॥

कीदृशसुखाघण्टयमहिमासुरपुच्छवावडकराए । कच्चाइणिपडिमाए विहसियं घोररूचाए ॥

तओ तं दट्टण चिन्तियं घरणेणं

सक्का सीहस्स वणे पलाइउं वारणस्स य तहेव । सुकयस्स दुक्कयस्स य भण कत्थ पलाइउं सक्का ॥

एयं च चिन्तयन्तो हूढो सवरेहि वन्दमज्झंमि । अह वन्धिऊण गाढं पुव्वविरुद्धेहि व खलेहिं ॥

एरधन्तरंमि समागओ चण्डियापयणं कालसेणो, पडिओ चण्डियाए चलणेसु, भणियं च सगगयक्खरं । भयवइ, जइ वि न कओ तए मं पसाओ, तहावि जम्मन्तरे वि जहा न एवं दुक्खभायणं हवामि, तथा तए कायब्बं ति । 'सत्थवाहपुत्तावयारकरणेण जं मं दुक्खं, तं तुमं चैव जानसि' ति भणिऊण भणिओ कुरङ्गओ । हरे, निवेएहि भयवईए वलिं । तेण जं देवो आणाचेइ' ति भणिऊण

कीदृशसुखाघण्टयमहिमासुरपुच्छवावडकराया । कात्यायनीप्रतिमया चिभूषितं घोररूपया ॥

ततस्तं दद्या चिन्तितं घरणेन ।

शक्ताः सिद्धाद् घने पलायितुं वारणास्तथैव । सुहृताद् दुष्कृताश्च भण कुत्र पलायितुं शक्ताः ॥

एव च चिन्तयन् शिस्तः शवरैर्वन्द्यमथै । अथ वद्ध्या गाढं पूर्वविरुद्धैस्त्रि सलैः ॥

अत्रान्तरे समागतश्चण्डिकायतनं कालसेनः । पतितश्चण्डिकायाश्चरणयोः । भणितं च सगदगदाक्षरम् । भगवति ! यद्यपि न कृत स्वया मम प्रसादः, तथापि जन्मान्तरेऽपि यथा नैनं दुःखभाजनं भवामि तथा त्वया कर्तव्यमिति । 'सार्थवाहपुत्रापकारकरणेन यन्महद् दुःखं तन्ममेव जानसि' इति भणित्वा भणितः कुरङ्गकः । अरे निवेदय भगवत्यै वलिम् । तेन 'यद्देव आज्ञापयति' इति भणित्वा

खित्तो णेण केसेसु कट्ठिऊण भयपरायत्तस्वगतो दुग्गिलओ नाम लेहवाहओ । दोइयं रत्तचन्दणमणाहं भायणं । विगयपाणो विव चच्चिओ दुग्गिलओ । कालसेणेण कट्ठियं विज्जुल्लडाडोपभासुरं मण्डलगं, वाहियं इसि नियमुयासिहरे । भणिओ य दुग्गिलओ । भद, सुद्धिं जीमलीयं करेहि । सगं तए गन्तव्वं, जीवियं मोत्तूण किं वा ते संपाडियउ त्ति । तओ भयाभिभूएण न जंपियं दुग्गिलएणं । पुणो वि भणिओ, पुणो वि न जंपियं ति । अणावूरियमणोरहो य न वावाइज्जइ त्ति विसणो कालसेणो । ते च दट्ठण चिन्तियं धरणेणं । हन्त मए वि एवं मरियव्वं ति । ता वरं अयेच्छिऊण दीणसत्तघायं काऊण स्वणमेत्तपाणपरिरक्खणेण इमस्म उवयारं पदमं विवन्नो म्हि । वावडो य मे विणिवायकरणेसु कयन्तो, एसो वि निव्वुओ हवउ त्ति चिन्तिऊण भणिओ कुरइओ । भद, निवेएहि एयस्स महापुरिमस्स, जहा 'भयविसणो खु एसो तवस्सी, ता किं एइणा; अणभिन्नो अहं पत्थणाए; तहावि भवओ पओयणं पेसाहणीयं चेव

दिसिओऽनेन वेशेषु कपिंघा भयपरावृत्तसर्वगतो दुग्गिलको नाम लेहवाहकः । दोकित रत्तचन्दनलनायं भाजनम् । विगतप्राण इव चचित्तो दुग्गिलकः । कालसेनेन कृष्टं विज्जुल्लडाडोपभासुरं मण्डलाग्रम्, वाहितमीपद् निजमुज्जाशिखरं । भणितश्च दुग्गिलकः । भद्र ! सुहृत्तं जीयलोकं कुरु । स्वर्गं त्वया गन्तव्यं, जीवितं मुन्या किं वा ते संपाद्यतामिति । ततो भयाभिभूतेन न जल्पितं दुग्गिलकेन । पुनरपि भणितः पुनरपि न जल्पितमिति । अनापूरितमनोरथश्च न व्यापाद्यते इति विपणनः कालसेनः । न च दृष्ट्वा चिन्तितं धरणेन । हन्त मयाऽप्येवं मन्तव्यमिति । ततो वरमप्रेक्ष्य दीनस्तत्त्वघातं कृत्वा क्षणमात्रप्राणपरिरक्षणेनास्थोपकारं प्रथमं विपन्नोऽस्मि । व्यापृतश्च मे विनिपातकरणेपु कृतान्तः, एषोऽपि निर्बुद्धो भवत्विति चिन्तयित्वा भणित कुरङ्गकः । भद्र ! निवेदय पतस्मै महापुरुषाय, यथा 'भयविपणनः खल्वेव तपस्वी, ततः किमेतेन, अनभिज्ञोऽहं प्रार्थनायाम्, तथापि भवतः प्रयोजनं प्रसाधनीयमेव प्रार्थये पत्तां मार्थनामिति । निवेदितं काल-

१ केते क । २ दोइऊण ख । ३ 'किं भण' इत्यधिक कपुस्तके । ४ भयादिहूएण क । ५ पेसाहिणीय क ।

पर्यभि एगं पत्थणं' ति । निवेइयं कालसेणस्स । भणियं च णेण । जीवियं मोत्तूण पत्थेउ भदो चि । धरणेण भणियं । मोत्तूण एयं मं यवाएसु चि । तओ वाहजलभरियलोपणेण अहं को उण एसो परोवयारतलिच्छयाए अष्णाणयं वावायणे समप्पेइ; सुमरावेइ मे सत्थ-
वाहपुत्तं' ति भणिज्ज भुच्छिओ कालसेणो, निवडिओ धरणिवट्ठे । वीजिओ किसोएण । लट्ठा चेषणा । भणियं णेण । भद किसोरय,
निरुवेदि एयं, को उण एसो महाणुभावो सत्थवाहपुत्तस्स चेड्डियं अणुकरेइ । निरुविज्जण भणियं किसोएण । भो इमाए अणन्नसंरि-
सीए आगिईए सो चेंवे मे पडिहायइ ति । ता सपमेव निरुवेउ पट्ठीवई । तओ हरिसविसाययग्ग्धिभणं निरुविओ णेण पचभिन्नाओ य ।
छोर्डिया से वन्धा । खगं मोत्तूण निवडिओ चलणेसु । भणियं च णेण । सत्थवाहपुत्त, खभियव्वो मंह एस अचराहो । धरणेण भणियं ।
भो महापुरिस, अहिप्पेयफलसाहणेण गुणो सु एसो, कहमवराहो चि । कालसेणेण चिन्तियं । नूणं न एस मं पंचभिजाणइ ति, तेण

सेनाय । भणितं च तेन-जीवितं मुक्त्वा प्रार्थयतां भद्र इति । धरणेन भणितम्-मुक्त्वा एतं मां व्यापादयेति । ततो वाष्पजलभृतलोच-
नेन 'अथ कः पुनरेव परोपकारतत्परतया आत्मानं व्यापादने समर्पयति, स्मरयति मे सार्थवाहपुत्रम्' इति भणित्वा मूर्च्छितः कालसेनः,
निपतितो धरणीपृष्ठे । वीजितः किशोरकेन । लब्धा चेतना । भणितं च तेन-भद्र किशोरक ! निरुपयैतम्, कः पुनरेव महानुभावः
सार्थवाहपुत्रस्य चेष्टितमनुकरोति । निरुप्य भणितं किशोरकेन--भो अनयाऽनग्न्यसहयाऽऽकृत्या स एव मे प्रतिभातीति । ततः स्वयमेव
निरुपयतु पल्लीपतिः । ततो ह्यप्यधिपादगर्भितं निरुपितस्तेन प्रत्यभिज्ञातश्च । छोटितास्तस्य वन्धाः । खड्गं मुक्त्वा निपतितधरणयोः ।
भणितं च तेन-सार्थवाहपुत्र ! श्रन्तव्यो ममैयोऽपराधः । धरणेन भणितम्-भो महापुत्र ! अभिप्रैतफलत्वाधनेन गुणः खल्वेव, कथम-

१ अहो ख । २ सुमरेइ क । ३ संमुच्छिओ क । ४ -सरिसाए ख । ५ इवेव क । ६ कालसेणेण ल्हाणा से क । ७ मम क । ८ महासत्त क ।
९ पचविद्याणइ क ।

एवं मन्तेह; ता पयासेमि से अत्ताणयं । भणियं च णेण । सत्थवाहपुत्त, किं ते अहिस्सेयं फलं साहियं ति । धरणेण भणियं । भद्द, पत्थुए वाथायणे एयं उज्झिऊग ममेव मरणमणोरहावूरणं ति । कालसेणेण भणियं । सत्थवाहपुत्त, किं ते इमस्स निव्वेयाइसयस्स मरणवयसायस्स कारणं । धरणेण भणियं । भो महापुरिस, अलमियाणि एयाए कहाए । संपाडेउ भवं अत्तणो समीहियं ति । तओ 'अहो से महाणुभावय' ति चिन्तिऊण भणियं कालसेणेण । सत्थवाहपुत्त, न सुमरेसि मं सीहविणिवाइयं नागपोययं पिव अत्तणो विणासनिमित्तं अत्तण। चैव जीवाविऊण कयग्घसेहरयभूयं कालसेणं । जीवाविओ अहं तए । मए पुण कओ तुज्झ पच्चुवयारो; विओ-इओ तुमं सत्थाओ, पाविओ य अप्पत्तपुब्बं इमं ईइसि अवत्थं ति । तओ सुमरिऊण पुब्बवुत्तन्तं पच्चहियाणिऊण य कालसेणं लज्जावग-यवयणं जंपियं धरणेण । भो महापुरिस, को अहं जीवावियव्वस्स, तुह चैव पुण्णपरिणई एम चि । कहं च तुमं कयग्घो, जो दिट्ठमेत्त वि

पराध इति । कालसेनेन चिन्तितम्-नूनं नैप मां प्रत्यभिजानातीति तेनेऽं मन्त्रयति, ततः प्रकाशयामि तस्मै आत्मानम् । भणितं च तेन-सार्थवाहपुत्र । किं तेऽभिमेतं फलं साधितमिति । धरणेन भणितम्-भद्र ! प्रस्तुते व्यापादने पतमुज्झित्वा ममेव मरणमनोरथापूर-णमिति । कालसेनेन भणितम्-सार्थवाहपुत्र । किं तेऽस्य निर्देवतिशयस्य मरणव्यवसायस्य कारणम् । धरणेन भणितम्-भो महापुरु । अलमिदानीमेतया कथया । संपादयतु भवानात्मनः समीहितमिति । ततः 'अहो तस्य महानुभावता' इति चिन्तयित्वा भणितं काल सेनेन । सार्थवाहपुत्र ! न स्मरसि मां सिंहचिन्तितं नागयोतकमिवात्मनो विनाशनिमित्तमात्मनैव जीवयित्वा कृतघ्नशेखरभूतं काल सेनम् । जीवितोऽहं त्वया । मया पुनः कृतस्त्व प्रत्युपकारः, वियोजितस्त्वं सार्थात्, प्रापितश्चाप्राप्तपूर्वमिमामीहशोभवस्थामिति । तेत-स्मृत्वा पूर्ववृत्तान्तं प्रत्यभिदाय च कालसेऽं लज्जायनतयदं जल्पितं धरणेन । भो महापुरुष ! कोऽहं जीवयितव्यस्य, तवैव पुण्य

उभे ब्रह्मणो द्विषि काऊग एवं खिन्नमि चि । ता अलमेइणा । अह किं पुण इमं पत्थुयं ति । तओ लज्जापराहीणेण न जंपियं काल-
 नेत्तेण । गाहियं न निरउमेमेर संगमदंमणाइयं नियपाणपरिचायवसायावसाणं चेट्टियं ति किसोरएणं । तओ 'अहो से कयन्नुया,
 अहो पियगिजेइया, अहो मदाणुमारय' ति चिन्तिऊग जंपियं घरणेण । भो महापुरिस, जुत्तमेव गुरुदेवपूयणं पुंप्फबल्लिगन्धचन्दजेइहि,
 न उन पानिपाएलं । अयि य

होआ जंते विं जल्लो होआ खीरं वि गोपिगणाओ । अमयरगो विं विसाओ न य हिसाओ हवइ धम्मो ॥
 दाऊन य अहिओयं देवयज्जाण ने खलु अभव्या । घायन्ति जियसयाइं पावेन्ति दुहाइ ते नए ॥

ता पिरम णयाओ यमायाओ ति । कालसेणेण भणियं । जं तुमं आणवेसि चि । तओ गामदेसलुडणे अब्बाभावे य भक्खगनिमित्त
 परिंयेनि । कयं प तं कल्लनः, यो हएमोदेऽपि जने अहानतः किमपि कुर्या एवं पियसे इति । ततोऽलमेतेन । अय किं पुनरिदं
 अणुपिप्पि । ततो तग्गापराधीनेन न जल्पितं कालसेनेन । कथितं च निरवशेयमेव संगमदर्शनादिकं निजपाणपरित्यागाद्यवसायावसान
 चेष्टिमिति द्विशोरंल । ततः 'अहो तस्य इतउता, अहो स्थिरस्नेहता, अहो महाबुभावता' इति निन्तयित्वा जल्पितं धरयेन । भो
 मदाणुगर ! युजमेव गुरुदेवपूजं पुण्ययल्लिगन्धचन्दैः । न पुनः प्राणिघातेन । अपि च—

इत्था गाभियोगं देवतायरोओ ये मत्त्वमग्धाः । घानयन्ति जीयउतानि प्राणुवन्ति दुःखाणि ते नरके ॥

ततो पिरम पलम्मार षयमयायविति । कालसेनेन भणितम्-यत्त्वमात्रायस्तीति । ततो ग्रामदेसलुण्टने अब्बामात्रे च भक्षणनिमित्तं च

१ पुट्टल्लय-ह । २ व क । ३ म क । ४ इह पुरिग क । ५ भग्गधि ख । ६ गामादेव-स्य ।

च मोक्षाय कञ्चो अणोण कायम्बरिअडविपिट्टस्स सत्थस्स पाणिघायणस्स जावञ्जीविओ नियमो । फुल्लवल्लिगन्धचन्दणेहिं पूहया देवया ।
नीओ णेण सुयलवन्दसंगओ नियगेहमेव धरणो । कओ उच्चिओ उवयारो ।

अनुत्तरकालंमि य उवणीयं से समत्थरित्थं ति । सवराहिवेण वुरियं गैहियं जं सत्थभङ्गमि ॥

करिकुम्भसस्युत्थाणि य महल्लमुत्ताहलाइ पवराइ । दन्ता य गयवराणं चमराणि य जच्चचमरीणं ॥
धेत्तूण य तं रित्थं दाऊण य किञ्चि वन्दयाणं पि । विहरह जहासुहेणं भणिऊण विसञ्जिया तेणं ॥

धरणो वि कालसेणपीईए तत्थेव कञ्चि कालं गमेऊण विसञ्जिओ कालसेणेण, पयट्टो निययपुरिं, पत्तो य कालकमेणं । [विन्नाओ
अम्मापिईहि नायरेहि य] परितुट्ठो मे गुरुयणो । निगया नयरिमहन्तया । पच्चुवेक्खियं भण्डं संखियं च मोल्लेणं जाव सवाया कोडि

मुक्कवा वृत्ताङ्गेन काक्कम्भयंटीवीप्रचिष्टस्य सार्थस्य प्राणिघातनस्य यावञ्जीविको नियमः । पुष्पवलिगन्धचन्दनैः पूजिता देवता । नीतस्तेन
सकलयन्द्दिसंगतो निजगेहमेव धरणः । कृत उचिन उपकारः ।

भुक्तोत्तरकाले चोपनीतं तस्मै समस्तारिकथमिति । शयराधिपेन स्वचितं गृहीतं यत्सार्थभङ्गे ॥

करिकुम्भसमुत्थानि च महामुक्ताफलानि प्रयत्तानि । दन्ताश्च गजवराणां चामराणि च जात्यचमरीणाम् ॥

गृहीत्वा च तद् रियथं वत्था च किञ्चिद् यन्दिनामपि । विहरत यथासुखं भणित्या विसञ्जितास्तेन (धरत्तेन) ॥

धरणोऽपि च कालसेनमीत्या तत्रैव कञ्चिदकालं गमयित्वा विसञ्जितः कालसेनेन प्रवृत्तो निजपुरीम्, प्राप्तश्च कालक्रमेण ।
[चिन्तातो मातापितृभ्यां नागरकैश्च] । परितुष्टस्तस्य गुरुजनः । निर्गता नगरीमहान्तः । प्रत्यवेक्षितं भाण्डम्, संख्यातं, च मूलेन

१ उचि, उव-क-ग । २ तु क । ३ जं गहिय क । ४ अय भोष्टन्तंगतः पाडो नारिन कपुस्तके । ५ मुल्लेण ए ।

नि । इओ अइफन्ते अद्रमासे आगओ देवनन्दी । तस्स वि य निग्गया नयरिमहन्तया । पञ्चुवेविखयं भण्डं संखियं च 'मोह्णेणं जाव अद्रकोडि चि । तओ विलिओ देवनन्दी । समट्ठियं पउरभण्डमोव्लं । सेसेण य परमणोरहसंपायणेण सफलं पुरिम्रभावमणुहवन्तस्स आगया मयणतेरसी । भणिओ य एसो नयरिमहन्तएहि 'नीसरेहि रहवरं' । धरणेण भणियं । अलं वालकीडाए । पसंसिओ नयरिमहन्तएहि ॥

अइफन्तो य से कोइ कालो परत्थसंपायणसुहमणुहवन्तस्स । निओइयायं च णेण नियधुओवज्जियं दविणजायं । समुप्पन्ना य से चिन्ता । अवस्समेव पुरिसेण उत्तमकुलपद्दएण तिवग्गो सेवियन्वो । तं जहा, धम्मो अत्थो कामो य । तत्थ अपरिचत्तसव्वसेणेण अत्थप्पहाणेण होपच्चं ति । तओ चेव तस्स दुवे संपज्जन्ति । तं जहा, धम्मो य कामो य । अन्नं च, एस अत्थो नाम महन्तं देवयारूवं । यापत् सपादा कोटिरिति । इतोऽतिरान्तेऽधमासे आगतो देवनन्दी । तस्यपि च निर्गता नगरीमहान्तः । प्रत्यवेक्षितं भाण्डम् । संन्यातं च मूल्येन यावद्धर्षकोटिरिति । ततो व्यलीको (लडिज्जतो) देवनन्दी । समणितं पौरभाण्डमूल्यम् । शेषेण च परमनोरथसंपादनेन सफलं पुरुषभावमनुभवत आगता मदनत्रयोदशी । भणितश्चैव नगरीमहदग्निः 'निःसारय रथवरम्' । धरणेन भणितम्—अलं वालकीडया । प्रशंसितो नगरीमहद्भिः ॥

अतिरान्तश्च तस्य कोऽपि कालः परार्थसंपादनसुखमनुभवतः । नियोजितप्रायं च तेन निजभुजोपाजितं द्रविणजातम् । समुत्पन्ना च तस्य चिन्ता । भवदयमेव पुरुषेणोत्तमकुलप्रसूतेन त्रिवर्गः सेवितथ्यः । तद् यथा-धर्मोऽर्थः कामश्च । तत्रापरित्यक्तसर्वसङ्गेन अर्थमध्यानेन भवितव्यमिति तत एव तस्य द्वौ संपद्येते । तद् यथा-धर्मश्च कामश्च । अन्यच्च-एयोऽर्थो नाम महद् देतारूपम् । एष खलु पुरुषस्य

एवौ तु पुरिमस्य बहुमाणं धेद्वानेह, गोरयं जणेह, महगधयं उष्पाएह, मोहगं करेह, छायामावहह, कुलं पयामेह, रूचं पयामेह. बुद्धि-
 पयामेह । अत्यन्तो हि पुरिमा अदेन्ता वि लोयाणं सलाहणिजा हवन्ति । लं चैव करेन्ति, तं चैव तेमि असोहणं पि सोहणं चणि-
 डाए । अमगणइपत्यणं च अपुहवन्ति परत्यसंपायणमुहं । ता जइ वि एम मह पुव्वपुरिसोयज्जिओ अइपभूओ अत्थि, तदावि अलं
 तेण पुण्णइणिममणेल्ल । ता अन्नं उंवज्जिणेमि, गच्छामि दिमावणिज्जेणं ति । चिन्तिज्जण विव्रत्ता जणणिज्जणया । अपुमन्निओ य षेहि
 गओ महया मत्थेणं समहिलिओ पुव्वसमुदुतडनिविट्ठं वेजयन्ति नाम नयरिं । दिट्ठो नरवई । बहुमन्निओ य षेणं । निओइय भण्डं,
 न गमामाओ इट्ठलामो । चिन्तियं च षेण । समागओ चैव जलनिहितं । ता गच्छामि ताव परतीरं । तत्थ मे गयस्स कयाइ अहि-
 लसियओयणसिद्धी भविस्सइ ति । गदियं परतीरगामियं भण्डं । संजत्तियं पवहणं । पमत्थतिहिकरणजोणेण निगओ नयरीओ, गओ

बहुमाणं धेयन्ति, गोरयं जनयति, माहायंतामुत्पादयति, लोभायं करोति, छायामावहति, कुलं प्रकाशयति, रूपं प्रकाशयति, बुद्धि प्रका-
 शयति । अथेन्तो हि पुरुया अरत्तोऽपि लोभानां श्लघनीया भवन्ति । यदेव कुयेन्ति तदेव सेयामशोभनमपि शोभनं वष्यते, अम-
 न्नाप्रणयिप्रार्थनं नापुभयति परार्थसंपादनसुगमिति । ततो यद्यपि एव मम पूर्वपुरुयोपाजितोऽतिप्रभूतोऽस्ति, तथापि अलं तेन गुरुप्र-
 णयिगौरमानेन । ततोऽन्यमुपाज्यामि, गच्छामि दिग्वाणिज्येनेति चिन्तयित्वा विसर्तो जननीजनसी । अनुमतथ ताभ्यां गतो मदता
 सार्थेन समहिलः पूर्वमगुत्तटनिविष्टं वैजयन्ती नाम नगरम् । दृष्टो नरपतिः । यदुमानितथ तेन । नियोजितं (विकीर्णं) भाण्डम्, न
 गमात्तदित इष्टाभः । चिन्तितं च तेन-समागत एव जलनिधितटम्, ततो गच्छामि तावत्परतीरम् । तत्र मे गतस्य कदाचिद्विभिल-
 नितमयोजनसिद्धिर्भविष्यतीति । गृहीतं परतीरगामिकं भाण्डम् । संयाचितं प्रवहणम् । प्रशस्ततिथिकरणयोनेन निर्गतो नगर्याः, गतः

१ यजोरेह क । २ उवज्जिणामि क । ३ इल्लाहो क ।

समुदतीरं, पूरुओ अत्यजणो, अग्निओ जलनिही । तओ वन्दिऊण गुरुदेवए उचारुढो जाणवत्तं । आगड्डियाओ वेगहारिणीओ सिलाओ, पूरिओ सियवढो, विमुक्कं जाणवत्तं, गम्मए चीणदीवंति ॥

अत्रया य अइक्कन्तेसु कइययदिणेषु कुसलपुरिसविमुक्के विय नाराए वहन्ते जाणवत्ते गयणयलमज्झसंष्टिए दिणयरंमि आगम्यन्तो विय मेइणं घुणन्तो विय समुदं उम्मूलन्तो विय कुलसेलजालाणि पयड्ढो मारुओ । तओ एरावणो विय गुल्लुगुलेन्तो पडिसोत्तवाहियमरियामुहं सुहिओ महणवो, विसण्णा निज्जायगा । तओ समं गमणारम्भेण ओसारिओ सियवढो, जीवियासा विय विमुक्का नद्धरमिला निज्जामएहिं । तहावि य तंथ कच्चि वेलं गमेऊण विवन्नं जाणवत्तं । जीवियसेसयाए समासाइयं फैलगं, अहोरत्तेण लद्धिऊण जलनिहिं सुवण्णदीवंमि लग्गो सत्थवाहपुत्तो । चिन्तियं च पेणं । अहो परिणई देइवस्स । न याणामि अवत्थं पिययमाए परियणस्स समुदत्तेरम्, पूरुजतोऽर्थिज्जनं, अचित्तो जलनिधिः । ततो चन्दित्वा गुरुदेवतात् उपारूढो यानपात्रम् । आरुप्य वेगहारिण्यः शिलाः, पूरितः स्तितपटः, विमुक्तं यानपात्रम्, गम्यते चीनद्वीपमिति ।

अन्यथा चातिक्रान्तेषु कतिपयदिनेषु कुशलपुरवविमुक्ते इय नाराचे चहति यानपात्रे गगनतलमध्यसंस्थिते दिनकरे आरुम्पयन्निव मेदिनी धूनयन्निव समुद्रम् उन्मूलयन्निव कुलशैलजालानि प्रवृत्तो मारुतः । तत परावण इव गुल्लुगुलायमलः प्रतिक्रान्तो वाहितसस्त्रिमुखं शुन्धो महापर्जनः, विषण्णा निर्यामकाः । ततः समं गमनारम्भेण पसारितः स्तितपटः, जीवितशेष विमुक्का नाङ्गरशिला नियांमकैः ।

तथापि च तत्र काञ्चिद् वेलां गमयित्वा विपन्नं यानपात्रम् । जीवितशेषतया समासादितं फलकम्, अहोरत्तेण लद्धित्वा जलनिधिं सुवण्णद्वीपे लग्नः सार्थवाहपुनः । चिन्तितं च तेन-अहो परिणतिर्देवस्य, न जानाम्ययस्यां प्रियतमायाः परिजनस्य च । अथवा किं

१ -चरिदा० प। २ 'पडिसुत्तवाहिणो' इत्यधिक. क । ३ फलकं क । ४ देवस्त प ।

य । अहवा कि विसाएणं । एसो चैव एत्थ पमाणं ति । तओ कयलफलेहिं संपाइया- पाणवित्ती । अत्थमिओ छरिओ । कओ णेण पल्लवमत्थरो, सीयावणयणत्थं च अरणीपओएण पाडिओ जलणो । तेषिऊण कंचि कालं पणमिऊण गुरुदेवए य पसुत्तो एसो । अइकन्ता रयणी, विउद्धो य । उग्गओ अंसुमाली । दिट्ठं च णेण तं जलणच्छिक्कं सब्वमेव सुवणणीह्वयं धैरणिखण्डं । चिन्तियं च णेण । अहो एयं सु धाउत्तेत्तं; ता पाडेमि एत्थ सुवण्णयं ति । कयाओ ईइयाओ, अङ्गियाओ धरणनामएण, उल्लयाणं चैव संपाइया संपुडा, पक्का य सुवण्णमया जाया । एवं च कया णेण दस ईइयसंपुडसहरसा । निवद्धो भिन्नपोयद्धओ ॥

इओ य चीणाओ चैव सुवयणमत्थवाहपुत्तसन्तियं असारभण्डभरियं अन्नदीवलगसंपावियलच्छिसहियं देवउरगामियं समागयं तमुद्देशं जाणवत्तं । दिट्ठो य भिन्नपोयद्धओ सत्थवाहेणं । लम्बिया य नङ्गरा सुवयणाएसेण । समागया निजामगा । दिट्ठो य णेहिं विपादेन । एव एयांनं प्रमाणमिति । ततः फदलफलेः संपादिता प्राणवृत्तिः । अस्तमितः सूर्यः । कृतस्तेन पहवन्नस्तरः, शीतापनयनार्थं चारणिप्रयोगेण पातितो ज्वलनः । तन्वा कश्चिरकालं प्रणम्य गुरुदेवतांश्च प्रमुत्त एव । अतिनान्ता रजनी, विबुद्धश्च । उद्धतोऽशुमाली । इष्टं च तेन तद् ज्वलनशृष्टं सर्वमेव सुवर्णीभूतं धरणीरण्डम् । चिन्तितं च तेन-अहो पतत्पल्लु धातुक्षेत्रम्, ततः पातयाम्यत्र सुवर्णकमिति । कृता इष्टकाः, अद्भुता धरणनामकेन, आर्द्रकाणामेव संपादिताः संपुटाः; पन्वाश्च सुवर्णमया जाताः । पयं च कृतानि तेन दश इष्टकासंपुटसाम्राणि । नियत्तो भिन्नपोतध्वजः ॥

एत्थ चीनायेव सुवन्नसार्थवाहपुत्रसत्कमसारभाण्डभृतमन्यद्वीपलनसंप्राप्तलक्ष्मीसहितं देवपुरगामिकं समागतं तमुद्देशं यान- पात्रम् । इष्टश्च भिन्नपोतध्वजः सार्थवाहेन । लम्बिताश्च नाङ्गराः सुवन्नदेशेन । समागता नियामकाः । इष्टश्च तैर्धरणो भणितश्च । भो

धरणी भणिञ्चो य । भो भो महापुरिस, एत्तो चीणवत्थव्यगो देवउरगामी जाणवत्तसंठिओ सुवयणो नाम सत्थवाहपुत्तो भणइ, जहा
 एहि; कूलं गच्छम्ह । धरणेण भणियं । भइ, किमण्डभरियं सु तं जाणवत्तं । निजामएहिं भणियं । अज्ज, विद्विसेण परिवडिओ सु
 एत्तो मत्थवाहपुत्तो विहवेग, न उण पोरुतेणं । ता न सुट्ठु सारमण्डभरियं ति । धरणेण भणियं । जइ एवं, ता अणुवरोहेणं आगच्छउ
 ण्चियं भूमिं सत्थवाहपुत्तो । निवेदयं सुवयणस्स । आगओ य एत्तो, भणिओ धरणेण । सत्थवाहपुत्त, न तए कुप्पियव्वं, पओयणं उदि-
 मिज्जण किंनिं पुच्छामि ति । सुवयणेण भणियं । धरणेण भणियं । 'केचियस्स ते दविणजायस्स जाणवत्तंमि रित्थं ।
 सुवयणेण भणियं । अज्ज, देवस्स पडिक्कलाए विण्णो सु अहयं । तहापि 'पुरिसयारो न मोत्तव्वो' त्ति उच्छाहमेत्तमण्डमोत्तो सुव-
 प्पामहस्समेत्तस्स घेत्तण किंपि मण्डं देवउरं पपट्ठो म्हि । धरणेण भणियं । जइ एवं, ता परिचय तं भण्डं, भरेहि मे सन्तियस्स सुवयणस्स

भो महापुरग ! एय चीनवास्तव्यो देवपुरगामी यानयात्रसंस्थितः सुवदनो नाम सार्थवाहपुनो भणति, यथा पट्टि, कूलं गच्छामः । धर-
 नेन भणितम्-भद्र ! किमण्डभृत एतु तद् यानयात्रम् । नियामकैर्भणितम्-आर्य ! विधिवशेन परिपतितः एत्वेप सार्थवाहपुत्रो विभवेन,
 न पुनः पोरुत्वेण । ततो न सुट्ठु सारमण्डभृतमिति । धरणेन भणितम्-यद्येवं ततोऽनुपरोधेनागच्छतु पतावती भूमिं सार्थवाहपुत्रः ।
 निवेदितं सुवदनस्य । आगतधैर्यः, भणितो धरणेन । सार्थवाहपुत्र ! न त्वया कुपितव्यम्, प्रयोजनमुद्दिश्य किञ्चित् पृच्छामीति ।
 सुवदनेन भणितम्-मणत्पार्यः । धरणेन भणितम्-कियतस्ते द्रविजातस्य यानयात्रे रिक्थम् । सुवदनेन भणितम्-आर्य ! देवस्य प्रति-
 पृच्छतया चिन्तः एत्त्वहम् । तथापि 'पुरगरारो न मोक्कव्यः' इति उत्साहमात्रमण्डमूल्यः सुवर्णसहस्रमात्रस्य गृहीत्वा किमपि भाण्डं
 नेपुं प्रयुत्तोऽस्मि । धरणेन भणितम्-यद्येवं ततः परित्यज भाण्डम्, विभ्रुहि मे सत्कस्य सुवर्णस्य यानयात्रम्, कुलप्राप्तस्य च भवतो

१ निजामण क । २ दसिय क । ३ किंपि क । ४ कित्तियस्स क । ५ णट्ठो क ।

जाणवत्तं; कृलयत्तस्स य भवओ पयच्छिस्सं सुवण्णलक्खं ति । सुवयणेण भणियं । किं सुवण्णलक्खेण, तुमं चेव बहुओ ति । उच्चियं पुव्वमण्डं । भरियं सुवण्णस्स । ठाविया संखा । उचारुदो धरणो । दिट्ठा य वेण लच्छी । परितुट्ठो एस दिविएणं दूमिया य एसा । 'जाया महं एस' ति साहियं सुवयणस्स धरणेणं । आणन्दिओ एसो । पयट्टं जाणवत्तं । गयं पञ्चजोयणमेत्तं भूमिभागं ॥

एत्यन्तरंमि गयणयलचारिणी वेगागमणेणागमयन्ती समुदं अयालविज्जू विय असुहया लोयणाणं 'अरे रे दुट्ठसत्थवाहपुत्त, अक-ओवयारी अणणुजाणियं मए कहिं इमं मइयं दवियजायं नेण्हिऊण गच्छसि' ति भणमाणी सुवण्णदीवसाभिणी समागया सुवण्णनामा वाणमंतरी । धरियं जाणवत्तं, भणियं च पाए । भो भो निज्जामया, अदाऊण पुरिसवल्लिं न एत्थ अत्थो वेप्पइ; ता पुरिसवल्लिं वा देह, अत्थं वा सुयह, वावाएमि वा अहयं ति ।' धरणेण चिन्तियं । अहो णु खलु मुयाविओ निययरित्थं सुत्रयणो, उवयारी य एसो

प्रयास्ये सुवर्णलक्ष्मिति । सुवर्णेन भणित्तम्-किं सुवर्णलक्ष्णेण, त्वमेव बहुक इति । उच्चित्तं पूर्वभाण्डम् । धृतं सुवर्णेन । स्थापिता संख्या । उपाकृतो धरणः । इष्टा च तेन लक्ष्मीः । परितुष्ट पर हृदयेन । दूना चैषा । 'जाया मम पया' इति कथितं सुवर्णस्य धरणेन । आन्वित पयः । प्रवृत्तं यानपात्रम् । गतं पञ्चयोजनमात्रं भूमिभागम् ।

अत्रान्तरे गगनतलचारिणी वेगागमनेनाकम्पयन्ती समुद्रम्, अकालविद्युदिव असुप्तवा लोचनयोः 'अरेरे दुष्टसार्थचाहपुत्र ! अकृतोपचारोऽननुज्ञातं मया कुत्रेदं मदीयं द्रवियज्जातं गृहीत्वा गच्छसि' इति भणन्ती सुवर्णद्वीपस्वामिनी समागता सुवर्णान्नी वानव्यन्तरी । धृतं यानपात्रम्, भणितं चानया । भो भो निर्धामका ! अदत्त्वा पुण्ययल्लिं नात्र अर्थो गृह्यते, ततः पुण्ययल्लिं वा दत्त अर्थं वा सुञ्जत, ध्यापादयामि वा अहमिति । [पयतेयामे रुमपि न दत्त, ततोऽनर्थः, कृते च न तय भिन्नाभि प्रयदणम्] धरणेन चिन्तितम्-अहो

१ 'अइ पयणं पवर्क पि न देह तओ अणायो, कए थ ण तुम्हा भिदिमि वदणं' इत्यधिकः कपुल्लके, 'तुज्ज मित्रमि पवदणं' इति पाठलु मपुल्लके ।

चिन्तित्कण भणिया वाणमंतरी । चिन्तित्कण भणिया वाणमंतरी ।
 लच्छीसंपायेण, एसा य एवं भणाइ । ता इमं एत्थ पचयाळं, अहमेव पुरिसवली हवामि ति । चिन्तित्कण भणिया वाणमंतरी ।
 भयवइ, अयाणमाणेण मए एवं ववसियं । ता पसीय । अहमेव एत्थ बलिपुरिसो; मं पडिच्छसु ति । तीए भणियं । जइ एत्थं, ता
 घत्तेहि अप्पाणयं समुदे, जेण ते वावाएमि ति । लच्छीए चिन्तियं । अणुभिगहीया भयवईए । तओ धरणेण भणियं । त्रयस्स सुव-
 यण, पावियव्वा तए लच्छी मह गुरुणं ति । भणित्कण पवाहिओ अप्पा । विद्धो य णाए खलेण, नीओ सुवण्णदीवं । उवसन्ता
 वाणमंतरी । पैयट्ठं जणवत्तं देवउराहिसुहं ॥

एत्थन्तांमि दिद्धो य एत्तो कण्ठपयपणो सुवेलाओ रयणदीवं पत्थिएणं हेमकुण्डलेणं, पचभिन्नाओ य णेण । पुब्बपरिचिया य सा
 हेमकुण्डलस्स वाणमंतरी । तओ 'हा किमेयसकळमणुचिद्धियं' ति भणित्कण मोयाविओ वाणमंतरीओ । पुब्बभणिओसहिचलयवइयरेण
 सु एत्तु मोच्चित्तो निज्जरिक्खं सुवदन्; उपकारी चैप लक्ष्मीसंपादनेन, एया वैवं भणति । तत इदमत्र प्राप्तकालम्, अहमेव पुरुपबलिभं-
 षामि इति । चिन्तयित्वा भणित्ता वानव्यन्तरी । भगवति ! अजानता मपेयं व्यवसितम् । नतः प्रसीद । अहमेवात्र बलिपुरुषः, मां प्रती-
 च्छेति । तथा भणितम्-येचंवं ततः श्विप आत्मानं समुद्रे, येन त्वां व्यापादयामिति । लक्ष्म्या चिन्तितम्-अनुगृह्यता भगवत्या । ततो धर-
 णेन भणितम्-धरस्य सुवदत । प्रापयितव्या त्वया लक्ष्मीसं गुरुणांमिति । भणित्वा प्रवाहित आहमा । विद्धवानया श्लेन । नोतः सुवर्ण-
 डीपम् । उपशान्ता वानव्यन्तरी । प्रवृत्तं यातपात्रं देवपुराभिमुखम् ॥

अत्रान्तरे हृष्ट्येप कण्ठगतप्राणः सुवेलाद् रत्नद्वीपं प्रस्थितेन हेमकुण्डलेन, प्रत्यभिज्ञातश्च तेन । पूर्वेपरिचिता च सा हेमकुण्डलस्य
 वानव्यन्तरी । ततो 'हा किमेतदकार्यमनुष्ठितम्' इति भणित्वा मोच्चित्तो वानव्यन्तरीः । पूर्वेभणित्तौपचिवलयव्यतिकरेण कृतं तस्य घणकर्म ।
 १ वलयं क । २ गुवण्णभिमिदीवं क । ३ सुवर्णं जणवत्तं, पयट्ठं देवउराभिसुहं इति क ।

कयं ते वणकम्मं । जीवियसेसेण य पन्नतो एसो पचभिन्नाओ य णेण हेमकुण्डलो । पुच्छिओ धरणेणं सिरिविजयवुत्तन्तो । साहिओ हेमकुण्डलेण, जहा जीवियो सो महाणुभावो ति । परितुट्ठो धरणो । हेमकुण्डलो य वेत्तूण धरणं पयट्ठो रयणदीवं । पत्तो य भुयङ्गन्धव्वसुन्दरीजणारद्धमहुरगेरवायड्ढियदिन्नावहाणनिचलट्टियमयजूहं दरियवणकोलघोणाहिघायजजरियमहियल्लुच्छलियमुत्थाक-सायसुरहिगन्धवासियदिसायकं तीरतरुडियकुमुमपरन्दवासियासेसविमलजलदुल्लियरायहंसाउलसरसहस्सकलियं महल्लतरुसिहरा-वडियकुमुनियरचियवित्थण्णंभूमिभागं उद्दामनागवल्लीनिवहसमालिङ्गियासेसपूराफलीसण्डं वियडघणसुरहिमन्दारमन्दिरारद्धविजाहर-भिहुणरइसुहं दरियवणहत्थिपीवरकरायड्ढुगभगसमुत्तुङ्गलंन्तचन्दणवणं तीरासनत्तियघणतमालतरुपीहिओहसियजलहिजलं तरुणतरु-वियडमणहरालवालयजलसुहियविद्विहं गनियररवापूरिउद्देसं सिद्धविजाहरालमुत्तुङ्गरयणगिरिसणाहं दीवं नामेण रयणसारं ति ।

जीवित्तशेषेण च प्रगत पर भयभिज्ञातश्च तेन हेमकुण्डलः । पृथो धरणेन श्रीविजयवृक्षान्तः । कथितो हेमकुण्डलेन, यथा जीवित्तः स महावृभाव इति । परितुष्टो धरणः । हेमकुण्डलश्च शृहीत्वा धरणं प्रवृत्तो रत्नद्वीपम् । प्रातश्च भुजङ्गगन्धयैसुन्दरीजनारब्धमधुरसेप-रवालट्टदत्तावधाननिश्चलस्थितस्युगयूथं दत्तवनकोलघोणाभिघातजर्जरितमहीतलेच्छलितमुस्ताकपायसुरभिगन्धयासितदिक्चक्रं तीरतरुख-ण्डितकुमुममकरन्द्यासितशेषविमलजलदुर्ललितराजहंसाकुलसरःसहस्रकलितं महातरुशिखरापतितकुमुमनिकराचितविस्तीर्णभूमिभागम् उद्दामनागवल्लीनिवहसमालिङ्गितशेषपूगफलीपण्डं विकटघनसुरभिमन्दारमन्दिरारब्धविधाधरमिथुरतिसुखं दत्तवनहस्तिपीवरकराकर्षण-भक्तसमुत्तुङ्गगलचन्वननं तीरासच्चस्थितघनतमालतरुवीथ्युपहसितजलधिजलं तरुणतरुविकटमनोहरालवालजलसुहितविविधविद्वहनि-कररवापूरितोद्देशं सिद्धविद्याधरालयोत्तुङ्गरत्नगिरिसनाथं द्वीपं नाम्ना रत्नसारमिति । अपि च—

१ युयग० क । २ उद्दामतीर० क । ३ कलिलं रय । ४ विच्छिन्न० क । ५-लंगगालंत० क ।

अधि य ।

रयणापरेण धणियं विपडतरङ्गुच्छलन्तवाहाहिं । सव्यतो पियकामिणिरुहरसरीरं व उवगुडं ॥

संपाविऊण फलहरनमियमहीरुहनमिऊमणो ब्व । परिणयसुडन्तवहुविहतलुसुमोविणियपूओ ब्व ॥

कमलमहुपाणसेवणजणियकलालायसुहलभमरेहिं । कयसागयसम्मणो ब्व अइगओ च्यतरुसण्टं ॥

उवधिहो दीहियातीरमि, बीसमिओ सुडुनयं, गहियाइं सहयारफलाइं, मखियं दीहियाए, कया याणविची । पुच्छिओ हेमकुण्ड-
लेण धरणो । कइं तुमं इमीए पाविओ ति । साहिओ पोण जहड्डिओ सयलबुत्तन्तो । हेमकुण्डलेण भणियं । अहो से कूरहिययत्तणं;
ता किं एइणा, भण किं ते कैरीयउ ति । धरणेण भणियं । कयं सयलकरणिअं; किं तु दुत्थिया मे जाया, ता तीए संजोयं मे करेदि ।

रनाकरेण गाढं विकटतरङ्गोच्छलद्वाहुभिः । सर्वतः प्रियकामिनीरुचिरसरीरमिव उपगूढम् ॥

संप्राप्य फलभरततमहीरुहतस्यमान इव । परिणतद्रुटद्व्यहुविधतरङ्गसुमोपनीतपूज इव ॥

कमलमधुपानसेवनजनितकलालापमुलरअमरैः । कृतस्वागतसम्मान इव अतिगतश्रुततरुपण्डम् ॥

उपविष्टो दीर्घिकातीरे, विथान्तो मुहूर्तकम्; गृहीतानि सहकारफलानि, मज्जितं दीर्घिकायाम्, कृता भाणवृत्तिः । पृथो हेमकुण्ड-
लेन धरणः-कयं त्वमनया प्राप्त इति । कथितस्तेन यथास्थितः सकलवृत्तान्तः । हेमकुण्डलेन भणितम्-अहो तस्याः कूरहियत्वम्, ततः
किमेतेन, धण किं ते क्रियतामिति । धरणेन भणितम्-कृतं सकलकरणोयम्, किन्तु दुःस्थिता मे जाया, ततस्तथा संयोगं मे कुरु ।

१ अत्रगूडं एव, उवगुडं क । २ कीरुडति क ।

तत्रो 'रयणगिरीओ पहाणरयणसंयुं संजोएमि' त्ति चिन्तिज्जण भणियं हेमकुण्डलेणं । करोमि संजोयं, किं तु अत्थि इहेव दीवमि रयणगिरी नाम पच्चओ । तत्थ सुलोयणो नाम किन्नरकुमारओ मे मित्तो परिवसइ । ता तं पेच्छिज्जण नेमि तं देवउरमेव । तद्धि गय-
स्य नियमेणैव तीणं सह संजोगो भविस्सइ चि । पंडिस्सुयं धरणेण । तओ धेत्तूण धरणं पयट्ठी रयणपव्वयं ।

पत्तो य महुरमारुयमन्दन्दोलेन्तकयलिसंघायं । संघायमिलियकिंपुरिसजवखपरिहुत्तवणसण्डं ॥

चणमण्डविचिहफलरससंतुट्टविहंगंसदग्गभीरं । गम्भीरजलहिगजियहित्यपिओसत्तसिद्धयणं ॥

सिद्धयणमिलियचारणसिहखणारदेमहुसंजीयं । संगीयपुरयधोसाणन्दिदनचन्तसिहिनियरं ॥

सिहिनियरयुक्कण्ठियपमंनवरसिद्धकिन्नरिनिहायं । किन्नरिनिहायसेवियलवङ्गलवलीहरच्छायं ॥

ततो 'रत्नगिरेः प्रधानरत्नसंयुतं संयोजयामि' इति चिन्तयित्वा भणितं हेमकुण्डलेन । करोमि संयोगम्, किन्तु अस्तीहैव द्वीपे रत्न-
गिर्निर्गमि पर्यतः । तत्र सुलोचनो नाम किन्नरकुमारो मे मित्रं परिवसति । ततस्तं प्रेक्ष्य नयामि त्वां देवपुरमेव । तत्र गतस्य नियमे-
नेव तथा सह संयोगो भविष्यतीति । प्रतिश्रुतं धरणेन । ततो गृहीत्वा धरणं प्रवृत्तो रत्नपर्यतम् ।

प्राप्तश्च मपुरमारुतमन्वान्गोलयत्कवलीसंघातम् । संघातमिलितकिम्पुण्ययक्षपरिमुक्कवनयण्डम् ॥

यणपण्डुपिचिधफलरससंतुष्टुपिदशशब्दगम्भीरम् । गभीरजलघिगजितयस्तप्रियावसकसिद्धजनम् ॥

सिद्धजनमिलितचारणशिखरयनारधमधुरसंगीतम् । संगीतमुजयोपानन्दितृत्यच्छिपिनिकरम् ॥

शिगिनिहरयोक्कण्ठितप्रसन्नवरसिद्धकिन्नरीसमुद्धम् । किन्नरीसमूहसेवितलयङ्गलवलीगृहच्छायम् ॥

१ संगोयं० क । २ पडिवन क । ३-किन्नर-क । ४-विहंगमसंतय० क । ५-रत्न-क । ६-पडिवनहरिसिय-क । ७-कुवियपसन्नवरकिन्नरि-क ।

छायावन्तमणोहरमणियडविलसन्तरयणनिरुम्भं । निरुम्भटिउप्पेहडसिहरेल्पेयं च स्यणगिरिं ॥

तओ य तं पाविल्लण महामहल्लुत्तुल्लयणसिहरेल्पङ्कनिरुद्धरविरहमग्गं विविहवरसिद्धिज्जालालियगमणचलणालत्तयसर-
स्त्रियवित्थिण्णमुत्तासिलापलं दरिविवरविणिग्गयनिज्जहारन्तंकारवायड्ढियदरियवणहत्थिनियसमाइण्णवियडकडउदेसं उद्दाममाहवी-
लयाहरुच्छङ्गनिदयरयायासरिन्नसुहुपसुत्तविजाहरमिद्दुणं अहकोउहल्लेण आरुहिउं पयत्तो । किह

चालियलवङ्गलवलीचन्दणगन्धुकडेण सिमिरेण । अत्रणिज्जन्तपरिस्समसंतावो महुरपवणेण ॥

पेच्छन्तो य रुइदरिमन्दिरामलमणिभित्तिसंकन्तपडिमावलोयणपणयकुवियपसायणूसुपदइयदंसणाहियकुवियवियडुसहियणोह-
सियमुद्धसिद्धङ्गणासणाहं, कत्थइ य पयारचलियवरचमरिनियरनीदारामलचन्दमऊहनिम्मलुद्दामचमरचवलविवसेववीइज्जमाणं, कत्थइ य

छायायदमनोहरमणित्तटविलसदरत्तनिकुरम्यम् । निकुरम्यस्थितोन्नतशितरोपेतं च रत्नगिरिम् ॥

ततश्च तं प्राप्य महामहोत्तुल्लशिवरसमूहत्तिहवरसिद्धिविद्याधराङ्गनाल्लितगमनचरणालकरसरिञ्जितविस्तो-
र्णमुक्काशिलातलं दरीविवरविनिर्गतनिर्हारस्वङ्कारस्वारुष्टसवनहस्तिनिकरसमाफीर्णविकटकटोद्देशम् उद्दाममाधवीलतायुद्धोत्संगनिर्दयर-
तायासरिन्नसुसप्रसुप्तविद्याधरमिथुनम् अतिकुत्तुहलेनारोडुं प्रवृत्तः । कथम्-

चालितलवङ्गलवलीचन्दनगन्धोरुक्तेन शिशिरेण । अपनीयमानपरिश्रमसंतापो मधुरपवनेन ॥

भेदमाणश्च बविरदरीमन्दिरामलमणिभित्तिसंकान्तप्रतिमाषलोकनप्रणयकुपितप्रसानोरसुकद्वयितदर्शनाधिककुपितविदग्धससीजनोप-
हसितमुग्धसिद्धाङ्गनासनाथम् कुत्रचिच्च प्रचारचलितवस्वामरीनिकरनीदारामलचन्द्रमयूसनिर्मेलोद्दामचामरचपलविक्षेपवीज्यमानम् नित-

१-नियसत्ता-क । २-वर्चिचधं ग, -वविधं क ।

नियमोद्ययवियदघणगडियायणणुभन्तधुयसडाजालनहयलुच्छङ्गनिमित्तकमदरियमयणाहरुञ्जियरवावूरिउद्देशं, अत्रत्य सरसधणचन्द-
 णधणुच्छङ्गविविहपरिहासकीलाणन्दिद्यधुयङ्गमिहुणरमणिञ्जंति । तओ आरुहिऊण रयणसिहरं रयणगिरितिलयभूयं तत्थ य बालक-
 यलीपरिवेदियवियदयीढं तोद्वाविणिजियसुरिन्दभवणं उजुङ्गतोरणसम्भनिमित्तवरसालिभञ्जियासणाहं मणहारलेखविचित्तवियडभित्ति
 रुदरगवयखवेइश्रोचमोहिअं निम्पलमणिक्कोट्टिमं सुरहिङ्कुसुमसंपाइयपूओवयारं च गओ सुलोयणसन्तियं मन्दिरं ति । दिट्ठो य णेण
 मन्धन्द्वाए मह वीणं वायन्तो सुलोयणो । अब्भुट्टिओ सुलोयणेषं । संपाइओ से उचिओवयारो । पुच्छिओ सुलोयणेषं हेमकुण्डलो ।
 कूओ भवं कूओ वा एम महापुरिसो किनिमित्तं वा भवओ आगमणपओयणं ति । तओ सुवेलाओ नियं धरणस्स सुवण्णभूमिसुवलब्भा-
 इयं चिन्तियरणप्पदाणपञ्जवमाणं सादिपमागमणपओयणं । तेण वि उफुल्ललोयणेण पडिस्सुयं । तओ चिट्ठिऊण कइवयदियहे गदियाइं

भ्योपचित्तविकटघनगजिताकर्णनोद्धान्तधूतसटाजालनमस्तलोत्संगन्यस्तकमदमयुगनाथरञ्जितरवापूरितोदेशम्, अन्य सरसधनचन्द-
 नयनोत्संगविधिपतिदासक्रीडानन्दितजुङ्गमिथुनरमणीयमिति । तत आरुहा रत्नशिखरं रत्नगिरितिलकभूतं तत्र च बालरुदलीपरिवेष्टि-
 त्तविकटपीठं शोभाविनिर्जितपुरेन्द्रभवतम् उत्तंगतोरणस्तम्भन्यस्तवरशालभञ्जिकासनाथं मनोहरपालेखविचित्तविकटभित्ति रुचिरगवा-
 शश्रेयिकोशोभितं निर्मलमणिकुट्टिमं सुरभिकुसुमसंपादितपूजोपचारं च गतः सुलोचनसत्कं मन्दिरमिति । दृष्टञ्च तेन गन्धर्वदत्तया सह
 वीणां पायन्य सुलोचनः । अभ्युत्थितः सुलोचनेन । सभादितस्तस्योचितोपचारः । पृष्टः सुलोचनेन हेमकुण्डलः । कुतो भवान् कुतो
 वा एष महापुरुषः, किनिमित्तं वा भवत धामनप्रयोजनमिति । ततः सुवेलाद् निजं धरणस्य सुवर्णभूमिसुपलभ्यादिकं चिन्तितरत्न-
 प्रदानपर्यपदानं कथितमागमनप्रयोजनम् । तेनापि उत्सुसुलोचनेन प्रतिधुतम् । ततः स्थित्या कतिपयद्वियसान् गृहीतानि प्रधानरत्नानि ।

१ भणियं हेमकुण्डलेण । सुवेलाओ अदमागओ, एषो य सुवण्णभूमीओ, पओयणं पुण पहारणेहि तो दाणि मे देहि । तेण वि क ।

पहाणरयणाइं । नीओ य णेण धरणो देवउरं । सुक्को नयस्वाहिरियाए, समप्पियाणि से रयणाणि । भणियो य एसो । इहड्डिओ चेव जायं पडिवालसु ति । पडिस्सुयं धरणेण । गओ हेमकुण्डलो ॥

धरणो पुण वाहिरियाए चेव कश्चि वेलं गमेऊण पविट्ठो नयरं । दिट्ठो य टोप्पसेट्ठिणा । 'अहो कल्लणागिइं अदिट्ठपुच्चो एगागी य दीसइ, ता भवियव्वं एत्थ क्कारणेण' ति चिन्तिऊण अहिमयसंभासणपुरस्सरं नीओ णेण गेहं । कओ उवयारो । पुच्छिओ य सेट्ठिणा 'कुओ तुमं' ति । ताहिओ णेण मायन्दिनिवासनिगमणाइओ देवउरसंपत्तिपञ्चसाणो निययबुत्तन्तो । समप्पियाइं रयणाइं । भणियो य णेण सेट्ठी । एयाइं संगोवावसु ति । संगोवावियाणि सेट्ठिणा ॥

इओ य धरणसमुद्दपडणसमणन्तरमेव समासासिया सुवयणेण लच्छी । भणिया य णेण । सुन्दरि, ईइसो एस संसारो, वियोगा-नीतथ तेन धरणो देवपुरम् । सुक्को नगरवाहायाम् । समपित्तानि तस्मै रत्नानि । भणितथैयः-इहस्थित पय जायां प्रतिपालयेति । प्रति-थुनं धरणेन । गतो हेमकुण्डलः ।

धरणः पुनः शाह्यायामेव काञ्चिद्वेलां गमयित्वा प्रविष्टो नगरम् । दृष्ट्वा च टोप्पश्रेष्ठिना । 'अहो कल्याणकृत्तिरहृष्टपूर्वं एकाकी च दृश्यते, ततो भवितव्यमत्र कारणेन' इति चिन्तयित्वा अभिमतसम्भाषणपुरस्सरं नीतस्तेन गेहम् । कृत उपचारः । पृष्ट्वा श्रेष्ठिना 'कृतस्त्वम् इति । कथितस्तेन माकन्दीनिवायनिर्गमनादिको देवपुरस्सप्रशस्तिपर्यवसानो निजवृत्तान्तः । समपित्तानि रत्नानि । भणितथ तेन श्रेष्ठी-पतानि संगोपयेति । संगोपापित्तानि श्रेष्ठिना ।

इत्थं धरणसमुद्दपतनसमणन्तरमेव समाश्यासिता सुवदनेन लक्ष्मीः । भणिता च तेन-सुन्दरि ! ईदृश पय संसारः, वियोगावसा-

१ पदणाणि रयणाणि क । २ -सेट्ठिणो क-ख । ३ इत्थं य । ४ कारणं ति ख । ५ संगोवियाइं क । ६ एव ग ।

वसाणाइ एत्य संगायं; ता न तए संतप्पियन्वं । न विवन्नो य एस तुज्झ; अचि य मंज्झं ति । तओ नियडिप्पहाणाए वाहजलभरि-
यलयणं जंपियं लच्छीए । तए जीवमाणंमि को महं संतावो त्ति । तओ अइक्कन्तेसु कइवयदिणेसु जाणवत्तसंठियं पढ्दयं सुवण्णमवलो-
इज्जण चिन्तियं सुवयेणेणं । विवन्नो खु सो तवस्सी, पैभूयं च एयं दविणजायं, तरुणा य से भारिया रूवई य, संगया य मे चित्तेण;
ता किं एत्य जुंत्तं ति । अहवा इयमेव जुत्तं, जं इमीए गहणं ति । को नाम अबालिसो सयमेवागयं लच्छि परिच्चयइ । ता गेण्हामि
एयं । तओ 'परिहाससज्जा इत्थिय' त्ति विपट्टनायगाणुरूवा कया परिहासा, आवज्जियं से हिययं । निविट्ठो वरिणिसदो । अत्तट्ठियं
सुवण्णयं ॥ अइक्कन्ता कइयि दियहा । समागयं कूलं जाणवत्तं । महया दरिसणिज्जेण दिट्ठो सुवयेणेण नरवई । परितुट्ठो एसो । 'उस्सुं-
कमेव तुह जाणवत्तं' ति कओ से पसाओ । गओ जाणवत्तं ॥

नान्यत्र सङ्गतानि, ततो न त्वया संतप्तन्यम् । न विपन्नश्चैप तव, अपि च ममेति । ततो निकृतिप्रधानया वाप्यजलश्रुतलोचनं जल्पितं सुव-
लक्ष्म्या । त्वयि जीवति को मम संताप इति । ततोऽतिक्रान्तेषु कतिपयदिनेषु यानपात्रसंस्थितं प्रभूतं सुवर्णमवलोन्य चिन्तितं सुव-
दनेन । विपन्नः एतु स तपस्वी, प्रभूतं चैतद् द्रविणजातम्, तदणी च तस्य भार्या रूपवती च, संगता च मे चित्तेन, ततः क्रिमन
युक्तमिति । अथवा इदमेव युक्तम्, यदस्या प्रद्वणमिति । को नामावालिशः स्वयमेवागतां लक्ष्मीं परित्यजति । ततो गृह्णाम्येताम् । ततः
'परिहाससाध्या स्त्री' इति विदग्धनायकानुरूपाः कृताः परिहासाः, आवर्जितं तस्या हृदयम्, निविष्टो गृह्णिणीशब्दः । आत्मस्थितं सुवर्णम् ॥
अतिक्रान्ता कस्यपि वियसाः । समागतं कूलं यानपात्रम् । महता दर्शनीयेन हृष्टः सुवदनेन नरपतिः । परितुष्ट एपः । 'उच्छुक्कमेव

१ मम मन्दपुण्यसः । मा अहं महापुरिसुखिहाणा णेण इमाओ अदियरं सुह पादिस्सति न तरेइ पेवित्तउ देवो । ता विमणेण अईयवत्तुसोयेणेण । तउजिओ
य अइमउजपुत्तेण । एपाडेमि तसस वयणं, पराणेमि एसा रित्थयं च सयणसमीवं-इत्यधिकः पाठः क । २ पढ्दयं क । ३ जुत्तयं ति क । ४ अदिट्ठियं क । ५ जाणवत्तं

एत्यन्तरंमि 'चीणदीवाओ आगयं जाणवत्ते' ति मुणिकण निगओ धरणो । दिट्ठो य षेण सुवयणो लच्छी य । परितुट्ठो हिय-
एणं, दूमिया लच्छी सुवयणो य । दिन्नं से आमणं, पुच्छिओ बुत्तन्तं, साहिओ षेणं । तओ सुवयणेण चिन्तियं । अहो मे कम्मपरि-
णई, अहो पडिक्कलया देव्यस्स । केवलं कयमकञ्जं, न संपन्नं समीहियं ति । चिन्तिज्ज भणियं । अज्ज, सोहणं संजायं, जं तुमं
जीवियो । ता गेण्हाहि एयं निययरित्थं ति । धरणेण भणियं । सत्थवाहपुत्त, पाणा वि एए तुह संन्तिया, जेण लच्छीए सह समागमो
कओ, किमङ्ग पुण रित्थं ति ॥ अइक्कन्ता काइ वेला । भणिया य लच्छी णेण । एहि, नयरं पविसम्ह । लच्छीए भणियं । अज्जउत्त,
कहं पविसिस्सामो, अज्ज उण अज्जउत्तेणापि इहेव वसियव्वं ति । पडिस्सुयमणेण । अब्भङ्गिओ एसो । आलोचियं च लच्छीए सुवयणेण

तव यानपात्रम्' इति कृतस्तस्य प्रसादः । गतो यानपात्रम् ॥

अत्रान्तरे 'चीनदीपाद्रागतं यानपात्रम्' इति श्रुत्वा निर्गतो धरणः । इष्टञ्च तेन सुवदनो लक्ष्मीश्च । परितुष्टो हृदयेन, दूता लक्ष्मीः
सुवदनश्च । दत्तं तस्यासनम्, पृष्टो दृत्तान्तम्, कथितस्तेन । ततः सुवदनेन चिन्तितम्-अहो मे कर्मपरिणतिः, अहो प्रतिकूलता
दैवस्य । केवलं कृतमकार्यं न संपन्नं समीहितमिति चिन्तयित्वा भणितम् । आर्य ! शोभनं संजातम्, यत्त्वं जीवितः । ततो गृहार्णतद्
निजरिपर्यमिति । धरणेन भणितम्-सार्थवाहपुत्र ! प्राणा अच्येते तव सत्काः, येन लक्ष्म्या सह समागमः कृतः, किमङ्ग पुना रिष्य-
मिति । अतिकान्ता फाचिद्वेला । भणिता च लक्ष्मीस्तेन-पहि नगरं प्रविशायः । लक्ष्म्या भणितम्-आर्यपुत्र ! कल्पे प्रवेक्ष्यावः, अद्य पुन-
रार्यपुत्रेणापि इहेव वसिन्यमिति । प्रतियुत्तमेनेन । अभ्यङ्गित एषः । आलोचितं च लक्ष्म्या सुवदनेन च । यथा गद्येयं कृतपान

सुवयणो क । १ नगरात् । मओ वेलाउलं-इत्यधिकः क । २ धरणेण क । ३ अस्थि य । ४ तओ चिन्तिकण क । ५ सतथा क । ६ भणिया य षेण लच्छी क ।

७ पविसामो क । ८ पुण क ।

य । जहा, अजेव एयं कयपाणभोयणं केणइ उवाएण रयणीए वावाइस्सामो चि । मंज्जिओ एसो, पाइओ महुं, केराविओ पाणवित्ति । अइकन्तो वासरो, समागया रयणी, अरुथुयं सयणिञ्जं । निवणो एसो लच्छी य । तओ मयपराहीणस्स सिमिणए विय अब्वत्तं चेहु-मणुइवन्तस्स दिन्नो इमीए गंले पासओ, वलिओ य एसो । परिओसवियसियच्छीए लच्छीए सुवयणेण य विमूढो धरणो मओ चि काउण उज्झिओ जलनिहितडे । गयाइं जाणवत्तं । जलनिहिपवणसंगमेण यं समासत्थो एसो । चिन्तयं च णेणं । हन्त किमेयं ति । किं ताव सुंविणओ आओ इन्दजालं आओ महविब्भमो ओओ सच्चयं चैव चि । उवलद्धं जलनिहितडं । सच्चं चैव चि जाओ से विनिच्छओ । उट्टिउण चिन्तियमणेण । अहो लच्छीए चरियं, अहो सुवयणस्स पोरुसं । अहवा दुट्टं गुंठो विय उम्मगपरिथया, किपागफ-लभोगो विय महुलावसाणा, दुस्साहियकिच्चं व्व दोसुप्पायणी, कालरत्ती विय तमोवलित्ता, ईइसा चैव महिलिया होइ । अवि य

भोजनं केनचिदुपायेन रजन्यां व्यापार्यप्याव इति । मज्जित पप; पायितो मधु, फारितः प्राणवृत्तिम् । अतिक्रान्तो चासरः, समागता रजनी, आस्टुतं दायनीयम् । निगद्य पप लक्ष्मीश्च । ततो मदपराधीनस्य स्वप्ने इवाद्यफलां चेषामनुभवतो हतोऽनया गले पाशकः, वलित्तैःपः । परितोपविक्रसिताक्षया लक्ष्म्या सुवदनेन च विमूढो धरणो मृत इति कृत्वा उज्झितो जलनिधितटे । गतो यानपात्रम् । जलनिधिपवनसंगमेन च समाभ्यस्त पपः । चिन्तितं च तेन-हन्त किमेतदिति । किं तावत्स्वप्नः, अथवा इन्द्रजालम्, अथवा मतिविभ्रमः, अथवा सत्यमेवेति । उपलब्धं जलनिधितटम् । सत्यमेवेति जातस्तस्य चिन्तियः । उत्थाय चिन्तितमनेन-अहो लक्ष्म्याश्चरितम्, अहो सुवदनस्य पौरुषम् । अथवा दुष्प्राभ्य इय उन्मार्गप्रस्थिता, किगाकफलभोग इव अमङ्गलावसाना दुःसाधितकृत्येव दोषोत्पत्तौ, कालरा-

१ ययं चित्तिदण्डुटाणे-इत्यधिकः क । २ वारिओ स । ३ अरुत्तचिट्ठ-क । ४ पाणओ गले क । ५ नास्ति कपुस्तके । ६ च समासत्थो य क । ७ एमिणओ क, सिमिणओ स । ८ आइ स । ९ आउ स । १० -दुट्ठमुंठो स । ११ -किच्चा विय क ।

जलणो वि घेष्यइ सुहं पवणो श्रुयगो य केणइ नएण । महिलामणो न घेष्यइ बहुएहि वि नयसहस्सेहिं ॥
 ता कि इसीए । सुवयणस्स न जुत्तमेयं ति । अहवा मइरा विय मयरायवट्टणी चेव इत्थिया हवइ ति । विसयविसमोहियमणेणं
 तेणावि ऐयं चवसियं ति ।

एवं च चिन्तयन्तो सेट्टिनिउचेहि कहवि पुरिसेहिं । धरुगमवेलाए दिट्ठो बाहोल्लनयणेहिं ॥
 भणिओ य 'णेहिं । सत्थवाहपुत्त, रयणीए न आगओ तुमं ति संजायासङ्केण रयणीए चेव तुज्झ अन्नेसणनिमित्तं पेसिया अम्हे
 टोप्पसेट्टिण ति । कहकहवि दिट्ठो सि संपयं । ता एहि, गच्छम्ह, निव्ववेहि अणेयचिन्ताणलपलित्तं सेट्टिहिययं । तओ 'अहो पुरिसा-
 णमन्तरं' ति चिन्तिऊण पयट्ठो यरणो, पविट्ठो नैयरिं, दिट्ठो य णेण सेट्ठी । पइरिक्कंमि भणिओ सेट्टिणा । वच्छ, कुओ तुमं किं वा

त्रिवि तमोऽवल्लभा ईदृश्येव महिला भवति । अपि च-

ज्वलनोऽपि गृह्यते सुखं पवनो भुजगश्च केनचिन्नयेन । महिलामनो न गृह्यते बहुभिरपि नयसहस्रैः ॥

ततः किमनया । सुयदन्स्य न युक्तमेतदिति । अथवा मदरेव मद्रागवर्धन्येव स्त्री भवतीति । धिययधियमोहितमनसा तेनाप्येतद्
 व्यवसितमिति ।

पयं च चिन्तयन् श्रेष्ठिनियुक्तैः कथमपि पुरुषैः । सूर्योद्गमवेलायां दृष्टो बाष्पाद्रंजनयनैः ॥

भणितश्च तैः । सार्धवाहपुत्र ! रजन्यां नागतस्त्वमिति संजाताशङ्केन रजन्यामेव तवान्वेषणनिमित्तं प्रेषिता वयं टोष्पथेष्ठिनेति ।
 कथंकथमपि दृष्टोऽस्ति साम्प्रतम् । तत एहि, गच्छामः, निर्वापय अनेकचिन्तानलप्रदीप्तं श्रेष्ठिहृदयम् । ततः 'अहो पुरुषाणामन्तरम्' इति

विमण्डुम्मणो दीससि ति । तओ 'लज्जावणिज्जयं अणाचिक्खणीयमेयं' ति चिन्तिऊण बाहोहल्लोयणेण नं जपियं धरणेण । सेट्ठिणा मणियं । वच्छ, सुयं मए, जहा आगयं जाणवत्तं चीणाओ, ता तं तुमए उवलद्धं न व ति । तओ सगगयक्खरं 'जंपियं धरणेणं । अज्ज, उवलद्धं ति । सोगाइरेणेण य पवत्तं से बाहसल्लिलं । तओ 'नूणं विवत्ता से भारिया, अन्नहा कंहं ईइसो सोगपसरो' ति चिन्तिऊण मणियं टोप्पसेट्ठिणा । वच्छ, अवि तं चेव तं जाणवत्तं ति । धरणेण मणियं 'आमं' । सेट्ठिणा मणियं । अवि कुसलं ते भारियाए । धरणेण मणियं । अज्ज, कुसलं । सेट्ठिणा मणियं । ता किमन्नं ते उव्वेवकारणं । धरणेण मणियं । अज्ज, न किंचि आचिक्खियव्वं ति । सेट्ठिणा मणियं ता किं विमणो सि । धरणेण मणियं 'आमं' । सेट्ठिणा मणियं 'किमामं' । धरणेण मणियं 'एयं' । सेट्ठिणा मणियं 'किमेयं' । धरणेण मणियं 'न किंचि' । सेट्ठिणा मणियं । वच्छ, किमेएहिं सुन्नमासिएहिं । आचिक्ख सव्वमांचं । न य अहं

चिन्तयित्वा प्रयुक्तो धरणः, प्रविष्टो नगरीम्, दृष्ट्वा तेन श्रेष्टी । प्रतिक्रिके भणितः श्रेष्टिना । वत्स ! कुतस्त्वम्, किंवा विमनोदुर्मना हृदयसे इति । ततो 'लज्जनीयमनास्थानीयमेतद्' इति चिन्तयित्वा वाष्पाद्रलोचनेन न जल्पितं धरणेन । श्रेष्टिना भणितम्-वत्स ! श्रुतं मया, यथाऽऽगतं यान्पात्रं चीनाद्, ततस्तत् त्वयोगपलब्धं नवेति । ततः सगद्दाक्षरं जल्पितं धरणेन । आर्य ! उपलब्धमिति । शोका- निरेकेण च मवृत्तं तस्य वाप्यसलिलम् । ततो 'नूनं विपन्ना तस्या भार्या, अन्यथा कथमीदृशः शोकप्रसक्तः' इति चिन्तयित्वा भणितं टोप- श्रेष्टिना । वत्स ! अपि तदेव तद् यान्पात्रमिति । धरणेन भणितम्- 'ओम्' । श्रेष्टिना भणितम्-अपि कुशलं ते भार्यायाः । धरणेन भणितम्-आर्य ! कुशलम् । श्रेष्टिना भणितम्-ततः किमन्यत्ते उद्वेगकारणम् । धरणेन भणितम्-आर्य ! न किञ्चिदाख्यातव्यमिति । श्रेष्टिना भणितम्-ततः किं विमना असि । धरणेन भणितम्- 'ओम्' । श्रेष्टिना भणितम्- 'किमोम्' । धरणेन भणितम्- 'एतद्' । श्रेष्टिना

१ जंपियं धरणेण ण किंचि आचिक्खणीय ति ख । २ जंपियमणेण क ।

नदीन्गो ज्ञानिरामयस्य, पट्टिन्गो य तए गुरु । तओ 'न जुत्तं गुरुश्राणाखण्डणं' ति चिन्तिज्जग जंपियं धरणेण । अज्ज, 'अज-
 म्म भान' ति करिण ईसं वि भागीपइ चि । सेट्ठिणा भणियं । यच्छ, नत्थि अविस्सओ गुरुयणाणुत्तणीए । धरणेण भणियं । अज्ज,
 नइ पं, ना हुत्तं मे भासियाए जीविणं, न उण सीलेणं । सेट्ठिणा भणियं । कइं विषाणसि । धरणेण भणियं 'कल्लओ' । सेट्ठिणा
 भणियं । कइं तिय । तओ आनिक्खिओ से भोयणाइओ जलनिदित्ठपल्लससाणो सयल्लुत्तन्वो । तं च सोज्जग कुवियो टोप्पसेट्ठी सुव-
 यपन् । परिगंत्तिय धरणं गओ नरइयभीरं । विवत्तो णेण सुयणं पइ जइत्ठियमेव नरइ । सदाविओ राइणा सुवयणो, भणियो य
 पओ । मन्नासइपुन, पभूयं ते रिणं गुणीपइ । ता कुटं जंपसु, कहमेयं तए विदत्तयं ति । तओ अजायासंकेण भणियं सुवयणेण । देव,
 इत्तमागयं । राइणा भणियं । भासिया कइं ति । तेण भणियं । गुरुविइण्णा । तओ पुलइओ टोप्पसेट्ठी । भणियं च णेण । देव, सब्बं

भणित्तम्-क्रमेत् । धरणेन भणित्तम्-न क्रिञ्चित् । धेष्ठिना भणित्तम्-क्रमेतेः शल्यभाषितैः, आचक्ष्य सदभावम् । न चाहमयोग्य
 भाषणापरस्य, इतिरस्य त्वया गुरुः । ततो 'न युक्त गुर्वोगराण्डनम्' इति चिन्तयित्वा जल्पितं धरणेन । धार्ये ! 'धार्यस्याहा' इति
 इत्तमस्यि नास्ते इति । धेष्ठिना भणित्तम्-कल्प । नस्यविषयो गुरुजनानुत्पत्त्याः । धरणेन भणित्तम्-धार्ये ! यद्येवं ततः कुशलं
 मे नायाया जीविणेन, न पुनः श्लेणेन । धेष्ठिना भणित्तम्-कथं विजानासि । धरणेन भणित्तम्-कार्यतः । धेष्ठिना भणित्तम्-कथमिव ।
 नत धान्नापरास्य भोगान्गिणो जल्पन्धित्तर्यंरसानः सकलवृत्तान्तः । तच्च श्रुत्वा कुपितः टोप्पश्रेष्ठो सुवदतस्य । परिस्संस्थाय्य
 धस्से कपो नरपत्तिसर्वाणम् । पिमत्तन्नेन सुम्दनें प्रति यथास्थितमेव नरपत्तिः । सुव्दयित्तो राञ्जा सुवदतः, भणित्तश्चैषः । सार्यवाहपुन !
 तन्मूने ने रिणयं थूयने, ततः सुटं जस्य, कयमेत्तन्थोयाजित्तमिति । ततोऽजाताद्येन भणित्तं सुवदनेन-देव कुल्लकमागतम् । राञ्जा

१ लोपिओ क, पुत्तंओ स ।

अलियं ति । सुवयणेण भणियं । किं पुण एत्थ सच्चयं । सेट्टिणा भणियं । धरणसन्तियं रिथं भारिया य; एयं सच्चयं ति । तओ संबु-
द्धियएणं जंपियं सुवयणेण । भो भो अउव्वज्जोइसिय, को एत्थ पच्चओ; रायकुलं खु एयं । टोप्पसेट्टिणा भणियं साहारणं रायकुलं;
पच्चओ पुण, सो चैव जीवइ त्ति । सुवयणेण भणियं । महाराय, न मए धरणस्स नामं पि आयणियं ति । परिवखउ देवो । राइणा
भणियं । भो भो सेट्टि, आणेहि धरणं, सुमं पि तं महिलियं ति । पेसिया णेहि^३ सह रायपुरिसेहि निययपुरिसा । आणियो य णेहि
हियएणाणिच्छमाणो वि सेट्टिउवरोहभावियचित्तो धरणो, इयरेहि य भयहित्थहियया लच्छि त्ति । पुलइयाइं राइणा, भणियं च णेण ।
सुन्दरि, दिट्ठो तए एस कहिपि सत्थवाहपुत्तो । तीए भणियं । देव, न दिट्ठो त्ति । तओ पुच्छिओ धरणो । सत्थवाहपुत्त, अवि एसा ते
भारिया । धरणेण भणियं । देव, किमणेण पुच्छिएण; सुयं चैव देवेणं, जं जंपियमिमीए । राइणा भणियं । सत्थवाहपुत्त, अओ चैव

भणितम्-भार्या कथमिति । तेन भणितम्-गुरुवितोर्णा । ततो दृष्टः टोप्पश्रेष्ठी । भणितं च तेन-देव ! सर्वमलीकमिति । सुवदनेन भणि-
तम्-किं पुनरत्र सत्यम् । श्रेष्ठिना भणितम्-धरणसत्कं रिथं भार्यां च, एतत् सत्यमिति । ततः संशुब्धहृदयेन जल्पितं सुवदनेन ।
भो भो अपूर्वज्योतिषिक ! कोऽत्र प्रत्ययः, राजकुलं रत्नैतत् । टोप्पश्रेष्ठिना भणितम्-साधारणं राजकुलम्, प्रत्ययः पुनः स एव जीव-
तीति । सुवदनेन भणितम्-महाराज ! न मया धरणस्य नामापि आकर्णितमिति । परीक्षतां देवः । राज्ञा भणितम्-भो भोः श्रेष्ठिनं !
आनय धरणम्, त्वमपि तां महिलांमिति । श्रेष्ठिना आभ्यां सह राजपुरुषैर्निजपुरुषा । आनीतश्च तैर्हृदयेनानिच्छन्नपि श्रेष्ठपुपरोधभावि-
तचित्तो धरणः, इतरैश्च भयत्रस्तहृदया लक्ष्मीरिति । दृष्टौ राज्ञा । भणितं च तेन-सुन्दरि ! दृष्टस्त्वया पप कुत्रापि सार्थवाहपुत्रः । तया
भणितम्-देव ! न दृष्ट इति । ततः पृष्टो धरणः । सार्थवाहपुत्र ! अच्येपा ते भार्या । धरणेन भणितम्-देव ! किमनेन पृष्टेन, श्रुतमेव देवेन

पुच्छामि । धरणेण भणियं । देव, जइ एयं देवस्स अणुवन्धो, तां आसि भारिया, न उण संयं ति । राइणा भणियं । एसो सत्थवाह-
पुच्छो दिट्ठो तए आसि । धरणेण भणियं । देव, एसो चेव जाणइ ति । राइणा भणिओ सुवयणो । सत्थवाहपुत्त; किं दिट्ठो तुमए एस
पुत्तो दिट्ठो तए आसि । धरणेण भणियं । होउ, किं एहणा; साहेह तुब्भे किं एत्थ स्थिमाणं । सुवयणेण
कहिंपि । सुवयणेण भणियं । देव, मए ताव एसो न दिट्ठो ति । राइणा भणियं । होउ, किं एहणा; साहेह तुब्भे किं एत्थ स्थिमाणं । सुवयणेण
भणियं । देव, एत्थ खलु दससहस्साणि सोवणिग्गाण इट्ठासंपुडाणं, अन्नं पि थेवयं खु सुरित्तं भण्डं ति । पुच्छिओ इयसे वि । धरणेण भणियं ।
देव, एवमेयं । राइणा भणियं । भो किंपमणा खु ते संपुडा । धरणेण भणियं । देव, न याणामि । राइणा भणियं । कइं निययमण्डस्स वि
पमाणं न याणामि । धरणेणं भणियां देव, एवं चेव ते कया, जेण न जाणामि । तओ पुच्छिओ सुवयणो । भद, तुमं साहेहि । तेण भणियं ।

यत्त्वत्पितृमन्त्रया । राज्ञा भणितम्-साथंवाहपुत्र ! अत एव पृच्छामि । धरणेन भणितम्-देव ! यथेवं देवस्यानुबन्धः, तत आसीद् भार्या, न
पुनः साम्प्रतमिति । राज्ञा भणितम्-एव साथंवाहपुत्रो हृष्टस्त्वयाऽऽसीत् ? । धरणेन भणितम्-देव ! एव एव जानातीति । राज्ञा भणितः
सुवदनः । साथंवाहपुत्र ! किं हृष्टस्त्वयैव कुत्रापि । सुवदनेन भणितम्-देव ! मया तावदेव न हृष्ट इति । राज्ञा भणितम्-भवतु, किमे-
तेन, कथयत यूयम्, किमत्र स्थियमानम् । सुवदनेन भणितम्-देव ! अत्र खलु दश सहस्राणि सोवर्णिकानामिष्टासंपुटानाम्, अन्यदपि
स्तोकं खलु सुरिक्तं भाण्डमिति । पृष्ट इतरोऽपि । धरणेन भणितम्-देव ! पवमेतद् । राज्ञा भणितम्-भोः किंप्रमाणाः खलु ते संपुटाः ।
धरणेन भणितम्-देव ! न जानामि । राज्ञा भणितम्-कथं निजभाण्डस्यापि प्रमाणं न जानासि । धरणेन भणितम्-देव ! एवमेव ते कृतः,
येन न जानामि । ततः पृष्टः सुवदनः । भद्र ! त्वं कथय । तेन भणितम्-देव अहमपि निःसंशयं न जानामि । राज्ञा भणितम्-भो एवं

१ भणियं सुवयण । २ न ए सो न दिट्ठो क । ३ स्थिमाणं ति क । ४ खिरिभं ति क । ५ 'राइणा' इत्यधिकः क । ६ एए इह क । ७ याणामि क ।

देव, अहमवि निस्संसयं न याणामि । राइणा भणियं । भो एवं ववत्थिए किं मए कायन्वं ति । धरणेण भणियं । देव, धेवमेयं कारणं । किं वहुणा जंपिएणं । अविवाउगो अहं एयस्स; ता गिण्हउ रित्थं भारियं च एसो त्ति । सुवयणेण भणियं । भो महापुरिस ! एयं पि भवओ पहूयमेव, जं मे आलो न दिओ त्ति । धरणेण भणियं । अहं आलदायगो । सुवयणेण भणियं । जइ न आलदायगो, ता क्रिमेयं परयुयं ति । टोप्पसेट्टिणा भणियं । अरे रे निछुअ पावकम्म, एवं पि ववहरिउं एवं जंपसि त्ति । पुणो वि अमरिमाइसएण भणियं टोप्पसेट्टिणा । महाराय, किं वहुणा जंपिएण । जइ एयं न धरणमन्तियं रित्थं एसा ये भारिया, ता मज्झ सन्नस्ससंहिया पाणा नियरणं ति । आणावेउ देवो सयले दिन्वे त्ति । धरणेण चिन्तियं । अचहरिओ खु एसो मह सिंयेहाणुवन्धेण; ता न जुचं संपयं पि उदासीणयं काउं ति । जंपियमणेण । देव, जइ एत्थ अणुवन्धो तायस्स, ता अलं दिन्वेहि; अन्नो वि एत्थ उवाओ अत्थि चेव । राइणा भणियं । कहोहि, कीइसो उवाओ त्ति । धरणेण भणियं । देव, ते मए संपुडा सनामेणं चेव अङ्किय त्ति । राइणा भणियं । किं तुज्झ

व्यवस्थिते किं मया कर्तव्यमिति । धरणेन भणितम्-स्तोत्रमेतत् कारणम्, किं वहुना जल्पितेन । अविवाउगोऽहमेतस्य, ततो गृह्णातु रित्थं भार्या धेय इति । सुवदनेन भणितम्-भो महापुरिय ! पतदपि भवतः प्रभूतमेव, यन्मे आलो न दत्त इति । धरणेन भणितम्-प्रतिज्योऽहमालक्षायक । सुवदनेन भणितम्-यदि मालदायकस्ततः किमेतः प्रस्तुतमिति । टोप्पथेट्टिणा भणितम्-अरेरे निर्लज्ज पापकर्मन् ! पयमपि व्यवहृत्य एवं जल्पसीति । पुनरपि अमर्षातिशयेन भणितं टोप्पथेट्टिणा । महाराज ! किं वहुना जल्पितेन, यद्येतच्च धरणसत्कं रित्थमेया च भार्या ततो मम सर्वस्वसहिताः प्राणा निकरणमिति । आसापयतु देवः सरुलान् दिग्गानिति । धरणेन चिन्तितम्-अप्रातः एतु पप मम स्नेहानुपगधेन, ततो न युक्तं साम्प्रतमपि उदासीनतां कर्तुमिति । जल्पितमेनेन । देव ! यद्यत्रानुवन्धस्तातस्य

१ धरमियं न । २ वैथिया क । ३ सहियस्स ए । ४ नेहाणुवन्धेण क ।

नामं । धरणेण भणियं । देव, धरणो ति । इत्यरो वि पुच्छिओ । तेण भणियं । देव, सुवयणो ति । राहणा भणियं । जइ एवं, तो छिनो तु ववहारो; नारं आणेह एत्थेव केइवि संपुडे ति । तओ वेसिये पञ्चडलं, आणिया संपुडा, निहालिया राहणा वाहिं, न दिट्ठं धरणनामं । भणियं च णेण । भो नत्थि एत्थ धरणनामं । सुवयणेण भणियं । देवो पमाणं ति । अन्नं च देव, देवस्स पुरओ एमं महत्तं पि अलियं जंणिकण अज्ज वि पाणे धारेइ ति । जाणियं देवेण, जं एएण पमाणीकयं । राहणा भणियं । भो धरण, किमेयं ति । धरणेण भणियं । देव, न अन्नहा एयं; फोडाविऊण मज्झं निरुवेव देवो । तओ एयमायणिकण संबुद्धो सुवयणो, हरिसियो टोप्पसेट्ठी । सदानिया सुवणायारा, फोडाविया संपुडा, दिट्ठं धरणनामं । कुवियो राया सुवयणस्स लच्छीए य । भणियं च णेणं । हरे वावाएह एयं वाणियगवेसथारिणं महाभुयंगं, निव्वासेह य एयं मम रजाओ विवन्नसीलजीवियं अलच्छिं, समप्पेह य समत्थमेव

ततोऽलं द्वितीयः, अन्योऽप्यत्र उपायोऽस्त्येव । राज्ञा भणितम्-कथय, कीदृश उपाय इति । धरणेन भणितम्-देव ! ते मया संपुटाः स्वनामैवाङ्किता इति । राज्ञा भणितम्-किं तव नाम । धरणेन भणितम्-देव ! धरण इति । इतरोऽपि पृष्ठः । तेन भणितम्-देव ! सुवदन इति । राज्ञा भणितम्-यद्यत् तत्कच्छन्नः खलु व्यवहारः, न धरमानपतात्रैव कत्यपि संपुटाभिति । ततः प्रेरितं पञ्चकुलम्, आनीताः संपुटाः । निभालिता राज्ञा वाहिः, न इष्टं धरणनाम । भणितं च तेन-भो ! नास्त्यत्र धरणनाम । सुवदनेन भणितम्-देवः प्रमाणमिति । अन्यच्च देव ! देयस्य पुरत एव महदपि अलीकं जल्पित्वा अद्यापि प्राणान् धारयतीति । ज्ञातं देवेन, यदेतेन प्रमाणीकृतम् । राज्ञा भणितम्-भो धरण ! किमेतदिति । धरणेन भणितं-देव ! नान्यथा एतद्, स्फोटयित्वा मध्ये निरूपयतु देवः । तत पतदाकण्ठे संशुब्धः सुवदनः, इष्टः टोप्पश्रेष्ठी । शब्दायिताः सुवर्णकाराः । स्फोटिताः संपुटाः । इष्टं धरणनाम । कुपितो राजा सुवदनस्य लक्ष्म्याश्च । भणितं

१ एयेव आणेह रा । २ वइ इइ रा । ३ तो वेसिकण पञ्चडलं आणिया क । ४ एहमेत्तं वि क । ५ धरेइ ति क । ६ उवल्ल क ।

रित्यं धरणसत्त्वाहस्त । अन्नं च भण, भो महापुस्ति, किं ते अवरं कीरुड । धरणेण भणियं । देव, अलं मे रित्थेण । करेउ देवो पसायं सुवयणस्स अभयप्पयाणेणं । तओ 'अहो से महाणुभावय' ति चिन्तिउण भणियं राइणा । सत्थवाहपुत्त, न जुत्तमेयं, तद्दावि अलङ्घणीयवणो तुमं ति; ता तुमं चेव जाणसि । धरणेण भणियं । देवपसाओ चि, अणुग्गिहीओ अहं देवेण । राइणा भणियं । भो मत्थयाहपुत्त, गेण्ढाहि निययसिथं । धरणेण भणियं । तओ नरिन्दपञ्चउलाहिद्विओ सह सुवयणेणं गओ वेलाउलं धरणो, उगणियं सुवण्यं पंचउलेण, समप्पियं धरणस्स । तओ धरणेण भणियं । भो सुवयण ! परिचय विसायं, अङ्गीकरेहि पोत्तां, देवोवरोहेण कस्स वा खलियं न जायइ ति । अन्नं च, भणियो मए तुज्झ सुवण्णलक्खो, तए पुण महाणुभावत्तणेण अहमेण वट्टमच्चिओ, न उण सुवण्णलक्खो । भणियं च तए आसि 'किं सुवण्णलक्खेण, तुमं चेव मे वेहुमओ ति । अणग्घेयं च एयं

व तेन-अरे व्यापादयतैतं पाणिज्जकवेग्गधारिणं महाभुजङ्गम्, निर्धांसयत चैतां मम राज्याद् विपन्नशीलजीवितामलक्ष्मीम्, समर्पयत समस्तमेव रिक्थं धरणासांधवाहस्य । अन्यच्च, भण भो महापुरुष ! किं तेऽपरं क्रियताम् । धरणेन भणितम्-अलं मे रिक्थेन । करेत्तु देवः द्रव्यादं सुवयणस्यमयमयनेन । ततः 'बहो तस्य महाभुभावता' इति चिन्तयित्वा भणितं राज्ञा । सार्धवाहपुत्र ! न युक्तमेतद्, तथा-ऽप्यल्लुनीययचनस्यमिति, ततस्त्वमेव जानासि । धरणेन भणितम्-देवप्रसाद इति, अनुवृद्दीतोऽहं देवेन । राज्ञा भणितम्-भोः सार्धवाहपुत्र ! गृहाण निज्जरिपधम् । धरणेन भणितम्-यदेव आनापयति । ततो नरेन्द्रपञ्चकुलाधिष्ठितः सह सुवयनेन गतो वेलाकूलं धरणः, उगणितं सुवर्णं पञ्चकुलेन, समर्पितं धरणस्य । ततो धरणेन भणितम्-भोः सुवदन ! परित्यज वियादम्, अङ्गीकुरु पौरुषम्, देवो-परिधेन कस्य वा स्मृत्तितं न जायते इति । अन्यच्च भणितो मया तव सुवर्णलक्षम्, त्वया पुनर्महाभुभावत्वेनाहमेव वट्ट मत्तं, न पुनः

संभ्रमवर्ण । ता गेष्वाहि संपयं, जं ते पडिहायइ । एवं च भणिओ समणो लंछिओ सुवयणो । न जंपियं च षेण । तओ दाऊण अट्ट सुवण्यलक्ष्से संपूइऊण नरवइं तओ काउं सयलसुत्थं भण्डस्स गओ टोप्पसेट्ठिगेहं । ठिओ कंचि वेलां सह सेट्ठिणा । उंबगयाए भोयणवेलाए कयमज्जणा पभुत्ता एए । भुत्तुत्तरकाले य चरणेसु निवडिऊण भणिओ धरणेण टोप्पसेट्ठी । जाएमि अहं किंचि वत्थुं तायं, जइ न करेइ मम पणयमङ्गं ताओ । तओ हरिसवसुफुल्ललोपणेण 'अहो अहं कयत्थो, अहो अहं धनो, अहो मम सुजीवियं, अहो मम सुलद्धो जम्मो चि, जओ ईइसेणावि महाणुभावेण सयलसत्तकल्पतरुक्केण तिहुयणचिन्तामणीभूणेण वि अहं पत्थिज्जामि' चि चिन्तिऊण भणियं टोप्पसेट्ठिणा । वण्छ, जइ वि सकलत्तं सपुत्तपरियणं दासत्तनिमित्तं ममं जाएसि, तदावि अहं-तुह महापुरि-सचेट्ठिपण आकरिसियचित्तो न खण्डेमि ते पत्थणापणयं । धरणेण भणियं । ताय, जइ एवं ता देहि तित्थि वायाओ । ईसि विहसि-

सुवर्णलक्ष्म । भणितं च त्वयाऽऽसीत् 'किं सुवर्णलक्ष्मण, त्वमेव मे यदुमत इति । अनर्थं चैतत् संभ्रमवचनम् । ततो गृह्णाण साम्प्रतं यत् प्रतिभाति । एवं च भणितः सन् लज्जितः सुवदनः । न अल्पितं च तेन । ततो वत्सा अप्प सुवर्णलक्ष्मन् संपूज्य नत्पति ततः कृत्वा सकलसुस्थं भाण्डस्य गतः टोप्पथेष्टिगेहम् । स्थितः काञ्चिद् वेलां सह श्रेष्ठिना । उपगतायां च भोजनवेलायां कृतमञ्जनी प्रभु-जावेत्ती । भुक्तीत्तरकाले च चरणयोनियत्य भणितो धरणेन टोप्पेभ्रेष्टी । याचेऽहं किञ्चिद् वस्तु तातम्, यदि न करोति मम प्रणयभङ्गं तातः । ततो हर्षवशोत्फुल्ललोचनेन 'अहो अहं कृतार्थः, अहो अहं धन्यः, अहो मम सुजीवितम्, अहो मम सुलब्धं जन्मेति, यत् ईद-शेणापि महाभुभावेन सकलसत्त्वकल्पतरुक्केण त्रिभुवनचिन्तामणीमृतेनापि अहं प्रार्थ्य' इति चिन्तयित्वा भणितं टोप्पथेष्टिना । चत्स ! यद्यपि सकलत्रं सपुत्रपरिजनं दासत्वनिमित्तं मां यावसे तथाप्यहं तव महापुरुषवेष्टितेनाकृष्टचित्तो न धण्डयामि ते प्रार्थनाप्रणयम् ।

ऊण 'जाय, जो एगं वायं लोप्पद्, मो तिननि वि लोप्पयन्तो किं केणावि धरिं पारीयद्' चि भणिऊण दोप्पसेट्टिणा कयाओ तिननि वायाओ । 'ताय, अणुगिगहीओ' चि मणिऊण हेमकुण्डलविआहरविदिन्नमेहधेयपुव्वसमप्पियरणसहस्सं मग्गिओ दोप्पसेट्टिमण्डारिओ । तेण वि य 'जं अओ आणवेद्' चि भणिऊण समप्पियाद् गहिऊण रयणाद् । तओ ताण मज्जे अद्दं गहेऊण दोप्पसेट्टिस्स चलणपूर्यं कैऊण पुणो वि णिवडिओ पाएसु 'ताय, एसा सा पत्थण' चि भणमाणो धरणो । तओ 'अह कं हळिओ अहमणेणं' ति सुइं चिन्तिऊण 'अगहिए य विलक्खीमविस्सद् एत्तो, निवारिओ अहं इमिणा अणागयं चेव' उट्टुविओ धरणो 'वच्छ, पडिवन्ना ते पत्थणा' भणमाणेण दोप्पसेट्टिणा ॥

तओ बहुमन्निओ सेट्टिणा महया सत्थेण समागओ नियनयरिं । आवासिओ वाहिं । जाओ लोयवाओ, जहा आगओ धरणो धरणेन भणित्तम्-तात ! येवं-ततो वेहि तिस्रो वाचः । इपद् विहस्य 'जात ! य एकां वाचं लुप्यति स तिस्रोऽपि लुप्यन् किं केनापि धत्तुं पार्यते' इति भणित्वा दोष्पथ्रेष्ठिना कृतास्तिश्रो वाचः । 'तात ! अणुगृहीतः' इति भणित्वा हेमकुण्डलविषाधरवितोर्णमहर्च्यपूर्यस-मपितरत्नसहस्रं माणितः दोष्पथ्रेष्ठिमाण्डागारिकः । तेनापि च 'यद् आर्यं आशापयति' इति भणित्वा समपितानि गृहीत्वा रत्नानि । ततस्तेषां मध्ये अर्धं गृहीत्वा दोष्पथ्रेष्ठिनश्चरणपूजां कृत्वा पुनरपि निपतितः पादयोः 'तात ! 'पया सा प्रार्थना' इति भणन् धरणः । ततोऽथ 'कथं छलितोऽहमेनेन' इति सुचिरं चिन्तयित्वा 'अगृहीते च विलक्षीभविष्यति पपः, निवारितोऽहमेनेन अनागतमेव' उरथा-पितो धरणो 'पत्त ! मत्तिपन्ना ते प्रार्थना' भणता दोष्पथ्रेष्ठिना ॥

ततो बहुमानितः थ्रेष्ठिना महता सार्थेन समागतो निजनगरोम् । आवासितो वहिः । जातो लोकवादः, यथा आगतो धरण इति ।

त्ति । निगमो राया पचोर्णि । पवेसिओ षेण महाविभूर्इए । नेऊण निययभरणं, पूइओ मज्जणाइणा नियाभरणपञ्जवसाणमुत्तरारप्पया-
 षेणं । गओ निययभरणं । तुट्टा य से जणणिज्जणया । विइण्णं महादानं, कया सव्वायथेणसु पूया । अइकन्ता काइ वेला । तओ उव-
 णिमन्तियं महारायं पूइओ अणेण सविसेसं । सम्माणिया य जहारुहपडिवचीए पउरचाउवेजाइया, पडिपूइओ य तेहि । तओ
 पुच्छिओ जणणिज्जणएहि । वच्छ, अवि कहि ते धैरिणि त्ति । धरणेण भणियं । अलं तीए कहाए । चिन्तियं च षेहि । हन्त कयं तीए,
 जं इत्थिउचियं । ता अलं इमस्स मम्मघट्टणेण इमिणा जंपिएणं । अन्नओ अवगच्छिसं ति । एत्थन्तरंमि महापुरिसयाखिचहियओ
 विम्हयवसेणुफुल्लोयणो कयमुद्दङ्गसासणावणनिमित्तं पुणो वि धरणसमीवं समागओ राया । कओ धरणेण संसुचिओवयारो । पुच्छिओ
 य आगमणपओयणं । सिट्ठो से नियायाहिप्पाओ राइणा । तओ चलणेसु निवडिऊण भणियं धरणेण । देव, अलं मुद्दङ्गेहि; किं तु

निर्गतो राजा (पचोर्णी दे.) सम्मुखम् । प्रवेशितस्तेन महाविभूत्या, नीत्या निजभवनं पूजितो मज्जनादिना निजाभरणपर्ययसानोपचार-
 प्रदानेन । गतो निजभवनम् । तुष्टो च तस्य जन्नीजनकौ । चित्तोर्णं महादानम् । कृता सर्वायत्नेषु पूजा । अतिक्रान्ता कापि वेला । तत
 उपनिमन्त्र्य महाराजं पूजितोऽनेन सविशेषम् । सन्मानिताश्च यथार्हप्रतिपत्त्या पौरचातुर्विद्यादयः, प्रतिपूजितश्च तैः । ततः पृष्टो जन्नीज-
 नकाभ्याम् । वत्स ! अपि कुत्र ते गृहिणीति । धरणेन भणितम्-अलं तस्याः कथया । चिन्तितं ताभ्याम्-इत्तं कृतं तथा यत्
 स्युचितम् । ततोऽलमस्य मर्मघट्टनेनानेन जल्पितेन । अन्यतोऽवगमिष्याच इति । अद्यान्तरे महापुरुषताक्षितहृदयो विस्मयवशेनोत्फुल्लो-
 ल्वनः कृतमुद्राङ्गशासनोर्पणनिमित्तं पुनरपि धरणसमीपं समागतो राजा । कृतो धरणेन संसुचितोपचारः । पृष्टध्यागमनप्रयोजनम् । शिष्ट-

१ अइकन्तो कोइ कालो क । २ उवणिमंतिओ महाराया क । ३ षेण क । ४ -विउजाइया र । ५ धरणि ति क-र । ६ कइउङ्गवेमेणवइनिमित्तं क ।
 ७ -संसुचिउवयारो क ।

‘माण्णीओ देवो’ ति करिय पत्थेमि पत्थणीयं । राइणा मणियं । मणाउ अओ । पयच्छउ देवो नियरञ्जं सब्वसत्ताणं भन्दिमोक्खणं सब्वसत्ताणमभयप्पयाणं वै । तओ अहो से महाणुभावया, अहो महापुरिसचेट्टियं सत्थवाहपुत्तस्स’ ति मणिऊण आणत्तो पडिहातो । हरे कारवेहि चारयघण्टपओएण मम रञ्जे सुयलवन्दिमोक्खं, सब्वसत्ताणमभयप्पयाणं च दवावेहि ति । तओ ‘जं देवो आणवेइ’ ति मणिऊण संपाडियं देवसासनं । सपुसिसचेट्टिएण य परितुट्ठा से जणणिज्जणया । परिओसवियसियच्छेहि कयमणेहि राइणो उच्चियं करणिञ्जं । तओ धरणेण सह कंचि वेलं गमेऊण निग्गओ राया ॥

धरणो वि चिरयालमिलियवयंसयसमेओ गओ मलयसुन्दराभिहाणं उजाणं । उवलद्धो य नागलयामण्डवंमि कीलानिमित्तमागओ कुवियं पियपणइणिं पसायन्तो रेविलगो नाम कुलउत्तगो । सुमरियं लच्छीए । चिन्तियं च येणं । अहो णु खलु एवमपरमत्थयेच्छीणि स्तस्य निजाधिप्रायो राणा । ततधरणेणोनिपत्य भणितं धरणेन । देव ! अलं सुव्राद्धेः, ‘किन्तु मान्णीयो देवः’ इति कृत्वा प्रार्थये प्रार्थनीयम् । राणा भणितम्-भणत्वार्थः । तेन भणितम्-प्रपच्छतु देवो निजराज्ये सर्वसत्वानां वन्दिमोक्षणं सर्वसत्वानामभयप्रदानं च । ततः ‘अहो तस्य महाब्रुमायता, अहो महापुरुरूपचेष्टितं सार्थवाहपुत्रस्य’ इति भणित्वा ब्राह्मणः प्रतीहारः । अरे कारणं चारकघण्टाप्रयोगेण मम राज्ये सकलवन्दिमोक्षम्, सर्वसत्वानामभयप्रदानं च दापयेति । ततो ‘यद् देव आस्तापयति’ इति भणित्वा संपादितं देवशासनम् । सपु-रुपचेष्टितेन च परितुट्ठो तस्य जननीजनको । परितोपविक्रसिताक्षाभ्यां कृतमाभ्यां कृतमार्थ्यां राइ उच्चितं करणीयम् । ततो धरणेन सह काञ्चिद् देवां गमयित्वा निर्गतो राजा ॥

धरणोऽपि चिरकालमिलितवयस्यसमेतो गतो मलयसुन्दराभिधानमुयागम् । उपलब्धश्च नागलनामण्डपे क्रीडाविरचित्तमागतः कुयितो

१ यधणयोक्ख । २ इब्बोवेहि ति इत्थधिकः क । ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, १९, २०, २१, २२, २३, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१, ३२, ३३, ३४, ३५, ३६, ३७, ३८, ३९, ४०, ४१, ४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४७, ४८, ४९, ५०, ५१, ५२, ५३, ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२, ६३, ६४, ६५, ६६, ६७, ६८, ६९, ७०, ७१, ७२, ७३, ७४, ७५, ७६, ७७, ७८, ७९, ८०, ८१, ८२, ८३, ८४, ८५, ८६, ८७, ८८, ८९, ९०, ९१, ९२, ९३, ९४, ९५, ९६, ९७, ९८, ९९, १००, १०१, १०२, १०३, १०४, १०५, १०६, १०७, १०८, १०९, ११०, १११, ११२, ११३, ११४, ११५, ११६, ११७, ११८, ११९, १२०, १२१, १२२, १२३, १२४, १२५, १२६, १२७, १२८, १२९, १३०, १३१, १३२, १३३, १३४, १३५, १३६, १३७, १३८, १३९, १४०, १४१, १४२, १४३, १४४, १४५, १४६, १४७, १४८, १४९, १५०, १५१, १५२, १५३, १५४, १५५, १५६, १५७, १५८, १५९, १६०, १६१, १६२, १६३, १६४, १६५, १६६, १६७, १६८, १६९, १७०, १७१, १७२, १७३, १७४, १७५, १७६, १७७, १७८, १७९, १८०, १८१, १८२, १८३, १८४, १८५, १८६, १८७, १८८, १८९, १९०, १९१, १९२, १९३, १९४, १९५, १९६, १९७, १९८, १९९, २००, २०१, २०२, २०३, २०४, २०५, २०६, २०७, २०८, २०९, २१०, २११, २१२, २१३, २१४, २१५, २१६, २१७, २१८, २१९, २२०, २२१, २२२, २२३, २२४, २२५, २२६, २२७, २२८, २२९, २३०, २३१, २३२, २३३, २३४, २३५, २३६, २३७, २३८, २३९, २४०, २४१, २४२, २४३, २४४, २४५, २४६, २४७, २४८, २४९, २५०, २५१, २५२, २५३, २५४, २५५, २५६, २५७, २५८, २५९, २६०, २६१, २६२, २६३, २६४, २६५, २६६, २६७, २६८, २६९, २७०, २७१, २७२, २७३, २७४, २७५, २७६, २७७, २७८, २७९, २८०, २८१, २८२, २८३, २८४, २८५, २८६, २८७, २८८, २८९, २९०, २९१, २९२, २९३, २९४, २९५, २९६, २९७, २९८, २९९, ३००, ३०१, ३०२, ३०३, ३०४, ३०५, ३०६, ३०७, ३०८, ३०९, ३१०, ३११, ३१२, ३१३, ३१४, ३१५, ३१६, ३१७, ३१८, ३१९, ३२०, ३२१, ३२२, ३२३, ३२४, ३२५, ३२६, ३२७, ३२८, ३२९, ३३०, ३३१, ३३२, ३३३, ३३४, ३३५, ३३६, ३३७, ३३८, ३३९, ३४०, ३४१, ३४२, ३४३, ३४४, ३४५, ३४६, ३४७, ३४८, ३४९, ३५०, ३५१, ३५२, ३५३, ३५४, ३५५, ३५६, ३५७, ३५८, ३५९, ३६०, ३६१, ३६२, ३६३, ३६४, ३६५, ३६६, ३६७, ३६८, ३६९, ३७०, ३७१, ३७२, ३७३, ३७४, ३७५, ३७६, ३७७, ३७८, ३७९, ३८०, ३८१, ३८२, ३८३, ३८४, ३८५, ३८६, ३८७, ३८८, ३८९, ३९०, ३९१, ३९२, ३९३, ३९४, ३९५, ३९६, ३९७, ३९८, ३९९, ४००, ४०१, ४०२, ४०३, ४०४, ४०५, ४०६, ४०७, ४०८, ४०९, ४१०, ४११, ४१२, ४१३, ४१४, ४१५, ४१६, ४१७, ४१८, ४१९, ४२०, ४२१, ४२२, ४२३, ४२४, ४२५, ४२६, ४२७, ४२८, ४२९, ४३०, ४३१, ४३२, ४३३, ४३४, ४३५, ४३६, ४३७, ४३८, ४३९, ४४०, ४४१, ४४२, ४४३, ४४४, ४४५, ४४६, ४४७, ४४८, ४४९, ४५०, ४५१, ४५२, ४५३, ४५४, ४५५, ४५६, ४५७, ४५८, ४५९, ४६०, ४६१, ४६२, ४६३, ४६४, ४६५, ४६६, ४६७, ४६८, ४६९, ४७०, ४७१, ४७२, ४७३, ४७४, ४७५, ४७६, ४७७, ४७८, ४७९, ४८०, ४८१, ४८२, ४८३, ४८४, ४८५, ४८६, ४८७, ४८८, ४८९, ४९०, ४९१, ४९२, ४९३, ४९४, ४९५, ४९६, ४९७, ४९८, ४९९, ५००, ५०१, ५०२, ५०३, ५०४, ५०५, ५०६, ५०७, ५०८, ५०९, ५१०, ५११, ५१२, ५१३, ५१४, ५१५, ५१६, ५१७, ५१८, ५१९, ५२०, ५२१, ५२२, ५२३, ५२४, ५२५, ५२६, ५२७, ५२८, ५२९, ५३०, ५३१, ५३२, ५३३, ५३४, ५३५, ५३६, ५३७, ५३८, ५३९, ५४०, ५४१, ५४२, ५४३, ५४४, ५४५, ५४६, ५४७, ५४८, ५४९, ५५०, ५५१, ५५२, ५५३, ५५४, ५५५, ५५६, ५५७, ५५८, ५५९, ५६०, ५६१, ५६२, ५६३, ५६४, ५६५, ५६६, ५६७, ५६८, ५६९, ५७०, ५७१, ५७२, ५७३, ५७४, ५७५, ५७६, ५७७, ५७८, ५७९, ५८०, ५८१, ५८२, ५८३, ५८४, ५८५, ५८६, ५८७, ५८८, ५८९, ५९०, ५९१, ५९२, ५९३, ५९४, ५९५, ५९६, ५९७, ५९८, ५९९, ६००, ६०१, ६०२, ६०३, ६०४, ६०५, ६०६, ६०७, ६०८, ६०९, ६१०, ६११, ६१२, ६१३, ६१४, ६१५, ६१६, ६१७, ६१८, ६१९, ६२०, ६२१, ६२२, ६२३, ६२४, ६२५, ६२६, ६२७, ६२८, ६२९, ६३०, ६३१, ६३२, ६३३, ६३४, ६३५, ६३६, ६३७, ६३८, ६३९, ६४०, ६४१, ६४२, ६४३, ६४४, ६४५, ६४६, ६४७, ६४८, ६४९, ६५०, ६५१, ६५२, ६५३, ६५४, ६५५, ६५६, ६५७, ६५८, ६५९, ६६०, ६६१, ६६२, ६६३, ६६४, ६६५, ६६६, ६६७, ६६८, ६६९, ६७०, ६७१, ६७२, ६७३, ६७४, ६७५, ६७६, ६७७, ६७८, ६७९, ६८०, ६८१, ६८२, ६८३, ६८४, ६८५, ६८६, ६८७, ६८८, ६८९, ६९०, ६९१, ६९२, ६९३, ६९४, ६९५, ६९६, ६९७, ६९८, ६९९, ७००, ७०१, ७०२, ७०३, ७०४, ७०५, ७०६, ७०७, ७०८, ७०९, ७१०, ७११, ७१२, ७१३, ७१४, ७१५, ७१६, ७१७, ७१८, ७१९, ७२०, ७२१, ७२२, ७२३, ७२४, ७२५, ७२६, ७२७, ७२८, ७२९, ७३०, ७३१, ७३२, ७३३, ७३४, ७३५, ७३६, ७३७, ७३८, ७३९, ७४०, ७४१, ७४२, ७४३, ७४४, ७४५, ७४६, ७४७, ७४८, ७४९, ७५०, ७५१, ७५२, ७५३, ७५४, ७५५, ७५६, ७५७, ७५८, ७५९, ७६०, ७६१, ७६२, ७६३, ७६४, ७६५, ७६६, ७६७, ७६८, ७६९, ७७०, ७७१, ७७२, ७७३, ७७४, ७७५, ७७६, ७७७, ७७८, ७७९, ७८०, ७८१, ७८२, ७८३, ७८४, ७८५, ७८६, ७८७, ७८८, ७८९, ७९०, ७९१, ७९२, ७९३, ७९४, ७९५, ७९६, ७९७, ७९८, ७९९, ८००, ८०१, ८०२, ८०३, ८०४, ८०५, ८०६, ८०७, ८०८, ८०९, ८१०, ८११, ८१२, ८१३, ८१४, ८१५, ८१६, ८१७, ८१८, ८१९, ८२०, ८२१, ८२२, ८२३, ८२४, ८२५, ८२६, ८२७, ८२८, ८२९, ८३०, ८३१, ८३२, ८३३, ८३४, ८३५, ८३६, ८३७, ८३८, ८३९, ८४०, ८४१, ८४२, ८४३, ८४४, ८४५, ८४६, ८४७, ८४८, ८४९, ८५०, ८५१, ८५२, ८५३, ८५४, ८५५, ८५६, ८५७, ८५८, ८५९, ८६०, ८६१, ८६२, ८६३, ८६४, ८६५, ८६६, ८६७, ८६८, ८६९, ८७०, ८७१, ८७२, ८७३, ८७४, ८७५, ८७६, ८७७, ८७८, ८७९, ८८०, ८८१, ८८२, ८८३, ८८४, ८८५, ८८६, ८८७, ८८८, ८८९, ८९०, ८९१, ८९२, ८९३, ८९४, ८९५, ८९६, ८९७, ८९८, ८९९, ९००, ९०१, ९०२, ९०३, ९०४, ९०५, ९०६, ९०७, ९०८, ९०९, ९१०, ९११, ९१२, ९१३, ९१४, ९१५, ९१६, ९१७, ९१८, ९१९, ९२०, ९२१, ९२२, ९२३, ९२४, ९२५, ९२६, ९२७, ९२८, ९२९, ९३०, ९३१, ९३२, ९३३, ९३४, ९३५, ९३६, ९३७, ९३८, ९३९, ९४०, ९४१, ९४२, ९४३, ९४४, ९४५, ९४६, ९४७, ९४८, ९४९, ९५०, ९५१, ९५२, ९५३, ९५४, ९५५, ९५६, ९५७, ९५८, ९५९, ९६०, ९६१, ९६२, ९६३, ९६४, ९६५, ९६६, ९६७, ९६८, ९६९, ९७०, ९७१, ९७२, ९७३, ९७४, ९७५, ९७६, ९७७, ९७८, ९७९, ९८०, ९८१, ९८२, ९८३, ९८४, ९८५, ९८६, ९८७, ९८८, ९८९, ९९०, ९९१, ९९२, ९९३, ९९४, ९९५, ९९६, ९९७, ९९८, ९९९, १०००

कामिजनहिययाइं हसन्ति । समागओ संवेगं । गओ य उज्जाणेकदेसंसंठियं असोयवीहियं ।

दिद्वो य गेण वहियं फासुयदेसंमि वियलियवियारो । सीसगणसंपरिवुडो आयरिओ अरहदत्तो चि ॥

अचन्तासुद्धचित्तो नाणी विविहवसोसियसरीरो । निजियमयणो वि दंठं अणङ्गसुहसिद्धितल्लिच्छो ॥

तं पेच्छिउज्ज चिन्ता जाया धरणस्स एस लोयंमि । जीवइ मफलं एक्को चत्तो जेणं घरावासो ।

घरिणी अत्थो सयणो माया य पिया य जीवलोयंमि । माइन्दजालसरिसा तहवि जणो पावमायरइ ॥

जा वि उवयारयुद्धी घरिणीपमुहेसु सा वि मोहफलं । मोचूण जओ धम्मं न मरणधम्मीणमुवयारो ॥

सो पुण संपाडेउं न तीरण आसवानियचेहिं । आसवविणिविची वि य गिहासमं आवसन्तेहिं ॥

मियमणयिनी प्रसादयन् रेविलको नाम कुलपुत्रकः । स्मृत लक्ष्म्याः । चिन्तितं च तेन-बहो तु पल्लवेवमपरस्मार्थेप्रेक्षीणि कामिजनहद-
यानि भवन्ति । समागतः संवेगम् । गतश्च उद्यानैकदेशसंस्थितामशोकवीथिकाम् ।

एतश्च तेन तत्र प्राप्तुकदेशे विगलितचिकारः । शिष्यगणसंपरिवृत आचार्योऽर्हत्त इति ॥

अत्यन्तशुद्धचित्तो ज्ञानी विधिधतप.गोपितशरीरः । निजितमदनोऽपि हृदमनङ्गसुखसिद्धितत्परः ॥

तं प्रेक्ष्य चिन्ता जाता घरणस्यैप लोके । जीवति सफलमेकस्यक्तो येन गृहावासः ॥

गृहिणी अर्थः स्वजनो माता च पिता च जीवलोके । मायेन्द्रजालसदृशास्तथापि जनः पापमाचरति ॥
याऽपि उपकारशुद्धिः गृहिणीप्रमुखेषु सापि मोहफलम् । मुक्त्वा यतो धर्मं न मरणधर्माणामुपकारः ॥

नियमा तत्पारम्भो आरम्भेणं च वष्टुई हिंसा । हिंसाए कओ धम्मो न देसिओ सत्थयारेहिं ॥
 पज्जन्ते वि य एसो सव्वेणं चैव जीवल्लोयंमि । नियमेणमुज्झियव्वो ता अलमेएण पावेणं ॥
 एवं च चिन्तयन्तो पत्तो संजायचरणपरिणामो । गुरुपायमूलमणहं सवयंसो निव्वुइपुरं व ॥
 अह वन्दिओ य जेणं भंगवं सवयंसएण साहू य । तेहिं चिय धम्मलाहो दिओ सव्वेसि विदिपुब्बं ॥
 उवविट्ठा य सुविमले सुणीण पुरओ उ उववणुच्छेहं । अह पुच्छिया य गुरुणा कत्तो तुम्भे ति महुरगिरं ॥

एवं च पुच्छिए समाणे जंपियं धरणेण । भयवं, इओ चैव अम्हे । अन्नं च; अत्थि मे गिहासमपरिचाययुद्धी । ता आइसउ म-
 यवं, जं मए कायब्बं ति । तओ 'अहो से आगिई, अहो विवेगो' ति चिन्तिऊण आसयपरिक्खणनिमित्तं जंपियं अरहयत्तेणं । वच्छ,

त पुनः संपादयितुं न शक्यते आन्वयानिच्युतेः । आन्वयविनिच्युत्तरपि च गृह्णाथममायसद्भिः ॥

नियमात्तयारम्भ आरम्भेण च वर्धते हिंसा । हिंसया कृतो धर्मो न देशितः शास्त्रकारैः ॥

पर्यन्तेऽपि त्रैयः सर्वेणैव जीवल्लोके । नियमेनोञ्जितव्यस्ततोऽलभेतेन पापेन ॥

एवं च चिन्तयन् प्रासः संजातचरणपरिणामः । गुरुपायमूलमनघं सवयस्यो निच्युत्तिपुरमिव ॥

अथ चन्वितथ तेन भगवान् सवयस्येन साधवश्च । तीरेय धर्मलाभो दत्तः सर्वेषां विधिपूर्वम् ॥

उपविष्टाश्च सुविमले मुनीनां पुरतस्तु उपयनोत्संगे । अथ पृष्टाश्च गुरुणा कृतो यूयमिति मधुरगिरा ॥

एवं च पृष्टे सति जल्पितं धरुणेन-भगवान् । इत एव वयम् । अन्यच्च, अस्ति मे गृह्णाथमपरित्यागयुद्धिः, तत आदिशतु भगवान्, यन्मया

१ पद २ । २ हिंसा कओ य क । ३ तवयासो क । ४ अरहत्सेण क ।

नानिप्रगिहागमेनं निष्मच्छिञ्जल नियनिष्प्रिसयलालसाहं इन्द्रियाहं विञ्जविय कसायाणलं निरीहेणं चित्तेणं सयलसीवलनिहाणभूओ
संज्ञमी क्वायन्ती । अप्रहा परिचत्तो वि अपरिचत्तो गिहागमी ति । सो पुण अणाइविसयभावणामावियस्स जीवस्स अचन्तदुक्खयरो ।
एवञ्जिञ्ज नि एयं शुचरूपरुम्मदोसेण केद न तरन्ति परिवालितं, मुञ्जन्ति निययकजे, पैरिक्पेन्ति असयालम्बणाहं; विसुक्कसंजमा
प ने. आओ, न गिही न पव्यारया उभयलोगनिहलं नामन्ति मणुयत्तणं । एवं ववत्तियए अमुण्डण देओवाएयाहं अतुल्लिङ्गणम-
त्तलपं न तुत्तो गिहागमपरिचत्तो ति । धरलेण मणियं । एयेयं, जं तुब्भे आणवेह । किं तु

देवो गिहागमो मे बुद्धी ममणत्तणं उवाएयं । तुलणा वि विवेगो जिय किलेसवसयाण सत्ताणं ॥

भयाया चिन्तियं । अहो से मउष्णया, मुणिओ षेण जहड्डिओ संसारी, समुप्पन्ना जिणधम्मवेही । ता पसंसेमि एयं साहेमि य
वत्तप्यमिनि । नतः 'अहो सस्याष्टतिः, अहो विवेकः' इति चिन्तयित्वा आशयपरिदृशणनिमित्तं अल्पतमहंइत्तेन । वत्स ! परित्यक्तगृहाश्र-
मेन निदंभ्यं निजनिजपियपयलालमानीन्द्रियाणि विष्याप्य कयायानलं निरीहेन चित्तेन सकलसौख्यनिचानभूतः संपमः कर्तव्यः । अन्यथा
परित्यक्तोऽप्यपरित्यक्तो गृहाश्रम इति । स पुनरनादियियमायनाभावितस्य जीमस्यायन्तदुःसकरः । प्रपद्याप्येतं पुयंकृत कर्मदोषेण केऽपि
न उन्नयन्ति पम्भालियित्तुए, मुत्तगित्ति निजकायं, परिकल्पयन्त्यसदालम्बयन्ति, विसुक्तसंपमाद्य ते आयुष्मन् । न गृहिणो न प्रव्रजितका
उन्नयंकरिष्यन्ते नारापन्ति मनुजान्म् । परं व्ययस्थितेऽशात्ना हेयोपादेयानि अतोलयित्वाऽऽत्मानं न युक्तो गृहाश्रमपरित्याग इति ।
धरत्तेन मचित्तम्-परमेगेद, एद गूयमाशययत्त । किन्तु

हेयो गृहागमो मे बुद्धिः धमणावमुगादेयम् । तुलनाऽपि विवेक एव फलेशवशगानां सरानाम् ॥

१. विविचय क । २. -दुग्धो क । ३. एल्लयेव क । ४. गयति क ।

इमस्स इमीए दुल्लहत्तणं, जेण वयंसगाण वि से संबोहो समुण्णइह । भणियं च जेण । वच्छ, धन्नो तुमं, नायं तए जाणियब्बं, संपत्ता संपल्लोयदुल्लहा जिणधम्मबोही । ता ज्हद्वियासेवणेण एयं वेव सफलं करेहि, संसिज्झइ य तुह समीहियं । न खलु अणब्भत्थनिरइ-याखुसलमग्गा एवंविहा हवन्ति, अत्रि य अपरमत्थपेच्छिणो विसयलोलुया य । एयवइयरं च निसुणेहि मे चरियं । धरणेण भणियं 'कहेउ मयवं' । अरहदत्तापरिएण भणियं । सुण ।

अर्थि इहेव वैसे अयलउरं नाम नयरं । तस्य जियसत्तू राया, पुत्ता य से अवराजिओ समरकेऊ य । अवराजिओ जुवराया, इयरो य कुमारो । दिन्ना इमस्स कुमारमुत्तीए उज्जेणी । एवं च अहकन्तो कोइ कालो । अन्नया य विथको समरकेसरी नाम पच्चन्तनर-यई । तओ अवराजिओ तप्पसाहणनिमित्तं गओ । पसाहिओ य एसो । आगच्छमाणेण य मुचिमन्तो विय पुण्णोदओ संपत्तो इमेण धम्मा

भगवता चिन्तितम्-अहो तस्य सपुण्यता, श्रुतोऽनेन यथा स्थितः संसारः, समुत्पन्ना जिनधर्मयोधिः, ततः प्रशंसाम्येतम्. कथया मि चास्मै अस्या दुर्लभत्वम्, येन वयस्यानमपि तस्य संबोधः समुत्पद्यते । भणितं च तेन-वत्स ! धन्यस्त्वम्, श्रातं त्वया श्रातव्यम्, संप्राप्ता सकललोकदुर्लभा जिनधर्मयोधिः । ततो यथास्थितासेवनेन पतामेव सफलं कुरु, संसिध्यति च तव समीहितम् । न रत्न-नभ्यस्तनिरतिचारुकुशलमार्गा एवंविधा भवन्ति, अपि चापरमार्थेशिक्षिणो विपयलोलुपाश्च । पतद्यतिकरं च निशृणु मे चरितम् । धर-णेन भणितम्-कथयतु भगवान् । अर्हद्वाचार्येण भणितम्-शृणु ।

अस्तीहैव एवं अचलपुरं नाम नगरम् । तत्र जितशत्रू राजा, पुत्री च तस्य अपराजितः समरकेतुश्च । अपराजितो युवराजः, इत-रथ कुमारः । वत्साऽस्य कुमारमुक्त्यां उज्जयिनी । एवं घातिक्रान्तः कोऽपि कालः । अन्यदा च (वितथको दे.) विरुद्धः समरकेसरी

१. तेलोपशु-क । २. जहद्विय ऐ-क । ३. भारहे वासे । ४. पुत्तो य क-प ।

रामसन्निवेशे सयलमणोरहचिन्तामणी राहो नाम आयरिओ चि । तं च दहूण समुप्यन्नो एयस्स संवेगो । पुच्छिओणेण जंहाविहीए धम्मो ।
 कहिओ भयवया जहोवद्धो परमगुरुहि । पडियुद्धो य एसो । खओवसममुवगयं चारिचमोहणीयं । तओ माइन्दजालसरिसं जीवलीयमव-
 गच्छिय पव्वइओ एमो । करइ तवसंजमुज्जोयं ॥ अन्नया य गुरुपायमूलमि अहासंजमं विहरमाणो गओ तगरासन्निवेशं । एत्थन्तरंमि समा-
 गया तथ उज्जेणीओ राहायरियस्स अन्तेवासिणो अज्जराहुखमासमणसन्तिया गुरुसमीवं साहुणो चि । कया "से उचियपडिवती । पुच्छि-
 या निरुपसगविहारमुज्जेणीए । कहिओ य षेहि सुन्दरो विहारो; केवलं रायपुत्तो पुरोहियपुत्तो य अभइया, ते जहोवल्लीए खलियारेन्ति
 साहुणो, तन्निमित्तो उवसगो चि । तओ एयमायणिय चिन्तियमवराजिएण । अहो पमत्तया समरकेउणो, जेण परियणं पि न निय-
 मेइ । तां अणुन्नविय गुरुं गच्छामि अहमुज्जेणिं । उवसामेमि "ते कुमारे, मा संचिणन्तु अवोहिमूलाहं । संसारवद्धणे य साहुपओसो ।
 नाम प्रत्यन्तरपतिः । ततोऽपरजितस्तत्प्रसाधननिमित्तं गतः । प्रसाधितश्चपः । आगच्छता च मूर्तिमान्वि पुण्योदयः संप्राप्तोऽनेन
 धर्मात्पमसन्निवेशे सरुलमनोरथचिन्तामणी राहो नामाचार्य इति । तं च दृष्ट्वा समुत्पन्न पतस्य संवेगः । पृष्टोऽनेन यथाविधि धर्मः ।
 कथितो भगवता यथोपदिष्टः परमगुरुभिः । प्रतिबुद्धश्चैपः । क्षयोपशममुपगतं चारित्रमोहनीयम् । ततो मायेन्द्रजालसदृशं जीवलोफमवगत्य
 प्रमज्जित पपः । करोति तपःसंयमोद्योगम् । अन्यदा च गुरुपादमूले यथासंयमं विहरन् गतस्तगरासन्निवेशम् । अत्रान्तरे समगतस्तत्रो-
 ज्जयिन्या राहाचार्यस्यान्तेवासिन आर्यराहुक्षमाश्रमणसत्का गुरुसमीप साधव इति । कृता तेषामुचितप्रतिपत्तिः । पृष्ट्वा निरुपसर्गविहार-
 मुज्जयिन्याम् । कथितस्तैः सुन्दरो विहारः, केवलं राजपुत्रः पुरोहितपुत्रश्चाभद्रकौ, तौ यथोपलब्ध्या खलीकुरुतः (उपद्रवतः) साधून्,
 तन्निमित्त उपसर्ग इति । तत एतवारुर्ण्य चिन्तितमपरजितेन । अहो पमत्तता समरकेतोः, येन परिज्जनमपि न नियमयति । ततोऽनु-

१ जहाविहं धम्म फ । २ माइंदयाळ-क । ३ राहाथरियधम्मभाइयथासामो क । ४ अज्जराह-क । ५ तेसि क । ६ तो क । ७ अयं पाओ नासित क ।

अथि मे तदुवसाणसत्ती । तओ अणुन्नविय गुरुं पेसिओ गुरुणा समागओ उजेणि, पविट्टो य अजराहुखमासमणगच्छे । कयं से उचियकरणिजं । समागया भिवखावेला । पयट्टो एसो । भणिओ य साहहिं । पाहुणया तुम्भे, ता अच्छह ति । तेण भणियं । न अच्छामि, अच्छद्विओ अहं, नवरं ठवणकुलाईणि दंसेह । तओ दिन्नो से चेछओ, दंसियाणि कुलाणि, वारिओ य णेणं 'एयं पडणी-यगेहं; मा पविसेज्जसु' ति भणिऊण नियत्तो चेछओ । पविट्टो य एसो पढममेव कुमारगेहं । महया सदेण धम्ममलाहियमणेणं । तं च दट्टण भीयाओ अन्तेउरियाओ । 'हा कट्ठं, इसी कयथियजिस्सइ' ति चिन्तिऊण सन्निओ य णाहिं 'लहु निगगच्छसु' ति । तओ अव-हीरिऊण वेहिराविडं च काऊण महया सदेण धम्ममलाहियमणेणं । एत्थन्तरंमि धम्ममलाहसदं सोऊण हम्मियतलाओ पढट्टमुहपङ्कया समागया कुमारया । ढँक्कियं दुवारं । अइसएणं वन्दिओ णेहिं साह । कयं धम्ममलाहणं । भणिओ य णेहिं । भो पव्वइयगा, 'नच्चसु' ति ।

अथि मे तदुवसाणसत्ती । तओ अणुन्नविय गुरुं पेसिओ गुरुणा समागओ उजेणि, पविट्टो य अजराहुखमासमणगच्छे । कयं से उचियकरणिजं । समागया भिवखावेला । पयट्टो एसो । भणिओ य साहहिं । पाहुणया तुम्भे, ता अच्छह ति । तेण भणियं । न अच्छामि, अच्छद्विओ अहं, नवरं ठवणकुलाईणि दंसेह । तओ दिन्नो से चेछओ, दंसियाणि कुलाणि, वारिओ य णेणं 'एयं पडणी-यगेहं; मा पविसेज्जसु' ति भणिऊण नियत्तो चेछओ । पविट्टो य एसो पढममेव कुमारगेहं । महया सदेण धम्ममलाहियमणेणं । तं च दट्टण भीयाओ अन्तेउरियाओ । 'हा कट्ठं, इसी कयथियजिस्सइ' ति चिन्तिऊण सन्निओ य णाहिं 'लहु निगगच्छसु' ति । तओ अव-हीरिऊण वेहिराविडं च काऊण महया सदेण धम्ममलाहियमणेणं । एत्थन्तरंमि धम्ममलाहसदं सोऊण हम्मियतलाओ पढट्टमुहपङ्कया समागया कुमारया । ढँक्कियं दुवारं । अइसएणं वन्दिओ णेहिं साह । कयं धम्ममलाहणं । भणिओ य णेहिं । भो पव्वइयगा, 'नच्चसु' ति ।

१-कुलादीणि क । २ वेहिरावहिरोविडं च क, वेहिराविडु च ख । ३ ढँक्कियं तं ख ।

तेषु भणियं । कंहं गीयवाइएण विणा नच्चासि । कुमारेहि भणियं । अग्हे गीयवाइयं करेमो । साहुणा भणियं 'सुन्दरं' ति । विसमतालं कयं गीयवाइयमेणेहि । अकुद्धो वि हियएणं कुद्धो साहू । भणियं च णेण । अरे रे गोवालदास्या, इमिणा विन्नाणेण ममं नच्चावेह ति । एयं तोऊण कुविया कुमारा, साहुताडणनिमित्तं च धाविया अभिमुहं । तेषु वि य 'न अन्नो उवाओ' ति कलिऊण करुणापहाणचित्तेण निञ्जुद्धवापारकुसलेणं सणियं चैव घेत्तण सव्वसंधीसु विओइओ एक्को । तओ धाविओ दुइओ, सो वि तहेव । तओ दुवारसुग्घाडिऊण गओ साहू । एगन्ते ठिओ सज्जायजोगेणं । इयरे वि निच्चेद्धा तहेव चिट्ठन्ति । दिद्धा परियणेणं, उदएण सिञ्चिऊण ससंभमं वाहित्ता, जाव न जंपन्ति, तओ निवेइयं रायपुरोहियाणं, जहा इमिणा वुत्तन्तेण केणइ साहुणा कुमारा एवं कय ति । तओ ते निरूविऊण आय-रियसमीचं गओ राया । पणमिओ य णेणायरिओ, मबिओ य । भयवं, खमेह ऐयमवराहं वालयाणं । आयरिएण भणियं । किमेयं ति

अत्तिशयेन चन्वितस्ताभ्यां साधुः । कृत धर्मलाभनम् । भणितश्च ताभ्याम्-'भो प्रव्रजितक ! नृत्य' इति । तेन भणितम्-कथं गीतवा-चेन चिन्ना नृत्यासि । कुमारेर्भणितम्-आवां गीतवाद्यं कुर्यः । साधुना भणितम् 'सुन्दरम्' इति । चियमतालं कृतं गीतवाद्यमाभ्याम् । अनुद्धोऽपि दृश्येन क्रुद्धः साधुः । भणितं च तेन-अरेरे गोपालवारको ! अनेन विद्वानेन मां नर्तयतमिति । पतद्गुत्वा कुपितो कुमारी, साधुताडननिमित्तं च धावित्तावभिमुलभम् । तेनापि च 'नान्य उपायः' इति कलयित्वा करणाप्रधानचित्तेन नियुद्ध्यापारकुसलेन शनैरेव शृङ्खित्वा सर्वसंधिषु वियोजित एकः । ततो धावित्तो द्वितीयः, सोऽपि तथैव । ततो द्वारसुग्घाट्य गतः साधुः । एकान्ते स्थितः स्वाध्यायोगेन । इतरावपि निश्चेष्टो तथैव तिष्ठतः । दृष्टौ परिजनेन, उदकेन सिक्त्या ससंभ्रमं व्याहृतो, यावद् न जल्पतः । ततो निवेदितं राजपुरोहिताभ्याम्, यथाऽनेन वृत्तान्तेन केनचित् साधुना कुमारी पदं कृताविति । ततस्तौ निरूप्य आचार्यसमीपं गतो राजा । प्रणत-

नावगच्छामि । क्वहिओ से बुत्तन्तो राइणा । तओ आयरिएण भणियं । वीयरगसासणसंपायणरंया तप्पहावओ विइयरमत्था परलोयभी-
रुयत्तणेण य इहलोयसरीरे दढमपडिबन्धयाए एमेन्ति सयलसत्ताणं साहुणो न पुण पाणभएणं ति । तहावि कारणं पइ समायरियं जइ
केणापि भवे, तओ पुच्छावेमि साहुणो । तओ आयरिएण पुच्छिया साहुणो । तेहिं भणियं । भयवं, न अम्हे वियाणामो त्ति । आय-
रिएण भणियं । महाराय, नेयमिह साहुहिं ववसियं । राइणा भणियं । भयवं, साहुणा न एत्थ संदेहो । आयरिएण भणियं । महाराय,
जइ एवं, ता एवं भविस्मइ । अत्थि एगो आगन्तुगो साहु; तेणेयमणुचिद्धियं भवे । राइणा भणियं । भयवं, कहिं पुण सो साहु । आय-
रिएण भणियं । दंसेह से तयं । दंसिओ एगेण साहुणा नाइदूरमि चेव सालतरुवरसमीचे ज्ञाणसंठिओ त्ति । पचभिन्नाओ य राइणा । कुमा-
रावराहलजिएणं पणमिओ य जेणं । दिन्नो से घम्भलाहो । भणिओ य पच्छा । भो महासावण, जुत्तमेयं जं तुज्ज सन्तिए रजे इसीणं

अथ तेनचार्यः, भणितश्च । भगवन् ! क्षमस्वैतमपराधं बालरुयोः । आचार्येण भणितम्-किमेतद्विति नावगच्छामि । कथितस्तस्य वृत्तान्तो
राज्ञा । तत आचार्येण भणितम्-धीतरगशासनसंपादनस्तास्तत्प्रभावतो विदितपरमार्थाः परलोरुभीरुकात्वेन च इहलोकशरीरे इदमप्रति-
यन्धतया क्षमयन्ति सकलसन्धान् साधयः, न पुनः प्राणभयेनेति । तथापि कारणं प्रति समाचरितं यदि केनापि भवेत् ततः प्रच्छयामि
साधुन् । तत आचार्येण पृथाः साधयः । तेर्भणितम्-भगवन् ! न वयं विजानीम इति । आचार्येण भणितम्-महाराज ! नैदमिह साधुभि-
र्यवसितम् । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! साधुना, नात्र संवेहः । आचार्येण भणितम्-महाराज ! यद्येवं तत एवं भविष्यति । अस्त्येक
आगन्तुकः साधुः, तेनैदमनुष्ठितं भवेत् । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! कुत्र पुनः स साधुः । आचार्येण भणितम्-दर्शयतास्य तम् । दर्शित
पकेन साधुना नातिदूरे पय सालतरुवरसमीपे ध्यानसंस्थित इति । प्रत्यभिज्ञातश्च राज्ञा । कुमारापराधज्जितेन प्रयातश्च तेन । दत्तस्तस्य

३ -रूपदहनभो ए, -र्याग ऋ । २ साहू क । ३ आगन्तुओ क ।

कपयथणा कुमाराणं अणाहृत्पणं च । तओ वाहलभरियलीयोणेण राहणा भणियं । भयवं, लज्जिओ म्हिह अहियं इमिणा पमापचरिएणं ।
 अत्थि मम एस दोसो; तहावि भयवं करेह अणुगहं, संजोएमि चरणगुणविहायेणं न उण,
 अन्नह त्ति । राहणा भणियं । भयवं, अणुमयं ममेयं, नवरं कुमारा पुच्छियच्च त्ति । साहुणा भणियं । लहुं पुच्छेह । राहणा भणियं ।
 भयवं. न संकेन्ति ते जंपिउं । साहुणा भणियं । एहि, त्तथेव वच्चासो; अहं जंपावेमि त्ति । आगया कुमाराण समीवं । दिडा य जेहि
 पेरमजोगिणो च्च निरुद्धसयलचेट्टा कुमारा । आयत्तीकयं च तेसिं साहुणा वंयणमेत्तं । पुच्छिया य जेणं । भो कुमाराया, इसिकयत्थ-
 णापमापजणियकम्मतरुसुसुगामपुव्वरुवमेयं, कलं तु निरंयाइवेयणा । ता जइ मे अत्थि पच्छायावो, तां पवज्जह कम्मतरुमहाकुहाडं
 पव्वज्जं । मोएमि अहं इमाओ उवइवाओ, भेवामि य परलोयसाहणुञ्जयाणं सहाओ त्ति । कुमारेहिं भणियं । भयवं, अणुगहो त्ति ।

धर्मलाभः, भणितश्च पश्चात् । भो महाश्रावक ! युक्तमेतद् यत् तव सत्के राज्ये ऋषीणां कर्षणेन कुमाराणामनाथत्व च । ततो वाण-
 जलश्रुतलोचनेन राज्ञा भणितम्-भगवन् ! लज्जितोऽस्मि अधिक्रमेन प्रसादचरित्वेन । अस्ति ममैव दोषः, तथापि भगवन् ! कुर्वन्नुग्रहम्,
 संयोज्य ती कुमारी । साधुना भणितम्-संयोजयामि चरणगुणविधानेन न पुनरन्यथेति । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! अनुमतं ममेतद्, नवरं
 कुमारी प्रष्टव्याविति । साधुना भणितम्-लघु पृच्छत । राज्ञा भणितम्-भगवन् ! न शक्नुतस्तौ जल्पितुम् । साधुना भणितम्-एहि तत्रैव
 यज्ञाय, अहं जल्पयामीति । आगतौ कुमारयोः समीपम् । दृष्टौ च ताभ्यां परमयोगिताविव निरुद्धसकलचेष्टौ कुमारी । आयत्तीकृतं च तयोः
 साधुना पवनमाधमम् । पृष्टौ च तेन-भो कुमारी ! ऋषिकर्षणेनाप्रसादजनितकर्मतरुसुसुमोक्षमपूर्वरूपमेतत्, कलं तु निरयादिवेदना । ततो

१ कुमारेण य लुडइत्तण त्ति क । २ राहणा वाह- । ३ अहय क । ४ करेउ क । ५ परमजोइणो क । ६ वयणमेय क । ७ नरयाइ-क । ८ 'जइ य न नारय
 तिरियमणुवदुवसाण भायणो' इत्यधिक क । ९ इज्जामि य क ।

लज्जया अम्हे इमिणा पंमायचरिणं, अस्थि णे महन्तो अणुयावो, पवज्जामो य पव्वञ्जे जइ गुरू अणुजाणन्ति । तेओ अणुन्नाया गुरूहिं । संजोइया साहुणा अह्वसंघाएण परमगुणसंघाएण य । तओ पवन्ना पव्वञ्जे । परिणया य तेसिं समणगुणा । एवं च जहुत्तकारीणं अइक्कन्तो कोइ कालो । ताणं च पुरोहिउंमारस्स कम्मोदणं थिइयजिणथम्मसारस्स वि 'बला इमिणा पव्वाविय' ति समुप्पन्नो गुरूपओत्तो । न निन्दिओ णेणं नालोइओ गुरुणो । तओ मरिज्जणं अहाउयक्खएण समुप्पन्नो ईसाणदेवलोए सुञ्जेइ दिव्वभोए । अइक्कन्तो कोइ कालो रहसागरावगाढस्स ।

अन्नया य वरच्छरापरिगयस्स मिलाणाइं सुरहिउसुमदामाइं, पयप्पिओ कल्पपायवो, पणट्ठाओ हिरिसिरीओ, उवरत्ताइं देवदू- यदि युवयोरस्ति पञ्चात्तापः, ततः प्रपचेथां कर्मतरमदाकुठारं प्रवज्याम् । मोचयास्यहस्समादुपद्रवात्, भवामि च परलोकसाधनोद्यतयोः सहाय इति । कुमारैर्मणितम्-भगवन् ! अनुग्रह इति । लज्जितावाचामनेन प्रमादचरितेन, अस्त्यावयोर्महाननुतापः, प्रपद्यावहे च प्रव्रज्यां यदि गुरवोऽनुजानन्ति । ततोऽनुश्रुतो गुरुभिः । संयोजितौ साधुना अङ्गसंघातेन च । ततः प्रपन्नो प्रव्रज्याम् । परिणताश्च तयोः श्रमणगुणाः । एवं च यथोक्तकारिणोरतिक्रान्तः कोऽपि कालः । तयोश्च पुरोहितकुमारस्य कर्मोदयेन चिदितजिनघर्भसारस्यापि 'बलादनेन प्रयाजितः' इति समुदग्न्यो गुरुयद्वेषः । न निन्दितस्तेन, नालोचितो गुरोः । ततो मृत्या यथायुःक्षयेण समुत्पन्न ईशानदेवलोके मुङ्क्ते दिव्ययोगान् । अतिक्रान्तः कोऽपि कालो रतिसागरावगाढस्य ।

अन्यथा च वराप्सरःपरिगतस्य ग्लानानि सुरभिकुसुमदासामनि, प्रकम्पितः कल्पपादपः, प्रनष्टे ह्रीश्रियो, उपरक्तानि देवदृष्यानि,

१ अस्तरितचरिणं क । २ अम्हाण क । ३ अणुत्तवो क । ४ 'पुरोइओ राया गहुणो(णा) । तओ साहिज्जण सवधिउमंत इमस्स' दरयधिक क । ५-युत्तस क । ६ अवरत्ताइ क ।

साहं, समुष्पन्नो दीणभावो, उत्थारियं निद्राए, विउडिओ कामरागो, भमडिया दिट्ठी, समुष्पन्नो कम्पो, वियम्भिया अरइ ति । तओ तेण चिन्तियं 'दन्त, किमेयं' ति । वियाणियाइ चवणलिङ्गाइ, विसणो हियणं, विदाणो पसिणो, विलचियं अच्छराहि । तओ 'किमिणिणा मोहचेट्टिणं; पुच्छामि ताव भयवन्तं पउमनाहं तित्थयरं, कहिं मे उववाओ, सुलहवोहिओ वा न व' ति समागओ पुनरिदेहं । पणमिओ तेलोक्कनाहो पुच्छिओ य । सिहं भयवया । उववाओ ते जम्बुदीवदाहिणद्धभरहे कोसम्बीए नयरीए । दुह्छह-वोहिओ तुमं । संचिणियं तुमए गुरुपओसेण इमिणा पगारेण अबोहिचीयं । नीसेसमाचिक्खिओ पुव्वभवइयरो । तओ तेण चिन्तियं । हन्त एहमेत्तस्स धि गुरुपडणीयभावस्स दारुणो विवारो ति । भयवया भणियं । भो देवाणुप्पिया, न एस 'थेवो । इह खलु इहलो-गोत्रयारी धि कयन्नुणा बहु मन्त्रियव्वो, किमङ्ग पुण परलोगोवयारी । परलोगोवयारिणो य गुरवो; जओ फेडन्ति मिच्छत्तवाहिं, पणा-

समुत्पन्नो दीनभावः, उत्सृतं (आक्रान्तं) निद्रया, विकुटितः (विनष्टः) कामरागः, भ्रान्ता दृष्टिः, समुत्पन्नः कम्पः, चिज्जुम्भिता अरतिरिति । ततस्तेन चिन्तितम्-‘दन्त किमेतद्’ इति । विद्वानि व्यचनलिङ्गानि, विपणो हृदयेन, चिद्राणः परिजतः, विलपितमप्सरोभिः । ततः ‘किमेनेन मोहचेष्टितेन, पृच्छामि तावद् भगवन्तं पद्मनाभं तीर्थकरम्, कुत्र मे उपपातः, सुलभयोधिको वा न वा’ इति समागतः पूर्व-चिदेहम् । पणतस्त्रैलोक्यनाथः पृष्टश्च । शिष्टं भगवता-उपपातस्ते जम्बूद्वीपदक्षिणार्धभरते कौशाम्भ्यां नग्याम् । दुर्लभवोधिकस्त्वम् । संचितं त्वया गुरुमूत्रेण अनेन प्रकारेणयोधिबीजम् । नि-शेषमाख्यातः पूर्वभवव्यतिकरः । ततस्तेन चिन्तितम्-हन्त पतायन्मात्रस्यापि गुरुत्रयनीकभावस्य दारुणो विपाक इति । भगवता भणितम्-भो देवानुप्रिय ! नैप स्तोकाः । इह खलु इहलोकोपकार्यपि हतज्ञेन बहु मानयितव्यः, किमङ्ग पुनः परलोकोपकारिणश्च गुरवः; यतः स्फेष्टयन्ति मिथ्यात्वव्याधिम्, प्रणाशयन्ति अज्ञानतिमिरम्,

सेन्ति अन्नाणतिमिरं, ठंवेन्ति परमपयसाहियाए किरियाए, चोइन्ति खल्लिएसु, संथंवेन्ति गुणरयणे । एवं च, देवाणुप्पिया, मोएन्ति जम्मज्जामरणरोयसोयबहुलाओ संसारवासाओ, पाथेन्ति सासयं सुहं सिद्धिं ति । ता एवंविहेसु वि पओसो गुणपओसभावेण नासेइ सम्मत्तं, जणेइ अन्नाणं, चालेइ साहुकिरियं । तओ य से जीवे तहाविहकिल्हिएपरिणामपरिणए खणमेत्तेणावि, देवाणुप्पिया, तथा यन्धेइ कम्मं, जहा पावेइ अणेगभविंयं भिच्छवमोहं ति । अओ चेव वेमि ।

सम्मत्तनाणसहिया एगन्तपमायवज्जिणो पुरिसा । इहरभवनिरवेक्खा तरंन्ति नियमेण भवजलहिं ॥

न ईण सेस ति । देवेण चिन्तियं । एवमेयं, न अन्नहा । ता न याणामि, क्किपज्जवसाणो मे एसो अबोहिलाभो ति । भयवया भणियं । थेवनियाणो खु एसो; ता अणन्तरभवे चेव भविस्सइ अवसाणं ति । देवेण भणियं । भयवं, कुओ सयासाओ । भयवया

स्थापयन्ति परमपदसाधिक्यायं वियायाम्, चोदयन्ति स्खल्लितेषु, संस्तुयन्ति (प्रशंसन्ति) गुणरत्नानि । एवं च देवानुप्रिय । मोचयन्ति जन्मज्जामरणरोगशोकबहुलासंसारवासात्, प्रापयन्ति शाश्वतं सुखं सिद्धिमिति । तत एवंविधेष्वपि, प्रह्वयो गुणप्रह्वेयभावेन नाशयति सम्यक्कामम्, जनयत्यज्ञानम्, चालयति साधुक्रियाम् । ततश्च स जीवस्तथाविधक्खिल्लिएपरिणामपरिणतः क्षणमात्रेणापि देवानुप्रिय । तथा कनाति कर्म यथा ग्रानोत्यनेकभविंयं मिथ्यात्वमोहमिति । अत एव प्रवीमि ।

सम्यक्कज्ञानसहिता एकान्तप्रभाववर्जितः पुरुषः । इहरभवनिरपेक्षास्तरन्ति नियमेन भवजलधिम् ॥

न पुनः शेषा इति । देवेन चिन्तितम्-पयमेतद्, नान्यथा । ततो न जानामि क्किपर्यवसानो मे पपोऽव्योच्चिलाभ इति । भगवता भणितम्-स्तोकनिदानः पल्लेयः, ततोऽनन्तरभवे एव भविष्यति अयसानमिति । देवेन भणितम्-भगवन् । कुतः सकाशात् । भगवता

१ ट्ठिविंथि क, उविति य । २ खल्लेति क । ३ समयसुहं क । ४ नाणेइ क । ५ नित्थंति भवमां क । ६ पुण क ।

भणियं । मृगगावत्नामाञ्चो नियभाटणो त्ति । देवेण भणियं । भयवं, किं पुण तस्स पढमनामं, केण वा कारणेण इमं से दुइयं ति । भयवया भणियं । सुण ।

पढमनामं से असो गदत्तो; मृगो पुण इमेणं कारणेणं । इमीए चेव कोसग्वीए अईयसमयंमि तावत्तो नाम सेट्ठी अहेसि । सो य दाणाइकिरियासेमेओ वि पंमाई, बहुविहवसंपन्नो वि निचवावडो । तओ अट्टज्जाणदोसेण मरिज्जण समुप्पन्नो निययेगेहंमि चेव युरो । जायं से पुच्चोवभुचपएसायलोपणेणं जाईसरणं । अन्नया य उवट्टिए पिइदिवसए सिद्धपाए भोयणे समासन्नाए परिवेसणवेलाए अरहरियमञ्जारमंसाए दृवयारीए वेलाइकमगिहवइमएणं मंसनिमित्तं पच्छन्नगेव वावाइज्जण विससिओ कोलो । तथा कोहाभिभूओ य मरिज्जण समुप्पन्नो तंमि चेव गेहे भुयङ्गमत्ताए त्ति । तत्थ वि तं चेव दट्ठण हम्मियं तं च दवयारिं भयसंभ्रमाभिभूयस्स परिणाम-

भणित्तम्-मूर्त्तापरनाम्नो निजघातुरिति । देयेन भणित्तम्-भगवन् । किं पुनस्तस्य प्रथमनाम, केन वा कारणेनेदं तस्य द्वितीयमिति । भगवता भणित्तम्-शृणु ।

प्रथमनाम तस्याशोकत्तः, मूकः पुनरनेन कारणेन । अस्यामेव कौशाभ्यामतीतसमये तापतो नाम श्रेष्ठथासीत् । स च दानादिक्रिया समेतोऽपि प्रमादी, यदुचिभवसंगघ्नोऽपि नित्यव्यापृतः । तत आर्तध्यानदोषेण मृत्वा समुत्पन्नो निजगेहे पच शूकरः । जातं तस्य पूर्वोप-
शुक्तप्रदेशायलोकनेन जातिस्मरणम् । अन्यदा चोपस्थिते पितृदिवसे सिद्धप्राये भोजने समासन्नायां परिवेणवेलायां अपहतमार्जारमांसया (मात्रांतापहतमांसया) शूकरायां वेलातिक्रमगृहपतिभयेन मांसनिमित्तं प्रच्छन्नमेव व्यापाद्य विशस्तः (पश्चितः) । कोलः । तथा क्रोधाभिभूतश्च मृत्वा समुत्पन्नस्त्वस्मिन्नेव गेहे भुजङ्गमतयेति । तत्रापि च तमेव दृष्ट्वा हर्म्यं तां च शूफकारीं भयसंभ्रमाभिभूतस्य परिणामविशेषतः समुत्पन्नं

विसेसओ समुप्यन्नं से जाइसरणं । विचित्तयाए कम्मपरिणामस्स न गहिओ कसाएहिं, अणुगम्पियं च पोणं । एत्थन्तरंमि उवलद्धो ध्ववयारीए । तओ गाए कओ कोलाहलो 'सथो सप्पो' ति ।^१ तं च सोऊण समागया मोगगरवावडगहत्था कम्मयरा । वावाइओ थोहिं । समुप्यन्नो य तहा अकामनिज्जराए मरिऊण निययपुत्तस्स चैव नागदत्ताभिहाणस्स बन्धुमईए भारियाए कुच्छिसि पुत्तताए ति । जाओ उचियसमएणं । कयं च से नामं असोगदत्तो ति । तओ अइक्कन्तसंवच्छरस्स तं चैव सुवयारिं पेच्छिय जणणिज्जणए य अचिन्त-याए कम्मसामत्थस्स समुप्यन्नं से जाइसरणं । चिन्तियं च पोणं । बहुया जणणी, सुओ चैव य पिया । अओ पेच्छणयसमाणस्स धिरत्थु संसारवासस्स । ता कहमहं बहुयं चैव जणणि सुयं च तायं वाहरेमि ति । पडिवन्नं मूयगवयं । जाओ लोयवाओ 'अहो एस मूयगो' ति । एवं च अइक्कन्ता दुवालस संवच्छरा । समागओ तथ चउणाणाइसयसंपन्नो मेहनाओ नाम मुणिवरो । मुणियो य से

तस्य जातिस्मरणम् । विचित्रतया कर्मपरिणामस्य न गृहीतः कपयिः । अनुकम्पितं च तेन । अत्रान्तरे उपलब्धः सुपकार्या । ततोऽनया कृतः कोलाहलः 'सर्वः सर्वः' इति । तं च श्रुत्या समागता मुद्गरव्यापृताग्रहस्ताः कर्मकराः । व्यापादितस्तैः । समुप्यन्नश्च तथाऽकाम-निर्जरया मृत्वा निजपुत्रस्यैव नागदत्ताभिधानस्य बन्धुमत्या भार्यायाः कुक्षी पुत्रतयेति । ज्ञात उचितसमयेन । कृतं च तस्य नाम अयो-कवत्त इति । ततोऽतिक्रान्तसंयत्सरस्य तामेव सुपकारिं प्रेक्ष्य जननीजनकौ चाचिन्त्यतया कर्मसामर्थ्यस्य समुप्यन्नं तस्य जातिस्मरणम् । चिन्तितं च तेन-वधूर्जननी, सुत एव च पिता । अतः प्रेक्षणकसमानस्य धिगस्तु संसारयासस्य । ततः कथमहं वधुमेव जननीं सुते च तातं व्याहरामीनि । प्रतिपन्नं मूकयतम् । जातो लोकथादः 'अहो एव मूकः' इति । एवं चातिक्रान्ता द्वादश संवत्सराः । समागतस्तत्र चतु-र्धनातिशयसम्पन्नो मेघनाथो नाम मुनिवरः । ज्ञातश्च तस्यानेन हृदयभाषः । प्रेषितो एचनविन्यासकुरालः सुमङ्गलाभिधान ऋषिर्नागदे-

१ सुवगाटीए फ । २_ कओ अणए को-क । ३ तओ मोगगरवावडगहत्था भागया कम्म-क । ४ नियपुत्तस क । ५ नडपेच्छणय-क ।

अणेण हिययभावो । पेसिओ वयणविनासकुसलो सुमङ्गलाभिहाणो इसी नागदेवगेहं, भणियो य एसो । वत्तव्वओ तए तस्य गिहा-
लिन्देगनिविट्ठो असोगदत्तो । जहा, भो कुमारया, पेसिओ भिद्द गुरुणा, सो य एवं भणाइ ।

तावस किमिणा मूणव्वएण पडिवज्ज जाणित्तं धम्मं । मरिज्ज व्वअरोरग जाओ पुत्तस्स पुत्तो त्ति ॥

तओ 'जे मयवं आपवेइ' त्ति त्ति भणिज्ज गओ सो रिसी । साहिओ गुरुसंदेसओ । यणामपुव्वयं भणियं च जेणं । मयवं,
कत्थ सो गुरु । इसिणा भणियं । कुमार, सकावयारे चेइयंमि । तेण भणियं । एहि, गच्छम्ह । विम्भिओ मूयगपरियणो । चिन्तियं
च जेणं । अहो सामर्थ्यं मयवओ; ता जाउ एसो, कयाइ सोहैणयरं भवे । गओ मेहनायगुरुसमीवं । वन्दिओ गुरु । धम्मलाहिओ
गुरुणा । पुच्छिओ असोगदत्तेणं । मयवं, कंहं पुण तुमं मईयं बुत्तन्तं जाणासि । तेण भणियं । नाणवलेणं ति । 'अहो ते नाणाह-
यगेहम्, भणित्तथैपः । वक्तव्यस्त्वया तत्र 'शृद्धान्दिन्दकनिविट्ठोऽशोकदत्तः । यथा भोः कुमार ! प्रेषितोऽस्मि गुरुणा, स चैवं भणति-

तापस ! किमेतेन मीनव्रतेन. प्रतिपद्यस्व शात्वा धर्मम् । मृत्वा स्फुरोत्सो, जातः पुत्रस्य पुत्र इति ॥

ततो 'यद् भगवान् आशप्यति' इति भणित्वा गतः स ऋषिः । कथितो गुरुसंदेशरुः । प्रमाणपूर्वकं भणितं च तेन । भगवन् । कुत्र
स गुरुः । ऋषिणा भणितम्-कुमार ! शक्रावतारे चैत्ये । तेन भणितम्-एहि, गच्छावः । चिस्मितो मूरुपरिजनः । चिन्तितं च तेन-
अहो सामर्थ्यं भगवतः, ततो यातु पपः, कदाचित् शोभनतरं भवेत् । गतो मेघनादगुरुसमीपम् । चन्वितो गुरुः । धर्मलाभितो गुरुणा ।
पृष्टोऽशोकदत्तेन । भगवन् ! कथं पुनरुवं मदीयं वृत्तान्तं जानासि । तेन भणितम्-शानवलेनेति । 'अहो ते शानातिशयः' इति चिस्मितो-

१ अलिन्दकः-बहिर्द्वारप्रकोष्ठकः । २ मणइ ख । ३ सोहणय(क) समये क ।

सओ' चि विम्हओ असो गदत्तो । तओ भयवया 'पडिबुज्झिस्सइ' चि नाऊण कहिओ से धम्मो । पडिबुद्धो एसो । पुब्बवासणाए य नावगयं से मूयगाभिहाणं । ता एएण कारणेण इमं से दुइयं नामं ति ।

एवं च सिट्ठे समुप्पन्नो से पमोओ । पुच्छिओ य भयवं । अह कहिं केण वा पगारेणं अहं संबुज्झिस्सं ति । भयवया भणियं । वेयड्डुपव्वाए नियकुण्डलजुवल्लयदरिसणेणं भविस्सइ ते पडिबोहो । तओ वन्दिऊण भयवन्तं गओ कोसम्भि नयरिं । दिट्ठो मूयगो, साहिओ से युत्तन्तो, जहा उप्फालिओ भयवया । सबहुमाणं हँत्थे गेण्हिऊण भणिओ य एसो । ता अवस्समहं तए पडिबोहियव्वो चि । तेण भणियं । जइस्समहं जहासत्तीए । तओ तेण नीओ वेयड्डुपव्वयं, दंसियं सिद्धाययणकूडं । भणिओ य एसो । भो मम दुवे चेव अच्चन्तपियाणि एत्थ जम्मंमि, इमं सिद्धाययणकूडं रयणावयंसगाभिहाणं च कुण्डलजुयलं ति । ता चिट्ठउ इमं इहं, कायव्वं

ऽशोकदत्तः । ततो भगवता 'प्रतिभोत्सथते' इति ज्ञात्वा कथितस्तस्य धर्मः । प्रतिबुद्ध एषः । पूर्ववासनया च नागतं तस्य मूकाभिधानम् । तत पतेन कारणेनेदं तस्य द्वितीयं नामेति ।

एवं च श्रिट्ठे समुत्पन्नस्तस्य प्रमोदः । पृथ्थ भगवान्, अथ कुत्र केन वा प्रकारेणाहं सम्भोत्स्यामीति । भगवता भणितम्-धैता द्यपर्यते निजकुण्डलयुगलदर्शनेन भविष्यति ते प्रतिबोधः । ततो वन्दिवा भगवन्तं गतः कौशार्थी नगरीम् । दृष्टो मूकः, कथितस्तस्य धृसान्तः, यथा कथितो भगवता । सबहुमानं हस्ते गृहीत्वा भणितधैपः । ततोऽवदयमहं त्वया प्रतिबोधितव्य इति । तेन भणितम्-यत्तिक्येऽहं यथाशक्ति । ततस्तेन नीतो वैताढ्यपर्यन्तम्, दक्षितं सिद्धायतनकूटम् । भणितधैपः-भो ! मम द्वावेवात्यन्तप्रियावयत्र जन्मनि, इदं सिद्धायतनकूटं रत्नायतंसकाभिधानं च कुण्डलयुगलमिति । ततस्तिष्ठतु इदमिह, कर्तव्यं त्वया पूर्वकथितमिति । न्यस्तं शिला-

१ भगवत्या क । २ पडिबुज्झइ क । ३ वो क । ४ हत्थेणं क । ५ भो भो क । ६ -जुवल्लयं ति क ।

तए पुण्यसाहियं ति । 'निमित्तं सिलासंघायविवरेगदेसे कुण्डलजुयलं, समप्यियं च इमस्स चिन्तामणिरयणं । भणियो य एसो । एयं
 सु चिन्तामेत्तपडिबन्नसहायभावं साहेइ इहलोयपडिबद्धं एगदिवसे एगपओयणं । ता एयसामत्यओ वेयङ्गमणमणुचिड्ढियन्वं ति ।
 पडिबन्नमणेण । आगया कोसम्भि । गओ देवो निययविमाणं । वावन्नो कालकमेणं । समुप्पन्नो वन्धुमईकुच्छीए । जाओ से सरयस-
 मयंमि सहयारंसु दोहलो । असंपज्जमाणे य तंमि समुप्पन्ना से अरई, पव्वायं वयणकमलं, पीडिओ गब्भो, संजायं किसत्तणं । एत्थ-
 न्तरंमि पयड्ढो लोयवाओ । अहो एसा असंपाइयदोहैला न जीवइ चि । तओ माइनेहमोहिण्णं असोगदत्तेणं 'न तित्थयरभासियं
 निष्फलं, ता भविस्सइ, न अनेहा वि वेयङ्गमणं' ति चिन्तिज्जण चिन्तियाइं चिन्तामणिरयणसन्निहाणंमि सहयाराइं । समुप्पन्नाणि य
 इमाइं । संपाडिओ दोहैलो । पच्चया एसा । जाओ य से दारओ । कयं च से नामं अरहदत्तो चि ।

संघातविवरैकदेशे कुण्डलयुगलम्, समर्पितं चास्य चिन्तामणिरत्नम् । भणितश्चैपः । एतत्पल्लु चिन्तामात्रप्रतिपन्नसहायभावं साधयति
 इहलोकप्रतिबद्धमेकदिवसे एकप्रयोजनम् । तत एतत्सामर्थ्यतो वैताढयगमनमनुष्टातव्यमिति । प्रतिपद्यमानेन । आगतौ कौशाग्धीम् । गतो
 देवो निजविमानम् । व्यापन्नः कालक्रमेण । समुपन्नो वन्धुमतीकुक्षौ । जातस्तस्य शरत्समये सहकारेषु दोहदः । अस्संपद्यमाने च तस्मिन्
 समुत्पन्ना तस्या अरतिः, म्लानं वदन्कमलम्, पीडितो गर्भः, संजातं कृत्यम् । अत्रान्तरे प्रवृत्तो लोरुवादः, अहो एयाऽसंपादितदोहदा
 न जीवतीति । ततो मातस्नेहमोहितेनाशोकदत्तेन 'न तीर्थकरभाषितं निष्फलम्, ततो भविष्यति, नान्यथाऽपि वैताढयगमनम्' इति
 चिन्तयित्वा चिन्तितानि चिन्तामणिरत्नसन्निधाने सहकाराणि । समुत्पन्नानि चेमानि । नंपादितो दोहदः । प्रसूतैषा । जातश्च तस्या
 दारकः । कृतं च तस्य नाम अर्हदत्त इति ।

१ निमित्तयत् । २ जाओ य यत् । ३ -डोहला क । ४ निष्फलं भविस्सइ यत् । ५ अत्रान्तरे प्रवृत्तो लोरुवादः । ६ डोहलो क । ७ जाओ से क ।

पत्नी य वालभार्वं । ततो सो असोगदत्तो नेइ तं साहुसमीवं, याडेइ चंलणेसु, रुयइ य तओ । एवं च अइक्कन्तो कोइ कालो । पत्नी कुमारभार्वं । साहिओ जेण जिणभासिओ धम्मो, न परिणओ य तरस । पुणो वि साहिओ, पुणो वि न परिणओ त्ति । एवं च अइक्कन्तो कोइ कालो । पुणो वि कहिओ असोगदत्तेण पुव्वभवइयरो, न परिणओ य अरहयत्तस्स । भणिओ य जेणं असोगदत्तो । किमिणिणा पलविणं ति । तओ सो एयवइयरेणेव 'अहो सामत्थं कम्मपरिणईए' त्ति चिन्तिऊण पडिवन्नो समणलिङ्गं । अरहदत्तेण वि य परिणीयाओ चत्तारि सेट्ठिदारियाओ । सुज्जमाणस्स पवरभोए अइक्कन्तो कोइ कालो ॥

तओ परिवालिकुणमणइयारं सामणं अहाउयस्स खएण देवलोयमुवगओ असोयदत्तो । सुयं च जेणं, जहा असोगदत्तसमणगो पञ्चत्तमुवगओ त्ति । तओ समुब्भूओ अरहदत्तस्स सोगो । कयं उद्वेदिहियं । समुप्पन्नो य सो वंभलोए । दिन्नो उवओगो, विन्नाओ य

प्राप्तश्च वालभावम् । ततः सोऽशोकदत्तो नयति तं साधुसमीपम्, पातयति चरणयोः, रोदिति च ततः । एवं चातिक्रान्तः कोऽपि कालः । प्राप्तः कुमारभावम् । कथितस्तेन जिनभाषितो धर्मः, न परिणतश्च तस्य । पुनरपि कथितः, पुनरपि न परिणत इति । एवं चातिक्रान्तः कोऽपि कालः । पुनरपि कथितोऽशोकदत्तेन पूर्वभवव्यतिकरः, न परिणतश्चाहंइत्तस्य । भणितश्च तेनाशोकदत्तः, किमनेन प्रलयितेनेति । ततः स पतद्व्यतिकरैरेव 'अहो सामर्थ्यं कर्मपरिणतेः' इति चिन्तयित्वा प्रतिपन्न श्रमणलिङ्गम् । अहंइत्तेनापि च परिणीताश्चतस्रः श्रेष्ठिदारिकाः । भुञ्जानस्य प्रवरभोगान् अतिक्रान्तः कोऽपि कालः ।

ततः परिपाल्यानतिचारं श्रामण्यं यथायुक्तस्य क्षयेण देवलोकमुपगतोऽशोकदत्तः । श्रुतं च तेन, यथाऽशोकदत्तश्रमणः पञ्चत्यमुपगत इति । ततः समुद्भूतोऽहंइत्तस्य शोकः । इतमूर्ध्वदेहिकम् । समुत्पन्नश्च स ब्रह्मलोके । दत्त उपयोगः । विघातश्चावधिना अहंइ-

ओहिणा अरहदत्तवह्यरो । आभोग्निं च षेणं 'न एस एवं पडिबुज्झइ' ति । पत्थुओ उवाओ । अयण्डमि चैव समुप्पाइओ से वाही । संजायं जलोयरं, परिसुक्काओ भुयाओ, मूणं चलणजुयलं, मिलणाणं लोयणाणं, जडिहा जीहा, पणट्ठा निहा, उवगया अरइ, समुब्भूया महावेयणा । मिसणो य एसो । सदाविया वेजा । उवन्नत्थं सब्वसारं । भणियं च षेण । अवहर एयं वेयणं । पउत्ताइं ओसहाइं; न जाओ से तिसेतो । पच्चक्खाओ वेजेहि । तओ वेयणाइसयमोहिण्ण भणियं । न चएमि एयं अणेगतिव्ववेयणाभिभूयं दिवसमेत्तमवि सरीरगं धारेउं । ता देहं मे कट्ठाणि, पविसामि जलणं ति । एयं सोऊण विदाणा बन्धवा, सुच्छियाओ पत्तीओ, परोवियो परियणो । एत्थन्तरंमि सो देवो सव्ववेज्जरुवं काऊण गहियगोणत्तओ आगओ कोसम्बि । उग्घोसियं च षेणं अरहदत्तघरसमीवे । अहं खु सव्ववेजो फेडेमि सीसवेयणं, सुणावेमि वेहिरं, अवणेमि तिमिरं, पणासेमि खसरं, उम्मूलेमि मलवाहिं, पसंमेमि मूलं, नासेमि जैलोयरं

सव्यतिकरः । आभोग्निं च तेन 'नैप एवं प्रतिबुध्यते' इति । प्रस्तुत उपायः । अकाण्डे पव समुत्पादितस्तस्य व्याधिः । संजातं जलोदरम्, परिसुक्की भुज्जी, शूलं (शोधयत्) चरणयुगलम्, म्लाने लोचने, जडा जिह्वा, प्रनष्टा निद्रा, उपगताऽरतिः, समुवभूता महावेदना । विपण्णञ्चैयः । शब्दायिता चैद्याः । उपन्यस्तं सर्वसारम् । भणितं च तेन-अपहरैतां वेदनाम् । प्रयुक्तान्यौषधानि, न जातस्तस्य निद्रोगः । प्रत्याख्यातो वैद्ये । ततो वेदनातिशयमोहितेन भणितम्-न शम्नोम्येतदनेकतीववेदनाभिभूतं दिघलमात्रमपि शरीरकं धारयितुम् । ततो दत्त मे काष्ठानि, प्रविशामि ज्वलनमिति । पतद्भुत्वा चिद्राणा चान्धवाः, मूर्च्छिताः पल्प्यः, प्ररुदितः परिजनः । अत्रान्तरे स देवः शयरथैचरूपं श्रुत्वा श्रुहीतगोणीन्य आगतः कौशाम्बीम् । उद्घोषितं च तेन अर्हदत्तगृहसमीपे । अहं एलु शव्ववैद्यः स्फेटयामि शीर्ये-वेदनाम्, थानयामि वधिरम्, अपनयामि तिमिरम्, प्रणाशयामि एसम् (कच्छूम), उन्मूलयामि मलव्याधिम्, प्रशमयामि शूलम्, नाश-

१ देहि स । २ एव क । ३ -गोणत्तणओ क । ४ वहिस्सिय क । ५ समासि क । ६ उयर ख ।

ति । एयं सोऽज्ज सद्दिओ सवहुमाणं । भणिओ य से परियणेणं । भद्द, अवणेहि इमस्स महोयरं; जं मग्गियं दिज्जइ ति । तेण भणियं । धम्मवेज्जो अहं, न उण अत्थलोलुओ; ता अलं मे अत्थेणं । किं तु किञ्चसज्जो एस वाही, न सुहेणं अवेइ । एत्थ खलु परिहरियव्वं नियणं, सेवियव्वो पडिवक्खो । नियणं च दुविहं हवइ, इहलोइयं पारलोइयं अपच्छासेवणजणिओ वायाइघाउ वखोहो, पारलोइयं पावकम्मं । तत्थ 'इहलोइयं पि न पारलोइयसंन्धमन्तरेण' ति पारलोइयं परिहरियव्वं ति । तत्थ वि पहाणभावओ मिञ्चत्तं । परिहरिए य तंमि समुप्पन्नसम्मत्तभावेण पइदिवसमेव आसेवियव्वाइं नाणचणाइं, कायव्वो पटमचरिमपोरुसीसुं चित्तमल-विसोहणो जिणयणलज्जाओ, सोयव्वो विइयपोरुसीए हियाहियभावदंसगो तंस्स अत्थो, मणवयणकायजोगेहि न हिंसियव्वना पाणिणो, न जंप्पियव्वमलियं, न गेण्हियव्वमदत्तयं, न सेवियव्वमवग्गं, न कायव्वो मुञ्छाइ परिग्गहो, न सुज्जियव्वं रयणीए, स्वायव्वा खन्ती,

प्यामि जलोदरमिति । एतच्छ्रुत्वा श्चिदतः सवहुमानम्, भणित्तश्च स परिजनेन । भद्र ! अपनयास्य महोदरम्, यन्मार्गितं दीयते इति । तेन भणितम्-धर्मवैद्योऽहम्, न पुनरर्थलोलुपः, ततोऽलं मेऽर्थेन । किन्तु कृच्छ्रसाध्य एव ध्याधिः, न सुखेनापैति । अत्र यलु परिहर्तव्यं निदानम्, सेवितव्यः प्रतिपत्तः । निदानं च द्विविधं भवति-प्रेहलौकिकं पारलौकिकं च । तत्रेहलौकिकमपथ्यासेचनजनितो वातादिधा-तुशोभः, पारलौकिक पापकर्म । तत्र 'प्रेहलौकिकमपि न पारलौकिकसम्बन्धमन्तरेण' इति पारलौकिक परिहर्तव्यमिति । तत्रापि प्रधान-भाषतो मिथ्यातयम् । परिहृते च तस्मिन् समुत्पन्नसम्यक्त्वभावेन प्रतिदिवसमेवासेवितव्ये ज्ञानचरणे, कर्तव्यः प्रथमचरमपौरुष्योश्चि-त्तमलविशोधनो जिनचयनस्थाध्यायः, श्रोतव्यो द्वितीयपौरुष्यां द्विताहितभावदर्शरुस्तस्यार्थः, मनोचयनकाययोगेन हिंसितव्या प्राणिनः, न जल्पितव्यमलीकम्, न ग्रहीतव्यमदत्तम्, न सेवितव्यमद्रह्य, न कर्तव्यो मूर्च्छया परिग्रहः, न भोक्तव्यं रजन्याम्, क्षन्तव्या क्षन्ति,

१ पोरिलीपुं क । २ पोरिलीए क । ३ तसस्यो क ।

भारिग्र्यं मद्गं, वज्रणिजा माया, निहणियव्वो लोहो, हिण्डियव्वं अपडिवद्धेणं, वसियव्वं सेलकाणणुज्जाणेसु, वज्रियव्वो आरम्मो, भारिग्र्यं निरीहेणं । एवं च, भो देवाणुणिया, अवेह भवजलीयरं पि, किमङ्ग पुण एयं इहलोयमेत्तपडिवद्धं ॥

तत्रो परियणेण चिन्तियं 'मरणाओ वरमिमं' ति । भणिओ य एसो परियणेण । भो अरहदत्त, अलं मरणेणं, एयं करेहि' ति । तत्रो 'मरणाओ नि एयमहिययरं, तहाचि का अन्ना गइ' ति चिन्तिज्जेण जंपियमणेणं 'जं वो रोयइ' ति ॥

मयवेजेण भणियं । जइ एवं, वा पेच्छ मे वेज्जसत्तिं । इयाणि चैव पन्नवेमि; किं तु निच्छिण्ण होयव्वं, न दायव्वो मोहपसरो, न मोयं व्वं यणममच्छाणमित्ताणं, न कायव्वा कुसीलसंसग्गी, न बहु मन्नियव्वं इहलोयवर्युं, न मोत्तव्वो अहं, न खण्डियव्ववा मम आणची' । पडिस्सुयमणेणं । तत्रो आलिहियं वेजेण मन्तमण्डलं, मिलिओ नयरिजणवओ, ठाविओ मण्डलमि अरहदत्तो, सब्वजण-

भारिग्र्यं मद्गं, वज्रणिजा माया, निहन्तव्वो लोभा, हिण्डितव्वमप्रतिवद्धेण, वस्तव्वं शैलकाननोद्यानेषु, चर्जयितव्वय आरम्मः, भारिग्र्यं निरीहेण । एवं च भो देवानुमिष ! अपेति भवजलोदरमपि किमङ्ग पुनरेतदिहलोकमात्रप्रतिवद्धम् । ततः परिजनेन चिन्तितम्- 'मरणाद् परमिदम्' इति । भणितश्चैप परिजनेन-भो अहं इत्त ! अलं मरणेन, पत्तकुर्विति । ततो 'मरणादप्येतदधिकतरम्, तथापि का- ऽया गतिः' इति चिन्तयित्वा जलितमनेन 'यद् वो रोचते' इति । शर्ववेद्येन भणितम्-येद्यं ततः प्रेक्षस्य मे वैद्यशक्तिम् । इदानीमेव प्रमापयामि, किन्तु निश्चितेन भवितव्यम्, न दातव्यो मोहप्रसरः, न श्रोतव्यं वचनमकल्याणमित्राणाम्, न कर्तव्यः कुशीलसंसर्गः, न बहु मान्यतरित्यमिहलोक्यन्तु, न मोक्तव्योऽहम्, न खण्डयितव्या ममाहसिः । प्रतियुतमनेन । तत्र आलिपितं वैद्येन मन्त्रमण्डलम्, मिलितो नगरोज्जननः, स्थापितो मण्डलेऽहं इत्तः, सर्वजनसमक्षमेवाभिमन्थ्य प्रयुक्तान्यौपधाति, स्थगितो धवलपटेन, स्मृता मातृस्थानचिद्या,

समक्समेव अहिमन्तिऊण पञ्चाहं ओसहाइं, ठइओ धवलपडएणं, सुमरिया माइहाणविजा, देवसत्तीए कोलाहली कओ एसो । तओ मोयावेऊण अकन्दभेस्वे, लोट्टाविऊण महियलंमि, भञ्जाविऊण अङ्गमङ्गाइं, गमिउं विचित्तमोहे जम्बालकलमलओ अइभीसणो रूवेण असोयन्वभासी [सवणपन्थाओ पुट्टो किं पुण दंसणस्स] दुरहिगन्धिणा देहेण नियरूवसरित्तअट्टुत्तरवाहिसयपरिवारिओ विवाग-सव्यस्सं पिव पावकम्मस्स निप्फेडिओ से मुत्तिमन्तो चेव मायावाहि ति । दिट्ठो य लोएणं । तओ विम्हिओ लोओ । कओ णेण कोलाहलो । अहो महाणुभावया सवरवेञ्जस्स, अउव्ववेञ्जमणेण अदिट्टुण्वेण अम्हारिसेहिं निप्फेडिओ मुत्तिमन्तो चेव वाहि ति । अहो अच्छरियं; पउणो अरहदत्तो, वाहिविगमेण समागया से निद्दा । थेववेलाए पडिवोहिओ सवरवेञ्जं । भणिओ य णेणं । भइ, पेच्छप्पणीचयं महापावकम्मवाहिं । ता तहा करेञ्जासि, न उणो जहा इमेणं धेप्पसि ति । दिट्ठो अरहदत्तेणं । विम्हिओ एसो । जायं से भयं । भणिओ य सवरवेञ्जं । भइ, सोयाधिओ ताव तुमं मए इमाओ पावकम्मवाहिकिलेसाओ, पाविओ आरोग्गसुहेक्कदेसं । अओ

धेयशफ्या कोलाहली कृत पयः । तनो मोचयित्वाऽऽकन्दभैरवान् लोटयित्वा महीतले भञ्जयित्वाऽऽङ्गाङ्गानि गमयित्वा विचित्रमोहान् (जम्बालकलमलओ दे.) दुर्गन्धी अन्तिभीपणो रूपेण अथोतव्यभापी [श्रवणपथस्यापि च स्पृष्टः किं पुनर्दर्शनस्य] दुरभिगन्धिना देहेन निजकपसदशाष्टौचव्याधिशतपरिधुतो विपाकसर्वस्वमिष पापकर्मणो निष्फेडितस्तस्य मूर्तिमानिव मायाव्याधिरिति । इष्टञ्च लोकेन । ततो विस्मितो लोकः । कृतोऽनेन कोलाहलः । अहो महानुभावता शवरवैद्यस्य, अपूर्ववैद्यमार्गेण अष्टपूर्वेणास्पादशैनिष्फेडितो मूर्तिमानेव व्यधिरिति । अहो आश्चर्यम् । ऋगुणोऽईदृस्तः, व्याधिविगमेन समागता तस्य निद्रा । स्तोत्रवेलायां प्रतियोधितः शवरवैद्येन । भणितस्थानेन-भद्र ! प्रेशस्व आत्मनश्चैव महापापकर्मव्याधिम् । ततस्तथा कुर्याः, न पुनर्यथाऽनेन गृह्यसे इति । इष्टोऽईदृत्तेन । विस्मित

परं भ्रूण सयमेव तद्वा कायव्यं, जहा सयलपात्रकम्मवाहिविगमो होइ, तन्विगमे य संपञ्जिस्सइ ते जम्मजरामरणविरहियं एगन्तनि-
 प्पगगायं आसंमारमेपत्तपुब्बं आरोग्गसुहं ति । अहं पि गहिलो चेव इमिणा पावकम्मवाहिणा; अधणीया य भवओ विय काइ मत्ता
 इमस्स मए, सेमानणयणत्थं च 'अजोगो उन्निमोवायस्स' ति प्यट्ठो इमिणा प्यारेणं । ता तुमं यि उत्तमोवायं वा पडिवज्ज एयं वा
 मज्झ मन्तियं चेट्ठियं ति । लोएण भणियं । 'को उण एत्थ उत्तमोवाओ । सबरवेज्जेण भणियं । जिणसासणंमि पव्वञ्जापव्वज्जणं ।
 त्थय खलु पडिवज्जाए पव्वञ्जाए परिवालिज्जमणीए जैहाविहिं न संभवइ एस वाही, सिग्घमेव य अवेइ अवसेसं ति । ईइसा य मज्झ
 जाई, लेण न होइ सा इमीए सयलदुक्खसेलवञ्जासणी महापव्वञ्जा । तुमं पुण भइ उत्तमजाइगुणओ जोगो इमीए महापव्वञ्जाए । ता
 एयं वा गेण्ह, गहियगोणत्तओ मए वा सह विहरसु ति । लोएण भणियं । भो सुन्दरमिमं, तुज्झ भाया वि पव्वइओ चेव; ता एयं

एयः । जतं तस्य भयम् । भणितथ शयरवैधेन । भद्र ! मोचितस्तावत् त्वं मयाऽस्मात् पापकर्मव्याधिक्लेशात्, प्रापित आरोग्यसुखैकदे-
 शम् । अतः परं भद्रेण स्वयमेव तथा कर्तव्यम्, यथा सकलपापकर्मव्याधिविगमो भवति, तद्विगमे च संपत्स्यते ते जन्मजरामरणवि-
 गदितमेतान्निष्पत्ययायमासंसारमप्राप्तपूर्वमारोग्यसुखमिति । अहमपि गृहीत पदानेन पापकर्मव्याधिता, अपनीता च भवत इव काचि-
 न्मात्राऽस्य मया, शेषापनयनार्थं च 'अथोग्य उत्तमोपायस्य' इति प्रबृत्तोऽनेन प्रकारेण । ततस्त्वमपि उत्तमोपाय वा प्रतिपद्यस्व, पतद्वा
 मम सत्कं चेष्टितमिति । लोकैः भणितम्-कः पुनरत्र उत्तमोपायः । शयरवैधेन भणितम्-जिनशासने प्रवल्याप्रपदनम् । तत्र खलु
 प्रतिपन्नायां प्रव्रज्यायां परिपाल्यमानायां यथाविधि न सम्भवत्येव व्याधिः, शीघ्रमेव चापैत्यवशेषमिति । ईदृशी च मम जातिः, येन न
 भवति साऽस्यां सकलदुःखशैलवञ्जाशनिर्महाप्रयःया । त्वं पुनर्भद्र ! उत्तमजातिगुणतो योग्योऽस्याः मह्यप्रव्रज्यायाः । तत पतां गृह्णाण,

वचसु' स्ति ॥

तत्रो अरहदत्तेण अणिच्छमाणेणावि चित्तेण पडिचत्तमेय । आगओ कीद्व तहाविहो साह । तत्रो पडिचत्तो एयस्स समीवे पव्वञ्जं दव्वओ, न उण भावओ स्ति । गओ सववेओ ॥

अङ्कन्ता वइवि दियहा । मिच्छत्तोदएणं च ममुप्पन्ना इमस्स अरई । तत्रो परिचइय पोरुसं, अणवेक्खिइऊण नियमकुलं, अगणिल्लण ययणिल्लं, अणालोइऊण आयइं परिचत्तमणेण दव्वलिङ्गं । आगओ सगिहं । पवत्तो पडिक्कलसेवणे । गया कइवि वासरा । आभोइयं देयेण । कओ से पुव्ववाही । विमण्णो एसो । निन्दिओ लोएणं । संसारसिणेहेणं गविट्ठो से बन्धवेहिं सववेओ । लद्धो देव्वजोएणं । भणिओ य जेहिं । मइ, कुविओ सो तस्म वाही । ता करेहि से अणुगगहं, उवसांमेहि एयं' ति । सववेओण भणियं । किं

शुद्धीतगोणप्रयो मया वा मह विहर इति । लोकेन भणितम्-भो ! सुन्दरमिदम्, तय आताऽपि प्रवृत्तित एव, तत पतद् व्यचस्येति । ततोऽरहंसानिच्छताऽपि चित्तेन प्रतिपन्नमेतद् । भागतः कोऽपि तथविधः साधुः । ततः प्रतिगन्न एतस्य समीपे प्रमग्नां द्रव्यतः न पुनर्भासित इति । गतः शबरवैद्यः ।

अतिक्रान्ताः पश्यपि दिवसाः । मिथ्यात्पोश्येन च समुत्पन्नाऽस्थारतिः । ततः परित्यज्य पौरुषम्, अनपेक्ष्य निजकुलम्, अगणयित्वा वचनीयम्, अनादौच्यायति परित्यज्जमनेन द्रव्यदिहम् । आगतः स्वगृहम् । प्रवृत्तः प्रतिकूलसेवने । गताः कृत्यपि वासराः । आभोगित्तं वेचेन । एतन्गतस्य पूर्वव्याधिः । विपण्ण एव । निन्दिओ लोकेन । संसारस्नेहेन गवैफित्तरतस्य धान्धवैः शबरवैद्यः । लन्धी देव्वयोस्सेन । भणितत्त तैः । मइ ! कुपितः स तस्य व्याधिः । ततः कुः नश्यानुप्रहम्, उपगमय एतमिति । शबरवैद्येन भणितम्-एक कृतमपपभ्यमिति ।

१ के रि क ।

कृत्यमपच्छंति । बन्धवेहिं भणियं । मद्, लज्जिया अम्हे तस्स चरिएणं; तहावि करेह अणुग्गहं ति । सवरवेजेण भणियं । जइ एवं पुणो चि पव्वइ । तओ अणिच्छमाणो चि हियएण पव्वइओ । तहेव उवसामिऊण वाहिं गओ सवरवेज्जो ॥

अइकन्तेसु कइययदिणेषु तहेव उप्पव्वइओ । आहोइयं देवेणं । कओ से तिब्वययरवेयणो वाही । भणियो य वन्धवेहिं । किं पुण तुमं एवं पि अत्ताणयं न लवसेसि । ता परिच्चयसु वा जीवियं, करेहि वा तस्स वयणं ति । तेण भणियं । करेमि संपयं, जइ तं पेच्छामि ति । गवेसिओ सवरवेज्जो बन्धवेहिं, दिट्ठो य देव्वजोएणं । लज्जावणयययणं भणियो य णेहिं । अजुत्तं चेव ववसियं^३ ते पुत्तएण, गहिओ य एसो तिब्वयरेण वाहिणा; ता को उएण इह उवाओ चि । सवरवेजेण भणियं । नत्थि तस्स उवाओ; विसयलोलुओ सु एसो पुरित्तयारगहिओ य । ता थेवमियमेयस्स, घट्टुययराओ य अगओ तिरियनारएसु विडम्बणाओ । तहाचि तुम्हाण उवरोहओ

यान्धंभणित्तम-भद्र ! लज्जिता वयं तस्य चरितेन, तथापि कुर्वन्नुग्रहमिति । शयरवैद्येन भणित्तम्-यद्येवं पुनरपि प्रव्रजति । ततोऽनिच्छन्नपि हृदयेन प्रव्रजितः । तथैषोपशमय्य व्याधिं गतो शयरवैद्यः ।

अतिशान्तेषु कतिपयदिनेषु तथैयोत्प्रव्रजितः । आभोगित देवेन । कृतस्तस्य तीव्रतरवेद्युनो व्याधिः । भणितश्च यान्धवैः । किं पुनस्यमेवमपि आत्मानं न लक्षयति । ततः परित्यज वा जीवितं कुरु वा तस्य वचनमिति । तेन भणित्तम्-करोमि साम्प्रतम्, यदि तं पदयाप्सीति । गवेपितः शयरवैद्यो यान्धवैः, इष्टश्च देवयोगेन । लज्जावनतवदन् भणित्तश्च तैः । अयुक्तमेव व्यवसितं ते पुत्रकेण, गृहीतश्चैप तीव्रतरेण व्याधिना, ततः कः पुनरिद्धोपायः इति । शयरवैद्येन भणित्तम्-नास्ति तस्योपायः, विषयलोलुपः खल्वैष पुरुषकाररहितश्च । ततः स्नोकमिदमेतस्य, घट्टुतराश्चाग्रतः तिर्यग्नारकेषु विडम्बनाः । तथापि युष्मारुपरोघतश्चिकित्सास्यैकशः, यदि मयैव सह द्विष्टते इति ।

१ आभोरयं क । २ दिव्व-ए । ३ तेण क । ४ जुण क-स ।

चिकिच्छामि एकस्मि, जइ मए चेव मह हिण्डइत्ति। पडिवन्नमणेहिं, साहियं च अरहदत्तस्स। संखुद्धो य एसो। तदावि 'का खन्ना गइ' ति चिन्तिअण पडिवन्नमणेण। आणियो सवरवेज्जो। भणियो य जेणं। भइ, पच्छिमा खेड्डिया; ता सुन्दरेण होयन्वं। सब्बहा जमहं करेमि, ते चेव तुमए कायन्वं; न मोत्तन्वो य अहयं ति। पडिवन्नं अरहदत्तेणं। तिगिच्छिओ य एसो। भणियो य लोएणं। भो तस्सयत्ताहपुत्त, मा संपयं पि कुपुरिमचेट्ठियं केरिस्ससि। समप्पियो से गेणचओ। निग्गया नयरीओ, गया य गामन्तरं। कया देवेण माया। दिट्ठं च णेहिं भूमन्थयासियं नहयलं, सुओ हाहाखगन्धिभणो वंसकुट्टणसदो, पुलइया दिट्ठिदुक्खया जालावली। विन्नायं य णेहिं, जहा पलित्तो एग गामो ति। तओ विज्झवणनिमित्तं घेचूण तेणमारयं घावियो देवो। भणियो य जेणं। भो किं तणमारणं पलित्तं विज्झविज्झइ। देवेण भणियं। किमेत्तियं वियाणासि। तेण भणियं। कइं न-ययासि। देवेण भणियं। जइ जा-

प्रतिपद्यमेभिः, कथितं चार्हदत्तस्य। संशुष्यथैयः। तथापि 'काऽन्या गतिः' इति चिन्तयित्वा प्रतिपद्यमानेन। आनीतः शबरवैद्यः। भणितथ तेन। भद्र! पश्चिमा (गन्धिया दे.) द्वास्तिका (चरम उपाय इत्यर्थः,) ततः सुन्दरेण भवितव्यम्। सर्वथा यदहं करोमि तदेव त्वया कर्तव्यम्, न मोक्षमर्थश्चाहमिति। प्रतिपद्यमानहंहेत्तन। चिकित्सितथैयः।। भणितथ लोकेन। भो गार्थयाहपुत्र! मा साम्प्रतमपि तुपुत्रयचेष्टितं परिरयन्मि। समपितस्तस्य गेणयिकः। निर्गती नगर्याः, गतो च ग्रामान्तरम् ॥ श्रुता देवेन माया। दृष्टं च ताभ्यां धूमान्धकारितं नभस्तलम्। श्रुतो हाहाखगन्धिभितः वंशशकुट्टणशब्दः, एषा दृष्टिदुःपदा ज्वालावलिः। विज्ञानं च ताभ्याम्, यया प्रदीप्त एव ग्राम इति। ततो वियापननिमित्तं गृहीत्या हणभारकं धावितो देवः। भणितथ तेन। भोः किं तृणभारकेण प्रदीप्तं विध्याप्यते। देवेन भणितम्-किमेतायद् विजानामि। तेन भणितम्-कथं न जानामि। देवेन भणितम्-यदि जानामि ततः कथमनानपयनसंशुद्धितमनेकदे-

१ शरदयत्तए ग, शरिदत्तए ग। २ करोजगु ति क। ३ गंगकुट्टण-क। ४ तणमारिय क।

पति. ना रहमन्त्राजपनसंघुक्रियं अपेगदेहिन्धणं कोहाइसंपलितं गैहियदेहिन्धणो पुणो वि गिहवासं पविससि । ठिओ तुण्हिको, न संतुओ य ॥

गया रंनि भूमिभागं । पयट्टो देवो तिवखरुण्टयाउलेणं अटविमगेणं । इयरेण भणियं । भो किं पुण तुमं पन्थं सोत्तूण अडविं पयिसि । देवेण भणियं । किमेत्तियं जाणसि । तेण भणियं । कहं न-याणामि । देवेण भणियं । जइ जाणसि, ता कहं मोक्ख-मगं मोत्तूण अपेगयणमायसंहुलं संगाराडविं पविससि । ठिओ तुण्हिको, न संतुट्टो य । गया कंचि भूमिभागं । आवासिया गाम-देवउत्ते । तस्य पुण राणमंतरो लोएण अचिजमाणो हेट्टामुहो पडइ; पुणो वि ठविओ, पुणो वि पडइ । तेण भणियं । अहो वाणमंत-रम्म अहन्त्रया, जो अचिओ उवरिट्तो य कओ हेट्टामुहो पडइ । देवेण भणियं । किमेयं वियाणसि । तेण भणियं । किमेत्थ जाणि-यत्वं । देवेण भणियं । जइ एयं, ता कीम तुमं अचणिजट्टाणे देवगइसिद्धिगईओ पडुच उवरिट्तो वि किजमाणो परिणामदारुण

हेन्धने गोयादिसंपदीनं गृहीतदेहेन्धन पुनरपि गृहवासं प्रविशसि । स्थितः तृष्णिकः, न संतुद्धथ । स्थितः पुनस्त्वं पन्थानं सुन्त्वाऽटवीं गतो रंयिदं भूमिभागम् । प्रतृत्तो देवः तीक्ष्णरुण्ट हाकुलेत्ताटवीमार्गेण । इत्तरेण भणितम्-भोः किं पुनस्त्वं पन्थानं सुन्त्वाऽटवीं प्रविशसि । देवेन भणितम्-किमेतायद् जानामि । तेन भणितम्-कथं न जानामि । देवेन भणितम्-यदि जानासि, ततः कथं मोक्षमार्गं सुन्त्वाऽनेन-मनःपदसंकुलां संगाराटवीं प्रविशसि । स्थितः तृष्णिकः, न संतुद्धथ । गतो कंचिद् भूमिभागम् । आवासितो ग्रामदेव-उत्ते । तत्र पुनर्यामन्तरे लोकेनात्थमानोऽधोमुत्तः पतति, पुनरपि स्थापितः पुनरपि पतति । तेन भणितम्-अहो वानमन्तरस्याधन्यता, गोऽन्धिन (उवरिट्तो दे) ऊर्ध्वमिमुत्तः पतति । देवेन भणितम्-किमेतद् विजानासि । तेन भणितम्-किमत्र ज्ञातव्यम् । देवेन भणितम्-यद्येयं ततः कस्मात्तमन्वनीयस्थाने देवगतिसिद्धिगती प्रतीत्य ऊर्ध्वमिमुत्तोऽपि क्रियमाणः परिणामदारुणगृहवासप्रपदनैः

गिह्यासपवञ्चणेणं निरयगइतिरिपगइगमणभावओ हेह्हासुहो पडसि । टिओ तुण्हको, न संबुद्धो य ॥

गया कंचि भूमिभागं । दिट्ठो य नाणापयारे कणियकुण्डए चइऊण अचन्तदुरहिगन्धअसुइयं भुञ्जमाणओ स्यरो । तेण भणियं । अहो अविवेगो स्यरस्स, जो कणियकुण्डए चइऊण असुइयं भुञ्जइ ति । देवेण भणियं । किमेत्तियं वियाणसि । तेण भणियं । किमेत्थ वियाणियब्बं । देवेण भणियं । जइ एवं, ता कीस तुमं अचन्तसुहरूवं समणत्तणं चइऊण असुइए विसए बहु मन्नसि ति । टिओ तुण्हको न संबुद्धो य ॥

गया थेवं भूमिभागं । कया देवेण माया । दिट्ठो य णेहि छेत्तन्तरोवारियादूरदेसट्ठियविमुक्कजुंजुमयचारी सुक्कव्रतडेक्कदेससंजाय-दुरुवापवाल्लवद्दाहिलासो तन्निमित्तमेव अञ्जवसाएणं कूवपडणेणं अणासाइऊण दुरुवापवाल्लवं विसमपडिक्कवेकदेसेसु संबुण्णि-

निरयगतित्यं गतिगमनभावतोऽधोमुचः पत्सि । स्थितः तृण्णिको न संबुद्धश्च ।

गती कच्चिद् भूमिभागम् । दृष्टञ्च नानाप्रकारान् कणिककुण्डान् त्यक्त्याऽत्यन्तदुरभिमगन्धाशुचिकं भुञ्जानः सूररः । तेन भणितम्-अहो अचिवेकः सूररस्य, यः कणिककुण्डान् त्यक्त्याऽशुचिकं भुञ्जते इति । देवेन भणितम्-किमेतावद् विजानासि । तेन भणितम्-किमत्र विशातव्यम् । देवेन भणितम्-येधेयं ततः कस्मात्त्वमत्यन्तसुररूपं श्रमणत्वं त्यक्त्याऽशुचिकान् चिपयान् बहु मन्यसे इति । स्थितस्तृण्णीकः, न संबुद्धश्च । गती स्तोकं भूमिभागम् । कृता देवेन माया । दृष्टञ्च ताभ्यां क्षेत्रान्तर- (ओवास्त्रिय दे.) राशीकृतादूरदेशस्थितविमुक्कजुंजुमयचारिः शुष्ककूपतटेकदेशसंजातदूर्वाप्रवाल्लवद्दाभिलापस्तन्निमित्तमेवाध्यवसायेन कूपपतनेनानासाद्य दूर्वाप्रवाल्लवं

यद्भोक्तो परदो ति । तं च ददृणं भणियं अरहदत्तेणं । अहो मूढया बहलस्स, जेण मोत्तूण जुंजुमयचारिं कूववडतडसंठियं दुरुव्वाल-
 यमहिलमन्तो वत्थेय पडिओ । देवेण भणियं । किंमेत्तियं वियाणसि । तेण भणियं । कहं न-याणामि । देवेण भणियं । जइ जाणसि,
 ना इदं ऐसन्तरोयारियं जुंजुमयचारिकल्पं महन्तं सुसोक्खयुज्झिय दुरुव्वापवालवत्तुल्ले तुच्छे माणुससोक्खमि पद्धाहिलासो पाडेसि
 अप्पानयं सुट्ठमरिणीए दोगगइए ति ॥

एवमायज्जिज्जा विपलिओ से कम्मरामी । चिन्तियं च जेणं । अहो अयाणुसो एसो । कहमचहा एवं वाहरइ । सोहणं च एयं ।
 भाया पि मे एयं चेय कहियव्वं ति । ता पुच्छामि तां, को उण एत्थ परमत्थो ति । पुच्छिओ य । भो को उण तुमं असोयदत्तो
 मिय मम वन्डलो ति । देवेण भणियं । परिवापन्तरगओ सो चेव असोयदत्तो म्हि । इयरेण भणियं । को पच्चओ । देवेण भणियं ।

विपमज्जिपूरीकरीशेषु मन्तृणिनाद्रोपात्रो यलीयइ इति । तं च दृष्ट्वा भणितमर्हदत्तेन । अहो मूढता वलीवर्दस्य, येन मुक्त्वा जुञ्जुमय
 चारिं पृपायटतमंभियं दुरान्यमभिलगन् तत्रैय पतितः । देवेन भणितम्-किमेतावद् विजानासि । तेन भणितम्-कथं न जानामि । देवेन
 भणितम्-परिं जानामि ततः कथं शंप्रान्तरराशीरत- (ओघारियं वै- राशीकृतम्) जुञ्जुमयचारिकल्प महत्तु सुरसौख्यमुच्छिल्या दूर्याप्रवा-
 त्त्ययुन्ये तुच्छे मानुगमौल्ये यजामित्यारः पातयम्यात्मानं शुष्ककृपसदृश्यां दुर्गत्यामिति ।

एतस्मिन् विचिन्तितस्तस्य कर्मराशिः । चिन्तितं च तेन-अहो अमानुष एयं, कथमन्यथैवं व्याहरति । शोभनं चैतद् । आत्राऽपि
 मे एवमेव कथयितव्यमिति । ततः पुच्छामि तावत्, कः पुनस्त्य परमार्थ इति । पृष्ट्वा । भोः । कः पुनस्त्यमशोकदत्त इय मम वत्सल
 इति । देवेन भणितम्-एयायान्तरगतः स एयागोरुदत्तोऽस्मि । इतरेण भणितम्-कः प्रत्ययः । देवेन भणितम्-त्वया मया च प्रतियोग-

तुम ए मए य पडिबोहनिमित्तं आसि जहा वेयड्डुपव्वए कुण्डलजुवलं ठवियं, ता तं चेवं दंसेमि त्ति; किमन्नेण पच्चएणंति । पडि-
स्सुयमणेणं । तओ दिव्वरूवेण होऊणं नीओ वेयड्डुपव्वयं, दंसियं से सिद्धाययणकूडंमि रयणात्रयंसयं कुण्डलजुवलं । तं चेव पेक्खि-
ऊण विचित्तयाए कम्मपरिणामस्स समुपपन्नं जाईसरणं । पडिबुद्धो एसो, पव्वइओ य भावओ । खामिओ देवेणं । गओ देवो ॥

ताणं च अहयं, भो धरण, पुरोहियकुमारो त्ति । ता न एवं, देवाणुप्पिया, अणभत्थकुसलमूलाणं विराहयाणं च बुद्धी हवइ, न य
अविराहयाणं विणिजियमहामोहसचूणं अणुट्ठाणं न निव्वहइ, न य इमाओ अन्नं सुन्दररं ति । ता समीहियसंपायणेण करेहि सफलं
मणुयत्तणं । धरणेण भणियं । जं भयवं आणवेइ, किं तु साहेमि जणणिजणयाणमेयवइयरं, कयाइ संबुज्झन्ति ति । भयवया भणियं ।
जुत्तमेयं । तओ पडिबुद्धयंसयसमेओ पविट्ठो नयरिं । क्कहिओ य पोण जणणिजणयाण वइयरो । पडिबुद्धा य एए । सलाहिओ गिहा-

निमित्तमासीद् यथा धैताढ्यपर्यते कुण्डलयुगलं स्थापितम्, ततस्तदेव दर्शयामीति, किमन्येन प्रत्ययेनेति । प्रतियुतमनेन । ततो दिव्य-
रूपेण भूत्या नीतो धैताढ्यपर्यतम्, दर्शितं तस्य सिद्धायतनकूटे रत्नावतंसकं कुण्डलयुगलम् । तदेव प्रेक्ष्य विचिन्तया कर्मपरिणामस्य
समुत्पन्नं जातिस्मरणम् । प्रतिबुद्ध पयः । प्रव्रजितश्च भावतः, क्षामितो देवेन । गतो देवः ।

तेषां चाहं भो धरण ! पुरोहितकुमार इति । ततो नैव देवानुम्रिय ! अनभ्यस्तकुशलमूलानां विराधकानां च बुद्धिर्भवति । न चा-
विराधकानां विनिजित्तमहामोहशून्यामनुष्ठानं न निर्यहति, न चास्मादन्यत् सुन्दरतरमिति । ततः सर्माद्वितसंपादनेन कुरु सफलं
मनुजत्यम् । धरणेन भणितम्-यद् भगवानाशापयति, किन्तु कथयामि जननीजनकयोरेतद्व्यतिकरम्, कदाचित् संभोत्स्येते इति ।
भगवता भणितम्-युक्तमेतद् । ततः प्रतिबुद्धयस्यसमेतः प्रविष्टो नगरीम् । कथितश्च तेन जननीजनकयोर्व्यतिकरः । प्रतिबुद्धी चैती ।

ममपरिगतो । कथं उचियस्त्रणिजं । पयन्नो जहान्निहीए सह जणणिजणएहि वयंसएहि य अरहदचगुरुसमीवे समणत्तणं ॥
 अदन्तो कोद कालो । अहिञ्जियं सुत्तं, आसेविओ किरियाकलावो । संपत्तो एगल्लविहारपडिमापडिवत्तिजोगयं । समुप्पन्ना से
 इत्था । पुन्निट्ठया य पेण गुरवो, 'उचिओ' ति कल्लज्ज अणुजाणिओ य वेहि । भावियाओ भावणाओ । पडिवन्नो एगल्लविहारपडिमं ।
 गामे प्पराएण नगरे पञ्चराएण य विहरमाणो ममागओ तामल्लिं । ठिओ पडिमाए ॥

इओ य सा लच्छी देवउरनिब्वासिया गवेसानिया सुमयणेण, दिट्ठा य नन्दिवद्धणाभिहाणसन्निवेसे, घडिया य षेणं । तओ सो
 नं गहेज्ज गओ निययदीपं ॥

अदणन्तो कोद कालो । पुणो आगओ तामल्लिं । ठिओ वाहिरियाए । दिट्ठो य सो रिसी उज्जाणमुवगयाए कहवि लच्छीए,
 भन्नागितो गृथाधमगरित्यागः । इतमुचितकरणीयम् । प्रयत्नो यथाविधि सह जननीजनकाभ्यां चयस्यैश्चार्हत्तगुरुसमीपे श्रमणत्वम् ।

अतिप्रान्न कोऽपि फालः । अधीतं सूत्रम् । आसेचित क्रियाफलपः । संप्राप्त एकाकिविद्वारपतिमाप्रतिपत्तियोग्यताम् । समुत्पन्ना
 तस्येच्छा, वृथाश्च तेन गुरुवः । 'उचितः' इति कलयित्वाऽनुज्ञातश्च तैः । भाविता भावनाः । प्रतिपन्न एकाकिविद्वारप्रतिमाम् । श्रमे
 एकरात्रेण नगरे पञ्चरात्रेण विहरन् समागतस्तामल्लितीम् । स्थितः प्रतिमया ।

इत्थ सा लक्ष्मोदैवपुरनिवासिता गवेपिता सुमदनेन । इत्थाश्च नन्दोचर्थनाभिधानसन्निवेशे, घटिता च तेन । ततः स तां गृहीत्वा
 गतो निज्जोपम् ।

अतिक्रान्तः कोऽपि कालः । पुनरागतस्तामल्लितीम् । स्थितो वाद्यायाम् । इत्थश्च स ऋषिरुद्यानमुपगतया कथमपि लक्ष्म्या, प्रत्यभि-

पञ्चभिन्नाओ य णए । तओ गरुययाए कम्मपरिणामस्स वियम्भिओ से कोवाणलो । आहया विय वज्जेणं । चिन्तियं च णए । अहो
 मे पावपरिणई, पुणो वि एस्सो दिट्ठो त्ति । ता इमं एत्थ पत्तयालं । ठवेमि ऐयस्स समीवे छिन्नकङ्कणं कण्ठाहरणं, 'अहो सुट्ठा सुट्ठ' त्ति
 करेमि कोलाहलं । तओ विविचयाए उज्जाणस्स दरिसणेण कण्ठाहरणस्स संभावियचोरभावो चण्डसासणेण राइणा वावाइज्जिस्सइ त्ति । चिन्ति-
 गहिया य सुए भिवसुखुवधारिणो सलोत्ता चेव तक्का वावाइया य । ता 'लिङ्गिणो वि चोरियं करेन्ति' समुप्पन्ना पसिद्धि त्ति । चिन्ति-
 ऊण संपाडियमिमीए । धाविया आरक्खिया, गहियो सो रिस्सी । बोछाविओ तेहि य जाव न जंपइ त्ति, गवेसियं कण्ठाहरणं; दिट्ठं च
 नाइदूरे । तओ 'छिन्नकङ्कणं' ति सदाविया नैयरिज्जणवया । साहियं नरवइस्स । 'अहो अउव्वो तक्करो' त्ति विम्भिओ राया । भणियं च
 णेणं, निरूविऊण वावाएह त्ति । पुच्छिओ दण्डवासिएहि । जाव न जंपइ त्ति, तओ 'अहो से कवडवेसो' त्ति अहिययरं कुविएहि

ज्ञातश्च तथा । ततो गुरुकृतया कर्मपरिणामस्य विजृम्भितस्तस्य कोपानलः । आहतेषु वज्जेण । चिन्तित च तथा-अहो मे पापपरिणतिः,
 पुनरप्येव दृष्ट इति । तत इदमत्र प्राप्तकालम् । स्थापयाम्येतस्य समीपे छिन्नकङ्कणं कण्ठाभरणम्, 'जहो मुपितामुपिता' इति करोमि कोलाह-
 लम् । ततो विविक्तयोद्यानस्य दर्शनेन कण्ठाभरणस्य संभावितचोरभावश्चण्डशासनेन राज्ञा व्यापादयिष्यते इति । गृहीताश्च श्यो भिक्षुरूपधा-
 रिणःसलोच्चाएव तस्करा व्यापादिताश्च । ततो 'लिङ्गिनोऽपि चौर्ये कुर्वन्ति' समुत्पन्ना प्रसिद्धिरिति । चिन्तयित्वा संपादितमनया । धावित्ता
 आरक्षकाः, गृहीतःस ऋषिः । धादितश्च तैश्च यावन्न जल्पतीति, गवेपितं कण्ठाभरणम्, दण्डं च नात्तिदूरे ॥ ततः 'छिन्नकङ्कणम्,
 इति शब्दायिता नगरीजनव्रजाः । कथित नरपतये । 'अहो अपूर्येः तस्करः' इति विस्मितो राजा । भणितं च तेन-निरूप्य व्यापादयतेति ।

पात्रिभ्यो वज्रपाशं वि । निहया दलिया । उक्त्स्वतो शुनिवरो । आघोसियं चण्डालेणं । भो भो नायरा, एएण समणवेसधारिणा पर-
 दन्नाहारो कओ ति यागइइइ एमो; ता अन्नो वि जइ परदब्बावहारं करिस्सइ, तं पि राया सुतिक्खेणं दण्डेण एवं चेव चावाइस्सइ
 धि । मणिऊण मुत्ते यसो भयवं चण्डालेदिसुवरि द्धलियाए । तपपहावेण धरणि तल्लुवगाया द्धलिया, न विद्धो खु अहासनिहियेदेव-
 यानिओणं, निगडिया वुमुमवुद्धी । 'जयइ भयवं धम्मो'ति उट्ठाइओ कलपलो । साहियं नरइस्स । संजायपमोओ य आगओ राया ।
 पन्दिओ जेण भयवं । पुच्छिओ विग्घियमणेणं । भयवं, कइं पुण इमं वत्तं ति । न जंपियं भयवया । भणियं मन्तिणा । देव, वय-
 रिमेत्तांगओ सु एमो, कहमियाणि पि मन्तइस्सइ । ता तं चेव सत्यवाहयरिणि सहावेऊण पुच्छेह ।

पृथो इण्णसिक्के; वायस जल्यतीति । ततः 'अहो तस्य कपटवेशः' इति अधिकतरं कुपितैः प्रापितो वयस्थानमिति । निहता शूलिका
 उन्निस्तो मुनिरः । आगोपितं चाण्डालेन । भो भो नागरा ! पतेन ध्रमणवेशधारिणा परद्रव्यापहारः कृत इति व्यापाद्यते पयः, ततोऽ-
 ग्भ्येऽपि यदि पट्टव्यापहारं करिष्यति तमपि राजा सुतीक्ष्णेन दण्डेन पयमेव व्यापादयिष्यति इति । भणित्वा मुक्तश्च स भगवान् चाण्डा-
 लः पृथग्नि गलिगाम् । तप-प्रभावेण धरणीतल्लुमुगता शूलिका । न विद्धः यलु यथासन्निहितदेवतानियोगेन, निपतिता कुसुमवृष्टिः ।
 'जयति भगवान् धम्मो' इत्युत्थितः कलकलः । कथितं नरपतये । संजातप्रमोदथागतो राजा । घन्वितस्तेन भगवान् । पृथो विस्मितमनसा ।
 मगगन् ! कथं पुनरिदं वृत्तमिति । न जल्पितं मगवता । भणितं मन्त्रिणा-देव ! व्रतविशेषसंगतः यत्त्वेपः, कथमिदानीमपि मन्त्रयिष्यते ।
 तन्मन्त्रान्येय मार्षेयाहयुद्दिनी शम्भार्ययित्वा वृच्छत ।

तत्रो पेशिया दण्डवासिया । जंणरवाओ इमं वइयरं आयण्णिगऊण पलाणा एसा, न दिट्ठा दण्डवासिएहि । निवेइयं च राहणो-
 देव, पलाणा तु एसा, न दीसए गेहमाइएसुं । भणियं च जेणं । अरे सम्मं गवेसिऊणं आणेहं । गया दण्डवासिया । गविट्ठा
 आरामसुबुबेबलाइएसुं । न दिट्ठा एसा । दिट्ठो य कुओइ एयमायण्णिय एयवइयेरेणव पलायमाणो सुवयणो । गहिओ दण्डवासि-
 एहि, जालीओ नरवइसमीवं । निवेइयं राहणो । देव, नत्थि सा तामलिचीएः, एसो य किल तीए भत्तारो चि, दिट्ठो य पलायमाणो
 गहिओ अग्गेहिः संपयं देवो पमाणं ति । निरुविओ सुवयणो, भणिओ य एसो । भइ, कहिं ते घरिणि ति । तेण भणियं । देव,
 न जइयत्ति । राहणा भणियं । ता कीत्त तुमं पलाणो चि । सुवयणेण भणियं । देव, भएण । राहणा भणियं । कुओ निरवराहस्स
 भवं । सुवययेण भणियं । देव, अत्थि अवराहो । राहणा भणियं । को अवराहो । सुवयणेण भणियं । देव, तहाविहकलत्तसंगहो

एसा पेशिया दण्डवासियाः । जंणरवाओ इमं वइयरं आयण्णिगऊण पलाणा एसा । न दिट्ठा दण्डवासिएहि । निवेइयं च राहणो-
 देव । पलाणा तु एसा । न दीसए गेहमाइएसुं । भणियं च जेणं । अरे सम्मं गवेसिऊणं आणेहं । गया दण्डवासिया । गविट्ठा
 आरामसुबुबेबलाइएसुं । न दिट्ठा एसा । दिट्ठो य कुओइ एयमायण्णिय एयवइयेरेणव पलायमाणो सुवयणो । गहिओ दण्डवासि-
 एहि, जालीओ नरवइसमीवं । निवेइयं राहणो । देव, नत्थि सा तामलिचीएः, एसो य किल तीए भत्तारो चि, दिट्ठो य पलायमाणो
 गहिओ अग्गेहिः संपयं देवो पमाणं ति । निरुविओ सुवयणो, भणिओ य एसो । भइ, कहिं ते घरिणि ति । तेण भणियं । देव,
 न जइयत्ति । राहणा भणियं । ता कीत्त तुमं पलाणो चि । सुवयणेण भणियं । देव, भएण । राहणा भणियं । कुओ निरवराहस्स
 भवं । सुवययेण भणियं । देव, अत्थि अवराहो । राहणा भणियं । को अवराहो । सुवयणेण भणियं । देव, तहाविहकलत्तसंगहो

१ श २ ५५ ४ । १ श ४ । ३ के ५५ । ६ के ५५ । ७ के ५५ । ८ के ५५ । ९ के ५५ । १० के ५५ । ११ के ५५ । १२ के ५५ । १३ के ५५ । १४ के ५५ । १५ के ५५ । १६ के ५५ । १७ के ५५ । १८ के ५५ । १९ के ५५ । २० के ५५ । २१ के ५५ । २२ के ५५ । २३ के ५५ । २४ के ५५ । २५ के ५५ । २६ के ५५ । २७ के ५५ । २८ के ५५ । २९ के ५५ । ३० के ५५ । ३१ के ५५ । ३२ के ५५ । ३३ के ५५ । ३४ के ५५ । ३५ के ५५ । ३६ के ५५ । ३७ के ५५ । ३८ के ५५ । ३९ के ५५ । ४० के ५५ । ४१ के ५५ । ४२ के ५५ । ४३ के ५५ । ४४ के ५५ । ४५ के ५५ । ४६ के ५५ । ४७ के ५५ । ४८ के ५५ । ४९ के ५५ । ५० के ५५ । ५१ के ५५ । ५२ के ५५ । ५३ के ५५ । ५४ के ५५ । ५५ के ५५ । ५६ के ५५ । ५७ के ५५ । ५८ के ५५ । ५९ के ५५ । ६० के ५५ । ६१ के ५५ । ६२ के ५५ । ६३ के ५५ । ६४ के ५५ । ६५ के ५५ । ६६ के ५५ । ६७ के ५५ । ६८ के ५५ । ६९ के ५५ । ७० के ५५ । ७१ के ५५ । ७२ के ५५ । ७३ के ५५ । ७४ के ५५ । ७५ के ५५ । ७६ के ५५ । ७७ के ५५ । ७८ के ५५ । ७९ के ५५ । ८० के ५५ । ८१ के ५५ । ८२ के ५५ । ८३ के ५५ । ८४ के ५५ । ८५ के ५५ । ८६ के ५५ । ८७ के ५५ । ८८ के ५५ । ८९ के ५५ । ९० के ५५ । ९१ के ५५ । ९२ के ५५ । ९३ के ५५ । ९४ के ५५ । ९५ के ५५ । ९६ के ५५ । ९७ के ५५ । ९८ के ५५ । ९९ के ५५ । १०० के ५५ ।

चि । राइणा भणियं । भो अभयमेव तुज्झ । ता साहेहि अन्वितहं, को उण भयवओ तीए य वइयो ति । निरुविओ सुवयणेण भयवं, पचभिन्नाओ य णेणं । तओ महापुरिसचरियविम्हयविखत्तहियएणं वाहोह्लोयणं जंपियमणेणं । देव, अणाचिक्खणीओ वइ- यरो, ता ण सक्कुणेमि आचिक्खिउं । राइणा भणियं । भइ, ईइसो एस संसारो, किमेत्थ अपुब्बयं ति; ता साहेउ भदो । सुवयणेण भणियं । देव, जइ एवं, ता विवित्तमाइसउ देवो । तओ राइणा पुलोइओ परियणो ओसरिओ य । तओ घरणदंसणसंजायपच्छायविण जंपियं सुवयणेणं । देव पावकम्मो अहं पुरिससारमेओ, न उण पुरिसो ति । निवेइयं देवस्स । पुरिसो तु देव अकज्जायरणविरओ सचाहिसन्धी कयन्नुओ परलोयभीरु परोवयारनिरओ य हवइ, जहा एस भयवं ति । राइणा भणियं । कहमेवंविहो पुरिससारमेओ हवइ ति, ता पत्थुयं मणसु । तओ साहिओ सुवयणेणं दीवदंसणाइओ अट्टसुवन्नलक्खपयाणपञ्जवसाणो घरणवइयो । तुट्ठो य से राया ।

तथाविधकलयसंग्रह इति । राज्ञा भणित्तम्-ओ ! अभयमेव तव । ततः कथयावितथम्, कः पुनर्भगवत्स्तस्याथ व्यवतिकर इति । निरूपितः सुवदनेन भगवान्, प्रत्यभिज्ञातश्च तेन । ततो महापुरुषचरितविस्मयाश्रितहृदयेन वाष्पाद्रैलोचनं जल्पितमनेन । देव ! अनाट्यानीयो व्यवतिकरः, ततो न शक्नोम्याख्यालुम् । राज्ञा भणित्तम्-भद्र ! ईदृश एव संसारः, किमत्रापूर्थमिति, ततः कथयतु भद्रः । सुवदनेन भणित्तम्-देव ! यद्येवं ततो चिक्कमादिशतु देवः । ततो राज्ञा दृष्टः परिज्ज्ञोऽपस्तुतश्च । ततो घरणदर्शनसंजातपश्चात्तापेन जल्पितं सुवदनेन । देव ! पापकर्माऽहं पुरुषसारमेयः, न पुनः पुरुष इति । निवेदितं देवाय पुरुषः सत्तु देव ! अकार्याचरणविरतः सत्याभिसन्धिः कृतज्ञः परलोकरुभीरुः परोपकारनिरतश्च भवति, यथैष भगवानिति । राज्ञा भणित्तम्-कथमेवंविधः पुरुषसारमेयो भवतीति, ततः प्रस्तुतं भण । ततः कथितः सुवदनेन द्वीपदर्शनादिकोऽष्टसुवर्णलक्षप्रदानपर्यवसानो घरणव्यतिकरः । तुष्टश्च तस्य राज्ञा । मुक्तश्च तेन सुवदनः ।

शुको य पेण सुवयणो । वन्दिऊण भयवन्तं लज्जापराहीणयाए तुरियमेव गओ सुवयणो । धरणाणुराएण य अज्जमंगुसमीवे सोऊण धम्मं परियाणिऊण मिच्छत्तं पच्छाणुयाघाणलदङ्कुक्कम्मिन्यणो पवन्नो समणत्तणं । साया चि पूङ्गुण भयवन्तं पविट्ठो नयरिं ॥

लच्छी वि महाभयाभिभूया पलाइऊण तामलिचीओ अवहरियवेसणालंकारा तक्करेहि जामेत्ताए सव्वरीए पत्ता कुसस्थलाभिद्वाणं सन्निवेसं । तत्थ पुण तीए चेत्र रयणीए पारुद्धं पुरोहिण्णं रायमहिसीए सव्वविग्घविघाययं चरुक्कम्मं । पज्जालिओ सन्निवेसवाहिरियाए चउप्पहथण्डिलंमि जलणो, विइण्णा निसियकड्डियासिणो दिसावाला, समारोविओ नहभिन्नतन्दुलसमेओ चरु, पत्थुओ मन्तजावो । एत्थन्तरंमि जलन्तमबलोइऊण सत्थो, भविस्सइ' ति आगया लच्छी, सिवारावसमणन्तरं च दिट्ठा दिसावालेहिं । पेच्छिऊण 'अहो एसा सा रक्थसि' चि मीया य एए, मुक्काइं मण्डलगाइं, थम्भिया ऊरुया, पयम्पियाओ भुयाओ, विमुक्का विय जीविएणं निवडिया

वन्दित्वा भगवन्त लज्जापराधीनतया त्यरितमेव गतः सुवदन्तः । धरणापुराणेन च आर्यमङ्गुसमीपे श्रुत्वा धर्मं परिद्वाय मिथ्यात्वं पश्चादनुतापानलदग्धकर्मघनः प्रयत्नः श्रमणत्वम् । राजापि पूजयित्वा भगवन्तं प्रविष्टो नगरीम् ।

लक्ष्मीरपि महाभयाभिभूता पलाय्य तामलिप्तया अपहृतवसनालंकारास्तस्करैर्याममाचार्या शर्वर्यां प्राप्ता कुसस्थलाभिघातं सन्निवेशम् । तत्र पुनस्तस्यमेव रजन्यां प्रारब्धं पुरोहितेन राजमहिष्याः सर्वविघ्नविघातकं चरुक्कर्म । प्रज्वालितः सन्निवेशयाहायां चतुष्पथस्थण्डिले ज्वलनः, वितीर्णा निशितकृष्टालयो दिक्पालाः, समारोपितो नयप्रभिन्नतन्दुलसमेतश्चरुः, प्रस्तुतो मन्त्रजापः । अत्रान्तरे ज्वलन्तमबलोगय 'सार्थो भविष्यति' इत्यागता लक्ष्मीः । शिवारावसमणन्तरं च दृष्ट्वा दिक्पालैः । प्रेक्ष्य 'अहो पया सा राक्षसी' इति भोताच्चते,

परनिबद्धे । एत्यन्तरंमि 'भो भो मा वीदसु, इत्थिया अहं' ति भणमाणी समागया पुरोहितसमीपं । दिद्धा विगयवसणा । तओ पोरु-
समलम्बिऊण 'रुग्गमी एत्त' ति केसेसु गहिया अणेणं । 'अरे मा वीदसु' ति विबोहिया दिसावाला । उट्टिया य एए । चद्धा खु
एमा । पैमिया सन्निवेसं । साहियं नरवइस्स । तेण वि य 'न पीइसज्जा खवासि' ति खाविऊण निययमंसं, विट्ठालिऊण असुइणा,
कयट्ठियऊण माणाविडम्बणाहिं, निम्भच्छिऊण य सरोसं तओ निव्वासिय ति । अलममाणी य गामाइसु पवेसं परिब्भमन्ती अबवीए
पुब्बकयकम्मपरिणामेण विय घोररूवेणं वानाइया महन्देणं । समुप्पन्ना य एसा धूमप्पहाए निरयपुढवीए सत्तरससागरोवमट्ठिई नारगो ति ॥

पुन्कानि मण्डलाप्राणि, स्तम्भिता ऊरव, प्रकम्पिता युजाः । विमुक्ता इव जैचितेन निपतिता धरणीयुष्टे । अत्रान्तरे 'भो भो ! मा
यिभीत, खो अइम्' इति मणन्ती समागता पुरोहितसमोगम् । इथा विगतवसना । ततः पौरुषमवलम्ब्य 'राक्षसी पया' इति केशेषु
गृहीताङ्गेन । 'अरे मा विभीत' इति विचोधिता दिक्फालाः । उत्थिताञ्छीते । चद्धा खल्लेया । प्रेषिता सन्नियेशम् । कथितं नरपतेः । तेनापि
च 'न प्रीतिसाल्या राक्षसी' इति यादयत्या निजमांसं संखुज्याशुचिना, कर्षयित्वा नानाविडम्बनाभिनिर्भेत्स्यं च सरोयं ततो निर्वा-
मितेति । अलममला च श्रमाविपु प्रवेशं परित्त्रमस्यटव्यां पूर्यकृतकर्मपरिणामेनेव घोररूपेण व्यापादिता मृगेन्द्रेण । समुत्पन्ना चैषा धूम-
प्रभायां निरययुधिन्यां सप्तदशसागरोपमस्थितिनारक इति ।

घरणो वि भगवं अद्वासंजमं विहरिऊण पवट्टुमाणसुहपरिणामो काऊण संलेहणं पवन्नो पायवगमणं । विवन्नो कालककमेणं, समुण्यन्तो
आरणाभिहाणे देवलोए चन्दकन्ते विमाणे एक्कवीससागरोधमाऊ वेमाणियो त्ति ॥

छट्टं भवग्गहणं समत्तं ॥

घरणोऽपि न भगवान् यथास्वयमं चिह्नस्य प्रवर्धमानशुभपरिणामः कृत्या संलेखनां प्रपन्नः पादपगमनम् । विपन्नः कालक्रमेण, समु-
त्पन्न मारणाभिधाने देवलोके चन्द्रकान्ते विमाने एकविंशतिसागरोपमायुर्धूमानिक इति ।

इति श्रीयाकिनीमहोत्तराष्ट्रानुपरमगुणानुरागिभगवद्गीहिरिभद्रसूरिविरचितायां समरादित्यकथायां पण्डितमगवानदासकृते
संस्कृतग्रयानुवादे षष्ठो भवः समाप्तः ॥

छटो भवो समत्तो

